From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

ပဌာနသာရီပြီ (ယခင် ကုံကော်ဦး)

စာပေနှင့်စာအုပ်ချုပ်လုပ်ငန်း

ဆိုင်အမှတ် (၁၂၊ ၁၈၄)
မန်းသိရိဈေးထောင်ပေါ်ကိုယာတွင်း-မန္တလေး

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဇရွရေးဆောင်မှု

မုဒ္ဓဗောဓျာကရဏ-နိဿယ

သမညာ

မုဒ္ဓဗောဓျာကရဏ-ဋြဟ္မဘာသာအတ္ထယောဇနာ။

နုမတ္ထု စက္ခုမန္တော သ။

နုမောဘာသ ဘဂဝတောအရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ။

{ပဏာမဓာဒိပကာသနံ}

(က)..... မုဒ္ဓါနံ ဇေဋဓကံ ဗုဒ္ဓံ၊ သာဝိဇ္ဇာဒိ-ပ္ပဘေဒကံ။
စမ္ဗံ ဘ-ပ္ပဒ္ဒိပ္ဓဇ္ဇန်ံ၊ နုတ္ဝာ သံဃံ နိုရဂ်ဏာ။ ။
(ခ)..... ဝိဒုကေသု ဝိသဒရဒံ၊ သိသသနံ နိုစ္စ- ဝါဓေန်ံ။
သဂ္ဂဒွေသွပိ'ကောဝိဒံ၊ သုတာဒိစ္စသ ဗျမံဝ။ ။
(ဂ)..... ဘ-နွဘကံ ဂုရုံ မယျံ၊ ဝန်ဒိတွာ သိရသာ' မတံ။
လိကွ်ိသံမုဒ္ဓဗောဓသ၊ဋြဟ္မဘာသာယနိဿယံ။ ။
(ဃ)..... တသွိံ သဒ္ဒြဗဓာရေတွာ၊ ယုတ္တံဂဟွန်ံသာဓေါ။
အယုတ္တံစေသုသောဓိယ၊ပသန်ံတုဒ္ဒဓေတသာတိ။ ။

(က)..... အနက်ကား။ ။အဟံ၊နာမ်-ရုပ်-နှစ်ပါး၊ပညတ်အား၊ဖြင့်၊ငါ
ဟုသမုတ်။အကျွန်ုပ်သည်။ မုဒ္ဓါနံ၊ ဒု-သ-နိ-မဂ်။လေးချက်သစ္စာ၊ဟုတ်
မှန်စွာလျှ၊ပရမတ္ထတရား၊မသိငြား၍၊ မျောပါး၌ကြ၊ ရိုက်ခဲစွာသော။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သတ္တဝါဝေနေ၊ များဗိုလ်ခြေတို့ကို။ ဗောဓကံ၊ သစ္စာလေးချက်၊ ဆယ်ခြောက်
နက်ကို၊ ပျက်ပျက်ကုန်စင်အောင်၊ ပရိညေယျ-ပဟာတဗ္ဗ-သစ္ဆိကာတဗ္ဗ
ဘာဝေတဗ္ဗ, တည်းဟူသော၊ လေးပါးသောကိစ္စတို့ဖြင့်ထိုး၀င်း၍၊ သိစေ
တော်မူတတ်သော၊ ဗုဒ္ဓံ၊ ဘုရား သိမြင်ဘုရား၌ကို၊ နတ္ထိ နမသ္သာမိ၊ ကာယ-
၀စီ-မနောချိုလျက်။ သုံးဇ်ခွါရ၊ ပဏာမဖြင့်၊ ဖြူဆွသည်ခွါ၊ ဂိုဝိုးပါ၏၊ နတ္ထိ၊
သုံးဖြာခွါရ၊ ပဏာမဖြင့်၊ ဖြူးလွန်းကြသည်နည်း၊ ဂိုဝိုးဦးရှိ၊ သဒ္ဒါဒိဿာဒိပ္ပဘေဒကံ၊
အာဒိဇ္ဇာ-အစရှိသော- အကြောင်းတရားနှင့်တကွ၊ သင်္ခါရ-အစရှိသော
အကျိုးတရားတို့ကို၊ အပြားအားဖြင့် ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးတတ်သော (၁)၊
တနည်းကား၊ ဒေသဒိန္ဒာဒိပ္ပဘေဒကံ၊ ပင်ပန်း ပူပန်စေတတ်သော-
အာဒိဇ္ဇာ-အစရှိသော- မရောင်မလည် ချွေချာလည်ပတ်၊ စက်ရုပ်တတ်ကို၊
ဖြတ်ဖြတ်ချိုးဖဲ့တတ်သော(၂)၊ တနည်းကား၊ အသေး ထိုဆိုအပ်
ပြီးသောဂုဏ်-အသုံးခံနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရား၏ (၃)၊
ဒေဝိန္ဒာဒိပ္ပဘေဒကံ၊ အာဒိဇ္ဇာ-အစရှိသော၊ ပဋိပုဒ္ဓသမုပ္ပါဒ်၊ စက်ရုပ်တတ်ကို
ကြောင်းမဲ့ညှဉ်းဆဲ အလုံးရုဒ္ဓသာဂရဖြင့် ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးတတ်သော (၄)။ ဓန္ဓဋ္ဌ၊
ဓနဉ်လေးတန်-ဗိုလ်လေးတန်-ခိုင်ဂျာန်-ပရိယတ်ဟုဆိုအပ်သော ဆယ်ပါး
သောတရားတော်မြတ်ကိုလည်း၊ နတ္ထိ-နမသ္သာမိ၊ ဂိုဝိုးပါ၏ နတ္ထိ ဂိုဝိုးပြီး
ခွါ၊ ဘဋ္ဋိဒုဋ္ဌန္ဒိ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော-မဂ်လေးတန်-ဗိုလ်လေးတန်-ခိုင်ဂျာန်
ပရိယတ်ဟုဆိုအပ်သော ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်နှင်းကို ကျင့်
ကြံတတ်သော၀ါ၊ ကျင့်ဘဝ်မူတတ်သည်၏ဒုဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဒေ သုံးကား၊
ဘဋ္ဋိဒုဋ္ဌန္ဒိ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော-မဂ်လေးတန်-ဗိုလ်လေးတန်-ခိုင်ဂျာန်
ပရိယတ်ဟုဆိုအပ်သောဆယ်ပါးသောတရားတော်မြတ်ကို၊ ပရိညေယျ-
ပဟာတဗ္ဗ-သစ္ဆိကာတဗ္ဗ-ဘာဝေတဗ္ဗ- တည်းဟူသော-လေးပါးသော
ကိစ္စတို့ဖြင့်၊ ထိုးထွင်းချိသိစေတော်မူတတ်သော ၀ါ၊ ထိုးထွင်းချိသိစေတော်

---

(၁)ဤအနက်နှိုက်သ-သဒ္ဒါသည်၊ "သဝိတက္ကော" ကဲ့သို့၊ သဟ-သဒ္ဒါ
၏ကာရိယ၊ သ-ဟူ၏ကြိယာသမ၀ါယ၊ ။

(၂)ဤအနက်နှိုက် သ-သဒ္ဒါသည်၊ "ဒိဿံသန္တသယောဇနံ" ကဲ့သို့၊
သန္တသဒ္ဒါ၀ါစကသန္တ-သဒ္ဒါ၏ကာရိယ၊သ-ဟူ၏၊

(၃)ဓမ္မံ-မှာ၊ ဇနက-ဇည သံ-သဟိသမ္ဘုနံအဖြစ်ဖြင့်စင်လေ၊ ။

(၄)ဤအနက်နှိုက်၊ "ပဗ္ဗံ သာဥပ္ပဒ္ဒဘံ" ကဲ့သို့ အသ-ဟူသောသဗ္ဗနာမ်
ပုဒ်၏ကာရိယ-ပဋိသန္ဓိဝိသယ၊သ-ဟူ၏ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

မူတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်(၁)၊ နိရုဒ်ဏာ၊တထောင်ငါးရာကိုလေသာခြံ၊ တွင်းပရန်မရှိသော၊ သံဃာ၌၊ မဂ္ဂင်္ဂာနှင်လေးယောက်-ဖလင်္ဂာနှင်လေးယောက်ဟူဆိုအပ်သော၊ ရှစ်ယောက်သော သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းကိုလည်း။နတ္ထဒ-နမဒဒိ၊ရှိခိုးပါ၏။နတ္ထဒ၊ရှိခိုးပြီး၍။ ။

(ခ)..... ဝိဒူကေသု၊ဓမ္မ-အတ္ထ,စသည်လေး၀၊ ဂန္ဓာရဖြစ်သော၊ ဝိဒူကတ်သိုးဝုံတို့နှိုက်၊ဓိဿဒရုဒံ၊တောသိုးထောင်တွင်း၊ငါဘုရင်ဟု၊မာနိတင်တြွားကြွား၊ရဲရင့်လွန်သော၊ သားများသင်္ခြိန်း၊ ခြဲခေါ်မင်းကဲ့သို့၊ မယွင်းတူစွာ၊ရဲရင့်မာသော(၂)။ဝါ၊ရဲရင့်မာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်(၃)။ သိဿဒနုံ၊ချားစွာနာညောင်း၊ထောင်သောင်းမကသောတပည့်အပေါင်းတို့အား၊နိဗ္ဗာန်ညွှန်-နေ့မပြတ်(၄)း ငါဒေ့ခဲ့၊ တရားစည်ကြီး ပဲ့တင်ဟီးသို့၊ မည်းအုံထွေ၊ ပို့ချပေတတ်သော၊ ဝါ၊ပို့ချပေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (၅)၊ သဗ္ဗညုဒေသွဝိ၊ ပါဏိနိ-မဟာဘာသ- ပုဗ္ဗမနောရမာ-သာကဒုဝယန-သိဒ္ဓန္တကောမဒီ-မေဒနိကောသ-အဝေတ္တိယသံဟိတာ-ဇြိဟာဇာတက-သူရိယသိဒ္ဓန္တ - ပဉ္စတံတြဲ- တက္ကသက်ဟစသော သတ္တဒုကျမ်းမျိုးတို့နှိုက်လည်း။ကေဒဒိဒ်၊ မာတင်မ့ံသောက်၊ နှာယောက်မြင်၊ စွယ်စုံရှင်ဘုရားထင်ပေါ်၊ ကျော်စောလျက်၊ အချက်ငွေ့ဆုံ့ရှင်းလင်းနှိုင်ပေသော၊ ကာဒဝမြောက်ပြီး၊ ဒိသာပါးမက္ခ- ပညာရှိကြီးလည်း ဖြစ်ထသော။ ဝါ၊ပညာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဒဒိဋ္ဌဒေး၊ ခရာဒိဋ္ဌတထောင်ထွန်းလင်းဆောင်လျက်၊ ဖိုက်မှောင်ပယ်ရှင်း၊ လေးကျွန်းလင်းသော၊ ရှင်နေမင်း၏ဗျုံဝ-ဗျုံဆုဝ။ ယဂနံတမ္မာ၊ မိုးယံးယာနံကြွလတ်၊ လက်ယာပတ်သော၊ဒေါင်းငြာသာဒိဆန်း။ဗိမာနံနှန်းကဲ့သို့။သုဒံ၊ အောက်ထက်ထွဋ်က်ဆူ၊ ဂုဏ်နှံ့ကြွလျက်၊ဓမ္မအဂြင်၊ ဘက်မြင်အောင်၊အလွန်ပင်ကျော်စောထင်ရှားထသော။ဝါ၊ကျော်စောထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ။

(ဂ)..... ဘန္ဒဓမကံ၊ထိုသို့ဆိုအပ်ပြီးသော-ဂုဏ်ထူးသကတ်၊ဗျုပ္ပါန်နှံမိတ်၊အကြောင်းဟိတ်ကြောင့်၊ "သိရိ-ယတ္တာ-မဟာ-ပဏ္ဍိတ အာဒိစ္စ

---

(၁) အာသယာသယာ ဘာဝ တုလျာဓိကရဏာ ဝိဒေသန-နှစ်ချက်ကို သံသံ-မှာစပ်၊ဟေတုမန္တာဝိသေသန-နှစ်ချက်ကို၊နဲရဂ်ဏံ-မှာစပ်။ ။ (၂)ဂုရုံ-မှာဝိသေသန-ဝိသေသျစပ်လေ။ ။(၃)ဝါစေန္တံ-မှာစပ်လေ။ (၄) နိဂ္ဂဟိတလောပ။ ။(၅)အစပ်မှာသိလောကတန်ပြီ၊ ဝစ-ဓာတ်၏ကံကို၊ "ဒိက္ခိတော နဒဒါတိ"ကဲ့သို့၊ပါကဋဖြစ်၍၊ လျှင်းပါးဘွယ်မရှိရကား၊မတည့်လိုက်ပြီ၊ထည့်လိုမူ၊ဂန္ထေ-ဟုထည့်လေ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရံသိ”အမည်ပညတ်၊ ထူးမြတ်သောဘွဲ့တော်ရှိထသော။ ဖယ့်၊“သိရိ-ဘဒ္ဒ-နန္ဒမာလဒေ”–သည်ဒေသမှတ်၊အကျွန်ုပ်၏။ဂုရုံစ၊ ကျောက်ထီးတန်နှင့်၊ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော၊ ဖွေရေးဆောင် ဆရာတော် ဘုရားကြီးကို လည်း၊သိရသော၊ ဥက္ကောင်းမုတနာ။မြတ်အက်ါဖြင့်။ ဝန္ဒိတ္ဝာ-ဝန္ဒနာဓိ၊ခြေလက်-နဖူး၊ ငါဦးထိမျိုး၊ ထိပ်ဝယ်မိုး၊လျက်၊ ရှိခိုးပါ၏။ ဝန္ဒိတ္ဝာ၊ ဆယ်ဖြာလက်ရုံ၊ထိပ်ဝယ်ပုံရှောင်း၊ညွတ်ငြောင်းဝန္ဒနာ၊ပြုပြီးပါ၍၊ သောတူနှံ၊ ဘာသာတပါး၊ သုတပွါးအောင်၊ သင်ဆောင်နာလို၊ စာသင်ပျိုတို့၏၊ အထွာယ၊ အကျိုးငှါ(၁)၊ မုဒ္ဓဗောဓေသေး သက္ကဋဘာသာဖြင့် စိရင်အပ်သော“မဇ္ဈဗောဓိဗျာကရဏ”ကျမ်း၏။ နိဿယ၊ ဖွဲ့ရအထွာနိဿယကို၊ ဖြတ္ထဘာဒသယ၊ (၂)မြတ္ထဘာသာဖြင့်၊ လိခိဿံ၊ ဇက်ထိုးအံ့နှဝါဒကျမ်းကို လက်ရင်းထား၍၊ ဦးကာနှင့်ပွဲကို ကောဃုဒ်-စသောဗုဒ္ဓဂုဏ်းကျမ်းအစောင်စောင်တို့ကို-ကြည့်ရှုတဲ့ကဲ့ဆိုင်ပြုံးနေဘုံ၊ မိမိဉာဏ်ပိုင်သလောက်၊မကောက်ဖြောင့်စွာ၊စိရင်ခဲ့းသားပါအံ့၊ ။

☞ အသျှင်နိဿယဆရာဆရာကား။ မကောက်ဖြောင့်စွာစိရင်ခဲ့းသားပါအံ့ဟု ဆရာဆိုတော်မူ၏၊ ဤကဲ့သို့၊ ဆရာဆိုတော်မူခြင်းသည်၊နှိဝါတကင်း၊ မာနမူခြင်းဖြင့်၊ ယူခြင်းမြဲမြံ၍ မိန္ဆာဉာဏ်ပေါက်၊ သိမိကိုယ်ကို-သက္ကဋပါဠိဂုဏ်ဘေသောက်၊ အထင်ရောက်ခဲ့ခြင်းသားတံ့ဝင်းအမှန်၊ ယူရမည့်ဇကန်ဖြစ်၏ဟု၊ ငါဖြင်မမှိ၊ ငါကဝိဟူသော စိတ်ထားဖြင့်၊ ဝန်ခံခြင်းဖြစ်လေပါမူကား၊ ပညာရှင်တို့မနှစ်သက်နိုင်ရာသည်မဟုတ်ပါလော့ဟု၊ သောတုဇန-ဓမ္မပဒိဋ္ဌါဟက အားပေါင်းတို့က၊ အကြောင်းထောင်း၊ အရာရာ ထောက်ဆခါ မေးကွယ် ရှိသောကြောင့်၊“တသ္မိံ သဒ္ဓုပဓာရေတွဒ၊ယုတ္တံဝဇ္ဇန္တုသဇဓေါ”အစရှိသောဝိဒူမန္၊ ရဇ္ဇက-ဖြစ်သောဂါထာကိုမိန့်ဆိုစိရင်အပ်သတည်း၊ ။

ထိုဂါထာ၏ လိုရင်းစကား၊ အဓိပ္ပါယ်ထွက်ကား၊ ငါသည်၊နှိဝါတကင်း၊ မာနမူခြင်းဖြင့်။ ယူခြင်းမြဲမြံ၍၊ မိန္ဆာဉာဏ်ပေါက်၊ သက္ကဋပါဠိဂုဏ်တယောက်ဖြစ်ပြီဟု၊ မိမိကိုယ်ကိုအထင်ကြီး၍။ အယူသီးသော

---

(၁)ဤနှစ်ပုဒ်ကား၊ပါဠိသေသ၊ ။(၂)ဖြဟ္မဒေသ-ဟူ၍ဆိုခြင်း၊ဖြဟ္မဘာတ္တရဟူ၍ဆိုခြင်း၊မြန်မာဖြည်ဟောပရိယာယ်သဒ္ဒါတို့ကို၊ဘဝိသျှပူရာဏ်ကျမ်း၊ သိမိဓရကောသကျမ်းစသည်တို့နှိုက်ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသဖြင့်၊ မြန်မာဟုမစိုက်ဘဲ၊ ဖြဟ္မ- ဟူ၍မှန်ကန်သောသဒ္ဒါကို အမျာ်းသိစိမ့်သောငှါ၊ စိကျုံးရေးသား၊လိုက်သတည်း။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပုဂ္ဂိုလ်ကားမဟုတ်။ထိုသို့မဟုတ်ခြင်းကြောင့်။ ရေးသားလတန့်သောငါ၏နိဿယကျမ်းနှိုက်၊ သူတပါး အားငြူစူကဲ့ရဲ့ခြင်းတည်းဟူသော၊ သူမိုက်၊ သူယုတ်မာလက္ခဏာမှကင်း၍၊ ကောင်းခြင်းအဖြာဖြာမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံကြကုန်သော၊ သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့သည်။ ပညာဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်ထောက်ဆ၍၊ သင့်တင့်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖြစ်ခဲ့ပါမူကား၊ သင်အံ့ ဆောင်ရွက်လေ့ကျက်မှတ်သား၊ မသင့်မတင့်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ခဲ့ပါမူကား၊ သုခ်သင်ပယ်ရှား၊ ကရုဏာဥာဏ်ထား၍၊ သင်ကြားလေ့ကျက်တော်မူကြစေကုန်သတည်းဟူလို၊ ။

(ဃ)..... တဆို့၊ ထိုယခုပြန်ဆိုလတန့်သော၊ မြဖွာဘာသာမှိရာအဖွဲ့နိဿယနှိုက်၊ သာဓကဝေါ၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ သဒ္ဒ- အဘိဓေယ၊ အဘိုင်းထက် အလွန်လျှင်၊ ဥပဒေရေတွက၊ ပညာဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ ယူဆွဲ၊ သန္ဓါအနက်နှစ်ချက်စပဲခါ၊ အဓိပ္ပါယ်သဘော၊ ဦးကနှင့်နှိုင်းနှာ၍၊ သင့်မြတ်ခြင်းရှိသောသဘောသည်၊ စေ-ပေဒင်း အကယ်တည့်ဘည့်၊ ဟုတ်မှန်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်အံ့၊ ဇာဉ္ဇာန္တု၊ သင်အံ့ပို့ချ၊ ဆောင်ယူမှတ်သားကြစေကုန်သတည်း၊ အယုဇ္ဇံ၊ သန္ဓါ-အနက်နှစ်ချက်စင်ခါ အဓိပ္ပါယ်သဘောဦးကာနှင့်မနှောမသင့်မမြတ်သောသဘောသည်၊ စေ-ပေဒင်း အကယ်တည့်တည့် ပညာမျက်စိဖြင့်တွေ့မြင်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်အံ့၊ ဇာ၊ ထိုမသင့်သောအနက်၊ ဦးကာစသည့်သို့ မသက်သော သဘောကို၊ သုနဒီသ၊ ဒဃာရှေ့သွားနှလုံးထား၍၊ ကောင်းစွာသင်ပြင်ဆင်၍၊ ဟုဒ္ဓစေတသာ၊ နိန္ဓါမဘက်၊ လွန်စွာနှစ်သက်သောစိတ်ဖြင့်။ပသဒန္တု၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ၊ ကြည့်ရှုတော်မူကြပါစေကုန်သတည်း။ ဆိုတော်၊ ဤသည်ဖြင့်၊ ရတနတ္တယပဏာမစသည်ကိုဖြရောစကား၊ ရပ်၊ အပြီးသတ်တည်း။ ။

ဤတွင်၍နိဿယကျမ်းဆရာ၏ပဏာမစသည်ကိုဖြဆိုရာ၊
လေးဂါထာအနက်ပြီး၏။ ။

—o—

ကျမ်းပြုဆရာဟူဟူသမျှ၊ အာစရိယပွဲရမွေရတို့သည်၊ တစုံတခုသောကျမ်းကို ပြုလိုသည်ရှိသော်၊ အန္တရာယ် ပျောက်ခြင်း၊ ကျမ်းပြီးခြင်းအကျိုးငှါငင်း။ကျမ်းဂန်ကိုသင်အံ့လေ့ကျက်၊ဆောင်ရွက်ကြကုန်သော၊ သိသာနူသိသမျက်၊ တပည့်စဉ်ဆက်တို့သည်လည်း၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိသို့လိုက်စေခြင်းငှါငင်း။ကျမ်း၏အစနှိုက်၊ကျမ်းအားလျော်စွာ၊ မိမိတို့အလိုရှိအပ် မြတ်နိုးအပ်သော နတ်ဟူ၍၊ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် အပ်သည်ကို

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရှိခိုးခြင်း၊ ဆုတောင်းခြင်းတည်းဟူသော၊ ဇာဋ္ဌဒေဝတာပဏာမ ပုဗ္ဗက
ဂန္ဓာရမ္ဘာ၊အာဆိသပုဗ္ဗကဂန္ဓာရမ္ဘာ။မိမိဘွင့်ဆိုအံ့သောအကျဉ်းသခေါ်
ပဝါကျပုဗ္ဗင်္ဂမကို၊ထုတ်ဘော်ပြသခြင်းဘည်းဟူသော ဝတ္ထုပုဗ္ဗကဂန္ဓာ
ရမ္ဘာ-သုံးမျိုးဘို့တွင်၊တမျိုးမျိုးကိုပြုမြဲတံထွာ။ဓမ္မတာသဘောဖြစ်ခြင်း
ကြောင့်။သက္ကရဘာသာဗျာကရဏကျမ်းကိုတတ်လိုကုန်သော၊တပည့်
သားအပေါင်းတို့ကို၊အနည်းငယ်သောကာလ၊ခါသမယဖြင့်လျင်မြန်စွာ၊
သက္ကရဘာသာ ဗျာကရဏကျမ်းကို၊ တတ်မြောက်စေလိုသော၊ ကရ
ဏာတို့ကိုတွန်းဆွဲသောစိတ်ရှိသော၊ ပညာရှိမနေသူရှေ့ရောက်ကြွေး၏
တပည့်၊အာယုဗ္ဗေဒကျမ်းမတတ်နိုင်၊တဘာင်ကမ်းခင်လောက်အောင်
တတ်မြောက်သော၊ ဆေးဆရောက်ကြွေးသိရိယုဂ္ဂ-ကောဇဋ္ဌိသား၊ သိရိ-
ယုတ္တ- ဝေါပဒေဝဂေါသမိ၊ အမည်ရှိသော ဟန္ဒိပဏ္ဍိတ ကြီးဂရု
ဆရောကြွေးသည်။ကိုယ်တိုင်ပြုစုခင်ခဲသော၊ ''ဒေါ်နေးဖိုးဝါယ''ဟူ
သောသူတို့အစု၊''ဗဟုလံကြုဟ္မဏာ''ဟူသောသူတို့အဆုံးရှိသောသူတို့စဉ်
သဘောရှိသော-ဗျာကရဏကျမ်း၏ဝဋ္ဋနွယ်နက်နဲပေါသူတို့ကြောင့်သည်
သက်ဝင်နှိုင်ခဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မိမိကဲ့သို့ ဥစ္စာဥာဏ်ကင်းမဲ့သူ
ရင်လိုသည်ဖြစ်၍၊ထိုမိမိကိုယ်တိုင်ပြုစုရင်အံ့လောင်းနှံသော အာဒရဝတ္တ
၏လည်း။လျင်မြန်ထုတ်ချေကင်းပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်စေသောငှါ၊ ကျမ်း
ပြုဆရာတို့ပြုမြဲတံထွာ၊ ဓမ္မတာရှိသည့်အတိုင်း သူတော်ကောင်းတို့၏
အကျင့်လမ်းကြောင်းဖြင့် ရောက်အင်ရအင်သော မိဓိသည်အလိုရှိအင်
သောနှတ်ကိုးရှိခိုးခြင်းလျင်ခြေသွားရှိသော၊ဂန္ထာရမ္ဘ မင်္ဂလာစရဏကို
ပြုကျင့်လျက်၊အနှစ်သာရရှိသောသဘောအနှစ်၊ အနှစ်သာရမရှိသော
သဘော အနက်တို့ဖြင့်ပြီးသော၊ ကျယ်ဝန်းကြီးမားသော ဗျာကရဏ်း
ကျမ်းတပါးကို။ သင်အံ့လေ့ကျက်၊ ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကင်းကြဉ်ကုန်
သော၊အထူးထူးသောအရပ်မျက်နှာ၊တိုင်းနိုင်ငံခိုက်နေထိုင်ကြကုန်သော
တပည့်အပေါင်းတို့၏ အနည်းငယ်သောကာလ ခါသမယဖြင့်၊ လျင်မြန်
စွာ-အဆိဉာဏ်ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှါငင်း။ ကျမ်း၏အမည်နာမကိုထုတ်
ဘော်ညွှန်ကြားလျက်၊ တပည့်သားတို့၏သင်ယူစေခြင်းအကျိုးငှါငင်း။
မင်္ဂလာစရဏနှင့်ဂန္ထာရမ္ဘသည်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သော၊ **"အဿဒမ္"**
အစရှိသောဂါထာကို၊ မိမိပြုစုရင်အင်လတန်သောကျမ်း၏အစ၌၊ထည့်
သွင်းဘွဲ့ဆိုတော်မူ၏။

ထိုသို့ထည့်သွင်းဘွဲ့ဆိုတော်မူအင်သော၊မင်္ဂလာစရဏနှင့်ဂန္ထာရမ္ဘ
စသည်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သောဂါထာ၏အနက်ကား။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

नमो मुनीन्द्राय ॥

मुग्धबोध व्याकरण ब्रह्मभाषा अर्थयोजना ॥

मङ्गलाचरणम् ।

ဂေါ်လာ-အဓိကျင့်။

(क) **मुकुन्दं सच्चिदानन्दं, प्रणिपत्य प्रणीयते ।**
मुग्धबोधं व्याकरणं, परोपकृतये मया ॥

(က) ……**मया-वोपदेवेन**–ဝေါပဒေဝ-အမည်ရှိသောကျမ်းပြု ဆရာငါသည်း ဝါ ဝေဒအယူ၌သက်သူများ၊ကိုးစားမဖြတ်၊ဆည်းကပ်ခင်သော-မဟာဒေဝနှတ်-ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်၌စပါး**တို့**၏အနီးထံပါး၌ကိုက်။ ထွန်းလင်းကွန့်မြူး၊ ချီးကြူး ထောမနာတတ်၊ ဗျုပ္ပါန်ဒုမိတ်၊ အကြောင်းအကိုက်ကြောင့်ဝေါပဒေဝ၊အမည်ရှိသောကျမ်းပြုဆရာငါသည်(ခ)၊ * ၊ **मुकुन्दम्**–ဖိဓိကို-ကိုးကွယ်ခြင်းကင်ကုန်သောသူ**တို့**အား၊ သံသရာ

{ယခုမေးသားပြန်ဆိုအင်ပြီးသော အနက်တို့၏အဆုံးနှိုက်၊(ခ) ဤသို့စသည်ဖြင့်၊အမှတ်သင်္ကေတ ပါသည့်အတိုင်း၊အောက်အတို့နှိုက်။ သဘောတူရာသင်္ကေတကိုတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှု၊ပြန်ဆိုပြီးသောအနက်တို့၏ သာဓကပါဠိအနက် သဘောအပြေပြေယ်တို့ကို၊ရှင်းလင်းစွာသိရှိနိုင်ပေလိမ့်မည်ဖြစ်ပါ၏။ နောက်နောက်နှိုက်လည်းဤနည်းအတိုင်းပင်မှတ်ယူတော်မူကြပါ}။ ။ဤကား၊အမှာစကား။ ။

(ခ)"**उः शिवः अः विष्णुः; उश्च अश्च वौ, वयो.रूप-समीपे दीव्यतीति-वोपदेवः**" ॥ {သဒ္ဒေါဓသဒ္ဒိကာ}

उः–'**उ**'အက္ခရာသည်၊ **शिवः**-မဟာဒေဝနှတ်-ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊**अः**-'**अ**'-အက္ခရာသဖြင့်၊**विष्णुः**–ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ **उश्च**-မဟာဒေဝနှတ်လည်း၊ **अश्च**–ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်လည်း၊ **वौ**–မဟာဒေဝနှတ်-ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်တို့၊**यः**–အကြင်ဆရာသည်၊**वयोः** မဟာဒေဝနှတ်-ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်**နှစ်**ပါး**တို့**၏၊**उप-समीपे**–အနီးထံပါး၌၊ **दीव्यति**–ထွန်းလင်းကွန့်မြူး၊ချီးကြူးထောမနာတတ်၏၊**इति-तस्मात्**–ထို့ကြောင့်၊**सः**–ထိုဆရာသည်၊**वोपदेवः**–ဝေါပဒေဝမည်၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဘေးမှ လွတ်အောင်ကြောက်ခြင်း တည်းဟူသော မုတ္တိဖလကိုပေးတတ်သော၊ **सच्चिदानन्दम्**-မဘော်မပြုန်-မှုန်ကန်သောသစ္စာ-ဉာဏ်-ချမ်းသာခြင်းသုခသဘောဖြစ်သော ဗြဟ္မာကို(၂)၀၊ မဘော်မပြုန်-မှုန်ကန်သော-ဉာဏ်ချမ်းသာခြင်းသုခသဘောရှိရာဖြစ်သောဗြဟ္မာကို(၃)။ တနည်းကား။ **सच्चिदानन्दम्**-အမြဲ-ဉာဏ်-ချမ်းသာခြင်းသုခသဘောဖြစ်သော၊ ၀၊ မြဲသော-ဉာဏ်-ချမ်းသာခြင်းသုခသဘောရှိသော(၄)၊ **मुकुन्दम्**-ဖိုဖို-ကိုးကွယ်ခြင်းကြောင့် ဘုရားကပ်ကုန်သောသူတို့အား၊ သံသရာဘေးမှလွတ်မြောက်ခြင်းကသည် ဟူသောမုတ္တိဖလကို ပေးတတ်သော ဗိသ္ဏုကို(၅)၊ **प्रणिपत्य**-အမြဲ ကိုးအားဖြင့် ညွတ်ကိုင်း ကုပ်ကွေး၀တ်ချရှိခိုးပြီး၍ (၆)၊ **मुग्धबोधम्**-မုဒ္ဓဗောဓ-အမသည်ရှိသော၊ ၀၊ တင့်တယ် လျောက်ပတ်၊ ကောင်းမြတ်သောအသိဉာဏ်ဖြစ်ရေ-ဖြစ်သော၊ ၀၊ အသိဉာဏ်နည်းပါး၍ တွေ့ဝေကုန်သော စာသင်သားတို့၏ အသိဉာဏ်ဖြစ်ရာရှိသော၊ ၀၊ နည်းသောအသိဉာဏ်ရှိသော စာသင်သားတို့ကိုဆိုစေတတ်သော (၇)၊ **व्याकरणम्**-ဗျာကရဏ်း-ကျမ်းကို၊ ၀၊ ပကတိပစ္စည်းကို ဝေဘန်ကြံစည်သေးနည်းဖြင့် သင်ရှားဖြမြန် သဒ္ဒါမှန်-သဒ္ဒါကောင်းတို့ကို ဖြစ်စေကြောင်း-ဖြစ်စေရာဖြာသောသဒ္ဒါနှင့်သာသနကျမ်းကို(၈)၊ **पराणपक्कतये**-သမိုဒ်မှတပါး သင်ကြား ချတ်ဘတ်ကုန်သောတပည့်သားတို့၏ကျေးဇူးကိုသိခြင်းအကျိုး၌၀၊ သူးကဲလွန်မြတ်သောကျေးဇူးကိုပြုခြင်းအကျိုး၌၊ (၉)၊ **प्रणियते**-အမြတ်အား၊ဖြင့်ဆောင်ပေအံ့ ၀၊ ဒေဘွင့်ဂုဏ်ရှိနှင့်ထက်အံ့ဆိုစီရင်ပေအံ့။ {ဤကား၊မင်္ဂလာစတဏ္ဍဂါထာအနက်}၊

---

(၂)**सच्चिदानन्दं प्राणिपत्य मया व्याकरणं प्रणीयते इत्यन्वयः। संश्चासौ चिच्चा नन्दश्चेति सच्चिदानन्दः।प-स।०।तथाच "सत्यं विज्ञानमानन्दं ब्रह्म" इति श्रुतेः॥** (ပမောဒဇနီဋီကာ။)

ဤသာဓကဋီကာပါဠိဖြင့်၊**सच्चिदानन्द**-ဟူသောပုဒ်၏ဝိဂြိုဟဝါကျဓာရယ်သမာသ် ၀၊ ကျထား၊ပုံကိုဂုဏ်း၊ ဤပုဒ်ကိုပင် ဗိသေသ္ဏထား၍ ဗြဟ္မာ-ဟူသောအနက်ကိုယောဇနာသောပဋ္ဌမနည်းနှင့် ညီညွတ်တိုက်ဆိုင်မိသည်ကိုဂုဏ်း၊သိအပ်၏။

प्रणियते-အမြတ်အား၊ဖြင့်ဆောင်ပေအံ့။ **इति अयम्**- ဤသည်ကား။ **अन्वयः**-ကြိယာကာရကတို့၏ သင့်လျော်လျောက်ပတ်စဲ့စပ်ခြင်းတည်း။ **संश्च**-မဘောက်မပြုန်၊မှုန်ကန်သော သစ္စာဂုဏ် သဘောသည်လည်း၊ဟုတ်၏။ **असौ**-ထိုမဘောက်မပြုန်၊ မှုန်ကန်သော သစ္စာဂုဏ်ဟူ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သည်၊ **चिच्च** –အထူးသဖြင့် သိခြင်းတည်းဟူသော ဉာဏ်ကို့သည် လည်းဟုတ်၏။ **असौ**–ထိုမဘောက်မပြုနိုင်မှုနှင့်ကင်းသောသစ္စာကို့-ဉာဏ် ကို့ဟူသည်။ **आनन्दश्च**– အမြဲမပြတ် ချမ်းသာခြင်းတည်းဟူသော သုခကို့ သဘောသည်လည်းဟုတ်၏၊ **इति--तस्मात्**–ထို့ကြောင့်၊ **सच्चिदानन्दः**–မည်၏။ **ब्रह्मः**–ဗြဟ္မာကို့ရ၏။ (ထည့်ပါ၌)။ **यः-सः**– "ဆန္ဒိတ-ပတိတ-ဥဿာပ" ဟူသော မာဂဓဘာသာ၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ပါဠိတို်ကဲ့သို့ တိပဒကမ္မဓာရယ်သမာသ်သည်။ **भवति**–ဖြစ်၏၊ လ။ **तथा-तत् वचनम्**–ထိုကဲ့သို့လ "ဗြဟ္မာ"ကို့ရ၏ဟူသော သာဓု စကား သည်၊ **अस्तु**–ဤဆိုလတန်ရာသော-အကျိုးရှိသော် တူညီထင်မှု၊ သာဓု ကစကားဖြင့်၊ **च-सत्यम्**–မဘော်မပြုနိုင်ကန်ဟုတ်မှန်ပါ၏၊ **कस्मात्**– အဘယ်ကြောင့်၊ **सत्यम्**–မဘောက်မပြုနိုင် ကန်ဟုတ်မှန်ပါသနည်း၊ **"सत्यं विज्ञान.मानन्दं ब्रह्म"इति**–ဟူ၍၊ **श्रुतेः**–သုတိမည်ရကျမ်း ဝေဒဠီဆိုအပ်သောစကား၌သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **सत्यम्**–မဘောက် မပြုနိုင်ကန်ဟုတ်မှန်ပါ၏၊ **इति**–ဤသို့၊ **तत्**–ထိုသာဓုပြုသဘာဝကို၊ **ज्ञेयम्**–သိအပ်၏၊ **सत्यम्**–မဘောက်မပြုနိုင်၊ ဟုတ်မှန်သော သစ္စာကို သဘောသည်၌၎င်း၊ **विज्ञानम्** –အထူးသဖြင့်သိခြင်းတည်းဟူသောဉာ ဏ်ကို့သည်၌၎င်း၊ **आनन्दम्**–အမြဲမပြတ် ချမ်းသာခြင်း တည်းဟူ သောသုခကို့သဘောသည်၌၎င်း၊ **ब्रह्म**–ဗြဟ္မာမည်၏။ ။ဒီကာနက်။

(၃)....." यद्वा चिच्च आनन्दश्च–तौ चिदानन्दौ ; सन्तौ चिदानन्दौ यस्माद् स तं ॥ " {ပဓောဒနီဒီကာ}။ ။

यद्वा–တနည်းကား၊ **सः**–ထိုဗြဟ္မာသည်၊ **सच्चिदानन्दः**–မည် ၏၊ (ထည့်ပါ၌)။ **तम्**–ထိုဗြဟ္မာကို၊ (ဝိဘာတ္တိလုံခံ၍ပြုသည်)။ ။

(၄)....." अथवा सन्तौ नित्यौ चिदानन्दौ ज्ञान-सुखे यस्येति विग्रहः ॥ "
{သုဗောဓာလင်္ကာရဋီကာ}။ ။အနက်လွယ်၏။ ။

(၅)....." मया मुकुन्दं प्रणिपत्य मुग्धबोधं व्याकरणं प्रणीयते प्रकर्षेण तात्पर्य्यार्थं नीयते व्रज्या व्याख्यायते इति यावत् ॥" {သု}။ ။

" मुकुन्दं–मुकुम् मुक्तिं ददातीति–मुक्तिदातारं विष्णुमित्यर्थः ॥"
{ဝိရိသစန္ဒြိဒီကာ}

ဤသာဓကဒီကာပါဠိနှစ်ခုတို့ကြောင့်၊ "**मुकुन्दं**"–ဟူသော ပုဒ်၏ဝိဂ္ဂဟ ဝါကျထားပုံကိုလည်း။ ဤပုဒ်ကိုပင်ဝိသေသျထား၍၊ ဗိသဏိုးနှတ်ဟု ဆ နက်ယောဇနာသော ဒုတိယနည်းနှင့်ညီညွတ်သည်ကိုလည်း၊ "**प्रणीयते**"

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဟူသောပဒဓာနကြောင်းကို။ "အတွင်းရတို့နှင့်တကွခွဲဆိုစီရင်ပေအုံ့" ဟူ၍ ယောဇနာအဓိပ္ပါယ ထွန့်ညှိတတ်သည်ကိုလည်း သိအင်၏၊

သုဇေဝေသဒိုကာ၏အနက်အဖွင့်ကား၊ ။**प्रकर्षेण**—အပြတ်အား ဖြင့်၊ **तात्पर्य्यार्थं**—အလိုဖြစ်သောအနက်ကို၊ **नीयते**—ဆောင်ပေအုံ့၊ **दृश्या** အဘွင့် ရတို့နှင့်တကွ၊ **व्याख्यायते**—ခွဲဆိုပေအုံ့။ **इति**—ဤသို့။ **अस्य**—ထို **पणीयते**—ဟူသောပုဒ်၏။ **यावत्**—ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခံသော **अनेकपदमात्रकं ज्ञेयम्**—သိအပ်၏။ ကြွင်းသောပါဠိနှင့်တကွ၊ ဂိရိသ စန္ဒိုဂိကာပါဠိကားလွယ်ပြီ။

(၆)....."प्रणिपत्य प्रकर्षेणनत्वा, भक्ति-श्रद्धातिशययुक्तनमस्कारं कृत्वेत्यर्थः। नमस्कारस्तु स्वापकर्षबोधकव्यापारविशेषः ॥" {သု}။

ဤသာဓကဋီကာပါဠိဖြင့်၊ "प्रणिपत्य" ဟူသောပုဒ်နှိုက်ကမ—သန္ဓေ ထူးကဲလွန်းမြတ်သော အနက်နှိုက်ဖြစ်ခြင်းကိုဆင်၊ नि-पूर्व-पत—ဝါတ်၏ သွတ်ကိုင်းတုတ်ကွ၊ ဝဝဲချဂိုဒိုးခြင်းအနက်ဖွဲ့ဖြစ်ခြင်းကိုဆင်.သိအင်၏၊

भक्तिश्रद्धातिशययुक्तनमस्कारम्—ဆည်းကပ်ကြောင်း ဖြစ်သော သန္ဓေ တရား၏ လွန်ကဲခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းရှိသောဂိုဒိုးခြင်းကို၊ **कृत्वा**—ပြုပြီး၍၊ **इति-अयम्**—ဤသည်ကား၊ **अर्थः**—အနက်တည်း။ **नमस्कारस्तु**—ဂိုဒိုခြင်း မည်သည်ကား။ **स्वापकर्षबोधकव्यापारविशेषः**—ဂိုဒိုးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထောက်သဖြင့်၊ ဂိုဒိုးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုအပ်သောမိမိ၏မြတ်သော အဖြစ်ကိုသိစေတတ်သောအမူအရာဗျာပါရဝိသေသပေတည်း၊

(၇)....." **मुग्धः सुन्दरो बोधो यस्मात् तन्मुग्धबोधम्। यद्वा मुग्धानां मूढानां बोधो ज्ञानं यस्मात् तत् ॥** " {ပမောဒနဋီကာ}။ "**अथवा मुग्धान् मूढान् अल्पबुद्धिजनान् बोधयतीति मुग्धबोधं ॥**" {သုဇေဝသဒိုကာ}။ ။ဋီကာပါဠိနှင့်စောင်လုံးအနက်လွယ်၏။

(၀)....."**व्याक्रियन्ते व्युत्पाद्यन्ते-प्रकृति प्रत्ययपरिकल्पनया सिद्ध शब्दा अनेनात्र वा ॥**" {ပမောဒနဋီကာ} ။အနက်မှာထိသာပြီ။

(၉)....."**परेषामुपकृतिः परोपकृतिस्तस्यैपरोपकृतये। उपकृतिरुपकारः ॥ यद्वा परा चासावुपकृतिश्चेति परोपकृतिस्तस्यै ; परा श्रेष्ठा ॥**" {ဝ}။

उपकृतिः—ကျေးဇူးပြုခြင်း။ **उपकारः**—ကျေးဇူးပြုခြင်း။ ။**परा**-"**परा**"သဒ္ဒါသည်၊**श्रेष्ठा**—မြတ်သောအနက်ကိုပေါ၏၏။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ကြွင်းသောပါဠိတို့နှိုက်၊ ထိသာလောက်၍၊ အနက်ယောဇနာခြင်းကို မပြုလိုက်ဖြို့၊ ။ထိုမှတပါး ဒိုကာ စာကိုယ် တို့နှိုက် တိုက်ရိုက်မပါဘဲ၊ အနက်ယောဇနာသောအခါ၊ပေါ် ထွက်၍လာသောပါဠိဟူသမျှကို၊ ပါဠိသေသဖြစ်သော၊ပါဠိအပေါင်းတို့ချည်းဟူ၍၊ မှတ်ယူထောက်မူကြပါ။ နောက်နောက် နှိုက်ထည်း၊ ဤနည်းအတူ၊ သောတဇနတို့ သံသယဖွဲ့ လောက်သောပုဒ်တို့ကိုသာ၊အနက်ယောဇနာ၍ပြပါအုံး၊ သို့ဖြစ်၍ယောဇနာအပ်ပြီးသောအနက်တို့ကိုသတိမူကြလေကုန်။ ။

ဤ ဤနိဿယကျမ်းနှိုက်၊ပမောဒဇနနိဒ္ဒိကာကို၊ (ပ)၊ သုဇာတသင်္ဂီကာကို၊ (သ)၊ ဂီဂိသစ္ဆိဒ္ဒိကာကို၊ (ဂိ)၊ ပါဏိနိဗျာကရဏကို၊ (ပါ)၊ ဝေယျာကရဏ သိဒ္ဓန္တကောမုဒီကို။ (ဝေ)ဟူသောသင်္ကေတဖြင့်မှတ်ယူတော်မူကြပါ။ ။ဤကား-အမှာစကား ချပ်၊ ။

ဤတွင်၌ပထမဂါထာနှင့်စပ်သော သာဓကစကားရပ်ပြီး၏၊

ဤအကြောင်းကို တန်ခိုးပြုသျှင်၊ ဂီဂိသစ္ဆိဒ္ဒိ ဆရာသည်၊ ဗျာကရဏထွဋ်ကျမ်းအစောင်စောင်တို့မှ ထုတ်နှုတ်၍ကွင်ဆိုစိရင်အပ်သော၊ သုတ်၏လက္ခဏာ၊သုတ်၏အပြားစသည်တို့ကိုဖြကြောင်းဖြစ်သော ဂါထာတို့၏ ပါဠိနှင့် တကွအနက်ကို၊ သုတ်သို့မရောက်မီရှေးဦးစွာ လွယ်လင့်တကူ မှတ်ယူကြရန်သင့်လျော်သဖြင့်၊ ပေးသနားဘော်ဖြဲထိုက်ပါဦးအုံး။ ။

အနက်ပြုနံဆိုအပ်လတန်ဖြစ်သော "ॐ नमः शिवाय" အစရှိသော ဂါထာကျသည်။ "अर्थं सूत्रयति-प्रत्याययतीति-सूत्रम्" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ၊ အနက်ကိုဖြစ်စေတတ်,ဆိုစေတတ်သောကြောင့်၊ သုတ်မည်၏၊ ထိုသုတ်၏လက္ခဏာကိုကား၊ဆိုလတန်သော ဂါထာအတိုင်းပင်မှတ်ယူကြလော့၏၊ ။

"स्वल्पाक्षर.मसन्दिग्धं, सारवत् विश्वतोमुखम्।
अस्तोभ.मनवद्यञ्च, सूत्रं सूत्रविदो विदुः॥"

यत्—အကြောင် ဂါထာသည်။ स्वल्पाक्षरम्—အလွန်နည်းသော အက္ခရာလည်းရှိ၏။ असन्दिग्धम्—သို့လော-သို့လော ထွေးတောသော်ဟု ယုံမှားတွယ်ရာလည်းမရှိ၊ सारवत्—ဆုံးဖြတ် အဝ်ဘော အနက်နှင့် ယှဉ်သည်ဖြစ်၍၊ အနှစ်သာရလည်းရှိ၏၊ विश्वतोमुखम्—ထက်ဝန်းကျင်များစွာထုန်သောဥဒါဟရဏ်အစီအရင်မျိုးတို့နှိုက် ရှေးရှုလိုရာမှုက်နှာမူသော ဖြစ်ခြင်းလည်းရှိ၏၊ अस्तोभम्—အကျိုးမရှိသော သန္ဓေမှ ကင်းသည်ဖြစ်၍၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နှောင့်ရှက်ဆီးတား၊ စောဒကများ၏ထွင်ရှားစောဒနာနိုင်ခြင်းလည်းမရှိ။ **अनवद्यञ्च**—အသရေခဲ့ကင်း, စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ ဖြစ်ခြင်း အစရှိသော အပြစ်ဒေါသလည်းမရှိ။ **तत्**—ထိုဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသောဝါကျကို။ **सूत्रम्**—သုတ်ဟူ၍။ **सूत्रविदः**—သုတ်ကိုမြင်သိပညာရှိတို့သည်၊ **विदुः**—ဟောဆိုကြကုန်၏။ ။

ဆိုအပ်ပြီးသော ဂါထာနှင့်ညီစွာ၊ လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော သုတ်သည်လည်း၊ ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။ ခြောက်ပါး၏အဖုံးကိုကား။ ဆိုလတန့် သောဂါထာအတိုင်းပင်မှတ်ယူရာ၏။ ။

"संज्ञा च परिभाषा च, विधि र्नियम एव च।
अतिदेशोऽधिकारश्च, षड्विधं सूत्रलक्षणम् ।।"

संज्ञाच—ခေါ်ဝေါ်လွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါ ကျမ်းဂန်နှိုက်ပြုအပ်သော သင်္ကေတ တည်းဟူသော သညာ သုတ်ရင်း။ **परिभाषाच**—ကျမ်းဂန်ကို ဆောင်လွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါထက်ဝန်းကျင်ပြုနိုင်သည့် အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်သင်္ကေတဝိသေသတည်းဟူသော ပရိဘာသာသုတ်ရင်း၊ **विधिश्च**—မရောက်အပ်- မရအပ်သေး သည်ကို၊ ရောက်စေ- ရစေတတ်သော အစီအရင်တည်းဟူသော ဝိဓိသုတ်ရင်း။ **नियम एव च**—သာမညအားဖြင့် ရောက်အပ်-ရအပ်သော အစီအရင်ကို၊ ဝိသေသအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်မှတ်သား၊ နေရာချထားခြင်း တည်းဟူသော- နိယမသုတ်ရင်း၊ **अतिदेशश्च**—တပါးသော သဘောတရားကို- တပါးသော သဘောတရား၏အဖြစ်နှိုက်တင်ခြင်းတည်းဟူသော' ဈေး-အစရှိသော သဒိသဝါစက သဒ္ဒါဖြင့် သုံးစွဲညွှန်ပြအပ်သော အတိဒေသသုတ်ရင်း။ **अधिकारश्च**—ရှေ့သုတ်နှိုက်တည်ရှိသောပုဒ်၏-နောက်သုတ်နှိုက် တည်ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော အဓိကာရသုတ်ရင်း၊ **इति**—ဤသို့။ **सूत्रलक्षणम्**—သုတ်၏ လက္ခဏာသည်၊ **षड् विधम्**—ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။ ။

ဤဂါထာ၌အဓိပ္ပါယ်အမြွက်ကား။ ။သညာအထူးကို ပရိဘာသာဟုယူရမည်၊ ထိုကြောင့်၊ သညာနှင့်ပရိဘာသာနှစ်မျိုးတို့သည်၊ အဝိုက်တန့်မှသာထူးခြားကွဲပြားခြင်းရှိသည်ဟုမှတ်လေ။ ။

ဝိဓိသည်ကား၊ အကျွေးတပါးထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်း သဘောရှိသော၊ "ဝဏ္ဏာဒ္ဂါဒနံ ဘုဥ္ဇပဝိဓိ" အကျွေးငှဲ့မဲ့ကင်း-တရုံတရမျှထင်ရှားစွာမဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ "အဘာဝဂ္ဂုပဝိဓိ" အားဖြင့်၊ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ထိုနှစ်ပါး၌တို့တွင်၊ အဘာဝရူပဝိဓိသည်လည်း၊ ထင်ရှားရှိသောအကြောင်းရှိသောကြောင့် ကိုချေဖျက်သည်ဖြစ်၍၊ထင်ရှားစွာမဖြစ်ပေါ်ခြင်းသဘောရှိသော၊"နာသဝိဓိ"နှ-ဝါ-စသည်ဖြင့်တား မြစ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍။ထင်ရှားစွာမဖြစ်မပေါ်လာခြင်းသဘောရှိသော၊"နိသေဓဝိဓိ"အား ဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊အာဒေသဝိဓိနှင့် အာဂမဝိဓိနှစ်မျိုးတို့သည်ကား၊ ဝတ္ထုဒ္ဒါဒန ရူပဝိဓိမျိုး၏သာ အထူးအပြားတို့ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ မှတ်ယူကုန်ရာ၏၊ ၊သာမညအားဖြင့် ရောက်အပ်သောဝိဓိသုတ်၏အစိအရင်းကို၊ဝိသေသအားဖြင့်ပိုင်းခြားမှတ်သားရှိနေရာချထားခြင်းကိုပြုတတ်သောသုတ်ကို၊ "နိယမ"သုတ်ဟုမှတ်လေ။ ၊ထိုမှတပါးအတိဒေသသည်လည်း။တပါးသောသုတ်တို့ဖြင့်စိုရိုက်ရန်ညွှန်းဖြသော "သာဇ္ဈာတိဒေသ" ကာရိယအလို ဌာ၊ညွှန်းဖြသော "ကာရိယာတိဒေသ"နှမိတ်အစိအရင်းကိုညွှန်ဖြသော"နှမိတ္တာတိဒေသ" အမည်သညာကို ညွှန်းဖြသော၊"ဗျပဒေသာတိဒေသ" ရုပ်သဘောတူအောင်ညွှန်းဖြသော၊" ရူပါတိဒေသ"အားဖြင့်ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ကစ္စည်းကျမ်း၏ အဘွင့်ပဒရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဌီကား၊ "တံသဘာဝါတိဒေသ" ကိုထည့်၍၊ အတိဒေသခြောက်ပါးအပြားရှိ၏ဟုဆိုတော်မူသေး၏။ ၊

အဓိကာရေသုတ်သည်လည်း၊ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ သုံးပါး၏အရင်းကိုဆိုလတန့်သောဂါထာအတ်ဉီးပင်မှတ်ယူရာ၏။ ၊

" सिंहावलोकिताख्यश्च, मण्डूकप्लुति.रेवच ।
गङ्गास्रोत इव ख्याता, अधिकारा स्त्रयो मताः।
आकाङ्क्षायान्तु सर्वेषा, मनुवृत्तिः परे भवेत्।।"

सिंहावळोकिताख्यश्च—ခြင်္သေ့ကြည့်ဟန်ရှေ့နောံပြန်လျက်လိုက်သည်ဖြစ်၍-"သိ်ဟာဝလောကိတ"အမည်ရှိသောအဓိကာရသုတ်၎င်း၊ **मण्डूकप्लुतिरेवच**—ဘား၏အလား၊ ခုန်ကျော်လိုက်သွားသည်ဖြစ်၍၊ "မဏ္ဍူကပလုတိ"အမည်ရှိသောအဓိကာရသုတ်၎င်း။ **गङ्गास्रोतइव**—မြစ်ရေအလျှောသည် အစဉ်တိုက် သမုဒ္ဒရာသို့ဆိုက်အောင် စီးဆင်းလိုက်သွားသကဲ့သို့ အစဉ်တိုက် ရှေသို့သာ လိုက်သွားသည်ဖြစ်၍၊ "ဂင်္ဂါသောတ"အမည်ရှိသော အဓိကာရသုတ်၎င်း။ **इति**—ဤသို့။ဝါ၊ ဤအပြားအားဖြင့်။ **ख्याताः**—ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ **अधिकाराः**—အဓိကာရိသုတ်တို့ကို။**त्रयः**—သုံးမျိုးတို့ဟူ၍။**मताः**—ထိအပ်ကုန်၏။ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သိရိဂုရုနာထဝိဇ္ဇာနိဓာန္နဆရာ၏အလိုအားဖြင့်၊ "ဂါယူထ" အဓိကာရတပျိုးကိုထည့်၍၊ အဓိကာရလေးပျိုးရှိသည်ဟုမှတ်ယူရမည်။ ။

आकाङ्क्षायान्तु—လိုက်ခြင်းဌါအလိုရှိပါမူကား။ **सर्वेषाम्**—တို့ငှင်း ဖဲ့ဥဿုံအလုံးရုံ့ရှေ့ရှေ့သုတ်နှိုက်တည်ရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏။ **परे**—နောက် နှံသုတ်နှိုက်၊ **अनुवृत्तिः**—လိုက်တည်ခြင်းသည်၊ **भवेत्**—ဖြစ်၏။ ။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုတ်၏လက္ခဏာ၊ သုတ်၏အပြားမှတပါး။ သုတ် ရှိုက်ဘွင့်ဆိုအပ်သောအရာတို့ကိုလည်း၊ ယခုဆိုလတန်သော ဂါထာအ ပေါင်းတို့ဖြင့်ကောင်းစွာသိမှတ်ရာ၏။ ။

(၁) कार्य्यी कार्य्यं निमित्तञ्च, त्रिभिः सूत्रमुदाहृतम्।
कदाचित् कार्य्यिकार्य्याभ्यां, क्वचित् कार्य्यनिमित्तत :॥

(२) यस्य निर्दिश्यते कार्य्यं, स कार्य्यी गदितो बुधैः।
क्रियते यत्तु तत् कार्य्यं, मादेश प्रत्यया गमम्।
यस्मात् परं परे यस्मिन्, तन्निमित्तं द्विधा मतम्॥

(३) बहिरङ्ग-विधिभ्यः स्या, दन्तरङ्ग-विधि र्बली।
प्रत्यायाश्रित-कार्य्यन्तु, बहिरङ्ग मुदाहृतम्॥

(४) प्रकृत्याश्रित कार्य्यं स्या, दन्तरङ्ग मिति ध्रुवम्।
प्रकृतेः पूर्व पूर्वं स्या, दन्तरङ्गतरं तथा॥

(५) सावकाशविधिभ्यः स्यात्, बली निरवकाशकः।
कस्यचि द्विन्नकार्य्यस्य, प्रथमं परतस्तथा।
सम्भवेत् विषयो यस्य, स विधिः सावकाशक॥

(६) आदौ हि विषयो यस्य, परतो न हि सम्भवेत्।
स पण्डितगणै रुक्तो, विधि र्निरवकाशक :॥

(७) सामान्यस्य विशेषस्य, स्याद्विशेषविधि र्बली।
बहवो विषया यस्य, स सामान्यविधि र्भवेत्।
अल्प : स्याद्विषयो यस्य, स विशेषविधिर्मत :॥

(८) आगमादेशयो र्मध्ये, बलीयायागमो विधि।
आगमोऽनुपघाती यः, प्रकृतेः प्रत्ययस्य च।
तयो र्यं उपघाती स, आदेश : परिकीर्त्तित :॥

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

(९) सकळेभ्योविधिभ्यःस्याद्, वलीळोपविधिस्तथा ।
ळोप स्वरादेशयोस्तु, स्वरादेश विधि र्वली ॥

(၁).....कार्य्यी—ကာရိဂင်း။ कार्य्यम्—ကာရိယဂင်း။ निमित्तञ्च—နိမိတ်ဂင်း။ इति—ဤသို့။ त्रिभिः—သုံးပါးရှိသော အင်္ဂါတို့ဖြင့်။ सूत्रम्—သုတ်ကို။ उदाहृतम्—ထုတ်ဆောင် အပ်၏။ कदाचित्—တစုံတခါနိုင်ဟု။ कार्य्य-कार्य्याभ्याम्—ကာရိ-ကာရိယနှစ်မျိုးတို့ဖြင့်။ उदाहृतम्—ထုတ်ဆောင်အပ်၏။ क्वचित्—အချို့သောအရာနိုင်ဟု။ कार्य्य-निमित्ततः—ကာရိယ-နိမိတ် နှစ်ပါးတို့ဖြင့်။ उदाहृतम्—ထုတ်ဆောင်အပ်၏။

(၂).....यस्य—အကြင်ပကတိဖြစ်သော အကြောင်း၏။ कार्य्यम्—ဝိကတိဖြစ်သောအကျိုးကို။ निर्दिश्यते—ညွှန်းပြအပ်၏။ सः—ထိုပကတိဖြစ်သော အကြောင်းကို။ कार्य्यी—ကာရိဟူ၍။ बुधैः—ပညာရှိတို့သည်။ गदितः—ဆို အပ်၏။ तु—ကာရိမှတပါး ကာရိယသည်ကား၊ यत्—အကြင်ဝိကတိ ဖြစ်သော အကျိုးကို။ क्रियते—ပြုစီရင်အပ်၏။ आदेश-प्रत्ययागमम्—အာဒေသ, ပစ္စည်းအာဂုံဖြစ်သော။ तत्—ထိုဝိကတိဖြစ်သော အကျိုးသည်၊ कार्य्यम्—ကာရိယမည်၏။ यस्मात्—အကြင်ပစ္ဆိမနိုမိတ်မှ။ परम्—နောက်နိုင်။ क्रियते—ပြုအပ်၏။ परे—နောင်းသော။ यस्मिन्—အကြင်သတ္တမီ နိုမိတ်ကြောင့်၊ क्रियते—ပြုစီရင်အပ်၏။ द्विधा—နှစ်ပါးအပြားရှိသော။ तत्—ထိုပစ္ဆိမအကြောင်း-သတ္တမီအကြောင်းကို၊ निमित्तम्—နိမိတ်မည်၏ဟူ၍။ मतम्—ထိအပ်၏။

(၃).....बहिरङ्गविधिभ्यः—ဗဟိရင်္ဂဝိဓိတို့ထက်။ अन्तरङ्गविधिः—အန္တရင်္ဂဝိဓိသည်၊ बली—အားအစွမ်းရှိသည်၊ स्यात्—ဖြစ်၏။ प्रत्ययाश्रितकार्य्यन्तु—ပစ္စည်းဝိဘတ်ကိုမှီသော-ကာရိယကိုကား၊ बहिरङ्गम्—ဗဟိရင်္ဂဝိဓိဟူ၍၊ उदाहृतम्—ထုတ်ဆောင်အပ်၏။

(၄) ..... प्रकृत्याश्रितकार्य्यम्—ဝတ်-ထိုင်-နိုပါတ်-ဥပသာရကို မှီသော ကာရိယသည်၊ अन्तरङ्गम्—အန္တရင်္ဂမည်သည်၊ स्यात्—ဖြစ်၏၊ इति—ဤသို့။ ध्रुवम्—မချွတ်။ ज्ञेयम्—သိအပ်၏။ तथा—ထိုအတူ၊ प्रकृतेः—ပကတိမှ၊ पूर्वपूर्वम्—ရှေးထက်ရှေးကျသော ကာရိယသည်။ अन्तरङ्गतरम्—အန္တရင်္ဂတရမည်သည်၊ स्यत्—ဖြစ်၏။

(၅).....सावकाशविधिभ्यः—အခွာကျယ်သော သာဝကာသဝိဓိတို့ထက်၊ निरवकाशकः—အခွာကျဉ်းသောနိရဝကာသဝိဓိသည်၊ वली—အား၊အစွမ်း

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရှိသည်၊ स्यात्–ဖြစ်၏၊ भिन्नकार्य्यस्य–မတူထူးခြားကွဲပြားသောကာရိယ ရှိသော။ कस्यचित्–တစုံတခုသော။ यस्य–အကြင်စဒ္ဓိ၊ विषयः–အရာသည်၊ प्रथमम्–ဦးဦးစွာဝင်း။ तथा–ထို အတူ။ परतः–နောက်၌ဝင်း၊ सम्भवेत्–ကောင်းစွာဖြစ်၏။ स विधिः–ထိုစဒ္ဓိကို၊ सावकाशकः–သာဝကာသစဒ္ဓိဟူ၍။ उक्तः–ဆိုအပ်၏။ ।

(၆).....हि–အထူးကိုဆိုဦးအံ့၊ यस्य–အကြင်စဒ္ဓိ၏၊ विषयः–အရာသည်၊ आदौ–အစ၌ကဲ့၊ सम्भवेत्–ကောင်းစွာ ဖြစ်၏၊ परतः–နောက် ၌ကဲ့၊ न हि सम्भवेत्–မဖြစ်၊ स विधिः–ထိုစဒ္ဓိကို၊ निरवकाशकः–နိရဝကာသစဒ္ဓိဟူ၍၊ पण्डितगणैः–စဒ္ဓိဖြင့်သိပညာရှိအပေါင်းတို့သည်၊ उक्तः–ဆိုအပ်၏။ ।

(၇).....सामान्यस्य–သာမညစဒ္ဓိ၏ဝင်း။ विशेषस्य–စိသေသ စဒ္ဓိ၏ဝင်း၊ विषयः–အရာသည်၊ सम्भवेत्–ကောင်းစွာဖြစ်သင့်၏၊ तयोः–ထို ၂စပါး သောစဒ္ဓိတို့တွင်၊ विशेषविधिः–စိသေသစဒ္ဓိသည်၊ बली–အားအစွမ်းရှိ၏၊ यस्य–အကြင်စဒ္ဓိ၏၊ विषयाः–အရာတို့သည်၊ बहवः–များပြား ကုန်၏။ सः–ထိုစဒ္ဓိသည်၊ सामान्यविधिः–သာမညစဒ္ဓိမည်သည်၊ भवेत्–ဖြစ်၏၊ यस्य–အကြင်စဒ္ဓိ၏၊ विषयः–အရာသည်၊ अल्पः–နည်းပါး ခြင်းသည်၊ स्यात्–ဖြစ်၏၊ सः–ထိုစဒ္ဓိကို၊ विशेषविधिः–စိသေသစဒ္ဓိဟူ၍၊ मतः–သိအပ်၏။ ।

(၀).....आगमादेशयोर्मध्ये–အာဂမစဒ္ဓိ, အာဒေသစဒ္ဓိ, ၂စပါးတို့ တွင်၊ आगमः–အာဂမဟုဆိုအပ်သော၊ विधिः–အစီအရင်သည်၊ वर्त्तीयान्–အထူးအားဖြင့်အားအစွမ်းရှိ၏၊ यः–အကြင်စဒ္ဓိသည်၊ प्रकृतेश्च–ပကတိကိုဝင်း၊ प्रत्ययस्यच–ပစ္စည်းကိုဝင်း၊ अनुपघाती–မပျက်ဆီး တတ်၊ सः–ထိုစဒ္ဓိကို၊ आगमः–အာဂမစဒ္ဓိဟူ၍၊ परिकीर्त्तितः–ကြားအပ်၏၊ यः–အကြင်စဒ္ဓိသည်၊ तयोः–ထို ၂စပါးသော- ပကတိ-ပစ္စည်း တို့ကို၊ उपघाती–ပျက်ဆီးတတ်၏၊ सः–ထိုစဒ္ဓိကို၊ आदेशः–အာဒေသစဒ္ဓိဟူ၍၊ परिकीर्त्तितः–ကြားအပ်၏။ ।

(၉) ..... तथा–ထိုမူတပါး၊ सकलेभ्यः–အလုံးစုံကုန်သော၊ विधिभ्यः–စိစဒ္ဓိတို့ထက်၊ लोपविधिः–လောပစဒ္ဓိသည်၊ बली–အားအစွမ်းရှိသည်၊ स्यात်–ဖြစ်၏၊ लोपस्वरादेशयोस्तु- လောပစဒ္ဓိ, သရာဒေသစဒ္ဓိ, ၂စပါးတို့ တွင်ကား၊ स्वरादेशविधिः–သရာဒေသစဒ္ဓိသည်၊ बली–အားအစွမ်းရှိ၏။ ।

From the Library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ယသုအခါ၌ကား၊ အကုသလဝဋ္ဌအကျိုး၊ ရောဂါမျိုးတို့၏၊ ပွားတိုးကြီး
မား၊ လွန်စွာများပြားသော အဖြစ်၌ကား၊ ယုံမှားသံသယ၊ အာသင်္ကာသ
ဖြင့်၊ တဖန်ထပ်မံ၍၊ ဘေးရန်အစုတသုမကြီး၊ တွန်းထုန်ဖြစ်ခတ်၊ မကောင်းမှု
ဟူသမျှတို့ကို၊ ထစမကြွင်း၊ တျင်းတျင်းရိတ်ဖြတ်၊ သုန်သင်တတ်သော၊
မင်္ဂလာစရိတ၊ ပကာသကို၊ ဂါထာမဘက်၊ သုတ်သင်သက်သာဖြင့်၊ ပြုစီရင်
ကြသော၊ သိရိယုတ္တ-ဝေါပဒေဝဂါသာမိ၊ အမည်ရှိသောဆရာသည်၊
"အော် နမး ဇိဝယ"၊ ဟူသော နမက္ကာရသုတ်ကိုမိန့်ဆိုခြင်းသတည်း။ ၊

ထိုသို့မိန့်ဆိုအပ်သော နမက္ကာရသုတ်၏အနက်ကား၊ ၊

၁ ...**ရိဝါယ**—တမ-ရဇ-သတ္တဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သုံးပါးမှ လွန်
ကြောက်ပြီးသောဖြဟ္မာအား။(၁)၊**ဩံ**—ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မင်္ဂလာဖြစ်
သော၊**နမ**း—ရှိခိုးခြင်းသည်၊ **ဘဝတိ**—ဖြစ်၏။ ၊တနည်းကား။ ၊**ဩံ**—
သုတ်၏အစ၌က် "ဩံ" အက္ခရာကို ရွတ်ဆိုခြင်းတည်းဟူသော မင်္ဂ
လာတပါးသည်၊**ဘဝတိ**—ဖြစ်၏။ (၂)။ **ရိဝါယ**—**မဟာဒေဝနတ်အား**၊**နမ**း
ရှိခိုးပါ၏(၃)။ တနည်းကား။ ၊**ရိဝါယ**—ကျမ်း၏လျင်မြန်ထုတ်ချောက်
ချားဆုံးခြင်းဆိုရောက်ခြင်းသဘောရှိသော ကောင်းမှုချမ်းသာမင်္ဂလာအ
ကျိုးငှါ၊**ဩံ**—ဓိဿဿိုး-**မဟာဒေဝ**-ဖြဟ္မာတည်းဟူသော နတ်မင်း သုံး
ပါးအပေါင်းအား၊**နမ**း—ရှိခိုးပါ၏(၄)။ ၊သုတ်နှက်။ ၊

၁.....**ဣတိ-ဧတတ်-ဝါကျယမ်**—၌ "အော် နမး ဇိဝါယ"၊ ဟူသော၀ါကျ
သည်၊**ဝါ**၊ သုတ်သည်၊ **နမသ်ကာရသ္တုတမ်**—ရှိခိုးခြင်းကိုထင်လင်းစွာဖြတတ်
သောနမက္ကာရသုဘ်တည်း၊(၅)၊ ၊ * ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

သုတ်၏လက္ခဏာ၊သုတ်၏အဖြာ။သုတ်နှင့်ကို ဘွင့်ဆိုအပ်သောအရာ
တို့ကို၊ဂဓိသစ္ဆေဆရာသည်၊ ဖြဆိုအပ်သော ဂါထာတို့၏ အနက်သည်
၌တွင်ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်၏၊

*(၁)....." **शिवाय त्रिगुणातीताय ब्रह्मणे ॐ नमः ॥**" {8}। ၊

(၂)....." **ओमिति छुप्तपथमैकवचनम्। ॐ कारोच्चारणमेकं मङ्गलम्॥**

" ॐ कारश्चाथ शब्दश्च, द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा।
कण्ठं भित्त्वा विनिर्यातौ, तेन माङ्गलिकावुभौ॥"
इति स्मरणात्"॥

विघ्नबाहुल्यशङ्कया मङ्गलान्तरमाचरति नमः शिवायेति

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

(၄).....महादेव-नमस्कारात्मकमपरं मङ्गलम्"।

(၄)....."अथवा ओमिति लुप्तचतुर्थ्येकवचनम्। ओं नमः, विष्णु-शिव-ब्रह्मभ्यो नम इत्यर्थ ।

"अकारो विष्णुरुद्दिष्ट, उकारस्तु महेश्वरः।
मकारेणोच्यते ब्रह्मा, प्रणवेन त्रयो मताः॥"
इति स्मरणात्।"

तेभ्यो नमः कथमित्याह शिवायेति; अत्र तादर्थ्येचतुर्थी। शिवाय ग्रन्थस्य झटिति समाप्तिरूपकल्याणायेत्यर्थः॥"

(၅) ..... "इति शब्दः प्रक्रान्तपरामर्शी। तथाहि ओंनमः शिवायेति नमस्कारसूत्रम्॥" {ပ}။

အနက်ကား။ ओमिति–"ओं" ဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ लुप्तप्रथमैकवचनम्–ချေအပ်ပြီးသောပထမာဇကပုစ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်သည်၊ भवति–ဖြစ်၏။ ओं कारोच्चारणम्–"ओं" အက္ခရာကို ရွတ်ဆိုခြင်းသည်။ एकम्–တပါးသော။ मङ्गलम्–မင်္ဂလာသည်။ भवति–ဖြစ်၏။ कस्मात्–အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ओंकार ।०। ब्रुभौ" इति–"ओंकार ।०।ब्रुभौ"ဟူ၍။ स्मरणात्–သမုတိကျမ်းလာဂါထာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဂါထာမှသမုတိကျမ်းဌ "ओं"သဒ္ဒါနှင့် "अथ" သဒ္ဒါနှစ်ပါးကိုရွတ်ဆိုခြင်းဌ မင်္ဂလာရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောဂါထာကိုဆိုဖြင်ရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ओंकारश्च–"ओं" အက္ခရာသည်ဌင်း။ अथशब्दश्च "अथ" သဒ္ဒါသည်ဌင်း။ द्वौ–နှစ်ပါးကုန်သော။ एतौ–ဤသဒ္ဒါတို့သည်။ पुरा–ကပ်ဦး အခါပဋမဖြစ်သောရွေးကာလ၌က်။ ब्रह्मणः–ဗြဟ္မာကြီး၏။ कण्ठम्–လည်ချောင်းဝကို။ भित्त्वा–ဘွင်္ဂလစ်ဖြတ်ဟ၍။ विनिर्यातौ–ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ तेन–ထိုဗြဟ္မာကြီး၏ လည်ချောင်းဝမှ-ရွေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်လာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ॐौ–နှစ်ပါးစုံကုန်သောသဒ္ဒါတို့သည်။ माङ्गलिकौ–မင်္ဂလာရှိသည်မည်ကုန်၏။

वोपदेवः–ဝေါပဒေဝ, ဝေါသာမိ, အမည်ရှိသော ကျမ်းပြုဆရာကြီးသည်။ विघ्नबाहुल्यशङ्कया–ကျမ်း၏ ပြီးဆုံးခြင်း ထည်းဟူသော အကျိုးကိုပျက်စီးထတ်သောဘေးရုန်အန္တရာယ်၏များပြားသည်၏အဖြစ်ကို

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ယုံမှားသံသယရှိသဖြင့်။ **मङ्गलान्तरम्**–မင်္ဂလာထပါးကို၊ ဝါ၊ ဘဒ္ဒန္တာ ရတာ မင်္ဂလာမှတပါး။ နာမဇ္ဇေဒ-နှမကွာဖြစ်သော **मङ्गलान्तरम्**–မင်္ဂလာတပါးကို၊ **नमः शिवायेति**–"**नमः शिवाय**"ဟူ၍၊ **आचरति**–ပြုကျင့်ဖြဲ့၏။

एतत्–ဤ"**नमः शिवाय**"ဟူသော ဝါကျသည်၊ (ထည့်ပါ၌)။ ။ **महादेव-नमस्कारात्मकम्**–မဟာဒေဝ နတ်အား ရှိခိုးခြင်းလျှင် အထည့် ထိုယတ်သဘောရှိသော၊ **अपरम्**–တပါးသော၊ **मङ्गलम्**–မင်္ဂလာသည်၊ **भवति**–ဖြစ်၏။ ။

अथवा–တနည်းကား၊ **ओमिति**–"**ओं**"ဟူသော ပုဒ်သည်၊ **लुप्त चतुर्थ्येकवचनम्**–ချေအပ်ပြီးသော စတုတ္ထိဧကဝုစ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ပုဒ်သည်၊ **भवति**–ဖြစ်၏။ **ओं नमः, विष्णु शिव-ब्रह्मभ्यः**–ဗိသ္ဏုဟိုး-မဟာဒေဝ-ဗြဟ္မာတည်းဟူသော နတ်မင်းသုံးပါးတို့အား။ **नमः**–ရှိခိုးပါ၏။ **इति-अयम्**–ဤသည်ကား။ **अर्थः**–ဂုဇ္ဇတ်ကိုဖော်ပြသော အနက်တည်း။ **तस्मात्**–အဘယ်ကြောင့်။ "**ओं**"ဟူသောပုဒ်ဖြင့်။နတ်သုံးပါးကိုဆိုအပ်သနည်း ဟူမူကား၊ "**अकारो विष्णु . रुद्दिष्ट।०। मता:**" **इति**–ဟူ၍၊ **स्मरणात्**–အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

अकार:-अकारेण-"**အ**" အက္ခရာဖြင့်၊ **विष्णु:**–ဗိသ္ဏုတို့နတ်ဟူသော အနက်ကို။ **उद्दिष्ट:**–ညွှန်းပြအပ်၏။ **तु**–ထိုမှထပါး။ **उकार:-उकारेण**–"**उ**" အက္ခရာဖြင့်။ **महेश्वर:**–မဟာဒေဝနတ်ဟူသောအနက်ကို၊ **उद्दिष्ट:**–ညွှန်းပြအပ်၏။ **मकारेण**–"**မ**" အက္ခရာဖြင့်၊ **ब्रह्मा**–ဗြဟ္မာ-ဟူသောအနက်ကို၊ **उच्यते**–ဆိုအပ်၏။ **इति**–ဤသို့။ **प्रणवेन**–လွန်ကဲစွာ ချီးမွမ်းကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ဖြင့်။ **त्रय:**–တို့ကို။ **मता:**–ဆိုအပ်ကုန်၏။ ။

ဤဋီကာနည်း၏အဓိပ္ပါယ်ကား၊"**अश्च उश्च मश्च**" ဟူ၍သမာသ် ဝါကျထား၍၊"**क्तेर्लुक् त्येच**"ဟူသောသုတ်ဖြင့်။သမာသ်ဝါကျ၌ကျန်တည်သော "**သိ**"ဝိဘတ်စသည်ကို ချေပြီးနောက်၊ "**आदिर्गेचो र्णे व्री**"ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊"**अ**"အက္ခရာမှနောက်ဖြစ်သော၊"**उ**"အက္ခရာကို၊နှိမ်တိ "**अ**"အက္ခရာနှင့်တကွ "**ओ**"ဝုဒ္ဓိပြုပြီးသျှင်။ "**दान्तेमोऽसम्राजो-हसे नुः**" ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ ပုဒ်၏အဆုံးနှိုက်တည်သော "**म्**"အက္ခရာကို။ **अनुस्वार**ပြုသဖြင့်၊ "**ओं**"ဟုသဒ္ဒါပုဒ်ပြီးစီးရင်အပ်သော အဗျယသဒ္ဒါနှောင်၊ "**नमः**"သဒ္ဒါ၏အဗျာပဉ္စဒ္ဒ စတုတ္ထိဝိဘတ်သတ်၍ ချေဖျက်ထားအပ်သော ပုဒ်ဖြစ်ရကား၊ ထို"**ओं**"သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ ဗိသ္ဏုဟိုး-မဟာဒေဝ-ဗြဟ္မာဟူသောနတ်သုံးပါးအပေါင်းအားဟူ၍ယောဇနာရမည်ဟူထို၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

तेभ्यः–ထို ဖိသဲကဲ့၊,မဟာဒေဝ,မြတ်ဘွားနှတ်သုံးပါး:တို့အား။ **कथम्** ဘယ်အကျိုး:ကိုအလိုရှိခြင်းကြောင့်၊**नमः**–ရှိခိုး:ပါသနည်း။ **इति-अतः**–ဤသို့မေး:ဘွယ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ **शिवायेति**–"**शिवाय**"ဟူသောပုဒ်ကို၊ **आह** ပြန်ဆိုပြု၊ **अत्र**–ထို"**शिवाय**"ဟူသောပုဒ်၌က်၊ **तादर्थ्ये**–တဒဏ္ဍသမ္ဗန္ဓါနှ အနက်၌က်၊ **चतुर्थी**–စတုတ္ထိဝိဘတ်သည်၊ **भवति**–ဖြစ်၏၊ **मन्थस्य**–မိမိ ပြုဖြင့် စိရင်အပ်လတန့်သော ကျမ်း:၏၊ **झटिति**–လျင်မြန်စွာ၊ **शिवाय-समाप्तिरूपकल्याणाय**–ပြီး:ဆုံး:တိုင်ရောက်၊ ထမြောက်အောင်မြင်ခြင်း: သဘောရှိသောကောင်း:မှုချမ်း:သာ မင်္ဂလာအကျိုး:၌၊ **इति-अयम्**–ဤသည်ကား၊**अर्थः**–အနက်တည်း၊ ၊{သုဇေဝသဒိုကာနက်၊}

इति शब्दः–"**इति**"သဒ္ဒါသည်၊ **प्रक्रान्तपरामर्शी** – အား:ထုတ်အပ်ပြီး:သောဝါကျကို၊ ပြန်၍စွဲဆိုစပ်ဟပ် သုံး:သပ်လေ့ရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ **भवति**–ဖြစ်၏၊ ၊အကြောင်း:လွယ်ပြီ၊ ၊

နမဏ္ဍာရသုတ်ကို ပြဆိုပြီး:သည်၏အခြား:မဲ့နှင့်က်၊ ဗျာကရဏ်:**ကျမ်း:** ၏**အကျိုး:**ပယောဇန်၊ ဗျာကရဏ်:ကျမ်း:၏ပေါအပ်သောသဒ္ဒါကောင်း: သဒ္ဒါမှန်၏ အဖြစ်တည်း:ဟူသော အနက်အဘိဓေယ၊သဒ္ဒါကောင်းသဒ္ဒါမှန်တို့နှင့်တကွ-ဗျာကရဏ်း ကျမ်း:၏ ဖြစ်စေအပ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း:ဟူသော-ဧည-ဇနက၏အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း:တည်း:ဟူသော **အစပ်သမ္ဗန်**တို့ကိုဖြဆိုလိုသော-ဝေါပဒေဝဆရာသည်၊ "**शं शब्दैः**"ဟူသောသုတ်ကို-ပြုလုပ်စိရင်တော်မူ၏၊ ၊

ထိုသုတ်၏အနက်ကား၊ ၊

၃....**शब्दैः**–သဒ္ဒါတို့ဖြင့်၊ **शं**–ကောင်း:ကျိုး:ချမ်း:သာ မင်္ဂလာသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏၊ ၊သုတ်နက်၊ ၊

(၂).....**शब्दैः**–သဒ္ဒါတို့ဖြင့်၊**मङ्गलम्**–ကောင်း:ကျိုး:ချမ်း:သာမင်္ဂလာသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏၊ **इति-अनेन-वाक्येन** – ဤ"**शं शब्दैः**" ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ **प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धाः**–ဗျာကရဏ်:**ကျမ်း:**၏ အကျိုး:ပယောဇန်,ဗျာကရဏ်:**ကျမ်း:**၏ပေါအပ်သော သဒ္ဒါကောင်း:သဒ္ဒါမှန်၏ အဖြစ်တည်း:ဟူသော အနက်အဘိဓေယ,သဒ္ဒါကောင်း သဒ္ဒါမှန်နှင့်တကွ ဗျာကရဏ်း ကျမ်း:၏ဧည-ဇနက၏အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း:တည်း:ဟူသော သမ္ဗန်တို့ကို၊ **प्रदर्शिताः**–ပြအပ်ကုန်၏(၁)၊ တုနည်းကား၊ **इति-एभिः शब्दैः**–ဤသဒ္ဒါတို့ဖြင့်၊**व्याकरणस्य**–ဗျာကရဏ်း**ကျမ်း:**၏၊ **प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धाः**–တို့ကို၊ **उच्यन्ते**–ဆိုအပ်ကုန်၏၊(၂)၊ ! ၊ဂုတ္တိနက်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

स्याद्यन्ताधिकारः।

"သိ" စသောဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်တို့ကို ထည်ရာ၊

—o—

१–मः। सन्ध्यध्यायः।

၁.....ရှေးဦးစွာ၊ သိဒ္ဓိတို့ကိုရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ရာဖြစ်သောအခန်း၊

—o—

१--म पादः--संज्ञा।

၁.....အမည်သညာကိုဖြရာဖြစ်သောပထမဝိုင်း၊ ।

३....अ इ उ ऋ ऌ क; ए ओ ङ; ऐ औ च;
ह य व र ल; ञ ण न ङ म; झ ढ ध घ भ;
ज ड द ग ब; ख फ छ ठ थ; च ट त क प;
श ष स–

'अ'အက္ခရာ၊'इ'အက္ခရာ၊'उ'အက္ခရာ၊ 'ऋ'အက္ခရာ၊'ऌ'အက္ခရာ၊ 'क' ပါတ်၊ 'ए'အက္ခရာ၊ 'ओ'အက္ခရာ၊ 'ङ'ပါတ်၊ 'ऐ'အက္ခရာ၊'ओ'အက္ခရာ၊ 'च'ပါတ်၊'ह'အက္ခရာ၊ 'य'အက္ခရာ၊'र'အက္ခရာ၊'ल'အက္ခရာ၊'ञ'အက္ခရာ 'ण'အက္ခရာ၊'न'အက္ခရာ၊'ङ'အက္ခရာ၊ 'म'အက္ခရာ၊'झ'အက္ခရာ၊'ढ'အက္ခ ရာ၊ 'ध'အက္ခရာ၊ 'घ'အက္ခရာ၊ 'भ'အက္ခရာ၊'ज'အက္ခရာ၊'ड'အက္ခရာ'द' အက္ခရာ၊'ग'အက္ခရာ၊'ब'အက္ခရာ၊'ख'အက္ခရာ၊'फ'အက္ခရာ၊'छ'အက္ခရာ၊ 'ठ'အက္ခရာ၊ 'थ'အက္ခရာ၊'च'အက္ခရာ၊ 'ट'အက္ခရာ၊'त'အက္ခရာ၊'क'အက္ခ

---

(၁).....**"इतिशब्दः प्रक्रान्तपरामर्शी। शंशब्दैरितिवाक्येन"** {ပ}၊

(၂).....**"इति-एभिः शब्दैर्व्याकरणस्य प्रयोजनम्।"** ဤသို့ အဝ ရှိသည်ဖြင့်၊ ပယောဇန-အကျိုးနှင့်သမ္ဗန္ဓအကျိုးကိုငဲ့၍၊ "ဣတိ"ဟူသော အဗျယသဒ္ဒါနောင်၊တတိယာဇဟုဝစီဘတ်၊အဘိဓေယ-အကျိုးကိုငဲ့၍၊"ဣတိ" ဟူသော အဗျယသဒ္ဒါနောင်၊ ပထမာဇဟုဝစီဘတ် အဆုံးရှိသည်ဟု ဘွင့်ဖြသော၊ သုဗောဓာသင်္ကာအား လျော်စွာ၊ များရာသို့လိုက်၍၊တတိ ယာဇဟုဝစီဘတ်အဆုံးထား၍ ယောဇနာလိုက်သည်၊ ဝိကာတို့နှိုက် ဘွင့်ဆိုသည့်အတိုင်းရေးက၊ ရွတ်ထွေးယုံသာရှိ၍၊ အကျိုးထူး မရတ့ သောကြောင့်၊အကျယ်မရေးလိုက်ပြီ၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရာ၊ 'प'အက္ခရာ၊ 'श' အက္ခရာ၊ 'ष' အက္ခရာ၊ 'स' အက္ခရာ တို့ဆည်၊ **आद्यन्तास्त्र्याः**–အစ;အဆုံး အက္ခရာနှစ်လုံးတို့ကို ပေါင်းစုအပ်သော အမည်ရှိကုန်သည်(၁)။ ဝါ၊အစအက္ခရာနှင့်တကွသာဏ်ဖြစ်သောအဆုံး အက္ခရာဟူသော အမည်ရှိကုန်သည် (၂)။ **स्युः**–ဖြစ်ကုန်၏၊ ။ သုတ်နှုတ်၊ ။ ၊

---

(၁)....."**आदिश्चअन्तश्च-आद्यन्तौ; तौ मिलितौ आख्या येषां ते आद्यन्ताख्याः।**"

(၂)....."**अथवा आदिना सहितोऽन्त-आद्यन्तः; स आख्या येषां ते आद्यन्ताख्याः**"॥ {သု}၊ ။

၃..... **एषाम्**–ဆို 'अ' အက္ခရာအစ "स"အက္ခရာအဆုံးရှိကုန်သော ဝဏ္ဏတို့၏။**मध्ये**–တည်ရာဖြစ်သောသုတ်၌၊ တနည်းကား၊ ။**एषांमध्ये** ဤသုတ်နှုတ်၌။(၃)**येवर्णाः**–အကြင်ဝဏ္ဏတို့သည်၊ ဝါ၊အကြင်အက္ခရာတို့ သည်၊ **सान्त**–ရှိကုန်၏၊ **ते वर्णाः**–တို့သည်း **आदिवर्णान्त-वर्णसमाहारसंज्ञाः** အစဦးအတိုင်းရှုတ်ဆိုအပ်ကုန်သောအစအက္ခရာ,အဆုံးအက္ခရာတို့၏အ ပေါင်းဟူသောအမည်ရှိကုန်သည်၊ ဝ၊အလည်နှုတ်တည်သောအက္ခရာ နှင့်တကွဖြစ်သော အစအက္ခရာ အဆုံးအက္ခရာတို့ကို ပေါင်းအပ်ကုန် သော"**अक्**"အစရှိသော အမည်ရှိကုန်သည် (၄)၊ **स्युः**–ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊ဝုတ်နှုတ်၊ ။

(၃)....."**एषां मध्ये इति-मध्यशब्दस्येह अधिकरण मात्र-वाचित्वम्; अत्र सूत्रे ये वर्णा इत्यर्थः**" {သု}၊ ။

(၄) ....."**मध्य वर्ण सहितादि वर्णान्तवर्ण मिलिता अक-आदि संज्ञकाः स्युः**" {၀}၊ ။

समाहार–သဒ္ဒါကို "**सम्यक् प्रकारेण आहियन्ते-संक्षिप्यन्ते वर्णा इति**" ဟု ဗျုပ္ပတ်ဝါကျထား၍။ ၊ပါဏိနိဝျာဒိ၌၊ "**ပတ္ထာဟာရ**"ဒေါ သည်၊ ၊ဤကျမ်းနှုတ်ကား၊"**သမာဟာရ**"ပေါင်းလေးဆယ်ရှိသည်၊ ထေးဆတ်သော**သမာဟာရ**တို့၏သရုပ်ကား၊

अक्, अच्, अट्, अम्, अण्।
इक्, इङ्, इच्, इल्। ऋक्।
एङ्, एच्, एह्। ऐच्। हल्,

From the library of Sri KrishnaPada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

हल्, हस्। यल्, यम्, यष्।
वस्। वम्, वप्, अस्। णङ्,
णम्, णप्। झभ्, झव्, झप्,
झस्। ढभ्। जव्। खथ्, खप्,
खस्। छत्। चक्, चप्। शस्।

သမာဟာရယူပုံအပြိုက်ကား။ ။'अक्'သမာဟာရဟုဆိုလျှင်၊အစ
ဖြစ်သော 'अ' အက္ခရာနှင့်-အဆုံးဖြစ်သော 'क्' ဖွတ် ကိုပေါင်း၍ခေါ်
ဝေါ်အပ်သောအမည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ဖွတ်မည်သော 'क्'ကိုချန်ထွင်၍၊
"अ इ उ ऋ ऌ"အက္ခရာငါးလုံးတို့ကိုယူရသည်၊ ဤနည်းအတိုင်းမည်
သည့်သမာဟာရမျိုးမဆို၊ အစအက္ခရာနှင့်၊ အဆုံးအက္ခရာကိုကြည့်၍
အစဉ်အတိုင်း၊ဖွတ်မည်သောဝဏ္ဏတို့ကိုချန်ထွင်ပြီးယူရသည်။ အလည်၌ရှိက်
ထည့်သောအက္ခရာတို့ပါပေါင်း၍ယူလေ။ ။

၄...कृते–ထုံတရ အပြုအစီအရင်တည်းဟူသော ကာရိယအကျိုး
ကို(၁)။ ဝါ၊တုံတရ အပြုအစီရင်တည်းဟူသော ကာရိယအကြောင်း
ကြောင့်(၂)၊उच्चार्य्यमाण :–ရွတ်ဆိုထွန်းပြအပ်သော၊ वर्ण :–ဝဏ္ဏသည်၊
ဝါ၊ အက္ခရာသည်၊ इत्–ကာရိယအခါ မတည်မရောက်၊ ကျေပျောက်
ပျက်စီး၍သွားတတ်သော ဗျည်္ဇနနိဿိတ်ကြောင့်' इत्'ဟူသော အမည်ရှိ
သည်၊ स्यात्–ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှင်း။ ! ။

(၄).....कस्मैचित्–တုံတရသော၊ कार्य्याय– အပြုအစီအရင်အကျိုး
ငှါ၊ ဝါ၊အပြုအစီအရင်တည်းဟူသော ကာရိယ၏ အကြောင်းကြောင့်၊

! (၁).....'कृते इत्येकारान्तमव्ययं प्रयोजनवाचकं लुप्तचतुर्थ्येक वचनम्' {သ}

(၂).....''कृते इति निमित्तार्थेव्यं। एति गच्छतीतिइत्।
कस्मैचिदित्यादि-कस्यचित् कार्य्यस्य हेतोरुच्चार्य्यमाणउपदिश्य मानोवर्ण इत्संज्ञःस्यात्' ॥ {ဝ}

कृते इति--'कृते' ဟူသောဝုဒ်သည်၊ निमित्तार्थम् – နိမိတ်အနက် ရှိ
သော၊व्यम्–အဗျယဝုဒ်သည်၊ स्यात्--ဖြစ်၏။ यत्--အကြောင်းအက္ခရာ
သည်၊एतिगच्छति–ကာရိယအခါ၊မတည်မရောက်၊ ကျေပျောက်ပျက်စီး
၍သွားတတ်၏၊ इति-तस्मात्–ထိကြောင့်၊ तत्–ထိအက္ခရာသည်၊ इत्
"ဖွတ်"မည်၏။ ။အကြွင်းထိသာပြီ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

उच्चार्य्यमाणः—သော၊ **वर्णः**—သည်၊ **इत् संज्ञः**—"ဣတ်"ဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏၊ **तस्य**—ထိုဣတ်အမည်ရှိသောအက္ခရာ၏၊ **कार्य्य**-အပြု အစီရင် တည်းဟူသော ကာရိယအာ၊နှိုက်၊ **अनुच्चार**:—ရွတ်ဆိုညွှန်းဖြ၊မယ့်ဥရခြင်းသည်၊**भवति**—ဖြစ်၏၊ **यथा**—"ဣတ်"အမည်ရှိသော အက္ခရာမှတ်ပုံ ဥဒါဟရဏ်ကား၊ **अचि**-'अच्'သမာဟာရ၏ အတွင်းနှိုက်၊ **क-ङ-चा**:-- 'က'အက္ခရာ၊ 'ङ' အက္ခရာ၊ 'च' အက္ခရာတို့သည်၊ **प्रत्याहाराः**--'अक्'သမာဟာရ၊'इङ्'သမာဟာရ၊'एच्'သမာဟာရ,ဤသို့အစရှိသောအမည်သညာကိုသာလျှင်ပြုခြင်းအကျိုးရှိကုန်၏၊ **ह्रसे**—'ह्रस्'သမာဟာရနှိုက်၊ **अकारः**-'अ'အက္ခရာသည်၊**उच्चारणार्थः**—ရွတ်လွယ် ဆိုလွယ်ရုံမျှသာလျှင်အကျိုးရှိ၏၊ ၊တနည်းကား၊ **अचि**:—နှိုက်၊ **संज्ञार्थाः** အမည် သညာကိုသာလျှင် ပြုခြင်းအကျိုး ရှိကုန်သော၊ **क-ङ-चाः**—တို့သည်၊ **इत्संज्ञाः**"ဣတ်"ဟူသောအမည်ရှိကုန်သည်၊ **स्युः**--ဖြစ်ကုန်၏၊ **ह्रसे**— နှိုက်၊ **उच्चारणार्थः**—ရွတ်လွယ် ဆိုလွယ်ရုံမျှသာလျှင် အကျိုးရှိသော၊ **अकारः**—သည်၊ **इत्संज्ञः**--ဣတ်-ဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्** ဖြစ်၏၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ၊

၄....**आ**—တမတြာကာလအဘိုင်းအရှည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော'**अ**' အက္ခရာ၊ နှစ်မတြာ ကာလ အတိုင်းအရှည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော '**आ**' အက္ခရာ၊ သုံးမတြာကာလ အတိုင်းအရှည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော'**अ ३**' အက္ခရာတည်းဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံးအပေါင်းသည်။ **क्रमेण**—အစဉ်အား ဖြင့်၊ **स्व-घ-प्लु**--'**ह्रस्व**'ဟူသောအမည်၊ '**दीर्घ**'ဟူသောအမည်၊ '**प्लुत**'ဟူသောအမည်ရှိသည်၊ ၀။"ရဿ"ဟူသောအမည်။ "**ဒီဃ**"ဟူသောအမည်၊ "**ပလုတ်**" ဟူသော အမည်ရှိသည်၊ **स्यत्**--ဖြစ်၏၊ **आवत्**--'**अ आ अ ३**' ဟူသောတမတြာ,နှစ်မတြာ,သုံးမတြာကာလ အတိုင်းအရှည်ဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သောဝဏ္ဏသုံးလုံးအပေါင်းနှင့်သရ၏အဖြစ်,မတြာကာလ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသော၊ **अन्योऽपि**--တပါး၊သော၊ **इ ई ३**। **उ ऊ ३**। **ऋ ॠ ३**। **ऌ ॡ ३**। ဟူသော တမတြာကာလ,နှစ်မတြာကာလ,သုံးမတြာကာလဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သောဝဏ္ဏသုံးလုံးသုံးလုံးအပေါင်းသည်လည်း (၁)။ **क्रमेण**--အစဉ်အား ဖြင့်။ **स्व-घ-प्लु**—ရှိသည်၊ **स्यात्**--ဖြစ်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

(၅).....**अ-आ-अ ३ इति**--ဟူသော၊ **वर्णत्रयम्**--ဝဏ္ဏသုံးလုံးအပေါင်းသည်၊ **क्रमेण**--အစဉ်အား ဖြင့်၊ **स्व-घ-प्लुसंज्ञम्**--ရှိသည်၊**स्यात्** --ဖြစ်၏၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

वत्-शब्दात्--သဒိသအနက်ရှိသော အဖျစ်သာ 'वत्'သဒ္ဒါကြောင့်၊ **इ-ई-इ३ इत्यादिषुच** "**ङ् ञ् ण् न्**"ဤသို့အစရှိသော ဝဏ္ဏသုံးလုံးသုံးလုံးအပေါင်း တို့ဖြစ်လည်း၊ **क्रमेण**--အစဉ်အားဖြင့်၊ **स्व-र्घ-प्लु-संज्ञम्**--အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**--ဖြစ်၏။ **।एच्**--'**एच्**'သမာဟာရသည်၊ **स्वः**--'**ह्रस्व**' ဟူသော အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ ရဿဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **नास्ति**--မဖြစ်၊ **कस्मात्** အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ **एचाम्** --"**ဧစ်**" သမာဟာရအကျွာ တို့၏၊ **स्वभावेन**--သဘောအားဖြင့်၊ **द्विमात्रत्वात्**--နှစ်မတြာ ကာလဖြင့် ရှုတ်ဆိုအပ်သည့်အဖြစ်ကြောင့်တည်း(၂)၊ ? ၊ဂတ္တိနှက်၊ ।

---

* (၁)....."**आ स्व-र्घ-प्लु-संज्ञं स्यादित्येकार्थः**।
आवदन्योऽपि स्व-र्घ-प्लुसंज्ञः स्यादित्यपरोऽर्थः"॥ {သု}၊ ।
(၂)....."**एचां स्वभावेन द्विमात्रत्वादिति शेषः**" ॥ {သု}၊ ।

ရှေးရှေးသောဆရာမြတ်တို့သည်၊ မည်သို့ဆိုအဝ်သည်ဖြစ်၍၊ပေါ် လွင်ထင်ရှား အမျှားသိရှိကြကုန်ပြီးဖြစ်သော အမည်တို့၏ တစိတ် တဒေသ ကိုယူ၍စိုင်ခြင်းသည်၊ထိုပေါ် လွင်ထင်ရှား အမျှားသိရှိကြကုန်ပြီးဖြစ် သောရှေးဆရာမြတ်တို့ မည်သို့ဆိုအဝ်သော၊ အမည်ပုဒ်လုံးကိုသိစေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ထို့ကြောင့်၊ဤသုတ်နှီက်၊"**स्व**"ဟူသောအမည်တစိတ်ဖြင့်၊ "**ह्रस्व**"။ "**र्घ**' ဟူသောအမည်တစိတ်ဖြင့်၊"**दीर्घ**"။ "**प्लु**"ဟူသော အမည်တစိတ်ဖြင့်၊"**प्लुत**"ဟူသော အမည်ပုဒ်လုံးအပြည့်အစုံကိုသိရာ ၏၊နောက်နောက်နှီက်လည်းဤနည်းအတူသိလေ၊ ।

ထိုမှဘပါး၊မတြာစသည်တို့ကိုကား၊ဆိုလတန့်သော
ဂါထာတို့ဖြင့်သိမှတ်ရာ၏၊

"**एकमात्रो भवेत् ह्रस्वो, द्विमात्रो दीर्घ उच्यते।**
त्रिमात्रस्तुप्लुतोज्ञेयो, व्यञ्जनञ्चार्द्धमात्रकम्॥
काळेन यावता पाणिः, पर्य्येति जानुमण्डले।
स मात्रा कविभिर्ज्ञेये, त्युक्तञ्चामरवेदिभिः।
दूराह्वाने च गाने च, रोदने च प्लुतो मतः॥"

एकमात्रः--တမတြာကာလရှိသော သရသည်၊ **ह्रस्वः**--ရဿ, မည်သည်၊ **भवेत्**--ဖြစ်၏၊ **द्विमात्रः**--နှစ်မတြာကာလရှိသော သရကို၊ **दीर्घः** ဒီဃ,ဟူ၍၊ **उच्यते**--ဆိုအဝ်၏။ **त्रिमात्रस्तु**--သုံးမတြာကို **အစပြု၍-သုံး**

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

မတြာထောက်လွန်သောကာလရှိသောသရကိုကား။ **प्लुत :**—ပလုတ, မည်၏ဟူ၏။ **ज्ञेय :**—သိအပ်၏။ **व्यञ्जनञ्च**—ဗျည်း အက္ခရာ သည်ကား။ **अर्द्धमात्रकम्**—မတြာခွဲမှုကာလအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ **यावता**—အကြင်မျှလောက်ပမာဏအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ **कालेन**—ကာလဖြင့်၊ **जानुमण्डले**—ပုဆစ်ဒူးဝန်းထက်နှိုက်။ **पाणि :**—လက်ဝါး ဖြင့်သည်။ **पर्य्येति**—ထက်အောံမျောက်လှန်၏။ **स :**—ထိုမျှလောက်သော ကာလပမာဏကို။ **मात्रा**—တမတြာ အတိုင်းအရှည်ရှိသောကာလဟူ၏။ **कविभि :**—မတြာမြင်သိ ပညာရှိတို့သည်။ **ज्ञेया**—သိအပ်၏။ **इति**—ဤသို့။ **अमरवेदिभि :**—အမရကျော်:တတ် ကဝိမြတ်တို့သည်၊ **उक्तञ्च**—ဆို အပ်သည်သာလျှင်တည်း။ **द्व्यङ्गुलेच**—အနိုးမစင်ဝေးသောအရပ်သို့လှမ်း၍ ဟစ်အော်ခေါ်သောအခါ နှိုက်ဝင်း၊ **गानेच**—သီချင်းသံသာ ကျူးသီသောအခါနှိုက်ဝင်း၊ **रोदनेच**—ဝမ်းနဲထွေက်ဖို့, ကျူးကျူးဟစ်၍ငိုသောအခါနှိုက်ဝင်း။ **प्लुत :**—ပလုတ, ကို။ **मत :**—သိအပ်၏။

ထိုမှတပါး လည်း ပါဏိနိဂုဂ်ခရသော သည်၊ ကမ္မာဒိုးကစ၍ကမ္မာပျက်သည်တိုင်အောင်၊ သတ္တဝါတကာတို့တည်းနှင့်ထင်ရှားတည်ရှိသော အသံပမာဏဖြင့်၊ ရသော ဒီဃ-ပလုတ, တို့ကိုသိစိမ့်သောငှါ ပါဠိကျမ အားဖြင့်၊ မစိုင်မှုန်၏။ "အ" "ဥ" အက္ခရာတို့ကိုကျော်လွန်ပြီးလျှင်၊ "ဥ" အက္ခရာဖြင့်။ "**ऊ कालोऽज्झ्रस्व-दीर्घ-प्लुत :**" ဟူ၍ သုတ်ကိုစိုင်ရင်းလာတည်း။ ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသောအဓိပ္ပါယ်ကို။ သဒ္ဒနီနှုသောရရကျမ်းနှိုက်၊

"कुकुटस्ते ऊकार एक-द्वि-त्रिमात्रत्वप्रसिद्धेरकारादयोनोक्ता : ॥"

ဟူ၍ဘွင့်ပြု၏။

ऊकार :—"ဥ-ဦ-ဥဦ"ဟူသော ကြက်တွန်သံ ကာလကဲ့သို့သော ကာလရှိသော။ **अच्**—"अच्"ပတ္တာဟာရသည်၊ **ह्रस्व-दीर्घ-प्लुत :**—အစဉ်အားလျော်စွာ၊ ရသော-ဒီဃ-ပလုတ, ဟူသော အမည်ရှိသည်။ **भवति** ဖြစ်၏။ ပါဏိနိသုတ်နှင့်၊

कुकुटस्ते—ကြက်သတ္တဝါသည်-ဥ-ဦ-ဥဦ ဉ, ဟူ၍တွန်မြည်သောအသံ ကာလပမာဏနှိုက်။ **उकार :**—"ဥ"အက္ခရာသည်၊ **एक-द्वि-त्रिमात्रत्वप्रसिद्धेः** တမတြာကာလ-နှစ်မတြာကာလ-သုံးမတြာကာလ၏အဖြစ်ဖြင့် လွန်စွာထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ **अकारादय :**—"अ"အက္ခရာစသည်တို့ကို၊ **नोक्ता :**—မဆိုအပ်ကုန်။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၆.... **समः**—ဌာနီတူမျှသော။ **अपः**—"**अप्**"သမာဟာရသည်၊ **परस्परम्** အချင်းချင်း။ **र्ण**—"**सवर्ण**"မည်၏။ ဝါ၊သဝဏ္ဏ,မည်၏။ **समः**—သော၊ **अक्**:—"**अक्**"သမာဟာရသည်၊ **परस्परम्**—အချင်းချင်း။ **र्ण**:—မည်၏။ **ऋक्च**—ဌာနီမတူမျှသော။ "**ऋक्**"သမာဟာရသည်လည်း၊ **परस्परम्** အချင်းချင်း၊**र्णः**—"**सवर्ण**"မည်၏၊ဝါ၊သဝဏ္ဏမည်၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၆.....**समानः**—ဌာနီတူမျှသော။ **अपः**—သည်၊ **परस्परम्**—အချင်းချင်း၊ **र्ण-संज्ञः**—"**सवर्ण**" ဟူသော အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ သဝဏ္ဏ-ဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ **समानः**—သော၊ **अक् च**—သည်လည်း၊ **परस्परम्**—အချင်းချင်း။ **र्ण-संज्ञः**—ရှိသည်၊ **स्यात्**—၏၊ **ऋक्च**—"**ရိုက်**" သမာဟာရ သည်လည်း၊ **परस्परम्**—အချင်းချင်း။ **र्ण-संज्ञाः**—သည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ **साम्यन्तु**—တူမျှသည်၏ အဖြစ်မည်သည်ကား၊ **एकस्थानत्वम्**—တခုတည်းသောဌာနဲ့ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏ၏ အဖြစ်တည်း။ ဝါ၊တူမျှသောဖြစ်ရာဌာနရှိသော ဝဏ္ဏ၏အဖြစ်တည်း။ ။ဂုတ်နှင်း။ ။ **अत्रयम्**—"**अ-आ-अ-३**" ဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံး အပေါင်းသည်၎င်း။ **एहः**—"**एङ्**" သမာဟာရ အက္ခရာငါးလုံးသည်၎င်း။ **क-ख-ग-घ-ङाः**"**क-ख-ग-घ-ङ**" ဟူသော ဝဏ္ဏငါးလုံးတို့သည်၎င်း။ **ह,ञ्चाः**—လည်ချောင်းအဝင်၌ဖြစ်ခြင်းကြောင့် "**ह,ञ्य**" အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏၊ ဝါ၊ ဟာဋ္ဌဖ,အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏။ ။

တပါးသောကျမ်းတို့၌ကား၊ ဤကဲ့သို့သတ္တဝါတကောင်တည်းဖြင့်မဖြဲဘဲ၊အသံတခုထွင်သတ္တဝါတကောင်ကြွေဖြင့်၊မတြားကာလပမာဏကို၊

"**चाषस्त्वेकं वदेन्मात्रं, द्विमात्रं वायसो वदेत्।**
त्रिमात्रं तु शिखी ब्रूया,न्नकुलश्चार्द्धमात्रकम्॥"

ဟုဖြစ်ထိုသေသေး၏။ ။

အနက်ကား။ **तु**—မတြားယူရအသံအတိုင်းအရှည်ကာလကိုဖြဲခိုးနှုံး၊ **चाषः**—ကြိုးငှက်သတ္တဝါသည်၊**एकम्**—တခုသော၊ **मात्रम्**—မတြားကာလပမာဏရှိသောရသသံကို၊**वदेत्**—တွန်မည်တတ်၏။ **वायसः**—ကျီးငှက်သတ္တဝါသည်၊ **द्विमात्रम्**—နှစ်မတြားကာလ ပမာဏရှိသော ဒီဃသံကို၊ **वदेत्**—တွန်မည်တတ်၏။ **त्रिमात्रंतु**—သုံးမတြားကာလပမာဏရှိသော-ပလုတသံကိုကား၊ **शिखी**—ဥဒေါင်းငှက် သတ္တဝါသည်၊ **ब्रूयात्**—တွန်မည်တတ်၏။ **च**—အထူးကား၊**नकुलः**—ခွေးဟာ သတ္တဝါသည်၊ **अर्द्धमात्रकम्** မတြားဝက်ကာလပမာဏရှိသောဗျည်းသံကို၊**ब्रूयत्**—တွန်မည်တတ်၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

इत्रयम् – "इ-ई-इ ३" ဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံး အပေါင်းသည်၎င်း၊ **च-छ-ज-झ-ञ-श्चा :**–"च-छ-ज-झ-ञ-श" ဟူသော ဝဏ္ဏ ခြောက်လုံးတို့ သည်၎င်း၊ **ए-ऐ-व्याः**–"ए-ऐ-य" ဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံး တို့သည်၎င်း၊ **तालव्याः**–အာဓေါက်အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ "तालव्य" အက္ခရာတို့ မည်ကုန်၏၊ ဝါ၊ တာလုဓ,အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏။ ။

ऋत्रयम्–"ऋ-ॠ-ऋ ३"ဟူသောဝဏ္ဏသုံးလုံးအပေါင်းသည်၎င်း။ **ट-ठ-ड-ढ-ण-र-षाः**–"ट-ठ-ड-ढ-ण-र-ष" ဟူသော ဝဏ္ဏခြောက်လုံးတို့သည်၎င်း။ **मूर्द्धन्याः**–လျှာထိပ်အရပ်၌ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ "मूर्द्धन्य" အက္ခရာတို့ မည်ကုန်၏၊ ဝါ၊ မဠဓ,အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏။ ။

लृत्रयम्–"ऌ-ॡ-ऌ ३" ဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံး အပေါင်းသည်၎င်း၊ **त-थ-द-ध-न-ल-साः**–"त थ-द-ध न-ल-स" ဟူသော ဝဏ္ဏ ခြောက်လုံးတို့သည် ၎င်း။ **वः**–"व" ဟူသော ဝဏ္ဏတလုံးသည်၎င်း၊ **दन्त्याः**–သွားအရပ်၌ ဖြစ်တတ်သောကြောင့်၊ "दन्त्य" အက္ခရာ တို့မည်ကုန်၏။ ဝါ၊ ဒန္တ့ဓ,အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏။ ။

उत्रयम्–"उ ऊ-उ ३" ဟူသော ဝဏ္ဏသုံးလုံး အပေါင်းသည်၎င်း၊ **प-फ-ब-भ-म-वाः**–"प-फ-ब-भ-म ဒ" ဟူသော ဝဏ္ဏ ခြောက်လုံးတို့သည် ၎င်း။ **ओ औ**–"ओ-औ" ဟူသော ဝဏ္ဏ နှစ်လုံးတို့သည်၎င်း။ **ओष्ठ्याः** နှုတ်ခမ်းအရပ်၌ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ "ओष्ठ्य"အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏၊ ဝါ၊ ဥပဓ,အက္ခရာတို့မည်ကုန်၏။ ။

एषांमध्ये–ထို-ကဏ္ဌ၊တာလုဗျ,မဠဓ,ဒန္တ့၊,သြဋ္ဌ အက္ခရာတို့တွင်။ **यः**–အကြင်ဝဏ္ဏသည်၊ **येन**–အကြင်ဝဏ္ဏနှင့်၊ **समः**–ငွာနီတူမျှ၏၊ **सः** ထိုငွာနီတူမျှသော ဝဏ္ဏသည်။ **तस्य**–ထိုငွာနီတူမျှသော ဝဏ္ဏ၏၊ **स्थाने** တည်ရာ၌၊ **भवति**–ဖြစ်၏။ ။

यः–သည်၊ **येन**–နှင့်၊ **समः**–၏။ **सः**–သည်။ **तत्**–ထိုငွာနီတူမျှသော ဝဏ္ဏနှောင်းသောကြောင့်၊ **भवति**–ဖြစ်၏။ ။

यः–သည်၊ **येन**–နှင့်၊ **समः**–၏၊ **सः**–သည်၊ **ततः**–ထိုငွာနီတူမျှသော ဝဏ္ဏမှနောက်၌၊ **भवति**–ဖြစ်၏။ ။ *

---

* ဤစကားသုံးရပ်၌၊ ပဌမ၊ ဆဋ္ဌ၊ သတ္တမ, ပဿသောအစဉ်ကို့ မထားမူ၍၊ "**तस्य-तत्र-ततः**" ဟု-ရှေ့နောက်အစဉ်မမှန်၊ ပြန်လှန်ယွင်းခွ၊ ပြသစိရင်သောအထိမှာ၊ ရှေးရှေးဖြစ်သော-အစီအရင်သည် မဖြစ်သည်ရှိသော်၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၆....उदिता—"उ"အက္ခရာဟူသော "इत्"ဂိုဏ်းသော။ चपा—"चप्" သဒ္ဒါဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ "चु-टु तु-कु-पु"ဟူသော အက္ခရာအပေါင်းဖြင့်၊ र्णः "सवर्णे"ကို၊ ဝါ၊ သဝဏ္ဏကို။ गृह्यते—ယူအပ်၏။ अनिता—"इत्" မဂိုဏ်းသော၊ဝါ၊ဇွတ်,ကင်းသော၊ अका—"अक्" သမာဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊अ-इ-उ-ऋ-ऌ,ဟူသော အက္ခရာအပေါင်းဖြင့်၊ र्णः—ကို၊ गृह्यते—၏။ ၊ ဆုတ်နှက်၊ ၊

၇.....उकारेता—ဥ-အက္ခရာ "ဇွတ်"ဂိုဏ်းသော။ चपेन—ဖြင့်၊ र्णः—ကို၊ गृह्यते—၏။ इद्रहितेन—ဇွတ်ကင်းသော၊ अका—ဖြင့်၊ र्णः—ကို။ गृह्यते—ယူအပ်၏၊ ? ၊ဝဏ္ဏိုနှက်၊ ၊

၈ ... इङः—"इङ्" သမာဟာရ၏။ ဝါ၊ "इ-उ ऋ-ऌ-ए-ओ" ဟူသော ဝဏ္ဏအပေါင်း၏ स्थाने—တည်ရာ၌ကို။ अर्.ले.ङ्—"अर्"အပြု၊ "अल्" အပြု၊ "एङ्" သမာဟာရအပြုသည်။ णः—"गुणः" မည်၏။ ဝါ၊ဂုဏ်မည်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

ဒုနဲ့ဒုနဲ့ဖြစ်သော အစိအရင်၏ အရာသာလျှင်ဖြစ်၏ဟု သိစေခြင်းငှါ။ ဆစဉ်မကြဗျတိက္ကမ,အားဖြင့်ပြုသတည်ထွင်၊စိရင်ဥုနဲကြားရေးသား၍ သားသည်ဟုမှတ်ယူလေ၊ ၊အဃထာက်သာဓကကား၊ ။

"अत् तस्मात् तस्य तत् इति नोक्त्वा यत् व्यतिक्रम निर्देशः कृतस्तत् पूर्वपूर्वविधेरभावे परविधेर्विषयज्ञापनार्थं; तेन सर्वत् स तस्य इति बोध्यम्; यथा चिन्मयम्। तस्याभावे तत्, यथा हरिम्भज। तयोरभावे तस्मात्, था वाग्घरिरित्यादि ॥"

{ထိဝနာရာယဏာဒိပဒနိ}၊ ၊

? အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ၊စ-ဋ-တ-က-ပ,ဟူသော၊"चप्"—သမာဟာရ အက္ခရာငါးလုံးတို့ကို၊ ဇွတ်မည်သော၊ဥ-အက္ခရာနှင့်တကွနှက်ယှဉ်တွဲ၍၊"चु"ဟုဆိုလျှင်။စ-အက္ခရာဟူသောဓိဓိနှင့်ဌာန၊ ရထာ၊ ပယတနအားဖြင့်တူသော၊ "च-छ-ठ-थ-ट"ဟူသော၊သဝဏ္ဏအက္ခရာငါးလုံးကိုယူလေ၊ဤနည်းအတူ၊ "टु"ဟုဆိုရာ၌၊ "ट-ण-ढ-ध-त"ဟူသော။ သဝဏ္ဏအက္ခရာငါးလုံး။"तु"ဟုဆိုရာ၌၊ त-थ-द-ध-न,ဟူသောအက္ခရာငါးလုံး၊"कु"ဟုဆိုရာ၌။ क-ख-ဂ-ဃ-ङ-ဟူသော၊ သဝဏ္ဏအက္ခရာငါးလုံး၊"पु"ဟုဆိုရာ၌လည်း၊ ပ-ဖ-ဗ-ဘ-မ,ဟူသော၊သဝဏ္ဏအက္ခရာငါးလုံးကိုယူလေ၊ဤစကားရပ်ဖြင့်၊ဝဂ်အက္ခရာနှစ်ဆယ် ငါးလုံးတို့၌၊မိမိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၀.....ဣဒး—ဏိ၊ **स्थाने**—၌၊ **अर्-अल्-एङ्**—အရ်-အပြု၊ **अल्**-အပြု၊ "ဧင်" သမာဟာရအပြုဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ **एते**—ထိကာရိယ-အာဒေသတို့သည်၊ **णु संज्ञाः**—အမည်ရှိကုန်သည်၊ **स्युः**—ဖြစ်ကုန်ဏိ၊ ? ။ ၀ဏ္ဏိနက်၊ ။

၎...**अचः** 'अच्' သမာဟာရဏိ၊ ၀ါ၊ 'अ इ उ ऋ ऌ ए ओ ऐ ओ' ဟူသော အက္ခရာအပေါင်းဏိ၊ **स्थाने**—ဘည်ရာ၌ကိ၊ **आरालैच्**—'आ' အပြု၊ 'आर्' အပြု၊ 'आल्' အပြု၊ 'ऐच्' သမာဟာရအပြုသည်။ **त्रिः**—'**वृद्धि**' မည်ဏိ၊ ၀ါ၊ ၀ဏ္ဍိမည်ဏိ၊ ။သုတ်နက်၊ ။

၉.....**अचः**—ဏိ၊ **स्थाने**—၌၊ **आ आर् आल् ऐच्**—အပြုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ **एते**—ထိကာရိယ- အာဒေသတို့သည်၊ **त्रि संज्ञाः**—ရှိကုန်သည်၊ **स्युः**—ကုန်ဏိ၊ ! ။၀ဏ္ဏိနက်။ ။

၀ဂ်အက္ခရာချင်းသဝဏ္ဏတျကိုယူရန်ပြုသည်၊ ဥ-ဟုဆိုအပ်သော 'ဇ္ဈတ်' ၌မတွဲမစပ်ဘဲသက်သက်၊ 'चप' ဟုဆိုကဲ့သို့ပါလျှင်၊ စ-ဒ-တ-က-ပ, ဟူသော၊ 'चप्' သမာဟာရအက္ခရာငါးလုံးကိုသာလျှင် ယူရမည်ဟုမှတ်၊ ဤကား၊ 'चपोदिता' ဟူသောရှေးထုံးဝေါဟာရ၏အဓိပ္ပါယ်၊ ။

अकानिता—ဟူသောနှုံးသက်ဝ ဂ်၏အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ။ အ-ဇ္ဈ-ဥ-ဃ-ဏ, ဟူသော၊ "**अक्**" သမာဟာရအက္ခရာငါးလုံး ကဲ့သို့ဇ္ဈတ်မည်သော ဝဏ္ဏနှင့်မတွဲမစပ်ဘဲဆိုခဲ့ပါလျှင်၊ အ-အာ-အ ၊ ဇ္ဈ-ဤ-ဇ္ဈ ၃၊ ဥ-ဦ-ဥ၃၊ ဃ-ဏိ-ဏိ ၃၊ 'ဃဏိ ဃဏိ ဃဏိ ၃' ဟူသော သမာနသဝဏ္ဏဖြစ်သော၊ သုံးလုံးသုံးလုံးသော အက္ခရာတို့ကိုယူလေ၊ ဇ္ဈတ်, မည်သော ဝဏ္ဏနှင့်တကွပူးစပ်၍ အ-ဇ္ဈ-ဥ-ဃ-ဏိ-ဃဏိ, ဟူသော၊ 'अक्' သမာဟာရအက္ခရာငါးလုံးတို့ထွင်၊ ထလုံးလုံးကိုဆိုခဲ့သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိဇ္ဈတ်, မည်သော ဝဏ္ဏနှင့်။ ပူးတွဲလျက် ထိုသော ဝဏ္ဏမျှကိုသာသျှင်ယူရမည်ဟုမှတ်လေ။ ဥပမာကား၊ 'अत्' ဟုဆိုလျှင်၊ ဇ္ဈတ်, မည်သော၊ တ်-အက္ခရာနှင့်တကွပူးတွဲသျှက်။ အ-အက္ခရာကိုဆိုခြင်းကြောင့်၊ အ-အက္ခရာသက်သက်မျှကိုသာသျှင်ယူရမည်၊ အာ-နှင့် အ ခဲ့-ကိုမယူရဟုမှတ်လေ၊ ။ဤကား၊ သဝဏ္ဏယူပုံ၊ ။

? ဤသုတ်၏အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ။သုတ်နှံပါတ်၊ (၂၃)

'**आदिर्ञिटुडवः**'—ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ အဝဏ်နောင်မှနှောင်းသော၊ 'ဇ္ဈက်' သမာဟာရဏိ, အဝဏ်နှင့်တကွပေါင်း၍၊ ဇ္ဈ-ဏိ, ဇ-အပြု၊ ဥ-ဏိ, ဃအာ-အပြု၊ ဂိဏိ, အရ်-အပြု၊ 'ဃဏိ'ဏိ, အလ်-အပြု၊ ဇ-ဏိ, ဇ-အပြု၊ အာ-ဏိ, ဇအာ-အပြုဟူသော အာဒေသ, သည်၊ "ဂုဏ်" အမည်ရှိဏိဟူထို၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၀ ...प्र परापसंन्यवानुनिर्दुर्व्यधिमूत्यरिप्रत्यभ्यत्यप्युपाङ् 'प्र' သဒ္ဒါ၊'परा' သဒ္ဒါ၊अप-သဒ္ဒါ၊သမ်-သဒ္ဒါ၊နိ-သဒ္ဒါ၊အဝ-သဒ္ဒါ၊အဓိ-သဒ္ဒါ၊နိရ်-သဒ္ဒါ၊ဒုရ်-သဒ္ဒါ၊ ဝိ-သဒ္ဒါ၊ အဘိ-သဒ္ဒါ၊ သု-သဒ္ဒါ၊ ဥတ်-သဒ္ဒါ၊ပရိ-သဒ္ဒါတို-သဒ္ဒါ၊အတိ-သဒ္ဒါ၊ အဝိ-သဒ္ဒါ၊ 'उप' သဒ္ဒါ၊'आङ्' သဒ္ဒါဒ္ဒါသည်၊ ဂြိုး-'उपसर्ग'မည်ဏ်၊ဝ၊ဥပသာရမည်ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀.....विंशतिः—နှစ်ဆယ် အရေအတွက်ရှိသော၊ एते—ထို 'प्र'အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ गि-संज्ञाः—အမည် ရှိကုန်သည်၊ स्युः—ဖြစ်ကုန်ဏ်၊ ။ဝုတ်တိုနှက်၊ ။

अत्र—ဤသုတ်၌၊ ဝါ ဤ'प्र'အစရှိသောသဒ္ဒါ၌။ स्वति 'सु'သဒ္ဒါ၊'अति' သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့သည်၊ अर्चायाम् —ပူဇော်ခြင်းအနက်ရှိက်။ ဝါ၊ချီးမွမ်းခြင်းအနက်ရှိ၊က 'गि' မမည်ကုန်။ ဝါ၊ဥပသာရ မမည်ကုန်၊ अतिः-'अति' သဒ္ဒါသည်၊ अतिक्रमे—လွန်ခြင်းအနက်၌၊ က-'गि' မမည်၊ ဝါ၊ဥပသာရ မမည်၊ पर्य्यधि 'परि' သဒ္ဒါ၊'अधि'သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့သည်၊ गतौ—ဝတိ အနက်ကိုထွန်းပြရာ၌၊က-'गि'မမည်ကုန်၊अपिः-'अपि'သဒ္ဒါသည်၊ पदार्थ-सम्भाव्य गर्हानुज्ञा समुच्चये—အနည်းငယ်ဏ်၊ အဖြစ်ဟူသော ပဒတ္ထ အနက်၊ ဝါ၊ အစက်အပေါက်ဟူသော ဓိန္နပဒဏ်အနက်၊ ဖြစ်ထိုက်ခြင်း-ဟူသော သမ္ဘာဝနာအနက်၊နှံ့ခွာ-ဟူသောကဲ့ရဲ့ခြင်း,ပရိဟာအနက်၊ အနုမတိ-ဟူသောအနှုးအညွှတ်ခွင့်လွှတ်ခြင်း အနုညာအနက်၊ ပေါင်းဆည်းခြင်း ဟူသော,သမုစ္စယအနက်၌၊ က-'गि'မမည်။ ဝါ၊ဥပသာရမမည်၊ ။ဤ ကာ:ဂါထာဏ်အနက်၊ ။ ?

! ဤသုတ်ဏ်အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။သုတ်နုပါတ်။ (၂၃)

'आदिगेचोर्णु त्रि' ဟူသောသုတ်ဖြင့်ပင်၊အဝဏ်နှောင်မှန်နှောင်းသော၊ 'ဧစ်'သမာဟာရဏ်၊ အဝဏ်နှင့်တကွပေါင်း၍၊အ-ဏ်၊အာ-အပြု၊ဇွ-ဏ်၊ အဲ-အပြု၊ဥ-ဏ်၊အော်-အပြု၊ရိ-ဏ်၊အာရ်-အပြု၊'လရိ'ဏ်၊အာလ်-အပြု၊ဧ-ဏ်၊အဲ-အပြု၊ အဲ-ဏ်၊အဲ-အပြု၊အော-ဏ်၊အော်-အပြု၊အော်-ဏ်၊အော်-အပြုဟူသောအာဒေသ,သည်၊"ဝုဒ္ဓိ"အမည်ရှိဏ်ဟူလို။ ။

? ဤဂါထာဖြင့်ဖြစ်၍၊ပဋိသေဓပြုအပ်သောသဒ္ဒါတို့သည်၊'गि'ဟူသော အမည်ကိုပင် မရငြားသော်လည်း၊ 'नि' ဟူသော အမည်၊ 'व्य'-ဟူသောအမည်ကို ရဏ်ဟုမှတ်ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့်၊ 'चादिर्गिनिः'ဟူသော သုတ်ဏ်၊ အဘွင့်၊ သဇောဓာသ ဝိကာဒ္ဒါ၊ तेन स्वत्यादीनामर्चादौ गिसंज्ञाऽभावेऽपि निसंज्ञा व्यसंज्ञाच'ဟူ၍ဘွင့်ပြလေဏ်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၁....**भ्वादिः**--'**भू**'အစရှိသည်လျှင် အဝိုင်းအခြားရှိသော ကြိယာဝါစကသဒ္ဒါအပေါင်းသည်၊ **धुः**-'**धातु**'မည်၏။ ဝါ၊ ခါတ်မည်၏။ ။

၁၁.....**भू**--ဘူ-သဒ္ဒါသည်၊ **सत्तायाम्**--ထင်ခြင်းဟူသောအနက်၌၊ **वर्त्तते**--ဖြစ်၏။ **इत्यादिः**--ဤသို့အစရှိသော၊ **गणः**--ကြိယာဝါစကသဒ္ဒါအပေါင်းသည်၊ **धु संज्ञः**--အမည်ရှိသည် **स्यात्**--၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၁၂....**सित्यादिः**--'**सि**' စသောနှာဝိဘတ်၊ '**ति**'စသောအာချာတ်ဝိဘတ်သည်၊ **क्तिः**--'**विभक्ति**'မည်၏။ ဝါ၊ ဝိဘတ်မည်၏။ ? ။သုတ်နှက်။ ။

၁၂.....**स्यादिश्च**--သိ-အစရှိသော နာမဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ **त्यादिश्च**--တိ-အစရှိသောအာချာတ်ဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ **क्ति सञ्ज्ञः** အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**--ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၁၃....**एकशः**--ဝိဘတ်၏ တလုံးတလုံးသောဝုစ်တို့သည်၊ **कद्व्यानि** အစဉ်အတိုင်း၊ '**क द्वि ब**'မည်ကုန်၏။ ဝါ၊ ဧကဝုဒ်၊ ဒွိဝုစ်၊ဗဟုဝုစ်,တို့မည်ကုန်၏။ **तानि**--ထိုဝုစ်တို့ကို။ **एक द्वि बहुषु**--အစဉ် အတိုင်း တခုဟူသောအနက်၊ နှစ်ခုဟူသောအနက်၊ အများဟူသော အနက်တို့၌၎င်း၊ **प्रयुज्यन्ते**--ယှဉ်အပ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၃.....**क्तेः**--ဝိဘတ်၏၊ **एकैकम्**--တလုံးတလုံးသော၊ **वचनम्**--ဝုစ်သည်၊ **क्रमात्**--အစဉ်အတိုင်း။ **क द्वि ब संज्ञम्**--သည်း **स्यात्**--ဖြစ်၏။ **तानिच**--တို့ကိုလည်း။ **क्रमात्**--အတိုင်း၊ ဝ၊အစဉ်အားဖြင့်၊ **एक द्वि-बहुष्वर्थेषु**--တို့၌၊**प्रयुज्यन्ते**--ယှဉ်အပ်ကုန်၏။ * ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၁၄ ...**क्तयन्ता न्यौ**- ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၊ ဝိဘတ် အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါမှ တပါး၊ နာဝိဘတ်-အဆုံးမရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **द्** ကို အစဉ်အတိုင်း၊ '**पद्-लिङ्ग**'မည်ကုန်၏။ ဝါ၊ ပုဒ်-လိင်မည်ကုန်၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

ဤသုတ်၌ ဖြအပ်သော၊ '**ध**'အစရှိသောပုဒ်တို့၏၊ '**गि**'မည်သောဥပသာဂ၏အဖြစ်နှင့်၊'**ख्य**'မည်သော အဏျယ်၏အဖြစ်အထူးကိုကား၊

" **प्रदीनामुपसर्गत्वं, धातुयोगे च सर्वदा ।**
अव्ययत्वं लिङ्गयोगे, कथितंपूर्वसूरिभिः ॥ "

ဟူသောဂါထာအတိုင်းပင်၊ဝါတ်နှင့်ယှဉ်သောအခါ၌ကား"ဥပသာဂ" အမည်၊ထိုင်နှင့်ယှဉ်သောအခါ၌ကား၊ "အဏျ" အမည်ရှိသည်ဟုမှတ်၊

* " **भ्वादि.रादिर्यस्य स भ्वादिः मध्यपदस्य लोपः ।**
लम्बकर्णमानयइत्यादिवत्तद्गुणसंविज्ञानबहुव्रीहिः ॥" {သ}။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၄.....**तयन्तशब्दः**—သည်၊ **द-संज्ञः**—သည်၊ **स्यात्**—၏၊ **अन्यस्तु**—ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါမှတစပါးသော, ဝိဘတ်အဆုံးမရှိသောသဒ္ဒါသည်ကား။ **लि-संज्ञः**—သည်၊ **स्यात्**—၏။ ။ဂုတ္တိနှက်။ ။

၁၄....**लुपि** "**लुप्**" ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့် ချေခြင်းကိုပြုအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ **सन्ध्याद्यविधौ**—ထိုကြေလေပြီးသော ဝဏ္ဏ၏, အစအဆုံးဖြစ်သော ဝဏ္ဏနှစ်လုံး၏ သန္ဓိစပ်ခြင်း၊ ကြေလေပြီးသော ဝဏ္ဏ၏, အစဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏အစီအရင်၊ ကြေလေပြီးသောဝဏ္ဏ၏အစအဝဆုံးသျှင်အကြောင်း ဥဒ္ဓိတ်ရှိသောအစီအရင်တို့သည်း**न**—မဖြစ်ကုန်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၅.....**लुप्तिति**—"**लुप्**" ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ **वा**၊**लुप्**—ဟူ၍ဆို၍၊ **लोपे**—ချေခြင်းကို။ **कृते**—ပြုပြီးသည်ရှိသော်၊ **यः**—အကြင် ဝဏ္ဏသည်၊ **ङ्प्रः**—ကြေပျက်၏၊ **तदाद्यन्तयोः**—ထိုကြေပျက်သော ဝဏ္ဏ၏ အစအဆုံး ဝဏ္ဏနှစ်လုံးတို့၏။ **सन्धिः**—စပ်ခြင်းသည်၊ **न स्यात्**—မဖြစ်၊ **तदाद्यस्य च** ထိုကြေပျက်သော ဝဏ္ဏ၏,အစဝဏ္ဏ၊အဝဏ်,၏လည်း၊ **यो विधिः**—အကြင်အစီအရင်သည်၊**अस्ति**—ရှိ၏၊**सच**—ထိုအစီရင်သည်လည်း။ **नस्यात्** မဖြစ်၊ * ဂုတ္တိနှက်၊ ။

? "सिश्च तिश्च तौ सिती ; तावादी यस्य स सित्यादिः।
तद्गुणसंविज्ञान-हः ॥" {ပ}၊ ။

* ကသဒ္ဒါ၏အစိတ်၊ "က"အက္ခရာနှင့်၊ဝစနသဒ္ဒါ၏အစိတ်၊ "ဝ" အက္ခရာကိုပေါင်း၍၊ "ကွ" ဟူသောသင်္ကေတကိုပြုသည်၊ "ङ-ञ" တို့သည်း၊ဤနည်းအတိုင်းပင်၊သင်္ကေတပြုသည်ဟုမှတ်လေ၊

* အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။သန္ဓိအရာ၌,ရှေ့ဆိုပိုင်းဖြတ်စီရင်အပ်သော လေးပစိမသုတ်ဖြင့်၊ချေပျက်စီရင်သည်ရှိသော်၊ထိုကြေပျက်သောဝဏ္ဏ၏၊အစနှင့်အဆုံး ဝဏ္ဏနှစ်ဌာနလုံးမှာပင်၊ ထိုကြေပျက်လေပြီးသောဝဏ္ဏခြားခြင်းကြောင့်၊သန္ဓိမစပ်ရ၊ဥဒါဟရဏ်ကား။ ။"**हर एहि**"စသည်တည်း၊ ထိဥဒါဟရဏ်၌ကား၊ **हरे+एहि**—ဟု၊ ပဒန္တစ္ဆဒပြု၍၊ သုတ်နှုပါတ်-(၃၅)- "**यञायवायावोऽचीचः**"—ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ **रे**—၏အစိတ်၊ **ए**—ကို၊ **अय्**ပြု၊ **अरय्-एहि**—ဟုဖြစ်၏၊ထို့နောက်-(၃၈) "**अयांय्वो ल्लुप् वा**"—ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ ပုဒ်၏အဆုံး၌ တည်သော၊ **य्**—ကိုချေ၊ "**हर एहि**"ဟုဖြစ်၏၊ဤဥဒါဟရဏ်၌၊ကြေပျက်ပြီးသော၊ **य्**—ဝဏ္ဏခြားလျက်ရှိခြင်းကြောင့်၊ သုတ်နှုပါတ်-(၂၃)" **आदिरेचोर्णु व्री**"—ဟူသော

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဒီ-၁၆....**चादिः**-"**च**"အစရှိသောသဒ္ဒါအပေါင်းသည်လည်း၊ကောင်း၊ **गिः**-"**गि**"မည်သော ဥပသာရပုဒ် နှစ်ဆယ်သည်လည်း၊ကောင်း၊ **निः** "**निपात**"မည်၏၊ဝါ၊နိပါတ်မည်၏၊ ၊သတ်နှက်၊ ၊

၁၆....**चादिः**-**च**-အစရှိသော၊ **गणश्च**-သဒ္ဒါ အပေါင်းသည်၌ငင်း၊ **गिश्च**-သည်၌ငင်း၊**नि-संज्ञः**-ခေါ်သည်၊**स्यात्**-၏၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ၊

၁၇....**णमितः**-"**णम्**" သမာဟာရ"**इत्**"ခေါ်သော အာဂုဝ်,အာဒေသ,တို့သည်၊ **अन्त्याचः**-အဆုံးဠဖြစ်သော "**अच्**" သမာဟာရမှ၊**परः** နောက်၌၊ **आगमः**-လာသည်သည်း၊ကောင်း၊ **अन्ते**-အဆုံးဠ၌၊ **आगमः** လာသည်သည်းကောင်း၊ **अन्त्यस्य**-အဆုံးဠဖြစ်သောဝဏ္ဏ၏၊ **स्थाने**-အာဂုဝ်၊**आदेशः**-အပြုသည်သည်းကောင်း၊ **आदौ**-အစဠ်၌၊ **आगमः**-လာသည်သည်းကောင်း၊**स्युः**-ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊သတ်နှက်၊ ၊

သုတ်ဖြင့်၊ကြေပျက်ပြီးသော၊ **य्**-ဝဏ္ဏ၏အစဖြစ်သော၊**हर**-ပုဒ်ဠ၊ **र**-၏အစိတ် "**अ**"နှင့်၊ ကြေပျက်ပြီးသော၊ **य्**-ဝဏ္ဏ၏အဆုံးဖြစ်သော၊**एहि** ပုဒ်ဠ၊ အစိတ်"**ए**"ဝဏ္ဏကိုပေါင်း၍၊ **ऐ**-ဟုဝုဒ္ဓိပြုပြီးလျှင်၊ "**हरैहि**"ဟု သဒ္ဓိစင်ခြင်းကို၊ တရံတခါစ်မျှမပြုရ၊ **हर एहि**,-ပဟူ၍သာလျှင်၊ ရှပ်ပြီးထားရာ၏ဟု၊"**लुपि न सन्धि**"ဟူသောပုဒ်၏အလိုက်ဖွင့်လေ ၊

आद्यविधि,-ဟူသောနောက်ဆက်ဝဂ်၏အလိုကား၊ တရံတခုသော အရာဠ၊ရှေ့ဆိုစိရင်အင်သော,လောပဝိဓိသုတ်ဖြင့်၊ချေပျက်စိရင်သည်ခေါ်သော်၊ ထိုကြေပျက်ပြီးသောဝဏ္ဏ၏-အစဖြစ်သောဝဏ္ဏဠ၊ တရံတခုမျှ အစိအရင်ကိုမပြုရ ၊ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ၊**राजभ्याम्**-စသည်တည်း၊ ဆိုဥဒါဟရဏ်ဠကား။ **राजन्+भ्यम्**-ဟုပဒဏ္ဍိဒ ပြုပြီးလျှင် သုတ်နံ ပါတ်(၁၀၉) "**नो ङ्यप् घेऽर्यौ**"ဟူသောသုတ်ဖြင့်။ **न्**-ကိုချေ၍၊တဖန် (၁၀၉) "**आ क्ति-मयवि**" ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ "**भ**" နှောင်းသော ကြောင့်။ **राज**-ပုဒ်ဠ၊**ज**-၏အစိတ်၊ **अ**-ကို၊**आ**-ပြုလုလတ်သည်ခေါ်သော်၊ ကြေပျက်ပြီးသော၊ **न्**-၏-အစဠ်တည်သောအာဒိဝဏ္ဏဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ မပြုမစိရင်ရ၊**राज भ्याम्**-ဟူ၍သာပုဒ်ပြီးထားရာ၏။ ။

တဖန်၊ကြေပျက်ပြီးသော ဝဏ္ဏ၏အစ,အဝဏ်လျှင်အကြောင်းနှိမိတ် ခေါ်သော-အစိအရင်ကိုလည်းမပြုအပ်၊ဥဒါဟရဏ်ကား။**राजभि**-စသည် တည်း၊ ။ထိုဥဒါဟရဏ်ဠ၊ **राजन्+भिस्**-ဟုတည်ပြီးလျှင်။ (၁၀၉) "**नो ङ्यप् घेऽर्यौ**"-ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊**न्**-ကိုချေ၊တဖန်(၁၀၇)"**टा-भिस्-ङे-ङसि-ङसोसा-मिनैसयात् स्य-योसोऽत ः।**"ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊**राज**-ပုဒ်

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၇.....**णित्** "ထ" အက္ခရာ-မှုတ် ရှိသော အာဂုံသည်၊ ဝါ၊ ကို၊ **यस्य**—အကြင်သဒ္ဒါ၏၊ **स्थाने**—အရာ၌၊ **उच्यते**—ဆိုအပ်၏၊ **तस्य**—ထိုသဒ္ဒါ၏၊ **अन्त्यात्**—အဆုံးနှိုက် ဖြစ်သော၊ **अचः**—"အစ်" သမာဟာရ၌၊ **परः** နောက်၌၊ **आगमः**—လာသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။

नित्—"न" အက္ခရာ "**इत्**" ရှိသော အာဂုံသည်၊ ဝါ၊ ကို၊ **यस्य**—၏၊ **स्थाने**—နှိုက်၊ **उच्यते**—၏၊ **तस्य**—၏၊ **अन्ते**—အဆုံးနှိုက်၊ **आगमः**—လာသည်၊ **स्यत्**—၏။ ။

ङित्—ङ အက္ခရာ "**इत्**" ရှိသောအာဒေသ,သည်၊ ဝါ၊ ကို၊ **यस्य**—၏၊ **स्थाने**—နှိုက်၊ **उच्यते**—၏၊ **तस्य**—၏၊ **अन्त्यस्य**—အဆုံး၌ ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏၊ **स्थाने**—ပညာရာ၌၊ **आदेशः**—အပြုသည်၊ **स्यात्**—၏။ ။

मित्—"म" အက္ခရာ "**इत्**" ရှိသောအာဂုံသည်၊ ဝါ၊ ကို၊ **यस्य**—၏၊ **स्थाने**—နှိုက်၊ **उच्यते**—အပ်၏၊ **तस्य**—၏၊ **आदौ**—အစ၌၊ **आगमः**—သည် **स्यात्**—၏။ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

၁၈....**परः**—ပကတိမှ နောက်ဖြစ်သော သဒ္ဒါသည်၊ **स्यः**—"**प्रत्यय**" မည်၏၊ ဝါ၊ ပစ္စည်းမည်၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၀ ....**प्रकृतेः**—ပကတိမှ၊ ဝါ၊ ပုဒ်၏ မူလအင်္ဂါမှ (၁)၊ ဝါ၊ နှစ်-ခုတ်-ဥပသာရ နိပါတ်မှ (၂)၊ **परः**—နောက်ဖြစ်သော၊ **यः**—အကြင် ဝဏ္ဏသည်၊ **अस्ति**—ရှိ၏၊ **सः**—ထိုဝဏ္ဏသည်၊ **स्य-संज्ञः**—"**प्रत्यय**" ဟူ သောအမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ ပစ္စည်းဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ် ၏။ ? ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

၁၄....**अं-अः**—အပေါက် အစက် တည်းဟူသော ဗိန္ဒုတာရှိသော၊ ဝဏ္ဏ၊ အပေါက်အစက် တည်းဟူသော ဗိန္ဒုဒွိစရှိသော ဝဏ္ဏ,ဒွိစ်ထုံး

ဂုဏ၊ ဇ—၏အစိတ်၊ အ—နောင်မှနှောင်းသော၊ **भिस्**—ဝိဘတ်ကို၊ **ऐस्**—ပြုလုပ်သည်ရှိသော်၊ ကြေပျက်ပြီးသော၊ **न**—၏အစ- အဝဏ်ယျင် အ ကြောင်းနှိမိတ်ဖြစ်သော အစိအရင်ဖြစ်ရကား၊ "**राजैः**" ဟုမစိရင်ရ၊ **राजभिः**—ဟူ၍သာပုန်ပြီးထား၍၏ဟူလို။ ။

"**लोपनं लुप्; तस्मिन्-लुपि आदिश्चअश्च द्वयोःसमाहार-आद्यम्; तस्य विधिराद्यविधिः; सन्धिश्च आद्यविधिश्च सन्ध्याद्यविधी**"

? (၁).....**"पदस्य मूलभागः प्रकृतिः।"** (၀)။ ။

(၂).....**नाम-धातूपसर्ग-निपाताःप्रकृतिः"**॥३३॥ {အာသုဇ၁၁၀}

"प्रतीयते विधीयते इति-प्रत्ययः।" {၀၀}

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

တို့သည်၊ နု-ဝီ– အစဦး အတိုင်း၊ "နု"။။ "ဝီ" မည်ကုန်၏။ ဝါ "अनुस्वार।। विसर्ग" မည်ကုန်၏။ ဝါ၊ နိဂ္ဂဟိတ်-ဝိသဇ္ဇနီ, မည်ကုန်၏။ သုတ်နှင်း၊ ။

၁၉.....अकारः–"အ" အက္ခရာသည်၊ उच्चारणार्थः–ရွတ်လွယ်ဖို့ ဆို လွယ်ယုံမျှသာသျှင် အကျိုးရှိ၏။ बिन्दु-द्विबिन्दुमात्रौ–အပေါက် အစက် သည်းဟူသော ဗိန္ဒုတခု၊ အပေါက်အစက် တည်းဟူသော ဗိန္ဒုနှစ်ခု မျှသာ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ वर्णौ– ဝဏ္ဏနှစ်လုံးတို့သည်၊ क्रमात् အစဦး အတိုင်း၊ नु-वि-संज्ञौ–ရှိကုန်သည်၊ स्तः–ဖြစ်ကုန်၏။ * ။ ဝဏ္ဏိနှင်း။ ။

၂၀....क×पौ^^–ပဓိရ, စိန်လေးနှက်-ရှိသည်းကြွေးစက် သဏ္ဌာန်တူ နှာပြုအပ်သော ဝဏ္ဏ-ဆင်ဦးကင်းသဏ္ဌာန် တူစွာပြုအပ်သော ဝဏ္ဏနှစ် သုံးတို့သည်၊ मू-न्यौ–အစဦးအတိုင်း၊ "မူ"။။ "ဏီ" မည်ကုန်၏၊ ဝါ၊ အ ဦးအတိုင်း၊ "जिह्वामूलीय"။။ "उपध्मानीय" ဟူသော အမည်ရှိကုန် ၏။ ဝါ၊ ဇိဂ္ဂါမူလိယ, ဟူသောအမည်၊ ဥပဓ္ဓမာနိယ, ဟူသောအမည်ရှိ ကုန်၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၂၀.....क-पौ–"က"အက္ခရာ၊ "ပ"အက္ခရာတို့သည်၊ उच्चारणार्थौ ရွတ်လွယ်-ယုံမျှသာသျှင်အကျိုးရှိကုန်၏။ वज्र-गजकुम्भाकृती–ဝဇိရ ဗိန် ဒက်နှင်း–ရှိသည်းကြွေးစက်သဏ္ဌာန်၊ ဆင်ဦးကင်းသဏ္ဌာန်တူစွာပြုအပ် ကုန်သော၊ वर्णौ–ဝဏ္ဏနှစ်လုံးတို့သည်၊ क्रमात् –အစဦးအတိုင်း၊ मू-नी-संज्ञौ အမည်ရှိကုန်သည်၊ स्तः–ဖြစ်ကုန်၏။ ? ၊ဝဏ္ဏိနှင်း၊ ။

"जिह्वामूले भवो जिह्वामूलीय :"।।{ကာတံတြားဥ}၊

"उप समीपे ध्मायते-शब्द्यते इति-उपध्मानीय :।"

ဤဝဏ္ဏိ၏အစဦးနှင်း၊ "ऋवर्णोच्चारणार्थौ" ဟူရှိမှသာသျှင်သင့်လျော် သည်၊ အချို့စာတို့နှင်းကားကြောင်းကျန်ခဲ့နေသည်၊ ။

*."अं अः इत्यचः परावनुस्वार-विसर्गौ।" {၀၀,၁၂-၀၈၆}၊ ။

? "×क×प इतिकपाभ्यां प्रागर्धविसर्गसदृशौ जिह्वामूलीयोपध्मानीयौ"।।

{၀၀,၁၂-၀၈၆}၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၁....ဧး-"ए" အက္ခရာတဲ့လုံးသည်။ झस्-"झस्" သမာဟာရပဋ္ဌေသာအာမည်ရှိသည်။ स्यात्-ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၀....ह्-कार: -သည်။ झस्-संज्ञः-ရှိသည်။ स्यात्-ဖြစ်၏။ * ။ ၀တ္တိနှက်။ ။

संज्ञापाद:-အမည်သညာကို ပြဆိုရာဖြစ်သောအဝိုင်းအဖြတ်သည်။ इति-ဤတွင်နိဂုံးခံ၊းပတ်အပြီးသတ်ပြီ။ ॥

२-य पाद: ।

၂.....နှစ်ခုမြောက်သော,အဝိုင်းအဖြတ်။

—o—

अच्=सन्धि: ।

"अच्"သမာဟာရဟုဆိုအပ်သော,သရသန္ဓိ။ ॥

—o—

၂၂....पें-သဝဏ္ဏ ဖြစ်သော "अक्" သမာဟာရကြောင့် ?၊ सह နှောင်းသောသဝဏ္ဏ "अक्" သမာဟာရနှင့်တကွ၊ पूर्वस्य-ရှေ့ကာရီဖြစ်သောသဝဏ္ဏ "अक्" သမာဟာရ၏။ घ:-ဒီဃအပြုသည်၊ स्यात्-၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

၂၂.....परे-နှောင်းသော၊ पें-ကြောင့်။ पूर्वस्य-၏၊ पेंक-နှောင်းသော သဝဏ္ဏ "अक्" သမာဟာရနှင့်၊ सह-တကွ၊ घ:-ဒီဃအပြုသည်၊ स्यात् ဖြစ်၏။ ။ ၀တ္တိနှက်။ ။

---

* "झस्" သမာဟာရနှစ်ခဲ့သုံးလုံးတို့၏အတွင်းရှိက်။ ဟ-အက္ခရာမပါသောကြောင့်။ वर्हितं-အစရှိသောပြယုဂ်တို့ကို၊ ရပ်ပြီးစိပ်သောဌါ။ ဟ-အက္ခရာတလုံးကို "झस्" သမာဟာရ၏အတွင်းရှိက်၊ တဖန်ထည့်သွင်း၍ယူရန်ထပ်မန့်၍၊ ဤသုတ်ကိုစိုရင်သည်ဟုမှတ်လေ။ ။

☞ အထူးမှာ၊ ဤကျမ်းသည်။ ပါဏိနိစသော ဗျာကရဏကျမ်းကြီးတို့၏အနှက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အကျဉ်းချုံး၍စီရင်သောကျမ်းဖြစ်ရကား။ ဤကျမ်း၏နိဿယကိုလည်း။ အကျယ်တဝင့်ဘွင့်၍ရေးက၊ကျမ်းလေးရံ့ရှိမည်သာဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဤမှနောက်ဖြစ်သောဆိုလတန့်သော်သုတ်တို့၌၊ အကျဉ်းသဒ်ပအား ဖြင့်၊ကျမ်းအား လျော်စွာရေးသား ပါအံ့။ ။

? "एङ्-झसो: णं-घयोरभावात् अक एव घ:" {ပ}။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

÷ **मुर+अरिः=मुरारिः**--မရ-အမည်ရှိသောအသုရတို့ရန်သူဖြစ်သော ဗိသ္ဏုကိုးနတ်တယောက်သည်၊ **लक्ष्मीशः**--လက္ခ္မီနတ်ဘိုးဖြစ်သော ဗိသ္ဏုကိုးနတ်တယောက်သည်၊ **विष्णूत्सवः**--ဗိသ္ဏုကိုးနတ်၏ပွဲသဘင်တခုသည်၊ **धातृद्धिः**--ဖြဟ္မာ၏ တံခိုးတပါးသည်၊ **शक्लृदन्तः** ၈က်'ဃရိ'ဟူသော'ဃရိ'အက္ခရာအဆုံးရှိသောဓါတ်၊ **होतृकारः**--ဟုံးဟူဝေါ်သောသူသည်ရေးအဝ်,ရွတ်အပ်သော'ဃရိ'အက္ခရာတလုံးသည်၊ ※၊

၃၃....**आत्**--အဝဏ် နောင်မှ၊ **परयोः**--နှောင်းကုန်သော၊ **इगेचोः** "**इक्**"သမာဟာရ၊ "**एच्**"သမာဟာရနှစ်ခုတို့၏၊ **अवर्णेन**--ပုဗ္ဗနိမိတ္တ, အဝဏ်နှင့်တကွ၊ **पुंस्त्री**--အစဉ်အတိုင်း"ကဏ်"အပြု "ဝဒ္ဓိ"အပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ **स्तः**--ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်။ ၊

÷ ဤနည်းအတိုင်း၊ သုတ်၏လက္ခဏာကိုထောက်ပြီးလျှင်၊ပဒဋ္ဌေဒပြု၍၊သင်ကြားပို့ချတော်မူကြပါ၊ ၊

※ **मुरारिः**--အစရှိသောဥဒါဟရဏ်တို့ကို၊ရှင်ပြီးစီရင်ပုံကား၊ ၊ "**मुरारिः**"ဟူသောဥဒါဟရဏ်ကို လောကိကသဒ္ဒါအားလျော်ပတ်စွာ **मुर+अरिः**--ဟုပဒဋ္ဌေဒပြု၍ တည်ပြီးလျှင်၊ {၃} "**अ-इ-उ-ऋ-ऌक्।०। श ष साद्यन्ताख्याः**" ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏကို ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊သမာဟာရအမည်မှည့်ပြီးနောက်၊သုတ်နံပါတ် {၇} "**आ वत् स्व-घे-ङ्ङ**"--ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ နိမိတ်ကာဓိအရာ ၌တည်သော၊ **अ**--အက္ခရာနှစ်လုံးကို၊ "**स्व**" ဟူသောရသအမည်မှည့်၊ သုတ်နံပါတ် { ၆ } "**नपोऽक् समो र्णं ऋक् च**"၊ ဟူသော သုတ်ဖြင့် ခွာနှုတ်ယူပြီးသော၊ "**अक्**" သမာဟာရနှိုက်အတွင်းဝင်သော၊"**अ**"ရသနှစ်ထုံးကို၊"**र्णं**"တည်းဟူသော၊သဝဏ္ဏအမည်မှည့်ပြီးလျှင်၊သုတ်နံပါတ် {၂၂} "**सद्-र्णं-घेः**" ဟူသောဤသုတ်ဖြင့်၊ သဝဏ္ဏနောက် "**अ**"သရနှောင်းဆောင်ကြောင့်၊ရှေ့နှိုက်တည်သောကာဓိသဝဏ္ဏ "**अ**"သရ၏သဏ္ဌာန်သွင်းလျှင်၊နှောင်းသောနိမိတ်သဝဏ္ဏ "**अ**" သရနှင့်တကွ၊ တပြိုင်နက်"**आ**" ဒီဃပြု၊ "**मुरारिः**"ဟူသောသဒ္ဒါရုဝ်ဥဒါဟရဏ်သည်၊ လောကိကသဒ္ဒါအားလျော်စွာပြီး၏၊ ၊

ဤသုတ်နှိုက် ဤအဝ်သော၊ နိမိတ်,ကာဓိဖြစ်သော အရာ၊ ရှေ့ဝဏ္ဏဒီဃဖြစ်၍၊ နောက်ဝဏ္ဏရသဖြစ်သောအရာ၊ ရှေ့နောက်နှစ်ပါးစုံရသဖြစ်သောအရာ၊နှစ်ပါးစုံရှေ့နောက်ဒီဃဖြစ်သောအရာတို့သည်ရှိကုန်၏၊ ထိုလေးပါးသောအရာတို့နှိုက်၊ဤသုတ်ဝဏ် "**सद्**"ဟူသောသဒ္ဒါဓိကာ၏

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၃.....**अवर्णात्**--အဝဏ်နှောင်မှ၊**परयोः**--ကုန်သော၊**इगेचोः**--တို့၏၊ **अवर्णेन**--နှင့်၊**सह**--တကွ၊**क्रमात्**--အစဉ်အား‌ဖြင့်၊**णु-त्री**--ဘို့သည်၊ **स्तः** ကုန်၏၊ ၊ဝဏ္ဏိနှင်၊ ၊

हृषीकेशः—စက္ခုစသောဇာန်ငါးတို့ကိုအစိုးရသော ဗိသ‌ဏှိုးနှတ် တပါး‌သည်၊**दामोदरः**--ရင်ခွံဖွဲ့သိုင်းအပ်သော ပန်းကုံးကြိုး‌ရှိသော ဗိသ‌ဏှိုးနှတ်တပါး‌သည်၊ ၊

सन्धिग्रहणात्—"**लुपि न सन्ध्याद्यविधौ**" {၁၅} ဟူသောသုတ်နှိုက်, "**सन्धि**"သဒ္ဒါကိုအထူး‌ပြု၍ယူ‌ခြင်း‌ကြောင့်၊ **सन्धिलुप्येव**—သန္ဓိကျပ်းအပျောက်နှိုက်ဆိုအပ်သော, လောပဓိဓိသုတ်ဖြင့် ချေသောအရာနှိုက်သာ‌သည်၊ **न-सन्धिः** --ကြေလေပြီးသော ဝဏ္ဏခြားသော‌ကြောင့်, သန္ဓိ မစစ်အပ်၊ **अध्यायान्तरसूत्रेण**— အခန်းတပါး‌ဖြစ်သော နာပ်ကျပ်း စသည်တို့နှိုက် ရှုတ်ဆို တည်ထွင် စီရင်အပ်သောသုတ်ဖြင့်၊ **लुपि तु**—ချေပါမူကား၊ **सन्धिः**--ပုန်စပ်‌ခြင်း‌သည်၊**स्यादेव**--ဖြစ်သေး‌သည်သာ‌သည်တည်း၊ ၊ **लाघवर्द्धि** — ဗိသ‌ဏှိုးနှတ်၏ တံဝိုး၊ **शिवल्कारः**--မဟာဒေဝနှတ်သည်၊ ရှုတ်အပ်သော "လရိ" အက္ခရာ၊ **कृष्णैकत्वम्**--ဗိသ‌ဏှိုးနှတ်၏တပါး‌တည်း၏ အဖြစ်၊ **मुकुन्दौकः**--ဗိသ‌ဏှိုးနှတ်၏ နေရာအိပ်၊ **कृष्णैक्यम्**

အစွမ်းသတ္တိအား‌ဖြင့်၊ ရှေ့ဖြစ်သော သဝဏ္ဏသရ၏ တည်ရာနှိုက်သာ‌သည်၊နိမိတ်ဖြစ်သောသဝဏ္ဏသရနှင့်တကွနှက်ပေါင်း‌ယှဉ်၍ဒီဃ‌ပြုလေ၊ ထိုလေးပါး‌သောအရာတို့၏ဥဒါဟရဏ်အစဉ်‌ကား၊ ၊

यम+आलयः =यमालयः --ရဟန်းတို့၏ တည်နေရာ ကျောင်းတိုက်၊ **महा+अर्णवः=महार्णव** : -- ကြီး‌ကျယ် ပြန့်ပြောသော ပင်လယ် သမုဒ္ဒြာ၊ **मुर+अरिः=मुरारि** : । အနှက် ဆိ‌သ‌ပြီ၊ ၊**विद्या+आलयः=विद्यालयः** အထက်သည်တို့၏ တည်နေရာ ကျောင်း၊ ၊**गिरि+ईशः =गिरीशः** တောင်ကိုအစိုးရသော မဟာဒေဝနှတ်တပါး၊ ။**महा+इन्द्रः=महेन्द्रः** ပြေကိုအစိုးရသော‌သူ၊ ။**रवि+इन्द्रः=रविन्द्रः**--နေကိုအစိုးရသော‌သူ၊ **लक्ष्मी+ईशः = लक्ष्मीशः**। အနှက် ဆိ‌သ‌ပြီ၊ **लघु+ऊर्म्मिः = लघूर्म्मिः** လျင်မြန် သေးငယ်သော ယို‌ဝင်းထိုး၊ ။**वधू+उत्सवः = वधूत्सवः** ချွေးမ၏ လက်ထပ်မင်္ဂလာပွဲသဘင်၊ ။**विष्णु+उत्सवः = विष्णूत्सवः**। **भू+ऊर्द्धम् = भूर्द्धम्**-- မြေ၏ အထက်၊ ၊ **धातृ+ऋद्धिः = धातृद्धिः**। **शक्लृ+ऌदन्तः = शक्लृदन्तः**॥ **होतृ+ऌकारः = होतृकारः**॥

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဖိသမ်ကို၊ နှိုးနှိုးနှင့်တူသောအဖြစ်၊ ဝါ၊ ဖိသကို၊ နှိုးနှိုးတတ်၍တပါး တည်း၍အ ဖြစ်၊ **भवौषधम्**--မဟာဒေဝနှိုးနှိုး၍ဆေး၊ ဝါ၊ အသက်ရှည်ခြင်းကိုဖြစ်စေ တတ်သောဆေး၊ ၊ * ၊

၂၄ **गेः**--"**गि**"မည်သောဥပသာရဒ်၊ **आत्**--မှ၊ **परयोः**--ကုန်သော၊ **अनेधिनः**--"**एध**"ဝါတိ "**इन्**"ဝါတိသည်ကြဉ်အဝ်သော၊ **योः**--ဝါတိ၏၊ **एङ्-ऋकोः**--"**एङ्**"သမာဟာရ၊ "**ऋक्**"သမာဟာရနှစ်ခုတို့၏၊ **अवर्णेन** ပစ္စု နိဓိတ္တ, အဝဏ်နှင့်တကွ။ **पु-त्री**--တို့သည်၊ **स्तः**--ကုန်၏၊ ၊ သုတ်နှင်း၊ ၊

၂၄..... **गेः**--၏၊ **अवर्णात्**--မှ၊ **परयोः**--ကုန်သော၊ **एधिनवर्जितस्य** "**ဧဝ**"-ဝဘတ်၊ "**ဩနှ်**"-ဝဘတ်သည်ကြဉ်အဝ်သော၊ **योः**--၏၊ **एङ्-ऋकोः** တို့၏၊ **अवर्णेन**--နှင့်၊ **सह**--တကွ၊ **क्रमात्**--အားဖြင့်၊ **पु-त्री**--တို့သည်၊ **स्तः** ကုန်၏၊ ၊ ပုတ္တိနှင်း။

प्रेजते--အဩားအားဖြင့် တုန်လှုပ်၏၊ **परोक्षति**--လွန်စွာသွေ့ခြောက်၏၊ **अपाच्छेति**--ကင်းကွာတိမ်းရှောင်ဖယ်သွား၏၊ ၊

अनेधिनः--"**अनेधिन**"သဒ္ဒါသည်၊ **किम्**--အဘယ်မည်သော ရုပ်ကို ပြုံးစေခြင်း အကျိုးရှိပါသနည်း၊ **उपैधते-इत्यादि**--"**उपैधते**" ၌သို့ အစရှိ သောရုပ်ကို ပြုံးစေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ **उपैधते**--ကပ်၍ ကြီးပွားဏ်၊ **अवैति** သက်ဝင်၍ဖြစ်၏၊ ဝါ၊ ယုံကြည်၏၊ ၊

---

* "**अध्यायान्तरसूत्रेण लुपि तु सन्धिःस्यादेवेति।।**" {သု}

ဤဋီကာပါဠိအံတိုင်း၊ ပါဠိကြွင်းကိုဆောင်၍၊ ယောဇနာလိုက်သည်၊ ။ အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ၊ "**दामोदरः**"ဟူသောပြယုဂ်နှိုက်၊ "**दामन्+उदरः**" ဟုဗဒန္တဒပြုပြီးလျှင်၊ {၁၀၉} "**नो लुप् पेऽवौ**" ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ "**न्**"အက္ခရာကိုချေ၊ {၁၅}"**लुपि नसन्ध्याद्यविधौ**" ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ သန္ဓိအပြုကိုမြစ်ခြင်းသည်၊ ထင်ရှားရှိပြားသော်လည်း၊ ထိုသုတ်နှိုက်ပင်၊ "**सन्धि**"သဒ္ဒါကိုအထူးပြု၍ယူခြင်းကြောင့်၊ သန္ဓိအခင်းနှိုက်ပြုစိရင်အပ်သော၊ လောပဝိဓိသုတ်ဖြင့် ချေသောအရာနှိုက်သာလျှင်၊ ပုဒ်စပ်ခြင်းကိုမပြု၊ သန္ဓိအခင်းမှတပါး သောနာဝ်ကျမ်းစသောအခြား တပါးနှိုက် တည်သော လောပဝိဓိသုတ်ဖြင့်၊ ချေသောအရာ ဖြစ်ပါမူကား၊ သန္ဓိစပ်ခြင်းကို၊ "**सन्धिलुप्येव**"ဟူသောပုဒ်၌၊ ဗျဝစ္ဆေဒအနက်ရှိသော "**ဧဝ**"သဒ္ဒါဖြင့်ပြုရကား၊ "**दामोदरः**"ဟူ၍၊ သန္ဓိစပ်ခြင်းဟူလို၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၅....**လြယော :**–လိင်ဝါတ်ဏှိ၊ ဝါ၊လိင်ဖြင့်ဖြိုးသောဝါတ်ဏှိ၊ ဝါ၊နှာမဝါတ်ဏှိ၊ **पूर्वोक्तस्य**–ဂရ.သုတ်နှိုက် ဆိုအပ်ဖြိုးသော၊ **कार्य्यम्**–ကာရိယသည်၊ **वा**–အဿိသဖြင့်၊ **स्यात्**–ဖြစ်ဏှိ၊ * ၊သုတ်နှက်၊

၂၅..... **लियोस्तु**–ဏိကား၊ **पूर्वोक्तम्**–သော၊ **कार्य्यम्**–အသည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဏှိ၊ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

प्रेकीयति–အလွန်အား ဖြင့်တပေါင်းတည်းကိုကဲ့သို့အလိုရှိဏှိ၊ ဝါ၊**အ**လွန်အားဖြင့် တပေါင်းတည်းကိုကဲ့သို့ ပြုကျင့်ဏှိ၊ **प्रेकीयति**–ဂင်း၊ **प्रोघीयति**–အပြားအား ဖြင့်သြဃကိုကဲ့သို့အလိုရှိဏှိ၊ ဝါ၊**အ**ပြားအား ဖြင့်သြဃကိုကဲ့သို့ပြုကျင့်ဏှိ၊ **प्रौघीयति**–ဂင်း၊ **प्रक्षीयति**–အပြားအား ဖြင့်နက္ခတ်ကိုကဲ့သို့အသိုရှိဏှိ၊ ဝါ၊အပြားအား ဖြင့် နက္ခတ်ကိုကဲ့သို့ပြုကျင့်ဏှိ၊ **प्रक्षीयति** ဂင်း၊ **प्राल्कारीयति**–အလွန်အား ဖြင့် "လရိ" အကွာရောကိုကဲ့သို့ပြုကျင့်ဏှိ၊ **प्रल्कारीयति**–ဂင်း၊ ။

၂၆....**ओमाङो :**–" **ओम्** " သန္ဓိ၊ " **ङ्** " အကွာရအနုဗန္ဓိရှိသော၊ **अ** အန္ဓိတည်ရှိသောအာဒိဌ " **आ** " သန္ဓိနှစ်ခုတို့ကြောင့်၊ **अस्य**–အဝဏ်ဏှိ၊ **लोपः**–ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်ဏှိ၊ ? ၊သုတ်နှက်၊ ။

၂၆..... **परयोः**–ကုန်သော၊ **ओमाङोः**–တို့ကြောင့်၊ **अवर्णस्य**–ဏှိ၊ **लोपः** သည်၊ **स्यात्**–ဏှိ၊ ။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

शिवाय–မဟာဒေဝ နတ်မင်းအား၊ **ओन्नमः**–ကောင်းကျိုးချမ်းသာ၊ မင်္ဂလာအလို ငါရှိပါ၏၊ **शिव**–ဒိုမဟာဒေဝနတ်၊ **एहि**–ကြွလာတော်မူပါ၊ **ब्रह्मोतम्**–ပုဏ္ဏား တို့ဏှိအမျိုးအလိုက် ဘိသိက်ခြွေံတင် လည်နှိုက် စတ်ဆင်အပ်သောစလွယ်ကြိုး၊ **राजर्षिः**–မင်းဏှိရသေ့၊ ။

---

* " अथवा लिना निष्पन्नो धुर्लिधुस्तस्य।" {သ}။ ။

" पूर्वोक्तनिमित्तीभूतेन उपसर्गावर्णेन सहनामधातोः एङ्-ऋकोः क्रमात् गुण (८) वृद्धी (९) वा स्तः।" {၈}။ ။

? "ဏှက်"သမာဟာရနှင့်ဂင်း၊,,ဇစ်"သမာဟာရနှင့်ဂင်း၊ တကွနှက်ပေါင်းစပ်အပ်သော၊ "အာင်"သန္ဓိဏှိသန္ဓိဖြစ်၍၊အကြင်ဝဏ္ဏသည်ဖြစ်ဏှိ၊ ထိုဝဏ္ဏအစနှိုက်တည်ရှိသော၊ "အာင်"သန္ဓိသည်၊ "အာဒိဌ-အာင်" သန္ဓိမည်ဏှိ၊ ၂ပမာကား၊ ။

आ+इहि–ဟူသောပုဒ်သည်၊ {၂၃} သုတ်ဖြင့်၊ "**एहि**"ဟုရုပ်ပြောင်းရာနှိုက်ကား၊ "**एहि**" ဟူသော-သန္ဓိဏှိ အတွင်းနှိုက်ဝင်သော၊ **अ**စနှိုက်တည်ရှိသော၊"**आ**ာင်"သန္ဓိသည်၊"**आ**ဒိဌ-**आ**ာင်"**အ**စန္ဓိမည်ဏှိ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

အာဒေၑး—အာဒေသသည်၊ **သ္ထာနိဝတ်**—ဌာနိနှင့်တူ၏၊ **ဒ္ဝယော**—နှစ်ပါး၊ **ကဉ်** သော၊ **ဝိဘာၐယော**—ဝိဘာသာအနက်ရှိသော "**ဝါ**" သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏၊ **မဓ္ယေ** အလယ်ရှိက်၊ **ယ ဝိဓိး**—အကြောင်အစီအရင်သည်၊ **အသ်ိတ**—ရှိ၏၊ **သ ဝိဓိး** သည်၊ **နိတ်ယး**—မြဲ၏၊ * ။

၂၇....**အနိယောဂေ**—အဝဓါရဏအနက်၊ နိယမအနက်၊ မရှိသော၊ **ဧဝေ** "**ဧဝ**" သဒ္ဒါကြောင့်၊ **အသ်ယ**—အဝဏ်၏၊ **လောပး**—ကြေခြင်းသည်၊ **သ်ျာတ်**—ဖြစ်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

---

* အကြောင်ဝဏ္ဏ၏တည်ရာဌာနရှိက်၊ ကရုံတခုသောအာဒေသဝဏ္ဏသည် ဖြစ်၏၊ ထိုအာဒေသဝဏ္ဏကို၊ ဌာနိကဲ့သို့မှတ်ရမည်၊ ၊ဥပမာကား၊ ။

"**ဧဟိ**" ဟူသောပုဒ်ကို၊ "**အာ+ဣဟိ**" ဟုပဒဆွေဒပြုပြီးလျှင်၊ {၂၃} သုတ်ဖြင့်စီရင်က၊ "**ဧဟိ**" ဟုအာဒေသသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ၎င်း "**ဧဟိ**" ဟူသော အာဒေသသဒ္ဒါပုဒ်ကို၊ မူလရင်း၊ "**အာ+ဣဟိ**" ဟူသောအာဒေသိဌာနိကဲ့သို့ မှတ်လေဟူလို၊ ။

နှစ်ပါးသော၊ "**ဝါ**" သဒ္ဒါတို့၏အလယ်ရှိက်၊ တည်သောသုတ်၏ အ ကြောင်အစီအရင်သည်ရှိ၏၊ ထိုအစီအရင်ကား၊ မြဲ၏၊ ၊ဥပမာကား၊ ။

"**လြဓေါ်ဝါ**" ဟူသောသုတ်နှင့်၊ "**ဝေါ်ဘြော်ဝေါ်သေ**" ဟူသောသုတ် နှစ်ပါး တို့ဖြင့်၊ "**ဝါ**" သဒ္ဒါအသိးအခြားစီပင် ထုတ်ဆိုလျက်ထားခြင်းကြောင့်၊ ထိုနှစ်သုတ်တို့၏ အလယ်၌ တည်သော၊ "**လောပေါဒျောမာဒေါး**" ဟူသော သုတ်နှင့်၊ "**ဧဝေဒနိယောဂေ**" ဟူသောသုတ်တို့၏အစီအရင်သည်မြဲ၏ဟူမှတ်၊ ထို့ကြောင့်၊ ရှေ့သုတ်-နောက်သုတ်တို့နှိက်၊ "**ဝါ**" သဒ္ဒါပါလျှင်၊ အလယ် ၌တည်သောသုတ်သို့၊ "**ဝါ**" သဒ္ဒါမလိုက်အပ်ဟူမှတ်ယူလေ၊ ။

"**ၑိဝါယ+အောန္နမး**" နှိက်၊ ဤသုတ်ဖြင့်၊ "**အောမ်**" သဒ္ဒါနှောင်းခြင်း ကြောင့်၊ ရှေ့"**ယ**"၏မှီရာ-"**အ**"ကို ချေပြီးနောက်၊ သုတ်နံပါတ် {၃၀} "**အယာ်ဝေါ်လ်ဝ်ဝ်**" ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ ပုဒ်၏အဆုံးဒ္ဒါတည်သော၊ "**ယ်**"ကို ချေလုလတ်သည်ရှိသော်၊ "**လောပေါဒျဒေၑ ဥစ်ျတေ**" ဟူသောနည်းနှင့်အညီ၊ ချေခြင်းသည်လည်း၊ အာဒေသနှင့်တူ၏ဟုဆိုရကား၊ "**ယ်**" ၏မှီရာ-ကြေ လေပြီးသော"**အ**"ကို၊ "**သ္ထာနိဝဒါဒေၑး**" ဟုဆိုသည်အတိုင်း၊ ဌာနိကဲ့သို့ မှတ်လေ၊ ဤသို့မှတ်ရာနှိက်ကား၊ "**ယ်**"သည် ပုဒ်၏အဆုံးမဟုတ်သော ကြောင့်၊ {၃၀} နံပါတ်သုတ်ဖြင့်၊ "**ယ်**" ကိုမချေအပ်၊ ထို့ကြောင့်၊ "**ၑိဝါယောန္နမး**" ဟူ၍သာရုပ်ပြီးထားရာ၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၇.....**अनियोगे**–သော၊ **परे**–သော၊ **एवे**–ကြောင့်၊ **अवर्णस्य**–အ ဝဏ္ဏ၏။ **लोपः**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနက်။ ။

अद्येव–ယခုနေ့ပြုအပ်သကဲ့သို့။ ဝါ၊ ယခုနေ့ပြုအပ်သလို၊ **लक्ष्यते**–မှတ် အပ်၏။ **नियोगे तु**–အဝဓာရဏာနိယမအနက်ရှိသော။ **"एव"** သဒ္ဒါနှင့်ဝဋ်း ရာဒ္ဓကား၊ **अद्यैव**–"**अद्यैव**" ဟုရုပ်ပြု၏။ ။**अद्यैव**–ယနေ့နှိုက်သာဖြောင့်၊ **अस्तु**–သွားပါလေ။ * ။

၂၈....**से**–သမာသ်သည်။ **सति**–ရှိသော်၊ **ओष्ठोत्वोः**–"**ओष्ठ**"သဒ္ဒါ၊ "**ओतु**"သဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ **अस्य**–အဝဏ်၏။ **लोपः**–ကြေခြင်းသည်၊ **वा** သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။သုတ်နက်။ ။

၂၀..... **से**–သည်၊ **सति**–ရှိသော်၊ **परयोः**–ကုန်သော။ **ओष्ठोत्वोः**–တို့ ကြောင့်၊ **अवर्णस्य**–အဝဏ်၏၊ **लोपः**–သည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဖြစ် ၏။ ။ဝုတ္တိနက်။ ။

विम्बोष्ठः–ကျိုးအာသီးတူညီနိုသောနှုတ်ခမ်းရှိသောသူ၊ **विम्बौष्ठः**–ငှင်း၊ **स्थूलोतुः**–ဝဖြိုးသောကြောင်သတ္တဝါ၊ **स्थूलौतुः**–ငှင်း၊ **से**–ဤသုတ်နှိုက် "**से**" ဟူသောပုဒ်သည်၊ **किम्**–အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း၊ **तवौष्ठः**–ဟူ သောဥယျဂ်ကိုပြုစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။**तवौष्ठः**–သင်၏နှုတ်ခမ်း၊ ။

၂၄....**त्रीसे तु**–တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်နှိုက်ကား။ **ऋतः**–"**ऋत**" သဒ္ဒါ၏ "**ऋ**" အက္ခရာသည်၊ **त्रिम्**–ဝဋ္ဋိအဖြစ်သို့၊ **आप्नोति**–ရောက် ၏။ ။သုတ်နက်။ ။

शिव+एहि–၌၊ "**एहि**"ဟူသောအာဒေသကို၊ "**स्थानिवदादेशः**" ဟူ သဖြင့်ကြောင့်၊ "**आ+इहि**"ဟူသောဌာနိကဲ့သို့မှတ်ပြုယူ၍၊ ဤသုတ်ဖြင့် "**आဒ्ङि-आङ**" သဒ္ဒါနှောင်းခြင်းကြောင့်၊ ၎င်း "**व**"၏မြီရာ "**अ**"ကိုချေပြီး နေ၍၊ ယခင်အတိုင်း၊ သုတ်နံပါတ် {၃၀} နှင့်ပင်လျှင်းပါး၍၊ စီရင်လေ။ ။ * သမ္ဘာဝနာအနက်ရှိသော၊ ဇေ–သဒ္ဒါနှောင်းရာဒ္ဓကား၊ "**तदद्येवाभूत्**" ဟုထုတ်လေ။ ။**तत्**–ထိုအမှု သည်၊ **अद्येव**–ယနေ့၌ပင်၊ **अभूत्**–ထင် ရှားဖြစ်ပြီ။ ။"သဒ္ဒိသ၊ သမ္ဘာဝနာ၊ အဝဓါရဏာ" အနက်သုံးပါးနှိုက်၊ "**ဇေ**"သဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် "**ဇေ**"သဒ္ဒါသည်၊ "သဒ္ဒိသ"နှင့် "သမ္ဘာဝနာ"အနက်နှစ်ချက်နှိုက်ဖြစ်မူ၊ ဤသုတ်ဖြင့်စီရင်၊ 'အဝဓါရဏာ' အနက်နှိုက်ဖြစ်မှကား၊ သုတ်နံပါတ် {၂၃} သုတ်ဖြင့်စီရင်လေ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.meticulousripada.com/books

၂၉.....**त्रीसे**—သည်။ **सति**—သော်။ **अवर्णात्**—အဝဏ်မှ။**परः**—နောင်းသော။**ऋतः**—သည်။**त्रिम्**—သို့။**आप्नोति**—၏။ * ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

शीतार्त्तः—အအေးဖြင့်နှိပ်စက်အပ်သည်။ ဝါ။ အအေးနှင့် ယှဉ်သည်။ **त्रीसे**—သည်။ **किम्**—နည်း။ **परमर्त्तः**—ဟူသောပြယုဂ်ကို ပြီးစေခြင်း အကျိုးရှိ၏။ **परमर्त्त**—လွန်ကဲသောနှိပ်စက်ခြင်း။ ဝါ။လွန်သောယှဉ်ခြင်း။ **त्वन्यस्य**—"**तु**" သဒ္ဒါအဆုံးရှိသော ပုဒ်၏။ **नानुवृत्तिः**—နောက်သုတ်သို့ မလိုက်ခြင်းသည်။**स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။

၃၀....**ऋणा०।कम्बलस्य**—"**ऋण**"သဒ္ဒါ။ "**म्**"သဒ္ဒါ။ "**वसन**"သဒ္ဒါ။ "**वत्सर**"သဒ္ဒါ။ "**वत्सतर**"သဒ္ဒါ။ "**दश**"သဒ္ဒါ။"**कम्बल**"သဒ္ဒါ၏။**आत्**—အဝဏ်နောင်မှ။ **परः**—နောင်းသော။ **ऋणः**—"**ऋण**"သဒ္ဒါ၏။ "**ऋ**"အကွာရသည်။**त्रिम्**—ဝုဒ္ဓိအပြုသို့။**आप्नोति**—ရောက်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၀.....**एषाम्**—ထို"ဂိတ"စသောသဒ္ဒါတို့၏။**अवर्णात्**—မှ။**परः**—သော။ **ऋणः**—သည်။**त्रिम्**—ဝုဒ္ဓိအပြုသို့။**आप्नोति**—ရောက်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

ऋणार्णम्—ကြွေးမြီကိုပယ်ခြင်းအလို့ငှါပြုအပ်သောတပါးသောကြွေးမြီ။ဝါ။ကြွေးမြီမှတပါးသောကြွေးမြီ။။ **प्रार्थम्**—လွန်ကဲသောကြွေးမြီ။ ? ။

၃၁....**स्वाक्षयोः**—"**स्व**"သဒ္ဒါ။ "**अक्ष**" သဒ္ဒါတို့၏။ **अवर्णात्**—မှ။ **परौ**—နောင်းကုန်သော။**ईरो-हिण्यौ**—"**ईर्**"သဒ္ဒါ။"**ऊहिणि**"သဒ္ဒါတို့သည်။**त्रिम्**သို့။**आप्नुतः**—ရောက်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ।

၃၁.....**अनयोः**—ထိုသဒ္ဒါတို့၏။ **अवर्णात्**—မှ။ **परौ**—ကုန်သော။ **एतौ**တို့သည်။**त्रिम्**—သို့။**आप्नुतः**—ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

स्वैरम्—မိမိ၏အလို။ **अक्षौहिणी**—အကျွေဘာကီစစ်သည်။ ဝါ။ အနှစ်ကစား သောမိမ္မ။ ။

---

* ဤသုတ်ကား၊တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်အရောန်ကိုသာဟျင်စိရင်ရသည်၊ကမ္မဓါရယ်သမာသ်အရောန်ကိုကား၊မစိရင်ရဟုမှတ်လေ။ ။

? ကြွင်းသောသဒ္ဒါတို့၏ဝြဲယုဂ်တို့ကိုကား၊ထုတ်၍ဝြဲဦးအံ့။ ။

वसनार्णम्--အဝတ် ပုဆိုး အလို့ငှါ ကြွေးမြီ။ **वत्सरार्णम्**- တနှစ်ခြင်းဖြင့်ပေးအပ်သောကြွေးမြီ၊**वत्सतरार्णाम्**--နွားငယ်အလို့ငှါကြွေးမြီ၊ **दशार्णः**-ဆယ်ခုကုန်သောရေတို့ဖြင့်လှည့်ပတ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍အသွားအလာ ခဲကပ်သောလမ်းခရီးတို့ရှိရာအရပ်၊ ဝါ၊ ဝိန္ဓျတောင်၏အရှေ့ထောင်ထောင့်အရပ်နှိုက်တည်ရှိသောဒသာဏ္ဏမည်သောအရပ်၊**कम्बलार्णम्**--သိုးမွေးစသည်ဖြင့်စိရင်အပ်သော ကမ္ဗလာအလို့ငှါကြွေးမြီ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၂....प्रस्य-"अ" သန္ဓိ၏။ अवर्णात्-မှ၊ पराः-နှောင်းကုန်သော၊ ऊढ़ोदचूहाः-"ऊढ़" သန္ဓိ၊ "ऊढ़ि" သန္ဓိ၊ "ऊह" သန္ဓိတို့သည်၊ त्रिम्-သို့၊ यान्ति-ရောက်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၂.....प्रस्य-၏၊ अवर्णात्-မှ၊ पराः-ကုန်သော၊ एते-တို့သည်၊ त्रिम् သို့၊ यान्ति-ကုန်၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။

मौढ़ः-အလွန်စွမ်းနိုင်သောသူ၊ ဝါ၊သန်စွမ်းသောသူ၊ मौढ़िः-လွန် စွာစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း၊ मौहः-အဂြားအားဖြင့်ကြီစည်တတ်သောသူ။ ။

३३....एषैष्यौ-"एष" သန္ဓိ၊ "एष्य" သန္ဓိနှစ်ခုတို့သည်၊ वा-သဖြင့်၊ त्रिम्-သို့၊ प्राप्नुतः-ရောက်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၃.....प्रस्य-၏၊ अवर्णात्-မှ၊ परौ-ကုန်သော၊ एतौ-ထိုသန္ဓိနှစ်ခု တို့သည်၊ त्रिम्-သို့၊ वा-သဖြင့်၊ प्राप्नुतः-ကုန်၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။

मैषः-စေခိုင်းအပ်သောတမန်၊-मैष्यः-ငင်း၊ मेषः-ငင်း၊ पेष्यः-ငင်း၊

३४....मनीषाः-"मनीषा" အစရှိသော သန္ဓိတို့ကို၊ निपात्यन्ते ပြုးစေအပ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄..... मनीषाद्याः-တို့ကို၊ निपात्यन्ते-ကုန်၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။

मनीषा-ဗိတ်ကိုအစိုးရသောပညာရှိ၊ हलीषा-ထယ်ကိုအစိုးရသော တိုင်၊ ဝါ၊ထယ်သံ၊ ထယ်ကိုင်း။ ङाङ्कलीषा-ထွန်ကိုအစိုးရသောတိုင်၊ ဝါ၊ ထွန်သံ၊ ထွန်ကိုင်း၊ शकन्धुः-သာကအရပ်နှိုက်တည်ရှိသော ရေ တွင်း၊ कुलटा-အမျိုးအဆွေတို့၏ဂုဏ်သရေကိုပျက်ဆီးတတ်သောပြည့် တန်းဆာမ၊ सीमन्तः-ဆံရေး ဆံကြောင်း၊ पतञ्जलिः-ကျအာဝ်၊ သော သက်အုပ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ "ပတဉ္ဇလိ" အမည်ရှိသောရသေ့၊ नारङ्गः-ဇီးဝေဂက်ငယ်၊ * ။

---

* " यल्लक्षणेनानुत्पन्नं तत्सर्वं निपातनात् सिद्धम् " ဟူသောမဟာ ဘာသကျမ်းလာပရိဘာသာနှင့်ညီစွာ၊ အကြောင်သန္ဓါတို့သည်၊ ဗျာက ရဏကျမ်းနှိုက်ဆိုအပ်သောသုတ်ဖြင့်၊ ရုပ်ပြီးစီးခြင်းသည် မဖြစ်ကုန်၊ ထိုသန္ဓါအလုံးစုံတို့ကို၊ နိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ရုပ်ပြီးကိုစီရင်ရာ၏၊ထိုနိပါတ နသုတ်ဖြင့်၊ရုပ်ပြီးစီရင်ခြင်းသည်ကား၊အချို့သောအရာနှိုက်၊ဝဏ္ဏ၏လာ ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊အချို့သောအရာနှိုက်၊ဝဏ္ဏ၏ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အချို့သောအရာနှိုက်ဝဏ္ဏပေါက်ပြန်ခြင်းဖြင့်လည်း ကောင်း၊အချို့သောအရာနှိုက်ဝဏ္ဏ၏ပျက်စီးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အ ချို့သော အရာနှိုက်၊ ဝေတ်နှက်၏လွန်ကဲခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းဖြင့် လည်း

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၅....**अचि**–'अच्' သမာဟာရကြောင့်။ **इचः**–'इच्' သမာဟာရ၏။ **स्थाने**–တည်ရာဌာန၌။ **यलायवायावः**–'यल्' သမာဟာရ အပြု၊ 'अय्' အပြု၊ 'अव्' အပြု၊ 'आय्' အပြု၊ 'आव्' အပြုတို့ကို သည်၊ **स्युः**–အစဉ် အဖြိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၅.....**परे**–နောင်းသော၊ **अचि**–ကြောင့်၊ **इचः**–၏၊ **स्थाने**–၌၊ **व्-य्-ल्-अय्-अव्-आय्-आव्**–ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ **एते**–ထိုအာဒေသတို့ သည်၊ **क्रमात्**–အားဖြင့်၊ **स्यु**–ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

त्र्यम्बकः–မျက်စိသုံးလုံးရှိသော မဟာဒေဝနတ်၊ **विष्ण्वीशौ**–ဗိသ္ဏုကို၊ ဣသနတ်၊ မဟာဒေဝနတ်နှစ်ပါးတို့၊ **धात्वर्थयुतौ**–ဖြစ်သော်၊ ဗိသ္ဏုကို၊ ဣသနတ် နှစ်ပါးတို့၊ **लाकृतिः**–"လဂိ"အက္ခရာ၏သဘာဝသဏ္ဌာန်သော-ဝဏ္ဏ၊ **हरये**–ဗိသ္ဏုကို၊ ဣသနတ်အား၊ **शम्भवे**–မဟာဒေဝနတ်အား၊ **नायकः**–ဂရုဆောင်လူကြီး။ **पावकः**–ပြွေစင်စေတတ်သောမီး၊ ။

၃၆....**दन्ते**–ပုန်း၏အဆုံး၌ တည်သော။ **अचि**–'अच्' သမာဟာရ ကြောင့်၊ **गोः**–'गो' သဒ္ဒါ၏။ **इचः**–၏၊ **स्थाने**–၌ကာ၊ **अव्**–အကာရန်လာ 'अव्'အပြုသည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။

ကောင်း။ ဤယုဂ်အား ဣသျော်စွာ ငါးပါးအဂြာအား ဖြင့် ရုပ်ပြီးစီရင်ရာ၏ မှတ်လေ၊ ဤငါးပါးအား ဖြင့်ရုပ်ပြီးစီရင်ခြင်းကို ပင်၊ နိရုတ္တိနည်းငါးမျိုးဟု ဆိုသည်၊ ထိုကြောင့်၊ 'वर्णागमो वर्णविपर्ययश्च, द्वौ चापरौवर्णविकारनाशौ। धातोस्तदर्थातिशयेनयोगस्तदुच्यतेपञ्चविधंनिरुक्तम्' ဟုဥက္တနိုက် ထင်ရှား၊ ဗျာကရဏာစာရိယဆရာများပင်ဆိုကြကုန်၏။ ။

"मनस्+ईषा" ဟူသောအရာ၌ကား၊ ဤနိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ **स्**- အက္ခရာနှင့်တကွ၊ ဥ၌ နိုက်ဖြစ်သော၊ 'न'အက္ခရာ၏မှီရာ၊ 'अ' သရကိုဝေ့၊ "मनीषा"ဟုပြီး၏။ ။

हल+ईषा=हलीषा ॥ लाङ्गल+ईषा=लाङ्गलीषा ॥ शक+अन्धु=शकन्धुः ॥ कुल+अटा=कुलटा ॥ सीम+अन्तः=सीमन्तः ॥ सार+अङ्ग=सारङ्ग ॥ ဤအလုံးစုံသောရုပ်တို့ကိုကား၊ "मनीषा" ဟူသော ဤနိပါတသုတ်ဖြင့်ပင်၊ ဥ၌ "अ" သရကိုဝေ့၍စီရင်လေ၊ ။ "पतत्+अञ्जलिः"ဤနိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ "त्" အက္ခရာနှင့်တကွ "अ" ကိုဝေ့၊ "पतञ्जलिः" ဟုပြီး၏။ ။

ဤ "मनीषा" ဟူသောနိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ ဖြအပ်သောနိရုတ္တိနယငါး ပါးဖြင့်ယုဂ်တို့ကိုကား၊ မှတ်သားရုန်အစဉ်အတိုင်း ကြဦးစုံ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၆.....**दान्ते**--သော၊ **परे**--နှံ့ခံးသော၊ **अचि**--ကြွေခွင့်၊ **गोः**--"ဂေါ" သဒ္ဒါ၏၊ **इचः**--"ဣစ်"သမာဟာရ၏၊ **स्थाने** -၌ကဲ့၊ **अवः**--သည်၊ **वा**--သဖြင့်၊ **स्यात्**--၏၊ ၊ဝတ္ထိုနှဲ့၊ ၊

गवेन्द्राः--နွားတို့ကိုအစိုးရသောသူ၊ **गवीशः**--ဌင်း၊ ၊

दान्ते--သည်၊ **किम्**--နည်း၊ **गवे**--"ဂဝေ" ဟူသောဤပြဟုဂ်ကိုပြုပေခြင်းအကျိုး၏၊ **गवे** -နွားအား၊ ၊

၃၇....**गवेन्द्र-गवाक्षौ**--'**गवेन्द्र**'သဒ္ဒါ၊'**गवाक्ष**'သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့သည်၊ **नित्यम्** အဖြာ၊ **सिद्धौ**--အကာရန်က 'अव'အပြုဖြင့်ပြီးကုန်၏၊ ၊သုတ်နှဲ့၊ ၊

၃၇.....**एतत्**--ဤသုတ်သည်၊ **नित्यम्**--အစိအရင်အားဖြင့်မြဲသည်၊ **स्यात्**--ဖြစ်၏၊ ၊ဝတ္ထိုနှဲ့၊ ၊

गवेन्द्रः--ပြေကိုအစိုးရသောသူ၊ ဝါ၊ နွားတို့ကိုအစိုးရသောသူ၊ **गवाक्षः** လေသာပြတင်းပေါက်၊ ဝါ၊နွား၏မျက်စိနှင့်တူသောပြတင်းပေါက်၊ ? ၊

၃၈....**दान्ते**--ပုဒ်၏ အဆုံး၌ကဲ့၊ **स्थितानाम्**--ထည်ကုန်သော၊ **अयाम्**--"အယာဒိဂိုဏ်း" သဒ္ဒါတို့၏၊ **ध्वोः**--အစိတ်ဖြစ်သော၊ "**ध्**" အက္ခရာ၊ 'व्'အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏၊ **लुप्**--ကြေခြင်းသည်၊ **वा**--သဖြင့်၊ **स्यात्**--၏၊ ၊သုတ်နှဲ့၊ ၊

ဝဏ္ဏဂဝ အရောဂိုက်၊ **वनस्य पतिर्वनस्पति**॥ ဝဏ္ဏဝိပရိ အရာဂိုက်၊ **हिनस्तीति सिंहः**।-ဝဏ္ဏဝိကာရအရောဂိုက်၊**एकाधिका दश एकादश**।-ဝဏ္ဏနှာသအရောဂိုက်၊ **मनीषा**-ကိုပင်ထုတ်၊ ဓာတွတ္ထာတိ သယာယောဂကို ကား၊ '**धातूनामनेकार्थत्वकल्पनेन**' ဟုဋီကာတို့ဂိုက် ဘွင့်ဖြသည်အတိုင်း ဓာတ်တို့၏တပါးမက များလွှာသောအနက် ဝိသေသ၏အဖြစ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကိုယူ၊ ၊

? ဤသုတ်ကို၊ များစွာသော မဇ္ဈဗေဓဝစနာဇုဝ်တို့ဂိုက်ကဲ့ကား၊ "**वावगोर्दान्ते**'ဟူသောသုတ်၏အတွင်း၌ အနုဝတ္တိ၏အဖြစ်ဖြင့် ရှိကိုဝ်၍ထား ကြကုန်၏၊ထိုသို့ရှိကိုဝ်၍ထားခြင်းသည်၊သုဗောဓါဆဋီကာနှင့်များစွာ ဆန့်ကျင်သည်သာမက၊ "**नित्यमिति वृत्तिःवाद्वयमध्यवर्त्तित्वात् नित्यम्**" ဟူသောကတ္တိကောယသိဒ္ဓိနှင့်ကျဝ်းနှင့်လည်းမညီသည်ဖြစ်၍၊ ရှိကိုဝ်၍ ထား၊သော များစွာသောစာဇုဝ်တို့ဂိုက်ကဲ့သို့ မယူဘဲ၊သုတ်၏အဖြစ်ဖြင့် သာသိုးခြားမှတ်ယူ၍၊ဋီကာနှင့်ညီစွာထား၊လိုက်သည်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၀.....**दान्ते**–နှိက်၊ **स्थितानाम्**–ကုန်သော၊ **अयादीनाम्**–တို့၏၊ **यवयोः**--အဓိတ်"ယ်"အရ၊"ဝ်"အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏။ **लुप्**--သည်၊**वा**--သဖြင့်၊**स्यात्**--၏။ * ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

हरे–အိုဗိသဏှိုးနှတ်၊**एहि**–ကြွလာပါ။**हरे**--အိုဗိသဏှိုးနှတ်၊**एहि** ကြွလာပါ။**शम्भो**--အိုမဟာဒေဝနှတ်၊ **इदम्**--ဤစကားသည်၊ **शम्भो**--အို မဟာဒေဝနှတ်၊ **इदम्**--ဤစကားသည်၊ **श्रियै**--အသရေအထိုက်၌၊**एति** ကြွလာ၏၊ **श्रियै**--အသရေအထိုက်၌၊ **एति**--ကြွလာ၏၊ **विष्णो**--ဗိသဏှိုး နှတ်၌၊ **उत्क**:--စိတ်ပြန့်လွင့်ခြင်းရှိ၏၊ **विष्णो**--ဗိသဏှိုးနှတ်နှိက်၊ **उत्क**: စိတ်ပြန့်လွင့်ခြင်းရှိ၏။ ။

၃၄...**दान्ते**--ပုဒ်၏အဆုံး၌၊**स्थितात्**–တည်သော၊ **एङः**--"**एङ्**"သ မာဟာဝုဗ္ဗ၊**परस्य**--နောင်းသော၊ **अतः**--"**अ**"အက္ခရာ၏၊ **लुप्**--ကြေခြင်း သည်၊**स्यात्**–၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၉.....**दान्ते**--နှိက်၊**स्थितात्**--သော၊**एङः**--မှ၊ **परस्य** -သော၊**अकारस्य** ၏၊**लुप्**--သည်၊**स्यात्**-၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

हरे--အိုဗိသဏှိုးနှတ်၊ **अत्र**–ဤဝောင်ကျောက်တော်မူပါ၊ **विष्णो**-- အို ဗိသဏှိုးနှတ်၊**अत्र**--ဤဝောင်ကျောက်တော်မူပါ။ ? ။

၄၀....**अति**--'**अ**' အက္ခရာကြောင့်၊ **गोः**--'**गो**' သဒ္ဒါ၏၊ **वा**--သဖြင့်၊ **अ सन्धिः**--သန္ဓိမပြုရခြင်းသည်၊**स्यात्**--၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၄၀.....**अति**--ကြောင့်၊ **गोः**--၏၊ **वा**--သဖြင့်၊**अ सन्धिः**--သန္ဓိမပြုရ ခြင်းသည်၊**स्यात्**--၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

गो-अग्रम्–နွားတို့ရှေ့၊ဝါ၊နွားအပေါင်း။ **गवाग्रम्**–၎င်း၊**गोऽग्रम्**--၎င်း၊ ! ၊

---

* ဤသုတ်၌၊"**अयाम्**"ဟုဗဟုဝစနဝိဘာဂ်ဖြင့်ဆိုခြင်းသည်၊အာဒေ သ"**अच्**"အပြုစသည်နှင့်တကွ၊ အနုဒေသဖြစ်သော "**च्**" စသည်ကို လည်းယူစေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ။"**वा**"သဒ္ဒါကား၊ "**व्यवस्थावाचि**" အ နက်ရှိ၏၊တိုးကြောင့်၊နိတျ အနိတျ၊အစိအဂုင်ကိုဤ၏။ ။

? ပုဒ်၏အဆုံးမဟုတ်သော'**शयनम्**--**शे**+**अनम्**''**भवनम्**--**भो**+**अनम्**' စသည်တို့၌ကား၊ ဤသုတ်ဖြင့်မစိုဂုဏ်၊သုတ်နံပါတ်{၃၅}သုတ်ဖြင့်သာ စိုဂုဏ်သည်ဟုမှတ်ပါ။ ။

! "**गो**+**अग्रम्**"ဟုတည်ပြီးလျှင်၊ သုတ်နံပါတ်{၃၆-၃၉}သုတ်တို့ ဖြင့်သန္ဓိစပ်ခြင်းအစိအဂုင်ကိုပြုလုပ်တော်သော်၊ ဤသုတ်ဖြင့်သန္ဓိအပြု ကိုဝိကပ်အား၊ဖြင့်၊မြစ်ခြင်းကြောင့်မပြု၊"**गोअग्रम्**"ပြီး၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၄၃ ....**अनाङ्**–'ङ्'အနုဗန္ဓိရှိသော 'अ' သဒ္ဒါသည် ကြဉ်အစ်သော၊ **अच्**-'अच्'သမာဟာရပ္ပဿာဖြစ်သော၊ **निश्च** -'नि'မည်သောနိပါတ် ပုန်သည်ငင်း၊ **ओ-अन्तः**–'ओ' အက္ခရာအဆုံးရှိသော၊ **निश्च**–ငင်း၊**प्लुश्च**-'ပလုတ'သရသည်ငင်း၊**सन्धिम्**-ပုန်စပ်ခြင်းသို့၊**न-आप्नोति** -မရောက်၊ ၊ သုတ်နှက်၊ ၊

၄၁.....**आङ्ङ्वर्जः**–"အာင်"သဒ္ဒါသည် ကြဉ်အစ်သော၊ **अत्मात्रः**–'အစ်" သမာဟာရပ္ပဿာဖြစ်သော၊ **निश्च**--ငင်း၊ **ओकारान्तः**--သော၊ **निश्च**--ငင်း၊ **सन्धिम्**--သို့၊ **नाप्नोति**--မရောက်၊ **प्लुश्च**--"ပလုတ" သရသည်သည်း၊**सन्धिम्**--သို့၊**नाप्नोति**--မရောက်၊ ၊ဝုတ်ဖြုနှက်၊ ၊

अ--စောင့်ရှောက်တတ်သောဗိသဏ္ဍိုးနှတ်သည်၊ **अनन्तः**--အဆုံးမရှိသောဂုဏ်ရှိ၏၊ **ई**--လက္ခ္မီနှတ်ထွီးသည်၊ **ईश्वरा**--ဗိုးပိုင်သောဂုဏ်ရှိ၏၊ **उ**--မဟာဒေဝ နှတ်သည်၊ **उमेशः**--ဥမာနှတ်ထွီးကို အပိုးရ၏၊ **ईशानः**--ဤသာန-နှတ်သည်၊ **अहो**--အံ့ဩြဘွယ် ရှိပါပေ၏၊ **कृष्ण**--အို ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်၊**एहि**--လာပါလော့၊ ၊

अनाङ्--သည်၊ **किम्**--နည်း၊ **आत्मबोधादित्यादि**– 'आत्मबोधात्' ဤသို့အစရှိသောဥယုဂ်ကိုပြိုးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ၊

य आकारः--အကြင် 'आ'အက္ခရာသည်၊ **मर्य्यादायाम्**–ဝိုင်းခြားခြင်းအနက်ဒွဂင်း၊ **अभिविधौ**–ဖြန့်နှန့်ခြင်းအနက်ဒွဂင်း၊ **क्रियायोगेषदर्थयोः**–သွားခြင်းစားခြင်းစသောကြိယာနှင့်ယှဉ်ခြင်း၊ ဝါ၊ကြိယာဝါစကပုန်နှင့်တကွတည်ခြင်း၊ အနည်းငယ်ဟူသောအနက်တို့ဒွ၊ **वर्त्तते**–ဖြစ်၏၊ **सः**– ထိုလေးပါးသောအနက်ဒွဖြစ်သော 'आ' အက္ခရာကို၊ **ङित्**–'ङ्' အက္ခရာအနုဗန္ဓိရှိ၏ဟူ၍၊ **प्रोक्तः**–ဆိုအပ်၏၊ **य आकारः**–သည်၊ **वाक्य स्मरणयोः**–ဝါကျတန်းဆာအလင်္ကာဟူသောအနက်၊ဌေ့ဝါကျကိုအစဉ်အဆက်မေ့ခံစားခြင်းဟူသောအနက်တို့ဒွိုက်၊ **वर्त्तते**–ဖြစ်၏၊ **सः**–ကို၊ **अङित्**–'ङ्'အက္ခရာအနုဗန္ဓိမရှိဟူ၍၊**प्रोक्तः**–၏၊ ၊

ओपरतैः=आ+उपरतैः– အနည်းငယ် ထင်ရှစ်သက်ခြင်း ကင်းကုန်သော သူတော်ကောင်း တို့သည်၊ **आत्मबोधात्= आ+आत्मबोधात्**-

---

? "गो+अग्रम्"{၃၆-၂၂}"गवाग्रम्"။"गो+अग्रम्"{၃၉}'गोऽग्रम्' ဤအတိုင်းစီရင်လေ၊ ၊နောက်ဥယုဂ်ရှစ်ခုကား "ဝါ" သဒ္ဒါ၏အကျိုးဟုမှတ်၊ ၊ပမောဒဇနိုင်ငံကာ ဘွင့်ဥသည့်အတိုင်း ဥယုဂ်အဝဉ်ရှင့်ဖဟွ၊သုတ်နှက်ကိုယောဇနာလိုက်သည့်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဒီဝိအသိဉ်ကြောက်ဖြင့်သလော်က်၊ ဝါ၊ ဒီဝိဏ်ဉာဏ်အဝိုင်းအခြားတိုင်အော်၊ **ऐकदेशात्=आ+एकदेशात्**– တစိတ်တဒေသသော လက်-ခြေ-စသည်ကိုဖြစ်နှင့်လွှမ်းမိုး၍၊ **हरिः**–ဗိသဏ်္ဌိုးနတ်ကို၊ **आलोकि=आ+आलोकि**–ကောင်းသောအပြားအားဖြင့်ကြည့်ရှုဖူးမြင်အပ်၏၊ **तत्त्वमर्य्यादा**–ပြုစင်ဟုတ်မှန်သောပြဟ္မတရား၏အဝိုင်းအခြားတို့သည်၊ **आ-एवम्**–ဤသို့ပြုစင်ဟုတ်မှန်သောပြဟ္မတရားပေတကား၊ **मया**–ငါကဲ့သို့သောသူသည် **यत्**–အကြင်ကောင်းမှုကို၊ **कृतम्**–ပြုအပ်ပြီ၊ **तत्**–ကို၊ **आ-एवम्**–သြဝ်-ဤသို့ပြုအပ်ပြီဟု-**अभिमन्त्रितं**–အဖြိမဝြတ်အောက်မေ့ခံစားအပ်ပေစွ တကား၊ ။

၄၃.....**ब्व-द्वे÷'ब्व-द्व'** မည်းဆာဗဟုဝုစ်၊ ဒွိဝုစ်၌၊ **निष्पन्नः**–ပြီးသော၊ **अमी-य्वे**–'**अमी**' သဒ္ဒါ၊ '**ई**' ကာရန္တ၊ '**ऊ**' ကာရန္တ၊ '**ए**' ကာရန္တအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်။**सन्धिम्**–သို့၊**नाप्नोति**–မရောက်၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၄၄.....**ब्वे**–"**ဗွ**" မည်သော ဗဟုဝုစ်ရှိက်၊ **निष्पन्नः**–သော၊ **अमी शब्दश्च**–သည်၎င်း၊ **द्वे**–"**ဒွ**"မည်သောဒွိဝုစ်၌ **निष्पन्नः**–သော၊ **ई-द्-दे-दन्तश्च**–"**ဤ**"ကာရန္တ၊"**ဦ**"ကာရန္တ၊"**ဧ**"ကာရန္တအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၎င်း၊**सन्धिम्**–သို့၊**नाप्नोति**–မရောက်၊ ။ဝုတ္တိုးက်။ ။

अमी–ထိုသူအများတို့သည်၊ **ईशाः**–အစိုးပိုင်သောသူတို့ပေတည်း၊ **एतौ**–ထိုသူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ **हरी**–ဗိသဏ်္ဌိုးနတ်းပေတည်း။ **इमौ**–ဤသူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ **विष्णू**–ဗိသဏ်္ဌိုးနတ်တို့ပေတည်း။ **इमे**–ဤမြစ်နှစ်ခုတို့သည်၊**गङ्गे**–ဂင်္ဂါမြစ်တို့ပေတည်း။ ။

ब्व-द्वे–သည်၊ **किम्**–နည်း။ **अम्ययं, वच्मर्यः, इत्यादि**–ဤသို့ အစရှိသောဂြယုဂ်ကဲ့ပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ **अयम्**–ဤသူသည်၊ **अमी**–အနာဂတေဝါရှိ၏၊**वच्मर्यः**–ငွေးမ၏အစီးအပွါး၊ ။

၄၃.....**इतौ**–'**इति**'သဒ္ဒါကြောင့်။ **स्योत**–အာလုပ် '**ဆြ**' ဝိဘတ်အရှိက်ဖြစ်သော '**အော်**' အက္ခရာသည်၊ **सन्धिम्**–သဒ္ဒါအပြုသို့၊ **वा**–သဖြင့်၊ **नाप्नोति**–မရောက်၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၄၃.....**परे**–သော၊ **इतौ**–"**ဣတိ**"သဒ္ဒါကြောင့်။ **सौ**–အာလုပ်"**သိ**" ဝိဘတ်အရှေ့၌၊ **जातः**–ဖြစ်သော။ **ओकारः**–သည်၊ **सन्धिम्**–သို့၊ **वा**–သဖြင့်၊**नाप्नोति**–မရောက်၊ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

विष्णो-इति–အိုဗိသဏ်္ဌိုးနတ်ဟူ၍၊ **विष्णइति**–၎င်း၊**विष्णाविति**–၎င်း၊

၄၄.....**इतौ**– '**इति**' သဒ္ဒါကြောင့်၊ **उञ्**–'**ဥ**' အက္ခရာအနုဗန္ဓိရှိသောဒိဝါတ် '**ဥ**' သဒ္ဒါသည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **सन्धिम्**–သို့၊**नाप्नोति**–မရောက်၊ **अचि**–'**အစ်**'သမာဟာရကြောင့်၊ **णपात्**–'**ဏပ်**' သမာဟာရ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၄၃.**परस्तु**–ပုကား။**उत्**–သည်။ **वः**–'व'အက္ခရာအပြိုသည်။ **वा**–အချို့သဖြင့်။ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။သုတ်၃ကိ။ ။

၄၄..... **परे**–သော။**इतौ**–ကြောင့်။**उत्**–သည်။**सन्धिम्**–သို့။ **वा**–သဖြင့်။ **नाप्नोति**–မရောက်။ **अचि**–ကြောင့်။ **णपात्**–ဖ့။ **परस्तु**–ပုကား။ **उत्**–သည် **वः**–"o"အက္ခရာအပြိုသည်။ **वा**–သဖြင့်။ **स्यात्**–၏။ ။ ၎ဤသုတ်၃ကိ။ ။

उ इति–မဟာဒေဝနှတ်ဟူ၍။ o၊ အဘယ်သူနည်းဟူ၍။ **विति**–၎င်း။ **किम्**–အဘယ်သို့လျှင်။**उक्तम्**–ဆိုအပ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ **किम्**–လျှင်။ **उक्तम्**–နည်း။ ။

၄၅....**असे**–သမာသ်မဟုတ်ရာ၌။ **अर्णे**–အသဝဏ္ဏကြောင့်။ **इक्**–**इक्**'သမာဟာရသည်။**सन्धिम्**–သို့။**वा**–သဖြင့်။**नाप्नोति**–မရောက်။ **स्वश्च**–'ह्रस्व' မည်သောရသအပြိုသည်လည်း။ **वा**–သဖြင့်။ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။သုတ်၃ကိ။ ။

၄၅.....**दान्ते**–ပုဒ်၏အဆုံး၌ဖြစ်သော။ **परे**–သော၊ **अर्णे**–ကြောင့်။ **इक्**–သည်၊**सन्धिम्**–သို့။**वा**–သဖြင့်။ **नाप्नोति**–မရောက်၊**स्वश्च**–သည်လည်း။**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏။**दान्ते**–သော**सेतु**–သမိသ်အရာ၌ကား။ **सन्धिम्**–သို့။ **नाप्नोति**–မရောက်သည်ကား။ **न**–မဟုတ်။ **आप्नोति**–ရောက်၏။ ။၎ဤသုတ်၃ကိ။ ။

अत्र–ဤအရပ်၌။ **शार्ङ्गी**–ဆိတ်ကျီလေးရှိသောဗိသတိုးနှတ်သည်။ **अस्ति**–ရှိ၏။**शार्ङ्गि अत्र**–၎င်း။ **शार्ङ्गिचत्र**–၎င်း။ ။

असे–သည်၊**किम्**–နည်း။ **हर्य्यर्च्चा**–ဟူသောဥယျက်ကို ပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊**हर्य्यर्च्चा**–ဗိသတိုးနှတ်အား ပူဇော်ခြင်း။ ။

၄၆....**ऋकि**–'ऋकि्' သမာဟာရကြောင့်။ **अक्**–'अक्'သမာဟာရသည်၊**सन्धिम्**–သို့၊**वा**–သဖြင့်၊**नाप्नोति**–မရောက်၊**स्वश्च**–သည်လည်း။ **वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။သုတ်၃ကိ။ ။

၄၆..... **परे**–သော။ **ऋकि**–ကြောင့်။ **अक्**–သည်။ **सन्धिम्**–သို့။ **वा**–သဖြင့်၊**नाप्नोति**–မရောက်။ **स्वश्च**–သည်လည်း။ **वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။၎ဤသုတ်၃ကိ။ ။

ब्रह्मऋषिः–ကြီးမြတ်သောရသေ့၊**ब्रह्मऋषि**–၎င်း၊**ब्रह्मर्षि**–၎င်း။ ။

अच्-सन्धिपादः–'अच्'သမာဟာရတည်းဟူသော,
သရသန္ဓိဝိုင်းသည်၊
इति–ဤတွင်နိဂုံး၁၆ပတ်အပြီးသတ်ပြီ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

३-य पादः।

२.....ရဇမြောက်ဖြစ်သော, အဝိုင်းအဖြတ်၊ ।

हस्-सन्धिः।

"ဟသ်" သမာဟာရတည်းဟူသော, ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒိ၊ ।

४७....अशात्-'श'မဟုတ်သောအက္ခရာမှ၊ पर:—သော၊ स्तु-'स'အရာ 'त'ဝဂ် သည်၊ श्चुभि:-'श'အက္ခရာ၊'च'ဝဂ် တို့နှင့်၊ योगे—ဝှေ့နောက်နှစ်ပါးအခြားမရှိစပ်၍တည်သည်ရှိသော်၊ श्च-'श'အက္ခရာ၊ 'च'ဝဂ် အဖြစ် သို့၊ प्राप्नोति—ရောက်၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

४८..... सकार-तवर्गौ—တို့သည်၊ शकारेणवा—နှင့်ဂင်း၊ चवर्गेण वा—နှင့်ဂင်း၊ योगे—ရှိသော်၊ शकार चवर्गौ—တို့သို့၊ क्रमात्—တိုင်း၊ प्राप्नुत:—ရောက်ကုန်၏၊ शात्—"ဇ"အက္ခရာမှ၊ परौतु—နှောင်းပါကုန်မူကား၊ नप्राप्नुत:—မ ရောက်ကုန်၊ ।ဂတ္တိနှက်၊ ॥

सञ्चित्—တင့်တယ် လျောက်ပတ် ကောင်းမြတ်သောဉာဏ်၊ शार्ङ्गिन အို့ဖိသဏ္ဌာန်၊ जय—အောင်စွမ်းတော်မူပါလေ၃၊ ।

अशात् इति—သည်၊ किम्—နည်း၊ प्रश्न:—ဟူသောပြယုဂ်ကိုပြီးစေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ प्रश्न:—အမေးပုစ္ဆာဖြဿနာ၊ ।

४८....अषि-'ष'အက္ခရာမနှောင်းရောနှိုက်၊ अदान्त-ဒေါ်—ပုဒ်၏အဆုံး 'ट'ဝဂ်မဟုတ်သောအရာမှ၊ पर:—သော၊ स्तु-'स'အက္ခရာ၊'त'ဝဂ်သည်၊ ष्टुभि:-'ष' အက္ခရာ၊ 'ट' ဝဂ်တို့နှင့်၊ योगे—ရှိသော်၊ ष्टु:-'ष'အက္ခရာ၊ 'ट'ဝဂ်အဖြစ်သို့၊ प्राप्नोति—၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

४०.....सकार-तवर्गौ—တို့သည်၊ षकारेण वा—နှင့်ဂင်း၊ टवर्गेण वा—နှင့် ဂင်း၊ योगे—ရှိသော်၊ षकार-टवर्गौ—တို့သို့၊ क्रमात्—အတိုင်း၊ प्राप्नुत:—ကုန်၏၊ षकारे-"ဇ"အက္ခရာသည်၊ परेतु—နှောင်းရာ၌ကား၊ नप्राप्नुत:—မ ရောက်ကုန်၊ दान्तात्—ပုဒ်၏အဆုံးဖြစ်သော၊ टवर्गात्—"ဋဝဂ်"မှ၊ परौ နှောင်းကုန်မူကား၊ न-च प्राप्नुत:—မရောက်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ।ဂတ္တိနှက်၊ ।

तट्टीका—ထိုသံဝဏ္ဏတဗ္ဗကျမ်း၏အာဘွင့်သံဝဏ္ဏနာဖြစ်သောဋီကာကျမ်း၊ चक्रिन्—အို့ဖိသဏ္ဌာန်၊ ०၊အို့စကြာမင်းမြတ်း द्यौकसे—ကြွထွမ်းတော်မူပါလေ၃၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

अषि-इति--သည်၊ **किम्**--နည်း၊ **सत्षष्ठः**--ဟူသောဖြယ်ရာကိုဖြိုးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ **षष्ठः**--ခြောက်ယောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ **सत्**--သူတော်ကောင်း၊ **अदान्तटोः-इति**--သည်။ **किम्**--နည်း၊ **षट्-ते**--ဟူသောဖြယ်ရာဖြိုးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ **ते**--ထိုသူတို့သည်၊ **षट्**--ခြောံယောံတို့တည်း၊ ။

४९....षण्णां-षण्णवति-षण्णगर्य्यः--'**षण्णाम्**'--သဒ္ဒါ၊ '**षणवति**'သဒ္ဒါ၊ '**षणगर्य्य**'သဒ္ဒါတို့ကို၊ **निपात्यन्ते**--ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၄၉.....एते--ထို"ပဏ္ဏာဝ်" စသောသဒ္ဒါတို့ကို၊ **निपात्यन्ते**--ဖြိုးစေအပ်ကုန်၏၊ ။ဂုဏ်ဖြိုနှက်၊ ။

षण्णाम्--ခြောက်ခုတို့၏၊ **षण्णवति**-- ခြောက်ခုဖြင့် လွန်သော ကိုးဆယ်၊**षण्णगर्य्यः**--ခြောက်ခုသောဖြို့၊ ဝါ၊ခြောက်ပြည်ထောင်၊ ။

५०....ले--'**ल**'အက္ခရာကြောင့်၊**तोः**--'**त**'ဝဂ်၏၊ **लः**--'**ल**'အက္ခရာအပြိုရာအပြိုသည်၊**स्यात्**--၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၅၀.....परे--သော၊ **ले**--ကြောင့်၊ **तोः**--၏၊ **लकारः**—သည်၊ **स्यात्** ဖြစ်၏၊ ။ဂုဏ်ဖြိုနှက်၊ ။

तल्लयः—ထိုသူ၏နေရာအိပ်၊ဝါ၊ထိုသူ၏ပျက်စီးခြင်း၊ **विद्वान्**—ပညာရှိသည်၊—**लिखति**—ရေးသား၏၊ ။

अरः—"ရေဖ"အက္ခရာသည် ကြဉ်အဝ်သော၊ **यलः**—"ယလ်"သမာဟာရအပြိုသည်၊ **निरनुनासिकः**—လ,ထက်ဝက် သဏ္ဌာန်တူစွာပြိုအဝ်သောဝဏ္ဏမှကင်းသော"ယလ်"သမာဟာရအပြိုသည်၎င်း၊**सानुनासिकः** လ,ထက်ဝက် သဏ္ဌာန်တူစွာ ပြိုအဝ်သော ဝဏ္ဏ၌ရှိသည်နှင့်တကွ၊ နှက်ပေါင်းဖက်လျက်ပြိုအဝ်သော "ယလ်" သမာဟာရအပြိုသည်၎င်း၊ **इति**—ဤအဖြာ်းအား၊ဖြင့်၊ **द्वियः**—နှစ်ပါးအဖြာ်းရှိ၏၊ **अयः**—"ဥ ပ်"သမာဟာရသည်၊ **स्वभावात्**—သဘောအား၊ဖြင့်၊ **अनुनासिकः**—နာသိကဌာန်နှာခေါင်းသံကိုအမှတ်ပြုခြင်းရှိတတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်, **अनुनासिकः** နာသိကအက္ခရာမည်၏၊ **तेन**—ထိုသို့ အနုနာသိက အက္ခရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ **तत्स्थाने**—ထို"ဥ ပ်" သမာဟာရဝဏ္ဏ၏ အရာ၌ကံ၊ **जायमानः**—ဖြစ်သော၊ **यलः**—"ယလ်" သမာဟာရအပြိုသည်၊ **सानुनासिकः**—လ,ထက်ဝက်သဏ္ဌာန်တူစွာ ပြိုအဝ်သော ဝဏ္ဏဂေါ်ရှိသည်နှင့်တကွနှက်,ပေါင်းဖက်လျက်ပြိုအဝ်သော "ယလ်"သမာဟာရအပြိုသည်သာလျှင်၊ **स्यात्** ဖြစ်၏၊ * ၊

---

* '**मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः** ॥ **मुखसहितनासिकया योच्चार्यमाणोवर्णोऽनुनासिकसंज्ञः स्यात्** ॥ ॥ {၁၀-၉}

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၅၁.....**झसि** 'झस्' သမာဟာရကြောင့်၊ **अदान्ते**—ပုဒ်ဖြစ်အဆုံး၊ မဟုတ်ရာ၌၎င်း၊ **स्थितयो**—တည်ကုန်သော၊ **नोः**-'ဒ'အက္ခရာ၊ 'ဓ'အက္ခရာနှစ်ဆုံးတို့ကို၎င်း၊ **नुः**—အနုသွဲရအပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၅၁.....**परे**—သော၊ **झसि**—ကြောင့်၊ **अदान्ते**—၌က်၊ **स्थितयोः**—တုန်သော်၊ **मः नयोः**—နှစ်လုံးတို့ဖြစ်၏၊ **नुः**—သည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

रंम्यते—ပွေ့လျော်ပျော်ပါးကစားခြင်းတူးလတံ့၊ **वृंहितम्**—ဆင်ဖြာသံ၊

၅၃.....**अपे**-'**अप्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **नोः**—အနုသွာရဖြစ်၊ **अम**-'**अम्**' သမာဟာရအပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၅၂.....**परे**—သော၊ **अपे**—ကြောင့်၊ **अदान्ते**—၌က်၊ **स्थितस्य**—တည်သော၊ **अम्**—သည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။

शान्तिः—ကိလေသာမီးကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သော သူတော်ကောင်း၊ **अङ्कितः**—အမှတ်တံဆိပ်ကမ္မည်းထိပ်ခတ်နှိပ်အပ်ဖြစ်၏။ ။

၅၄.....**अरयपे**—"ဎဖ"အက္ခရာသည်ကြဉ်အပ်သော၊ '**यप्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते-तु**—ပုဒ်ဖြစ်အဆုံး၌က်၎င်း၊ **अदान्ते-तु**—ပုဒ်ဖြစ်အဆုံးမဟုတ်ရာ၌က်၎င်း၊ **स्थितस्य**—သော၊ **नोः**—အနုသွာရဖြစ်၏။ **अरयम्**—"ဎဖ" အက္ခရာသည် ကြဉ်အပ်သော၊ '**यम्**' သမာဟာရအပြုသည်၊ **वा**—အမျိုးသဖြင့်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၅၃.....**परे**—သော၊ **रेफवर्ज्ज-यपे**—ကြောင့်၊ **दान्तेवा**—၌က်၎င်း၊ **अदान्तेवा**—၌၎င်း၊ **स्थितस्य**—သော၊ **नोः**—ဖြစ်၏။ **रेफवर्ज्ज-यम्**—"ဎဖ"အက္ခရာသည်ကြဉ်အပ်သော"ယပ"သမာဟာရအပြုသည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्** ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

यलः—'ယလ်' သမာဟာရအပြုသည်၊ **अनुनासिकः**—လ,ထက်ဝက်သဏ္ဌာန်တူစွာပြုအပ်သောဝဏ္ဏဂေါဓိသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ။

यँय्यम्यते—ရောင်ကြဉ်အပ်၏။ **यंयम्यते**—၎င်း၊ **हरिम्**—ဖိသဘင်ကို၊ နှတ်တို့၊ **भज**—ပိဝဲသည်းကပ်ပါလော့၊ **हरिम्**—ကို၊ **भज**—လော့။ ။

कम्पते इति—'**कम्पते**'ဟူသောပြယုဂ်ကို၊ **पूर्वेण**—ရှေ့သတ်ဖြင့်၊ **नित्यम्** အမြဲတိုင်အပ်၏။ ။**कम्पते**—တုန်လှုပ်၏။ ။

अरे—သည်၊ **किम्**—နည်း။ **रंरम्यते**—ဟူသောပြယုဂ်ကို ပြီးစေခြင်းအကျိုးငှါ၊ **रंरम्यते**—ပွေ့လျော်ပျော်ပါး၏။ ။

၅၄.....**हसे**—'**हम्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते**—ပုဒ်ဖြစ် အဆုံး ၌က်၊ **स्थितस्य**—သော၊ **असम्राजः**—'**सम्राज**' သဒ္ဒါ၏၊ '**म**'အက္ခရာသည် ကြဉ်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

အဝ်သော်၊မ:-'မ'အက္ခရာဖြစ်၊ နု:—အနှဲသွာရဲအပြုသည်၊**स्यात्**—ဖြစ်၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၅၄.....**परे**—သော၊**हसे**—ကြောင့်၊ **दान्ते**—နှိုက်၊**स्थितस्य**—သော၊**मस्य** ဖြစ်၊**नु**:—သည်၊**स्यात्**—ဖြစ်၊ **सम्राज्ञ**:--'**सम्राज**'သဒ္ဒါဖြစ်၊**मस्य**—ဖြစ်၊ **नु**:—သည်၊ **न तु**—အနှဲသွာရဲအပြုမဖြစ်၊ ။ဝုတ်ဖြှဲနှက်၊ ။

शिवम्—မဟာဒေဝနတ်ကို၊**स्तौति**—ချီးမွမ်းထောမနာဖြစ်၊ ။ **असम्राज**:—သည်၊**किम्**—နည်း၊ **सम्राड्इति सम्राड्इति**'ဟူသောပြဿဂ်ကို ဖြုံးစေခြင်းအကျိုးရှိဖြစ်၊**सम्राड्इति**—စကြာမင်းဟူ၍၊ ။

၅၅....**अम्परे**--'**अम्**' သမာဟာရ နှာင်းခြင်းရှိသော၊ **अस्ये**--'**स्य**' မဟုတ်သော၊**खपि**--'**खप**' သမာဟာရကြောင့်၊ **पुंस**:--'**पुंस**' သဒ္ဒါဖြစ်၊ **मस्य**--'**म**' အက္ခရာဖြစ်၊ **सन्**—အဆုံးနှိုက် '**स्**' အက္ခရာလာသည်၊ **स्यात्** ဖြစ်ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၅၅.....**अम्परे**—ရှိသော၊ **परे**—သော၊ **खपि**—ကြောင့်၊ **पुंस**:—ဖြစ်၊**मस्य** ဖြစ်၊**सन्**—သည်၊**स्यात्**—ဖြစ်ဖြစ်၊**स्ये-तु**—"**स्य**"နှာင်းရာဌကား၊ **न स्यत्**—မဖြစ်၊ ။ဝုတ်ဖြှဲနှက်၊ ။

पुंस्कोकिल:—ဥသြဖြစ်၊**अम्परे**—သည်၊**किम्**—နည်း၊**पुंक्षीरम्**—ဟူသော ဖြူသရဲကိုကိုပြုံးစေခြင်းအကျိုးရှိဖြစ်၊ **पुंक्षीरम्**—ယောကျ်ားဖြစ်နို့ရည်၊ **अस्ये**-သည်၊**किम्**—နည်း၊**पुंख्यात**:—ဟူသောပြဿဂ်ကို ပြုံးစေခြင်းအကျိုးရှိဖြစ်၊ **पुरुख्यात**:—ယောကျ်ားတို့ဖြင့်ထင်ရှားဖြစ်၊ ။

၅၆....**छते**--'**छत्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते**—ဝှဲဖြစ်၊အဆုံးနှိုက်၊ **स्थितस्य**—တည်သော၊ **अप्रशाम**:--'**प्रशान्**' သဒ္ဒါဖြစ်၊ '**न्**' အက္ခရာသည် ကြဉ်အဓိပ္ပာယ်သော၊ **न**:--'**न्**'အက္ခရာဖြစ်၊**सन्**—အဆုံးနှိုက် '**स्**' အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၅၆.....**अम्परे**—ရှိသော၊ **परे**—သော၊ **छते**—ကြောင့်၊ **दान्ते**—နှိုက်၊ **स्थितस्य**—သော၊**नस्य**—ဖြစ်၊ **सन्**—အဆုံးနှိုက်၊ "**ञ्**"အက္ခရာလာသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊**प्रशाम**:--'**प्रशन्**' သဒ္ဒါဖြစ်၊ **नस्य**—"**ञ्**"အက္ခရာဖြစ်၊**सन्**—သည်၊ **न-तु-स्यात्**—မဖြစ်၊ ။ဝုတ်ဖြှဲနှက်၊ ။

शार्ङ्गिन्—ဆိတ်ကျွဲငယ်းလက်နက်,လက်နှိုက်ကိုင်စွဲလျက်ရှိသောဒေဝီ ဖိသဏှိုးနတ်၊ **छिन्धि**—ဖြတ်ပိုင်းပါဒေသ၊ **चक्रिन्**—အိုဖိသဏှိုးနတ်၊ **त्राहि**—ဝေဒင်ရှောက်ပါဒေသ၊ ။

अम्परे—သည်၊**किम्**—နည်း၊**सन्त्सरु**:—ကိုပြုံးစေခြင်းအကျိုးရှိဖြစ်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

सन्त्सरुः—ကောင်းမြတ်ထင်တယ်၊ ရှုခြင်ဘွယ်ရှိသောသံလျက်ရှိ၏။ ။ **अपशामः**—သည်၊ **किम्**—နည်း၊ **प्रशान्तनोति**—ဟူသောဖြယ်ရာကို ပြီး စေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ။**प्रशान्**—ငြိမ်သက် တည်ကြည်သော သူတော် ကောင်းသည်၊ **तनोति**—ထိုထိုကျမ်းဂန်ကို ချွေထွင်ဘွင့်ဆိုတတ်၏။ ။

၄၅....**कांस्कान्**—'**कान्—कान्**' ဟူသော ပုနရုစ်ရ အပေါင်းကို၊ **वा** အချို့သဖြင့်၊ **निपात्यते**—'**कांस्कान्**' ဟူ၍ပြီးစေအပ်၏။ **पि**—'**प**' အက္ခရာ ရှေ့ဝင်းခြင်းကြောင့်။**नॄंः**—'**नॄन्**'ဟူသောပုဒ်ကို၊**वा**—အချို့သဖြင့်**निपात्यते**—'**नॄंः**'ဟူ၍အနုသွာရှေ့ဝင်တကွဝိသဇ္ဇနီအဆုံးရှိသည်ဖြစ်၍ပြီးစေအပ်၏။ ။ သုတ်ဒုက်။ ။

၅၇.....**कांस्कान्**—အဘယ်အဘယ်တို့၊**कान्कान्**—၎င်း၊ **नॄन्**—လူကို၊ **पाहि**—စောင့်ရှောက်ပါလော့၊**नॄन्**—လူကို၊**पाहि**—စောင့်ရှောက်ပါလော့၊ ။

၅၈....**श-शस्-स-शसि**—'**श**'အက္ခရာ၊ '**शस्**' သမာဟာရ၊"**स**"အက္ခ ရာ၊'**शस्**'သမာဟာရကြောင့်၊**दान्ते**—၌ကို၊**स्थितस्य**—သော၊ **न-ण-टन-ङः** '**न**'အက္ခရာ၊'**ण**'အက္ခရာ၊'**टन**'အက္ခရာ၊'**ङ**'အက္ခရာတို့။**चकन्**—အဆုံး၌ကို '**चक्**' သမာဟာရအက္ခရာလာသည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**—တို့။ ။ သုတ်ဒုက်၊ ။

၅၀.....**शे**—"**ဇ**" အက္ခရာကြောင့်၊ **दान्ते**—၌ကို၊ **स्थितस्य**—သော၊ **नस्य**—ကို။ **चन्**—အဆုံး၌"**ဓ**"အက္ခရာလာသည်၊ **वा**—သဖြင့်၊**स्यात्**—တို့။ **शासि**—"**ဈဆ်**" သမာဟာရ အက္ခရာကြောင့်။ **दान्ते**—၌ကို၊ **स्थितस्य** သော၊ **णस्य**—ကို။ **टन्**—အဆုံး၌ကို"**ဋ**"အက္ခရာလာသည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्**—တို့။ **से**—"**သ**"အက္ခရာကြောင့်၊ **दान्ते**—၌ကို၊**स्थितयोः**—တည်ကုန် သော၊**टनयोः**—"**ဋ-န**" အက္ခရာတို့ကို။ **तन्**—အဆုံး၌ကို "**တ**"အက္ခရာ လာသည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्**—တို့။ **शसि**—"**ဈဆ်**"သမာဟာရအက္ခရာ ကြောင့်၊**दान्ते**—၌ကို၊ **स्थितस्य**—သော၊ **ङस्य**—"**ငဿ**"အက္ခရာတို့။ **कन्**—အ ဆုံး၌ကို"**က**"အက္ခရာလာသည်၊**वा**—သဖြင့်၊**स्यात्**—တို့။ ။**ဝုတ်ဒုက်**၊ ။

सञ्छम्भुः—ကောင်း မြတ်သော မဟာဒေဝနတ်၊ **सञ्चशम्भुः**—၎င်း၊ **सञ्शम्भु**—၎င်း၊**षष्ठः**—ခြောက်ယောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ **सुगण्**—ကောင်း စွာဂဏန်း အထတ်ကို တတ်သောသူ၊ **षष्ठः**—သော၊ **सुगण्**—သူ၊**षट्**—ခြောက်ယောက်ကုန်သော။ **सन्तः**—သူတော်ကောင်းတို့။ **षट्**—ကုန်သော၊ **सन्तः**—တို့။ **सः**—ထိုသူသည်၊**सन्**—သူတော် သူမြတ် ပေတည်း၊ **सः**—

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

အည်္ဂ်ိ၊ सन्–ပေတည်း။ **माङ्**–ထူးကဲလွန်မြတ်သော၊ **षष्ठः**–ခြောက်ယောဲ့ခြောက်ဖြစ်သောသူ။ **माङ्**–သော၊ **षष्ठः**–သူ။

* ၄၄....**अबे**–'**अब्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपः**–'**चप्**' သမာဟာရဏ်။ **जब्**–'**जब्**' သမာဟာရအပြုသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၅၉.....**परे**–သော၊ **अबे**–ကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपस्य**–၏၊ **जब्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

वागीशः–စကား၊ ကိုအဓိုးရသော ကြာသမတေးဂြိတ်၊ **चिद्रूपः**–ဉာဏ်သဘောဖြစ်သောဘုရား။ ။

၆၀ **अमे**–'**अम्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपः**–'**चप्**' သမာဟာရဏ်၊ **अम्**–'**अम्**' သမာဟာရအပြုသည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၆၀.....**परे**–သော၊ **अमे**–ကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपस्य**–၏၊ **अम्**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

एतत्–ထိုသူသည်၊ **मुकुन्दः**–ဗိသကိုး နှတ်တည်း၊ **एतत्**–သည်၊ **मुकुन्दः**–တည်း။ ။

၆၁....**त्ये**–ပစ္စည်းဖြစ်သော၊ **मे**–'**म**' အက္ခရာကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपः**–၏၊ **अम्**–'**अम्**' သမာဟာရအပြုသည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။

၆၁.....**परे**–သော၊ **त्ये**–သော၊ **मे**–ကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိုက်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **चपस्य**–၏၊ **अम्**–သည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

चिन्मयम्–ဉာဏ်တည်းဟူသောအထည်ကိုယ်သဘောရှိသော မဟာဗေဝနှတ်မင်း၊ **वाङ्मयम्**–စကားတည်းဟူသောအထည်ကိုယ်သဘောရှိသောကျမ်းဂန်။ ။

---

* "त्रयो यत्रैकवर्गीया मध्यमस्तत्र लुप्यते" ॥

यत्र–အကြောင်ဂြိယဂ်နှိုက်၊ **त्रयः**–သုံးလုံးကုန်သောဝဏ္ဏတို့သည်၊ **एकवर्गीयाः**–တူမျှသောဝဂ်နှိုက် ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်၏၊ **तत्र**–ထိုဝဂ်တူအက္ခရာသုံးထုံးတို့တွင်၊ **मध्यमः**–အလယ်နှိုက် တည်သော ဝဂ်တူအက္ခရာကို၊ **लुप्यते**–ချေအပ်၏။ ॥

ဤနိယမစကားအတိုင်း၊ ဂြိယဂ်အား လျော်စွာ၊ ဝဂ်တူသောအက္ခရာသုံးလုံးတို့တွင်၊ အလယ်၌တည်သောဝဂ်တူအက္ခရာတလုံးကိုချေ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၆၃....**अमि**–'अम्' သမာဟာရကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိက်၊ **स्थितात्**–တည်သော၊**चपात्**–'चप्' သမာဟာရမှ၊**परयोः**–ကုန်သော၊ **शहोः**–'श' အက္ခရာ၊'ह' အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏၊ **छ-झभौ**–အစဉ်အားဖြင့် 'छ' အက္ခရာ၊'झभ्' သမာဟာရအက္ခရာဒုပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ **वा**–ဆဲ့ဝါသဖြင့်၊**स्तः** ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၆၂.....**परे**–သော၊ **अमि**–ကြောင့်၊ **दान्ते**–နှိက်၊ **स्थितात्**–သော၊ **चपात्**–မှ၊**परयोः**–ကုန်သော၊**श-हकारयोः**–တို့၏။**क्रमेण**–အစဉ်အားဖြင့်၊ **छ-झभौ**–တို့သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्तः**–ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

तत्– ထိုသူသည်၊ **शिवः**–မဟာဒေဝ နှတ်ပေထည်း၊ **तत्**–သည်၊ **शिवः**–ပေတည်း။ **हरिः**–ဗိသ္ဏုကို့နှတ်သည်၊ **वाक्**–စကား၊ဆိုတတ်၏၊ **हरिः**–သည်၊**वाक्**–၏။ ။

अमि–သည်၊ **किम्**–နည်း။ **वाक्श्रयोतति**–ဟူသော ဤယဂ်ကိုဖြိုးဝေခြင်းအကျိုးဂို၏၊ **वाक्**–စကားသည်၊ **श्च्योतति**–ရွှေ့လျော ပျက်ပြားတတ်၏။ ။

၆၃....**अचि**–'अच्' သမာဟာရကြောင့်၊ **स्वात्**–ဝဿသရမှ၊ **परः** ဖြောင်းသော၊**दान्ते**–နှိက်၊**स्थितः**–သော၊**णङः**–'णङ्' သမာဟာရသည်၊ **द्विः**–နှစ်ဘော်အပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊

၆၀.....**परे**–သော၊**अचि**–ကြောင့်၊**स्वात्**–မှ၊**परः**–သော၊**दान्ते**–နှိက်၊ **स्थितः**–သော၊**णङः**–သည်၊**द्विः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

सुगण्णीशः–ကောင်းစွာ ဂဏန်းကျမ်းအတတ်ကို အစိုးရသောမဟာဝိနှဲနှတ်၊ **सन्नच्युतः**–ကောင်းမြတ်သော ဗိသ္ဏုကို့နှတ်၊ **प्रत्यङ्ङात्मा**–နှောက်ဖြစ်သော ကိုယ်ကာယ၊ ဝါ၊ကျောက်ကုန်းဘဂ်ကြသော ကိုယ်ကာယ၊ ။

၆၄....**अचि**–ကြောင့်၊**अचः**–'अच्' သမာဟာရမှ၊**परः**–သော၊**छः**–'छ' အက္ခရာသည်၊**द्विः**–နှစ်ဘော်ပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၆၄.....**अचि**–ကြောင့်၊ **अचः**–မှ၊ **परः**–သော၊**छकारः**–သည်၊**द्विः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။ *

---

* ဤသုတ်၏အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ။"အာင်"သဒ္ဒါ၊"မာ"သဒ္ဒါမှတပါး သောဒိစ်သရ၊ ပဒန္တဒိစသာရှေ့နောက်ဖြစ်သော "ဆ" အက္ခရာကိုဝိကပ်အားဖြင့်နှစ်ဘော်ပြု၊"အာင်"သဒ္ဒါ၊"မာ"သဒ္ဒါတို့မှနောက်ဖြစ်သော "ဆ"အက္ခရာကိုမူကား၊အဖြဲနှစ်ဘော်ပြုရမည်ဟူလို၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၆၅....खम्-झवोः-'खस्' သမာဟာရ၊ 'झव्' သမာဟာရ နှစ်ခုတို့ ကြောင့်။ झप्-झसोः-'झप्' သမာဟာရ၊ 'झस्' သမာဟာရ နှစ်ခုတို့၏။ स्थाने-တည်ရာနှိုက်၊ चप्-जवौ-အစဉ်အတိုင်း၊ 'चप्' သမာဟာရအပြု၊ 'जब्' သမာဟာရအပြုနှစ်ခုတို့သည်။ स्तः-ကုန်၏။ अन्ते च-အဆုံးဝိရာမကြောင့်လည်း။ तयोः-ထို 'झप्' သမာဟာရ၊ 'झस्' သမာဟာရနှစ်ခုတို့သည်၊ स्थाने-နှိုက်၊ तौ-ထို 'जप्' သမာဟာရ၊ 'जब्' သမာဟာရအပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ स्तः-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၆၅..... परयोः- နှောင်းကုန်သော။ खस्-झवयोः-တို့ကြောင့်၊ झप्-झसयोः-တို့၏။ स्थाने-နှိုက်၊ क्रमात्-အစဉ်အတိုင်း။ चप्-जवौ-တို့သည်၊ स्तः-ကုန်၏၊ विरामेच-ဝဏ္ဏအဘာဝအဆုံးဝိရာမကြောင့်လည်း။ तयोः-တို့၏၊ स्थाने-နှိုက်၊ तौ-တို့သည်၊ स्तः-ကုန်၏။ ၊ဝတ္တိနှက်။ ။

शिवच्छाया-မဟာဒေဝနတ်၏အရိပ်အရောင်၊ ဝါ၊ မဟာဒေဝနတ်၏ ကျေပုံ၊ अच्छा-သန့်ရှင်းကြည်လင်ခြင်း၊ ။

हस्-सन्धिपादः-'हस्' သမာဟာရတည်းဟူသော,
ဗျဉ္ဇနသန္ဓိပုဒ်းသည်၊
इति-ဤတွင်နှဂုံးခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီး ။

४-र्थ पादः।

၄.....ခုနဖြာက်ဖြစ်သောအပိုင်း၊

वि=सन्धिः।

'वि'ဟုဆိုအပ်သော,ဝိသန္ဓိနှိုသန္ဓိ၊ ။

၆၆....अशसन्ते-'शस्' သမာဟာရ အက္ခရာ အဆုံးမရှိသော၊ छते-'छत्' သမာဟာရကြောင့်။ वेः-ဝိသန္ဓိနှိုသန္ဓိ၏။ सः-'स' အက္ခရာအပြုသည်၊ स्यात्-ဖြစ်၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၆၆.....परे-သော။ अ-शसन्ते-သော၊ छते-ကြောင့်၊ वेः-ဝိသန္ဓိနှိုသန္ဓိ၏ सकारः-သည်၊ स्यात्-၏။ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

"उमाच्छाया; उमाछाया।"ဥမာနတ်သို့း၏ရုပ်ပုံ၊ ၊ဝိကပ် ။
"आच्छादयति"ထက်ဝန်းကျင်ပိတ်ပင်၏၊"माच्छिदत्"မပိုင်းဖြတ်ပါလင့်၊ ၊နိစ္ဆ၊ ၊ဤကိုသည်ကိုကူကင်းလေ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

कृष्णः—ဖိသဿကိုးနတ်ကို၊ **चिन्त्यः**—ကြံစိအောက်မေ့ အပ်၏၊ **हरिः**—ဖိသဿကိုးနတ်သည်၊ **टीकते**—ကြွေလှပ်း၍ သွား၏၊ **विष्णुः**—ဖိသဿကိုးနတ်သည်၊ **त्राता**—ဝေဘင်ရှောက်ထုတ်၏၊ ။

शसन्ते तु—'**शस्**' သမာဟာရ အဆုံးရှိရာ၌ကား၊ **कः त्सरुः**—'**कः त्सरुः**'ဟူ၍ရုပ်ပြီး၏၊ **त्सरुः**—သံလျှောက်ရိုးသည်၊ **कः**—အဘယ်ကဲ့သို့ သင်ဘောရှိသနည်း၊ ။

၆၇....**से-तु**— သမာသဲ ဖြစ်သည့် သေဝ်ကား၊ **क-ख-प-फे**— '**क**' အက္ခရာ၊ '**ख**'အက္ခရာ၊ '**प**'အက္ခရာ၊ '**फ**'အက္ခရာကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **सः**—သည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၆၈.....**से**—သမာသ်သည်၊ **सति**—ဖြစ်သည်ရှိသော်၊ **परेषु**—နှောင်းကုန်သော၊ **क-ख-प-फेषु**—တို့ကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **सकारः**—သည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

भास्करः—အရောင်အလင်းကို ပြုတတ်သောနေမင်း၊ **भाःकरः**—၎င်း၊ **भास्वरः**—အရောင်အဆင်းဖြင့် ထွန်းလင်း ထက်မြက်သော နေမင်း၊ **भाःखरः**—၎င်း၊ **भाःपतिः**—အရောင်အလင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော နေမင်း၊ **भाःपतिः**—၎င်း၊ **भास्फेरुः**—အရောင်အလင်းဖြင့် ထွန်းလင်းတောက်ပသော ပြဇွန်း၊ **भाःफेरुः**—၎င်း၊ ။

၆၈....**शसि**—'**शस्**'သမာဟာရကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **शस्**—'**शस्**'သမာဟာရအပြုသည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၆၀.....**परे**—သော၊ **शसि**—ကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **शस्**—သည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

हरिः—ဖိသဿကိုးနတ်သည်၊ **शेते**—အိပ်၏၊ **हरिः**—သည်၊ **शेते**—ဖြစ်၊ **षट्**—ခြောက်ယောက်ကုန်သော၊ **सन्तः**—သူထေဝ်သူမြတ်တို့၊ **षट्**—ကုန်သော၊ **सन्तः**—တို့၊ **शिवः**—မဟာဒေဝနှတ်ကို၊ **सेव्यः**—မှီဝဲမပြတ်ဆည်းကပ်အပ်၏၊ **शिवः**—ကို၊ **सेव्यः**—အပ်၏၊ ။

၆၁....**कख-पफयोः**='**क**'အက္ခရာ၊'**ख**'အက္ခရာ၊ '**प**'အက္ခရာ၊'**फ**' အက္ခရာနှစ်မျိုးတို့ကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **मू-न्यौ**-'**मू**'မည်သော ဓိဂ္ဂါမူထိယ၊ '**नी**'မည်သော ဥပဒ္ဓမာနိယအပြုနှစ်မျိုးတို့သည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यातामू**—အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန် ။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၆၉.....**परयोः**—ကုန်သော၊ **क-ख-प-फयो**—တို့ကြောင့်၊ **वेः**—ဖြစ်၊ **मू-मून्यौ**—တို့သည်၊ **क्रमात्**—အစဉ်အတိုင်း၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यातामू**—ကုန်၏၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

हरिः—ဗိသ္ဏုကို၊ **काम्यः**—အလိုရှိအပ်၏။ **हरिः**—ကို၊ **काम्यः**—အပ်၏။ **मणेः**—ကျောက်ပတ္တမြား အလို၌။ **खनिः**—တူးဖြို၏။ **मणेः**—၌။ **खनिः**—၏။ ।

कृष्णः—ဗိသ္ဏုကို၊ **पाता**—စောင့်ရှောက်တတ်၏။ **कृष्णः**—သည်၊ **पाता**—တတ်၏။ **भक्तिः**—ဖြစ်မြဲမြတ်, ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ဆည်းကပ်ခြင်းသည်၊ **फलति**—အကျိုးကျေးဇူးရှိ၏။ **भक्तिः**—ခြင်းသည်၊ **फलति**—ရှိ၏။ ।

၇၀....**अद्धवि**—'अ' အက္ခရာ၊ 'हृ' သမဟာရကြောင့်၊ **अतः**—'अ' အက္ခရာမှ၊ **परस्य**—နှောင်းသော၊ **वेः**—၏။ **उः**—'उ' အက္ခရာအပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၏။ ।သုတ်နှက်၊ ।

၇၀.....**परे**—သော၊ **अकारे च**—ကြောင့်၎င်း၊ **हृवि च**—ကြောင့်၎င်း၊ **अकारात्**—မှ၊ **परस्य**—သော။ **वेः**—၏။ **उकारः**—သည်၊ **स्यात्**—၏။ ।ဝုတ္တိနှက်၊ ।

शिवः—မဟာဒေဝနှတ်ကို၊ **अर्च्यः**—ပူဇော်အပ်၏။ **शिवः**—ကို၊ **वन्दयः**—ရှိခိုးအပ်၏။ ।

၇၁....**अवे**—"अव्" သမဟာရကြောင့်၊ **अ-भो-भगो-अघोभ्यः**—အာဏ်"भो"သဒ္ဒါ၊ "भगो"သဒ္ဒါ၊"अघो"သဒ္ဒါတို့မှ၊ **परस्य**—သော၊**वेः**—၏၊**लुप्**—ကြေခြင်းသည်၊**स्यात्**—၏။ ।သုတ်နှက်၊ ।

၇၁.....**परे**—သော၊**अवे**—ကြောင့်၊**अवर्णात्**—မှ၎င်း။ **भो-भगो-अघोभ्यश्च** တို့နှောင်မှ၎င်း၊**परस्य**-သော၊**वेः**-၏၊**लुप्**-သည်၊**स्यात्**-၏။ ।ဝုတ္တိနှက်၊ ।

रुद्राः—ရုဒ္ဒနှတ်သို့တို့ကို၊ **नमस्याः**—ရှိခိုးအပ်ကုန်၏၊**भो हरे**—အို့ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်၊ **भगोः**—ဆုန်းရှိသော မဟာဒေဝနှတ်၊ **रक्ष**—စောင့်ရှောက်ပါလော့၊**अघोः**—အို့မကောင်းမှုကိုပြုကျင့်လေ့ရှိသောလူရိက်၊ **यज**—မဟာဒေဝနှတ်ကိုပူဇော်ပါလော့၊ ।

၇၂....**अचि**—'अच्'သမဟာရကြောင့်၊ **ज-भो-भगो-अघो भ्यः**—တို့မှ၊**परस्य**—သော၊**वेः**—၏၊**य**—'य'အက္ခရာအပြုသည်၊**वा**—အချို့သဖြင့်၊**स्यात्** ၏။ ।သုတ်နှက်၊ ।

၇၂.....**परे**—သော၊**अचि**—ကြောင့်၊**अवर्णात्**—မှ၎င်း။**भो-भगो-अघोभ्यश्च** တို့မှ၎င်း၊ **परस्य**—သော၊**वेः**—၏၊ **यः**—သည်၊ **वा**—သဖြင့်၊**स्यात्**—၏။ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ।

शिवः—မဟာဒေဝနှတ်သည်၊ **उग्रः**—ကျော်စောထင်ရှားဖြစ်၏၊ **शिवः**—သည်၊ **उग्रः**—၏၊ **भोयच्युत**—အို့ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်၊ **भो अच्युत**—၎င်း၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၃....**अवे**–'**अव्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **इचः**–'**इच्**'သမာဟာရမှ၊ **परस्य**–သော၊ **वेः**–ဏိ၊ **र**–"ရေဖ" အက္ခရာအပြုသည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၄....**परे**–သော၊**अवे**–ကြောင့်၊ **इचः**–မှ၊**परस्य**–သော၊**वेः**–ဏိ၊**रेफः** ရေဖ,အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

अयम्–ဤနှတ်သည်၊**हरिः**–ဗိသ္ဏုကိုးနှတ်ပေတည်း။**चतुर्भुजः**–ဆဲကိုးလေးဘဂ်ရှိသောဗိသ္ဏုကိုးနှတ်၊ ။

၁၄....**अवे**–ကြောင့်၊ **अचः**–'**अच्**'သမာဟာရမှ၊ **परस्य**–သော၊**रः**–ရေဖအက္ခရာမှ ဖြစ်သော၊ **वेः**–ဝိသဏ္ဍနီဏိ၊ **रः**–ရေဖအက္ခရာအပြုသည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၄.....**परे**–သော၊**अवे**–ကြောင့်၊**अचः**–မှ၊**परस्य**–သော၊**रेफस्य**–ရေဖအက္ခရာမှဖြစ်သော၊**वेः**–ဏိ၊**रेफः**–သည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

त्रातः–စောင့်ရှောက်တတ်သောဗိသ္ဏုကိုးနှတ်၊ **अव**–စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ ပူပါငေသ့၊ **धातः**–အိုဗြဟ္မာမင်း။ **गच्छ**–ကြွသွားတော်မူပါသော့၊ ။

၁၄....**खपि**–'**खप्**'သမာဟာရကြောင့်၊**अचः**–မှ၊**परस्य**–သော၊**रः**–သော၊**वेः**–ဏိ၊ **रः**–ရေဖအက္ခရာအပြုသည့်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၅.....**परे**–သော၊**खपि**–ကြောင့်၊ **अचः**–မှ၊ **परस्य**–သော၊ **रेफस्य**–သော၊**वेः**–ဏိ၊**रेफः**–သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

गीर्पतिः–စကား၏အရှင်ဖြစ်သောကြောသပတေးဂြိုဟ်၊**गीष्पतिः**–ဌင်း၊ **गीःपति**–ဌင်း၊ ။

၁၆....**र-क-क्तौ**–'**र**'အက္ခရာ၊ '**क**'အက္ခရာ၊ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **अहः**–'**अह**'သဒ္ဒါဏိ၊**रः**–ရေဖမှဖြစ်သော၊ **वेः**–ဝိသဏ္ဍနီဏိ၊ **रः**–ရေဖအက္ခရာအပြုသည်၊**न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၆.....**परे**–သော၊ **रेफे च**–ကြောင့်ဌင်း၊ **के च**–ကြောင့်ဌင်း၊**क्तौ च**–ကြောင့်ဌင်း၊**अहः**–ဏိ၊ **रेफस्य**–သော၊ **वेः**–ဏိ၊ **रेफः**–သည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

अहोरात्रः–နေ့,ညည်း၊**अहस्करः**–နေ့ကိုပြုတတ်သောနေ့၊ **अहोभिः**–နေ့တို့ဖြင့်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၅၅....हसि-'हस्' သမာဟာရကြောင့်၊ अनञकः-'नञ्' နှပါတ်ဝှန်၊'अक्' သမာဟာရအာဂုမ်သည် ကြဉ်အပ်သော၊ एतत्तदः-'एतत्' သန္ဓိ၊'तत्' သန္ဓိပု၊ परस्य-နှောင်းသော၊ सेः-'सि' ဗိဘာတ်ပုဖြစ်သော၊ वेः-ဗိသဉ္ဇနီ၏၊ लोपः-ကြေခြင်းသည်။ स्यात्-၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၅၇.....परे-သော၊ हसि-ကြောင့်။ नञक् वर्जात् -"နဉ်"နှပါတ်ဝှန်၊ "အက်"သမာဟာရအာဂုမ်သည် ကြဉ်အပ်သော၊ एतद्श्च-"ဧတတ်" သန္ဓိပုဂုင်း၊ तदश्च-"တတ်"သန္ဓိဂုင်း၊ परस्य-သော၊ सेः-"သိ" ဗိဘာတ် ပုဖြစ်သော၊ वेः-၏၊ लोपः-ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्-၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

एषः-ဤနှတ်သည်၊ कृष्णः-ဗိသကို၊နှတ်ပေတည်း၊ सः-ထိုနှတ် သည်၊ विष्णुः-ဗိသကို၊နှတ်ပေတည်း။ ။ अनञकः-သည်၊ किम्-နည်း။ असः शिवः, एषको रुद्रः-ဟူသောဂြယုဂ်ကို ပြီးစေခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ။शिवः-မဟာဒေဝနှတ်သည်။ असः-ထိုသူမဟုတ်၊ एषकः-ထိုနှတ်သည်၊रुद्रः-ရုဒြနှတ်မျိုးပေတည်း၊ ။

၅၈....द्विः-'द'အက္ခရာ၊ "ဒေဖ"အက္ခရာကြောင့်၊ द्वोः-'द'အက္ခ ရာ၊"ဒေဖ"အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏၊ लोपः-ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्-ဖြစ်၏၊ ऋनुः-'ऋ'အက္ခရာသည် ကြဉ်အပ်သောရှေ့ရသသရ၏၊ घश्च-ဒီဃအာ ပြုသည်လည်း၊स्यात्-၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၅၀.....परे-သော။ दकारे-ကြောင့်။ दकारस्य-၏၊ लोपः-သည်၊ स्यात्-၏၊ परे-သော၊रेफे-ကြောင့်၊ रेफस्य-၏၊लोपः-သည်၊स्यात्-၏၊ ऋ-वर्जस्य-"ဂိ"အက္ခရာသည်ကြဉ်အပ်သော၊ पूर्वस्य च-ရှေ့ဦးကပ်တည် ဂိသောရသသရ၏လည်း၊ घ-သည်၊स्यः-၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

रूढ्ः-ရုဠ္ဍိ။ हरिः-ဗိသကို၊နှတ်ကို၊ रम्यः-မွေ့လျော်ဖွယ်ဂုစ်နှစ် သက်အပ်၏၊ ။

अनुः-သည်၊ किम्-နည်း၊तूद्ः-ဟူသော ဂြယုဂ်ကိုပြီးစေခြင်းအ ကျိုးရှိ၏၊तूद-ကွေ့ကောက်တွန့်လိမ်ခြင်း၊ ။

———o———

वि-सन्धि-पादः-'वि'ဟုဆိုအပ်သောဗိသဉ္ဇနီသန္ဓိပုဒ်းသည်၊

इति-ဤတွင်နှဂုမ်းခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီ၊ ။

———

सन्ध्यध्यायः-သန္ဓိကိုရှုတ်ဘတ်သရုဏ္ဍာယ်ရာ ဖြစ်သောအခန်းသည်၊

इति- ဤတွင်ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်ပြီ၊ ။

From the Library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂.....နှစ်ခုပြောက်ဖြစ်သော၊ 'अच्' သမာဟာရတည်းဟူသော–သရအဆုံးရှိသော၊ထိုဂ်သဒ္ဒါတို့ကိုရွတ်ဘတ်သရဏ္ဍာယ်ရာဖြစ်သော၊ အခန်း၊

—o—

१–म पादः=संज्ञा ।

—— ——

၁.....အမည်သညာကိုပြုရာဖြစ်သော,ပထမဝိုင်း၊ ।

——o——

☞ သင်္ခြိတို့ကိုရွတ်ဘတ်သရဏ္ဍာယ်ရာဖြစ်သောအခန်းကိုပြုပြီးသည့် ၏အခြားမဲ့ဖြစ်သောယခုအခါနှိုက်၊ဝါတ်ကျမ်းဏ္ဍိပဝါနုဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ရှေးဦးစွာ–"ဓာတုပကရဏာ"တည်းဟူသော–အာချာတ်ကျမ်းကိုထုတ်ဆိုသင့်ငြားသော်လည်း၊အသိညာဏ်လျင်မြန်ခြင်း၏အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊"လိင်္ဂပကရဏာ"တည်းဟူသော–နာမ်ကျမ်းကို၊ရှေးဦးစွါထုတ်ပြု၏၊ ထိုသို့ထုတ်ပြုအပ်သောနာမ်ကျမ်းနှိုက်ဇည်း၊ "सि" စသောဝိဘတ်တို့ဖြင့်ထိုင်တို့၏ရုပ်တို့ကို၊ထုတ်ပြုတော်မူလိုသော "ဝေါပဒေဝ–ဂေါသာမိ" အမည်ရှိသော ဗျာကရဏ်းကျမ်းပြုဆရာကြီးသည်၊ လိင်မှနောက်နှိုက် ယှဉ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ "सि" စသောဝိဘတ်တို့၏ "ပစ္စည်း" ၏အဖြစ်ကိုပြုတော်မူလိုရကား၊ "लः सि-औ-जस्।०। सुप्।" ဟူသောသုတ်ကိုမိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ ।ထိုသုတ်၏အနက်ကား၊ ।

७९.....सि-औ-जस्; अम्-औ-शस्; टा-भ्याम्-भिस्;
ङे-भ्याम्-भ्यस्; ङसि-भ्याम्-भ्यस्; ङस्-ओस्-आम्;
ङि-ओस्-सुप्—

'सि' ဝိဘတ်၊ 'औ' ဝိဘတ်၊ 'जस्' ဝိဘတ်၊ 'अम्' ဝိဘတ်'औ' ဝိဘတ်၊'शस्'ဝိဘတ်၊टा–ဝိဘတ်၊'भ्याम्' ဝိဘတ်၊भिस्–ဝိဘတ်၊'ङे' ဝိဘတ်၊'भ्याम्' ဝိဘတ်၊ 'भ्यस्'ဝိဘတ်၊ 'ङसि' ဝိဘတ်၊ 'भ्याम्'ဝိဘတ်၊'भ्यस्'ဝိဘတ်၊'ङस्'ဝိဘတ်၊'आम्'ဝိဘတ်၊'ङि'ဝိဘတ်၊'ओस्' ဝိဘတ်၊'सुप्' ဝိဘတ်တို့ကို၊လေး–လိင်နောင်မှ၊ဝါ၊"राम" စသောမကတိနောင်မှ၊ पराणि–နောင်းကုန်သည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ प्रयुज्यन्ते–ယှဉ်အပ်ကုန်၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၇၉.....**एकविंशतिः**–နှစ်ဆယ့်တလုံးအရေအတွက်ရှိသော၊**स्यादीनि** "သိ" အစရှိသော၀ိဘတ်တို့ကို၊ **ते**း–လိုင်နှောင်မှ၊ **पराणि**–နှောင်းကုန်သည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊**प्रयुज्यन्ते**–ကုန်၏။ ။၀ုတ္တိနှက်။ ။

ज-श ट-ङ-पार्श्व–'ज'အကွာရာ၊'श'အကွာရာ၊ 'ट'အကွာရာ၊'ङ'အကွာရာ၊ 'प'အကွာရာတို့သည်၎င်း၊ **सि-ङस्योः**–'सि'၀ိဘတ်၊'ङसि'၀ိဘတ်တို့၏၊ **इकारश्च**–'इ'အကွာရာသည်၎င်း၊**इतः**–"ဣတော်"မည်ကုန်၏။ ။

၈၀....**त्रिशः**–'सि-औ-जस्'အစရှိသော သုံးလုံးသုံးလုံးသော၀ိဘတ်တို့သည်၊**श्री-द्वी-त्री-ची-पी-षी-म्रचः**–အစဉ်အတိုင်း၊'श्री'ဟူသောအမည်၊ ၎၊'द्वी'ဟူသောအမည်ရှိကုန်သည်၊ ၀၊ပထမာ-ဟူသောအမည်၊ ၈၊ သတ္တမီ-ဟူသောအမည်ရှိကုန်သည်၊ **स्युः**–ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၀၀.....**स्यादीनि**–"သိ"အစရှိကုန်သော၊**त्रीणि-त्रीणि**–သုံးလုံးသုံးလုံးကုန်သော၀ိဘတ်တို့သည်။ **क्रमात्**–အစဉ်အတိုင်း။ **श्री-द्वी-त्री-ची-पी-षी-शी-संज्ञानि**–အမည်ရှိကုန်သည်၊**स्युः**–ကုန်၏။ ။၀ုတ္တိနှက်။ ။

၈၃....**सम्बुद्धौ**–အာလုပ်အနှက်ဩက်၊**विहितः**–စီရင်အပ်သော၊ **सिः**–'सि'၀ိဘတ်သည်၊**धिः**–'धि'မည်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၀၁.....**सम्बोधने**–အာလုပ်အနှက်ဩက်၊**विहितः**–သော၊ **सिः**–သည်၊ **धि-संज्ञः**–"ဓိ"အမည်ရှိသည်၊**स्यात्**–၏။ ? ။၀ုတ္တိနှက်။ ။

? "**सम्बुद्धिः सम्बोधनं, चेतनाचेतनयोः स्थितयोराभिमुख्येऽभिधानं**" ॥ {ပ}။ ။(၀)

"**अन्यत्र व्यासक्तस्य कार्य्यान्तरे नियोजनार्थमाभिमुख्य विधानं सम्बुद्धिः ॥**" {သ}။ ။(၂)

"ဇ္ဈော အာမန္တဏနာမ ပဌဝေ လဒ္ဓသရူပသဒ္ဒေန အာဘိမုခိကရဏေ"၊ ။{ပဒရူပသိဒ္ဓိ}။ ။(၃)

(၂).....**सम्बुद्धिः**–ခေါ်ကြွေး၌ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ **सम्बोधनम्**–ခေါ်ကြွေး၌ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊**चेतनाचेतनयोः**–သတိညာဏက, အဇိညာဏက ဖြစ်ကုန်သော၊**स्थितयो**–မိမိမှတပါး၊အခြားသောအရပ်ဩက် ထင်ကြားတည်ရှိကုန်သော၀တ္ထုတို့ကို၊**अभिमुख्ये**–ဧရှေ့ကျပြု၍၊**अभिधानम्**–ခြင်းတည်း။ ။

(၂).....**अन्यत्र**–မိမိတည်ရာမှ တပါး၊သောအရပ်ဩက်၊ **व्यासक्तस्य**–ထင်ကြားစွာတည်နေသောသူကို၊ **कार्य्यान्तरे**–ပြုဘွယ်ကိစ္စ တပါး်ဩက်၊ **नियोजनार्थम्**–ပြုလုပ် ယှဉ်စေခြင်း အကျိုးငှါ၊ **अभिमुख्यविधानम्**–ဧရှေ့ကျပြု၍စီရင်ခြင်းသည်၊**सम्बुद्धिः**–အာလုပ်မည်၏။ ။(၃)ဆိသာပြီ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၈၂....**स्यमौ जस्**–'**सि**'ဝိဘတ်၊ '**अम्**'ဝိဘတ်၊ '**औ**'ဝိဘတ်၊ '**जस्**' ဝိဘတ်တို့သည်၊ **घिः**–'**घि**'မည်၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

ဝ၂..... **सि-अम्-औजस्**–"သိ"ဝိဘတ်၊ လ၊"ဇသ်" ဝိဘတ်ဟူကုန်သော၊ **पते**–ထိုဝိဘတ်ငါးလုံးတို့သည်၊ **घि-संज्ञाः**–"ဃိ"အမည်ရှိကုန်သည်၊ **स्युः**–ကုန်၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၈၃....**क्ङीबे**–နပုံလိင်ဖြစ်ကား၊ **शिः**–'**जस्**'ဝိဘတ်၊ '**शस**'ဝိဘတ်၏အရာ ဖြစ်ကြစေသော် '**शि**'သည်သာလျှင်၊ **घिः**–'**घि**'မည်၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

ဝ၃.....**नपुंसके**–ဖြစ်ကား၊ **शिरेव**–သည်သာလျှင်။ **घि-संज्ञाः**–အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်။ ။

၈၄....**स-भि-'स'**–အကွာရာ၊ '**भ**'အကွာရာကြောင့်၊ **दान्तवत्**–ပုဒ်၏အဆုံးဝင်မဟုတ်သော်လည်း ပုဒ်၏အဆုံးကဲ့သို့၊ **कार्य्यम्**–ကာရိယသည်၊ **स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နှက်။ ။

ဝ၄.....**परयोः**–ကုန်သော။ **स-भयोः**–တို့ကြောင့်၊ **दान्तवत्**–ကဲ့သို့၊ **कार्य्यम्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၈၅....**परे**–နှောင်းသော၊ **भौ**–'**भि**'ကြောင့်။ **यत्**–အကြင်ကာရိယကို၊ **वक्ष्यते**–ဆိုအပ်လတ္တံ့၊ **तत्**–သည်၊ **हस झसोः**–'**हस्**'သမာဟာရ၊ '**झस्**' သမာဟာရနှစ်ပါးတို့နှောင်းရာ၌ကား၊ **ल्वोः**–လိင်,ဝစတ်နှစ်ပါးတို့၏၊ **कार्य्यम्**–ကာရိယသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ **अन्तेच**–အဆုံးကွက်လပ်ဟူသော ဝိရာမနှောင်းရာ၌ကား၊ **ल्वोः**–တို့၏၊ **कार्य्यम्**–သည်၊ **स्यत्**–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

ဝ၅.....**परे**–သော၊ **भौ**–ကြောင့်၊ **यत्-कार्य्यम्**–အကြင်ကာရိယကို၊ **वक्ष्यते**–လတ္တံ့၊ **तत्**–သည်၊ **हसे**–"ဟသ်"သမာဟာရနှောင်းရာ၌ကား၊ **ङेः**–လိင်၏၊ **कार्य्यम्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **झसो**–"ဈဿ်"သမာဟာရနှောင်းရာ၌ကား၊ **धोः**–ဓါတ်၏၊ **कार्य्यम्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **अन्तेच**–အဆုံးကွက်လပ်ဟူသော ဝိရာမနှောင်းရာ၌ကား၊ **तयोः**–ထိုလိင်,ဓါတ်နှစ်ပါးတို့၏၊ **कार्य्यम्**–သည်၊ **स्यत्**–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်။ ။

၈၆....**हसः**–'**हस्**'သမာဟာရဝိဘတ်သည်ငင်း၊ **अन्तः**–အဆုံးကွက်လပ်ဟူသော ဝိရာမသည်ငင်း၊ **फः**–'**फ**'မည်၏၊ သုတ်နှက်၊ ။

ဝ၆.....**हसः**–သည်ငင်း၊ **विरामश्च**–အဆုံးကွက်လပ်ဟူသော ဝိရာမသည်ငင်း၊ **फ-संज्ञा**–"ဖ"အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၄၆ ....**सर्व-विश्व-उभ-उभय-भवत्-त्वत्-त्वैक-सम-सिम-नेमाः**—'**सर्व**' သဒ္ဒါ၊ **विश्व**—သဒ္ဒါ၊ ဥဘ-သဒ္ဒါ၊ ဥဘယ-သဒ္ဒါ၊ ဘဝတ်-သဒ္ဒါ၊ တွတ်-သဒ္ဒါ၊ တွ-သဒ္ဒါ၊ ဧက-သဒ္ဒါ၊ သမ-သဒ္ဒါ၊ **सिम**—သဒ္ဒါ၊ '**नेम**' သဒ္ဒါတို့သည်၎င်း၊ **अन्यान्यतरेतर-इतर-इतमाः**—'**अन्य**' သဒ္ဒါ၊ အနျတရ-သဒ္ဒါ၊ ဣတရ-သဒ္ဒါ၊ ဧတရ-သဒ္ဒါ၊ ဧတမ-ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၊ '**इतम**' ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၎င်း၊ **त्यद्-तद्-यद्-एतदिद अदः-किम्-द्वयस्मद्-युष्मदः**—'**त्यद्**' သဒ္ဒါ၊ တဒ်-သဒ္ဒါ၊ ယဒ်-သဒ္ဒါ၊ ဧတဒ်-သဒ္ဒါ၊ ဣဒမ်-သဒ္ဒါ၊ အဒသ်-သဒ္ဒါ၊ ကိမ်-သဒ္ဒါ၊ ဒွိ-သဒ္ဒါ၊ အာဒ္ဓိ သဒ္ဒါ၊ '**युष्मद्**' သဒ္ဒါတို့သည်၎င်း၊ **पूर्व-परावर-दक्षिणोत्तरापराधरान्तरस्वाः**—'**पूर्व**' သဒ္ဒါ၊ ပရ-သဒ္ဒါ၊ အဝရ-သဒ္ဒါ၊ ဒက္ခိ ဏ-သဒ္ဒါ၊ ဥတ္တရ-သဒ္ဒါ၊ အပရ-သဒ္ဒါ၊ အဓရ-သဒ္ဒါ၊ အန္တရ-သဒ္ဒါ၊ '**स्व**' သဒ္ဒါတို့သည်၎င်း၊ **स्युः**—'**स्यु**' မည်၏၊ ဝါ၊ သဗ္ဗနာမ် မည်၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၀၇ .....**द्-भेदः**—ပုဒ်ကိုခွဲဝေခြင်းသည်၊ **गणभेदार्थः**—ဂိုဏ်းကွဲခြင်းအ ကျိုးရှိ၏၊ **पञ्चत्रिंशत्**—သုံးဆဲ့ငါးပါးတုနှံသော၊ **एते-शब्दाः**—ထိ " **सर्व** " အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **स्युः**—ကုန်၏၊ ။ ၎ဏ္ဍိုနှက်၊ ။

अत्र—ဤသုံးဆဲ့ငါးပါးကုန်သော သဗ္ဗနာမ်သဒ္ဒါတို့တွင်၊ **सर्वः**—'**सर्व**' သဒ္ဒါသည်၊ **अतुल्ये**—တုလျအနက်မှတပါးသော အနက်ရှိက်၊ **स्युः**—'**स्यु**' မည်၏၊ ဝါ၊ သဗ္ဗနာမ်မည်၏၊ **पूर्वाद्यः**—'**पूर्व**' အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **अवस्थायाम्**—ဒိက်-ဒေဝ-ကာလ, ဟူသော ပိုင်းခြားခြင်း အနက်ရှိက်၊ **स्युः**—၏၊ **अन्तरः** 'अन्तर' သဒ္ဒါသည်၊ **अ-पुरि**—'**पुर्**' အနက်မှတပါးသော၊ ဝါ၊ မြို-ဂြည့်ဟူသော အနက်မှတပါးသော၊ **बहिर्योगोपसंव्याने**—အလွတ် ခြင်းပန်ကြ ဘည်သော ဝတ္ထုဟူသော အနက်၊ ပုဆိုးအဝတ်ကိုဝတ်ဆင် ခြုံးလွှမ်းခြင်းဟူသော အနက်ရှိက်၊ **स्युः**—၏၊ **स्वस्तु**—'**स्व**' သဒ္ဒါသည်ကား၊ **अज्ञातिधनाभिधः**—အမျိုးအဆွေဟူသော အနက်၊ ဥစ္စာဟူသော အနက်ကို ဟောသည်မှတပါးသော အနက်ကိုဟောရာရှိက်၊ **स्युः**—မည်၏၊ ။

၄၄ .... **गौण्याख्या-च-त्री-सासे**—မဖြဉ်းနှံးသည်၏ အဖြစ်၊ အမည် သညာ၊ နှစ်သမာသ်၊ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်၊ သမာသ်မှတပါးသော ဝါကျရှိက်၊ **ते**—ထိ' **सर्व** 'စသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **न**—သဗ္ဗနာမ်အမည်မရှိ ကုန်၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၀၀.....**गौणत्वे**—မဖြဉ်းနှံး သည်၏ အဖြစ်ရှိက်၎င်း၊ **संज्ञायाम्**—အ မည်သညာရှိက်၎င်း၊ **चे**—နှစ်သမာသ်ရှိက်၎င်း၊ **तृचासे**—တတိယာတပ္ပု

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဂိသိ်သမာသိ်နိုက်၎င်း။ **असे च**—သမာသိ်မှတပါးသော ဝါကျနိုက်၎င်း။ **ते**—တို့သည်၊ **स्त्रि-संज्ञाः**—အမည်ရှိကုန်သည်၊ **न-स्युः**—မဖြစ်ကုန်၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၈၆....**जसि**-'**जस्**' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **चे**-နှင့်သမာသိ်နိုက်၊ **ते**—ထို '**सर्व्व**' အစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ **स्त्रि-संज्ञाः**—အမည်ရှိကုန်သည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्युः**—ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၀၉.....**परे**—သော၊ **जसि**—ကြောင့်၊ **चे**—နှိုက်၊ **ते**—တို့သည်၊ **सि्-संज्ञाः**—ကုန်သည်၊ **स्युः**—ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၉၀....**जसि**—ကြောင့်၊ **पूर्वाद्यल-प्रथम-चरम-तयायद्धे-कतिपय-नेमाः**—'**पूर्व्वादि**' ဂိုဏ်းသဒ္ဒါကိုးပါး၊ '**अल्प**' သဒ္ဒါ၊ '**प्रथम**' သဒ္ဒါ၊ '**चरम**' သဒ္ဒါ၊ '**तय**' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ '**अय**' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ '**अर्द्ध**' သဒ္ဒါ၊ '**कतिपय**' သဒ္ဒါ၊ '**नेम**' သဒ္ဒါတို့သည်၊ **सि्-संज्ञाः**—အမည်ရှိကုန်သည်၊ **वा**-အချို့သဖြင့်၊ **स्युः**—ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၉၀.....**परे**—သော၊ **जसि**—ကြောင့်၊ **सप्तदश**—တဆဲ့ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ **एते शब्दाः**—ထို "**पुर्व्वादि**" အစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ **सि्-संज्ञाः**—ကုန်သည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्युः**—ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၉၁....**ङिति**-'**ङ**'အက္ခရာဖွဲ့တတ်ရှိသောဝိဘတ်ကြောင့်၊ **तीयः**—'**तीय**' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၊ **सि्-संज्ञाः**—အမည်ရှိသည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၉၁ .....**परे**—သော၊ **ङिति**—ကြောင့်၊ **तीयान्तः**—တိယ-ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော၊ **शब्दः**—သဒ္ဒါသည်၊ **सि्-संज्ञः**—သည်၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यात्**—၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၉၂....**अन्त्यात्**—ပကတိ၏ အဆုံးနိုက်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏမှ၊ **पूर्वः**—ရှေးဖြစ်သော ဝဏ္ဏသည်၊ **उङ्**-'**उङ्**' မည်၏၊ ဝါ၊ ဥပဓာမည်၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၉၂.....**अन्त्यात्**—ပကတိ၏ အဆုံးနိုက်ဖြစ်သော၊ **वर्णात्**—မှ၊ **पूर्वः**—ရှေးဖြစ်သော၊ **वर्णः**—သည်၊ **उङ्-संज्ञः**—"ဉင်"အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**—၏။ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၉၃....**अन्त्याजादिः**—အဆုံးနိုက်ဖြစ်သော '**अच्**'သမာဟာရ၊ **आद्यः** ဖြစ်သော '**अच्**'သမာဟာရလျှင်အစရှိသောဝဏ္ဏသည်၊ **टिः**—'**टि**' မည်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၉၃ .....**अन्त्यः**–အဆုံးနှိုက်ဖြစ်သော၊ **योऽच्**–အကြင်"အစ်"သမာဟာရသည်၊ **अस्ति**–ရှိ၏၊**सश्च**–ထိုအဆုံးဖြစ်သော "အစ်"သမာဟာရသည်ၦင်း။ **तदादिर्वर्णश्च**–ထိုအဆုံး ဖြစ်သော "အစ်" သမာဟာရလျှင် **अ**စရှိသော ဝဏ္ဏသည်ၦင်း။ **टि-संज्ञः**–"ဋ်" အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏၊ * ၊သုတ်နှက်၊ ။

၉၄....**लुकि**–'လုက်" ဟုဂျွတ်ဆို၍ ချေအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ **तत्र**–ထိုကြေလေပြီးသော ဝဏ္ဏနိမိတ်ကြောင့်၊ **न**–တစုံတခုသော ကာရိယသည်မဖြစ်၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၉၄ .....**लुगिति**–"လုက်" ဟုဂျွတ်ဆို၍၊ **लोपे**–ချေခြင်းကို၊ **कृते**–ပြုအပ်သည်ရှိသော်။ **यः**–အကြင်ဝဏ္ဏသည်၊ **ङ्ग्रः**–ကြေပျက်၏၊ **परे**–မှီးသော၊ **तस्मिन्**–ထိုကြေပျက်ပြီးသောဝဏ္ဏကြောင့်၊ **यत्-कार्य्यम्**–အကြင်ကာရိယသည်၊ **अस्ति**–ရှိ၏၊**तत्**–ထိုကာရိယသည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

၉၅....**स्वरादि-नि-चित्यम्**–သွရာဒိဂဏ်းသဒ္ဒါ၊နိပါတ်ပုဒ်၊'**च**' အက္ခရာဇာတ်ရှိသောပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၊ **न्यम्**–'**न्य**'မည်၏၊ဝါ၊အဗျယမည်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၉၅..... **स्वरादि**–"သွရ်" အစရှိသော၊ **गणश्च**–သဒ္ဒါအပေါင်းသည်ၦင်း၊**निश्च**–နိပါတ်အပေါင်းသည်ၦင်း။ **चकारेतः**–'စ'အက္ခရာဇာတ်ရှိကုန်သော၊**त्याश्च**–ပစ္စည်းအပေါင်းတို့သည်ၦင်း၊**न्य-संज्ञाः**–"ဗျ"အမည်ရှိကုန်သည်၊ဝါ၊အဗျယအမည်ရှိကုန်သည်၊**स्युः**–ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

၉၆....**अनन्तरः**–'**अच्**' သမာဟာရတပါး အခြားမရှိသော၊ **हसः**–'**हस्**' သမာဟာရသည်၊ **स्यः**–'**स्य**'မည်၏၊ ဝါ၊သံယုဂ်မည်၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၉၆.....**अचानन्तरितः**–"အစ်" သမာဟာရတပါး အခြားမရှိသော၊ **हसः**–သည်၊**स्य-संज्ञः**–အမည်ရှိသည်၊**स्यात्**–၏၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

၉၇....**यूत्**–ဒြီကာရန်၊ ဦကာရန် အဆုံးရှိသော၊**स्त्रयेव**–နှစ်ပုဒ်ထိုလိုင် သဒ္ဒါသည်သာလျှင်၊ **दी**–'**दी**'မည်၏၊ ဝါ၊ဒီဂိုဏ်းမည်၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

---

* "**वृत्तौ तदादिर्वर्ण इत्यत्र चकारःलिपिकरप्रमादपतितः**"॥ {၀}၊ ။
"**अचोऽन्त्यादि टि**॥"၊ ။{ပါ,၁-၁-၆၃}၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပမာဏဟိုး.....**ईदृदन्तः**—ဤကာရန္တ၊ ဦကာရန္တ အဆုံးရှိသော၊ **नित्यस्त्री लिङ्गः**—နိစ္စမိုက္ထိလိင်သဒ္ဒါသည်သာလျှင်၊ **दी-संज्ञ.**"ဒြီ"အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ နဒီဂိဏ်းအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**—၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

၄၈....**अस्त्री**--'**स्त्री**' သဒ္ဒါမဟုတ်သော၊ **इयुवः**--'**इय्-उव्**'၏၊ **स्थानः**—အရောနှိက်တည်သော၊ **स्रयेव**—နိစ္စ ဣထိုလိင် သဒ္ဒါ ဆည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ **यूत्**—ဤကာရန္တ၊ ဦကာရန္တအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်။ **न**--'**दी**' မမည်၊ ဝါ၊ နဒီဂိဏ်းသဒ္ဒါမမည်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၄၀.....**इयुवस्थानौ**—"ဣယ်၊ ဥဝ်" အာဒေသနှစ်ပါး၏အရာနှိက်တည်ကုန်သော၊ ဝါ၊ ပြုလုတန့်ကုန်သော၊ **ईदूतौ**—ဤကာရန္တ၊ ဦကာရန္တအဆုံးရှိသောနိစ္စဣထိုလိင်သဒ္ဒါတို့သည်၊ **दी-संज्ञौ**—အမည်ရှိကုန်သည်။ **न स्तः**—မဖြစ်ကုန်၊ **स्त्री-तु**--'**स्त्री**' သဒ္ဒါတခုသည်သာလျှင်၊ **न**—နဒီဂဏ်းမမည်သည်မဟုတ်၊ ။နဒီဂိဏ်းမည်၏ဟူလို၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

၄၄....**आमि**--'**आम्**'ဝိဘတ်နှောင်းသောကြောင့်၊ **अस्त्री**—သော၊ **इयुवः स्थानः**—သော၊ **स्रयेव**—သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ **यूत्**—သည်။ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **दी**--'**दी**'မည်၏၊ ဝါ၊ နဒီဂိဏ်းမည်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၄၉.....**परे**—သော၊ **आमि**—ကြောင့်၊ **इयुवः**—"ဣယ်-ဥဝ်" ဟူသော အာဒေသအရာနှိက်တည်သော၊ **ईदूच**—ဤကာရန္တ၊ ဦကာရန္တ အဆုံးရှိသော နိစ္စဣထိုလိင် သဒ္ဒါသည်လည်း၊ **दी-संज्ञः**—အမည်ရှိသည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**—၏၊ **स्त्री-तु**—သည်ကား၊ **वा**—သဖြင့်၊ **दी-संज्ञः**—အမည်ရှိသည်၊ **न**—မဟုတ်၊ ။အမြဲသာလျှင် နဒီဂိဏ်းမည်၏ဟူလို၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

၅၀၀....**ङिति**--'**ङ**'အက္ခရာတို့ရှိသောဝိဘတ်ကြောင့်၊ **स्त्री**—ဣထိုလိင်သာမည်ဖြစ်သော၊ **यूच**--'**इ-उ**'အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ **स्रयेव**—နိစ္စဣထိုလိင်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ **इयुवः**—သော၊ **अ-स्त्री**--'**स्त्री**'သဒ္ဒါမှတပါးသော၊ **यूच**—ဤကာရန္တ၊ ဦကာရန္တအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **दी**—"**ဒြီ**"မည်၏၊ ဝါ၊ နဒီဂိဏ်းမည်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၀.....**परे**—သော၊ **ङिति**—ကြောင့်၊ **स्त्रीलिङ्गः**—သော၊ **इदुदन्तश्च**ဣကာရန္တ၊ ဥကာရန္တအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ **नित्य स्त्री लिङ्गः**—သော၊ **इयुवः**—သော၊ **इदूच**—သည်၎င်း၊ **दी-संज्ञः**—အမည်ရှိသည်၊ **वा**—အချို့သဖြင့်၊ **सयात्**—၏၊ **स्त्री-तु**—သည်ကား၊ **वा**—သဖြင့်၊ **दी-संज्ञः**—အမည်ရှိသည်၊ **न**—မဟုတ်၊ ။အမြဲနဒီဂိဏ်းမည်၏ဟူလို၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၉၉၁ ...अच्यच्-ताच्येप्-'घि' မည်သော ဝိဘတ်သည့် ကြောင့်အပ် သောဝိဘတ်၏'अच्' သမာဟာရ၊ တဒ္ဓိတ်'अच्' သမာဟာရပစ္စည်း၊ 'य'ပစ္စည်း၊ 'ईप्' ပစ္စည်းသည်၊ घिः-'घि'မည်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၀၁.....घिवर्ज स्यादेः-"ဃ°" မည်သောဝိဘတ်သည် ကြောင့်အပ် သော "သို"စသောဝိဘတ်၏။ ङ-"အစ်"သမာဟာရသည်၎င်း။ त सं ज्ञौ-တဒ္ဓိတ်အမည်ရှိကုန်သော၊ अच्-यकारौच-"အစ်"သမာဟာရပစ္စည်း "ယ"အကွာရောဖြစ်သောပစ္စည်းတို့သည်၎င်း။ ईप्च-"ဤပ်"ပစ္စည်းသည် ၎င်း၊ एते-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဝိဘတ်,ပစ္စည်းတို့သည်၊ घि सञ्ज्ञाः-"ဃ" အမည်ရှိကုန်သည်၊ स्युः-ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၁၀၂ ...डत्यतु-वहु गणाः-တဒ္ဓိတ် 'डति'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ 'अतु'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ "ဗဟု"သဒ္ဒါ၊"ဂဏ" သဒ္ဒါတို့သည်၊ संख्यावत्-သင်္ချာကို ပောသော သဒ္ဒါကဲ့သို့၊ स्युः-ဖြစ်ကုန်၏။ ईपि-"ဤပ်"ပစ္စည်းနောင်းရာနိုက်။ न-သင်္ချာကိုပောသောသဒ္ဒါကဲ့သို့ ကာရိယမဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၂..... डत्यतु-वहु-गणानाम्-တို့၏။ संख्यावत्-ကဲ့သို့။ कार्य्यम्-ကာရိယသည်၊ स्यात्-၏။ ईपि तु-"ဤပ်"ပစ္စည်းနောင်းရာနိုက်ကား။ न-သင်္ချာကိုပောသောသဒ္ဒါကဲ့သို့ကာရိယသည်မဖြစ်။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

संज्ञापादः-အမည်သညာကို ဖြဆိုရာဖြစ်သော အပိုင်းသည်၊

इति-ဤတွင်နိဂုဝ်းခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီ၊ ॥

२—य पादः।

၂.....နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော,အပိုင်းအဖြတ်၊ ။

अजन्त-पुंल्लिङ्ग शब्दः।

"အစ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသောပုံထိဝ်သဒ္ဒါ။ ။

राम-सु इति स्थिते—

'राम स'- ဟူ၍၊ 'राम'ဟူသော အကာရန်ပုံထိဝ် နောင်ပထမာ ဧကပုစ် 'सि' ဝိဘတ်သက်၍တည်ပြီးသည်ရှိသော်၊ पदसाधने-ပုဒ်ပြီး စီရင်ခြင်းနိုက်၊ सूत्रम्-သုတ်ကို၊ उच्यते-ဆိုပေအံ့၊ * ။ ॥

* 'पदसाधने'စသောသုံးပုဒ်ကား၊ထည့်ပါ၌၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၉၉.....ကဲ-'က'သည်ကြောင့်၊ ဝါ၊'က'မည်သော'ဧस्'သမ္ဗာဟာရဝိဘတ်၊ အဆုံးဝဏ္ဏအဘာဝဝိရာမကြောင့်၊ **स्वोः**-'स्'အက္ခရာ၊ရေ၀အက္ခရာနှလုံးတို့၏၊ **विः**-'वि'အပြုသည်၊ ဝါ၊ဝိသဇ္ဇနီအပြုသည်၊**स्यात्**-၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၃.....**परे**-သော၊ **के**-ကြောင့်၊ **सकार-रेफयोः**-နှလုံးတို့၏၊ **विः**-သည်၊**स्यात्**-၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်။ ။

रामः-ရာမ-မင်းတယောက်သည်၊ ။

औ-जसौः- 'औ' ဝိဘတ်၊ 'जस्' ဝိဘတ်နှစ်လုံး ဒွေဝင်းရာ ရှိက်၊ **सन्धिः**-ပဒ္ဓိအပြု၊ဒီဃအပြုတည်းဟူသော သဒ္ဓိစပ်ခြင်းသည်၊**स्यात्**-၏၊ **रामौ**-ရာမ-မင်းနှစ်ယောက်တို့သည်၊**रामाः**-ရာမ မင်းအများတို့သည်၊ ? ။

၃၀၄....**स्व दीर्घम्**- ရသ အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၊ နဒီဂိထိုး သဒ္ဒါနှစ်ပျိုးတို့မှ၊**परस्य**-ဒွေဝင်းသော၊**यम् शसादेः**-'यि'မည်သော အာလုပ်'सि' ဝိဘတ်၊ **अम्**-ဝိဘတ်၊ 'शस्'ဝိဘတ်၏ အဝဖြစ်သော သရ၏၊ **लोपः**-ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**-၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၄.....**स्वाच**-ရသသရအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါမှဝင်း၊ **दीर्घसङ्गकाच**-"ဒြ"အမည်ရှိသော နဒီဂိုက်းသဒ္ဒါမှဝင်း၊ **परस्य**-သော၊**येच**-"ဖြ"မည်သောအာလုပ် "သိ" ဝိဘတ်၏ဝင်း၊ **अम् शसादेश्च**- "အံ" ဝိဘတ်၊ 'ဇသ်' ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏အစဖြစ်သောသရ၏ဝင်း၊**लोपः**-သည်၊**स्यात्**-ဖြစ်၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

? ရုပ်စိရင်ပုံအမြွက်ကား၊ ။'**राम**'ဟူသောပုံလိင်အကာရန္တသဒ္ဒါကိုတည်ပြီးလျှင်၊ သုတ်နံပါတ်{၇၉}သုတ်ဖြင့်၊ ပထမာဧကဝုစ်'**सि**'ဘတ်သက်၊ ၎င်း'**सि**'ဝိဘတ်ရှိက်၊'**र्**'သရကို၊ သုတ်နံပါတ်{၎}သုတ်ဖြင့်၊"ဂွတ်"အမည်မှည့်ပြီးလျှင်၊ထိုသုတ်၏ဂုတ္တိဒ္ဒါ၊'**तस्यकार्येऽनुच्चारः**'ဟူဆိုအပ်သည့်နှင့်အညီ၊အနုဂ္ဂသညာရှိသောဂွတ်မည်သော'**र्**'အက္ခရာကိုချေပြီးနောက်၊{၁၀၃}ဤသုတ်ဖြင့်၊'**रामः**'မည်သော အဆုံးဝဏ္ဏအဘာဝ-ဝိရာမကြောင့်၊ '**राम**' ဟူသောအကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါ၏အဆုံး၌တည်သော၊'**स्**'-၏တည်ရာရှိက်၊ '**वि**' မည်သော ဝိသဇ္ဇနီပြုသည်ရှိသော်၊'**रामः**'-ဟူသော ဖြယ်ရာသည်၊ သဏ္ဌာဒ္ဓါသာသာ လောကိကသဒ္ဒါအားလျော်စွာပြီး၏၊ ။နောက်နောက်ရှိက်လည်း၊ဤနည်းအတိုင်းသုတ်လက္ခဏာကိုထောက်၍ရုပ်ပြီးစီရင်ကြလေ၊မခဲယဉ်းပြီ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဒီးဂါ–ဒီဂုရမမင်းဂါမမ်–ရာမမင်းတယောက်ကို၊ *၊ **ရာမော်–**ရာမမင်းနှစ်ယောက်တို့ကို၊ ။

၁၀၅....**ဿသ်–နာမိ–**'ဿ'ဝိဘတ်၊ 'ဂ' အက္ခရာအာဂုဝ်နှင့်တက္ခြဖြစ်သော့'**အာမ်**'ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **သ်သ–**ရသသရဏ်၊ **ဃ်း–**ဒီဃအပြုသည့်၊ **သ်ယာတ်–**ဏ်၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၀၅.....**ပရေ–**သော၊ **ဿသိ စ–**ကြောင့်၎င်း၊ **နာမိ စ–**ကြောင့်၎င်း၊ **ဿသ်–**ဏ်၊**ဃ်း–**သည်၊**သ်ယာတ်–**ဏ်၊ ။ဂုဏ်နှက်၊ ။

၁၀၆....**ပုံသိ တု–**ပုံလိင်ဖွဲ့ကဲကား၊ **ဿ်–**'**ဿ**'ဝိဘတ်သည်၊ **နဃ်း–**'**ဂ**'အက္ခရာအပြုသည်၊**သ်ယာတ်–**ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၆.....**ပုံလိင်ဆွဲ–**ပုံလိင်ဖွဲ့ကဲ၊**သ်ယာတ်–**ရသသရဏ၊**ပရဃ်း–**နှောင်းသော၊ **ဿ–**သည်၊**နဃ်း–**သည်၊**သ်ယာတ်**ဏ်၊ ။ဂုဏ်နှက်၊ ။

ရာမာန်–ရာမမင်းအများတို့ကို၊ ။

၁၀၇...,**အတဃ်း–**'**အ**' အက္ခံရာမှ၊ **ပရေသာမ်–**နှောက်ဖွဲ့ကဲကြောင့်သော၊ **ဋာ-ဘိသ်-ဍေ-ဍသိ-ဍသော်သာမ်–**'**ဋာ**' ဝိဘတ်၊ '**ဘိသ်**' ဝိဘတ်၊ '**ဍေ**' ဝိဘတ်၊ '**ဍသိ**' ဝိဘတ်၊ '**ဍသ်**'ဝိဘတ်၊ '**ဩသ်**'ဝိဘတ်တို့ဏ်၊**သ်ထာနေ–**တည်ရာဖွဲ့ကဲ၊ **ဧတဲသ်-ဟ်ာတ် သ်ယ-ယောသ်း–**'**ဧတ**' အပြု၊ '**ဧသ်**' အပြု၊'**အယ**' အပြု၊ '**အာတ်**' အပြု၊ '**သ်ယ**' အပြု၊ '**ယောသ်**' အပြုတို့သည်၊**သ်ယုဃ်း–**အစည်အတိုင်းဖြစ်ကုန်ဏ်၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၇.....**အကာရာတ်–**မှ၊ **ပရေသာမ်–**ကုန်သော၊ **ဧသာမ်–**ထိုသုတ်ဖွဲ့ကဲဆိုအပ်ပြီးသော"**ဋာ**"အစရှိသောဝိဘတ်တို့ဏ်၊ **သ်ထာနေ–**၌၊ **ဧတေ–**ထိုသုတ်ဖွဲ့ကဲဆိုအပ်ပြီးသော"**ဇသ**"အစရှိသောအပြုတို့သည်၊ **ကြမာတ်–**အစဉ်အတိုင်း၊**သ်ယုဃ်း–**ကုန်ဏ်၊ ။ဂုဏ်နှက်၊ ။

၁၀၈....**ပုဃ်း–**'**ဒ**' အက္ခရာ၊ရေဖ-အက္ခရာ၊'**ဈ**'ဝဏ်မှ၊**ပရသ်ယ–**နှောင်းသော၊ **အဒန်တေ–**ပုဒ်ဏ်အဆုံးမဟုတ် ပုဒ်ဏ်အလယ်ဖွဲ့ကဲ၊ **သ်ထိတသ်ယ–**တည်သော၊**နဃ်း–**'**ဂ**'အက္ခရာဏ်၊ **အဝ်-ဇ္ဈဟ်ာန်တရေဒပိ–**'**အဝ်**' သမာဟာရ၊ကဝဂ်၊ ပဝဂ်အက္ခရာ ခြားငြားသော်လည်း၊ **ဏဃ်း–**'**ဏ**'အက္ခရာအပြုသည်၊**သ်ယာတ်–**ဏ်၊ **တု–**အဓိအဓေဂတပါဃ်းကား၊ **အတဒ်ာတ်–**ထို '**ဂ**' အက္ခရာဏ်ဖွဲ့ကဲမဟုတ်သောဤပုဒ်ဏ် '**ဒ**'အက္ခရာ၊ ရေဖ-အက္ခရာ၊ '**ဈ**'ဝဏ်မှ၊ **ပရသ်ယ–**

---

* 'मो बिन्दुरवसाने वा' ဟူသော အော်ဏာဒိကသုတ်ဖြင့် စိရင်၍ လည်းစာကိုယ်အတိုင်း၊'**ရာမံ**'–ဟုရွတ်ပြီးထားလေဦး၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဧသော်၊**ससेपुस्यादेः**–သမာသ်မှနောက်ရှိက်စိရင်အဝ်ဧသော၊'**ईप्**'ပစ္စည်း၊ '**सि**' စသော ဝိဘတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ **अ-पक्कयुवाहः**–'**अपक्व**' သဒ္ဒါ၊ '**युवन्**' သဒ္ဒါ၊ '**अहन्**' သဒ္ဒါ၏၊'**न्**' အက္ခရာသည်၊ကြဉ်အဝ်သော၊**नः**–'**न**'အက္ခရာ၏၊ **अव्-कु-ष्वन्तरेऽपि**–သော်လည်း၊ **णः**–'**ण**' အက္ခရာ **आ**ပ္ပြိသည်၊ **स्यात्**–၏၊ **तु**–အစိအရင်တပါးကား၊ **नैकाच्कोः**–ထရုသော၊ '**अच्**' သမာဟာရရှိသောသဒ္ဒါ၊ ကဝဂ်အက္ခရာရှိသောသဒ္ဒါတို့၏၊ '**न्**' အက္ခရာမှ တပါးသော၊ **नः**–'**न**' အက္ခရာ၏၊ **अव्-कुष्वन्तरेऽपि**–သော်လည်း၊ **णः**–'**ण**' အက္ခရာအပ္ပြိသည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၀.....**षकाराच्च**–မှရင်း၊ **रेफाच्च**–မှရင်း၊ **ऋवर्णाच्च**–ဂိဝဏ်မှရင်း၊ **परस्य**–သော၊ **अदान्ते**–နို့က်၊ **स्थितस्य**–သော၊ **नस्य**–"**န**"အက္ခရာ၏၊ **अव्-कवर्ग-पवर्ग-व्यवधानेऽपि**–"**အဝ်**" သမာဟာရ၊ ကဝဂ်၊ပဝဂ်အက္ခရာ ခြားငြားသော်လည်း၊**णः**–"**ဏ**"အက္ခရာအပ္ပြိသည်၊**स्यात्**–၏ ။

यत्र-दे–အကြင်ပုဒ်နို့က်၊**नः**–"**န**"အက္ခရာသည်၊ **अस्थि**–ရှိ၏၊**ततः**–ထို "**န**" အက္ခရာရှိသောပုဒ်မှ၊ **अन्यत्र**–တပါးသောပုဒ်၌၊ **गतात्**–ဖြစ်သော၊ **निमित्तात्तु**–ဗ-အက္ခရာ၊ရေဖ-အက္ခရာ၊ဂိဝဏ်ဟူသော နိမိတ်မှကား၊**परस्य**–သော၊**सान्त्**–သမာသ်မှ၊ **परे**–နောက်နို့က်၊**विहितेन**–စိရင်အဝ်သော၊**इषाच**–"**ဤဝ်**"ပစ္စည်းနှင့်ဂင်း၊**स्यादिनाच**–"**သိ**"အစရှိသော ဝိဘတ်နှင့်ဂင်း၊**सहितस्य**–တကွနောက်ဖြစ်သော၊ **पकारादिवर्जितस्य**–"**ပကွ**" အစရှိသော သဒ္ဒါသည် ကြည်ဇာဝ်သော၊ **नस्य**–၏၊ **अव्-कवर्ग-पवर्ग-व्यवधानेऽपि**–သော်လည်း၊**णः**--သည်၊**स्यात्**–၏၊ ။

एकाचः–တရုသော"**အဝ်**"သမာဟာရရှိသောသဒ္ဒါမှရင်း၊ **सकवर्गाच्च** ကဝဂ်အက္ခရာနှင့် တကွဖြစ်သော သဒ္ဒါမှရင်း၊ **अन्यस्य**–တပါးသော၊ **तस्यैव**–ထိုသို့သဘောရှိသော "**န**"အက္ခရာ၏သာလျှင်၊ **अव् कवर्ग-पवर्ग-व्यवधानेऽपि**–သော်လည်း၊ **णः**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ ရုတ္တိနှက်၊ ။

रामेण–ရာမမင်းတယောက်ဖြင့်၊ တယောက်နှင့်၊ တယောက်သည်၊ တယောက်ကြောင့်၊ ။

၁၀၄....**क्ति-म-भ-वि**–ဝိဘတ်၏၊ '**ဗ**' အက္ခရာ၊ '**ဘ**' အက္ခရာ၊ '**ဝ**' အက္ခရာကြောင့်၊**अ**–'**အ**'အက္ခရာသည်၊**आ**–'**အာ**'အပ္ပြိသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၀၉.....**परेषु**—ကုန်သော်၊ **ङेः**—ဝိဘတ်၏၊ **म-भ-वेषु**—တို့ကြောင့်၊ **अकारः**—သည်၊**आकारः**—သည်၊**स्यात्**—၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်။ ။ *

रामाभ्याम्—ရာမမင်းနှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊နှင့်၊သည်၊ကြောင့်၊**रामैः**—ရာမမင်းအများတို့ဖြင့်၊ နှင့်။ သည်၊ကြောင့်၊ **रामाय**—ရာမမင်းတယောက်အား၊**रामाभ्याम्**—ရာမမင်းနှစ်ယောက်တို့အား၊ ။

၁၁၀....**ङेः**—နာမဝိဘတ်၏။ **ङ्वे**—'ङ्व' မည်သောဗဟုဝုစ်ခု၊ **स्मि**—'स्' အက္ခရာ၊'मि'အက္ခရာကြောင့်၊ **अः**—'अ'အက္ခရာသည်၊ **एः**—'ए' အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၁၀.....**ङेः**—၏။ **ङ्वे**—နှိုက်၊**परयोः**—နှောင်းကုန်သော၊ **स-भयोः**—တို့ကြောင့်၊**अकारः**—သည်၊**एकारः**—သည်၊**स्यात्**၏။ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

रामेभ्यः—ရာမမင်းအများတို့အား၊ **रामात्**—ရာမမင်း တယောက်မှ၊ **रामाभ्याम्**—ရာမမင်း နှစ်ယောက်တို့မှ၊ **रामेभ्यः**—ရာမမင်းအများတို့မှ၊ **रामस्य**—ရာမမင်းတယောက်၏၊**रामयोः**—ရာမမင်းနှစ်ယောက်တို့၏၊ ။

၁၁၁....**स्वद्यापूसंख्यार्ण्णः**—ရဿသရ၊နဒီဂိုဏ်းသဒ္ဒါ၊ 'आप्'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၊ 'र्'အဆုံးရှိသော သရ်ျှသဒ္ဒါ၊ 'प'အဆုံးရှိသော သရ်ျှသဒ္ဒါ၊' न'အဆုံးရှိသောသရ်ျှသဒ္ဒါမှ၊**परस्य**—သော၊**आमः**—'आम्' ဝိဘတ်၏၊**आदौ**—အစနှိုက်၊ **नुम्**—'न्'အက္ခရာလာသည်၊ **स्यात्**—၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၁၁.....**स्वाच्च**—မှဂုင်း၊ **द्याच**—မှဂုင်း၊ **आपश्च**—မှဂုင်း၊ **र-षनान्त-संख्यायाश्च**—"ရ်"အဆုံးရှိသော သရ်ျှသဒ္ဒါ၊ "ပ" အဆုံးရှိသော သရ်ျှသဒ္ဒါ၊"န"အဆုံးရှိသောသရ်ျှသဒ္ဒါမှဂုင်း၊**परस्य**—သော၊**आमः**—"အာမ်" ဝိဘတ်၏၊**आदौ**—နှိုက်၊ **नुम्**—သည်၊ **स्यात्**—၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

र्ष-णत्वे—ဒီဃ၏ အဖြစ်၊ "ဏ" အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကို၊ **कृते**—သော်၊ **रामाणाम्**—ရာမမင်းအများတို့၏၊ **रामे**—ရာမမင်းတယောက်၌၊ **रामयोः**—ရာမမင်းနှစ်ယောက်တို့နှိုက်။ ။

---

* ဤသုတ်သည်၊ပမောဒဇနိဒိုကာဆရာ၏အလိုအား၊ဖြင့်၊'**आ-क्ति-भ-स्वि**'ဟုနေမှသင့်ထျော်သည်၊ သဘောယူထိုက်လည်းရှိသည်၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ သျှာဒိဗကရဏမည်သော နာမ်ကျမ်းနှိုက်၊ "ဘ" အက္ခရာထလုံး၊ တျှာဒိဗကရဏမည်သောအာချာတ်ကျမ်းနှိုက်၊ "မ၊ဝ" အက္ခရာနှစ်လုံးတို့သာယူသင့်ထသင့်ထျော်ကြောင့်တည်း။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၁၂....**क्विलात्**–ကဝဂ်အက္ခရာ၊ 'ဋ္'သမာဟာရပ္ပ၊ **परः**–သော။ **कृतः**–ပြုအပ်သော။ ဝါ၊ပစ္ဆည်း-အာဒေသ-အာဂမဖြစ်သော၊ **असात्**–'स'ပစ္ဆည်း၏ "သ" အက္ခရာမဟုတ်သော၊ **अदान्ते**–ပုဒ်၏အဆုံးမဟုတ် ပုဒ်၏ အလယ်၌ကိ်၊ **स्थितः**–တည်သော၊ **सश्च**–'स' အက္ခရာသည်ဌင်း၊ **शास-वस-घस-साढ़ाम्**–'शास'ဝါတိ်၊ 'वस'ဝါတိ်၊ 'घस' ဝါတိ်၊'साढ़' ဝါတိ်တို့၏၊ **सश्च**–'स' အက္ခရာ သည်ဌင်း၊ **नु-व्यन्तरेऽपि**–အနွံသွာရ၊ ဗိသဇ္ဇနီခြားငြားသော်လည်း၊ **पः**–'ပ'အက္ခရာအပ္ပါသည်၊**स्यात्**–၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

၁၁၂..... **क्ववर्गाच्च**–ဌဌင်း။ **इलाच्च**–ဌဌင်း၊ **परः**–သော၊ **कृतः**–သော၊ **सादृजः**– "စသောတ်" ပစ္ဆည်း၏ "သ" အက္ခရာသည် ကြဉ်အပ်သော၊ **इ-मध्याः**–ပုဒ်၏အလယ်၌ကိ်ဖြစ်သော၊ **सकारश्च**–သည်ဌင်း၊ **शासादेः**– "ဝါသ'အ'စဂိုသောဝါတိ်၏၊ **सकारश्च**–သည်ဌင်း၊ **नु-वि-व्यवधानेऽपि**–သော်လည်း၊**पः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဝုတ်နှက်၊ ။

एत्व-पत्वे–'ဧ'အက္ခရာ၏အဖြစ်၊'ပ'အက္ခရာ၏အဖြစ်ကို၊**कृते**–သော်၊ **रामेषु**–ရာမမင်းအများတို့၌ကိ်၊ ။

मुकुन्दानन्द-गोविन्दादयः–မုကုန္ဒ-သဒ္ဒါ၊အာနန္ဒ-သဒ္ဒါ၊ဂေါဝိန္ဒ-သဒ္ဒါ အစဂိုကုန်သော အကာရန္တ ပုလိင်သဒ္ဒါတို့ကို၊ **एवम्**–ဤ"ရာမ"သဒ္ဒါ ၌ကိ်ဤဆိုအပ်ပြီးသောရုပ်အတူ၊ **सुधीभिः**–ပညာရှိတို့သည်၊ **ज्ञेयाः**–သိ အပ်ကုန်၏။ ဝါ၊သိကြလေ။ ။**मुकुन्द**–လွတ်မြောက်ခြင်းကို ပေးတတ် သောဗိသကိုးနှတ်။ **आनन्द**–လွန်စွာနှစ်သက် ရုံမက်တတ်သောသူ၊ ဝါ၊မြဲမွာ၊**गोविन्द**–နွားတို့ကိုအစိုးရသောသူ၊ဝါ၊ဗိသကိုးနှတ်၊ ။

၁၁၃....**अतः**–'အ'အက္ခရာအဆုံးရှိသော၊**सेः**–'သြ'မည်သောဿဒ္ဓ နှာပ်သဒ္ဒါပ္ပ၊ **परेषाम्**–နွောင်းကုန်သော၊ **जस्-ङे-ङसि-ङीनाम्**–'जस्'ဝိ ဘတ်၊'ङे' ဝိဘတ်၊'ङसि' ဝိဘတ်၊'ङि' ဝိဘတ်တို့၏။ **स्थाने**–၌ကိ်၊ **इ-स्मै-स्मात्-स्मिनः**–'इ' အပ္ပါ၊ 'स्मै'အပ္ပါ၊'स्मात्'-အပ္ပါ၊ 'स्मिन्'အပ္ပါတို့ သည်၊ **स्युः**–အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၁၃.....**अकारान्तात्**–သော၊ **सेः**–ပ္ပ၊ **परेषाम्**–ကုန်သော၊ **एषाम्**– ထိုသုတ်၌ကိ်ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော "ဧသ်"အစဂိုကုန်သောဝိဘတ်တို့၏၊ **स्थाने**–၌ကိ်၊ **एते**–ထိုသုတ်၌ကိ်ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော "ဣ" အစဂိုကုန် သော အာဒေသတို့သည်၊ **क्रमात**–အစဉ်အတိုင်း၊ **स्युः**–ကုန်၏။ ။ ဝုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

सर्व्वे–အလုံးစုံကုန်သော သူအများတို့သည်။ **सर्व्वस्मै**–အလုံးစုံသော သူအား။ **सर्व्वस्मात्**–အလုံးစုံသောသူမှ။ **सर्व्वस्मिन्**–အလုံးစုံသော သူ၌ဘဲ။ ။

၁၁၄ ...**आत्**–အဝဏ်အဆုံးရှိသော။ **ङेः**–မှ။ **परस्य**–သော။ **आमः**–'**आम्**'ဝိဘတ်၏။ **सुम्**–အစဉ်ဘဲ'**स**'အကျွံရောလာသည်။ **स्यात्**–၏။ ။ သုတ်နှင်း။ ။

၁၁၄.....**अवर्णान्तात्**–ရှိသော။ **ङेः**–မှ။ **परस्य**–သော။ **आमः**–၏။ **अदौ**–မဟုတ်သော်။ **सुम्**–သည်။ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှင်း။ ။

एत्व-पत्वे–"ဧ"အကျွံရောဝင်၏အဖြစ်၊ "ဖ"အကျွံရောဝင်၏အဖြစ်ကို၊ **कृते**–ပြုအပ်သည်ရှိသော်။ ။

सर्व्वेषाम्–အလုံးစုံကုန်သော သူတို့၏။ ။**शेषम्**–ကြွင်းသော ရုပ်သည်။ **रामवत**–'**राम**'သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်တူ၏။ ။

अकारान्ताः–'**अ**' အကျွံရောအဆုံးရှိကုန်သော၊ **विश्वादयः**–'**विश्व**'အဝ ရှိကုန်သော သဗ္ဗနာမ်သဒ္ဒါတို့သည်၊ **एवम्**–ဤ'**सर्व्व**'သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်ပုန်ပြိုးခြင်းပဒမာလာတူကုန်၏။ ။

उभशब्दः–'**उभ**'သဒ္ဒါသည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ။ **द्वान्तः**–နှိုဝစ် အဆုံးရှိ၏။ ။**उभौ**–နှစ်ယောက်သော သူတို့သည်၊ **उभौ**–နှစ်ယောက်သောသူတို့ကို၊ **उभाभ्याम्**–နှစ်ယောက်သော သူတို့ဖြင့်။ နှင့်၊ သည်၊ ကြောင့်၊ **उभाभ्याम्**–နှစ်ယောက်သော သူတို့အား၊ **उभाभ्याम्**–နှစ်ယောက်သော သူတို့မှ၊ **उभयोः**–နှစ်ယောက်သောသူတို့၏၊ **उभयोः**–နှစ်ယောက်သော သူတို့၌ဘဲ။ ။

जसि–'**जस्**'ဝိဘတ်နှောင်းရောနှင်း၊ **नेमे-नेमाः**–'**नेमे-नेमा**'ဟုရုပ်နှစ်ချပြီး၏။ ။**नेमे**–ထက်ဝက်တို့သည်၊ **नेमाः**–ထက်ဝက်တို့သည်၊ **शेषम्**–ကြွင်းသောရုပ်သည်၊ **सर्व्ववत्**–'**सर्व्व**'သဒ္ဒါနှင့်တူ၏။ ။

၁၁၅....**पूर्वादेः**–'**पूर्व्वादि**'ဂိဏ်းသဒ္ဒါမှ၊ **परौ**–နှောင်းကုန်သော၊ **ङसि-ङी 'ङसि'** ဝိဘတ်၊ '**ङि**' ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့သည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **स्मात्-स्मिनौ**–'**स्मात्**' အပြု၊ '**स्मिन्**' အပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ **स्याताम्**–အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၁၁၅.....**तौ**–ထိုသုတ်နှင်း ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ **ङसि**–ဝိဘတ်၏ "သွာတ်"အပြု၊ **ङि**–ဝိဘတ်၏"ဆွိန်"အပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ **स्याताम्**–အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှင်း။ ။

पूर्वस्मात्–အရှေ့အရပ်မှ၊ ဝါရှေ့ကာလမှ၊ **पूर्वात्**–၎င်း၊ **पूर्वस्मिन्**–

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နိုင်၊**पूर्वे**–ဂုင်း။ **शेषम्**–သည်၊ **नेमवत्**–'**नेम**'သဒ္ဒါ၏ ရုပ်နှင့်တူ၏၊ ။ **परादयः**–'**पर**'စသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **एवम्**–ဤဆိုအပ်ပြီးသော။ '**पूर्व**' သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်တူ၏။ * ။ ။

समोऽतुल्ये-इत्यादिः–'**समोऽतुल्ये**' ဤသို့အစရှိသော စကားအထူး ကို၊ **उक्तेः**– ဂုစ်ဆယ်နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော သုတ်၏ဂုတ္တိအဆုံးဂါထာ နိုင်ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ **अधुना**–ယခုအခါနိုင်၊ **तेषाम्**–ထို '**अतुल्य**' စသည်အနက်ရှိသော၊'**सम**'စသောသဒ္ဒါ၏၊ **उदाहरणम्**ကို၊ **प्रवक्षामि**– ဆိုပေအံ့။ ။'**अधुना**'စသောပုဒ်ကား၊မပါဘူသေသာ ။

समस्मात्–ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးရုံသော သတ္တမာ အပေါင်း ထက်၊ **पूर्वस्मा**–ရှေးကာလနိုင်ဖြစ်တော်မူသော၊ **अमेधसाम्**–ပညာနည်းသော သူအပေါင်းတို့၏၊ **अन्तरस्मा**– အလွတ်ခြင်ပဖြစ်ထသော၊ **सुमेधसाम्**– ကောင်းမြတ်သောပညာရှိသူလူအပေါင်းတို့၏၊ **अन्तरस्मै**–ခါးဝတ်ပုဆို အတွင်္ကန်လုံးတွင်းနိုင် တည်တော်မူထသော၊ **सताम्**–သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့၏၊ **स्वस्मै**–အတ္တဒေါဆို မိမိကိုယ်ဖြစ်ထသော၊ **स्वयम्भुवे**– အလိုလိုဖြစ်သောဗြဟ္မာမင်းအား။**नमः**–ကိုးပါ၏၊ ။

एषाम्–ထိုနွားကို စောင့်ရှောက်တတ်သော နွားကျောင်းသား အ ပေါင်းတို့နှင့်၊ **सभाय**–လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သော အဖြစ်ဖြင့်၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းတည်းဟူသောသဘောတူထသော၊ **एषु**–ထိုလောက နိုင်ဖြစ်သောသတ္တမာအပေါင်းတို့ထက်။ **पराय**–လွန်မြတ်တော်မူသော၊ **यदुस्वाय**–ယဒုမင်း၏ အမျိုးအနွယ်၌ ဖြစ်ထသော၊ **स्वाय**–ယဒုမင်း တို့၏ဥစ္စာဝနဖြစ်သော၊ **मल्लैः**–အားထုတ် လုလွှ- အစွမ်းဂြိတတ်သော လက်ဝှေ့သည်တို့သည်၊**जुष्टाय**–ပူဇော်ပသမှီဝဲအပ်ထသော၊ **शार्ङ्गिणे**– ဗိသကိုးနတ်အား။ **मुक्तयेच**–ဘေးအပေါင်းမှလွတ်ကင်းခြင်းငှါ ၎င်း၊ **अर्थान्तरायच**–ဓမ္မ-အတ္ထ-ကာမတည်းဟူသော အကျိုးတပါးအလို၌ ၎ င်း၊**नमः**–ကိုးပါ၏၊ ။

अतिसर्व्वाय–အလုံးရုံသော သတ္တမာ အပေါင်းကို လွန်မြတ်တော်မူ ထသော၊ **सात्वन्यानाम्**–သူတော်ကောင်းဖြစ်သောသူ၊သူတော်ကောင်း

---

* '**पर**'သဒ္ဒါသည်၊ အရပ်မျက်နှာဟူသောအနက်၊ အရပ်ဒေသဟူ သောအနက်၊ အခါကာလဟူသောအနက်နိုင်သာလျှင်။ သဗ္ဗနာမ်မည် ၏၊တပါးဟူသောအနက်၊ ရန်သူဟူသောအနက်၊ အမြတ်ဟူသောအ နက်တို့နိုင်ကား၊သဗ္ဗနာမ်မမည်ဟုဆုတ်လေ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဖြစ်သောသူမှ ထပါးသော သူယုတ်မာဖြစ်သောသူတို့၏၊ **सखि-द्विषे**—ဓိတ်ဆွေ-ရန်သူအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်တော်မူထသော။ **कालावराय**—လေ့ကအောက်ကာလအား ဖြင့်ယင်သော၊ **जगताः**—လောကထက်၊ **कालेन**—ကာလအားဖြင့်၊ **पूर्व्वाय**—ရှေးဦးအစ ဖြစ်ထသော၊ **सर्व्वाय**—မဟာဒေဝနှတ်အား၊ **नमः**—ရှိခိုးပါ၏။ ။

जसि—"ဇသ်" ဝိဘတ် နှောင်းရာန္ဓိက်။ "**साध्वन्ये-साध्वन्याः**" ဟုရုပ်နှစ်ခုပြီး၏။ ၊**साध्वन्ये**—သူတော်ကောင်း, သူယုတ်မာတို့သည်၊ **साध्वन्या**—၎င်း။

जसि—န္ဓိက်၊ '**अल्पे-अल्पा**' ဟု ရုပ်နှစ်ခု ပြီး၏၊ ၊ **अल्पे**—အနည်းငယ်တို့သည်၊**अल्पाः**—တို့သည်၊**शेषम्**—သည်၊ **रामवत्**—'**राम**'သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်တူ၏၊ ၊**प्रथमादयः**—"ပထမ" စသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **एवम्**—၍၊ '**अल्प**' သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်တူ၏၊ ၊**प्रथमः**—ရှေးဦးအစ ပထမပြောက်ဖြစ်သောသူသည်၊ ၊

द्वितीयस्मै—နှစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော သူအား၊ **द्वितीयाय**—၎င်း၊ **द्वितीयस्मात्**—နှစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော သူမှ၊ **द्वितीयात्**—၎င်း၊ **द्वितीयस्मिन्**—နှစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သောသူ၌က်၊ **द्वितीये**—၎င်း၊ ၊ **तृतीयः**—သဒ္ဒါသည်၊**एवम्**—၍'**द्वितीय**'သဒ္ဒါနှင့်ရုပ်တူ၏၊ ၊**निर्जरः**—အို ခြင်းကင်းသောဓိဿကိုးနှတ်တယောက်သည်၊ ၊

၁၁၆....**अचि**—'**अच्**' သမာ ဟာရကြောင့်၊ **जरा**—'**जरा**' သဒ္ဒါသည်၊ **जरस्**—'**जरस्**' အပ္ပြါသည်၊ **तु**—အ၏သဖြင့်၊ **स्यात्**—၏၊ ၊ ရုတ်နှက်၊ ၊

၁၁၆.....**परे**—သော၊**अचि**—ဝိဘတ်နှင့်စပ်သော "**အစ်**"သမာဟာရကြောင့်၊**जराशब्दः**—"ဇရာ"သဒ္ဒါသည်၊**जरस्**—သည်၊**वा**—သဖြင့်၊**स्यात्**—၏၊ ၊ဝုတ်ဒုက်၊ ၊

निर्जरसौ—အိုခြင်း ကင်းသော သူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ **निर्जरसः**—အများတို့သည်၊ **निजरसम्**—ဘဝယောက်ကို၊ **निर्जरसौ**—နှစ်ဝယောက်တို့ကို၊ **निर्जरसः**—အများတို့ကို၊ **निर्जरसा**—ဘဝယောက်ဖြင့်၊ နှင့်၊ သည်ကြောင့်၊**केचित्**—အချို့သောပညာရှိတို့သည်၊ **सावकाश-निरवका शयोः**—သာဝကာသ အစီအရင်၊ အနာဝကာသ အစီအရင် နှစ်ပါးတို့တွင်၊ **निरवकाशः**—အနာဝကာသ အစီအရင်သည်၊ **बलवान्**—အား ရှိ၏၊ ဝါ၊ အသွင့်သာ၏၊ **इति**—၍သို့၊ **न्यायात्**—နိယမရှိခြင်းကြောင့်၊ **जरसादेश**—

From the Library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

करणात्–"ဇရဿ်" အာဒေသကိုပြုသည်မှ၊ **आदौ**–အစ၌၊ **टा-ङसोः**–"ဋာ"ဝိဘတ်၊"ငသိ"ဝိဘတ်နှစ်ခုတို့၏၊ **स्थाने**–အရာ၌၊**इनातौ**–"ဣန"အပြု၊"အာတ်"အပြုနှစ်ခုတို့ကို၊**इच्छन्ति**–အလိုရှိကြကုန်၏၊ ။

निर्जरसिन–အိုခြင်းကင်းသောသူဘယောက်ဖြင့်၊နှင့်၊သည်၊ကြောင့်၊ **निर्जरसैः**–အများတို့ဖြင့်၊ တို့နှင့်၊ တို့သည်၊ တို့ကြောင့်၊ **निर्जरसे**–တယောက်အား၊ **निर्जरसः**– တယောက်မှ၊ **निर्जरसात्**– တယောက်မှ၊ **इत्यादि**–၌သို့အစရှိသောရုပ်သည်၊**सिद्ध्यति**–ပြီး၏၊ ။

पक्षेच–"ဇရဿ်"အာဒေသမပြုသော အတ္ထိဒ္ဓဒင်း၊ **ङसेच**–"ဘျာဝ်-တိသ်-ဘျာသ်-သုဝ်"တည်းဟူသော' ङस् 'သမာဟာရ ဝိဘတ်နှောင်းရာ ရှိက်ဒင်း၊**रामवत्**–' राम 'သဒ္ဒါ၏ရုပ်နှင့်တူ၏၊ ။

၁၁၇....**शसादि-पौ**–' शस् ' အစရှိသော တဆယ့်ခြောက်လုံးသော ဝိဘတ်၊' पि 'မည်သော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ **पादा**။०။**दोषः**–"**पाद** သဒ္ဒါ၊ **दन्त**–သဒ္ဒါ၊ **यूष**–သဒ္ဒါ၊ **निशा**–သဒ္ဒါ၊ **पृतना**–သဒ္ဒါ၊ **मास**–သဒ္ဒါ၊ **आसन**–သဒ္ဒါ၊ **सानु**–သဒ္ဒါ၊ **नासिका**–သဒ္ဒါ၊ **उदक**–သဒ္ဒါ၊ **हृदय**–သဒ္ဒါ၊ **असृज्**–သဒ္ဒါ၊ **यकृत्**–သဒ္ဒါ၊ **शकृत्**–သဒ္ဒါ၊ **शीर्ष**–သဒ္ဒါ၊ **दोष्**"–သဒ္ဒါတို့သည်၊ **पद्**။०။**दोषणः**–"**पद्**အပြု၊ **दत्**–အပြု၊ **यूषन्**–အပြု၊**निश्**–အပြု၊ **पृत्**–အပြု၊**मास्**–အပြု၊ **आसन्**–အပြု၊ **स्नु**–အပြု၊**नस्**–အပြု၊**उदन्**–အပြု၊ **हृद्**–အပြု၊**असन्**–အပြု၊ **यकन्**–အပြု၊ **शकन्**–အပြု၊ **शीर्षन्**–အပြု၊ **दोषन्**" အပြုတို့သည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **स्युः**–အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကုန်၏၊ ။ သုတ်နှင်း၊ ။

၁၁၇.....**परे**–သော၊ **शसादौ च**–"ဇဿ်" အစရှိသော ဝိဘတ် တဆယ့်ခြောက်လုံးတို့ကြောင့်ဒင်း၊ **पौ च**–"ပိ"မည်သော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်ဒင်း၊**एषाम्**–ထိုသုတ်နှိုက် ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော "ပါဒ"အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊**स्थाने**–နှိုက်၊ **एते**–ထိုသုတ်နှိုက် ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော "ပဒ်"အစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊ **क्रमात्**–တိုင်း၊ **वा**–သဖြင့်၊**स्युः**–ကုန်၏၊ ။၀ုတ္တိနှင်း၊ ။

पदः–ခြေအများတို့ကို၊**पदा**–ခြေတခုဖြင့်၊ **पद्भ्याम्**–ခြေနှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–၌သို့အစရှိသည်ဘည်း၊ **दतः**–သွားအများတို့ကို၊ **दता**–သွားတခုဖြင့်၊**दद्भ्याम्**–သွားနှစ်ခုတို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–၌သို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

၁၁၈....**पौ**–' पि 'သည်ရှိသောတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ **अम्बस्यात्**–' म 'သံယုဂ်ရှိသောသဒ္ဒါ၊' ब 'သံသုဂ်ရှိသောသဒ္ဒါသည်ကြဉ်အင်သောတပါး၊သောသဒ္ဒါမှ၊ **परस्य**–သော၊ **अनः**–' अन् 'အတို့အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

'အိန်' အတို့ဏ်၊ **सदा**–အမြဲ၊ **अलोपः**–'အ' အက္ခရာ၏ ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ **ई-ङ्योस्तु**–'ई' အက္ခရာဖြစ်သော်ပစ္စည်း၊ 'ङि'ဝိဘတ်နှစ်ခု တို့ကြောင့်ကား၊ **अलोपः**–သည်၊ **वा**–အချို့ သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊ သုတ်နှက်၊ ၊

၁၁၀.....**परे**–သော၊ **पौ**–ကြောင့်၊ **अनः**–၏၊**अकारस्य**–၏၊**नित्यम्**–အမြဲ၊ **लोपः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ **ई-ङ्योस्तु**–ကြောင့်ကား၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ **मस्याच्च**–'म'သံယုဂ်ရှိသော်သဒ္ဒါမှလည်း၊ **वस्याच्च**–'व'သံယုဂ်ရှိ သော်သဒ္ဒါမှလည်း၊ **परस्य**–သော၊**अनः**–၏၊ **अकारस्य**–၏၊**लोपस्तु**–သည် ကား၊**न-स्यत्**–မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

यूष्णः–ပဲတို့ဂေလေးတို့ထည့်၍ လေးတို့တို့ကြင်းကြဲချက်အစ် သော ပဲပြုတ်ရည်အများတို့ကို၊ **यूष्णा**–ပဲပြုတ်ရည်တခွက်ဖြင့်၊ ၊

၁၁၄....**अधौ**–'धि'အမည်ရှိသောအာလုပ် 'सि'ဝိဘတ်မှတပါးသော၊ **फे**–'फ' အမည်သည်ကြောင့်၊ဝါ၊ 'सि' စသောဝိဘတ်မှဖြစ်သော'हस्' သဒ္ဒါဟာရ၊ အဆုံးကွက်လပ်ဟူသော ဝိရာမကြောင့်၊ **नः**–လိင်၏ အ ဆုံးနှိုက်တည်သော 'न'အက္ခရာ၏၊ **लुप्**–ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–ဖြစ် ၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၁၁၆.....**परे**–သော၊**अधौ**–သော၊ **फे**–ကြောင့်၊**नस्य**–၏၊**लुप्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

यथा–ဥပမာဂ် အဘာယ်နည်း ဟူမူကား။ **यूषभ्यामित्यादि**–"ယူဖ ဘျာဝ်" ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ၊**यूषभ्यः**–ပဲပြုတ်ရည်နှစ်ခွက်တို့ ဖြင့်၊ ၊**ङे**–"ဧ"ဝိဘတ်နှောင်းရာနှိုက်၊**यूष्णि**–ပဲပြုတ်ရည်တခွက်နှိုက်၊ **यूषणि**–၎င်း၊**यूषे**–၎င်း၊

मासः– လ,အများတို့ကို၊ **मासा** –လ,တခုဖြင့်၊ **माभ्यास्**–လ,နှစ်ခုတို့ ဖြင့်၊ **इत्यादि**– ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ၊**पक्षेच**–"ဝါ" သဒ္ဒါ၏အတို့ နှိုက်၎င်း၊**धौच**–"ဃဝ်"အမည်ရှိသော ဝိဘတ်ငါးလုံးနှောင်းရာနှိုက်၎င်း၊ **रामवत्**–'राम'သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ၊

एके–အချို့သော"ဝါမနှ"အစရှိသောဆရာတို့သည်၊ **पद्दादयः**–'पत्' အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **पृथक्**–အသီးအခြားဖြစ်ကုန်သော၊ **शब्दः**– သဒ္ဒါတို့ပေတည်း၊ **इति**–ဤသို့၊ **वदन्ति**–ဆိုကြကုန်၏၊**तेषाम्**–ထို"ဝါမ နှ"အစရှိသောဂေကေပညာရှိတို့၏၊ **मते**–အယူနှိုက်၊ **पत् ;पदौ;पद इति**– 'पत्;पदौ;पद' ဟူ၍၊**भवन्ति**–နိပ္ပန္နပုဒ်ရှိသည်ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊ဤကား၊ဝါ ဌသော၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၂၀....ဒ္ဂေါ-'ဒြ'ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **संख्या--वि-सायात्-'एक-द्वि-त्रि-चतु'**စသောသင်္ချာဝါစကသဒ္ဒါ၊'**वि**'ဥပသာရသဒ္ဒါ၊'**साय**'သဒ္ဒါမှ၊ **परस्य**-သော၊**अह्नः**-'**अह्न**'သဒ္ဒါ၏။**अहन्**-'**अहन्**'အပြုသည်၊-**वा**-သဖြင့်၊**स्यात्**-၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၂၀.....ဒ္ဂေါ-ကြောင့်၊ **संख्या-वि-सायेभ्यः**-တို့မှ၊ **परस्य**-သော၊ **अह्नइत्यस्य**-'**अह्न**'-ဟုသောသဒ္ဒါ၏။ **अहन्**-သည်။**वा**-သဖြင့်၊ **स्यात्**-ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

द्व्यह्नि-နှစ်ရက်တို့၏ အဖြစ်နှိုက်၊ ဝါ၊နှစ်ရက်နှိုက်၊ **द्व्यह्नि**-ဂင်း **द्व्यह्ने**-ဂင်း။ **व्यह्नि**-လွန်ပြီးဘော နေ့၌။ **व्यह्नि**-ဂင်း၊ **व्यह्ने**-ဂင်း။ **सायाह्नि**-နေ့၏ အဆုံးဖြစ်သော အခါနှိုက်၊ ဝါ၊ ညချမ်း အခါ နှိုက်၊ **सायाह्नि**-ဂင်း။**सायाह्ने**-ဂင်း။ ။

"အ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏။ ။

विश्वपाः-အလုံးစုံသောလောကကိုစောင့်ရှောက်တတ်သောဖိသဏိုး နှတ်တပါးသည်၊**विश्वपौ**-နှစ်ပါးတို့သည်၊ **विश्वपाः**-အများတို့သည်၊ ။ **विश्वपाम्**-တပါးကို၊**विश्वपौ**-နှစ်ပါးတို့ကို။ ။

၁၂၁....**अघौ**-'**घि**' မည်သောဝိဘတ်မှ တပါးသော '**सि**'စသောဝိဘတ်မှဖြစ်သော၊ **अचि**-'**अच्**' သမာဟာရ ကြောင့်၊ **अघोः**-ဓာတ်၏၊ '**आ-लोपः**-အစိတ်ဖြစ်သော 'आ'အက္ခရာ၏ ကြေခြင်းညည်း၊ **स्यात्**-ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၂၀.....**परे**-သော၊**अघो**-သော၊**अचि**-ကြောင့်၊**धोः**-၏၊**आकारस्य**-၏၊**लोपः**-သည်။**स्यात्**-၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

विश्वपः-အများတို့ကို၊ **विश्वपा**-တပါးဖြင့်၊ **विश्वपाभ्याम्**-နှစ်ပါးတို့ဖြင့်၊**इत्यादि**-၍သို့အစရှိသည့်တည်း။ ။

शङ्खदमादयः-'**शङ्ख**+**दमा**' အစရှိသောပုံလိင်"အ"ကာရန္တသဒ္ဒါတို့သည်၊**एवम्**-၍'**विश्वपा**'ဟူသော"အ"ကာရန္တသဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊**शङ्खदमा**-ခရွသင်းမွှတ်တတ်သောသူ။ ။

धोः-သည်၊**किम्**-နည်း၊ **हाहाः**।।०।।**त्यादि**-"ဟာဟား၊လ။" ၍သို့အစရှိသောရုပ်ကိုပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။

हाहाः-"ဟာ" ဟူ၍စက်ဆုတ်ဘွယ်သော အသံကို စွန့်လွှတ်တတ်သောဂန္ဓပ္ပနတ်မျိုးအများတို့ကို။ **हाहा**-တကောက်ဖြင့်၊ **हाहाभ्याम्**-နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၊၇၂။ **शेषम्**—အကြွင်းသည်၊ **विश्वपावत्**—"ဝိဿပါ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့် တူ၏။ ၊

"**अआ**" ကာရန်ပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ၊

——

हरिः—ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်တပါးသည်။ ၊

၁၂၂....**युङ्ङ्याम्**—'ङ်'အက္ခရာ၊'ယ'အက္ခရာနှစ်လုံးတို့မှ၊ **परः**—သော၊ **औ**—ပထမာ၊ ဒုတိယာဒွိဝုစ်၊ 'औ'—ဝိဘတ်သည်၊ **यू**—'ङ်'အက္ခရာ၊'ယ' အက္ခရာအဖြစ် နှစ်ပါးတို့သို့၊ **प्राप्नोति**—အစဉ်အတိုင်း ရောက်၏၊ ၊ သုတ်နှက်၊ ။

၁၂၂.....**इकारोकाराभ्याम्**—နှစ်လုံးတို့မှ၊ **परः**—သော၊ **औ**—သည်၊ **क्रमात्**—အစဉ် အတိုင်း၊ **इकारोकारौ**—တို့သို့။ **प्राप्नोति**—ရောက်၏၊ ၊ ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

हरि—ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်နှစ်ပါးတို့သည်း ။

၁၂၃....**धि-जस्-ङिस्सु**—'धि' မည်သောအာလုပ် 'सि' ဝိဘတ်၊ 'जस्' ဝိဘတ်၊'ङ' အက္ခရာပွတ်ရှိသောဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊**इदुतोः**—'इ' အက္ခရာ၊ 'उ'အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏၊ **णुः**—'णु' မည်သောဂုဏ်အပြုသည်၊ **स्यात्**—၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၁၂၃.....**परे**—သော၊ **यौच**— ကြောင့်၎င်း၊ **जसिच**—ကြောင့် ၎င်း၊ **ङितिच**—ကြောင့်၎င်း၊**इदुतोः**—တို့၏၊**णुः**—သည်၊**स्यात्**-၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

हरयः—ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်အများတို့သည်။ ၊

त्य-लोपे—ဝိဘတ်ပစ္စည်း ကြေပြီးသည်ရှိသော်၊ **त्य-लक्षणम्**—ကြေပြီး သောဝိဘတ်,ပစ္စည်းနှင့်စပ်သောကာရိယသည်၊**स्यात्**—၏၊ ။

हे-हरे—အို,ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်၊ **हरिम्**—ဗိသဏ္ဍိုးနှတ်တပါးကို၊**हरी**—နှစ် ပါးတို့ကို၊**हरीन्**—အများတို့ကို။ ၊

၁၂၄....**अस्त्रियान्तु**—ဣတ္တိထီင်မှ တပါးသောပုံလိင်၊ နပုံလိင်နို့က် သာယျင်၊ **अदस्श्च**-'**अदस्**' သဒ္ဒါမှလည်း။ **परः**—သော။ **टा**—'**टा**'ဝိဘတ် သည်၊**ना**-'**ना**' အပြုသည်၊**स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၂၄.....**इदुङ्ङ्याम्**-"**ङ्ङ**" အက္ခရာ၊ "**ဥ**"အက္ခရာနှစ်လုံးတို့မှငင်း၊ **अदसश्च**—မှငင်း၊ **परः**—သော၊ **टा**—သည်၊ **ना**—သည်၊ **स्यात्**—၏၊ **स्त्रि यान्तु**—ဣတ္တိလိင်နို့က်ကား။ **न-स्यात्**—"**နဝ**"ဝိဘတ်၏၊ "**နဝ**"အပြုသည် မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by-www.mercifulsripada.com/books

हरिणा—တပါးသည်၊တပါးဖြင့်၊ **हरिभ्याम्**—နှစ်ပါးတို့သည်၊ တို့ဖြင့်၊ **हरिभिः**—အများတို့သည်၊တို့ဖြင့်၊**हरये**—တပါးအား။ **हरिभ्याम्**—နှစ်ပါးတို့အား၊**हरिभ्यः**—အများတို့အား။ ။

၁၂၅....**एङः** 'एङ्' သမာဟာရ၌၊**परस्य**-သော၊**ङस्यः**--'ङसि'ဝိဘတ်၊ 'ङस्' ဝိဘတ်၏။ 'ङ्'အက္ခရာကွက်တို့သောအစိတ် 'अ'သရ၏၊**लोपः**—ကြဲခြင်းသည်၊**स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၂၅.....**एङः**—၌၊**परस्य**—သော၊**ङसि-ङसोः**—တို့၏၊**ङस्य**—"ဎ"အက္ခရာကွက်တို့သော"အ"သရ၏၊**लोपः**—သည်၊**स्यात्**—၏။ ။၀တ္တိနှက်။ ။

हरेः—တပါး၌၊**हरिभ्याम्**—နှစ်ပါးတို့၌၊ **हरिभ्यः**—အများတို့၌၊ **हरेः**—တပါး၏၊**हर्य्योः**—နှစ်ပါးတို့၏၊**हरीणाम्**—အများတို့၏။ ။

၁၂၆....**युङ्भ्याम्**--'इ' အက္ခရာ၊ 'उ' အက္ခရာတို့၌၊ **परस्य**-သော၊ **ङेः**—'ङि'ဝိဘတ်၏၊**ङौः**--'ङ्'-အက္ခရာကွက်တို့သော'औ'အပြုသည်၊ **स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၂၆.....**इदुङ्भ्याम्**—တို့၌၊**परस्य**—သော။ **ङेः**—၏၊**ङौः**—သည်၊**स्यात्**—၏၊**ङः**—"ဎ"အရာသည်၊**इत्**—"ကွက်"မည်၏။ ။၀တ္တိနှက်။ ။

၁၂၇ **ङिति**--'ङ्' အက္ခရာကွက်တို့သော အာဒေသကြောင့်၊ **टेः**—'ဋ' မည်သော၀ဏ္ဏ၏ လောပ်ခြင်းသည်၊ **स्यात्**—၏။ **अङौ**--'ङ'ဝိဘတ်၏ အာဒေသ၌၀တ်ပါးသော 'ङ'အက္ခရာ ကွက်တို့သော အာဒေသကြောင့်၊ 'विंशतेः--'विंशति'သဒ္ဒါ၏၊ **तेस्तु**—အစိတ်ဖြစ်သော 'ति'သဒ္ဒါ၏ အာဒေသ၊ **लोप**—သည်၊**स्यात्**—၏။ ။သုတ်။ ။

၁၂၇.....**परे**—သော၊**ङिति**—ကြောင့်၊ **पूर्वस्य**—နိဓိတ်၌ဦးဖြစ်သော၊ **टेः**—၏၊ **लोपः**—သည်၊ **स्यात्**—၏၊ **अङौ**—ကြောင့်၊ **विंशतेः**—၏၊ **तेस्तु**—၏ အာဒေသ၊**लोपः**—သည်၊**स्यात्**—၏။ ။၀တ္တိနှက်။ ။

हरौ—တပါး၌ကြီး၊ **हर्य्योः**—နှစ်ပါးတို့၌ကြီး၊ **हरिषु**—အများတို့၌ကြီး၊ ။ **श्रीपतिग्निरन्यादयः**--'**श्रीपति**'သဒ္ဒါ၊ '**अग्नि**'သဒ္ဒါ၊ '**रवि**'သဒ္ဒါအစဉ်ရှိသော 'इ' ကာရန္တ ပုံလိင်သဒ္ဒါတို့သည်၊ **एवम्**—၌ '**हरि**'သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်ကို နှင့်တူကုန်၏။ ။

श्रीपति--အလင်္ကာအစိုးရသူ၊ ၀ါလက္ခဏနတ်သို့းကို အစိုးရသော ဗိသ္ဏုတ်၊ **अग्नि**—ဖိး၊**रवि**—နေ့။ ။

၁၂၈....**सख्यृङ्भ्याम्**--'**सखि**' သဒ္ဒါ၊ 'ऋ' အက္ခရာ အဆုံးရှိသော၊ သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၌၊ **परस्य**—သော၊ **अचेः**--'**चि**' မည်သော အာလုပ် 'सि'ဝိ

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

တတ်မှတပါးသော၊ဧး-'ဧ' ဝိဘတ်၏၊ဒါ-'ဒ့' အက္ခရာဖြတ်ရှိသော 'အာ'အပြုသည်၊ဿာတ်—၏။ ၊သုတ်နှက်။ ။

၁၂၀.....सखि--शब्दाच्च - မှငင်း၊ ऋ--कारान्ताच्च—မှငင်း။ परस्य—သော၊ဧး—၏၊ဒါ—သည်၊स्यात्—၏၊ ဖေဿ्तु—"ဝ်"အမည်ရှိသော အဝဲလုပ် "ဆိ"ဝိဘတ်၏ကား၊ न-स्यात्—"ခု"အက္ခရာဖြတ်ရှိသော "အာ"အပြုသည်မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်။ ။

सखा—မိတ်ဆွေ တယောက်သည်၊ ဝါ၊ခင်ပွန်း တယောက်သည်၊ अयेः—သည်၊किम्—နည်း၊ सखे—ဟူသောပြဿဂ်ကိုပြုးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ၊हे-सखे—အို, မိတ်ဆွေ တယောက်၊ ဝါ၊ အို, ခင်ပွန်းတယောက်၊ ။

၁၂၀ घौ—'घि'—မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊ सख्युश्च-'सखि' သဒ္ဒါ၏ငင်း၊ऋकारस्यच—'ऋ' အက္ခရာ၏ငင်း၊ त्रिः—'त्रि' မည်သော ၀ဒ္ဓိအပြုသည်၊स्यात्—၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၂၆.....परे—သော။ अघौ—သော၊ घौ—ကြောင့်၊ सख्युश्च—၏ငင်း၊ ऋकारस्यच—၏ငင်း၊त्रिः—သည်၊स्यात्—၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

सखायौ—အဆွေခင်ပွန်း နှစ်ယောက်တို့သည်၊ सखायः—အများတို့သည်၊सखायम्—တယောက်ကို၊ सखायौ—နှစ်ယောက်တို့ကို၊सखीन्—အများတို့ကို၊ ။

၁၃၀ सख्यु -'सखि'သဒ္ဒါမှ၊परेषाम्—ကျွန်းကုန်သော၊टा-ङितास्—'टा'ဝိဘတ်၊ 'ङ' အက္ခရာဖြတ်ရှိသောဝိဘတ်တို့၏၊ आ-ए-उसुसौ -'आ' အပြု၊'ए' အပြု၊'उस्' အပြု၊'उस्' အပြု၊'औ'အပြုတို့သည်၊स्युः—အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၃၀.....सख्युः—မှ၊परेषाम्—ကုန်သော၊ टा-ङितास्—တို့၏၊स्थाने—တည်ရာ၌က်၊आ-ए उस्-उस्-औ—ဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ एते—ထိုအာဒေသတို့သည်၊क्रमात्—အတိုင်း။स्युः—ကုန်၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

सख्या—အဆွေခင်ပွန်း တယောက်သည်၊ တယောက်ဖြင့်၊ सख्ये—တယောက်အား၊ सख्युः—တယောက်မှ၊ सख्युः—တယောက်၏၊सख्यौ—တယောက်နှိုက်၊ ၊शेषम्—ကြွင်းသောရုပ်သည်၊ हरिवत्—"ဟရိ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။

၁၃၁ असे—သမာသ် မဟုတ်ရာနှိုက်၊ पत्युः—'पति' သဒ္ဒါမှ၊ परेषाम्—ကုန်သော၊ टा-ङितास्—တို့၏၊ आ-ए-उसुसौ—တို့သည်၊ स्युः—ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၃၁..... पतिशब्दात्–၌၊ परेषाम्–ကုန်သော၊ टा-ङितम्–တို့၏၊ स्थाने–၌ကဲ့၊ आ-ए उस्-उस् औ–ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ एते–တို့သည်၊ क्रमात्–တိုင်း၊ स्युः–ကုန်၏၊ से-तु–သမာသ်အရာ၌ကဲ့ကား၊ एते–ထိုအပြုတို့သည်၊ न-स्युः–မဖြစ်ကုန်၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။

पत्या–အရှင်တယောက်ဖြင့်၊ पत्ये–တယောက်အား၊ पत्युः–တယောက်၊ ၌၊ पत्युः–တယောက်၏၊ पत्यौ–တယောက်၌ကဲ့၊ ။

असे–သည်၊ क्रिम्–နည်း၊ श्रीपतिना–လက္ခ္မီဒေဝီနတ်သို့ကိုအရိုးရသော ဗိဿကို၊ နတ်တပါးဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသောသဒ္ဒါကို ပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။शेषम्–သည်၊ हरिवत्–တူ၏၊ ။

कतिशब्दः–'कति'သဒ္ဒါသည်၊ ब्व्यन्तः–ဗဟုဝုစ်အဆုံးရှိ၏၊ ။

၁၃၂ ङति-संख्याऽण्णः–'ङति' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'ण' အက္ခရာအဆုံးရှိသော သင်္ချာသဒ္ဒါ၊ 'न' အက္ခရာအဆုံးရှိသော သင်္ချာသဒ္ဒါမှ၊ परयोः–ကုန်သော၊ जस् शसोः–'जस्'ဝိဘတ်၊ 'शस्' ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏၊ लुक्–ကြဉ်ခြင်းသည်၊ स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၃၂..... ङत्यन्ताच्च–ပုဒ်၊ षान्त-नान्त-संख्यायाश्च–ပုဒ်၊ परयोः–ကုန်သော၊ जस् शसोः–တို့၏၊ लुक्–သည်၊ स्यात्–ဖြစ်၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။

कति–အဘယ်မျှတို့သည်၊ कति–အဘယ်မျှတို့ကို၊ कतिभिः–အဘယ်မျှတို့ဖြင့်၊ कतिभ्यः–အဘယ်မျှတို့အား၊ कतिभ्यः–အဘယ်မျှတို့မှ၊ कतीनाम्–အဘယ်မျှတို့၏၊ कतिषु–အဘယ်မျှတို့၌ကဲ့၊ यति-तति–'यति' သဒ္ဒါ၊ 'तति'သဒ္ဒါသည်၊ एवम्–ဤ'कति' သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ यति–အကြင်မျှတို့သည်၊ तति–ထိုမျှတို့သည်၊ ။

ङति-ब्य-ष्णान्त संख्यास्मद् युष्मदः–'ङति' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ "အဗျယ"သဒ္ဒါ၊ "ဗ"အက္ခရာ၊ "ဒ"အက္ခရာအဆုံးရှိသော သင်္ချာသဒ္ဒါ၊ "အဋ္ဌန်"သဒ္ဒါ၊ 'युष्मद्'သဒ္ဒါတို့သည်၊ त्रिषु–လိင်သုံးပါးတို့၌ကဲ့၊ सदृशाः–တူမျှသောရုပ်အစဉ်ရှိကုန်၏၊ ။

त्रयदयः–'त्रि'အစ၊ 'अष्टादशन्'အဆုံးရှိကုန်သော၊ ।संख्या-शब्दाः–သင်္ချာသဒ္ဒါတို့သည်၊ ब्व्यन्ताः–ဗဟုဝုစ်အဆုံးရှိကုန်၏၊ ။

၁၃၃ नामि–'न' အက္ခရာအာဂုံနှင့် ယှဉ်သော 'आम्' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ त्रेः–'त्रि' သဒ္ဒါ၏၊ अयङ्–အာဒုံဝဏ္ဏ၏အရာ၌ကဲ့ 'अय' အပြုသည်၊ स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၃၃.....**परे**–သော။ **नामि**–ကြောင့်။ **त्रिशब्दस्य**–၏။ **अयङ्**–သည့်။ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ **ङित्वात्**–'ङ' အက္ခရာတူတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ **अन्त्यस्य**–အဆုံးနှိုက်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏။ **स्थाने**–နှိုက်။ **स्यात्**–၏။ ။ ၀တ္တိနှက်။ ။

त्रयाणाम्–သုံးယောက်ကုန်သော သူတို့၏။ **त्रिषु**–သုံးယောက် ကုန်သောသူတို့နှိုက်။ ။

द्विशब्दः–'द्वि'သန္ဓါသည်။ **द्वान्तः**–နှစ်ရစ်အဆုံးရှိ၏။ ။

၁၃၄....**क्तौ**–၀ိဘတ်ကြောင့်။ **त्यदाम्**–"တ္ဝဒါဒို"ဂိုဏ်းသန္ဓါတို့၏။ **इः**–'ဒि'မည်သော၀ဏ္ဏ၏။ **अः**–'အ'အက္ခရာအပြုသည်။ **स्यात्**–၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

၁၃၄.....**परे**–သော။ **क्तौ**–ကြောင့်။ **त्यदादीनाम्**–တို့၏။ **टेः**–၏။ **अकारः**–သည်။ **स्यात्**–၏။ ။၀တ္တိနှက်။ ။

द्वौ–နှစ်ယောက်ကုန်သောသူတို့သည်။ **द्वौ**–တို့ကို။**द्वाभ्याम्**–တို့ဖြင့်။ **द्वाभ्याम्**–တို့အား။**द्वाभ्याम्**–တို့မှ။**द्वयोः**–တို့၏။**द्वयोः**–တို့နှိုက်။ ။

"ङ"ကာရန္တ-ပုံလိင်သန္ဓါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏။ ။

वातप्रमीः–လေ၏အလား၊ကဲ့သို့ အသွား၊အလာလျှင်ဖြစ်သော သမင်ပျို တကောင်သည်၊ **वातप्रम्यौ**–နှစ်ကောင်တို့သည်၊ **वातप्रम्यः**–အပျာ်းတို့ သည်။ ။

၁၃၅....**अदी-धोः**–နဒီဂိုဏ်းသန္ဓါ၊ခေတ်သည်ကြဉ်အဝ်သော၊**यूतः**–'ई' အက္ခရာ၊'ऊ' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသန္ဓါမှ၊ **परयोः**–ကုန်သော၊**अम्-शसोः**–'अम्' ၀ိဘတ်၊'शस्' ၀ိဘတ်တို့၏။**म्नौ**–'म्' အပြု၊'न्' အပြုတို့ သည်၊**स्तः**–ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၃၅ .....**दी-ध्रुवर्जात्**–"ङि" မည်သော နဒီဂိုဏ်းသန္ဓါ၊ ခေါတ်သည် ကြဉ်အဝ်သော၊**ईदूदन्तात्**–မှ၊**परयोः**–ကုန်သော၊**अम्-शसोः**–တို့၏၊**स्थाने** ဒ္ဒိ၊**क्रमात्**–အတိုင်း၊**म-नौ**–တို့သည်၊**स्तः**–ကုန်၏။ ။၀တ္တိနှက်၊ ။

वातप्रमीम्–တကောင်ကို၊**वातप्रम्यौ**–နှစ်ကောင်တို့ကို၊ **वातप्रमीन्**–အ ပျာ်းဘို့ကို၊ **वातप्रम्या**–တကောင်ဖြင့်၊ **वातप्रमीभ्याम्**–နှစ်ကောင်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

अतिलक्ष्म्यादयः–'**अतिलक्ष्मी**' စသောပုံလိင်"ङी"ကာရန္တသန္ဓါတို့ သည်၊**एवम्**–ဤ"**वातप्रमी**"သန္ဓါ၏ရှေ့အစဉ်နှင့်တကွနှိုင်၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulfeet.com/books

अतिलक्ष्मी–အသဇေကိုလွန်သောသူ။ ။

सुधीः–ကောင်းမြတ်သောအားဖြင့်ကြီစည်တတ်သောသူ။ ။

၁၃၆....**अचि**–'अच्' သမာဟာရကြောင့်၊ **धोः**–ဓာတ်၏။**यूतोः**–အဝိတ်ဖြစ်သော'ई'အက္ခရာ၊'ऊ'အက္ခရာတို့၏။ **स्थाने**–နှိုက်။**इयुव्**–'इय्' ဆုပြု၊'उव्'အပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှုက်။ ။

၁၃၆.....**परे**–သော၊**अचि**–ကြောင့်၊**धोः**–၏။**ई-दूतोः**–တို့၏၊**स्थाने**–နှိုက်၊**क्रमात्**–အတိုင်း၊**इयुवौ**–တို့သည်၊**स्तः**–ကုန်၏။ ။ဂုဏ်နှုက်။ ။

सुधियौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **सुधियः**–အများတို့သည်၊**इत्यादि**–၌ တို့အစရှိသည်တည်း။ ။

सुश्री-यवक्रयादयः–'सुश्री' သဒ္ဒါ၊ 'यवक्रि' သဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့သည်၊**एवम्**–၌ 'सुधी' သဒ္ဒါနှင့်အတူပင်တည်း။ **सुश्री**–မြတ်သောအား ဖြင့်ပွါဝံတတ်သောသူ၊**यवक्रीः**–မယောကိုဝယ်ယူတတ်သောသူ။ ။

प्रधीः–အမြတ်အားဖြင့်လွန်စွာကြီစည်တတ်သောပညာရှိတယောက် သည်။ ။

၁၃၇....**अचि**– ကြောင့်၊ **कन्याद्यनेकाचः**–ကာရက အစရှိက် ရှိသောဝါတ်၊အဟျယအစရှိက်ရှိသောဝါတ်၊များသော'अच्'သမာဟာရရှိ သောဓာတ်၏။ **अस्यात्**–သံယုဂ်မရှိသော သဒ္ဒါမှ၊ **परयोः**–ကုန်သော၊ **यूतोः**–တို့၏၊ **यवौ**–'य्'အပြု၊'व्' အပြုနှစ်ခုတို့သည်၊ **स्तः**–အစဉ်အ တိုင်းဖြစ်ကုန်၏။ **अदन्-पुन-र्वर्षा-कारान्यभू-सुधियोः**– 'दनभू' သဒ္ဒါ၊ 'पुनर्भू' သဒ္ဒါ၊ 'वर्षाभू' သဒ္ဒါ၊ 'कारभू'သဒ္ဒါ၊ အစရှိသောသဒ္ဒါမှတ ပါးသော၊ 'भू'သဒ္ဒါ၊ 'सुधी'သဒ္ဒါမဟုတ်သောသဒ္ဒါတို့၏၊**यूतोः**–တို့၏၊ **यौच**–တို့သည်လည်း။**स्तः**–ကုန်၏။ ။သုတ်နှုက်။ ။

၁၃၇.....**परे**–သော၊**अचि**–ကြောင့်။**कादेश्च**–ကာရကအစရှိက်တည် ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ **च्यादेश्च**–အဟျယ သဒ္ဒါအစရှိက် ထည်ရှိသည် လည်းဖြစ်သော၊**अनेकाचश्च**–များသော"အစ်"သမာဟာရရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ **धोः**–၏။ **अस्यात्**–သံယုဂ်မရှိသောသဒ္ဒါမှ၊ **परयोः**–ကုန် သော။ **ईदूतोः**–တို့၏၊**क्रमात्**–တိုင်း၊**यवौ**–တို့သည်၊ **स्तः**–ကုန်၏၊**दनभू-पुनर्भू-वर्षाभू-कारभूभ्यः**–တို့မှ၊**अन्यस्य**–တပါးသော။**भूशब्दस्यच**–"ဘူ" သဒ္ဒါ၏ဂုဏ်း၊**सुधियश्च**–"သုဓီ"သဒ္ဒါ၏ဂုဏ်း၊**ई-दूतोः**–တို့၏၊**यवौ**–တို့သည်၊ **न-तु-स्तः**–မဖြစ်ကုန်၊ ။ဂုဏ်နှုက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

प्रथौ–နှစ်ယောက်တို့သည်။**प्रथः**–အမျာ:တို့သည်။**इत्यादि**–တည်း။ ။

दीर्घ्यादयः–'**दीर्घी**'အစရှိသောသန္ဓိတို့သည်။**एवम्**–၍'**प्रथी**'သန္ဓိ ဖြစ်ရာ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။**दीर्घी**–ပျော်ရွှင်ခြင်း:တူးကစား:တတ်သော သူ၊ဝါ၊ထွန်း:လင်း:တောက်ပတတ်သောသူ။ ။

कन्याद्यनेकाच:–သည်။**किम्**–နည်း။ **शुद्धधियौ; शुद्धधिय:**–ဟူသော ပြယုဂ်ကိုပြုံး:စေခြင်း:အကျိုး:ရှိ၏။ ။**शुद्धधियौ**–သန့်ရှင်း:စင်ကြယ်သော ဉာဏ်ရှိသူ နှစ်ယောက်တို့သည်။ **शुद्धधिय:**–အမျာ:တို့သည်။ ။

अस्यात्–သည်။ **किम्**–နည်း။ **यवक्रियौ; यवक्रिय:**–ဟူသောပြယုဂ် ကိုပြုံး:စေခြင်း:အကျိုး:ရှိ၏။ ။**यवक्रियौ**–မယောစပါး:ကိုဝယ်တတ်သော သူနှစ်ယောက်တို့သည်။**यवक्रिय:**–အမျာ:တို့သည်။ ။

नी:–ဆောင်ယူတတ်သော သူတယောက်သည်။**नियौ**–နှစ်ယောက် တို့သည်။ ။

၁၃၈....**न्याप्-दीभ्य:**–'**नी**' သန္ဓိ၊ '**आप्**'ပစ္စည်း: အဆုံး:ရှိသော သန္ဓိ၊ ။ နဒီရုဏ်း:သန္ဓိတို့မှ၊ **पर:य**–သော၊**ङे:**–'**ङि**'ဝိဘတ်၏။ **आम्**–'**आम्**'အပြုသည်။**स्यत्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၃၀ .....**नीशब्दाच्च**–"**इ**"သန္ဓိမှဌင်း။**आपश्च**–မှဌင်း။**च**–မှဌင်း။ **पर:य**–သော၊ **ङे:**–"**ए**"ဝိဘတ်၏။ **आम्**–သည်။ **स्थात्**–၏။ ။ဂုဏ်ဖြစ်၏။ ။**नियाम्**–ဆောင်ယူတတ်သောသူတယောက်နှင့်၊**शेषम्**–သည်။ **ह्रस्वीवत्**–တူ၏။ ။**अग्रणी:**–ရှေ့ဆောင် ဦး:စီး:နာယက လူကြီး ထ ယောက်သည်၊ **अग्रण्यौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်။ **ङौ**–"**ए**"ဝိဘတ်နှောင်း ရာနှင့်၊**अग्रण्याम्**–ဟုရုပ်ပြုံး၏။ **अग्रण्याम्**–တယောက်နှင့်၊ **शेषम्**– သည်၊**प्रधीवत्**–၏။ ။

၁၃၄....**त-तज-खात्**–'**त**' အက္ခရာ၊ '**त**' အက္ခရာနှင့်ကပ် ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၊'**ख**' အက္ခရာမှ၊ **परात्**–သော၊ **ई-य:**–ဓာတ်၏ '**ई**'အက္ခရာအရာ နှင့်ကပ်ဖြစ်သော'**य**'အက္ခရာမှ၊ **पर:**–သော၊ **ङ:**–'**ङसि**'ဝိဘတ်၊ '**ङस्**' ဝိဘတ်တို့၏'**ङ**'အက္ခရာ ပျက်ရှိသော '**अ**'အက္ခရာသည်၊ **उ:**–'**उ**' အက္ခရာအပြုသည်၊**वा**–အမျိုသဖြင့်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၃၅.....**ताच्च**– မှဌင်း။ **तत्स्थानजात्**–"**त**"အက္ခရာ၏ အရာနှင့်က ဖြစ်သော၊ **वर्णाच्च**–မှဌင်း။ **खाच्च**–မှဌင်း။ **परा** –သော၊ **ईकारजात्**–

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

ဝေါတ်၏"ဤ"အက္ခရာအရာ၌ကြ်ဖြစ်သော၊ यकाराच्च–ပ္ဍင်း၊परः–သော၊ ङसि-ङसोः–တို့၏၊ङः–သည်၊ उः–သည်၊ वा–သဖြင့်၊स्यात्–၏၊ ။ ပုတ္တိနှက်၊ ။

सुत्युः–သား၊ကိုအလိုရှိသောသူတယောက်မှ၊တယော်၏၊ဝါ၊သား၊ကို ကဲ့သို့ပြုကျင့်တတ်သောသူတယောက်မှ၊တယောက်၏၊सुत्यः–တယော် မှ၊တယောက်၏၊लून्युः–ရိတ်ဖြတ်ခြင်း၊ကို အလိုရှိသောသူတယောက်မှ၊ တယောက်၏၊लून्यः–တယောက်မှ၊ တယောက်၏၊ सुख्युः–ချစ်၊သား၊ကို အလိုရှိသော သူတယောက်မှ၊ တ၊ယောက်၏၊ သုခ်ယောက်မှ၊ တယောက်၏၊ ။

"ဤ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါကိုပြဆိုရာစကား၊ရင်ပြီး၏၊ ။

——o——

शम्भुः–'शम्भु'သဒ္ဒါကို၊हरिवत्–'हरि'သဒ္ဒါနှင့်အတူ၊साम्यः–ပြီး၀ အာဝ်၏၊ ။

शम्भुः–မဟာဒေဝ နှတ်တပါး၊သည်၊शम्भू–နှစ်ပါး၊တို့သည်၊शम्भवः– အများ၊တို့သည်၊ शम्भुम्–တပါး၊ကို၊ शम्भू–နှစ်ပါး၊တို့ကို၊ शम्भून्–အ များ၊တို့ကို၊ शम्भुना–တပါး၊ဖြင့်၊ शाम्भुभ्याम्–နှစ်ပါး၊တို့ဖြင့်၊ शम्भूभिः– အများ၊တို့ဖြင့်၊शम्भवे–တပါး၊အား၊शम्भुभ्याम्–နှစ်ပါး၊တို့အား၊शम्भुभ्यः– အများ၊တို့အား၊शम्भोः–တပါး၌၊ शम्भूनाम्–နှစ်ပါး၊တို့၌၊ शम्भुभ्यः–အ များ၊တို့၌၊शम्भौः–တပါး၏၊ शम्भवोः–နှစ်ပါး၊တို့၏၊ शम्भूनाम्–အများ၊တို့ ၏၊ शम्भौ–တပါး၌ကြ်၊ शम्भवोः–နှစ်ပါး၊တို့၌ကြ်၊ शम्भुषु–အများ၊တို့၌၊ हे-शम्भो–အို့, မဟာဒေဝနှတ်၊ ။विष्णु-वायु-भान्वादयः–'विष्णु'သဒ္ဒါ၊၊ 'वायु'သဒ္ဒါ၊'भानु'သဒ္ဒါအစရှိသောပုံလိင်'उ'ကာရန္တသဒ္ဒါတို့သည်၊ एवम्–ဤ'शम्भु'သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊ ။विष्णु–ဗိသ္ဏိုး နှတ်၊वायु–လေ၊भानु–နေ့၊ ။

၁၄၀....अधौ–'धि'မည်သောအာလုပ် 'सि' ဝိဘတ်မှတပါး၊သော၊ घौ–'घि'မည်သော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ क्रोष्टोः–'क्रोष्टु'သဒ္ဒါ၏၊ तुनः– အစိတ်ဖြစ်သော 'तुन्' ပစ္စည်း၏၊ तून्–'तून्' အပြုသည်၊ स्यात्– ၏၊ स्त्रियाञ्च–ဣတ္ထိလိင် နှိုက်လည်း၊ तून्–သည်၊ स्यात्–၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၄၀..... परे–သော၊ अधौ–သော၊ घौ–ကြောင့်၊ क्रोष्टुशब्दस्य– ၏၊ तुनः–၏၊ स्थाने–နှိုက်၊ तून्–သည်၊ स्यात्–၏၊ स्त्रियाञ्च–နှိုက်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သိဉ်း၊ဒူး-သည်၊**स्यात्**-ဖြစ်၏။ ၊ဂး-'ဂ်'အက္ခရာသည်း၊ **इत्**-"ပျက်" တည်း၊ ၊ဝုဒ္ဓိနှင်၊ ။

(၁၂၈)"**सख्यृङ्भ्यामि**"ति-ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **सेः**-အာလုပ်"သိ" ဓိဘာတ်မှတပါးသော "သိ"ဓိဘာတ်၏။ **ङा**-"ဝှ"အက္ခရာ ပျက်ရှိသော "**आ**"အပြုသည်၊**स्यात्**-၏။ ၊(ပါဠိသေသထည့်၍သမ္ဗန်သည်)။ ။

क्रोष्टुः-ငိုကြွေးမြည်ဟန်၊ ဆဲရေးသံမှတ်၊ ဟောင်အူတတ်သောမြေခွေး၊ဖိတကောင်သည်။**हे-क्रोष्टो**-အို,မြေခွေဖို၊ ။

(၁၂၉)"**घौत्रिरि**"ति-ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ **घौ**- အာလုပ်ဓိဘာတ် မှတပါးသော"ဃ"မည်သော၊ဓိဘာတ်နောင်းရာ၌၊**त्रिः**-ဝုဒ္ဓိအပြုသည်၊ **स्यात्**-၏။ ။

क्रोष्टारौ-နှစ်ကောင်တို့သည်၊**क्रोष्टारः**-အများတို့သည်၊**क्रोष्टारम्**-တကောင်ကို၊**क्रोष्टारौ**-နှစ်ကောင်တို့ကို၊ ။

၁၄၁....**अघौ**-'**घि**'မည်သောဓိဘာတ်မှတပါးသော၊ **अचि**-ဓိဘာတ်ဖြစ်သော'**अच्**'သမာဟာရကြောင့်၊**क्रोष्टोः**-၏၊**तुनः**-'**तुन्**' ပစ္စည်း၏၊ **नृन्**-သည်၊**वा**-သဖြင့်၊**स्यात्**-၏။ ၊သုတ်နှင်၊ ။

၁၄၀.....**परे**-သော၊ **अघौ**-သော၊**अचि**-ကြောင့်၊**क्रोष्टोः**-၏၊**तुनः**-၏၊**नृन्**-သည်၊**वा**-သဖြင့်၊**स्यात्**-၏။ ၊ဝုဒ္ဓိနှင်၊ ။

क्रोष्टून्-မြေခွေးဖိအများတို့ကို၊**क्रोष्टा**-မြေခွေးဖိထကောင်ဖြင့်၊ ။

၁၄၂....**ऋतः**-'**ऋ**' အက္ခရာမှ၊ **परः**-နောင်းသော၊ **ङः**-'**ङसि**'ဓိဘာတ်၊'**ङस्**'ဓိဘာတ်တို့၏၊'**ङ**'အက္ခရာပျက်ရှိသော'**अ**'အက္ခရာသည်၊ **ङुः**-'**ड**'အက္ခရာပျက်ရှိသော'**उ**'အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**-ဖြစ်၏။ ။ သုတ်နှင်၊ ။

၁၄၂.....**ऋकारात्**-မှ၊**परः**-သော၊ **ङसि-ङसोः**-တို့၏၊ **ङः**-သည်၊ **ङुः**-သည်၊**स्यात्**-၏။ ၊**ङः**-"ဝှ" အက္ခရာသည်၊**इत्**-ပျက်တည်း၊ ။ ဝုဒ္ဓိနှင်၊ ။

क्रोष्टुः-ထကောင်မှ၊**क्रोष्टुः**-တကောင်၏၊**क्रोष्टोः**-နှစ်ကောင်တို့၏၊ **क्रोष्टूनाम्**-အများတို့၏၊ ။

၁၄၃....**ङि-ओोः**-'**ङि**' ဓိဘာတ်၊'**घि**' မည်သောအာလုပ်'**सि**' ဓိဘာတ်တို့ကြောင့်၊**ऋकारस्य**-'**ऋ**'အက္ခရာ၏၊**णुः**-ဂုဏ်အပြုသည်၊**स्यात्**-၏။ ၊သုတ်နှင်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၄၃.....परे– သော၊ ङौच – ကြောင့်၎င်း၊ ङाच – ကြောင့်၎င်း၊ ऋकारस्य–ဏ်၊ णुः–သည်၊ स्यात्–ဏ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

कोष्टरि–တကောင်နှိုက်၊ कोष्टोः–နှစ်ကောင်တို့နှိုက်၊ ။

पक्षेच–'तृन्' မပြုသောအာတ္ထိနှိုက်၎င်း၊ हसेच–"ဟာသ်"သမာဟာရ ဝိဘာတ်နှောင်းသောအာတ္ထိနှိုက်၎င်း၊ शम्भुवत्–"ဝန္ဒ္ယ"သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ် နှင့်တူဏ်၊ ။

"ဥ"ကာရန္တပုံထိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရုပ်ပြီး၏။ ။

हूहूः––"ဟူဟူ"ဟုအသံပြုတတ်သောဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုးတယောံသည်၊ हूहूवौ–နှစ်ယောံတို့သည်၊ हूहूवः–အများတို့သည်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသော'हूहू'သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်သည်၊ यातप्रभीवत्––"ဝါတပြဒြီ"သဒ္ဒါဏ် ရုပ်အစဉ်နှင့်တူဏ်၊ ။

अतिचम्वादयः–"အတိစမူ" အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ एवम्–ဤ "ဟူဟူ" သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်နှင့်ဝူကုန်၏။ अतिचमू–စစ်သည်တော်သား ကိုလွန်ကြော်၍သွားသောမင်း။ ။ सुभूः–ကောင်းမွန်စွာဖြစ်တတ်သော သူဘယောက်သည်၊ सुभुवौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ सुभुवः–အများတို့ သည်၊ इत्यादि–သည်၊ सुधीवत्–"သုဓိ"သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်နှင့်တူဏ်၊ ။ कटप्रू-स्वयम्भ्वादयः–"ကဋပြူ"သဒ္ဒါ၊"သွယမ္ဘူ" သဒ္ဒါအစရှိသောသဒ္ဒါ တို့သည်၊एवम्–ဤ"သုဘူ" သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ။कटप्रू– ရက္ခိုက်၊ ဝါ၊ဓိဇ္ဇာရုဝ်၎၊ ဝါ၊မဟာဒေဝနှတ်၊ स्वयम्भू––ငြဟ္မာ၊ ဝါ၊ ဓိဿတိုးနှတ်၊ ။

सुल्वः–ကောင်းစွာရိတ်ဖြတ်တတ်သော သူတယောက်သည်၊ सुल्वौ–နှစ် ယောက်တို့သည်၊ सुल्वः–အများ တို့သည်၊ इत्यादि–သည်၊ प्रधीवत्– 'प्रधी' သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်နှင့်တူဏ်၊ दन्भू खलप्वादयः–တို့သည်၊ एवम्– ဤ'सुल्व' သဒ္ဒါဏ်ရုပ်အစဉ်နှင့်ဝူကုန်၏၊ ။दन्भू–မင်း။ ဝါ၊ငန္ဒ၊ ဝါ၊ ဆွင်းဆဲခြင်းဌါဖြစ်စေတတ်သောဝဇိရစိန်လက်နက်၊खलपू–ယဇ်ပူဇော် ရာမြေပြင်အရုပ်ကို ဖြူစင်စေတတ်သောစာမရိသားမြိုးရုပ်၊ ဝါ၊သူတော် မဟုတ် သူယုတ်ညစ်တေ လူမိုက်တွေကို ဖြူစင်အောင်ပြုဆောင်တတ် သောသူ၊ ။

"ဦ"ကာရန္တပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နှဲ့ ဓာတာ-'धातृ' သန္ဓါသည်၊ တုနန္တက္ခေါ့ဋ္ဌဝတ်-'तृन' အပြုအဆုံးရှိသော 'क्रोष्टु' သန္ဓါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။ဓာတာ-ဖြိုဖျက်တပါးသည်၊ ဝါ၊ အထိန်းသည်တယောက်သည်၊ ။ဟေါ်-"ဒ"မည်သောအာလုပ် "ဆိ" ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ရှိက်၊ हे-धातः-ဟူ၍ရုပ်ပြီး၏၊ हे-धातः-အို,ဖြိုဖျက်၊ ဝါ၊ အို'အထိန်း။ ။नप्तृ-होतृ-पोतृादयः-တို့သည်၊एवम्-ဤ 'धातृ' သန္ဓါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။नप्तृ-မြေးယောကျ်ား။होतृ-ဟုန်းပူဇော်တတ်သောသူ၊ पोतृ-မြေးယောကျ်ား။ ။पिता-အဘ တယောက်သည်၊ हे-पितः-အို,အဘ။ ।

पिता-အဘဟော'पितृ'သန္ဓါဝင်း။माता-အမိဟော'मातृ'သန္ဓါဝင်း၊ ननान्दा-ယောင်းမဟော 'ननान्दृ' သန္ဓါဝင်း။ना-လူဟော 'नृ' သန္ဓါဝင်း၊सव्येष्टृ-ရထားဂျီလာတိုးဝှေ့ကိုနှံပါးနှိုက် တည့်၍ စီးနင်းမောင်းနှင်သောရထားစီး သူရဲကောင်းဟော 'सव्येष्टृ' သန္ဓါဝင်း။ भ्रातृ-ညီ,အစ်ကိုဟော 'भ्रातृ' သန္ဓါဝင်း၊ यातॄन्-မရီးဟော, ခယ်မဟော 'यातृ' သန္ဓါဝင်း၊ जामाता-သမက်ဟော 'जामातृ' သန္ဓါဝင်း၊दुहिता-သွီးဟော 'दुहितृ' သန္ဓါဝင်း၊देवा-ခဲအိုးဟော,မက်ဟော'देवृ'သန္ဓါဝင်း။इमे-दश-ဤဆယ်ပါးသောသန္ဓါတို့ သည်၊ न-तृनन्ताः-'तृन्' အဆုံးရှိသည်မမည်ကုန်၊ * ၊

၁၄၄....ဟေါ်-'हि' မည်သော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ अस्वसृतृणः-'स्वसृ' သန္ဓါ၊'तृन्'ပစ္ဆည်းအဆုံးရှိသောသန္ဓါမှတပါးသောသန္ဓါ၏၊ऋतः-'ऋ' အက္ခရာ၏၊णुः-ဂဏ်အပြုသည်၊ स्यात्-၏။ ။သုတ်နှက်။ ।

၁၄၄.....परे-သော၊ ဟေါ်-ကြောင့်၊ऋकारस्य-၏၊णुः-သည်၊स्यात्-၏၊स्वसृ-तृणः- အမ,နှစ်မဟော 'स्वसृ'သန္ဓါ၊'तृन्'ပစ္ဆည်းအဆုံးရှိသော သန္ဓါ၏၊ऋकारस्य-၏၊णुः-သည်၊न-तु-स्यात्-မဖြစ်။ ။ဂုတ္တိနှက်။ ।

पितरौ-အဘနှစ်ယောက်တို့သည်၊पितरः-အဖျာတို့သည်၊ पितरम्-တယောက်ကို၊पितरौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊ शेषम्-ကြွင်းသောရုပ်သည်၊

---

* ဤဆယ်ပါးသောသန္ဓါတို့သည်၊ သဘောအားဖြင့် 'तृन्'အဆုံးရှိသောသန္ဓါအစစ်တို့မပင်ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ 'तृन्' အဆုံးရှိသည်မမည်ဟု ဆိုခြင်းကြောင့်၊ 'तृन्' အဆုံးရှိသော သန္ဓါတို့၏ ကာရိယကဲ့သို့ (၁၃၄) 'घौवि:" ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဂုဏ်ပြု၍မစီရင်ရ၊ (၁၄၄)" घाव स्वसृतृणः 'ဟူသောသုတ်ဖြင့်သာလျှင်ဂုဏ်ပြု၍စီရင်ရမည်ဟူလို၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

धातृवत्–တူ၏။**जामातृ-भ्रात्रादयः**–တို့သည်။ **एवम्**–၍။ **'पितृ'** သဒ္ဒါ၏ ရှေ့အဆင်္ဂြိုဟ်တူကုန်၏။ ။

၁၄၅....**नामि**–**'न'** အက္ခရာအာဂုံနှင့် စပ်သော **'आम्'** ဝိဘတ် ကြောင့်၊**नुः**–**'नृ'**သဒ္ဒါ၏ **'ऋ'** အက္ခရာ၏၊**घिः**–ဒီဃအပြုသည်၊ **वा**–အချို့ သဖြင့်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၄၅.....**परतः**–နောင်းသော၊ **नामि**–ကြောင့်၊ **नृशब्दस्य**–၏၊ **घिः**–သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။

नृणाम्–လူအများတို့၏။ **नृणाम्**–တို့၏။ **शेषम्**–သည်။ **पितृवत्**–တူ၏။ ။

"ဂို"ကာရန်အပုံလိုင်သဒ္ဒါကို ဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

———:o:———

၁၄၆....**घौ**–**'घि'** မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊ **ओः**–**'ओ'**အက္ခရာ၏၊ **औ**–**'औ'**အပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၄၆.....**परे**–သော။ **घौ**–ကြောင့်၊ **ओकारस्य**–၏၊ **औकार**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။

गौः–နွားတကောင်သည်၊ **गावौ**–နွားကောင်တို့သည်၊ **गावः**–အများတို့သည်။ ။

၁၄၇....**अम्-शसोः**–**'अम्'** ဝိဘတ်၊ **'शस्'** ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့ကြောင့်၊ **ओः**–**'ओ'**အက္ခရာ၏၊**आ**–**'आ'** အပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၄၇.....**परे**–သော၊ **अमि च**–ကြောင့်၎င်း။ **शसि च**–ကြောင့်၎င်း၊ **ओकारस्य**–၏၊**आकारः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။

गाम्–နွားတကောင်ကို၊**गावौ**–နွားကောင်တို့ကို၊ **गाः**–အများတို့ကို၊ **गवा**–တကောင်ဖြင့်၊ **गोभ्याम्**–နွားကောင်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–၍သို့ အစရှိသည်တည်း။ ။

(၁၂၅) **ङस्यै-ङो-ओपः इति**–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ **ङस्य**–**"ငသိ"** ဝိဘတ်၊ **"ငဿ်"** ဝိဘတ်၏ **"ङ"**အက္ခရာမှတ်ရှိသော**"अ"**အက္ခရာ၏၊ **लोपः**–ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။**गोः**–နွားတကောင်မှ၊ **गोः**–နွားတကောင်၏။ ။

"ငအော"ကာရန်အပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

१४९....स्-भि--'स्'အကွာရာ 'भ्'အကွာရာ ကြောင့်၊ रै--'रै' သဒ္ဒါ ဖြစ်၍၊ राः-'रा' အပြုသည်၊ स्यात्—ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၄၀.....परे—သော၊ सेच—ကြောင့်၎င်း၊ भेच—ကြောင့်၎င်း။ रै-शब्दः—သည်၊ राः—သည်၊ स्यात्—၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

राः—ဥစ္စာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ रायौ—ခစ်ခုတို့သည်၊ रायः—အများတို့သည်၊ राया—တခုဖြင့်၊ राभ्याम्—နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ इत्यादि—ဤသို့အစရှိသည်ထည်း။ ။

"ङे"ကာရန်ပုံထိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ ရပ်ပြီး၏။ ။

ग्लौः—တရားသာလမင်းသည်၊ ग्लावौ—နှစ်ခုတို့သည်၊ ग्लावः—လမင်းအများတို့သည်၊ इत्यादि—ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

"ङेऽ"ကာရန်ပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ ရပ်ပြီး၏။ ။

अजन्त-पुंलिङ्ग-पादः—"अစ်" သမာဟာရအဆုံးရှိသော ပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာအပိုင်းသည်၊ इति—ဤတွင်နိဂုံးခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီ။ ။

—o—

३—य पादः।

၃.....ရုမြောက်ဖြစ်သောအပိုင်းဖြတ်။ ။

अजन्त-स्त्री-लिङ्ग शब्दः।

"अစ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသောဇာတိလိင်သဒ္ဒါ။ ။

१४९....आवीब्-भसात्-'आप्' ပစ္စည်း၊ 'ङीप्'ပစ္စည်း၊ 'हस्' သမာဟာရ၌၊ परस्य—သော၊ सेः--'सि'ဝိဘတ်၏၊ लोपः—သည်၊ स्यात्—ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၄၉... आपश्च—၌၎င်း၊ ङीपश्च—၌၎င်း၊ हसाच्च—၌၎င်း၊ परस्य—သော၊ सेः—၏၊ लोपः—သည်၊ स्यात्—၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

उमा-စကြဝဠာတိုင်းတပေါက်သည်၊ ०၊ ဥမာမည်သောနတ်ဘိုးတပေါက်သည်။ ။

१५०....आपः--'आप्' ပစ္စည်း၌၊ परः—သော၊ औः--'औ' ဝိဘတ်သည်၊ ई- 'ई'အပြုသည်၊ स्यात्—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၅၀.....**आपः**–မှ၊ **परः**–သော၊ **औः**–သည်၊**ईः**–သည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏။ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ၊**उमे**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **उमाः**–အများတို့သည်၊ ။

၁၄၁....**धि द्यौसि**--'धि'မည်သောအာလုပ်'သိ'ဝိဘတ်၊'द्या' ဝိဘတ်၊ 'ओस्' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **आपः**–'आप्' ပစ္စည်း၏၊ **एः**--'ए' အက္ခရာအပြု သည်၊**स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နှက် ။

၁၅၁ .....**परतः**–နှောင်းသော၊ **धौच**–ကြောင့်၎င်း၊ **द्यौसोश्च**–"ဒျ" ဝိဘတ်၊"အောသ်"ဝိဘတ်ဘို့ကြောင့်၎င်း၊ **आपः**–၏၊**एः**–သည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏။ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ။

हे-उमे–အို,ဥမာမည်သော နှတ်သို့တယောက်၊ **उमाम्**–တယောက်ကို၊**उमे**––နှစ်ယောက်တို့ကို၊ **उमाः**–အများတို့ကို၊ **उमया**–တယောက်ဖြင့်၊**उमाभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**उमाभिः**–အများတို့ဖြင့်၊ ။

၁၅၂....**आपः**--'आप्'ပစ္စည်းမှ၊**परेषाम्**–နှစ်ယောက်မှကျန်သော၊ **ङितम्**--'ङ' အက္ခရာတွဲတက်ရှိသောဝိဘတ်တို့၏၊ **यम्**–အစွန်းက်'**य**'အက္ခရာထားသည်၊**स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၂၅.....**आपः**–မှ၊ **परेषाम्** – ကျန်သော၊ **ङितम्** – တို့၏၊ **यम्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။**मः**– "ဎ" အက္ခရာသည်၊ **इत्**–ဖြတ်တည်း၊ ။ ဝတ္တိနှက်၊ ။

उमायै–တယောက်အား။ **उमाभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့အား။ **उमाभ्यः**–အများတို့အား၊ **उमायाः**–တယောက်မှ၊ **उमाभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့မှ၊ **उमाभ्यः**–အများတို့မှ။ **उमायाः**–တယောက်၏၊ **उमयोः**–နှစ်ယောက်တို့၏၊**उमानाम्**–အများတို့၏၊ ။

(१३३)"**न्याप्दीभ्योङेरामि**" **ति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်စီရင်၊ **उमायाम्** တယောက်၌က်၊**उमयोः**–နှစ်ယောက်တို့၌က်၊**उमासु**–အများတို့၌က်၊ ။ **दुर्गा-माया-म्बिकादयः**–တို့သည်၊**एवम्**–ဤ 'उमा' သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ၊**दुर्गा**–စဏ္ဍီနတ်သို့၊**माया**–မျက်လှည့်၊ဝါ၊လက္ခဏနတ်သို့၊ **अम्बिका**–အလုံးစုံသောလောက၏ အဓိသဘွယ်ဖြစ်သော နတ်သို့၊ ။

၁၅၃....**स्तेः**–'आप्' ပစ္စည်းအလုံးရှိသော သဒ္ဒနှာဝ်ပုဒ်မှ၊ **परेषाम्**–ကျန်သော၊ **ङितम्**–တို့၏၊**स्यम्**–အစွန်းက် ' **स्य** ' အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**–၏၊**स्वश्च**–ဇ္ဈ.သရ၏ရှေ့အပြုသည်လည်း၊**स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဧတို့၁၅၅-အာဝန္တာတ်—"အာဝ်" ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော၊ အဲ့—သဗ္ဗနာမ်ဝုဒ်၊ ပရေသာမ်—ကုန်သော၊ ဒ်ိတာမ်—တို့၏၊ သ်ယမ်—သည်၊ သ်ယာတ်—ဖြစ်၊ ပူဝ်သ်ယ စ—ဂ္ဂဒိလာအရေ့ဖါလည်း၊ သွဲ—ရသာအပြုသည်၊ သ်ယာတ်—ဖြစ်၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

သ်ဗ်ဗသ်ယဲ—ခပ်ဆိပ်းသောဝိန်းမတဦးအား၊ သ်ဗ်ဗသ်ယား—တဦးမှ၊ သ်ဗ်ဗသ်ယား—တဦး၏၊ သ်ဗ်ဗသ်ယာမ်—တဦးနှိက်၊ ။အာမိ—"အာဝ်"ဝိဘတ်နှာင်းဂျွဒ်း၊ သ်ဗ်ဗာသာမ်—ဟူ၍ ရုပ်ပြီး၏၊ ။သ်ဗ်ဗာသာမ်—ခပ်ဆိပ်းသော ဝိန်းမတို့၏၊ ရှေသမ်—သည်၊ ဥမာဝတ်—တူ၏၊ ။အာဝန္တား—"အာဝ်" ပစ္စည်း အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဝိသွာဒယး—တို့သည်။ ဧဝမ်—ဤ 'သ်ဗ္ဗာ'သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ။ဝိသွာ—ခပ်ဆိပ်းသောဝိန်းမ၊ ။

အပုရီတိ—သုတ်နံပါတ်(၀၇)သုတ်၏ဝုတ္တိနှိက်"အပုရိ"ဟူ၍၊ ဥက်ခဲး—ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ အန္တရာယ် ; နဂရ်ယ်—ဟူ၍၊ သိဒ္ဓမ်—ရုပ်ပြီး၏၊ ။

အန္တရာယ်—အလွတ် ပြင်ပနှိက်တည်သော၊ နဂရ်ယ်—မြို့တခုအား၊ ။

ဒ္ဝိတီယသ်ယဲ—နှစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော ဝိန်းမ တယောက်အား၊ ဒ္ဝိတီယာယဲ—ဂင်း၊ ဒ္ဝိတီယသ်ယား—တယောက်မှ၊ ဒ္ဝိတီယာယား—ဂင်း၊ ဒ္ဝိတီယသ်ယာမ်—တယောက်၏၊ ဒ္ဝိတီယာယာမ်—ဂင်း၊ ရှေသမ်—သည်၊ ဥမာဝတ်—"ဥမာ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။တၖတီယာ—သည်၊ ဧဝမ်—ဤ 'ဒွိတီယာ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။

၁၅၄....ဃော်—'ဃि' မည်သော အာလုပ် 'သိ' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သုဘ္ဘူဒ်ယဇမ္ဗွာရ်ထာနာမ်—'သုဘ္ဘ'—သဒ္ဒါ၊ 'ဒ်ီ'မည်သောနဒီရုပ်ထ်းသဒ္ဒါ၊ 'အစ်' သမာဟာရနှစ်ခုရှိသော အဓိပ္ပာယ်သဒ္ဒါတို့၏။ သွဲ—ရသာအပြုသည်၊ သ်ယာတ်—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၅၄.....ပရေ—သော၊ ဃော်—ကြောင့်၊ သုဘ္ဘူဝၑ္စ—ဖြစ်၍ဂင်း၊ ဃာၑ္စ—ဖြစ်၍ဂင်း၊ ဒ္ဝျဇမ္ဗွာရ်ထာနာၖၑ္စ—တို့၏ဂင်း၊ သွဲ—သည်၊ သ်ယာတ်—ဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

ဟေ-အမ်ဗေ—အိုမိခင်၊ ရှေသမ်—သည်၊ ဥမာဝတ်—ဖြစ်၊ ။အက္ကာလ္လာဒယး—တို့သည်၊ ဧဝမ်—ဤ"အမ္မာ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ။အက္ကာ—မိခင်၊ အလ္လာ—မိခင်၊ ။ဒ္ဝၖစး—သည်၊ ကိမ်—နည်း၊ ဟေ-အမ်ဗာဎေ, ဟေ-အမ်ဗိကေ ဟူသော ပြယုဂ်ကို ဖြိးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဟေ-အမ်ဗာလေ—အိုမိခင်၊ ဟေ-အမ်ဗိကေ—အိုမိခင်၊ ။

ဇရာ—ရင့်ကျက်မှည့်ရော် ဆိုးရွားဟောင်းမြင်းအိုမင်းသောဝိန်းမတယောခံသည်၊ ။(၁၁၆) 'ဇရသ်-ဇရာစိတု' ဟူသောသုတ်ဖြင့်စိဝုင်၊ ။ ဇရသော်—နှစ်ယောက်တို့သည်၊ ကေစိတ်—အချို့သောဆရာတို့သည်၊ အာဒေါ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

အစဖြစ်သော "အော်" ဝိဘတ်၏အရာ၌ကား၊ ईत्वम्–"ဣ" အက္ခရာ၏အ ဖြစ်ကို၊ इच्छन्ति–အလိုရှိကြကုန်၏။ ।जरसी–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ ।जरे–နှစ်ယောက် တို့သည်၊ जरसः–အများတို့သည်၊ जराः–အများတို့၊ သည်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

(၁၁၆) 'पाददन्ते' ति – ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ नासिका-पृतना नि शानाम्–တို့၏၊ नस्-पृत-निशः–အပြုတို့သည်၊ स्युः–အဝဉ်အတိုင်းဖြစ် ကုန်၏။ ।नसः–နှာခေါင်းအများတို့ကို၊ नसा–တခုဖြင့်၊ नोभ्याम्–နှစ်ခု တို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ।पृतः–စစ်သည်တော်သား အများတို့ကို၊ पृता–တခုဖြင့်၊ पृद्भ्याम्–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိ သည်တည်း၊ ।निशः–ညည့်အများတို့ကို၊ निशा–တခုဖြင့်၊ ။

၁၅၅....भौ–'भि' သည်ကြောင့်၊ श-छ्राज॥०॥भ्रस्जाम्–'श'အက္ခ ရာအဆုံးရှိသော်သဒ္ဒါ၊ 'छ' အက္ခရာ အဆုံးရှိသော်သဒ္ဒါ၊ 'राज्' သဒ္ဒါ၊ 'भ्राज्' သဒ္ဒါ၊ 'यज्' သဒ္ဒါ၊ 'व्रज्' သဒ္ဒါ၊ 'सृज्' သဒ္ဒါ၊ 'मृज्' သဒ္ဒါ၊ 'व्रश्च' သဒ္ဒါ၊ 'भ्रस्ज' သဒ္ဒါတို့၏၊ षड्–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ကား 'ष' အက္ခရာအပြုသည်၊ स्यात्–၏၊ ।သုတ်နှက်။ * ။

၁၅၅.....परे–သော်၊ भौ–ကြောင့်၊ शान्तानाम्–တို့၏၎င်း၊ छान्तानाम्– တို့၏၎င်း။ राजादेश–"ရာဇ်" အစရှိသော်သဒ္ဒါ၏၎င်း၊ षड्–သည်၊ स्यात्– ၏၊ ।၎ကြိန်နှက်။ ။

၁၅၆....पे–'ပ'သည်ကြောင့်၊ षः–'ष'အက္ခရာ၏၊ डः–'ဍ်'အက္ခရာ အပြုသည်၊ स्यात्–၏၊ ।သုတ်နှက်။ ။

၁၅၆.....परे–သော်၊ पे–ကြောင့်၊ षस्य–၏၊ डः–သည်၊ स्यात्–၏၊ ။ ၎ကြိန်နှက်။ ။

निड्भ्याम्–ညည့်နှစ်တို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

---

* ဤသုတ်ရှိုက်"ဘိ"ယူပုံကား၊ ।ဤ"ထိဂ်ပကရဏ"တည်းဟူ သောနာမ်ကျမ်းရှိုက်၊"ဟသ်"သမာဟာရနှင့်၊ အဆုံးအဝသာနှတည်း ဟူသောဝိဂြာမကိုယူ၊"ဓာတုပကရဏ"မည်သောအာချာတ်ကျမ်းရှိုက် ကား၊"ဘျသ်"သမာဟာရနှင့်။ အဆုံးအဝသာနှတည်းဟူသောဝိဂြာမကို "ဘိ"ဟုပယူလေ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

पक्षेच–"နဉ်၀ါ"သဒ္ဒါ၏ "နဉ်" မပြုသောအတိုင်းကိုက် ၎င်း၊ **घौच**–"ဃ၀"ဟု မည်သော၀ိဘတ်နှောင်းရောက်၎င်း။ **उमात्**–"ဥမာ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်ကို နှင့်တူ၏။

गोपा–"ဂေါပါ"သဒ္ဒါသည်။ **विश्वपावत्**–"၀ိဿ၀ါ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်ကို နှင့်တူ၏။ **गोपा**–နွားကျောင်းမိန်းမ။

"အာ"ကရဇံ-ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါကို ဆိုရာစကား၊ ရပ်ပြီး၏။

मतिः–"မတိ"သဒ္ဒါသည်၊ **हरिवत्**–တူ၏။ **स्त्रीत्वात्**–ဣတ္ထိလိင်အဖြစ်ကြောင့်၊ **शस्**–"၀သ်"၀ိဘတ်သည်၊ **नः**–"နဿ"အက္ခရာအပြုသည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **टा**–"ဋာ"၀ိဘတ်သည်၊ **ना**–"နာ"အပြုသည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **मतीः**–ပညာအမျာ်းတို့ကို၊ **मत्या**–ပညာတရားဖြင့်။

၁၄၅....**घाः**–'ဒီ'မည်သော နဒီဂိုဏ်းသဒ္ဒါမှ၊ **ङितामृ**–ငြှောင်းကုန်သော 'ङ'အက္ခရာတို့တိုသော 'ဇေ'၀ိဘတ်၊'ဇသိ'၀ိဘတ်၊'ဇသ်'၀ိဘတ်၊'ဇိ'၀ိဘတ်တို့၏၊**अम्**–အစဉ်ကိုက်'အ' အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**–၏။ သုတ်နှက်။

၁၅၇.....**घाः**–မှ၊**परेषाम्**–ကုန်သော၊ **ङितामृ**–တို့၏၊ **अम्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **मः**–"ဝ်" အက္ခရာသည်၊ **इत्**–ဖြတ်တည်း။ ၎ကို နှက်။

मत्यै–ပညာတရအား။ **मतये**–ပညာတရအား။ **मत्याः**–တရမှ၊**मतेः**–တရမှ၊**मतयाम्**–ပညာတရတို့ကုန်၊**मतौ**–တရ၌ကုန်။

श्रुति-स्मृति-बुद्ध्यादयः–တို့သည်၊ **एवम्**–ဤ "မတိ" သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။

श्रुति–ကြားနာခြင်း။ ၀၊ဗေဒင်ကျမ်း၊ **स्मृति**–နှစ်လုံးသွင်းခြင်း၊၀၊ဘာရာဒ်ကျမ်းကို ညွှန်ပြရာဖြစ်သောသမ္မုတိကျမ်း၊ **बुद्धि**–အသိဉာဏ်ပညာ။

၁၅၄....**स्त्रौ**–၀ိဘတ်ကြောင့်၊ **स्त्रियाम्**–ဣတ္ထိလိင်၌၊ **त्रि-चतुरोः**–'त्रि'သဒ္ဒါ၊ '**चतुर्**'သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏၊ **तिस्र-चतस्र**–'**तिस्र**'အပြု၊ '**चतस्र**'အပြုသည်၊**ऋवत्**–ဒီဃ'ၛ'အက္ခရာအဆုံးရှိသည်နှင့်တူ၏၊ သုတ်နှက်။

၁၅၀..... **परे**–သော၊ **स्त्रौ**–ကြောင့်၊ **स्त्रीलिङ्गे**–ဣတ္ထိလိင်၊ **त्रि-चतुरोः**–တို့၏၊ **क्रमात्**–အစဉ်အတိုင်း။ **तिस्र-चतस्रौ**–တို့သည်၊ **स्तः**–ကုန်၏၊ **तौचः**–ထို ကာရိယအာဒေသတို့သည်လည်း၊ **ऋवत्**–ဒီဃ"ရှ"အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊**तेन**–ထိုကြောင့်၊**णु-व्री-घाः**-

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဂုဏ်အပြု၊ ဝုဒ္ဓိအပြု၊ ဒိစ -အပြုတို့သည်၊ न-स्युः – မဖြစ်ကုန်၊ ။ ။ ရတို့နှင့်၊ ။

तिस्रः–သုံးယောက်ကုန်သောမိန်းမတို့သည်။तिस्रः–တို့ကို၊तिसृभिः-တို့ဖြင့်၊ तिसृभ्यः–တို့အား၊ तिसृभ्यः–တို့မှ၊ तिसृणाम्–တို့၏၊ तिसृषु–တို့၌လည်း၊ ။ द्वेः–"ဦ"မည်သောဒီဃဆုံးသရဖြစ်၊ ऋत्वे–"အ"အက္ခရာ၏ အဖြစ်သည်၊सति–ရှိသော်၊ आप्–"အာပ်"ပစ္စည်းသက်၊ ။

द्वे–နှစ်ယောက်ကုန်သောမိန်းမတို့သည်၊ द्वे–တို့ကို၊द्वाभ्याम्–တို့ဖြင့်၊ द्वाभ्याम्–တို့အား၊ द्वाभ्याम्–တို့မှ၊ द्वयोः–တို့၏၊ द्वयो–တို့၌လည်း၊ ။

"ङ"ကာရန္တ-ဂ္ဂထ္ထိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏၊ ။

—o—

गौरी–ဂ္ဂရ်နှစ်ရွယ်မြောက်သတိုးသို့ဝေယ်တယောက်သည်၊ ဝါပဒ္ဓတိနှတ်သို့တယောက်သည်၊ गौर्यौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ गौर्यः–အများတို့သည်။ हे-गौरि–အို ဂ္ဂရ်နှစ်ရွယ်မြောက် သတိုးသို့ဝေယ်တယောက်၊ गौरीम्–တယောက်ကို၊ गौर्यौ–နှစ်ယောက် တို့ကို၊ गौरीः– အများတို့ကို၊ गौर्या–တယောက်ဖြင့်၊ गौरीभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ गौरीभिः–အများတို့ဖြင့်၊ ။

(၁၄၅)'ङ्याङ्ङ्तामम्'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ အစဉ်ကို "အ" အက္ခရာလာ၊ गौर्यै–တယောက်အား၊ गौरीभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့အား၊ गौरीभ्यः–အများတို့အား၊ गौर्याः–တယောက်မှ၊ गौरीभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့မှ၊ गौरीभ्यः–အများတို့မှ၊गौर्याम्–တယောက်၏၊ गौर्योः–နှစ်ယောက်တို့၏၊ गौरीणाम्– အများတို့၏၊ गौर्याम्-တယောက် ၌က်၊ गौर्योः–နှစ်ယောက်တို့၌လည်း၊ गौरीषु–အများတို့၌လည်း၊ ।वर्णा-काली-नद्यादयः–တို့သည်၊ एवम्–ဤ"ဂေါရီ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊ ।वाणी–စကားအရာလိမ္မာတတ်မြောက်သောသူရသတိုးနှတ်သို့။ काली–ကာဆီမည်သောနှတ်သို့၊ नदी–မြစ်၊ ।लक्ष्मीः–သက္ခြဝိနှတ်သို့တယောက်သည်၊अनीवन्तत्वात्–"ဤပ်" ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ सिलोपः–"ဆိ" ဝိဘတ်၏ကြေခြင်းသည်၊ न-स्यात्–မဖြစ်၊शेषम्–အတြင်းသည်၊ गौरीवत्–တူ၏၊ ။

अवी-तन्त्र्यादयः–တို့သည်၊ एवम्–ဤ 'लक्ष्मी' သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊ ।अवी–ဥတုခေါ်မှန်းရာသီပန်းယိုစီးသောမိန်းမ၊ तन्त्री–စောင်းညှို့၊ ।स्त्री–မိန်းမတယောက်သည်။हे-स्त्री–အို မိန်းမ၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၂၄.....**स्त्री-भ्रूः**–'**स्त्री**' သန္ဒါ၊ '**भ्रू**'–သန္ဒါသည်၊ **घुः**–'**घु**' မည်၏။ ၎ါ၊ ဝေတ်မည်၏။ ।သုတ်နှက်၊ ॥

၁၂၅.....**स्त्री-शब्दश्च**–သည်ဂင်း။**भ्रू-शब्दश्च**–သည်ဂင်း၊**घु-संज्ञः**–"**ခု**" အမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ।ဝုတ်ဖြိုနှက်။ ।

(၁၃၆) '**घोरियुवचि**'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊"**အစ်**"သမာဟာရနှောင်း သောကြောင့်၊ ဓာတ်၏အစ်တ်ဖြစ်သော၊"**ဣ**"အက္ခရာ၊"**ဥ**"အက္ခရာတို့၏တည်ရာနိုက်၊ အစဉ်အတိုင်း "**ဆုယ်၊ဥဝ်**" ပြု၊ ।**स्त्रियौ**–**ဖိန်းမနှစ်**ယောက်တို့သည်၊ **स्त्रियः**–အများတို့သည်၊

၁၆၀....**अम्-शसोः**–'**अम्**' ဝိဘတ်၊ '**शस्**' ဝိဘတ် နှစ်လုံးတို့ကြောင့်၊ **स्त्रां**–သည်းရာ–သဖြင့်၊ **घुः**–ဓာတ်မည်၏။ ।သုတ်နှက်။ ।

၁၆၀.....**परे**–သော၊ **अमि च**–ကြောင့်ဂင်း၊ **शसि च**–ကြောင့်ဂင်း၊ **स्त्री-शब्दः**–သည်၊ **घु संज्ञः**–သည်၊ **या**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ।ဝုတ်ဖြိုနှက်၊ ।

स्त्रियम्–တယောက်ကို၊**स्त्रीम्**–တယောက်ကို၊ **स्त्रियौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ **स्त्रियः**–အများတို့ကို၊ **स्त्रीः**–အများတို့ကို၊ **स्त्रिया**–တယောက်ဖြင့်၊ **स्त्रीभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **स्त्रीभिः**–အများတို့ဖြင့်၊ **स्त्रियै**–တယောက်အား၊ **स्त्रीभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့အား၊ **स्त्रीभ्यः**–အများတို့အား၊ **स्त्रियाः**–တယောက်မှ၊ **स्त्रीभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့မှ၊ **स्त्रीभ्यः**–အများတို့မှ၊**स्त्रियाः**–တယောက်၏၊**स्त्रियोः**–နှစ်ယောက်တို့၏၊**स्त्रीणाम्**–အများတို့၏၊ **स्त्रियाम्**–တယောက်နိုက်၊ **स्त्रियोः**–နှစ်ယောက်တို့နိုက်၊ **स्त्रीषु**–အများတို့နိုက်၊ **श्रीः**–အသရေမင်္ဂလာတပါးသည်၊ ဝါ၊ထက္ခ္ဝ ဝဲတဲ့ထိုးတယောက်သည်၊ **श्रियौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **श्रियः**–အများတို့သည်၊ **हे-श्रीः**–ဒို့,အသရေရှိသောတက္ခ္ဝမိနှတ်ထိုး၊ ।**ङितिच**–"**င**"အက္ခရာတွတ်ရှိသောဝိဘတ်နှောင်းရာနိုက်ဂင်း၊ **आमिच**–"**အာဝ်**" ဝိဘတ်နှောင်းရာနိုက်ဂင်း။ **भेदः**–ထူးသောရုပ်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ।**श्रियै**–တယောက်အား၊ **श्रिये**–တယောက်အား၊ **श्रियाः**–တယောက်မှ၊ **श्रियः**–တယောက်မှ၊ **श्रियाः**–တယောက်၏၊ **श्रियः**–တယောက်၏၊ **श्रीणाम्**–အများတို့၏၊**श्रियाम्**–အများတို့၏၊ **श्रियाम्**–တယောက်နိုက်၊ **श्रियि**–တယောက်နိုက်၊ **श्रीषु**–အများတို့နိုက်၊ **सुध्यादयः**–"**သုဓိ**"စသော သန္ဒါတို့သည်၊ **पुंवत्**–ပုလိင်'**သုဓိ**'သန္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သုဓီ–ဇာဉ်တယ်လျောက်ပတ်သော ပညာရှိသောပိန်း၊မ၊ ၊(ဤအလိုဗ ဟုဗ္ဗိတိသမာဆိဟုပြုလေ)။ ။

သုဋ္ဌု–ကျောင်းမြတ်သော၊ **ဓီး**–ပညာတည်း၊ **ပကၠုဒ္ဓါ**–ဗျိုးမွမ်းအပ်သော၊**ဓီး**–ပညာတည်း၊ **ဒုဒि-विग्रहे**–ဤကမ္မဓာရယ်သမာသ်ဝိဂ္ဂဟကို ပြုလတ်သည်ရှိသော်၊ **नित्यस्त्रीत्वे**–"သုဓိ"သဒ္ဒါ၊ "ဗြုဓိ"သဒ္ဒါတို့၏အမြဲဣတ္ထိလိင်နှိုက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊**သုဓी-प्रभृतौ**–"သုဓိ"သဒ္ဒါ၊"ဗြုဓိ"သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့သည်၊ **श्री-लक्ष्मीवत्**–အစဉ်အတိုင်း 'श्री' သဒ္ဒါ၊ 'लक्ष्मी' သဒ္ဒါတို့၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ၊ **သုဓी**–ကောင်းမြတ်သောပညာ၊**प्रधी**–ဗျိုးမွမ်းအပ်သောပညာ၊ ။

"ဤ"ကာရန်ဆုံး–ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

धेनुः–"ဓေနု"သဒ္ဒါကို၊ **मतिवत्**–"မတိ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူစွာ၊ **साध्यः**–ပြီးစေအပ်၏။

धेनुः–နို့စိုးနွားငယ်ရှိသောနွားမတကောင်သည်၊ **धेनू**–နှစ်ကောင်တို့သည်၊ **धेनवः**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

"ဥ"ကာရန်ဆုံး-ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

वधूः–"ဝဓူ"သဒ္ဒါသည်၊**गौरीवत्**–"ဂေါရီ"သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ၊**वधूः**–ချွေးမတယောက်သည်၊ **वध्वौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊**वध्वः**–အများတို့သည်၊**इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

चमू-तन्त्रादयः–တို့သည်၊ **एवम्**–ဤ "ဝဓူ" သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ၊**चमूः**–စစ်သည်၊**तनूः**–ကိုယ်ကာယ၊ ။

भ्रूः–သည်၊**शीवत्**–'श्री' သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ၊**भ्रूः**–မျက်ခုံးတရုသည်၊**भ्रुवौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊**भ्रुवः**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

सुभ्रूः–တင့်တယ်သောမျက်ခုံးရှိသောပိန်း၊မတယောက်သည်၊**हे-सुभ्रु**–အိုတင့်တယ်သောမျက်ခုံးရှိသောပိန်း၊မ၊ ၊**पुनर्भूः**–သည်၊**सुह्वत्**–"သုလူ"သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ၊**पुनर्भूः**–နှစ်ကြိမ်-နှစ်ထပ်-လင်ယူးစားထိမ်းမြားသောပိန်း၊မ၊ ၊**सुभूः**–သည်၊**पुंवत्**–ပုလိင်"သဘု"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ၊**सुभू**–တင့်တယ်လှပစွာဖြစ်ခြင်းရှိသောပိန်း၊မ၊ ။

"ဦကာရန်ဆုံး ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

।स्वसा-'स्वसृ'သဒ္ဒါသည်၊ धातृवत्-'धातृ'သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।स्वसृ-နှစ်မ-အမ၊ ।

।माता-'मातृ'သဒ္ဒါသည်၊ पितृवत्-'पितृ'သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।मातृ-အမိ၊ ।

"ရိကာရန်-ဣုတ္တိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ।

——:o:——

ग्लौः-'ဒျော"သဒ္ဒါသည်၊गोवत्-"ဂေါ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।
ग्लौ-နတ်ပြည်၊ ।

"ဩ"ကာရန်-ဣုတ္တိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ।

——o——

सुराः-"သုရဲ"သဒ္ဒါသည်၊पुंवत်-ပုံလိင်"သုရဲ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।सुरै-တင့်တယ်သော ဥစ္စာရှိသောမိန်းမ၊ ।

"ဣ"ကာရန်-ဣုတ္တိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ।

——————

नौ-"နှဲ"သဒ္ဒါသည်၊स्त्रीवत्-'ဿြီ'သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।
नौ-လှေ,သင်္ဘော၊ ।

"ဩ"ကာရန်-ဣုတ္တိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ।

——o——

अजन्त-स्त्रीलिङ्गपादः-"အစ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသော ဣုတ္တိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာဖြစ်သောအဝိုင်းအဖြတ်သည်၊
इति-ဤတွင်နိဂုံးခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီ၊ ।

४—र्थ पादः ।

——————

၄.....လေးခုမြောက်ဖြစ်သောအဝိုင်းအဖြတ်၊

——o——

अजन्त-क्लीव-लिङ्ग शब्दः ।

——————

"အစ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသောနပုံလိင်သဒ္ဒါ၊ ।

——o——

१६१....अतः-'အ' ကာရန် ဖြစ်သော၊ क्लीबात्-နပုံလိင်သဒ္ဒါမှ၊ परस्य-သော၊अचेः-'ဃြ' မည်သောအာလုပ် 'सि' ဝိဘတ်မှတပါးသော၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

स्यम्:-'**सि**'ဝိဘတ်၊ '**अम्**' ဝိဘတ်၏။ **मः**-'**म्**' အက္ခရာအပြုသည်။ **स्यात्**-၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၁.....**अकारान्तात्**-သော၊ **नपुंसकात्**-မှ၊ **परस्य**-သော၊**अधेः**-သော၊ **सेश्च**-၏၎င်း၊ **अमश्च**-၏ ၎င်း၊ **मः**-သည်၊ **स्यात्**-၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**ज्ञानम्**-အသိဉာဏ်ပညာတပါး၊သည်၊**हे-ज्ञान**-အို၊အသိဉာဏ်ပညာ။ ။

၁၆၂....**ह्रस्वात्**-ဒုံလိုင်သဒ္ဒါမှ၊ **परः**-သော၊ **औः**-'**औ**' ဝိဘတ်သည်၊**ईः**-'**ई**'အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**-၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၂.....**ह्रस्वात्**-မှ၊ **परः**-သော၊**औः**-သည်။ **ईः**-သည်၊**स्यात्**-ဖြစ်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**ज्ञाने**-ဉာဏ်ပညာနှစ်ခုတို့သည်။ ။

၁၆၃....**ह्रस्वात्**-မှ၊ **परयोः**- ကုန်သော၊ **जस्-शसोः**- '**जस्**' ဝိဘတ်၊ '**शस्**'ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏။ **शिः**-'**शि**'အပြုသည်၊ **स्यात्**-၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၃..... **ह्रस्वात्**-မှ၊ **परस्य**-သော၊ **जसश्च**- ၏၎င်း၊ **शसश्च**- ၏၎င်း၊ **शिः**-သည်။ **स्यात्**-၏။ ။**शः**-"ဇ" အက္ခရာသည်၊ **इत्**-ဆုတ်တည်း။ ။ဝုတ္တိနှက် ။

၁၆၄....**अयमादौ**-'**यम्**' သမာဟာရ၏ အစမဟုတ်ရာ၌က်၊ **नुण्**-အဆုံးသရေနောင် '**न्**' အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**-၏၊**झसन्तरलादौ तु**--'**झस्**' သမာဟာရအဆုံး၌က်တည်ရှိသော '**र**' အက္ခရာ၊'**ल**'အက္ခရာတို့၏အစ၌က်ကား၊**वा**-အမျိုးသဖြင့်၊**नुण्**-အဆုံးသရေနောင်'**न्**'အက္ခရာလာသည်၊ **स्यात्**-၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၄.....**ह्रस्वस्य**-ဒုံလိုင်သဒ္ဒါ၏၊ **स्थाने**-၌က်၊ **परे**--သော၊ **शौ**-"**ဇသ်**"ဝိဘတ်၊"**ဇသ်**"ဝိဘတ်ဟို့၏အရာ၌က်ပြုအပ်သော"**ဖိ**"ကြောင့်၊ **नुण्**-သည်၊ **स्यात्**-၏၊ **यमादौतु**-"**ယမ်**"သမာဟာရ၏အစ၌က်ကား၊ **नुण्**-သည်၊ **न-स्यात्**-မဖြစ်၊ **झसन्तरलयोः** - ဗျည်သမာဟာရ အဆုံး၌က်တည်ရှိသော "**ရ**"အက္ခရာ၊ "**လ**"အက္ခရာတို့၏။ **आदौ तु**-အစဒ္ဒကား၊**वा**-သဖြင့်၊**नुण्**-သည်၊ **स्यात्**-၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၁၆၅....**अधौ**-'**धि**' မည်သောအာလုပ် '**सि**' ဝိဘတ်မှတပါးသော၊ **घौ**-"**ဃ**" မည်သော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **अधौः** - ဓာတ်မဟုတ်သော၊ **नसब्महन्नः**-'**नस्**' ဘာဝ အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ '**अप्**' သဒ္ဒါ၊ '**महत्**'

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သန္ဓိ။ 'ဒ်' အက္ခရာအဆုံးဂ္ဂိဿေသာ သန္ဓိ၏။ **अन्तथस्वरस्य**—အဆုံးနှိုက် ဖြစ်သော ရသသံရ၏။ **घः**—"ဓိဃ" အပြုသည်။ **स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၅..... **परे**—သော။ **अघौ**—သော။ **घौ**—ကြောင့်။ **धुवर्जस्य**—ဝါတ်သည်ကြဉ်အပ်သော။ **नसन्तस्यच**—၏ဂုဏ်း။ **आपश्च**—၏ဂုဏ်း။ **महतश्च**—၏ဂုဏ်း။**नान्तस्यच**—၏ဂုဏ်း။ **अन्तश्चस्वरस्य**—၏ဂုဏ်း။**घः**—သည်။**स्यात्**—၏။ ။ဂျွတ်နှက်။ ။

ज्ञानानि—ဉာဏ်ပညာ အများတို့သည်။ **।दी**—ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ရုပ်သည်။ **प्रीवत्**—ပထမာ ဝိဘတ်၏ ရုပ်နှင့်တူ၏။ **।शेषम्**—အကြွင်းသည်။**रामवत्**—ပုံထိုင်"ရာမ"သန္ဓိ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။

वन-धन-फलादयः—တို့သည်။ **एवम्**—ဤ'ज्ञान' သန္ဓိ၏ ရုပ်အဝဉ်နှင့် ဟူကုန်၏။ **।वन**—ဝတာ။ **धन**—ဥစ္စာပစ္စည်း။ **फल**—အသီး။ ဝါ။အတို့။ ဝေဂျုံး၌။ ။

၁၆၆....**अनेकतरात्**—'एकतर' သန္ဓိမှတပါးသော။ **अन्यादेः**—'अन्य' အစရှိသောသဗ္ဗနာမ်သန္ဓိမှ။**परस्य**—သော။**मः**—'सि'ဝိဘတ် 'अम्'ဝိဘတ်ခို့အာဒေသဖြစ်သော'မ'အက္ခရာ၏။ **तः**—'ဒ်'အက္ခရာ၏အပြုသည်။**स्यात्**—၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၆၆.....**अन्यादेः**—မှ။ **परस्य**—သော။ **स्यमोः**—တို့၏။ **मस्य**—၏။**तः**—သည်။**स्यात्**—၏။ **एकतरात्**—"ဧကတရ"သန္ဓိမှ။ **परस्य**—သော။ **स्यमोः**—တို့၏။**मस्य**—၏။**तः**—သည်။ **न-तु-स्यात्**—မဖြစ်။ ။ဂျွတ်နှက်။ ။

अन्यत्—တပါးသောအမျိုးတခုသည်။**अन्ये**—နှစ်ခုတို့သည်။**अन्यानि**—အများတို့သည်။ **इे-अन्य**—ဒို့,တပါးသောအမျိုး။ **पुनः**—ထပဒန်။ ဝါ။ဒုတိယာဝိဘတ်၏ရုပ်သည်။**तद्वत्**—ထိုပထမာဝိဘတ်၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။ **।शेषम्**—သည်။ **पुंवत्**—ပုံလိင် "အန္ဟ" သန္ဓိနှင့်တူ၏။ ။**अन्यतरादयः**—"အန္ဟတရ"အစရှိသောသန္ဓိတို့သည်။ **एवम्**—"အန္ဟ"သန္ဓိ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။**अनेकतरात्**—သည်။**किम्**—နည်း။ **एकतरम्**—ဟူသောပြဃုဂ်ကို ပြိုးဝေခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ။**एकतरम्**—တဦးဦးသော အမျိုးထ ယောက်သည်။ ။

၁၆၇....**जरातः**—'जरा' သန္ဓိမှ။ **परस्य**—သော။ **मः**—'सि' ဝိဘတ်၊ 'अम्' ဝိဘတ်တို့၏ အက္ခရာနှိုက် ပြုအပ်သော အာဒေသ ဖြစ်သော 'म' အက္ခရာ၏။ **अम्**—'अम्' အပြုသည်။ **वा**—သဖြင့်။ **स्यात्**—၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၆၇.....जराशब्दात्–ဇ၊परस्य–သော၊ स्यमोः–တို့၏၊स्थाने–၌ကဲ့၊ मस्य–ပြုအပ်သောအာဒေသ "မ" အက္ခရာ၏၊ अम्–သည်၊वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏၊ ။ဝုတ္တိနှင့်၊ ။

अजरसम्–အိုခြင်းကင်းသော အမျိုးတဦးသည်၊ अजरम्–ငှင်း၊ अजरसी–နှစ်ဦးတို့သည်၊ अजरे–ငှင်း၊ अजरांसि–အများတို့သည်၊ अजराणि–ငှင်း၊ ।पुनः–တဖန်။ဝါ၊ဒုတိယာဝိဘတ်၏ရုပ်အစဉ်သည်၊ तद्वत्–ထိုပထမာဝိဘတ်၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊शेषम्–သည်၊पूर्ववत्–ပုံထိုင် "अ၈ဝ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

(၁၁၅)'पाददन्ते' ति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊शीर्ष-हृदयोदकासनानाम्–တို့၏၊शीर्षन्-हृदुदनासनः–'शीर्षन्'အပြု၊'हृद्'အပြု၊, उदन्'အပြု၊'आसन्' အပြုတို့သည်၊स्युः–အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏၊ ။

शीर्षाणि–ဦးခေါင်းအများတို့ကို၊ शीर्ष्णा–တခုဖြင့်၊ शीर्षभ्याम्–နှစ်ခု တို့ဖြင့်၊इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ।हृन्दि–စိတ်နှလုံးအများတို့ ကို၊ हृदा–တခုဖြင့်၊ हृद्भ्याम्–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည် တည်း၊ ।।उदानि–ရေအများတို့ကို၊ उदा–တခုဖြင့်၊ उदभ्याम्–နှစ်ခု တို့ဖြင့်၊इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ।आसानि–ဆနရာအများတို့ ကို၊ आस्ना–တခုဖြင့်၊ आसभ्याम्–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိ သည်တည်း။ ।

पक्षेच–'शीर्षन्'စသည်မပြုသောအဘို့၌ကဲ့ငှင်း၊ शेषेच–ကြွင်းသော ဝိဘတ်၌ကဲ့ငှင်း၊ज्ञानवत्–'ज्ञान'သဒ္ဒါနှင့်ရုပ်အစဉ်တူ၏၊ ။

၁၆၈....क्लीवे–နပုံလိင်၌ကဲ့၊ घस्य–ဓိဃသရ၏၊ स्वः–ရဿအပြု သည်၊स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှင့်၊

၁၆၀.....क्लीवे–၌ကဲ့၊ घस्य–၏၊ स्थाने–၌ကဲ့၊ स्वः–သည်၊स्यात्– ဖြစ်၏၊ ။ဝုတ္တိနှင့်၊ ।

श्रीपम्–အသရေကို ဆောင်ရွက်တတ်သော အမျိုးတဦးသည်၊ ज्ञानवत्–'ज्ञान'သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ।

"अ၁" ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၆၄....ကြီဝात်–အကာရန္တနပုံလိုင်သဒ္ဓါမှတပါးသောနပုံလိုင်သဒ္ဓါမှ၊ **परयोः**–နှောင်းကုန်သော။**स्यमोः**–' सि ' ဝိဘတ်၊ 'अम्' ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏၊ **लुक्**–ကြေခြင်းသည် **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နက်၊ ။

၁၆၉.....**क्लीवात्**–မှ၊ **परयोः**–ကုန်သော၊ **स्यमोः**–တို့၏၊ **लुक्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနက်၊**वारि**–ရေတခုသည်။ဝါ၊ရေတခုကို၊ ။

၁၇၀....**अनामि**–'आम्' ဝိဘတ်မှတပါးသော၊ **अचि**–ဝိဘတ်မှ ရှိစ်သော 'अच्' သမာဟာရကြောင့်၊ **इक**–'इक्' သမာဟာရအဆုံးဂို သောနပုံလိုင်သဒ္ဓါ၏၊ **नुण्**–အဆုံးသရနောင် 'न्' အက္ခရာ လာသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နက်။ ။

၁၇၀.....**परे**–သော၊ **अचि**–ကြောင့်၊ **इगन्तस्य**–"ဣက်"သမာဟာ ရအ ဂိုသော။**क्लीवस्य**–၏၊**नुण्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **आमितु**–"အာဝ်" ဝိဘတ်၏ "အဝ်" သမာဟာရကြောင့်ကား။ **नुण्**–သည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ဝတ္တိနက်၊ ။

वारिणी–ရေနှစ်ခုတို့သည်၊**वारीणि**– အများတို့သည်။ ။

၁၇၁....**यौ**–'यि' မည်သော အာလုပ် 'सि' ဝိဘတ်ကြောင့်၊**इकः**–'इक्' သမာဟာရ၏၊ **णुः**–ဂုဏ်အပြုသည်၊ **वा**– အမျိုးသဖြင့်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏၊ ။သုတ်နက်၊ ။

၁၇၀.....**परे**–သော၊ **यौ**–ကြောင့်၊ **इगन्तस्य**–"ဣက်" သမာဟာရ အဆုံးဂိုသော၊ **क्लीवस्य**–နပုံလိုင်သဒ္ဓါ၏၊ **णुः**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနက်၊ ။

हे–**वारे**–အို့၊ရေ၊ **हे**-**वारि**–၎င်း၊ **वारिणी**–ရေနှစ်ခုတို့ကို၊ **वारीणी**–ရေအများတို့ကို၊ **वारिणा**–တခုဖြင့်၊ **वारिणे**–တခုအား၊ **वारिणः**–တခု မှ၊ **वारिणः**–တခု၏၊ **वारिणोः**–ရေနှစ်ခုတို့၏၊ **वारीणाम्**–ရေအများ တို့၏၊ **वारिणि**–တခုနှိုက်၊ **वारिणो**–နှစ်ခုတို့နှိုက်၊ ။**हसे**–'हस्' သ မာဟာရနှင့် စပ်သော၊ဝိဘတ် နှောင်းရာနှိုက်၊ **हरिवत्**–'हरि' သဒ္ဓါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

၁၇၂....**टाङ्यचि**–'टा' အစရှိသောဝိဘတ်၏ 'अच्' သမာဟာရ ကြောင့်၊ **अयौक्तपुंस्कम्**–တူသောအနက်အား ဖြင့်ဟောဘူးသော ပုံလိုင် ဂိုသောသဒ္ဓါသည်၊ **पुंवत्**–ပုံလိုင်သဒ္ဓါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူသည်၊ **वा**–အမျိုး သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၇၂.....ဋာဒ္ယစ္စ--ကြောင့်၊ အဿ်ေန--တရုတည်း သေးအနက်အား ဖြင့်၊ ပ္ရာက္တပုံ်ဿ်ကမ္--ပေါဘူးသောပုံလိင်ရှိသော၊ ဒ္ဃန္တမ္--"ဣက်"သမ ဟာဝုအဆုံးရှိသော၊ ကြ္လီဝမ္--နပုံလိင်သဒ္ဒါသည်၊ ပ္ဒဝတ္--သည်၊ ဝါ--သဖြင့်၊ ဿ်ာတ္--၏၊ ဝုတ္တိနက်၊ ။

အနာဒယေ--အဝမထင်သောအမျိုးတဦးအား၊ နာဒိနေ--၎င်း၊ ဣတျာဒိ--ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ ။ဒေါ်ဿမ္--သည်။ ဝါရိဝတ္--"ဝါရိ" သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ အဿေန--သည်။ ကိမ္--နည်း။ ပီလုနေဖလာယ--ဟူသော ပြဿဂ်ကိုကိုပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။ပီလုနေဖလာယ--သစ်ကြံးသီးအား၊ ဝါ၊ဆန္ဒသီးအား၊ ။

၁၇၃....ဋာဒ္ယစ္စ--ကြောင့်၊ ဒဓ်ျသ္ထိဿသက္ထျက္ခဏး--'ဒဓိ' သဒ္ဒါ၊ 'အ်ိသ္ထိ'သဒ္ဒါ၊ 'သက္ထိ' သဒ္ဒါ၊ 'အက္ခိ' သဒ္ဒါ၏၊ အနဒ်္--အဆုံးဝဏ္ဏအရာ ရှိက် 'အန်' အပြုသည်၊ ဿ်ာတ္--၏ ။သတ်နက်။ ။

၁၇၄.....ဋာဒ္ယစ္စ--ကြောင့်၊ ဧတာမ္--ထို"ဒဓိ"စသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အနဒ်္--သည် ဿ်ာတ္--၏၊ ။အဒ်ော်--"အ"အက္ခရာ၊ "ဝ်" အက္ခရာနှစ်လုံးတို့သည်၊ ဧတော်--ဤတို့ပေတည်း၊ ။ဝုတ္တိနက်၊ ။

(၁၁၈) 'အနောဒ္ဓေပး'--ဟူသောသုတ်ဖြင့်စိရင်၊ ။ ဒဓ်ာ--နို့ချဉ်တရုဖြင့်၊ ဒဓ်ေ--တရုအား၊ ဒဓ်ား--ဘရုမှ၊ဒဓ်ား--တရု၏။ဒဓ်ော်--နှစ်ရုတို့၏၊ ဒဓ်ာနာမ္--အများတို့၏၊ဒဓ်ိန--တရုနှိက်။ ဒဓ်ိန--တရုနှိက်၊ ဒဓ်ော်--နှစ်ရုတို့၌၊ဇေါမ္--သည်၊ဝါရိဝတ္--"ဝါရိ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

အ်ိသ္ထိ-သက္ထိ-အက္ခိ--တို့သည်၊ ဧဝမ္--ဤ"ဒဓိ" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊ ။ အ်ိသ္ထိ--အရိုး၊သက္ထိ--သလုံးမြင်းခေါင်း၊အက္ခိ--မျက်လုံး၊

"ဿ်ာ"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

သုဓိ--တင့်တယ်သောပညာရှိသော အမျိုးတဦးသည်၊ သုဓိနော်--နှစ်ဦးတို့သည်၊ သုဓီနိ--အများတို့သည်၊ ဟေ-သုဓေ--အို,တင့်တယ်သောပညာရှိသောအမျိုး၊ ဟေ-သုဓိ--၎င်း၊ ဒွေ်--ဒုတိယာ ဝိဘတ်၏ ရုပ်အစဉ်သည်၊ ဗြီဝတ္--ပထမာ ဝိဘတ်၏ ရုပ်အစဉ်နှင့် တူ၏၊ ။သုဓိယာ--တဦးဖြင့်၊ သုဓိနာ--၎င်း။ ဣတျာဒိ--ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ ။မဓျာဒယး--တို့သည်၊ ဧဝမ္--ဤ"သုဓိ"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ။မဓျော်--မြတ်သောပညာရှိသောအမျိုး၊ ။

"ဤ"ကာရန္တအဆုံးရှိသောနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂ မဓု—ပျားရည် တခုသည်၊ မဓုနी—နှစ်ခုတို့သည်၊ မဓူနि—အများတို့သည်၊ हे-मधो—အိုပျားရည်၊ हे-मधु—ငင်း။ဒွိ—သည်၊ भीवत्—တူ၏။ ။ मधुना—တခုဖြင့်၊ मधुभ्याम्—နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ इत्यादि—ဤသို့ အစဉ်သည် တည်း။ ။

अम्बु-सान्वादयः—တို့သည်၊ एवम्—ဤ"မဓု"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။अम्बु—ရေ။ सानु—တောင်လျှဉ် တောင်ဝှမ်း။ ။(၁၁၅) पाददन्ते 'ति—ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊स्नु-'स्नु'အပြုသည်၊ वा—အားဖြင့်၊ स्यात्—၏။ ।स्नूनि—တောင်လျှဉ် တောင်ဝှမ်း အများတို့ကို၊ सानूनि—ငင်း။इत्यादि—ဤသို့အစဉ်သောရုပ်သည်၊ भेदः—ထူးခြား၏။ ။

"ဥ"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ဖြီး၏။ ။

—— ——

धातृ—မွေးမြူတတ်သော အမျိုးတဦးသည်၊ धातृणी—နှစ်ဦးတို့သည်၊ धातॄणि—အများတို့သည်။ ।यौ—"ဓိ"မည်သောအာလုပ်"ဆိ"ဝိဘတ်နှင့်ငင်းရာနိုင်၏။ हे-धातः—အိုမွေးမြူတတ်သောအမျိုး။ हे--धातृ—ငင်း။ဒွိ—သည်၊ भीवत्—တူ၏။ ।धात्रा—တဦးဖြင့်၊ धातृभ्या—တဦးဖြင့်၊इत्यादि—ဤသို့အစဉ်သည်တည်း။ ज्ञातृ-कर्त्रादयः—တို့သည်၊ एवम्—ဤ 'धातृ' သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။ ज्ञातृ—သိတတ်သောအမျိုး။ कर्तृ—ပြုတတ်သောအမျိုး။ ။

"ဓိ"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ဖြီး၏။ ။

——:o:——

၁၇၄....स्वम्-'ङ्ग्रीबेस्वः' ဤသို့အစဉ်သောသုတ်ဖြင့် ရသော်၏အဖြစ်သို့၊प्राप्नुवन्तः—ရောက်ခြင်းရှိကုန်သော၊एच-'एच्'သမာဟာရတို့သည်၊ युत्-'इ'အကွယ်ရာ၊ 'उ' အကွယ်ရာသည်သာလျှင်၊ भवन्ति--ဖြစ်ကုန်၏။ ။ တနည်း။ ।एचः-'एच्'သမာဟာရ၏၊स्वम्—ရသော်၏အဖြစ်သို့၊प्राप्नुवतः ရောက်ခြင်းရှိသောဝဏ္ဏသည်၊युत्-'इ'—အကွယ်ရာ၊ 'उ'အကွယ်ရာသည်သာလျှင်၊स्यात्—၏။ ।သုတ်နှက်။ ။

၁၇၄.....मद्यु—နုတ်ပြည်သို့ရောက်ကြောင်းကောင်းမှုရှိသောအမျိုး တဦးသည်၊मद्युनी—နှစ်ဦးတို့သည်၊ मद्यनि—အများတို့သည်၊ हे-मद्यो—အိုနုတ်ပြည်သို့ရောက်ကြောင်းကောင်းမှုရှိသောအမျိုး။हे-मद्यु—ငင်း။ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

द्वी–သည်၊ **प्रीवत्**–ဏြီ၊ **।प्रद्यवा**–တဦးဖြင့်၊ **प्रद्युना**–ဂင်း၊**इत्यादि**–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ ।

"ဇအာ"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ।

—o—

सुरि–တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော ဥစ္စာရှိသော အမျိုးတဦးသည်၊ **सुरिणी**–နှစ်ဦးတို့သည်၊ **सुरीणी**–အများတို့သည်၊ **हे–सुरे**–အို, တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော ဥစ္စာရှိသောအမျိုး၊ **हेसुरि**–ဂင်း၊**सुराया**–တဦးဖြင့်၊ **सुरिणा**–ဂင်း၊ **सुराभ्याम्**–နှစ်ဦးတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ।

"'ဆဲ'ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ॥

—o—

सुनु–တင့်တယ်သော လွေရှိသော ရေတခွသည်၊ **सुनुनी**–နှစ်ခွတို့သည်၊ **सुनूनि**–အများတို့သည်၊ **हे-सुनो**–အို,တင့်တယ်သောလွေရှိသော ငရဲ၊ **हे-सुनु**–ဂင်း၊ **सुनावा**–တခွဖြင့်၊ **सुनुना**–ဂင်း၊**इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ।

"ဇအော်"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ।

———

अजन्तस्त्रीवलिङ्गपादः–"အစ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသော နပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာဖြစ်သောအပိုင်းအဖြတ်သည်၊
ဣတိ–ဤတွင်နိဂုံးခါးပတ်အပြီးသတ်ပြီ၊

अजन्ताध्यायः–"အစ်"သမာဟာရတည်းဟူသောသရအဆုံးရှိသောလိင်သဒ္ဒါတို့ကိုရွတ်ဘတ်သရွေ့ယ်ရာဖြစ်သောအခဏ်းသည်၊
ဣတိ–ဤတွင်ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်ပြီ၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

३—यः। हसन्ताध्यायः।

၃.....ရမြောက်ဖြစ်သော၊ "ဟသ်" သမာဟာရတည်းဟူသော-
ဗျည်းအဆုံးရှိသော၊ လိင်သဒ္ဒါတို့ကိုရွတ်ဘတ်
သရဏ္ဍာယ်ရာဖြစ်သော၊ အခန်း၊ ।

१--म पादः।

၁..... ရှေးဦးအစပထမဖြစ်သောအပိုင်းအဖြတ်၊ ।

हसन्त-पुंलिङ्ग शब्दः।

"ဟသ်" သမာဟာရအဆုံးရှိသော ပုံလိင်သဒ္ဒါ၊ ।

၁၆၆....द्विरुक्त-जक्षादी- နှစ်ကြိမ်- နှစ်ထပ် ဆိုခြင်းရှိသော သဒ္ဒါ၊ 'जक्ष'အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ द्विः-'द्वि'မည်၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၁၇၅.....कृतद्वित्वशब्दश्च-ပြုအင်းပြီသော နှစ်ကြိမ်-နှစ်ထပ်ဆိုခြင်း ရှိသောသဒ္ဒါသည်ရင်း၊ जक्षादिश्च-"जक्ष"အစရှိသော သဒ္ဒါသည်ရင်း၊ द्वि-संज्ञः-"ဒွိ"အမည်ရှိသည်၊स्यात्-၏၊ ।ဝတ္တိနှက်၊ ।

၁၆၆....भौ-'भि'သဏ္ဌာကြောင့်၊ हः-'ह्'အက္ခရာ၏၊ ढः-'ढ'အက္ခရာအပြုသည်၊स्यात्-၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၁၇၆.....परे-နောင်းသော၊भौ-ကြောင့်၊हस्य-၏၊ढः-သည်၊स्यात्-ဖြစ်၏၊ ।ဝတ္တိနှက်၊ ।

(१४९) 'आवीवेंभसात् सेलोपः' ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ "ဆိ"စိစဘတ်ဘတ်ကို ချေခြစိရင်း၊ ।(६५) 'झप्-झसोरि'ति- ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ चप्-जवौ-"စပ်"သမာဟာရ၊ "ဇဗ်"သမာဟာရအပြုတို့သည်၊ वा-သဖြင့်၊स्तः-ကုန်၏၊ ।लिट्-လျက်တတ်သောသူတယောက်သည်၊लिड्-ရင်း၊ लिह्यौ-နှစ်ယောက်တို့သည်၊ लिहः-အများတို့သည်၊ लिह्यम्-တယောက်ကို၊ लिह्यौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊ लिहः-အများတို့ကို၊ लिह्या-တယောက်ဖြင့်၊ लिड्भ्याम्-နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ इत्यादि-၍ထို့အစရှိသည်တည်း၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၇၅....भौ-'ဘိ'သညာကြောင့်၊ दादेः-အစနှိုက်'द'အက္ခရာရှိသော ဝဏ္ဏမှ၊ परस्य-သော၊ हस्य-၏။ घः-'ဃ' အက္ခရာအပြုသည်၊ स्यात्-၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၇၆.....परे-သော၊भौ-ကြောင့်၊द्-कारादेः-မှ၊परस्य-သော၊हस्य-၏၊घः-သည်၊स्यात्-၏။ ၊ဂုဏ်နှက်၊ ။

၁၇၈....फे-'ဖ'သညာကြောင့်၊ झभान्तस्य-'ဈဘ်' သမာဟာရအဆုံးရှိသော'अच्'သမာဟာရ၏၊आदिडवाम्-အစနှိုက်တည်သော 'डव्' သမာဟာရအက္ခရာတို့၏၊ ढभाः-'ढभ्' သမာဟာရအပြုတို့သည်၊स्युः-ကုန်၏၊ सचेच-ဝိဘတ်၏ 'स्' အက္ခရာ၊'च'အက္ခရာကြောင့်၎င်း၊अन्तेच-အဆုံးဟွက်လပ်တည်းဟူသော "ဝိရာမ" ကြောင့်၎င်း၊ झभान्तस्य-သော၊ धोस्तु-ဓာတ်၏ကား၊ आदिडवाम्-တို့၏၊ ढभाः-တို့သည်၊ स्युः-ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၇၀.....परे-သော၊ फे-ကြောင့်၊ झभान्तस्य-၏၊ आदौ-နှိုက်၊ स्थितानाम्-တည်ကုန်သော၊ डवानाम्-တို့၏၊ ढभाः-တို့သည်၊ स्युः-ကုန်၏၊तु-အစိအရင်အထူးကိုဆိုငြီး၌၊स-ကြောင့်၎င်း၊ अन्तेच-ကြောင့်၎င်း၊झभान्तस्य-သော၊ धोः-ဓါတ်၏၊आदौ-နှိုက်၊ स्थितानाम्-ကုန်သော၊डवानाम्-တို့၏၊ढभाः-တို့သည်၊स्युः-ကုန်၏၊ ၊ဂုဏ်နှက်၊ ။

धुक्-နှိုးယူစတတ်သောသူ တယောက်သည်၊ धुग्-၎င်း၊ दुहौ-နှစ်ယောက်တို့သည်၊दुहः-အများတို့သည်၊ दुहम्-တယောက်ကို၊दुहौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊दुहः-အများတို့ကို၊ दुहा-တယောက်ဖြင့်၊ दुग्भ्याम्-နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊इत्यादि-ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

၁၇၄....भौ-'ဘိ'သညာကြောင့်၊ मुहाम्-"မဟာဒိ" ဂိုဏ်းဝါတ်တို့၏၊घङ्-အဆုံးဝဏ္ဏအရာနှိုက်'ဃ'အက္ခရာအပြုသည်၊वा-သဖြင့်၊स्यात्-၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၁၇၆.....परे-သော၊भौ-ကြောင့်၊ मुहादीनाम्-တို့၏၊घङ्-သည်၊वा သဖြင့်၊स्यात्-၏။ ၊ဂုဏ်နှက်၊ ။

मुक्-ငေါးဝမိန်းမောသောလူမိုက်တယောက်သည်၊ मुड्-၎င်း၊मुड्-၎င်း၊ मुड्-၎င်း၊ ၊मुहौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊मुहः-အများတို့ကို၊ मुहम्-တယောက်ကို၊ मुहौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊ मुहः-အများတို့ကို၊ मुहा-တယောက်ဖြင့်၊ मुग्भ्याम्-နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ मुड्भ्याम्-၎င်း၊इत्यादि-ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ။

दुह-स्नुह-नश-स्निहः-သဒ္ဒါတို့သည်၊ एवम्-ဤ "မဟ်" သဒ္ဒါ၏

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရုပ်အစဉ်နှင့်တူကုန်၏။ ။ဒူး–သစ်ပုံစံကို ရိုက်နှက်လိုခြင်းကို ပြုတတ်သော်သူ၊ ဿုဟ်–ပျို့အန်ခြင်းကိုပြုတတ်သောသူ၊ နဿ–ပျက်ဆီးတတ်ခြင်းသဘာသူ၊ ဿိနဟ်–ချစ်ခင်မြတ်နိုးတတ်သောဓိတ်ဆွေ။ ။

၁၈၀....ပေါ်–'ပေ' သဉ္ဇာကြောင့်၊ ဝါဟ်း–'ဝါဟ်' သဒ္ဒါ၏၊ ဝါ–'ဝါ' သဒ္ဒါသည်၊ ဪ–'ဪ' အပြုသည်းဿာတ်–၏၊ ဿေတာတ္တ–'ဿေတ' သဒ္ဒါပုကာား၊ ပရ:–သော၊ဝါဟ:–၏၊ ဝါ–'ဝါ'သဒ္ဒါသည်၊ ဪ–'ဪ'အပြုသည်၊ဝါ–သဖြင့်၊ဿျာတ်–၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၁၈၀.....ပရေ–သော၊ ပေါ်–ကြောင့်၊ ဝါဟ:–၏၊ ဝါဿဒ္ဒဿ–၏၊ ဪ:–သည်။ ဿျာတ်–၏၊ ဤ–ဝိဂဟ်အစီအရင်ကိုပြဦးအုံ၊ ဿေတဝါဟ:–"ဖွတ်"သဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော "ဝါဟ်"သဒ္ဒါ၏၊ ဝါဿဒ္ဒဿ–၏၊ ဪ:–သည်၊ ဝါ–သဖြင့်၊ဿျာတ်–၏။ ။ဝုတ္တိနှင်း။ ။

ဝိဿဝါဟ:–အလုံးရုံသောလောကကိုဆောင်တတ်သောဓိသဿကိုးနှတ်အမျာားတို့ကို၊ ဝိဿဝါဟာ–တယောက်ဖြင့်၊ ဣတျာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။ ။ဒေါသမ္–သည်၊ဝိဒ်ဒဿ်–"ထိဒ်"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

၁၈၁ ပေါ်–ကြောင့်၊ အဒါတ်–အဝဏ်မဟုတ်သော သရမှ၊ ပရ:–နှောင်းသော၊ဝါဟ:–၏၊ဝါ:–'ဝါ'သဒ္ဒါသည်၊ ဥ:–'ဥ'အက္ခရာအပြုသည်၊ ဿျာတ်–၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၁၀၁.....ပရေ–သော၊ပေါ်–ကြောင့်၊ အနဝဏာတ်–မှ၊ ပရ:–သော၊ဝါဟ:–၏၊ဝါ:–သည်၊ဿျာတ်–၏။ ။ဝုတ္တိနှင်း။ ။

မူဟ:–မြေကိုဆောင်တတ်သောမင်းအမျာားတို့ကို၊ မူဟာ–တယောက်ဖြင့်၊ဣတျာဒိ–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

၁၈၂....ဒ္ဝိဟ္ယော်–'ဒ္ဝိ' မည်သောဝိဘတ်၊ 'ဒ္ဝိ' မည်သောဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ အနဋ္ဌဒုစ္စတုရ:–'အနဋ္ဌဒ်' သဒ္ဒါ၊ 'စတုရ်' သဒ္ဒါ၏၊ အဏာဏော်–အဆုံးသရနှောင်'အ'အက္ခရာ၊ 'အာ' အက္ခရာလာကုန်သည်၊ ဒုဿ–ကုန်ဖြစ်၏။ ။သုတ်နှင်း။ ။

၁၀၂.....ပရေ–သော၊ဪ–"ဖွ"မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊ အနဋ္ဌဟဿ–၏ဂုင်း၊စတုရဿ–၏ဂုင်း၊အာဏ်–သည်၊ ဿျာတ်–၏၊ပရေ–သော၊ဃော်–ကြောင့်၊ အနဋ္ဌဟဿ–၏ဂုင်း၊စတုရဿ–၏ဂုင်း၊အာဏ်–သည်၊ ဿျာတ်–၏။ ။ဏ:–"ထ်" အက္ခရာသည်၊ဒုဿ–ကုန်တတ်သည်း။ ။ဝုတ္တိနှင်း။ ။

၁၈၃ .. ဿော်–'ဿ' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ အနဋ္ဌဒုဿ–၏၊ ဒုဿ–အစိတ်ဖြစ်သော 'ဒ' အက္ခရာ၏၊ ဂုဿ–'ဂ' အက္ခရာ အပြုသည်း ဿျာတ်–၏။ ။ သုတ်နှင်း။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၀၃.....**परे**–သော၊**सौ**–ကြောင့်၊**अनड्वह:**–ဏ်၊**हस्य**–ဏ်၊**न:**–သည်၊ **स्यात्**–ဏ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

अनड्वान्– ထ္ယည်းတို့ကို နွားလားတကောင်သည်၊ **अनड्वन्**–အို, ထ္ယည်းတို့ကိုနွားလား၊**अनड्वाहौ**–နွစ်ကောင်တို့သည်၊**अनड्वाह:**–အဖျားတို့သည်၊ **अनड्वाहम्**– တကောင်ကို၊ **अनड्वाहौ** – နွစ်ကောင်တို့ကို၊ **अनड्वह:**–အဖျားတို့ကို၊ **अनड्वहा**–တကောင်ဖြင့်၊ ။

၁၀၄....**पे**–'**पे**'သည်ကြောင့်၊ **सस्-ध्वस्-वस्वनड्वहाम्**–'**सस्**'သဒ္ဒါ၊ '**ध्वस्**'သဒ္ဒါ၊'**वसु**'ပစ္စည်း၊အဆုံးဂျိသောသဒ္ဒါ၊'**अनड्वह**' သဒ္ဒါတို့ဏ်၊**द्**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ကျ၊'**द्**'–အပြုသည်၊**स्नात्**–ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၄..... **परे**–သော၊ **पे**–ကြောင့်၊**एषाम्**–ထို"သြိသ်" အစဂျိသောသဒ္ဒါတို့ဏ်၊**द्**–သည်၊**स्यात्**–ဏ်၊ ။**अङौ**–"**अ**"အက္ခရာ၊"**ङ**"အက္ခရာနွစ်လုံးတို့သည်၊**इतौ**–ဣတ်တို့တည်း၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

अनड्वद्भ्याम्–ထ္ယည်းတို့ကိုနွားလားနွစ်ကောင်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–၍သို့အစဂျိသည်တည်း၊ ။

၁၀၅....**पे**–'**फ**' သည်ကြောင့်၊**श्वेतवाह्-वयाजुक्थशास्पुरो डाशाम्**–'**श्वेतवाह्**'သဒ္ဒါ၊'**वयाज्**' သဒ္ဒါ၊ '**उक्थशास्**' သဒ္ဒါ၊ '**पुरोडाश**' သဒ္ဒါတို့ဏ်၊ **डस्ङ्**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ကျ၊ '**अस्**' အပြုသည်၊ **स्यात्**–ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၀၅.....**परे**–သော၊**पे**–ကြောင့်၊**एषाम्**–ထိသုတ်၌ကဆိအပ်သော"**ဇွတဝါဟ်**"အစဂျိသောသဒ္ဒါတို့ဏ်၊ **अन्तस्य**–အဆုံးဝဏ္ဏဏ်၊ **स्थाने**–၌ကျ၊ **डस्ङ्**–သည်၊ **स्यात्**–ဏ်၊ ။**ङ**-**ङौ**–"**ङ**"အက္ခရာ၊"**ङ**"အက္ခရာနွစ်လုံးတို့သည်၊**इतौ**–ဣတ်တို့ပေတည်း၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊

၁၀၆....**अधौ**–'**धि**'မည်သောဓာလုဝိဘတ်မှဝေးသော၊**सौ**–'**सि**' ဝိဘတ်ကြောင့်၊**अधौ**:–ဝါတ်မဟုတ်သော၊**अत्वस**:–'**अतु**'ပစ္စည်း၊အဆုံးဂျိသောသဒ္ဒါ၊'**अस्**'အတ္ထိအဆုံးဂျိသောသဒ္ဒါဏ်၊**घि**:– ဒီဃအပြုသည်၊**स्यात्**–ဏ်၊ ။သုက်နှက်၊ ။

၁၀၆.....**परे**–သော၊**अधौ**–သော၊**सौ**–ကြောင့်၊**अत्वन्तस्य च**–ဏ်ဒိုင်း၊ **असन्तस्य च**–ဏ်ဒုင်း၊ **घि**:–သည်၊ **स्यात्**–ဏ်၊ **धौ**:–ဝါတ်ဏ်၊ **घि**:–သည်၊ **न तु स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

श्वेतवा:–ဆိကြော:မင်းတယောက်သည်၊

၁၀၇....**धौ**–'**धि**' မည်သောဓာလုဝ် '**सि**' ဝိဘတ်ကြောင့်၊**डस्ङ्**:–

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

'अस्'အပြု၏၊'अ'အက္ခရာ၏၊घः–ဒီဃအပြုလည်း၊वा–အချို့သဖြင့်၊स्यात्–၏၊ ၊သုတ်နှက်။ ၊

၁၀၇.....परे–သော၊ धौ–ကြောင့်၊ ङस्ङः–၏၊ घः–သည်၊वा–သဖြင့်၊स्यात्–၏၊ ၊ဂုဏ်နှက်၊ ၊हे-श्वेतवा:၊ ၊

हे-श्वेतवा–အို,သိကြား၊မင်း၊ हे-श्वेतवः–၎င်း၊ श्वेतवाहौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊श्वेतवाहः–အများတို့သည်၊श्वेतवाहम्–တယောက်ကို၊श्वेतवाहौ-နှစ်ယောက်တို့ကို၊ श्वेतवाहः–အများတို့ကို။ श्वेतवाहः–အများတို့ကို၊श्वेतवाहा–တယောက်ဖြင့်၊श्वेतवाहा–၎င်း၊श्वेतवाभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ၊

(११२)'क्विलादि'ति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ घः–"ဓ"အက္ခရာပြု၊ ၊ तुराषाट्–သိကြားတယောက်သည်၊ तुराषाड्–၎င်း။ तुरासाहौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊तुरासाहः–အများတို့သည်၊ तुरासाहम्–တယောက်ကို၊तुरासाहौ–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ तुरासाहः – အများတို့ကို၊ तुरासा–တယောက်ဖြင့်၊ तुराषाड्भ्याम्–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊इत्यादि–ဤသို့အစရှိသည်ထည်း၊ ၊

"ဟ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ၊

चत्वारः–လေးယောက် ကုန်သော သူတို့သည်၊ चतुरः–သူတို့ကို၊ चतुर्भिः–သူတို့ဖြင့်၊चतुर्भ्यः–သူတို့အား၊चतुर्भ्यः–သူတို့မှ၊ ၊

(१११)'नुमाम्' इति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊"န"အက္ခရာလာ၊ ၊

चतुर्णाम्–လေးယောက်ကုန်သောသူတို့၏။ ၊

१८८....सुपि–'सुप्'–ဝိဘတ်ကြောင့်၊ रङः–'रङ्' အပြု၏၊विः–'वि' ဖြည်သောဝိသဒ္ဒနိအပြုသည်၊स्यात्–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၁၀၈ .....परे–သော၊सुपि–ကြောင့်၊रङः–၏၊ विः–သည်၊स्यात्–၏၊ तु–အထူးပြုရန်သေခြင်းငှါဖြည်းဆဲ၊ अन्यरेफस्य–"ရင်"အပြုမတပါးသော ရေဖအက္ခရာ၏၊विः–သည်၊न-स्यात्–မဖြစ်၊ ၊ဂုဏ်နှက်၊ ၊

चतुर्षु–လေးယောက်ကုန်သော သူတို့နှင့်၊ ၊प्रियचत्वाः–ချစ်နှစ်သက်အပ်သော ဖိတ်ခေါ်လေးယောက်ရှိသော ယောကျ်ားတယောက်သည်၊ हे-प्रीयचत्वः – အို့ချစ်နှစ်သက်အပ်သော ဖိတ်ခေါ်လေးယောက်ရှိသော ယောကျ်ား၊ प्रियचत्वारौ–နှစ်ယောက် တို့သည်၊ प्रियचत्वारः–အများတို့သည်၊ प्रियचत्वारम्–တယောက်ကို။ प्रियचत्वारौ–နှစ်ယောက်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

တို့ကို။ **प्रियचतुरः** – အများတို့ကို၊ **प्रियचतुरा**–တယောက်ဖြင့်။ **प्रियचतुभ्र्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။ ဤ၌ "န" ကာရန္တံပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏။ ။

---

(၁၆၄) **'नस्त्रमहन्'इति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်။ **यत्ते**–ဒိစ အဖြစ်ကို၊ **कृते**–ပြုဆင်ပြီးသည်ရှိသော်။ က–"န" အက္ခရာကို၊ **लुप्**–ဆေ့။ **राजा**–မင်းတယောက်သည်။ **हे-राजन्** – ဒို့, မင်းတပေါက်။ **राजानौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်။ **राजानः**–မင်းအများတို့သည်။ **राजानम्**–တယောက်ကို၊ **राजानौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို။ ။(၁၁၄)'अनोऽस्योपः'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ "အန" ၏အဓိပ်၊ "အ" အက္ခရာကိုဆေး။

राज्ञः – မင်းအများတို့ကို၊ **राज्ञा** – တယောက်ဖြင့်။ **राजभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်သည်း။ **ङौ**–"ဍ"ဝိဘတ်ဆန့်ကျင်းရာ၌ကို၊ **राज्ञि** – မင်းတယောက်၌ကို၊ **राजनि**–မင်းတယောက်၌ကို။ ။(၁၁၈)'अम्नद्यादि' ဤ– "အပ္ပသျာတ်" ဟူ၍။ **उक्तेः**–ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ **ब्राह्मणः**–ဗြဟ္မာအများတို့ကို၊ **यज्ञम्**–ယဇ်ပူဇော်သော သူအများတို့ကို။ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်ရသည်။ **स्यात्**–ပြီး၏။ ။ **शेषम्**–သည်၊ **राजवत्**–"ရာဇန်" သဒ္ဒါ၌ကဲ့သို့အစဦးနှင့်တူ၏။ ။

၁၈၆....**असौ**–'ဒိ' မည်သောအာဒုပ် 'ဒိ' ဝိဘတ်မှတပါး၊ **सौ**–'सि' ဝိဘတ်ကြောင့်ဎး။ **यौ**–နုံလိင်အရာ၌ကဲ့ စိရှင်အပ်သော, **'जस्'** ဝိဘတ်၊ **'शस्'** ဝိဘတ်၏အာဒေသဖြစ်သော 'शि' ကြောင့်ဎး။ **हन्-पूषार्य्यमेनः**–'हन्' သဒ္ဒါ၊ 'पूषन्' သဒ္ဒါ၊ 'अर्य्यमन्' သဒ္ဒါ၊ 'हन्' အတို့အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့၏။ **यैः**–ဒိစအဂြိသည်၊ **स्थानि**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၁၀၉.....**एः**–သော၊ **ओः**–သော၊ **सौच**–ကြောင့်ဎး။ **शौच**–ကြောင့်ဎး။ **एषाम्**–ထို "ဟန်" သဒ္ဒါစသည်တို့၏။ **यैः**–သည်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၏။ ။ဝုတ်နှက်။ ။

हृत्तहः–ဝတ္တာမည်သောအသူရာကိုသတ်တတ်သောသိကြားတယောံသည်၊ **हे-हृत्तहन्** – ဒို့, သိကြားမင်း၊ **हृत्तहणौ** – နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **हृत्तहणः**–အများတို့သည်၊ **हृत्तहणम्**–တယောက်ကို၊ **हृत्तहणौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို။ ။

၁၉၀....**हनः**–'हन' ဓါတ်အရာ၌ကဲ့ ဖြစ်သော၊ **हः**–'ह' သဒ္ဒါ၏၊ **घ्नः**–'घ्न' အဂြိသည်၊ **स्यात्**–၏။ **तस्य**–ထိုအာဒေသ 'घ्न' သဒ္ဒါ၏ 'न'

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

အက္ခရာဏိ၊ ဝ:–'ဝ' အက္ခရာအပြိသည်၊ **न-स्यात्** – မဖြစ်၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၁၉၀..... **हनस्थाने**–"ဟန" ဓာတ်ဏိအရာနှိက်၊ **जातस्य**–ဖြစ်သော **हस्य**–ဏိ၊ **घः**–သည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ **तस्यच**–ဏိလည်း၊ **नस्य**–ဏိ၊ **णः**–သည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

वृत्रघ्नः–အများတို့ကို၊ **वृत्रहभ्याम्**–နှစ်ယောက်ဖြင့်၊ **वृत्रहभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ ။**पूषान्-अर्य्यमन्-शाङ्गिन्-यशस्विन्-प्रभृतयः**- အစရှိသော်သန္ဓါတို့သည်၊ **एवम्**–ကုန်ဏိ၊ ။ **पूषान**–နေမင်း၊ **अर्य्यमन्**–နေမင်း၊ **शार्ङ्गिन्**–ဆိတ်ကျိုလေးရှိသောဖိသဏိုးနှတ်၊ **यशस्विन्**–အကြွေးရှိသောသူ။ ။

၁၉၁....**पूष्णः**–'ပူဿ်'သဿ်မှ၊ **परः**–သော၊ **डिः**–'ဍ'ဝိဘတ်သည်၊ **डिः**–'ဍ'အပြိသည်၊ ပါ၊'ဠ်'အက္ခရာဆုံတ်ရှိသော'ဠ်' အပြိသည်၊**वा**–အချို့သဖြင့်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၉၀.....**पूषि**–နေမင်းထဉ်ဂိုက်၊ **पूष्णि**–၎င်း၊ **पूषणि**–၎င်း၊ ။

၁၉၂....**स्त्रियाः**–ဝိဘတ်သဖြာ၊ 'ဣ'သည်းတို့ကြောင့်၊ **मघोनः**–'**मघवन्**'သန္ဓါဆဲးတုဲ့–အဆုံးဝဉ်ဏ္ဍအရာနှိက် 'त' အပြိသည်၊**वा**–အချို့သဖြင့်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၉၂.....**परे**–သော၊**डौच**–ကြောင့်၎င်း၊**पौच**–ကြောင့်၎င်း **मघवन्-शब्दस्य**–ဏိ၊ **तुङ्**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ **उङौ**–"ဥ"**အက္ခရာ၊ "ဎ"**အက္ခရာနှစ်လုံးတို့သည်၊**इतौ**–ပျက်တို့တည်း၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၁၉၃....**घौ**–'ဃိ'မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊ **अङ्गे**:–နွေဘော်မှတပါ၊ **सः**သော၊**विद्**च:–'**उ**'အက္ခရာ၊ 'ऋ' အက္ခရာပျက်ရှိသောသန္ဓါ၊'**अच्**'သမာဟာရအာဒုံးအတို့ရှိသောသန္ဓါဏိ၊**नुण्**–အဆုံးသရနောင်'**न**'အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၉၃..... **परे**–သော၊ **घौ**–ကြောင့်၊ **उकारेतश्च**–"ဥ" အက္ခရာပျက်ရှိသောသန္ဓါဏိ၎င်း၊ **ऋकारेतश्च**– "ဂိ" အက္ခရာပျက်ရှိသော သန္ဓါဏိ၎င်း၊ **अचश्च**–"**အစ်**"သမာဟာရအဆုံးအတို့ရှိသောသန္ဓါဏိ၎င်း၊ **नुण्**–သည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ **ङेः**–နွေဘော်သန္ဓါဏိ၊ **नुण्**–သည်၊ **न-तु-स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၁၉၄....**ङे**–'ङ' သည်ကြောင့်၊ **अरात्**–"ရေဖ"အက္ခရာ၊သံယုဂ်မဟုတ်သောသန္ဓါမှ၊ **परस्य**–သော၊ **स्यान्तस्य**–သံယုဂ်ဏိအဆုံးနှိက်ဖြစ်သောဝဉ်ဏ္ဍဏိ၊**लुप**–ကြွေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၁၉၄....**परे**--သော။ **पे**--ကြောင့်။ **स्यस्य**--သံယဂ်၏။ **अन्तस्य**--အဆုံးနှိုက်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏ **लुप्**--သည်။ **स्यात्**--၏။ **रात्**--"ရေ" အက္ခရာမှ။ **परस्य**--နောက်နှိုက်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏။ **लुप्**--သည်။ **न-तु-स्यात्**--မဖြစ်။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

मघवान्--သိကြားတယောက်သည်။ **मघवा**--၎င်း။ **हे-मघवन्**--အို, သိကြားမင်း။ **मघवन्तौ**--နှစ်ယောက်တို့သည်။ **मघवानौ**--၎င်း။ **मघवन्तः**--အများတို့သည်။ **मघवानः** --၎င်း။ **मघवन्तम्**--တယောက်ကို။ **मघवानम्**--တယောက်ကို။ **मघवन्तौ** --နှစ်ယောက်တို့ကို။ **मघवानौ**--၎င်း။ ။

၁၉၅ ...**अते**--တဒ္ဓိတ်မှတပါး၊သော။ **पौ**--'**पि**'သည်ကြောင့်။ **अ-युव-मघोनाम्**--'**अन्**'သဒ္ဒါ၊'**युवन्**'သဒ္ဒါ၊'**मघवन्**'သဒ္ဒါတို့၏။ **वः**--'**व**'အက္ခရာ၏။ **उः**--'**उ**'အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**--၏။ ။သုတ်။ ။

၁၉၇.....**परे**- သော။ **पौ**--ကြောင့်။ **एपाम्**--ထို"**ဖွဲ့**" အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏။ **व-शब्दस्य**--အစိတ်ဖြစ်သော အကာရကို "**ဝ**" အက္ခရာ၏။ **उः**--သည်၊**स्यात्**--၏။**तेतु**--တဒ္ဓိတ်"**ဝ**"သည်ကြောင့်ကား၊**न-स्यात्**--မဖြစ်။ ။ဝုတ္တနှက်။ ။

मघवतः--သိကြားအများတို့ကို၊**मघोनः**--၎င်း။ **मघवता**--တယောက်ဖြင့်၊**मघोना**--၎င်း။ **मघवद्भ्यः**--နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ **मघवभ्याम्**--၎င်း။ **इत्यादि**--၍သို့အစရှိသည်တည်း။ ။

शुनः--ခွေးအများတို့ကို။ **शुना**--တကောင်ဖြင့်။ ။**यूनः**--လူလင်အများတို့ကို။ **यूना**--လူလင်တယောက်ဖြင့်။ **इत्यादि**--၍သို့အစရှိသည် ထည်း၊**शेषम्**--သည်၊**राजवत्**--ကဲ့၏။ ။

अर्वा--မြင်းတကောင်သည်၊**हे अर्वन्**- အို,မြင်း။ ။

၁၉၃ **असौ**-'**सि**' ဝိဘတ်မှ တပါးသော၊ **त्ये-तु**--ပစ္စည်းသာမည ကြောင့်ကား၊**अनञः**--'**ञ**' အနုဗန္ဓိရှိသောပတိသေ 'न' သဒ္ဒါသည်ကြင့် အပ်သော၊ '**अर्वणः**--'**अर्वन्**' သဒ္ဒါ၏၊ **तुङ्**--အဆုံးဝဏ္ဏအရောနှိုက်၊'**त्**' အပြုသည်၊**स्यात्**--၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

३९७.....**परे**--သော၊**असौ**--သော၊**त्ये**--ကြောင့်၊**नञ्वर्जस्य**--သော၊ **अर्वणः**--၏၊**नस्य**--၏၊**तुङ्**--သည်၊**स्यात्**--၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

अर्वन्तौ--မြင်းနှစ်ကောင်တို့သည်၊**अर्वन्तः**--အများတို့သည်၊**अर्वन्तम्**-တကောင်ကို၊ **अर्वन्तौ** -- နှစ်ကောင် တို့ကို၊ **अर्वन्तः** -- အများတို့ကို၊ **अर्वता**--တကောင်ဖြင့်၊**अर्वद्भ्याम्**--နှစ်ကောင်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**--၍သို့အစရှိသည်တည်း။ ။**अनञः**--သည်၊**किम्**--ဘည်း။**अनर्वा**।।०।। **इत्यादि**--

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဤသို့အစရှိသောဩဃပြယုဂ်ကိုပြုစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ **अनर्वा**–မြင်းမဟုတ်သောသတ္တဝါတကောင်သည်၊ ဧ-**अनर्वत्**–အို,မြင်းမဟုတ်သော သတ္တဝါတကောင်၊**अनर्वाणौ**–နှစ်ကောင်တို့သည်၊ **अनर्वाणः**–အများတို့သည်၊ **शेषम्**–အကြွင်းသည်၊**यञ्वचन्**–"ယဖွဲ့"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

၁၄၇....**घौ**–'**घि**' မည်သော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **पथि-मथ्यृभुक्षाम्**–**पथिन्**'သဒ္ဒါ၊ '**मथिन्**'သဒ္ဒါ၊'**ऋभुक्षिन्**'သဒ္ဒါတို့၏၊**थितो** --'**थ**' အက္ခရာ၊ '**इ**'ကွရောတို့၏၊**नमौ**–အစဉ္ဇီက်'**न**'အက္ခရာလာခြင်း၊'**आ**'ပြုခြင်းတို့သည်၊ **स्तः**–ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၄၇.....**परे**–သော၊ **घौ**–ကြောင့်၊ **पथिन्-मथिन्-ऋभुक्षिन्**–ဟူသို့အဝဲကုန်သော၊**एषाम्**–ထိုသဒ္ဒါတို့၏၊ **थस्य**–"**ထ**"အက္ခရာ၏၊ **नम्**–အစဝဇ္ဇီက်'**ဒ**'အက္ခရာလာသည်၊**स्यात्**–၏၊ **इकारस्यच**–'**ဣ**'အက္ခရာ၏လည်း၊ **आकारः**–"**အာ**"အပြုသည်၊**स्यात्**–၏၊ ၇ထွိုနှက်၊ ။

၁၄၈....**सौ**--'**सि**'ဝိဘတ်ကြောင့်၊**पथ्यादीनाम्**--'**पथिन्**'စသောသဒ္ဒါတို့၏၊**टेः**-'**ဋि**'မည်သောဝဏ္ဏ၏၊**आ**--'**आ**'အပြုသည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၄၈.....**परे**–သော၊**सौ**–ကြောင့်၊**पथ्यादीनाम्**–တို့၏၊ **टेः**–၏၊**आः**–သည်၊**स्यत्**–၏၊ ။၇ထွိုနှက်၊ ။

पन्थाः–ခြေးလမ်းတခုသည်၊**पन्थानौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊**पन्थानः**–အများတို့သည်၊**पन्थानम्**–တခုကို၊**पन्थानौ**–နှစ်ခုတို့ကို။ ။

၁၄၄ ...**अघौ**–'**घि**' မည်သော ဝိဘတ်မှတပါးသော၊ **अचि**–'**अच्**' သမာဟာရကြောင့်၊ **टेः**–၏၊ **लोप**–ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၁၄၄.....**परे**–သော၊**अघौ**–သော၊ **अचि**–ကြောင့်၊**पथ्यादीनाम्**–တို့၏၊**टेः**–"**ဋ်**"မည်သောဝဏ္ဏ၏၊**लोपः**–သည်၊**स्यात्**–၏၊ ။၇ထွိုနှက်၊ ။

पथः–ခရီးလမ်းအများတို့ကို၊**पथा**–ခြေးလမ်းတခုဖြင့်၊**पथिभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။**मन्थाः**–"**မထိန်**"သဒ္ဒါသည်ၛင်း၊ **ऋभुक्षाः**–"**ရိဘုက္ခိန်**" သဒ္ဒါသည်ၛင်း၊ **एवम्**–ဤ"**ပထိန်**" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။**मन्थाः**–ငွေ့တန်တခုသည်၊ **ऋभुक्षाः**–ဆိကြားမင်း တယောက်သည်၊ ။(၁၃၃) '**ङतिसंख्याष्ण**' **इति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့် "**ဇသ်**" ဝိဘတ်၊ "**ဈသ်**"ဝိဘတ်ကိုဝေ့၊ ။**पञ्च**–ငါးယောက်သော ဝတ္ထုတို့သည်**पञ्च**–တို့ကို၊ **पञ्चभिः**–တို့ဖြင့်၊ **पञ्चभ्यः**–

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.internetarchive.org/details/@zohaibhasanattari

ပါးယောက်ကုန်သောသူတို့အား၊ပञ्चभ्यः—ကုန်သောသူတို့မှ၊ ။
၂၀၀....नामि--'न्' အက္ခရာအာဂုဝ်နှင့် စပ်သော 'आम्' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ नः--'न्' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏၊ घः--ဒီဃ အပြုသည်၊ स्यात्--၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။
၂၀၀.....परे--သော၊नामि--ကြောင့်၊नः--तस्य--၏၊ घः--သည်၊स्यात्--၏၊ ။ဂုဏ်ဖြစ်။ ။
पञ्चानाम्—ငါးယောက်ကုန်သောသူတို့၏၊ पञ्चभ्य--တို့နှင့်၊ ။
၂၀၁...अष्टनः--'अष्टन्' သဒ္ဒါမှ၊परयो--နှောင်းကုန်သော၊जस्-शसोः-'जस्' ဝိဘတ်၊'शस्' ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏၊ औः--'ऊ' အက္ခရာ ပွတ်ရှိသော 'औ'အပြာ ဘ၊वा—သဖြင့်၊स्यात्—၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။
၂၀၁.....अष्टनः—မှ၊परयो—ကုန်သော၊जस्-शसोः—တို့၏၊ औः—သည်၊ वा—သဖြင့်၊स्यात्—၏၊ ङः—သည်၊इत्—တည်း။ ။ဂုဏ်ဖြစ်။ ။
अष्टौ—ရှစ်ယောက်ကုန်သော သူတို့သည်း အष्ट—တို့သည်၊ अष्टौ—ရှစ်ယောက်ကုန်သောသူတို့ကို၊अष्ट—တို့ကို၊ ။
၂၀၂..... क्तौ--ဝိဘတ် ကြောင့်၊ अष्टनः -'अष्टन्'သဒ္ဒါ၏၊ ङा-'ङ्' အက္ခရာပွတ်ရှိသော 'आ'အပြာသည်၊वा--အသို့သဖြင့်၊ स्यात्--၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။
၂၀၂.....परे--သော၊ क्तौ--ကြောင့်၊अष्टनः—၏၊ ङा--အဆုံးဝဏ္ဏ အရာရှိက်၊"आ"အပြာသည်၊वा--သဖြင့်၊स्यात्—၏။ ।ङः--"ဂ"အက္ခရာသည်၊इत्--ပွတ်ဘည်း၊ ။ဂုဏ်ဖြစ်၊ ။
अष्टाभिः-- ရှစ်ယောက် ကုန်သော သူတို့ဖြင့်၊ अष्टभिः--တို့ဖြင့်၊ अष्टाभ्यः--တို့အား၊अष्टभ्यः--တို့အား၊आष्टाभ्यः--တို့မှ၊ अष्टभ्यः--တို့မှ၊ अष्टानाम्--တို့၏၊अष्टासु--တို့ရှိက်၊अष्टसु--တို့ရှိက်၊ ။
"ऽ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါကို ဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

၂၀၃.....फ-भिस्--'फ' မည်သောဗျည်းဝိဘတ်၊ အဆုံးဖြစ်သောဝိရာမ 'म'အက္ခရာ၊ 'ब' အက္ခရာကြောင့်၊ भ्यः--ဓာတ်၏၊ नः--အစိတ် 'म' အက္ခရာ၏၊ नः--'न' အက္ခရာ အပြာသည်၊ स्यात्--၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။
၂၀၃.....परे--သော၊फेच--"ဖ"မည်သောဗျည်းဝိဘတ်ကြောင့်၎င်း၊ मेच--ကြောင့်၎င်း၊चेन--ကြောင့်၎င်း၊भ्यः--ဓာတ်၏၊ मस्य--အစိတ်ဖြစ်သော၊"မ"အက္ခရာ၏၊नः--"ဏ"အပြာသည်၊स्यात्—၏၊ ။ဂုဏ်ဖြစ်၊ ။
प्रशान्—ငြိမ်သက်တည်ကြည်သော သူတော်ယောက်သည်၊ प्रशान्तौ--

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဒ္ဝိတီယောက်တို့သည်၊ ပရ.ာမः–အဖျားတို့သည်၊ပရာမမ်–တတိယောက်ကို၊ ပရာမော်–ဒ္ဝိတီယောက်တို့ကို၊ ပရာန်ဘ्याम्–ဒ္ဝိတီယောက်တို့ဖြင့်၊ ဣတျာဒိ–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

၂၀၄...သော်–'သိ' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဣဒမ်း–'ဣဒမ်' သဒ္ဒါ၏၊ ပုံလိင်္ဂဣတ္ထိလိင်္ဂနပုံလိင်္ဂတို့ဖြစ်ကုန်၊ အယမိယမ်–ပုံလိင်ဖြစ်ကုန်၊ 'အယမ်' အပြု၊ အတ္ထိလိင်ဖြစ်ကုန်၊ 'ဣမ်' အပြုတို့သည်၊ သ်တ်း–ကုန်၏၊ ၊သုတ်ဒုကံ၊ ။

၂၀၄.....ပရေ–သော၊ သော်–ကြောင့်၊ ဣဒမ်း–၏၊ ပုံလိင်္ဂ-သ်ဝီလိင်္ဂယော်း–တို့ဖြစ်ကုန်၊ ကြမေဏ–အစဉ်အားဖြင့်၊ အယမိယမော်–တို့သည်၊ သ်တ်း–ကုန်၏၊ ။ ၊ဝတ္တိဒုကံ၊ ၊အယမ်–ဤယောက်ျားတယောက်သည်၊ ။

၂၀၅....တ်ကော်–ဝိဘတ် သာမညကြောင့်၊ အဒသဿ–'အဒမ်' သဒ္ဒါ၏ သည်း၊ ဒ်း–အစိတ်ဖြစ်သော 'ဒ' အက္ခရာ၏၊ မ်း–'မ'–အက္ခရာအပြုသည်၊ သ်ယာတ်–၏၊ ၊သုတ်ဒုကံ၊ ။

၂၀၅.....ပရေ–သော၊ တ်ကော်–ကြောင့်၊ ဣဒမဿ–"ဣဒ်" သဒ္ဒါ၏ဧင်း၊ အဒသဿ–"အဒ်" သဒ္ဒါ၏ဧင်း၊ ဒ်သ်ယ–၏၊ မ်း–သည်၊ သ်ယာတ်–၏၊ ။ ၊ဝတ္တိဒုကံ၊ ။

ဣမော်–ဤယောကျ်ားဒ္ဝိတီယောက်တို့သည်၊ဣမေ–အဖျားတို့သည်၊ဣမမ်–တယောက်ကို၊ဣမော်–ဒ္ဝိတီယောက်တို့ကို၊ဣမာန်–အဖျားတို့ကို၊ ။

၂၀၆....ဋောသိ–'ဋာ'–ဝိဘတ်၊ 'ဩသ်' ဝိဘတ်ကြောင့်၊အနကာ်း–'အက်' ပစ္စည်းမရှိသော၊ဣဒမ်း–"ဣဒ်" သဒ္ဒါ၏၊အန်း–'အန်' အပြုသည်၊သ်ယာတ်–၏၊ ၊သုတ်ဒုကံ၊ ။

၂၀၆..... ပရယော်း–ကုန်သော၊ ဋောသော်–တို့ကြောင့်၊ အနကဿ–သော၊ ဣဒမ်း–၏၊အန်း–သည်၊သ်ယာတ်–၏၊ ၊ဝတ္တိဒုကံ၊ ။

အနေန–ဤယောကျ်ားတယောက်ဖြင့်၊သည်၊ကြောင့်၊ ။

၂၀၇....သ်မာ–ဝိဘတ်၏အစိတ်ဖြစ်သော 'သ်' အက္ခရာ၊'ဓ' အက္ခရာကြောင့်၊အနကသ်–"အက်"ပစ္စည်းမရှိသော၊ ဣဒမ်း–၏၊ အ်း–'အ'အက္ခရာအပြုသည်၊သ်ယာတ်–၏၊ ၊သုတ်ဒုကံ၊ ။

၂၀၇.....ပရေ–သော၊သေစ–ကြောင့်ဧင်း၊မေစ–ကြောင့်ဧင်း၊ အနကသ်–သော၊ဣဒမ်း–၏၊အ်း–သည်၊သ်ယာတ်–၏၊ ၊ဝတ္တိဒုကံ၊ ။

(၁၀၄) 'အာ ကြိမဘဝိ'–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ "အ"အက္ခရာကို၊ "အာ"ပြု၍စီရင်ခဲ့လေ၊ ၊အာဘ्याम्–ဒ္ဝိတီယောက်တို့ဖြင့်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၀၈....अदसश्च--'अदस्' သဒ္ဒါမှလည်း။परस्य–နှာင်းသော၊भिसः--'भिस्'ဝိဘတ်၏၊भिस्–'भिस्'အပြုသည်၊स्यात्–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၂၀၀.....अनकः–သော၊इदमश्च–မှလည်း။ परस्य–သော၊ भिसः–၏၊ भिसेव–"ဘိသ်" အပြုသည်သာလျှင်။ स्यात्–၏၊ ဧသ်– "ဓဲသ်" အပြုသည်၊तु–စင်စစ်၊न-स्यात्–မဖြစ်၊ ၊၎င်းတို့နှက်၊ ၊

(၁၁၀) 'ब्वेस्भ्येः'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ "အ" အက္ခရာကို၊"ဧ"ပြု၊ एभिः–၌ယောကျ်ားအများတို့ဖြင့်။(၁၃၄) ङेः–"ဋ်" မည်သော အတို့ဘာဝ၏၊अत्वे–"အ" အက္ခရာ၏အဖြစ်ကိုဂုင်း၊ (၃၀၄) दस्य–အဝိတ် "ဒ"အက္ခရာ၏၊ मत्वे–"မ"အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကိုဂုင်း။ कृते–ပြုအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ङेः–"ဝိ"ဝိဘတ်၏၊ (၁၁၃)स्मैः–'स्मै' အပြုသည်၊ स्यात्–၏၊पश्चात्–'स्मै'–ပြုပြီးသည်၏နောက်မှ၊ (၃၀၅) अः–"အ"အက္ခရာအပြုသည်၊ स्यात्–၏၊ ၊अस्मै–တယောက်အား၊ आभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့အား။ एभ्यः–အများတို့အား။ अस्मात्–တယောက်မှ၊ आभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့မှ၊ एभ्यः–အများတို့မှ၊ अस्य–တယောက်၏၊ अनयोः–နှစ်ယောက်တို့၏၊ एषाम्–အများတို့၏၊ अस्मिन–တယောက်၌ကြ်၊अनयो–နှစ်ယောက်တို့၌ကြ်၊एषु–အများတို့၌ကြ်။ ၊

अनकः–"အနက" သဒ္ဒါသည်၊ किम्–အဘယ် အကျိုး ရှိသနည်း။ इमकैरिति–'इमकैः' အစရှိသော ဆိုလတန်သောပြယုဂ်ကိုပြုဇေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ၊(ပါဠိသောသထည့်၍ပေးသည်)၊ ၊

२०९....त्यादि-व्यासभोस्त्रिस्त्रिस्त्रेः–တျာဒျန်စုံပုဒ်၊ အဗျယပုဒ်၊ 'स' အက္ခရာ၊ 'भ' အက္ခရာရှိသောဝိဘတ်၊ 'ओस्' ဝိဘတ်သည် ကြဉ်အပ်သောဝိဘတျန်စုသပ္တမီနှာမ်ပုဒ်၊ သဒ္ဒဖြစ်သောသပ္တမီနှာမ်ပုဒ်၏၊ ဒေ:--'ဒြိ'မည်သောဝဏ္ဏမှ၊ ဒါက်–ဂ္ဂါ ဖြစ်၍၊ ဝါ–အချို့သဖြင့်၊ အက်–'အက်'ပစ္စည်းသည်၊ स्यात्–၏၊ व्यक–အဗျယ၏အဆုံးနှိုက်ဖြစ်သော၊'က'အက္ခရာသည်၊ दश्च–'द'အက္ခရာအပြုသည်လည်း၊ स्यात्–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

२०९.....त्याद्यन्तस्यच–၏ဂုင်း၊ यस्यच–၏ဂုင်း၊ स-भ-ओस्-वर्जक्तयन्तः–"သ" အက္ခရာ၊ "ဘ" အက္ခရာ၊ "အောသ်" ဝိဘတ်သည် ကြဉ်အပ်သော ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ स्त्रेश्च–သပ္တမီနှာမ်ပုဒ်၏ဂုင်း။ स्त्रेश्च–ဝိဘတ်နှင့်မယောမယှက်၊ သက်သက်သော သပ္တမီနှာမ်ပုဒ်၏ဂုင်း၊ङेः–မှ၊ पूर्व्वः–ဂ္ဂါဖြစ်၍၊ अक्–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏၊ व्य-कस्य–အဗျ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ယံ၏အဆုံးနှိုက်ဖြစ်သော "က" အက္ခရာ၏၊ ဒုဿ–"ဒ"အက္ခရာအပြိုသည်လည်း၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။

इमकेन–ဤယောကျ်ား တယောက်ဖြင့်၊ **इमकाभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इमकैः**–အများတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း။ ။

၂၁၀....**अनूक्तौ**–နောက်မှတဖန် ထပ်မံ၍ဆိုပြန်ရာနှိုက်၊ **द्वीटौसि**–ဒုတိယာဝိဘတ်သုံးလုံး၊ 'ဋ' ဝိဘတ်၊ 'ओस्' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **इदैतयोः**–**इदम्**'သဒ္ဒါ၏'इ'အတို့ဘာဂ၊'**एतद्**' သဒ္ဒါ၏ '**एत**' အတို့ဘာဂနှစ်ခုတို့၏၊ **एनः**--'**एन्**'အပြိုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၁၀.....**उक्तस्य**–ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို၊ **पश्चात्**–နောက်မှ၊ **उक्तौ**–တဖန်ထပ်၍ဆိုပြန်ရာနှိုက်။ **परतः**–နှောင်းကုန်သော၊**द्वयाम्**–ဒုတိယာဝိဘတ်သုံးလုံးကြောင့်၎င်း၊**औसोश्च**–"ဒ္ဝေ"ဝိဘတ်၊"အောသ်"ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့ကြောင့်၎င်း၊ **इदमेतदोः**–"ဣဒမ်"သဒ္ဒါ၊ "ဧတဒ်"သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏၊**इदैतयोः**–တို့၏၊**एनः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။

हे-साधो–အို, သူတော်ကောင်း။ **त्वम्**–သင်သူတော်ကောင်းသည်၊ **इमम्**–ဤသူတယောက်ကို၊ **हरेः**–ဗိသ္ဏုဘုရားနှတ်ကို၊ **भक्तम्**–အနိုးချဉ်းစပ်ဆည်းကပ်သောသူဟူ၍၊**विद्धि**–သိပါလော့၊ ။{ဤစကားကိုကား၊ ဥဒ္ဓဝဗြဟ္မာအစရထမဆိုသောစကားဟုမှတ်ယူလေ}။ ။

अथ–နောက်ထပ်တဖန်၊**एनम्**–ဤသူကိုပင်၊ **शिवार्चकम्**–မဟာဒေဝဘုရားတို့ကိုအမြဲမပြတ်ပူဇော်တတ်သောသူဟူ၍ပင်၊ **विद्धि**–နောက်ထပ်တဖန်ဆိုပြန်ပါဦးလော့၊ {ဤစကားကိုကား၊ နောက်ထပ်တဖန် ထပ်မံ၍ဆိုသောစကားဟုမှတ်ယူလေ}။ ။

हे-साधवः–အို, သူတော်ကောင်း အများတို့၊ **यूयम्**–သင်သူတော်ကောင်းအများတို့သည်၊ **इमौ**–ဤနှစ်ယောက်တို့ကိုဂုဏ်း၊ **इमान्**–ဤသူအများတို့ကိုဂုဏ်း၊**शैवान्**–မဟာဒေဝနှတ်တည်းဟူသော ကိုးကွယ်ရာဥစ္စာရှိသောသူတို့ဟူ၍၊**वित्त**–ဥဒ္ဓဝဗြဟ္မာအစပထမဆိကြလေကုန်၊ ။

तु–နောက်ထပ်တဖန်၊ **एनौ**–ဤသူနှစ်ယောက်တို့ကိုဂုဏ်း၊**एनान्**–ဤသူအများတို့ကိုဂုဏ်း၊**वैष्णवान्**–ဗိသ္ဏုဘုရားနှတ်တည်းဟူသောကိုးကွယ်ရာဥစ္စာရှိသောသူတို့ဟူ၍၊**वित्त**–နောက်ထပ်တဖန်ဆိုပြန်ပါဦးလော့၊ ။

अनेन–ဤသူသည်၊ **कृष्णः**–ဗိသ္ဏုဘုရားနှတ်ကို၊ **पूजितः**–ပူဇော်အပ်၏။ ။**अथ**–နောက်ထပ်တဖန်၊**एनेन**–ဤသူသည်၊ **गिरिशः**--မဟာဒေဝနှတ်ကို၊**अर्चितः**–ပူဇော်အပ်၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

केशवा: – ဒိသဟိ၊ နတ်သည်။ **अनयो:** – ဤသူနှစ်ယောက်တို့၏၊ **स्वामी**–အရှင်ဖြစ်၏၊ ။

अय–ထိုပုတပါး၊ **शिव:**–မဟာဒေဝနတ်သည်။ **एनयो:**–ဤသူနှစ်ယောက်တို့၏၊ **स्वामी**–အရှင်ပင်ဖြစ်ဖြန့်၏၊ ။

(၁၃၄) **'स्यदां टेर: क्तौ'**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ "ဒု"မည်သောဝဏ္ဏကို၊ "အ" အက္ခရာပြုရှိစီရင်လေ၊ **क:**–အဘယ်ယောကျ်ား တယောက်သည်၊ **क्तौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **के**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–တည်း။ ။ "ဒ"ကာရန္တအဆုံးရှိသောပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရေပြီး၏၊ ။

---

(၁၃၈) **'झभान्तस्ये'ति** – ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **वस्य**–"ဗ" အက္ခရာ၏၊ **भ:**–"ဘ" အက္ခရာ အပြုသည်။ **स्यात्**–၏။ ။**भुत्**–ပညာရှိတယောက်သည်။ **भुद्**–ငင်း၊ **बुधौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **बुध:**–အများတို့သည်၊ **बुधा**–တယောက်ဖြင့်၊ **भुद्भ्यां**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း။ ။

"ဝ"ကာရန္တအဆုံးရှိသောပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရေပြီး၏၊ ။

၂၁၁....**यौ**--'**यि**' မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊ **असे**–သမာသ်မဟုတ်သောအရာနှိုက်၊ **युजिर:**–'**इर्**'–မူတ်ရှိသောဝတ်၏ '**युज्**' အဆုံးသရဇနှောင်"**ऽ**"အက္ခရာလာသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၁၁.....**परे**–သော၊ **यौ**–ကြောင့်၊ **युजिर:**–၏၊ **युज-शब्दस्य**–"**कृ०ठ**" ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော"**युठ**"သဒ္ဒါ၏၊ **नुण्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **से-तु**–သမာသ်အရာနှိုက်ကား၊ **नुण्**–သည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

၂၁၂....**भौ** -'**भि**' သဒ္ဒါကြောင့်။ ။**च**ဆွ–။।०।।**मृगुष्णिहाम्**–၀၀၈ အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊'**अनच्**' သဒ္ဒါ၊'**क्रुन्च्**' သဒ္ဒါ၊'**युन्ज्**' သဒ္ဒါ၊ '**स्रज्**' သဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါ၊'**दिश्**' သဒ္ဒါ၊ '**असृज्**' သဒ္ဒါ၊'**ऋत्विज्**' သဒ္ဒါ၊'**दधृष्**' သဒ္ဒါ၊'**दृश्**' သဒ္ဒါ၊ '**स्पृश्**' သဒ္ဒါ၊ '**मृश्**' သဒ္ဒါ၊ '**उष्णिह्**' သဒ္ဒါတို့၏၊ **कुङ्**–အဆုံး၀ဏ္ဏအရာနှိုက်"**ကဝဂ်**"အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၁၂.....**परे**–သော၊ **भौ**–ကြောင့်၊ **चवर्ग न्ताञ्च**–စဝဂ်အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့၏ငင်း၊ **अञ्चादीनाञ्च**–"**အနှစ်**" အစသောသဒ္ဒါအပေါင်းတို့၏ငင်း၊ **कुङ्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

(၅၁)'म्नोर्नुम्स्यदान्ते'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊အနုသွာရပြု၊ (၅၂) 'अपे नमुन्नोः'–ဟူသော သုတ်ဖြင့် အနုသွာရကို၊ "ဥ ပ" သမာဟာရပြု၊ (၁၅၄) 'स्यान्तस्यारात् लुप्ते' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သံယုဂ်၏အဆုံးနှိုက် ဖြစ်သောဝဏ္ဏကိုဆို။ ။युङ္–ယှဉ်တွဲ ပေါင်းဖေါ် တတ်သော သူတ ယောက်သည်၊ युञ्जौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ युञ्जः–အများတို့သည်၊ युञ्जम्–တယောက်ကို။ युञ्जो–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ युजः–အများတို့ကို၊ युजा–တယောက်ဖြင့်၊युग्भ्याम्–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ इत्यादि–တည်း။ ။

असे–သည်၊ किम्–နည်း၊ सुयुङ्–တင့်တယ်စွာယှဉ်တွဲ ပေါင်းဖေါ် တတ်သောသူတယောက်သည်၊ सुयुजौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ सुयुजः–အများတို့သည်။ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်ကို။ सिद्धयर्थम्–ပြီးဝေ ဖြင်းအကျိုးရှိ၏။ ။

युजिरः–သည်၊ किम्–နည်း၊ युङ्–တည်ကြည်သောသူတယောက် သည်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်ကို၊ सिद्धयर्थम्–၏။ ।समा धिमान्–တည်ကြည်သောသူ၊ अनच्-क्नून्च्-युजामेव– "अ၊န်" သဒ္ဒါ။ "ကြွန်"သဒ္ဒါ၊"ယုဇ်"သဒ္ဒါတို့၏သာလျှင်၊ प्राङ्–ရှေးဦးစွာ၊कुङ्–ကဝဂ် အပြုသည်။ स्यात्–၏။ कःसमाः–နည်းဟူမူကား။ पृथक्–အသီးအခြား၊ ग्रहणात्–ယူခြင်းကြောင့်တည်း၊ तेन–ထို့ကြောင့်၊ खन्–ခွင်သောသူတ ယောက်သည်၊ खञ्जौ–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ खञ्ज–အများတို့သည်။ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်သည်၊सिद्धयति–ပြီး၏။ ।

(၁၅၅) ' शछ्राजे' ति–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ षड्–အဆုံး ဝဏ္ဏအရာ ရှိက်"ဝ"ပြု၊(၁၅၆) 'षोडःढे'–ဟူသောသုတ်ဖြင့်"ဝ"ကို"ဎ"ပြု။ ।

राट्–ထွန်းလင်းတောက်ပသောသူတယောံသည်၊ राड्–၎င်း၊ राजौ– နှစ်ယောက်တို့သည်၊ राजः–အများတို့သည်။ ।विभ्राट्-देवेट्-परिव्राट्-विश्वसृट्-परिमृट्–ဟူသောသဒ္ဒါတို့သည်၊एवम्–ဤ"ရာဋ်"ဟူသော သဒ္ဒါ ၏ရုပ်အစဉ်နှင့် အတူပင်တည်း။ ।विभ्राट्–အဝတ်တန်းဆာ စသည်ဖြင့် တင့်ထယ်တောက်ပသော သူတယောက်သည်၊ देवेट्–နတ်တို့ကိုပူ ဇော်ထတ်သောသူတယောက်သည်၊ परिव्राट्–ပရိဗိဇ်ရဟန်းတယောက် သည်၊ विश्वसृट्–အလုံးရုံသော လောကကို တည်ထောင်ဖန်ဆင်းပြုဖြင့် တတ်သောဗြဟ္မာတယောက်သည်၊परिमृट्–ထက်ဝန်းကျင်သုန်သင်ပြုစင့် ဝဲထတ်သောသူတယောက်သည်။ ।

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၁၃....भौ--'भि' သည်ကြောင့်၊ विश्वराजः--'विश्वराज्' သဒ္ဒါ၏၊ अत्--'अ'--အက္ခရာသည်၊आ--'आ'အပြုသည်၊ स्यात्--ဖြစ်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၂၁၃..... परे--သော၊भौ--ကြောင့်၊विश्वराजः--၏၊अकारस्य--၏၊आ--သည်၊स्यात्--၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

विश्वाराट्--အလုံးစုံသောလောကကိုထွန်းလင်းတောက်ပတတ်သော မဟာဒေဝနတ်တပါးသည်၊ विश्वराड्--၎င်း၊ विश्वराजौ--နှစ်ယောက်တို့သည်၊विश्वराजः--အများတို့သည်၊ ၊

၂၁၄....भौ--ကြောင့်၊स्यादेः--သံယုဂ်၏အစနှိုက်တည်သော၊ सः--'स'အက္ခရာ၏၊ लोपः--ကြေခြင်းသည်၊स्यात्--၏၊अपदन्यरक्षः--'प' အက္ခရာ၊'द'အက္ခရာမှဘပါးသော အက္ခရာမှဖြစ်သော'क'အက္ခရာ၊'रक्ष' စာတို့၏'क'အက္ခရာမဟုတ်သော कः--'क'အက္ခရာ၏လည်း၊लोपः--ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्--၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၂၁၄.....परे--သော၊ भौ--ကြောင့်၊ स्यादौ--နှိုက်၊ स्थितस्य--တည်သော၊ सस्य--၏၊ लोपः--သည်၊ स्यात्--၏၊कस्यच--"က" အက္ခရာ၏ လည်း၊लौपः--သည်၊स्यत्--၏၊ ष-ढ़ाभ्याम्--"ဓ"အက္ခရာ၊"ဗ"အက္ခရာ နှစ်လုံးတို့မှ၊ अन्यस्य--တပါးသောသဒ္ဒါ၏၊ स्थाने--အရာ၌၊ जातस्य--ဖြစ်သော၊कस्यच--"က"အက္ခရာ၏၎င်း၊ रक्षश्च--"ရက္ခ"စာတို့၏"က"အက္ခရာ၏၎င်း၊लौपस्तु--သည်ကား၊न-स्यात्--မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

भृज्--ထွေပြားကြတတ်သောသူတယောက်သည်၊भृङ--၎င်း၊(६५)'नृ प् ऋसोरि'ति--ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ सस्य--"သ"အက္ခရာ၏၊दः--"ဒ"အက္ခရာအပြုသည်၊स्यात्--၏၊ (४७) 'स्तुश्चुभिश्च्यशादि' ति--ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊"ဒ"ကို၊ "ဇ"ပြု၊ ၊भृज्जौ--နှစ်ယောက်တို့သည်၊भृज्जः--အများတို့သည်၊इत्यादि--တည်း၊ ၊

ऊर्ज्--စွမ်းအားဗလရှိသော သူဇယောက်သည်၊ ऊर्ग्--၎င်း၊ऊर्ज्जौ--နှစ်ယောက် တို့သည်၊ ऊर्ज्जः--အများတို့ သည်၊ इत्यादि--တည်း၊ ၊ ऋत्विक्--ယဇ်ပူဇော်တတ်သောဝုရောဟိတ်တယောက်သည်၊ऋत्विग्--၎င်း၊ ऋत्विजौ--နှစ်ယောက် တို့သည်၊ ऋत्विजः -- အများ တို့သည်၊ इत्यादि -- --တည်း၊ ၊अवयाः--မရှိမသေ မလေးမပြတ် ပူဇော်တတ်သောသူထယောက်သည်၊ हे-अवयाः--အို,မရှိမသေမလေးမပြတ်ပူဇော်တတ်သောသူ၊ हे-अवयाः -- ၎င်း၊ अवयाजौ -- နှစ်ယောက် တို့သည်၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

अवयाजः–အများတို့သည်၊ **अवयोभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ ။

"ဇ"ကာရန္တအဆုံးရှိသောမုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

၂၁၄....**सौ** -'**सि**'ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **त्यदाम्**–"တ္ယဒါဒိ"ဂိထိးသဒ္ဒါတို့၏၊ **त-दोः**–'**त**' အက္ခရာ၊'**द**' အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏၊ **सः**–'**स**' အက္ခရာအပြုသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၀၅.....**परे**–သော၊ **सौ**–ကြောင့်၊ **त्यदादीनाम्**–တို့၏၊ **त-दयोः**–တို့၏၊ **सः** -သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

स्यः–ထိယောက်ျား တယောက်သည်၊ **त्यौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **त्ये**–အများတို့သည်၊ ဣत्यादि–ဤသို့အစရှိသော "တ္ယဒ်" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်သည်၊ **सर्व्वत्र**–သဒ္ဒါ၏၊ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။**तद्**–"တဒ်" သဒ္ဒါသည်၊**एवम्**–ဤ"တ္ယဒ်" သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။**एषः**–ထိသူတယောက်သည်၊ **एतौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **एते**–ထိသူအများတို့သည်၊ **इत्यादि**–တည်း။ ။

(၂၁၀) '**द्वीचौ**।।०।।**ऽनूक्तावि**'**ति**–ဟူသော သုတ်ဖြင့် စိရင်အပ်သော **प्रयोगस्तु**–"ဇတဒ်"သဒ္ဒါ၏ "ဇတ"အတို့ကို"ဇန"ပြု၍စိရင်သောဤယုဂ်အစဉ်သည်ကား။**इदम्वत्**–"ဣဒမ်"သဒ္ဒါ၏"ဣဒ"အတို့ကို၊"ဇန" ပြု၍စိရင်သောရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏။ ။

၂၁၆....**सि-द्व-जम्-क-ङे-ङससु**–'**सि** 'ဝိဘတ်၊ နှိုဂုဏ်ဝိဘတ် ၃နှစ်လုံး၊'**जम्**' ဝိဘတ်၊ဇကဝဏ်ဖြစ်သော၊ '**अम्**' ဝိဘတ်၊ '**टा**'ဝိဘတ်၊'**ङसि**' ဝိဘတ်၊'**ङि**'ဝိဘတ်၊'**ङे**'ဝိဘတ်၊'**ङस्**'ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ '**युष्मदस्मदोः**–'**युष्मद्**'သဒ္ဒါ၊'**अस्मद्**'သဒ္ဒါတို့၏၊**त्वाहौ**–'**त्व**'အပြု၊'**अह**' အပြုတို့သည်ထင်း။ **युवावौ**–"**ယုဝ**"အပြု၊"**အာဝ**"အပြုတို့သည်ထင်း။ **यूय-वयौ**–'**यूय**' အပြု၊ '**वय**'အပြုတို့သည်ထင်း။**त्वन्मदौ**–'**त्वद्**'အပြု၊'**मद्**' အပြု၊ **तुभ्य-मह्यौ**–'**तुभ्य**' အပြု၊'**मह्य**'အပြုတို့သည်ထင်း။**तव-ममौ**–'**तव**'အပြု၊'**मम**' အပြုတို့သည်ထင်း။ **स्तः**–အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၁၆ .....**क्रमात्**–အစဉ်အတိုင်း။ **परेषु**–နောင်းကုန်သော၊ **एषु**–၌ သုတ်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီးသော"**ဆိ**"အစရှိသောဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ **अनयोः**–ဤသုတ်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီးသော "**युष्मद्**" အစရှိသော သဒ္ဒါနှစ်မျိုးတို့၏၊ **स्थाने**–နှိုက်၊ **एतेआदेशाः**–ထို"တ္ဓ" အစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊ **क्रमात्**–တိုင်း၊ **स्युः**–ကုန်၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

-ဒီး ၂၁၇....ङे-ध्यो–'ङे' ဝိဘတ်၊ 'ध्वि'မည်သောဝိဘတ်တို့၏၊ मः–'म' အက္ခရာအပြုသည်၊स्यात्–၏။ ၊သုတ်ခုနှစ်၊ ။

၂၁၇..... युष्मदस्मद्भ्याम्–တို့မှ၊ परस्य–သော။ ङेरित्यच –"ငေ" ဝိဘတ်၏ဝင်း။ चेश्च–"ဃဝ်" မည်သောဝိဘတ်၏ဝင်း။ मः–သည်၊ स्यात्–၏။ ။ဂုဏ်ခုနှစ်၊ ။

त्वम् –သင်တယောက်သည်၊अहम्–ငါတယောက်သည်၊ ။

၂၁၈....स-भ-मौपु-'स' အက္ခရာ 'भ'အက္ခရာ 'अम्'ဝိဘတ်၊'औ' ဝိဘတ် တို့ကြောင့်။ आङ--အဆုံးဝဏ္ဏ အရာနှိုက်၊ 'आ' အပြုသည်၊ स्यात्–၏။ ၊သုတ်ခုနှစ်၊ ။

၂၁၀..... परे–သော၊सेच–ကြောင့်ဝင်း၊ मेच–ကြောင့်ဝင်း၊ अमिच–ကြောင့်ဝင်း၊ औ-कारेच–ဝိဘတ်၏ "ဩ" အက္ခရာ ကြောင့်ဝင်း၊ युष्मदस्मदोः–တို့၏၊ आङ्-သည်၊ स्यात्–၏။ ၊ဂုဏ်ခုနှစ်၊ ။

युवाम्–သင်နှစ်ယောက်တို့သည်၊ आवाम्–ငါနှစ်ယောက်တို့သည်၊ यूयम्–သင်အပျာ:တို့သည်။ वयम्– ငါအပျာ:တို့သည်။ त्वाम्–သင်တယောက်ကို၊ माम्–ငါတယောက်ကို၊ युवाम्–သင်နှစ်ယောက် တို့ကို၊ आवाम्–ငါနှစ်ယောက်တို့ကို၊ ။

၂၁၄....शस् भ्यस् ङसिभ्यस ङस् साम्–'शस्' ဝိဘတ် "ဘျသ်" ဝိဘတ်၊"ငသိ"ဝိဘတ်၊"ဘျသ်"ဝိဘတ်၊ငသ်"ဝိဘတ်၊'ဿ' အက္ခရာအာဂုဝ်ရှိသော၊'आम्'ဝိဘတ်တို့၏၊स्थाने–နှိုက်၊ न-ङभ्यम् त-त-डाकम:–'न' အက္ခရာအပြု၊ "ဒုဘျသ်" အပြု၊"တ"အက္ခရာအပြု၊ "တ"အက္ခရာအပြု၊ "ဒု"အက္ခရာအပြု၊'आकम्'အပြုတို့သည်၊क्रमात्-တိုင်း။स्यु:–ကုန်၏၊ ။ သုတ်ခုနှစ်၊ ။

၂၁၅.....युष्मदस्मद्भ्याम्–တို့မှ၊ परेषाम् – ကုန်သော၊ एषाम्–၌ သုတ်နှိုက်ဆိုဆဝ်ပြီးသော "ဇသ်"အစရှိသောဝိဘတ်တို့၏၊स्थाने–နှိုက်၊ न-ङभ्यम्-न-त आकम्–အပြုဟုဆိုအင်ကုန်သော၊ एते–ထိုအာဒေသတို့သည်၊ क्रमात्–တိုင်း၊स्यु:--ကုန်၏၊ ङ:--"ဠ်"အက္ခရာသည်၊ इत्–မူတ်တည်း။ ၊ဂုဏ်ခုနှစ်၊ ။

युष्मान्--သင်အပျာ:တို့ကို၊अस्मान्--ငါအပျာ:တို့ကို။ ။

२२०....टा-ङ्याम्-'ट:'ဝိဘတ်၊'ङि'ဝိဘတ်၊'आम्'ဝိဘတ်ကြောင့်၊ एङ्–အဆုံးဝဏ္ဏအရာနှိုက် 'ए' အက္ခရာအပြုသည်၊स्यात्--ဖြစ်၏၊ ။ သုတ်ခုနှစ်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၀၅ ၂၀.....**परयोः**–ကုန်သော။ **टाङ्योश्च**–တို့ကြောင့်၎င်း။ **आमिच**–ကြောင့်၎င်း။ **युष्मदस्मदोः**–တို့၏။ **एङ्**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။**ङः**–"ငြ" အက္ခရာသည်၊**इत्**–ဤတ်တည်း။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

त्वया–သင်တယောက်ဖြင့်။ **मया**–ငါတယောက်ဖြင့်။ **युवाभ्याम्**–သင်နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ **आवाभ्याम्**–ငါနှစ်ယောက်တို့ဖြင့်။ **युष्माभिः**–သင်အများတို့ဖြင့်၊**अस्माभिः**–ငါအများတို့ဖြင့်၊**तुभ्यम्**–သင်တယောက်အား။ **मह्यम्**–ငါတယောက်အား။ **युवाभ्याम्**–သင်နှစ်ယောက်တို့အား။ **आवाभ्याम्**–ငါနှစ်ယောက်တို့အား။ **युष्मभ्यम्**–သင်အများတို့အား။ **अस्मभ्यम्**–ငါအများတို့အား။ **त्वत्**–သင်တယောက်မှ၊**मत्**–ငါတယောက်မှ။ **युवाभ्याम्**–သင်နှစ်ယောက်တို့မှ။ **आवाभ्याम्**–ငါနှစ်ယောက်တို့မှ။ **युष्मत्**–သင်အများတို့မှ။ **अस्मत्**–ငါအများတို့မှ။ **तव**–သင်တယောက်၏။ **मम**–ငါတယောက်၏။ **युवयोः**–သင်နှစ်ယောက်တို့၏။ **आवयोः**–ငါနှစ်ယောက်တို့၏။ **युष्माकम्**–သင်အများတို့၏။ **अस्माकम्**–ငါအများတို့၏။ ။

अतित्वयाम्–သင့်ကိုလွန်ကုန်သောသူအများတို့၏၊**अतिमयाम्**–ငါ့ကိုလွန်ကုန်သော သူအများတို့၏။ **अतियुवयाम्**–သင်နှစ်ယောက်တို့ကို၊ လွန်ကုန်သော သူအများတို့၏။ **अत्यावयाम्**–ငါနှစ်ယောက်တို့ကို လွန်ကုန်သော သူအများတို့၏။ **अतियुष्मयाम्**–သင်အများတို့ကို လွန်သော သူအများတို့၏။ **अत्यस्मयाम्**–ငါအများတို့ကို လွန်ကုန်သောသူအများတို့၏။ ။

भौ-आचार्य्य–ဒို့, ဝေါပဒေဝ ဝေါသာမိ-အမည်ရှိသော ဆရာ၊ **अतित्वयामित्यादौ**–"**အတိတ္ဝယာဝ်**"ဤသို့အစရှိသောဥယျဂ်နှိုက်၊ **कथं सिद्धयति**–ဆဋ္ဌီ-ဗဟုဝစ်'**အာဝ်**'ဝိဘတ်နှောင်းဂျာ၌၊"**တွန်**"အစရှိသော အာ ဒေသသည့်အဘာယ်ကြောင့် ပြီးနိုင်ပါသနည်း။ (၂၁၆) **क-द्व-योः**–ဂကဝဒ္ဒ-ဒွိဝစနနှစ်ခုတို့၏၊**अर्थस्यापि**–အနက်ကိုလည်း၊ **ग्रहणात्**–ဆထိုးအခြား ယူခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ **सिद्धयति**–ပြီးနိုင်ပါ၏။ ။**सर्व्वत्र**–အရာခပ်ဆိပ်းနှိုက်၊ **एवम्**–ဤသဘောနှင့်အတူ၊ **ज्ञेयम्**–ထိအပ်၏။ ။ **त्वयि**–သင်တယောက်နှိုက်၊ **मयि**–ငါတယောက်နှိုက်၊**युवयोः**–သင်နှစ်ယောက်တို့နှိုက်၊**आवयोः**–ငါနှစ်ယောက်တို့နှိုက်၊ **युष्मासु**–သင်အများတို့နှိုက်၊**अस्मासु**–ငါအများတို့နှိုက်။ ။

၂၂၁....**द्वी-ची षीणाम्**–ဒုတိယာဝိဘတ်၊ စတုတ္ထီဝိဘတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့၏၊ **कैः**–ဂကဝစ်တို့နှင့်၎င်း၊ **द्वैः**–ဒွိဝစ်တို့နှင့်၎င်း၊ **ब्वैः**–ဗဟု

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဝုဒ်တို့နှင့်ဂုင်း။ **सहितयोः**—တကွနက်ဖြစ်ကုန်သော၊ **अपादवाक्यादौ**—ဂါထာပါဒ,ရဏ္ဏာယဝါကျ၏ အစမဟုတ်ရာ၌ကို၊ **स्थितयोः**—တည်ကုန်သော၊ **अ-च-वा-हाहैवाद्यर्थैः**—"စ"သဒ္ဒါ၊ "ဝါ" သဒ္ဒါ၊ "ဟ" သဒ္ဒါ၊ "အဟ" သဒ္ဒါ၊"ဧဝ"သဒ္ဒါ၊မဖြင်ခြင်းအနက်ရှိကဖြစ်သော၊ဖြင်ခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်မှတပါးသော ဝါတ်တို့နှင့်၊ **युक्तयोः**—ယှဉ်ကုန်သော 'युष्मद्' သဒ္ဒါ၊'**अस्मद्**'သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏၊ **ते मे**—'ते' အပြု၊ 'मे' အပြုတို့သည်ဂုင်း၊**वां-नौ**--'**वाम्**' အပြု၊'**नौ**'အပြုတို့သည်ဂုင်း။ **वस्-नसौ**—"ဝသ်"အပြု၊ "နသ်"အပြုတို့သည်ဂုင်း၊ **वः**—အချို့သဖြင့်၊ **स्यातां**—ဖြစ်ကုန်၏၊**अमा**—"အမ်"ဝိဘတ်နှင့်၊**सहितयोस्तु**—တကွနက်ဖြစ်ကုန်သော"ယုဿ်မ်"သဒ္ဒါ၊ "အသ္မဒ်"သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏ကား၊ **त्वा-मा**—"တွာ"အပြု၊"မာ"အပြုနှစ်ခုတို့သည်၊**स्यातां**—ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၂၁.....**द्वौ चा-पीणाम्**—တို့၏၊ **कः**—တို့နှင့်၊ **सहितयोः**—ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**—တို့၏၊**ते-मे**—တို့သည်ဂုင်း၊ **द्वी-चा-पीणाम्**—တို့၏၊**द्वः**—တို့နှင့်၊ **सहितयोः**—ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**—တို့၏၊ **वां-नौ**—တို့သည်ဂုင်း၊ **द्वौ-चा-पीणाम्**—တို့၏၊ **वैः**—တို့နှင့်၊ **सहितयोः**—ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**—တို့၏၊ **वस्--नसौ**—တို့သည်ဂုင်း၊ **क्रमात्**—အစဉ်အတိုင်း၊ **वा**—သဖြင့်၊**स्यातां**—ကုန်၏၊**अमा**—နှင့်၊**युक्तयोस्तु**—ယှဉ်ကုန်သော "ယုဿ်မ်"သဒ္ဒါ၊"အသ္မဒ်" သဒ္ဒါ နှစ်ခုတို့၏ကား၊ **त्वा-मा**—တို့သည်၊ **क्रमात्**—တိုင်း၊ **वा**—သဖြင့်၊ **स्यातां**—ကုန်၏၊ **पादस्यच**—ဂါထာ၏လေးပုံတပုံဖြစ်သော ပါဒ၏ဂုင်း၊ **वाक्यस्यच**—တပါးသည် တပါးငဲ့ခြင်း ရှိသည်နှင့်တကွဖြင်သော ပုဒ်အာပေါင်းဟုဆိုအပ်သောရဏ္ဏာယဝါကျ၏ဂုင်း၊**आदौ**—အစ၌ကို၊**स्थितयोः**—တည်ကုန်သော၊**युष्मदस्मदोः**—တို့၏၊**एते**—ထို"တေ"အပြု၊ "ဧ"အပြုအစရှိကုန်သော၊**आदेशाः**—အာဒေသတို့သည်၊ **न-तु**—မဖြစ်ကုန်၊**च-वाद्यश्च**—"စ"သဒ္ဒါ၊ "ဝါ"သဒ္ဒါစသည်တို့နှင့်ဂုင်း။ **अदर्शनार्थ-दृश्यर्थधुभिश्च**—မဖြင်ခြင်းအနက်ရှိကဖြစ်သော,ဖြင်ခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်တို့နှင့်ဂုင်း၊**योगे**—ယှဉ်ရာ၌ကို၊**एते**—ကုန်သော၊**आदेशाः**—တို့သည်၊**नस्युः**—မဖြစ်ကုန်၊ ။ ဝုတ်နှက်၊ ။

हे-मित्र—အို,ချစ်ဆွေ၊ **दामोदरः**—ဗိသ္ဏုကို၊နှတ်သည်၊ **त्वापि**—သင်ချစ်ဆွေကိုဂုင်း၊ **मापि**—ငါ့ကိုဂုင်း၊ **अवतु**—စောင့်ရှောက် ပါစေသောဝ်၊ **मुकुन्दः**—ဗိသ္ဏုကို၊နှတ်သည်၊ **तेऽपि**—သင်ချစ်ဆွေအားဂုင်း၊ **मेऽपि**-ငါ့အားဂုင်း၊ **मुदम्**—ရွှင်လဝ်းဝမ်းသာနှစ်သက်စွယ်ရာကို၊ **ददातु**—ပေး ပါစေသောဝ်၊ **विष्णुः**—ဗိသ္ဏုကို၊ နှတ်သည်၊ **तेऽपि**--သင်ချစ်ဆွေ၌

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဝှင်းမေဒပိ-ငါ၏ဝှင်း။ အဃာနိ-မင်းကောင်းမှုတို့ကို။ निहन्तु-ပယ်ဖျောက်ပါစေသောဝ်။ असौ-मुरारिः-ထိုဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ वामपि-သင်၌၏ ဆွေ နှစ်ယောက်တို့ကိုဝှင်း။ नावपि-ငါနှစ်ယောက်တို့ကိုဝှင်း။ रक्षतु-စောင့်ရှောက်စေသောဝ်။ हे-मित्रे-အို, ချစ်ဆွေတို့။ कृष्णः-ဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ वामपि-သင်နှစ်ယောက်တို့ အား၀ှင်း။ नावपि-ငါနှစ်ယောက်တို့ အား၀ှင်း။ स्मः-ကောင်းကျိုးချမ်းသာမင်္ဂလာကို။ ददातु-ပေးစေသောဝ်။ श्रीदयितः-လက္ခ္မီနတ်သ္ဒီးသည် သနား၍ချစ်ခင်ခြင်း၌ သောဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ वामपि-သင်နှစ်ယောက်တို့၏၀ှင်း။ नावपि-ငါနှစ်ယောက်တို့၏၀ှင်း။ दयाम्-သနားကြင်နာခြင်းကို။ करोतु-ပြုစေသောဝ်။ हरिः-ဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ वोऽपि-သင် အများတို့ကိုဝှင်း။ नोऽपि-ငါအများတို့ကိုဝှင်း။ पुष्णातु-ညစ်ကျေးမတင်ပြုစုစေသောဝ်။ हरिः-သည်။ वोऽपि-သင်အများတို့အား၀ှင်း။ नोऽपि-ငါအများတို့အား၀ှင်း။ धनम्-ဥစ္စာကို။ ददातु-ပေးစေသောဝ်။ हे-मित्रानि-အို ချစ်ဆွေအများတို့။ हरिः-သည်။ वोऽपि-သင်အများတို့၏၀ှင်း။ नोऽपि-ငါအများတို့၏၀ှင်း။ अशुभानि-မတရှဉ်တယ်သောအနိဋ္ဌာရုံတို့ကို။ हन्तु-ပယ်ဖျောက်စေသောဝ်။ अपाद-वाक्यदौ-သည်။ किम्-နည်း။ कृष्ण-ဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ युष्मान्-သင် အများတို့ကို။ अविरतम्-မပြတ်မလပ်။ अवतु-စောင့်ရှောက်စေသောဝ်။ अत्र-ဤပြယုဂ်၌ကား။ युष्मद्-शब्दस्य-"ယုဖ္ဒ်"သဒ္ဒါ၏။ पादादिस्थितत्वात्-ပါဒ၏ အစ၌ကိတည်သည်၏ အပြစ်ကြောင့်။ वसादेशः-"ဝသ်"အပြုသည်။ न-स्यात्-မဖြစ်။ । शङ्करः-မဟာဒေဝနတ်သည်။ अस्मान्-ငါတို့ကို။ पातु-စောင့်ရှောက်စေသောဝ်။ अत्रच-ဤပြယုဂ် ၌ကလည်း။ अस्मद् शब्दस्य-"အသ္မဒ်" သဒ္ဒါ၏။ वाक्यादिस्थितत्वात्-ရဏ္ဏဲယ ဝါကျ၏ အစ၌ကိတည်သည်၏အပြစ်ကြောင့်။ नसादेशः-"နသ်"အပြုသည်။ न-स्यात्-မဖြစ်။ इत्यादि ज्ञापनार्थम्-ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်တို့၏ပြီးစီးခြင်းကိုသိစေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ।

अ चादियोगे-သည်။ किम्-နည်း။ गोविन्दः-ဗိသ္ဏုကို။ နှတ်သည်။ तुभ्यञ्च-သင့် အား၀ှင်း။ मह्यञ्च-ငါအား၀ှင်း။ स्वम्-ဥစ္စာ ပစ္စည်းကို။ ददात्-ပေးပြီး။ शम्-ကောင်းကျိုး ချမ်းသာ မင်္ဂလာကို ပူကား။ मह्यमेव-ငါအား သာလျှင်။ ददात्-ပေးပြီ။ अत्र-ဤပြယုဂ်၌ကား။ युष्मद्-शब्दस्य-၏။ पादादिस्थितत्वाच्च-ကြောင့် ၀ှင်း။ अस्मद् शब्दस्य-၏။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifuleripada.com/books

चादियोगत्वच्च–"စ" သဒ္ဒါစသည်နှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ **ते-मे-आदेशः**–"တေ"အပြု၊"မေ"အပြုသည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊**श्रीकन्दः**–ဗိဿဏုဒေးနတ်သည်၊ **माम्**–ငါ့ကို၊ **अपेक्ष्य**–စွန့်လွှတ်၍၊ **त्वाम्**–သင့်ကို၊ **पूजकम्**–ပူဇော်တတ်သောသူ ဟူ၍၊ **आलोकयति**–ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်၏၊ ဝါ၊ပြုစီရင်၏၊ **अत्र**–ဤပြယုဂ်နှိုက်၊ **अदर्शनार्थ दृश्यर्थ धातुयोगत्वाच्च**–မြင်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သော၊ မြင်ခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်တို့နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ **त्वा-मादेशः**–"တွာ"အပြု၊ "မာ"အပြုသည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊**इत्यादिज्ञापनार्थम्**–ဤသို့ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၏ ပြီးစီးခြင်းကို ဆိုစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။

२२२....अनूक्त–နောက်ထပ်တဖန်ဆိုပြီးခဲ့ရှိ၏၊ **असादिप्रयाः**–အစဉ်ရှေ့ပုဒ်နှင့်တကွဖြစ်သော ပထမာဝိဘတ်အဆုံးရှိသည့် မဟုတ်သော ပုဒ်မှ၊**परयोः**–ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**–တို့၏၊ **एते**- ထိုရှေ့သတ်နှိုက်ဆို အပ်ခဲ့ပြီးသော 'ते' အပြု၊'मे' အပြုအစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊ **सदा**–အမြဲ၊**स्युः**–ကုန်၏၊ ၊သုတ်နက်၊ ။

၂၂၂.....अन्वादेशे–ဆိုအပ်ပြီးသည်ကို နောက်ထပ်တဖန် ညွှန်ပြ၍ ဆိုရာနှိုက်၊**अनयोः**–ဤ"ယုပ္မဒ်"သဒ္ဒါ၊ "အဿဒ်"သဒ္ဒါတို့၏၊**एते**–ထိုရှေ့သတ်နှိုက် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အာဒေသတို့သည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ၊ **स्यु**–ကုန်၏၊ **सपूर्व्यात्**–အစရှေ့ ပုဒ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ **परान्तात्**–ပထမာဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်မှ၊**परयोः**–ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**–တို့၏၊ **एते**–တို့သည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ၊ **न-स्तु**–မဖြစ်ကုန်၊ **पूर्व्वेणैव**–ရှေ့သတ်ဖြင့်သာ ဩဋ်၊–**विभाषया**–အမျိုးသဖြင့်၊**स्युः**–ကုန်၏၊ ၊ဝတ္တိနက်၊ ။

हे-मित्र–အိုချစ်ဆွေ၊ **यूयम्**–သင် အများတို့ကို ၎င်း။ **वयम्**–ငါအများတို့ကိုဌင်း၊ **यत्**–အကြောင်းကြောင့်၊ **यिनीताः**–ဆုံးမအပ်ပြီ၊ **तत्**–ထိုသို့ဆုံးမခြင်းကြောင့်၊ **महेश्वरः**–မဟာဒေဝ နတ်သည်၊ **वः**–သင်တို့ကို ၎င်း။ **नः**–ငါတို့ကိုဌင်း၊**पातु**–စောင့်ရှောက်စေသတည်း၊**हे-मित्र**–အိုချစ်ဆွေ၊ **यूयम्**–သင်အများတို့ သည်၎င်း၊ **वयम्**–ငါအများတို့ သည်၎င်း၊ **येन**–အကြောင်းကြောင့်၊ **हिताः**–အစီးအပွါးရှိကုန်၏၊ **तेन**–ထိုသို့အစီးအပွါးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **सः**–ထိုမဟာဒေဝနတ်သည်၊**अस्मान्**–ငါအများတို့ကို၊ **पातु**–စောင့်ရှောက်စေသောဝ်။ **सशिवः**–ထိုမဟာဒေဝနတ်သည်၊**वः**–သင်အများတို့ကို၊**पातु**–စောင့်ရှောက်ပါစေသောဝ်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၂၃....**अविशेष्यान्यामन्त्र्यात्**–ဝိဒေသသျှောဂိုသောအာလုပ်ပုဒ် မဟုတ်သောအာလုပ်မှ၊ **परयोः**–ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**–တို့၏၊ **एते**–ထိ 'ते'အပြု၊ 'मे'အပြုအစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊ **न-स्युः**–မဖြစ်ကုန်၊ ။ သတ်နှက်။ ။

၂၂၃.....**विशेष्यपूर्व्वञ्च**–ဝိဒေသသျှောဂိုသော အာလုပ်ပုဒ်ကိုငင်း၊ **अनामन्त्र्यपूर्व्वञ्च**–အာလုပ်မဟုတ်သော ပုဒ်ရှေးရှိသော အာလုပ်ပုဒ်ကို ငင်း၊ **हित्वा**–စွန့်ပယ်၍၊ **अन्यास्मात्**–တပါးသော၊ **आमन्त्र्यात्**–အာလုပ် ပုဒ်မှ၊ **परयोः**–ကုန်သော၊ **युष्मदस्मदोः**–တို့၏၊ **एते**–ထိ"ဧတ"အပြုအစရှိ ကုန်သော၊ **आदेशाः**–တို့သည်၊ **न-स्युः**–ကုန်။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

हे-शम्भो–အို,မဟာဒေဝနှတ်၊ **अस्मान्**–ငါအမျှောတို့ကို၊ **रक्ष**–စောင့် ရှောက်ပါလော့၊ **सेव्य**–ဖြဝဲအည်းကပ်အပ်သော၊ **ल ःमीशः**–အို,ဗိသ ဏိုးနှတ်၊ **नः**–ငါတို့ကို၊ **अव**–စောင့်ရှောက်ပါလော့၊ ။ **सर्व्व**–အို,ဗိသဏိုးနှတ်၊ **नः**–ငါတို့ကို၊ **अव**–စောင့်ရှောက်ပါလော့၊ ။

सुपात्–တင့်တယ်သော ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သူတယောက်သည်၊ **सुपादौ**–နှစ်ဦးယောက်တို့သည်၊ **सुपादः**–အမျှောတို့သည်၊ **सुपादम्**–တ ဦးယောက်ကို၊ **सुपादौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို။ ။

၂၂၄....**पो**–'पि'သည်ကြောင့်၊ **पात्**–'पाद်'သဒ္ဒါသည်၊ **पत्**–'पत्' အ ဟုသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သတ်နှက်၊ ။

၂၂၄.....**परे**–သော၊ **पौ**–ကြောင့်၊ **पादः**–၏၊ **स्थाने**–၌က်၊ **पत्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

सुपदः–တင့်တယ်သောခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသူအမျှောတို့ကို၊ **सुपदा**– အယောက်ဖြင့်၊ **सुपाद्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–၌သို့အစရှိ သည်တည်း။ ။

"ဒ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါတို့ကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

(၂၁၂) 'च्वाडि'ति– ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ **कुङ्**– ကဝဂ် အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ (၅၁) **नस्य**–"န"အက္ခရာ၏၊ **नुः**–အနုသွာရ အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ (၅၂) **नोः**–အနုသွာရ၏၊ **ङः**–"ङ" အက္ခရာ အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ (၁၄၄) **स्यान्तस्य**–သံယုဂ်၏ အဆုံးဖြစ်သောဝဏ္ဏ၏၊ **लुप्**– ကြေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။**माङ्**–အဂ္ဂေ.အရုဝ်ထရသည်၊ **माञ्चौ**– နှစ်ခုတို့သည်၊ **माञ्चः**–အမျှောတို့သည်၊ **माञ्चम्**–တခုကို၊ **माञ्चौ**–နှစ်ခု တို့ကို၊ **कुञ्च-तिर्य्यञ्चोद्ध्वञ्चादयः**–တို့သည်၊ **एवम्**–၌ "ဩဒ်" သဒ္ဒါ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဖြစ်ရုံအစဉ်နှင့်တူကုန်၏၊ ။ကြွက်ဆ်--ကောက်တကျစ် သွားတတ်သော ။ဆ္ဝါတိर्य्यक्ဆ်--ကန်လန့်ဖိလာသွားတတ်သော တိရစ္ဆာန်၊ဥदक्ဆ်--မြေး အရင်းမျိုက်နှာ၊ ။

၂၂၄....ပေါ်-'ပि'သည်ကြောင့်၊အचः-'अक्ဆ်' ဝဘတ်၏၊'अच्'အတို့ ဘာဝ၏၊ အလोपः-'အ' အက္ခရာ၏ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्--၏၊ घेश्च-ဖြစ် ရသော်သရေ၏ဒီဃအပြုသည်လည်း၊स्यात्--၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၂၅.....परे--သော၊ပေါ်--ကြောင့်၊ अचः--၏၊अकारस्य--၏၊ लोपः-သည်၊स्यात्--၏၊ पूर्वस्यच--ဖြစ်ရသောသရေ၏လည်း၊ ဃेः--သည်၊स्यात्-ဖြစ်၏၊ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

प्रतीचः-အနောက်အရပ်အပျားတို့ကို၊ प्रतीचा--တဆုံဖြင့်၊ प्रत्यग्भ्याम्-နှစ်ခုတို့ဖြင့်။ इत्यादि--တည်း၊ ။

'၂၂၆....ပေါ်-'ပि'သည်ကြောင့်၊तिर्य्यगमुमुयगदमुयगुदचाम्-'तिर्य्यच्' သဒ္ဒါ၊'अमुमुयच्'သဒ္ဒါ၊'अदमुयच्'သဒ္ဒါ၊'अदच्'သဒ္ဒါတို့၏၊तिरश्चामुमुईचादमु ईचोदीचः-'तिरश्च' အပြု၊'अमुमुईच्' အပြု၊'अदमुईच्' အပြု၊'उदीच्' အပြုတို့ သည်၊स्युः--အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၂၆.....परे--သော၊ပေါ်--ကြောင့်၊ नेषाम्--ဤသုတ်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီး သော "तिर्य्यच्"စသောသဒ္ဒါတို့၏၊ एते--ထိုသုတ်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီးသော "तिरश्च"အစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊क्रमात्--တိုင်း၊स्युः--ကုန်၏၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

तिरश्चः--ဘီလာကန့်လန့် သွားတတ်သော တိရစ္ဆာန်အပျားတို့ကို၊ तिरश्चा-- တကောင်ဖြင့်၊ तिर्य्यग्भ्याम्--နှစ်ကောင် တို့ဖြင့်၊ इत्यादि--ထည်း၊ ။ अमुमुईचः--ထိုအရပ်သို့ သွားတတ်သော သူအပျားတို့ကို၊ अमुमुईचा -- တယောက်ဖြင့်၊ अमुमुयग्भ्याम्-- နှစ်ယောက် တို့ဖြင့်၊ इत्यादि--တည်း၊ ।अदमुयङ्--သည်၊ एवम्--ဤ "အမုမုဤစ်"သဒ္ဒါ ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်အတူပင်တည်း၊ ။ अदमुयङ्--ထိုအရပ်သို့သွားတတ် သောသူတယောက်သည်၊ ။

उदीचः--မြောက်အရပ်အပျားတို့ကို၊ उदीचा--တဆုံဖြင့်उदग्भ्याम्-နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊इत्यादि--ထည်း၊ ။
शेषम्--သည်၊ पूर्ववत्-- ဖြူနှိုက်ဆိုအပ်ပြီးသော "ဗြာန်စ်" သဒ္ဒါ၏ရုပ် အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

(၁၁၄) 'शच्छाजे'ति–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ चस्य–"စ" အက္ခရာ၏၊ षत्वे–"ဖ"အက္ခရာ၏အဖြစ်ကိုဂုဏ်း။ तन्निमित्तस्य–ထို"စ"အက္ခရာလျှင် အကြောင်းနိမိတ်ရှိသော၊शस्य–"ဖ"အက္ခရာ၏၊ सत्वे–"သ"အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကိုဂုဏ်း။ कृते–ပြုအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ स्यादे–သံယုဂ်၏အစ၌ကပ် ဖြစ်သော၊सः–"သ"အက္ခရာ၏၊ (၂၁၄)-लोपः–ကြေခြင်းသည်၊स्यात्–၏၊ सुवृट्–ကောင်းစွာဖြတ်တတ်သော သူတယောက်သည်၊ सुवृड्–ဂင်း၊ सुवृश्चौ–၂စ်ယောက်တို့သည်၊सुवृश्च–အများတို့သည်၊इत्यादि–တည်း၊ ။

"စ"ကာရန္တအဆုံးရှိသောပုံထိဂ်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ။

---

(၁၆၅) 'नसवृमहन्न'इति–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ न:–ဒီဃ အပ္ပါသည်၊ स्यत्–၏၊ (၁၆၄) स्यान्तस्य–သံယုဂ်၏ အဆုံး၌ကပ်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏ၏၊ लोपः–ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्–၏၊ ။महान्–ပူဇော်အပ်ကြီးမြတ်သော သူတယောက်သည်၊ महान्तौ–၂စ်ယောက်တို့သည်၊ महान्तः–အများတို့ သည်၊महान्तम्–တယောက်ကို၊ महान्तौ–၂စ်ယောက်တို့ကို။ महतः–အ များတို့ကို၊ महता–တယောက်ဖြင့်၊ महद्भ्याम्–၂စ်ယောက် တို့ဖြင့်၊ इत्यादि–တည်း။ ။

भवन्–ထင်ရှားသော သူတယောက်သည်၊ भवन्तौ–၂စ်ယောက်တို့ သည်၊ भवन्तः–အများတို့သည်၊ भवन्तम्–တယောက်ကို။ भवन्तौ–၂စ် ယောက်တို့ကို၊भवतः–အများတို့ကို၊ भवता–တယောက်ဖြင့်၊भवद्भ्याम्– ၂စ်ယောက်တို့ဖြင့်၊इत्यादि–တည်း၊ ။शेषम्–သည်၊महद्वत्–"မဟတ်" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်၂ုင်တူ၏၊ ။

(၁၈၆) 'अत्वसोऽधोरि' ति–ဟူသော သုတ်ဖြင့် ဒီဃပြု၍ စိရင် လေ။ ။श्रीमान्–အသရေရှိသောသူကယောက်သည်၊ शेषम्–သည်၊ भवद्वत्–"ဘဝတ်" သဒ္ဒါ၂ုင်ရုပ်အစဉ်တူ၏၊ ।यशस्वदादयः–တို့သည်၊ एवम्–ဤ'श्रीमत्' သဒ္ဒါ၂ုင်တူကုန်၏၊ यशस्वत्–အခြိအရံအကျော်အစောရှိသောသူ။ ။

၂၃၇....धौ–'धि' မည်သော အာလုပ် 'सि' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ भगवद् घवद्भवताम्–'भगवत्'သဒ္ဒါ၊ 'अघवत्' သဒ္ဒါ၊'भवत्' သဒ္ဒါတို့၏၊भगोऽघोभो– 'भगो'အပ္ပါ၊'अघो' အပ္ပါ၊'भो' အပ္ပါတို့သည်၊वा–အမျိုသဖြင့်၊ स्युः-အစဉ် အတိုင်းဖြစ်ကုန်၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ။

၂၂.....परे–သော၊ धौ–ကြောင့်၊ एषाम्–ထိုသုတ်၂ုင်က ဆိုအပ်ပြီး

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သော်"ဘဂဝတ်"အစရှိသောသဒ္ဒါတို့၏။ **एते**–ထိုသုတ်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီး သော်"ဘဝါ"အပြုအစရှိသောအာဒေသတို့သည်၊ **क्रमात्**–တိုင်း၊**वा**–သဖြင့်၊**स्युः**–ကုန်၏။ ၊ရတ္တိနှက်၊ ၊

हे-भगोः–အို, ဘုန်းရှိသောမဟာဒေဝနတ်၊ **हे-भगवन्**–ဌင်း၊**हे-अघोः**–အို,မကောင်းမှုရှိသောသူ၊ **हे-अघवन्**–ဌင်း၊**हे-भोः**–အို,အရှင်၊**हे-भवन्**–ဌင်း၊**शेषम्**–သည်၊**श्रीमद्वत्**–"ဗြဟ္မဓတ်"သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ ၊

(၁၄၃)'**अद्वेरि**'ति–"အဒ္ဒေးး"ဟူ၍။ **उक्तेः**–ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊**नुण्**–ဆို "**ऽ**" အက္ခရာလာခြင်းသည်၊ **न-स्यात्**–မဖြစ်၊ ၊**ददत्**–ပေးတတ်။ တတ်သောသူတယောက်သည်၊ **ददतौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊**ददतः**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–တည့်း။ ၊**जक्षत्-जाग्रदादयः**–တို့သည်၊ **एवम्**–၌"ဒဒတ်" သဒ္ဒါ၏ရုပ်အစဉ်နှင့် တူကုန်၏၊ ၊**जक्षत्**–စားတတ်သောသူ၊ **जाग्रत्**–နိုးကြားတတ်သောသူ၊ ၊

"တ"ကာရန္တံပုလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ၊

---

(၁၅၅) '**शत्रृाजे**'ति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **षट्**–"၆" အက္ခရာပြု၊ ၊ **विट्**–သွင်းတတ်သော၊ ဝင်တတ်သောသူတယောက်သည်၊ **विड्**–ဌင်း၊ **विशौ**–နှစ်ယောကိုတို့သည်၊ **विशः**–အများတို့သည်၊ **विशम्**–တယောက်ကို၊**विशौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ **विशः**–အများတို့ကို၊**विशा**–တယောက်ဖြင့်၊**विड्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–တည့်း၊ ၊

(၁၇၄) '**मुहां षड्**' इति–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ အဆုံးဝဏ္ဏ အရာနှိုက်၊အဆွဲသဖြင့် "ဃ"ပြု၊ ၊**नक्**–ပျက်ဆီးတတ်သောသူတယောက်သည်၊ **नग्**–ဌင်း၊ **नट्**–ဌင်း၊ **नड्**–ဌင်း၊ **नशौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **नशः**–အများတို့သည်၊ **नशम्**–တယောက်ကို၊ **नशौ**–နှစ်ယောကိုတို့ကို၊ **नशः**–အများတို့ကို၊**नशा**–တယောက်ဖြင့်၊ **नश-नग्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**नड्भ्याम्**–ဌင်း၊**इत्यादि**–တည့်း၊ ၊

(၁၈၅)'**श्वेतवाहे**'ति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **ससङ्**–အဆုံး ဝဏ္ဏအရာနှိုက်"အသ်"ပြု၊ ၊**पुरोडाः**–ရှေးဦးစွာပေးလှူအပ်သော ထောပတ်တခုသည်၊**हे-पुरोडाः**–အို,ရှေးဦးစွာ ပေးလှူအပ်သောထောပတ်၊**हेपुरोड़ः**–ဌင်း၊**पुरोडाशौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **पुरोडाशः**–အများတို့သည်၊**पुरोडोभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–တည့်း၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

"(၃၄၃) चुडिति-'चुड်'ဤသို့အဝဂ္ဂိသောသုတ်ဖြင့်၊ कुड्-အဆုံးဝဏ္ဏ အက္ခရာ၌ က'ဝင်ပြု။ ।स्पृक्-တွေထိတတ်သော်သူတယောက်သည်၊ स्पृग्-ဂင်း၊ स्पृशौ-နှစ်ယောက်တို့သည်၊ स्पृशः-အများတို့သည်၊ स्पृशा-တယောက် ဖြင့်၊ पृग्भ्यम्-နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ इत्यादि-သည်၊ सिद्धं-ပြီ။ ।

"၈"ကာရန်ပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ।

दृधृक्-ဆောင်ခြင်းကို ပြုတတ်သော သူတယောက်သည်၊ ဝါ၊ပျက် နေယ်မှုကို ပြုတတ်သောသူတယောက်သည်၊ दृधृग्-ဂင်း၊ दृधृषौ-နှစ် ယောက်တို့သည်၊ दृधृषः-အများတို့သည်၊ दृधृभ्यम्-နှစ်ယောက်တို့ သည်၊ इत्यादि-သည်၊ सिद्धं-ပြီ။ ।षट्-ခြောက်ယောက်ကုန်သောသူ တို့သည်၊ षड्-ဂင်း၊ षड्भिः--တို့ဖြင့်၊ षड्भ्यः- တို့အား၊ တို့မှ၊ षण्णां-တို့၏၊ षट्सु-တို့၌။ ।

၂၂၈....फे-'फ'သည်ရောကြောင့်၊ सषेसुम्-सजुषद्दाम्-ဒန္တဇ'သ'အက္ခရာ အရောင်ဖြစ်သော, မဒ္ဓဇ 'ष'အက္ခရာ၊ इम्' အတို့အဆုံးဂိုသောသဒ္ဒါ၊ 'उम्' အတို့အဆုံးဂိုသောသဒ္ဒါ၊ နှစ်သက်ဖုံမက်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ဝိနှုံးမ ဟာ'सजुष्' သဒ္ဒါ၊'अहन्' သဒ္ဒါတို့၏၊ रङ्-အဆုံးဝဏ္ဏအရောင်'र'အက္ခရာ အပြုသည်၊ स्यात्-၏၊ अह्नः-'ह्न' အဆုံးဂိုသောသဒ္ဒါ၏၊ အဆုံးဝဏ္ဏအရောင် 'र' အက္ခရာအပြုသည်မဖြစ်၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၂၂၀.....परे-သော၊ फे-ကြောင့်၊ सस्य-၏၊ स्थाने-၌၊ जातस्य-ဖြစ် သော၊ षस्यच-၏ဂင်း၊ इसुसश्च-"ဣတ်"အဆုံးဂိုသောသဒ္ဒါ၊"ဥသ်"အဆုံး ဂိုသောသဒ္ဒါ၏ဂင်း၊ सजुषश्च-၏ဂင်း။ अह्नश्च- ၏ဂင်း၊ रङ्-သည်၊स्यात्-၏၊ तु-အထူးကား၊ क्षान्तस्य-"ကွ"အဆုံးဂိုသောသဒ္ဒါ၏၊ रङ्-သည်၊ न स्यात्-မဖြစ်၊ ।ဝုတ်နှက်၊ ।

၂၂၉....अनच् तयि-'अच်'သမာဟာရပစ္စည်း၊တဒ္ဓိတ်'य'အက္ခရာ ဖြစ်သောပစ္စည်းမဂိုသော၊ वि-"ရေဖ"အက္ခရာ၊ 'व' အက္ခရာကြောင့်၊ मक्करछुरः-'ကွေး' ဝေတ်၊'ဆွေး' ဝေတ်မဟုတ်သော၊ अखेः-'ခြ' အမည်ဂို သော၊ဝါ၊အဿသမဟုတ်သော။ घोः-ဝေတ်၏၊ इकः-'ဣက်'သမာဟာရ ၏၊ घिः-"ဒီဃ"အပြုသည်၊स्यात्-၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၂၂၆.....विच-"ဝ"အက္ခရာကြောင့်ဂင်း၊रेफेच-ကြောင့်ဂင်း၊घोः-ဝေတ်၏၊इकः-၏၊घिः -သည်၊ स्यात्-၏၊ । तु-အထူးကား၊कुरछुरोः-တို့၏၊ इकः-၏၊ घिः-သည်၊ न स्यात्-မဖြစ်၊ खेः-"ခြ"မည်သော၊ဝါ၊ အဿသဖြစ်သော၊ घोश्च-ဝေတ်၏လည်း၊ इकः-၏၊ घिः-သည်၊न स्यात्-

From the Library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

မဖြစ်၊**अचिच**–"အစ်"သမာဟာရ-ပစ္စည်းဂိုဏ်သော"ဇေဗ"အက္ခရာ၊"ဝ" အက္ခရာကြောင့်ဝုဒ်၊ **तयेच**–တဒ္ဓိတ်"ယ"ပစ္စည်းဂိုဏ်သော "ဇေဗ"အက္ခရာ၊ "ဝ"အက္ခရာကြောင့်ဝုဒ်၊ **घोश**–ဃောသည်၊ **इकः**–ဂိ၊ **घः**–သည့်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

पिपठीः–ရွတ်ဆိုခြင်းဌါအလိုဂိုသောသူတယောက်သည်၊ **पिपठिषौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊**पिपठिषः**–အများတို့သည်၊**पिपठीम्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**पिपठीषु**–အများတို့၌၊**चिकीर्षादयः**–တို့သည်၊**एवम्**–ဤ 'पिपठिष्' သဒ္ဒါဏ်အတူပင်တည်း၊ ၊**चिकीर्ष्**–ပြုစီရင်ခြင်းဌါအလိုဂိုသောသူ၊ ၊ **दोः**–လက်ရုံးလက်မောင်းတရသည်၊**दोषौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊**दोषः**–**အများ**တို့သည်၊(၁၁၅) **पादद न्तेति**–'पादद न्ते' အစဂိုသောသူတ်ဖြင့်၊**वा**–အဂို သောအရာ၌၊**दोषन्**–'दोषन्'ပြု၊**दोष्णः**–အများတို့ကို၊**दोषः**–ငင်း၊**दोष्णा**–အာခုဖြင့်၊**दोषा**–ငင်း၊ **दोषभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **दोर्भ्याम्**–ငင်း၊ **इत्यादि**–သည့်၊ **सिद्धम्**–ဂို၊ ၊(၁၁၄) **स्यादेःसोर्लोपः**–ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ သံ ယုဂ်ဏ်အစဖြစ်သော "သ" အက္ခရာကိုချေခြင်းစသည်ပြု၊ ၊**विविद्**–ပင်ခြင်းသွင်းခြင်းဌါ အလိုဂိုသောသူတယောက်သည်၊ **विविड्**–ငင်း၊ **विविज्ञौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **विविज्ञः**–အများတို့သည်၊ **विविद्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–သည်၊**सिद्धम्**–ဂို၊ ။

पिपक्–ချက်ပြုတ်ခြင်းဌါ အလိုဂိုသောသူတယောက်သည်၊ **पिपग्**–ငင်း၊**पिपक्तौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **पिपक्तः**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–သည်း၊ ၊**गोर्ध्**–နွားကို စောင့်ရှောက် တတ်သော နွားကျောင်းသား၊ **दिधक्ष्**–ဒီးတိုက်ခြင်းဌါ အလိုဂိုသောသူ၊ **इत्यादयः**–တို့သည်၊ **एवम्**–ဤ **'पिपक्ष्'**သဒ္ဒါနှင့်အတူပင်တည်း၊ ။

"ဖ"ကာရန္တဝုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ။

सुपीः–ကောင်းစွာသွားတတ်သောသူတယောက်သည်၊**सुपिसौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **सुपिसः**–အများတို့သည်၊ **सुपीभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **सुपीषु**–အများတို့၌၊ ၊**सुतूः**–သည်၊ **एवम्**–ဤ'**सुपिस्**' သဒ္ဒါနှင့်အတူပင်တည်း၊ **सुतूः**–ကောင်းစွာ ဖြတ်ပိုင်းတတ်သော သူတယောက်သည်၊ ၊**विद्वान्**–သိတတ်သောပညာဂိုဝိဒ္ဒူတယောက်သည်၊**हे विद्वन्**–အိုပညာဂို၊ **विद्वांसौ**–နှစ်ယောက် တို့သည်၊ **विद्वांसः**–အများတို့သည်၊ **विद्वांसम्**–တယောက်ကို၊**विद्वांसौ**–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၃၀ ..... **मतुप्योः**–'मतु' ပစ္စည်း၊ 'पि' မည်သော ဝိဘာတ်တို့ကြောင့်၊ **वसोः**–'वसु' ပစ္စည်း၏၊ **वः**–'व' အက္ခရာသည်၊ **सेमपि**–'इ' အက္ခရာအာဂုံ ၌တက္ခတည်သော်လည်း၊ **उः**–'उ' အက္ခရာအပ္ပြိသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ သုတ်၁ကိ၊ ။

၂၃၀ ..... **परे**–သော၊ **मतौच**–ကြောင့်၎င်း၊ **पौच**–ကြောင့်၎င်း၊ **वसोः**–၏၊ **वशब्दः**–"ဝ"သဒ္ဒါသည်၊ **इमसहितोऽपि**–သော်လည်း၊ **उः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဂုဏ်၁ကိ၊ ။

विदुषः–အမျာ်းတို့ကို၊ **विदुषा**–တယောဲဖြင့်၊ (၂၄၄)**सुप्-वस्वस्विति**–သုတ်ဖြင့်၊ **दङ्**–အာဒုံးဝဏ္ဏအရာ၌၊ 'द्' အက္ခရာပြု၊ **विद्वाभ्याम्**–၂စ်ယောဲတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း၊ ။**पेचिवन्**–ချက်ပြုတ်တတ်သောသူတယောက်သည်၊ **पेचिवांसौ**–၂စ်ယောက် တို့သည်၊ **पेचिवांसः**–အမျာ်း တို့သည်၊ **पेचिवांसम्**–တယောက်ကို၊ **पेचिवांसौ**–၂စ်ယောက်တို့ကို၊ **पेचुषः**–အမျာ်း တို့ကို၊ **पेचुषा**–တယောက်ဖြင့်၊ **पेचिवभ्याम्**–၂စ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း၊ ။**जगन्वान्**–သွားတတ်သောသူတယောက်သည်၊ **जगन्वांसौ**–၂စ်ယောက်တို့သည်၊ **जगन्वांसः**–အမျာ်းတို့သည်၊ **जगन्वांसम्**–တယောဲကို၊ **जगन्वांसौ**–၂စ်ယောက်တို့ကို၊ **वस्य-'व'** သဒ္ဒါ၏၊ **उत्वे**–'उ' အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကို၊ **कृते**–ပြုအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ **तन्निमित्तस्य**–ထို'व' အက္ခရာကျွင် **अ**ကြောင်း၌ဝိတ်ရှိသော၊ **नस्य**–'न' အက္ခရာ၏၊ **मत्वे**–'म' အက္ခရာဖြစ်၍ ဖြစ်သည်ရှိသော်၊ **अत्र**–၌ 'जगमुस्' ဟူသောပြယုဂ်၌၊ **मन्त्रयति**–ဆိုလတန့် သောသုတ်ကိုဖြတ်၏၊ ။

၂၃၁ ....**अङे**–'ङ' အက္ခရာ"ငွတ်"မဟုတ်သော၊ **अणौ**–ဂုဏ် ပြုခြင်း၏၊ **अ**ကြောင်း၌ဝိတ်မရှိသော၊ **अचि**–'अच्' သမာဟာရကြောင့်၊ **हन-गम-जन-खन-घसाम्**–'हन' ဓာတ်၊ 'गम' ဓာတ်၊ 'जन' ဓာတ်၊ 'खन' ဓာတ်၊ 'घस' ဓာတ်တို့၏၊ **उङ्**–ဥပဓာ၏၊ **लोपः**–ကျေခြင်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ် ၁ကိ၊ ။

၂၃၀ .....**अणो**–သော၊ **अचि**–ကြောင့်၊ **एषाम्**–၌ 'हन' စသောဓာတ် တို့၏၊ **उङ्**–၏၊ **लोपः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ **ङे**–'ङ' အက္ခရာမှတ်ရှိသော၊ **अचितु**–'अच्' သမာဟာရကြောင့်ကား၊ **एषाम्**–တို့၏၊ **उङ्**–၏၊ **लोपः**–သည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ ။ဂုဏ်၁ကိ၊ ။

जग्मुषः–သွားတတ်သောသူအမျာ်းတို့ကို၊ **जग्मुषा**–တယောက်ဖြင့်၊ **जगन्वभ्याम्**–၂စ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း၊ ။**जग्मिवान्**–'**जग्मिवस्**' သဒ္ဒါသည်၊ **एव**–၌ 'जगन्वस्' သဒ္ဒါအတူပင်တည်း၊ **जग्मिवान्**–သွား

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

တတ်သောသူတယောက်သည်၊ (၁၆၄) **अधोरिति**–'**अधो**' ဟူ၍၊ **उक्तेः**–ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ **सुहिन्नित्यस्य**–'**सुहिन्स्**'သဒ္ဒါ၏၊ **घेः**–"**ဒိစ**"အပ္ပါသည့်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **सुहिन्**–လွန်စွာသတ်ဖြတ် သွဉ်းဆဲတတ်သောသူ တယောက်သည်၊ **सुहिंसौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **सुहिंसः**–အများတို့သည်၊ **सुहिन्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ ။**धन्**–ဖျက်ဆီး တတ်သော သူတယောက်သည်၊ **धनौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **धनः** – အများတို့သည်၊ **धभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ ။**सत्** -'**सस्**'သဒ္ဒါသည်၊ **एवम्**–၌'**धस्**' သဒ္ဒါအတူပင်တည်း။ **सत्**–မေ့လျော့တတ်သော သူတယောက်သည်၊ ဝါ၊လျော့ကျတတ်သောသူတယောက်သည်၊ ။**उक्थषाः**–ယဇ်ပူဇော် ခြင်းစသည်ကိုအား၊ထုတ်တတ်သောသူတယောက်သည်၊ ဝါ၊သာမ,ဗေဒင်၏အစိတ်အင်္ဂါကိုချီးမွမ်းတတ်သောသူတယောက်သည်၊ ဧ **उक्थशाः**–အို, သာမ မည်သော ဗေဒင်၏အစိတ်အင်္ဂါကို ချီးမွမ်းတတ်သောသူ၊ ဧ **उक्थशः**–၎င်း၊ **उक्थशासौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **उक्थशासः**–အများတို့သည်၊**उक्थशाभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–တည်း။ ။

၂၃၂....**घौ**–'**घि**' မည်သော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **पुंसः**–'**पुमस्**' သဒ္ဒါ၏၊ **असुङ्**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌၊'**अस्**'အပ္ပါသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၃၂.....**परे**–သော၊**घौ**–ကြောင့်၊**पुंसः**–၏၊**असुङ्**–သည်၊**स्यात्**–၏၊ **ङ ङौ**–"ङ" အက္ခရာ "င" အက္ခရာ နှစ်လုံးတို့သည်၊ **ङौ**–ဆွတ်တို့ပေတည်း။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**पुमान्**–ယောကျ်ားတယောက်သည်၊**पुमांसौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **पुमांसः**–အများတို့သည်၊**पुम्भ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊**इत्यादि**–တည်း။ ။

၂၃၃....**उशनस्पुरुदंशोऽनेहसः**–'**उशनस्**' သဒ္ဒါ၊ '**पुरुदंशस्**' သဒ္ဒါ၊ '**अनेहस्**'သဒ္ဒါ၌၊ **परस्य**–နှာင်းသော၊ **अधेः**–'**धि**' မည်သော အာလုပ်ဝိဘတ်၌တပါးသော၊ **सेः**–'**सि**'ဝိဘတ်၏၊ **डा**–'**ड**ာ' အပ္ပါသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၃၃.....**एभ्यः**–တို့၌၊**परस्य**–သော၊ **सेः**–၏၊**डा**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ **धेः**–"**ဓ**"မည်သောအာလုပ်ဝိဘတ်၏၊**डा**–သည်၊ **नतु**–မဖြစ်။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**उशना** – အသုရာ၏ ဆရာဖြစ်သော-သောကြာဂြိဟ် တည်း သည်။ ။

၂၃၄....'**उशनसः--उशनस्**' သဒ္ဒါ၌၊ **परस्य**–နှာင်းသော၊ **धेः**–'**धि**' မည်သောအာလုပ်ဝိဘတ်၏၊ **ङ ङौ**--'**ङ**'အပ္ပါ၊ '**ङन**' အပ္ပါတို့သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्तः**–ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၃၄.....**उशनसः**–၌၊**परस्य**–သော၊ **येः**–၏။**ङ-ङनौ**–တို့သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्तः**–ကုန်၏၊ **ङः**–သည်၊ **ङित्**–လွတ်,တည်း၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။ **हे उशन**–အို,အသူရာ၏ဆရာဖြစ်သော သောကြာဂြိုဟ်။ **हे उ॒शन्**–၎င်း၊ **हे उशन;**–၎င်း၊ **उशनसौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **उशनाभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ ။ **अनेहा**–မညှင်းဆဲအပ်သော အခါသမယကာလတခုသည်၊ **हे अनेहः**–အို,မညှင်းဆဲအပ်သော အခါသမယကာလ၊ **अनहसौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **अनेहसः**–အများတို့သည်၊ ။**पुरुदंशा**–'पुरुदंशस्' သဒ္ဒါသည်၊ **एवम्**–ဤ'**अनेहस्**'သဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ ။**पुरुदंशा**–သိကြားမင်းတဒေယျာက်သည်၊ ။ **वेधाः**–ဗြဟ္မာတဒေယျာက်သည်၊ **हे वेधः**–အို၀ိရင်တတ်သော ဗြဟ္မာ၊ **वेधसौ**–၀ိရင်ဘန်ဆင်းတတ်သောဗြဟ္မာနှစ်ယောက်တို့သည်၊**वेधसः**–အများတို့သည်၊ **इत्यादि**–တည်း၊ ။(၁၈၆) **अधोरिति**–'**अधोः**' ဟူ၍၊ **उक्तेः**–ဆိုခဲ့ခြင်း၊**ङ**ကြောင့်,**गुणसिद्ध्यत्र**–'**गुणस्**'ဟူသော၌သဒ္ဒါ၌၊**धोः**–ဝါတို့၏အစိတ်ဖြစ်သောရေးသားရ၏–ဒီဃအပြုသည်၊ **नस्यात्**–မဖြစ်၊ **सुवः**–တဝ်တဆိတ်ထွေကြောက်ပတ်၊ ကောင်းမြတ်သောအစဉ်အားဖြင့် ဝတ်ရုံတတ်သောသူတဒေယျာက်သည်၊**सुवसौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ ။

၂၃၅....**अदसः**–'**अदस्**'သဒ္ဒါ၌၊ **परस्य**–သော၊**सेः**–'**सि**' ၀ိဘတ်၏၊ **औः**–'**औ**' အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၃၅.....**अदसः**–၌၊ **परस्य**–သော၊ **सेः**–၏၊ **औः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။**असौ**–ဤသူတဒေယျာက်သည်၊ ။

၂၃၆....**अदसः**–၏၊**मात्**–အာဒေသ 'म'အက္ခရာ၌၊**परौ**–နှောင်းကုန်သော၊ **स्व-घौ**–ရှေ့,သရ၊ ဒီဃ,သရနှစ်မျိုးတို့သည်၊ **उ-ऊ**–'**उ**'–အပြု၊ 'ऊ' အပြုနှစ်မျိုးတို့သို့၊**आम्रुतः**–ရောက်ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၃၆.....**अदसः**–၏၊ **मात्**–၌၊ **परौ**–ကုန်သော၊ **स्व-घौ**–တို့သည်၊ **ऊदतौ**–တို့သို့၊**आम्रुतः**–ကုန်၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။**अ**–ဤသူနှစ်ယောက်တို့သည်၊ ။

၂၃၇....**अदसः**–၏၊**मात्**–၌၊ **परः**–နှောင်းသော၊**वे**––၀ဟုဝုဝ်အက္ခရာ၌၊ **निष्पन्नः**–ပြီးသော၊ **एः**–'**ए**'အက္ခရာသည်၊ **ईं**–'**ई**'အက္ခရာအပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၃၇.....**अदसः**–၏၊**मात्**–၌၊ **परः**–သော၊ **वे**–၌၊ **निष्पन्नः**–သော၊ **एकारः**–"**ए**"အက္ခရာသည်၊ **ईं**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။ **अमी**–ဤသူ အများတို့သည်၊ **अमुम्**–ဤသူ ကဒေယျာက်ကို၊ **अमू**–နှစ်ယောက်တို့ကို၊ **अमून्**–အများတို့ကို၊ (၁၂၄) **अस्त्रियान्तु**–ပုလိင်အဂျ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နှဝ်ုလိင်အရာ၌ကား၊ **अदसश्च**--'अदस्' သဒ္ဒါမှလည်း။ **परः**—နှာင်းသော၊ **टा**--'टा' ဝိဘတ်သည်၊ 'ना--'ना' အပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။**अमुना**—တယောက်ဖြင့်၊ **अमूभ्यम्**—နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **अमीभिः**—အများတို့ဖြင့်၊ **अमुष्मै**—တယောက်အား၊ **अमूभ्याम्**—နှစ်ယောက်တို့အား၊ **अमीभ्यः**—အများတို့အား။ **अमुष्मात्**—တယောက်မှ၊ **अमूभ्याम्**—နှစ်ယောက်တို့မှ၊ **अमीभ्यः**—အများတို့မှ၊ **अमुष्य**—တယောက်၏၊ **अमुयोः**—နှစ်ယောက်တို့၏၊ **अमीषाम्**—အများတို့၏၊ **अमुष्मिन्**—တယောက်၌၊ **अमुयोः**—နှစ်ယောက်တို့၌၊ **अमीषु**—အများတို့၌။ ။

"သ"ကာရန္တပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏။ ။

हसन्त पुंल्लिङ्गपादः--"ဟသ်"သမာဟာရ, အဆုံးရှိသောပုံလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာအဝိုင်းသည်းဒုတိ-ပြီး၏။

— — ० — —

२--य पादः--हसन्त स्त्रीलिङ्ग शब्दः ॥

२-**य पादः**-နှစ်ဝိုင်းမြောက်ဖြစ်သော၊ **हसन्त स्त्रीलिङ्ग शब्दः**--'हस्' သမာဟာရအဆုံးရှိသော၊ မကြွယ်လိင်သဒ္ဒါကို၊ **उच्यते**—ဆိုပေအံ့၊ ။

၂၃၈ ...**भौ**--'भि' သည်ကြောင့်၊ **नहः**--'नह्' သဒ္ဒါ၏၊ **धङ्**—အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ 'ध्'အပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၃၀..... **परे**—သော၊ **भौ**—ကြောင့်၊ **नहः**--၏၊ **हस्य**--"ဟ်"အက္ခရာ၏--**धङ्**--သည်၊ **स्यात्**--ဖြစ်၊ ။ဝဏ္ဏနှက်၊ ။**उपानत्**--တိုနှင်တရသည်၊ **उपानद्**--ဌင်း၊ **उपानहौ**—နှစ်ခုတို့သည်၊ **उपानहः**—အများတို့သည်၊ **उपानद्भ्याम्**—နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ ။(၂၁၂) **चङ्ङिति**-'चङ्'ပဋ္ဌသော သုတ်ဖြင့်၊ **कुङ्**—အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌"ကဝဂ်"ပြု၊ **उष्णिक्**—ဥဏှိဆန်းတရသည်၊ **उष्णिहौ**—နှစ်ခုတို့သည်၊ **उष्णिग्भ्याम्**—နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**—တည့်း၊ ။

"ဟ"ကာရန္တမကြွယ်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

၂၃၆....**सौ**--'सि' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ **दिवः**--'दिव्' သဒ္ဒါ၏၊ **औङ्**—အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ 'औ'အပြုသည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၃၉..... **परे**—သော၊ **सौ**—ကြောင့်၊ **दिवः**—၏၊ **औङ्**—သည်၊ **स्यात्**—ဖြစ်၊ ။ဝဏ္ဏနှက်၊ ။**द्यौः**—နှတ်ပြည့်တရသည်။ ဝါ၊ ကောင်းကင်တရသည်၊ **दिवौ**—နှစ်ခုတို့သည်၊ **दिवः**—အများတို့သည်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၄၀.....अमि–'अम्' ဝိဘတ်ကြောင့်၊ दिवः–ဏြီ၊ आङ्–အာဆုံးဝဏ္ဏ အကျော့၌၊'आङ्'အဖြူသည်၊वा–အမျိုသဖြင့်၊स्यात्–ဏြီ။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၄၀.....परे–သောအမि–ကြောင့်၊ दिवः–ဏြီ၊आङ्–အာဆုံးဝဏ္ဏအာကျွ၌"အာင်"အဖြူသည်၊ वा–သဖြင့်၊यस्मात्–ဏြီ။ ။ဝုတ်ဖြိုနှက်၊ ။ဣ–နှတ်ပြည်တခုကို၊ दिवम्–ဌင်း၊ दिवौ–နှစ်ခုတို့ကို၊ दिवः–အများတို့ကို၊ दिवा–တခုဖြင့်။ ။

၂၄၁....उहसि–"उ"ဝဏ်အကျွေရာ၊ 'हस्'သမာဟာရကြောင့်၊दिवः–ဏြီ၊ उङ्–အာဆုံး ဝဏ္ဏအကျော့၌ 'उ'အကွေရာ အဖြူသည်၊ स्यात्–ဏြီ။ ။ဆုတ်နှက်၊ ။

၂၄၁.....परे–သော၊ उवर्णेच– "ဥဝဏ်" အကွေရာ ကြောင့်ဌင်း၊ हसिच–"ဟသ်"သမာဟာရကြောင့်ဌင်း၊ दिवः–ဏြီ၊उङ्–သည်၊स्यात्–ဏြီ။ ။ဝုတ်ဖြိုနှက်၊ ။

द्युभ्याम्–နှတ်ပြည်နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊गीः–စကားတခုသည်၊ गिरो–နှစ်ခုတို့သည်၊ गिरः–အများတို့သည်၊ ।पूः–'पुर्'သဒ္ဒါသည်၊ एवम्–ဤ 'गिर्' သဒ္ဒါနှင့်တူဏြီ၊ पूः–မြို့,ပြည့်တခုသည်၊ (१४८) स्त्रियांत्रिचतुर इति– ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ चतसृ–'चतसृ' အဖြူသည်၊ स्यात्–ဏြီ၊ चतस्रः–လေးယောက်ကုန်သော ဗိန်းမတို့သည်၊ चतस्रः–တို့ကို၊ चतसृभिः–တို့ဖြင့်၊ चतसृभ्यः–တို့အား၊चतसृभ्यः–တို့မှ၊ चतसृणम्–တို့ဏြီ၊चतसृषु–တို့၌၊ ။

"ရ"ကာရန်တွဲကွဲထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီးဏြီ၊ ။

(१३४-२५०) देः–"ဒို"မည်သောဝဏ္ဏဏြီ၊अत्वे–"အ"အကွေရာဏြီအဖြစ်သည်၊ सति–ရှိသော်၊ आप् –"အာပ်"ပစ္စည်းသက်၊ का –အာယ်ဗိန်းမတယောက်သည်၊ ဝါ၊အာယ်ဗိန်းမ တယောက်ပါနည်း၊ के–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ काः–အများတို့သည်၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသောရုပ်သည်၊सर्व्वावित्–'सर्व्वा'သဒ္ဒါနှင့်တူဏြီ။ ။

यद्–'यद्' သဒ္ဒါသည်၊एवम्–ဤ 'किम्' သဒ္ဒါနှင့် အတူပင်တည်း၊ (२०४) इद मोऽयमिति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ इयम्–'इयम्' အဖြူသည်၊ स्यात्–ဏြီ၊ इयम्–ဤဗိန်းမတယောက်သည်၊इमे–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ इमाः–အများတို့သည်၊इमाम्–တယောက်ကို၊ इमे– နှစ်ယောက်တို့ကို၊ इमाः–အများတို့ကို၊ अनया–တယောက်ဖြင့်၊ आभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊आभिः–အများတို့ဖြင့်၊अस्यै–တယောက်အား၊आभ्याम्–နှစ်ယောက်တို့အား၊ आभ्यः–အများတို့အား၊ अस्याः–တယောက်မှ၊ आभ्याम्–

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay.
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နှစ်ယောက်တို့မှ၊**आभ्यः**–အများတို့မှ၊–**अस्याः**–တယောက်၏၊**अनयोः**–နှစ်ယောက်တို့၏၊**आसाम्**–အများတို့၏၊**अस्याम्**–တယောက်၌၊ **अनयोः**–နှစ်ယောက်တို့၌၊**आसु**–အများတို့၌၊ ။

"မ"ကာရန္တဓာတ်ထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

स्रक्–ပန်းကုံးတခုသည်၊ **स्रजौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **स्रजः**–အများတို့သည်၊**स्रग्भ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ ။

"ဇ"ကာရန္တဓာတ်ထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

(၂၃၄–၂၄၀) **देः**–၏၊ **अत्वे**–သည့်။ **सति**–သော်၊ **आप्**–"အာပ်" ပစ္စည်းသက်၊**स्या**–ထိုဝိနိုးမတယောက်သည်၊**त्ये**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **त्याः**–အများတို့သည်၊**इत्यादि**–သည်၊ **सर्व्वादि**–တို့၏ ၊**तद्**–"တဒ်" သဒ္ဒါသည်ဌင်း၊**एतद्**–"ဧတဒ်"သဒ္ဒါသည်ဌင်း။**एवम्**–၌"တဒ်"သဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ။

"ဒ"ကာရန္တဓာတ်ထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

वाक्–စကားတခုသည်၊**वाचौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊**वाचः**–အများတို့သည်၊ **वाग्भ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ ။

"စ"ကာရန္တဓာတ်ထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

अप् शब्दः–"အပ်"သဒ္ဒါသည်၊ **व्याप्तः**–ဗဟုဝစ်အဆုံးဂ်ိုဏ်၊ (၁၆၅) **नसत्वमहन्न इति**–ဟ္ဥသောသုတ်ဖြင့်၊**घिः**–ဒီဃ,အပြုသည်၊**स्यात्**–၏၊ **आपः**–ဇရအများတို့သည်၊**अपः**–ဇရအများတို့ကို၊ ။

၂၄၂.....**भि**–'सि'စသောဝိဘတ်၏၊'**भ**'အက္ခရာကြောင့်၊ **अपः**–'**अप्**' သဒ္ဒါ၏၊**दङ्**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌၊'**द**' အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**–၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၂၄၂.....**परे**–သော၊**भि**–ကြောင့်၊**अपः**–၏၊**दङ्**–သည်၊**स्यात्**–၏၊ ။ ဝုဏ္ဏနှက်၊ ။**अद्भिः**–ဇရအများတို့ဖြင့်၊ **अद्भ्यः**–ဇရအများတို့အား၊ **अद्भ्यः**–ဇရအများတို့မှ၊**अपाम्**–အများတို့၏၊**अप्सु**–အများတို့၌၊

"ပ"ကာရန္တဓာတ်ထွက်လိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ။

दिक्–အရပ်မျက်နှာတခုသည်၊ **दिशौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **दिशः**–အများတို့သည်၊ **दिग्भ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည့်း။ ။**दृक्**–'**दृक्**' သဒ္ဒါ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သည်၊ **एवम्**–ဤ 'दिश्' သဒ္ဒါ၏ ရုပ်အစဉ်နှင့်တူ၏၊ **इक्**–ပြင်ခြင်းတရား သည်။ ။

"၈"ကာရန်ဇကထ္ထိသဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

त्विट्–နှစ်သက်ဘွယ်တင့်တယ်ခြင်းတရားသည်၊ **त्विषौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **त्विषः**–အများတို့သည်။ **इत्यादि**–တည်း။ ။

सजूः–ချစ်ခင်နှစ်သက် ဝံ့မက်ဘွယ်နှင့်တကွဖြစ်သော ချစ်ဆွေမတ ယောက်သည်၊ **सजुषौ**–နှစ်ယောက်တို့သည်၊ **सजुषः**–အများတို့သည်၊ **सजूभ्र्याम्**–နှစ်ယောက်တို့ဖြင့်၊ **सजूःषु**–အများတို့၌။ ။**आशीः**–'**आशिष्**' သဒ္ဒါသည်၊ **एवम्**–ဤ '**सजुष्**' သဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ ။**आशीः**–ဆုတောင်း ပတ္ထနာတရားသည်၊ ။

"၉"ကာရန်ဇကထ္ထိလိင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

---

(၂၃၅) **अदसः सेरौ**:–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ '**अदस्**'သဒ္ဒါမှနှောင်းသော **सि** ဝိဘတ်ကို၊'**औ**'ပြု၊**असौ**–ဤမိန်းမတယောက်သည်။ **अमू**–နှစ်ယော် တို့သည်၊**अमूः**–အများတို့သည်၊**अमूम्**–တယောက်ကို၊**अमू**–နှစ်ယောက် တို့ကို၊**अमूः**–အများတို့ကို၊ **अमुया**–တယောက်ဖြင့်၊**अमूभ्याम्**–နှစ်ယော် တို့ဖြင့်၊**अमूभिः**–အများတို့ဖြင့်၊ **अमूष्यै**–တယောက်အား၊ **अमूभ्याम्**–နှစ် ယောက် တို့အား၊ **अमूभ्यः**–အများ တို့အား။ **अमूष्याः**–တယောက်မှ၊ **अमूभ्याम्**–နှစ်ယောက်တို့မှ၊ **अमूभ्यः**–အများတို့မှ၊ **अमूष्याः**–တယော် မှ၊ **अमुयोः**–နှစ်ယောက်တို့၏၊ **अमूषाम्**–အများတို့၏၊ **अमूष्याम्**–တ ယောက်၌၊**अमुयोः**–နှစ်ယောက်တို့၌၊**अमूषु**–အများတို့၌။ ။

"သ"ကာရန်ဇကထ္ထိထိင်သဒ္ဒါကို ဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

हसन्त स्त्रीलिङ्गपादः–"ဟသ်" သမဿဟာရ အဆုံးရှိသော-ဇကထ္ထိထိင် သဒ္ဒါကိုဆိုရာအပိုင်းသည်၊**इति**–ပြီးပြီ။ ။

३—य पादः-हसन्त क्लीवलिङ्ग शब्दः ॥

तृतीयपादः–သုံးပိုင်းမြောက်ဖြစ်သော၊ **हसन्त-क्लीवलिङ्ग-शब्दः**–'**हस्**' သမဿဟာရအဆုံးရှိသောနပုံလိင်သဒ္ဒါကို၊**उच्यते**–ဆိုပေအံ့။ ။

(၁၆၈) **स्यमौद्धगिति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ 'अ' ကာရန်ဟုတပါဒိသော နပုံလိင်သဒ္ဒါမှနှောင်းသော၊"**सि**"ဝိဘတ်"**अम्**"ဝိဘတ်ကိုလျှော်၊ (၁၄၄)

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

स्वम् ध्वम् वस्विति–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊**दङ्**–အဆုံးဝဏ္ဏအာဂုံ၊**'द्'**အက္ခရာပြု၊ ၊**स्वनड्वत्**–တင့်တယ်သော ထွာညီးဝန့်ကိုဆောင်တတ်သော နွား လား**ဂိ**ရာနွားခြံတခုသည်၊ **स्वनड्वही**–နွစ်ခုတို့သည်၊ (၁၈၃) **अनड्वच्चतुरो ऽणाणाविति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊"ဝိ"မည်သောဝိဘတ်၊'ဃ'မည်သော ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ **'अनड्वह्'** သဒ္ဒါ၊**'चतुर्'** သဒ္ဒါ၏အဆုံးသရနှောင်**"အ"** အက္ခရာ၊ "အာ"အက္ခရာလာ၊ ၊**स्वनड्वांहि**–အများတို့သည်၊**पुनः**–တ ဘန်ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊**तद्वत्**–ထိုပထမာဝိဘတ်နှောင်းရာရှိပြီးပုံနှင့် တူ၏၊**शेषम्**–ပထမာ, ဒုတိယာမှကြွင်းသော တတိယာစသော ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ ပြီးသောရှိသည်၊ **पुवत्**–ပုံလိုင်**'अनड्वह्'** သဒ္ဒါနှင့်ရှိပြီးတူ ၏၊ ၊

"ဟ"ကာရန္တနပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ၊

चत्वारि–လေးခုသောဝတ္ထုပစ္စည်းတို့သည်၊ ၊

"ရ"ကာရန္တနပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ၊

ब्रह्म–မြတ်သောအကျင့်တရုသည်၊ ဝါ၊ဗေဒင်တရုသည်၊ ဝါ၊ဗြဟ္မ အမျိုးတရုသည်၊

၂၄၃....**यौ**–**'यि'**မည်သောဝိဘတ်ကြောင့်၊**ह्रीत्रे**–နပုံလိုင်၌၊**नः**–**'न्'** အက္ခရာ၏၊ **लुप्**–ကြေခြင်းသည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊သုတ် နှက်၊ ၊

၂၄၄.....**परे**–သော၊ **यौ**–ကြောင့်၊**नपुसके**–၌၊**नस्य**–၏၊**लुप्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက် ၊**हे ब्रह्म**–ဒို့, မြတ်သောအကျင့်၊ **हे ब्रह्मन्**–ဝင်း၊**ब्रह्मणी**–နွစ်ခုတို့သည်၊ **ब्रह्माणि**–အများတို့သည်၊ ၊**अहः**–နေ့တ ခုသည်၊ **अह्नी**–နွစ်ခုတို့သည်၊ **अह्नी**–ဝင်း၊ **अह्नानि**–အများ တို့သည်၊ **अहोभ्याम्**–နွစ်ခုတို့ဖြင့်၊ ၊

"ဒ"ကာရန္တနပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏' ၊

किम्–အဘယ်ဝတ္ထုတခုသည်၊**के**–နွစ်ခုတို့သည်၊ **कानि**–အများတို့ သည်၊**इदम्**–ဤမည်သောအမျိုးတဦးသည်၊**इमे**–နွစ်ဦးတို့သည်၊**इमानि**– အများတို့သည်၊

"မ"ကာရန္တနပုံလိုင်သဒ္ဒါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

असृक्–နှမြှုံးသောဝတ္ထုတခုသည့်၊**असृजौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊**असृञ्जि**–အများတို့သည်၊ **असानि**–အများတို့ကို၊ **असृञ्जि**–၎င်း၊**असृजा**–တခုဖြင့်၊ **असृजा**–၎င်း၊ **असाभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **असृग्भ्याम्**–၎င်း၊ **इत्यादि**–တည်း၊ **ऊर्क्**–အား၊အစွမ်းရှိသောအမျိုးတဦးသည့်၊ **ऊर्जौ**–နှစ်ဦးတို့သည်၊**ऊर्ज**–အများတို့သည်၊**ऊर्जि**–အများတို့သည်၊ ။

"၈"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဓါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏။ ။

सुवल्–အလွန်သွားရောက်တတ်သောအမျိုးတဦးသည်၊**सुवली**–နှစ်ဦးတို့သည်၊ **सुवन्लि**–အများတို့သည်၊ **सुवलि**–၎င်း၊ **अत्र**–၌'**सुवलि**'ဟူသောပြယုဂ်၌၊ (၂၆၄) **नुण्णयमेति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **ञसन्तरलयो:**–'**ञम्**' သမာဟာရအ ားရှိသော 'ञ်' အက္ခရာ၊ 'ल' အက္ခရာနှစ်လုံးတို့၏။ **अदौतु**–အစဒ္ဓါကား၊ဟု–သဖြင့်၊ **नुण्**–အဆုံးသရနှောင် '**न्**'အက္ခရာလာ၊ **अत्र**–၌ **नुणय**။।०।।**दौतुवा**' ဟူသောသုတ်၌၊**नु:**–'**नु**' ဟူသည်၊**उकारेत्**–'**उ**'အက္ခရာဖွတ်ရှိသော၊**नु:**–'**न्**'အက္ခရာ၏အမည်တည်း။**विन्दुमात्रस्य**–အနုသွာရတည်းဟူသောဓိန္ဒုမှု၏။ **नाख्या-न आख्या**–အမည် သည်ာမဟုတ်၊ ။

"၀"အက္ခရာအဆုံးရှိသောနပုံလိင်သဒ္ဓါကိုဆိုရာစကားရင်ပြီး၏။ ။

त्यत्–ထိုဝတ္ထုပစ္စည်းတခုသည်၊ **त्ये**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **त्यानि**–အများတို့သည်၊**यत्-तत्-एतत्**–'**यद्**'သဒ္ဓါ၊'**तद्**'သဒ္ဓါ၊ '**एतद्**'သဒ္ဓါသည်၊ **एवम्**–၌ '**त्यद्**' သဒ္ဓါနှင့်တူ၏။ (၂၁၀) **अनूक्तौतु**–နောက်ထပ်တဖန် ဆိုဖြဲ့ရာဒ္ဓါကား၊**एनत्**–'**एनत्**'ဟုရုပ်ပြီး၏၊**एनत्**–၌ဝတ္ထုတခုကို၊ ။

"၉"ကာရန္တနပုံလိင်သဒ္ဓါကိုဆိုရာစကားရပ်ပြီး၏။ ။

गवाक्–နတ်ပြည်သို့သွားတတ်သောအမျိုးတဦးသည်၊ ဝါ။ နွားသို့ရောဲတတ်သောအမျိုးတဦးသည့်၊ **गौची**–အမျိုးနှစ်ဦးတို့သည်၊**गवाञ्चि**–အများတို့သည်၊ ။**तिर्य्यक्**–ဘီလာ ကနဲ့လန့် သွားတတ်သော အမျိုးတဦးသည့်၊ **तिरश्चि**–နှစ်ဦးတို့သည်၊ **तिर्य्याञ्चि**–အများတို့သည်၊ ။ **परे**–တပါးကုန်သော၊ '**अमुमुयक्**' အစရှိသောပြယုဂ်တို့သည်၊**एवम्**–၌ '**तिर्य्यच्**'သဒ္ဓါနှင့်ခဲ့ပြီးတူကုန်၏။ ။

"၀"ကာရန္တနပုံထိင်သဒ္ဓါကိုဆိုရာစကား၎ပ်ပြီး၏။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

यकृक् – ဗန္ဓသည်းခြေ တည်နေရာဖြစ်သော အသည်း တခုသည်၊ **यकृती**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **यकृन्ति**–အများတို့သည်၊ **यकानि**–အများတို့ကို၊ **यकृन्ति**–အများတို့ကို၊ **यकृभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **यकृभ्याम्**–နှစ်ခုတို့ဖြင့်၊ **इत्यादि**–တည်း၊ ။**शकृत्**–'**शकृत्**'သဒ္ဒါသည်၊**एवम्**–ဤ '**यकृत्**'သဒ္ဒါနှင့် ရုပ်ပြိုးတူ၏၊ **शकृत्** –ကျင်ကြီးတခုသည်၊ ။**ददत्**–ပေးလှူတတ်သော အမျိုးတဦးသည်၊**ददती**–နှစ်ဦးတို့သည်၊ ။

၂၄၄....**शौ**–'**श**' အာဒေသကြောင့်၊ **द्वेः**–နှိုရုတ်ဖြစ်သောဓာတ်မှ၊ **परस्य**–သော၊ **शतुः**–'**शत्**' ပစ္စည်း၏၊**नुण्**–အဆုံးသရနှောင်"**न**"အက္ခရာလာသည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၄၄.....**परे**–သော၊ **शौ**–ကြောင့်၊**द्वेः**–မှ၊ **परस्य**–သော၊ **शतुः**–၏၊ **नुण्**–သည်၊**वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဂုဏ်နှက်၊ ။**ददन्ति**–အများတို့သည်၊**ददति**–ဂင်း၊**जक्षत्-जाग्रदादयः**–တို့သည်၊ **एवम्**–ဤ'**ददत्**' သဒ္ဒါနှင့်အတူပင်တည်း၊**जक्षत्**-စားတတ်သောအများတဦးသည်၊ **जाग्रत्**-နိုးကြားတတ်သော အများတဦးသည်၊ **तुदत्**–ထိုးဆွနှိပ်စက်တတ်သော အများတဦးသည်၊

၂၄၅....**ईपोः**–'**ई**'အက္ခရာ၊'**ईप्**'ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ **आत्**–အဝဏ်မှ၊ **परस्य**–သော၊ **शतुः**–'**शत्**' ပစ္စည်း၏၊ **नुण्**–သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्परे**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၄၅.....**परे**–သော၊ **ईकारेच**–ကြောင့်ဂင်း၊ **ईपिच**–ကြောင့်ဂင်း၊ **अवर्णात्**–မှ၊ **परस्य**–သော၊ **शतुः**–၏၊ **नुण्**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏၊ ။ဂုဏ်နှက်၊ ။

तुदन्ती–ထိုးဆွတတ်သောအမျိုးနှစ်ဦးတို့သည်၊**तुदती**–ဂင်း၊**तुदन्ति**–အများတို့သည်၊ ။**भात्**–ထွန်းလင်း တောက်ပသော ဝတ္ထုတခုသည်၊ **भान्ती**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **भाती**–ဂင်း၊**भान्ति**–အများတို့သည်၊ ။**पचत्**–ချက်တတ်သောအမျိုးတဦးသည်၊ ။

၂၄၆....**ईपोः**–နပုံလိင်အရာ, လျှောက်တတ်သော အရာ၌ဖြစ်သော '**ई**'အက္ခရာ၊ဇာတ္တိလိင်၌စီရင်အပ်သော'**ईप्**'ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊**अप्-यनः**-'**श्नप्**'ပစ္စည်း'**श्यन्**'ပစ္စည်းမှ၊**परस्य**–သော၊ **शतुः**–'**शत्**'ပစ္စည်း၏၊**नुण्**–အဆုံးသရနှောင်'**न**'အက္ခရာလာသည်၊**नित्यम्**–အမြဲ၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၄၆.....**परयोः**–ကုန်သော်၊ **ई-ईपोः**–တို့ကြောင့်၊ **अपश्च**–မရှင်း၊ **यनश्च**–မရှင်း၊**परस्य**–သော၊**शतुः**–၏၊**नुण्**–သည်၊ **नित्यम्**–အမြဲ၊**स्यात्**–၏၊ ၊ဝဏ္ဏိနှင့်၊ ။

पचन्ती–ချက်တတ်သော အမျိုးနှစ်ဦးတို့သည်၊ **पचन्ति**–အများတို့သည်၊**दीव्यत्**–ကစားမြဲတူးတတ်သောအမျိုးတဦးသည်၊**दीव्यन्ती**–နှစ်ဦးတို့သည်၊**दीव्यन्ति**–အများတို့သည်။ ။

"တ"ကာရကွန်နပုံလိင်သန္ဓိကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ။

—o—

स्वपू–ကောင်းသောရေရှိသော အိုင်တခုသည်၊**स्वपी**–နှစ်ခုတို့သည်၊ (၁၆၅)**नसत्महन्नोऽह्नो ऽहः**–ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဒီဃပြု၊ ။**स्वाम्पि**–အများတို့သည်၊ **स्वपा**–တခုဖြင့်၊ (၂၄၃)**व्यापोदङ्**–ဟူသောသုတ်ဖြင့် အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌'द'အက္ခရာပြု၊ ။**स्वद्भिः**–အများတို့ဖြင့်၊ ။

"ပ"ကာရကွန်နပုံလိင်သန္ဓိကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ။

---

(၂၃၈)**सषेति**–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ **रङ्**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌'ရ' အက္ခရာပြု၊ ။**धनुः**–လေးတခုသည်၊ **धनुषी**–နှစ်ခုတို့သည်၊ **धनुंषि**–အများတို့သည်၊ ။**हविः**–'ဟဝိस်'သန္ဓိသည်။ **एवम्**–ဤ'धनुस्' သန္ဓိနှင့်အတူပင်တည်း၊ ။**पयः**–နို့ရည်တခွက်သည်၊ **पयसी**–နှစ်ခွက် တို့သည်၊ **पयसा**–အများတို့သည်၊**पयोभ्याम्**–တခွက်ဖြင့်၊ ။**पयांसि**–နှစ်ခွက်တို့ဖြင့်၊ ။**अदः**–ဤအမျိုးတဦးသည်၊**अमू**–နှစ်ဦးတို့သည်၊**अमूनि**–အများတို့သည်၊**द्वौ**–ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊**प्रौ**–ပထမာဝိဘတ်နှင့်တူ၏၊ ။

"သ"ကာရကွန်နပုံလိင်သန္ဓိကိုဆိုရာစကား၊ရပ်ပြီး၏၊ ။

—o—

हसन्त-क्लीवलिङ्ग-पादः–'ဟလ်'သမာဟာရအဆုံးရှိသော၊နပုံလိင်သန္ဓိကို ဆိုရာအဝိုင်းသည်၊**इति**–ပြီး၏၊ ။

४–र्थं पादः–अव्यय-शब्दः ॥

လေးရမြောက်ဖြစ်သောအဗျယသန္ဓိဝိုင်း၊

၂၄၅....**स्यात्**–မထင်ရှားသော လိင်ရှိသော၊ ဝါ၊ သာမည ထိုင်ရှိသော 'स्वर्' အဝဝရှိသောသန္ဓိပ္ပ၊ **परस्याः**–နောင်းသော၊ **क्तेः**–ဝိဘတ်၏၊ **लुक्**–ကြေခြင်းသည်၊**स्यात्**–၏၊ ၊သုတ်နှင့်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၄၇.....स्यात्–မ္ပ၊परस्याः–သော၊तेः–၏၊लुक्–သည်၊स्यात्–၏။ ။ ဝုတ္တိနှက်။ ။

स्वः–နေတိုးပြည့်သည်၊ प्रातः–နံနက်စောစောအခါသည်၊ च–ပေါင်းခြင်းအနက်စသည်သည်၊वा–အထူးသဖြင့်ကြိုခြင်းအနက်စသည်သည်၊ हा–ပင်ပန်းဟူပန်ခြင်းအနက်စသည်သည်၊ हे–ငှေ့ငှေါင်းခြင်းသည်၊ उच्चैः-အလွန်,အမြင့်,စသည်သည်၊उच्चकैः-အလွန်,အမြင့်,အနက်စသည်သည်၊धिक्–ကဲ့ရဲ့ရွဲ့ဝေခြင်းအနက်စသည်သည်၊धाक्त्–စက်ဆုတ်ရွံရှာခြင်းအနက် စသည်သည်၊ प–လွန်မြတ်ခြင်းအနက် စသည်သည်၊ परा–ရွံးခြင်းအနက် စသည်သည်၊ हरिवत्–ဗိသ္ဏုကိုးနတ်နှင့်တူသည်၊ कृत्वा–ပြု၍စသည်သည်၊ ။တနည်း၊ ။स्वः-'स्व' သဒ္ဒါဌင်း၊ လ၊ कृत्वा-'कृत्वा'သဒ္ဒါဌင်း။ ။

၂၄၈ ...उदः–'उद्' သဒ္ဒါမ္ပ၊ परयोः–ကုန်သော။ स्थास्तम्भोः–'स्था' သဒ္ဒါ'स्तम्भ'သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့၏။ सः–အဓိတ်ဖြစ်သော 'स्' အက္ခရာ၏၊लुक्–သည်၊स्यात्–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၄၀.....उदः–မ္ပ၊परयोः–ကုန်သော၊अनयोः–တို့၏၊सस्य–၏၊लुक्–သည်၊ स्यात्–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။उत्थानम्–ထကြွခြင်း။ उत्तमः–ထောက်မနှံ့ခြင်း။ ။

२४६....अवाप्योः–'अव'သဒ္ဒါ၊'अपि'သဒ္ဒါတို့၏၊ अतः–'अ'အက္ခရာ၏၊लुक्–သည်၊वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၄၉ .....अवाप्योः–တို့၏၊ अकारस्य–၏၊ लुक्–သည်၊वा–သဖြင့်' स्यात्–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။वगाहः–သက်ဝင်၍ယှဉ်ခြင်း၊अवगाहः–ငုံ:' पिधानम्–ဖိတ်ခြင်း၊अपिधानम्–ငုံ:။ ။

व्यपादः–အဗျယသဒ္ဒါကိုဆိုရာအဝိုင်းသည်၊ इति–ပြီးပြီ။ ။

इसन्ताध्यायः–"ဟသ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသောပုဒ်တို့ကိုဆိုရာအခန်းသည်၊इति–၌တွင်တန့်ရပ်အပြီးသတ်ပြီ။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၄–थः स्याद्यन्ताध्यायः

ထေးရမြောက်ဖြစ်သော–"သိ"စသည်အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့ကို စိရင်ကြောင်းဖြစ်သောအဝိုင်းအဖြတ်အပေါင်းကို–ရွတ်ဘတ် သရဇ္ဈာယ်ရာဖြစ်သောအခဏ်း။

၁–म पादः–ငွေးဦးစွာသောအဝိုင်းဖြစ်သော၊स्त्रीत्यः–'आप्' စသော ဈုဏ္ဍိလိင်္ဂဝါစကဖြစ်သောပစ္စည်းကိုဆိုရာသတ်အပေါင်းကို၊उच्यते–ဆုံ၊

၂၅၀....स्त्रियाम्–ဈုဏ္ဍိလိင်၌၊स्थितात्–တည်သော၊अतः–'अ' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ आप्–'आप्'ပစ္စည်းသက်သည်၊ स्यात्–ဖြစ်၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၀.....स्त्रीलिङ्गे–၌၊स्थितात्–သော၊अकारान्तात्–မှ၊आप्–သည်၊ स्यात्–ဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊मेधा--ပညာ၊ सर्व्वा--ခပ်သိမ်းသောမိန်းမ၊ ၊{"अ၀်"ပစ္စည်း၌"၀်" ကားဈုတ်တည်း၊}

၂၅၁....स्त्रियाम्–၌၊ स्थितात्–သော၊ ह्रसात्–'ह्रस्' သမာဟာရအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊आप्–'प'"ဈုတ်ရှိသော'आ'ပစ္စည်းသည်၊वा–သဖြင့်၊स्यात्–ဖြစ်၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊ *

၂၅၀.....स्त्रियाम्–၌၊ स्थितात्–သော၊ह्रसात्–မှ၊ आप्–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–ဖြစ်၊ ။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊वाचा–စကား၊ वाक्–စကား၊ दिशा–အရပ်မျက်နှာ၊दिक्–အရပ်မျက်နှာ၊ ။

၂၅၂....स्त्रियाम्–၌၊स्थितात्–သော၊ मनः--'मन्'အတို့အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါနှောင်မှ၊ ङाप् -'ङाप्'ပစ္စည်းသက်သည်၊वा–သဖြင့်၊स्यात्–ဖြစ်၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၂..... स्त्रियाम्–၌၊ स्थितात्–သော၊ मनन्तात्–မှ၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–သည်၊ ङाप्–ဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊सीमे–အဝိုင်းအခြားနှစ်ခုတို့

---

* သာမညအားဖြင့်"ဟ သ်"သမာဟာရအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါနှောင်မှ"အာ၀်"ပစ္စည်းသက်ရမည်ဟု ဆိုကြားသော်လည်း၊ ပယောဂထူးကို အစဉ်လျောက်သော အားဖြင့်သယ္ဘုဇ်စိရင်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့်၊' क्षुधा-दिशा 'အစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်ဝိကပ်အားဖြင့်ပြီးကုန်၏၊ ၊ဤသုတ်၌ ၀ါသဒ္ဒါသည် "ဗျ၀ဿာ၀ါစီ"အနှက်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ' वाचा-वाक् ' ဟူသောပြယုဂ်၌အနိစ္စဝိဓိ၊ ' द्विपदा-त्रिपदा ' ဟူသောပြယုဂ်၌ အနိစ္စဝိဓိ၊ ' द्विपात्-त्रिपात् 'ဟူသောပြယုဂ်၌အဘာ၀ဝိဓိကိုဖြစ်၏၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သည်၊ **सीमानौ**–နှစ်ခု တို့သည်၊ **पामे**–ယား:နား ဝန္နာ နှစ်ခု တို့သည်၊ **पामानौ**–နှစ်ခုတို့သည်၊ ။

၂၅၃....**हे**–ဗဟုဗ္ဗိ သမာသ ပြီးလင်သည်ရှိသော်၊ **स्त्रियाम्**–၌၊ **स्थितात्**–သော၊ **अनः**–'**अन्**' အဘို့အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါနှာင်မှ၊ **वा**–သဖြင့်၊ **ङाप्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။ *

၂၅၄.....**हे**–ရှိသော်၊ **स्त्रियाम्**–၌၊ **स्थितात्**–သော၊ **अनन्तात्**–မှ၊ **वा**–သဖြင့်၊ **ङाप्**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။ **बहुयज्वे**–များစွာယဇ်ပူဇော်သူတို့ရှိရာဖြစ်သောသဘင်နှစ်ခုတို့သည်၊ **बहुयज्वानौ**–၎င်း။ ။

၂၅၄....**हे**–သော်၊ **स्त्रियाम्**–၌၊ **स्थितात्**–သော၊ **अम्वस्यात्**–'**म**' သံယုဂ်၊ '**व**' သံယုဂ်ရှိသော သဒ္ဒါမှတပါး:သော သဒ္ဒါနှောင် ဖြစ်သော၊ **अनन्तात्**–'**अन्**' အဘို့အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **ईप्च**–သည်၎င်း၊ **ङाप्**–သည်၎င်း၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၄ .....**हे**–သော်**स्त्रियाम्**–၌၊ **स्थितात्**–သော၊ **मस्य-वस्यान्यपरात्**–"**မ**" သံယုဂ် "**ဝ**" သံယုဂ်ရှိသော သဒ္ဒါမှတပါး:သော သဒ္ဒါနှောင်ဖြစ်သော၊ **अनन्तात्**–နှောင်မှ၊ **ईप्च**–သည်၎င်း၊ **ङाप्च**–သည်၎င်း၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

बहुराज्ञौ–များစွာသော မင်းတို့ရှိရာဖြစ်သော, သဘင်နှစ်ခုတို့သည်၊ **बहुराजे**–၎င်း၊ **बहुराजानौ**–၎င်း၊ ။

၂၅၅....**अनाशीरके**–တောင့်တခြင်း: တည်းဟူသော "**အာသိ**" အနှက်၌စီရင်အပ်သော '**अक**' ပစ္စည်း:သည်ကြောင့် အပ်သော၊ **कापि**–'**क**' အကွာရှိနှင့်ယှဉ်သော '**आप्**' ပစ္စည်းကြောင့်၊ **अयत्तत् क्षिपदे**–'**यत्**' သဒ္ဒါ

---

* ဆိုလတံ့သောသုတ်ကိုထောက်၍၊ ဤသုတ်သည်၊ "**မ**" သံယုဂ် "**ဝ**" သံယုဂ်နှင့်စပ်သော "**အန်**" အဘို့အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏နောက်၌ "**ဒုၖပ်**" ပစ္စည်းသက်သောသုတ်ဟုမှတ်ရမည်၊ ။ဤသုတ်သို့လိုက်သော "**ဝါ**" သဒ္ဒါသည်လည်း ဗျဝဏ္ဏာဝါစိအနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ "**ဒုၖပ်**" ပစ္စည်းမသက်သောအဘို့၌လည်း၊ "**အာပ်**" ပစ္စည်း၊ "**ဤပ်**" ပစ္စည်း:သက်ခြင်း:သည်မဖြစ်၊ ထိုကြောင့်၊ ဇာတိလိင်္ဂဖြစ်သော '**बहुयुवानौ-सुमधवानौ**' အစရှိသောဥယုဂ်တို့သည် "**အာပ်**" ပစ္စည်း၊ "**ဤပ်**" ပစ္စည်း:မသက်မူ၍သာ လျှင်ပြီးကုန်၏၊ ။ဤသုတ်သည်ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်မဟုတ်သော အရှင်မစီရင်ရ၊ ထိုကြောင့် '**अतियज्वानौ**' အစရှိသော အဗျယီဘောသမာသ်၌ဤသုတ်ဖြင့်တရုံတဆစ်မျှမစီရင်ရ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

'तद्'ဆန္ဒါ၊'क्षिप'သန္ဓိစသည်ပ္ဍတပါးသောသန္ဓိ၏၊ अत्–'အ'အက္ခရာသည်၊इत्–'इ'အက္ခရာအပြုသည်၊ स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၅.....आशीरर्थाकवर्जे–တောင့်တခြင်း အနက်၌ စိရင်အပ်သော "အက" ပစ္စည်းသည် ကြဉ်အပ်သော၊ परे–သော၊ कापि–ကြောင့်၊ अकारः–သည်၊इकारः–သည်၊स्यात्–၏၊ यत्ततत्क्षिपादेस्तु–"ယဒ်"သန္ဓိ၊ "တဒ်"သန္ဓိ"ကွိပ"စသောသန္ဓိ၏ကား၊अकारः–သည်၊इकारः–သည်၊ स्यात–မဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

सन्विका–ခပ်ဆိပ်းသော ပိန်းမ၊ कारिका–ပြုတတ်သော ပိန်းမ၊ नाशीरकेतु–တောင့်တခြင်းအနက်၌ စိရင်အပ်သော "အက"ပစ္စည်းဖြစ်ပါပုကား၊ जीवका–'जीवका'ဟုရှင်ပြီး၏၊ जीवका–အသက်ရှည်စွာနေရပါစေသတည်းဟု တောင့်တအပ်သောပိန်းမ၊ यदासदेस्तु–"ယဒ်"သန္ဓိပြသည်၏ကား၊यका–အကြောင်ပိန်းမ၊ सका–ထိုပိန်းမ၊ क्षिपका–လင်၏စကားကို ပယ်ရှားတတ်သောပိန်းမ၊ ध्रुवका–မြဲမြံနှံတည်ထန့်ခိုင်ခန့်သောပိန်းမ၊चटका–ဖျက်ဆီးတတ်သောပိန်းမ၊ इत्यादि–ဤသို့အစရှိသောရုပ်သည်၊ सिद्धम्–ပြီး၏၊ ။

၂၅၆....कापि–'क' အက္ခရာနှင့်သဉ္ဇာသော 'आप्' ပစ္စည်းကြောင့်၊ द्वेषसूतपुत्र वृन्दारस्वज्ञाजभस्त्राधुत्यवर्योः–' द्व ' သန္ဓိ၊'एष'သန္ဓိ၊'सुत'သန္ဓိ၊'पुत्र' သန္ဓိ၊'वृन्दार' သန္ဓိ၊'स्व' သန္ဓိ၊'ज्ञ' သန္ဓိ၊'अज' သန္ဓိ၊'भस्त्रा'သန္ဓိ၊ဟုတ်နှင့်စပ်သော'क'အက္ခရာ'य' အက္ခရာ၊ 'त्य'ပစ္စည်း၏'य' အက္ခရာပ္ဍတပါးသော၊'क'အက္ခရာ၊'य'အက္ခရာတို့၏၊अत्–'အ' အက္ခရာသည်၊इत्–'इ'အက္ခရာအပြုသည်၊वा–သဖြင့်၊स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၆.....कापि–ကြောင့်၊द्वादेश्च–'ဒ္ဒ'စသောသန္ဓိ၏ငင်း၊धुत्यवर्जयोः–ဟုတ်နှင့်စပ်သော ''က''အက္ခရာ၊ ''ယ''အက္ခရာ'တ္ဝ''ပစ္စည်း၏''ယ'' အက္ခရာသည် ကြည်အပ်ကုန်သော သန္ဓိတို့၏၊ कयोश्च–တို့၏ငင်း၊ अकारः–သည်၊इकारः–သည်၊वा–သဖြင့်၊स्यात्–၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

द्विके–နှစ်ယောက်သော ပိန်းမတို့၊द्वके–ငင်း၊चटकिका–အိပ်စောင့်ကဲမ၊ चटकका–ငင်း၊ आर्यिका–မြတ်သောပိန်းမ၊ဝါ၊အဘွား၊မ၊ आर्यका–ငင်း၊ नाधुत्ययोस्तु–တို့အကား၊ र्यिका–ဧရှဆောင်နှာယက ကြီးကဲသောပိန်းမ၊कात्यिका–အဘယ်အရပ်ဒေသ၌ပေါက်ဖွားသောပိန်းမပါနည်း၊ ။

२५७....अनुक्तपुंस्कस्य–မဟောအပ်ဘူးသော ပုံထိုင်ရှိသော သန္ဓိ၏၊आपः–'आप्'ပစ္စည်း၏၊स्थाने–၌၊जातः–ဖြစ်သော'အ'အက္ခရာသည်၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

आच्–'आ' အပြု 'इ' အပြုသည်လည်း။ **वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၇.....**कापि**–ကြောင့်၊**आपः**–ဏိ၊**स्थाने**–၌၊**जातः**–သော၊**अकारः**–သည်၊ **इच्**–"ဣ"အပြုသည်ဌင်း၊ **आच्**–"အာ"အပြုသည်ဌင်း၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–ဏိ၊ **उक्तपुंस्कस्य**–ပေါအပ်ဘူးသော ပုံလိင်ရှိသော သဒ္ဒါ၏၊ **अकारस्तु**–"အ" အက္ခရာဏိကား၊ **न स्यात्**–"အာ"အပြု၊ "ဣ"အပြုမဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက် ။

गङ्गिका–ဝင်္ကာဖြစ်၊ **गङ्गाका**–ဌင်း၊ **गङ्गका**–ဌင်း၊ **उक्तपुंस्कस्यतु**–ဏိကား၊ **शुभ्रिका**–ပြုပွေးသောကိုယ်အဆင်းရှိသောမိန်းမ၊

၂၅၈....**ष्ट्रिनञ्श्वाहनदादेः**–'ष'အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'ट' အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'ड' အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'ऋ'အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'न' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'ऋ' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊'अञ्च' ဝေတ်၊ 'वाह्' ဝေတ်၊ နဒါဒိဂိုဏ်းသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ ङीप्-'ईप्' ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၀.....**षकारेतश्च**–"ပ" အက္ခရာ ဆုံးတ်ရှိသော သဒ္ဒါနှောင်မှဌင်း၊ **ऊकारेतश्च**–မှဌင်း၊**ऊकारेतश्च**–မှဌင်း၊**ऋकारेतश्च**–မှဌင်း၊**नान्तच्च**–"န"အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနှောင်မှဌင်း၊**ऋदन्ताच्च**–မှဌင်း၊**अञ्चश्च**–မှဌင်း၊**वतश्च**–မှဌင်း၊**नदादेश्च**–မှဌင်း၊**स्त्रियाम्**–၌ ङीप्–သည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

၂၅၄....**अयुक्तौ**–"ङ"ဝဏ်၊ "ञ" ဝဏ်ဝိဘာတ်မှတပါးသော၊ **पौ**–**पि**'သည်ာကြောင့်၊**ययोः**–"ङ"ဝဏ်၊"ञ" ဝဏ်နှစ်ခုတ်ကို၏၊ **लोपः**–ကြခြင်းသည်၊**स्यत्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၅၅.....**अयौ**–"ङ"ဝဏ်၊"ञ"ဝဏ်မဟုတ်သော၊ **अक्तौ**–ဝိဘာတ်မှတပါးသော၊**परे**–သော၊**पौ**–ကြောင့်၊ **इवर्णावर्णयोः**–တို့ဏိ၊ **लोपः**–သည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။**षः**–"ပ"အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသော၊**उदाहरणम्**–ကို၊**उच्यते**–ဆို၊**वेष्णवी**–ဗိသ္ဏုဘုံးနတ်ကိုဆည်းကပ်ခြင်းရှိသောမိန်းမ၊ **वराकी**–တောင်းတအင်သောမိန်းမ၊ဝါ၊ယုတ်နိမ့်သောမိန်းမ၊ ။

၂၄၀....**अनाति**–'आ' အက္ခရာမှ တပါးသော၊ **क्यङ्क्वौच**–'क्य' ပစ္စည်း၊ 'ङ' ပစ္စည်း၊ 'क्वि' ပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ **अपत्यष्णचस्य**–ဆ၀ပစ္စည်း၊ 'ष्णच'ပစ္စည်းဌင်း၊ **लोपः**–သည်၊**स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

။ ၂၆၀။ ။ အယော–သော၊ အက္ကော–သော၊ ပရေ–သော၊ ပေါစ–ကြောင့်၊ ဂဝိ၊ ပုတ္တစ္စေါစ–ကြောင့်၊ အပတ္ယာရ်ထ:ဏ္ဍစဿ–ဏ်၊ လောပ:–သည်၊ စ္ယာတ်–ဏ်၊ အာကာရေတု–ကြောင့်၊ အပတ္ယာရ်ထ-ဏ္ဍစဿ–ဏ်၊ လောပ:–သည်၊ ဝ စ္ယာတ်–မ ဖြစ်၊ ။ ၇၆၀ နှင့်၊ ။ ဂါဂျော–ဂဂ္ဂ,မည်သောရသေ့ ဏ်သို့။ ။

၂၆၁....ဧယ ါ:–'ဧယ'ပစ္စည်း၊ 'ဧပ်'ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ သူရျာဂသ်တျသ်ယ–'သူရျ်'သဒ္ဒါ၊'အဂသ်တျ'သဒ္ဒ ဏ်ကြောင့်။ ။ဏ္ဍေ–နက္ခတ်အနက်၌စီရင်အပ်သော 'ဏ္ဍ'ပစ္စည်းကြောင့်၊ တိ်ယပုဿသ်ယ–'တိ်ယ'သဒ္ဒါ၊ 'ပုဿ်' သဒ္ဒါဏ်ကြောင့်။ ဧပိ–'ဧပ်'ပစ္စည်းကြောင့်ကြောင့်။ ဏ္ဍစယတ်သျသ်ယ–'ဏ္ဍစ'ပစ္စည်း၊'မတ်သျ'သဒ္ဒါဏ်ကြောင့်။ ဟ:–အဓိတ်ဖြစ်သော'ယ' အက္ခရာဏ်၊လောပ:–သည်၊ စ္ယာတ်–ဏ်၊ ။သုတ် နှင်၊ ။

၂၆၁..... ပရော:–ကုန်သော၊ ဧ်ယေပေါ်စ–တို့ကြောင့်ကြောင့်၊ နက္ခတြဏ်ေစ–ကြောင့်ကြောင့်၊ ဧပိစ–ကြောင့်ကြောင့်၊ ေသ်ပာမ်–ဤ"သူရျ်"သဒ္ဒါစသည်တို့ဏ်၊ တသ်–ဏ်၊လောပ:–သည်၊စ္ယာတ်–ဏ်၊ ။ဂုတ္တိနှင်၊ ။

သော်ရီ–ဒေဝင်းဏ်ဥစ္စာ၊ဝါ၊အဇ္ဈေအရပ်၊ အာဂသ်တီ–အဂသ်,ရသေ့ဏ်ဥစ္စာ၊ဝါ၊တောင်အရပ်၊ စာတုရီ–တင်္ဂတယ်စမ္ပါယ်သောမိန်း၊မ၊ ဝါ၊ တင်္ဂတယ် ကောင်းမြတ်သောဥာဏ်ပညာ၊ ။ဧ–"ဒု"အက္ခရာ "ဇ္ဇတ်"ရှိသော၊ဥဒါဟရဏမ်–ကို၊ ဥစ္စတေ–ဆို၊ တြယော–သုံးယောက်တို့ဏ်ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သောမိန်း၊မ၊ မူဒဏီ–ဆင်ယင်ကြောင်း ဖြစ်သောတံဆာ၊ ။ ဗ–"ဒု"အက္ခရာ "ဇ္ဇတ်" ရှိသောဥဒါဟရဏ်ကိုဆိုပေအုံ၊ ဝိဒုသီ–ပညာရှိသောမိန်း၊မ၊ သ်ရီမတီ–ကြက်သရေမင်္ဂလာရှိသောမိန်း၊မ၊ မဇ္ဈတီ–ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်းရှိသောမိန်း၊မ၊ (၂၄၆) အပ်ယနော နိတျသ်–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ နုဏ်–"နု"အက္ခရာလာ၊ ဏ–"ဂု"အက္ခရာဇ္ဇတ်ရှိသောဥဒါဟရဏ်ကိုဆိုပေအုံ၊ ပစန္တီ–ချက်ပြုတ်တတ်သောမိန်း၊မ၊ ဒိဝျန္တီ–ကစား၊မြူးတူးတတ်သောမိန်း၊မ၊ (၂၄၅) အာဒီပေါ:–ဟူသောသုတ်ဖြင့်၊ နုဏ်–အဆို်သဖြင့် "နု"အက္ခရာလာ၊ တုဒန္တီ–နှိပ်စက်တတ်သောမိန်း၊မ၊ တုဒတီ–ဂင်း၊ မန္တီ–ထွန်းလင်းတောက်ပတတ်သောမိန်း၊မ၊ မာတီ–ဂင်း၊ ။ဧ–ပေအုံ၊ ဒဏ်ဍိနီ–တောင်ဂေါ်ရှိသောမိန်း၊မ၊ အဂ္ဂ်တီ–မြင်းမိန်း၊မ၊ ရာဇ္ဈီ–မင်းမိန်း၊မ၊ သုနီ–ခွေး၊မ၊ မဓဝတီ–သိကြား၊မင်း၏မိန်း၊မ၊ မဃောနီ–ဂင်း၊ ။ဏ–ပေအုံ၊ ကတ္ထီ–ပြုတတ်သောမိန်း၊မ၊ ကြောဋ်ဋီ–မြေခွေး၊မ၊ အနစ–ပေအုံ၊ ပ္ရတီစီ–အနောက်အရပ်မျက်နှာ၊ ပ္ရတျစ်ဆီ–ပူဇော်အပ်သောအရပ်မျက်နှာ၊ တိရစီ–ဖီထစ်အရပ်မျက်နှာ၊ တိရျဉ်စီ–ဂင်း၊ အမုမုဒီစီ–ထိုအရပ်မျက်နှာသို့သွားထတ်သောမိန်း၊မ၊ အဒမုဒီစီ–ဂင်း၊ ဥဒီစီ–မြောက်မျက်နှာ၊ ဝါဒ–ပေအုံ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

भारोही–ဝန်ကို ဆောင်သောမိန်း၊ **खेतौही**–သိကြား၊မင်း၏ မိယ၊ **श्वेतवाही**–ဂင်း၊**शालयूही**–သလေး၊စပါး၊ကိုဆောင်သောမိန်း၊ ။**नदादेः**–ဣ၊**उदाहरणम्**–ကို၊**उच्येते**–ဟုံ၊**नदी**–မြစ်၊ **मत्सी**–ငါး၊**गौरी**–ပဇ္ဇုတိမည် သောနတ်သို့။ ။

၂၆၂....**णच्खसात्**--'**ण**'အက္ခရာအဆုံးရှိသော၊တတ်၊'**अच्**'–သမာ ဟာရအာဒုံးရှိသော၊တတ်၊'**खस्**'–သမာဟာရအဆုံးရှိသော၊တတ်နှင့် ပ၊**विहितत्**–စီရင်အပ်သော၊**वनः**--'**वन्**'ပစ္စည်းနောင်ပ၊**स्त्रियाम्**–ဌ၊**ईप्**– သည်၊**स्यात्**–ဏ်။ ။**वनः**--'**वन्**'ပစ္စည်း၏။ **ङ्**–အဆုံးဖြစ်သော၊ဝဏ္ဏအာ ရာဌ'**र**'အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**–ဏ်၊**हे तु**–ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်အာရာဌကား၊ **ङीप्**--'**र**' အက္ခရာပြုခြင်း။ '**ईप्**' ပစ္စည်းသက်ခြင်းသည်၊**वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဏ်။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၂.....**णाच्च**–ပဌင်း၊ **अचश्च**–ပဌင်း၊ **खसाच्च**–ပဌင်း၊ **विहितात्**– သော၊**वनः**–နောင်ပ၊ **स्त्रियाम्**–ဌ၊**ईप्**–သည်၊**स्यात्**–ဏ်၊**वनः**–ဏ်၊**ङ्च**– သည်လည်း၊**स्यात्**–ဏ်၊**हे तु**–ဌကား၊**ङीपौ**–တို့သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊**स्तः**– ကုန်ဏ်။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

अवावरी–ခိုးယူတတ်သောမိန်း၊ဝ၊ ဖဲ့ခွါကြဉ်ရောင်တတ်သောမိန်း ပ၊**धीवरी**–တငါပ၊**हरिद्दश्वरी**–ဇီသကြီးနတ်ကိုကြည့်ရှုတတ်သော မိန်း ပ၊ **बहुधीवरी**–များစွာသော တငါသည်တို့ ဂိုရာဖြစ်သော၌၊ ဝ၊၊ဖြစ်၊ **बहुधीवा**-ဂင်း၊ ။

၂၆၃....**हे**–ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်အာရာဌ၊**ऊधःसंख्यादिदाम-वयोऽर्थहायनात्**-'**ऊधस्**' သဒ္ဒါ၊သဏ္ဌာဝါစက ဂဏ်းရှိသော '**दामन्**' သဒ္ဒါ၊သဏ္ဌာဝါစက ဂဏ်းရှိသော'**वयस्**' အနက်ရှိသော '**हायन**'သဒ္ဒါနောင်ပ၊**स्त्रियाम्**–ဌ၊ **ईप्**– သည်၊**स्यात्**–ဏ်၊**स्**--'**ऊधस्**'–သဒ္ဒါ၏'**स्**'အက္ခရာဏ်၊ **नश्च**--'**न**'အက္ခရာ အပြုသည်လည်း၊**स्यात्**–ဏ်။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၃..... **हे**–ဌ၊**ऊधसश्च**–ပဌင်း၊**सङ्ख्यापूर्व्वात्**–သော၊**दाम्नश्च**–ပဌင်း၊ **संख्यापूर्व्वात्**–သော၊**वयोऽर्थहायनाच्च**–ပဌင်း၊**ईप्**–သည်၊**स्यात्**–ဏ်၊**सस्य**– ဏ်၊**नश्च**–သည်လည်း၊**स्यात्**–ဏ်။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

पीनोध्नी–ပြည့်ဖြိုးသော နို့အုံရှိသောနွား၊ **द्विदाम्नी** – နှစ်ချောင်း သောကြိုးတို့ဖြင့် နောင်ဖွဲ့ခြင်းရှိသောနွား၊ **द्विहायनी**–အသက်နှစ်နှစ် ရှိသောနွား၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၆၄.....**अस्त्री - युड्-सवकाण्डप्राक् - प्रान्तशतैकादिपुष्प-- संभस्त्राजि नैकशणपिण्डादिफल-नादिमूलात्**–နိစ္ဆဒုတိုလိင်သဒ္ဒါ၊ '**य**' အက္ခရာဥပဓာ ရှိသောသဒ္ဒါ၊'**सत्**'သဒ္ဒါ၊'**काण्ड**'သဒ္ဒါ'**प्राक्**'သဒ္ဒါ၊'**प्रान्त**'သဒ္ဒါ၊'**शत**'သဒ္ဒါ၊ '**एक**'သဒ္ဒါဧကိုသော '**पुष्प**'သဒ္ဒါ၊'**सम्**'သဒ္ဒါ၊ '**भस्त्रा**' သဒ္ဒါ၊'**अजिन**'သဒ္ဒါ၊ '**एक**'သဒ္ဒါ၊'**शण**'သဒ္ဒါ၊'**पिण्ड**' သဒ္ဒါဧကိုသော '**फल**' သဒ္ဒါ၊' **नञ्**'နိပါတ် ပုဒ်ဧကိုသော '**मूल**' သဒ္ဒါမှတပါးသော၊ **जातः**–ဇာတ်ကို ဟောသော၊ **अतः**–'**अ**' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနောင်မှ၊ **स्त्रियाम्**–ဒ္ဒါ၊**ङीप्**–သည်၊ **स्यात्**–ထိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၄.....**जातिवाचिनः** – ဇာတ်ကို ဟောသော၊ **अकारन्तात्** – မှ၊ **स्त्रियाम्**–ဒ္ဒါ၊ **ङीप्**–သည်၊ **स्यात्**–**स्त्रीयुङादेः**–နိစ္ဆဒုတိုလိင်သဒ္ဒါ၊ "**ယ**" အက္ခရာဥပဓာရှိသောသဒ္ဒါစသည်နောင်မှ၊ **ङीप्**–သည်၊**नतु**–မဖြစ်၊ ။ ဂုတိုနှက်၊ ။

मृगी–သမင်မ၊ **हंसी**–ဟာသ်ာမ၊ **शीतपाकी**–**अ**ဝေးဖြင့် ကျက်ခြင်းရှိသောဆေးအထူး၊ ။**स्त्रीयुङादेस्तु**–နိစ္ဆဒုတိုလိင်သဒ္ဒါ၊ "**ယ**"အက္ခရာဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါစသည်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်ကား။ **मक्षिका**–ယင်မ၊ **वश्या**–ဝေဿမျိုးဖြစ်သော မိန်းမ၊ **सत्पुष्पा**–တင့်တယ်သော အပွင့်ရှိသောနွယ်၊**संफला**–တင့်တယ်သောအသီးရှိသောနွယ်၊ **अमूला**–အမြစ်မရှိသောနွယ်၊ ။**जातेः**–သည်၊**किम्**–နည်း၊ **मन्दा**-နှံ့နှေးသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သောမိန်းမ၊ **इत्यादिरूपम्**–ဤသို့အစရှိသော ရုပ်ကိုပြုံးဝခြင်း **अ**ကို**ङी**ရှိ၏၊ ။**सकृत्**–တကြိမ်မှ၊ **अख्यातनिर्ग्राह्या**–ညွှန်ကြားအပ်သော **ऽनुपसर्जनयः**-ဥပဒေသဖြင့်ဆုံးဖြတ်၍ယူအပ်သော၊**अकृतिग्रहणा**–လုံးလုံးလျားလျားပေါင်းရှိတည်ဟန်-သဏ္ဌာန်အခြင်းအရာဖြင့် သိခြင်းရှိသောသဘောသည်၊ **जातिः**–ဇာတ်မည်၏၊**सकृत्**–မှ၊**आख्यात-निर्ग्राह्या**–သော၊**लिङ्गानाम्**–လိင်တို့၏၊ **सर्व्वभाक्च**–အလုံးစုံသောရုပ်ကိုမဝေဘန်အပ်သောသဘောသည်လည်း၊**जातिः**–၏၊ **चरणैः**–ဗေဒင်ကိုသိကြောင်းဖြစ်သော အစိတ်အင်္ဂါနှင့်၊ **सह**–တကွ၊ **गोत्रञ्च**–အနွယ်သည်လည်း၊ **जातिः**–၏၊ ။ဤကား၀ါထေးနှက်၊ ။**गार्गी**–ဂဂ်,မည်သော ရသေ့၏သို့၏မယား။ **कौथुमी**–ကောဝ်ထုမ မည်သော ဝေဒင်ကျမ်းကို သရုပ်ဖွဲ့ဝေတတ်သောသူ၏မယား။ ။

၂၆၄....**अखरूस्योडः**--'**खरू**'သဒ္ဒါ၊ သံယုဂ်ဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါမှတ်

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဇာတိဥဿာ၊ ဂုဏာတ်–ဂုဏ်ကိုဟောသော၊ ဒတး–ဥကာရ၌ သဒ္ဒါနောင်မှ၊ ဿိယာမ်–ဠ၊ဤပ်–သည်၊ ဝါ–သဖြင့်၊ ဿျာတ်–ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၅.....ဂုဏဝါစကာတ်–သော၊ ဥကာရန္တာတ်–နောင်မှ၊ ဿိယာမ်–ဠ၊ဤပ်–သည်၊ ဝါ–သဖြင့်၊ ဿျာတ်–ဏ်၊ ခရေး–"ခရ" သဒ္ဒါနောင်မှဂုဏ်း၊ ဿျာဒ်ဿ–သဒ်ဿုဂ်ဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါနောင်မှဂုဏ်း၊ ဤပ်–သည်၊ နတု–မဖြစ်၊ ။ဤသို့နှက်၊ ။

မဒ္ဒျိ–နွားညှံသိပ်မွေ့သောမိန်း၊မဒ္ဒုး–ဂုဏ်း၊ ။ခရုဿျောဒ်ဿတု–"ခရ" သဒ္ဒါ၊သံယုဂ်ဥပဓာရှိသောသဒ္ဒါ၏ဥဒါဟရဏ်ကား၊ခရုး–ပြုံမွှေးသော အဆင်း၊ ပာဒ္ဒုး–ဖျော့တော့သောအဆင်း၊ ။ဂုဏာတ်–သည်၊ ကြမ်–နည်း၊ ဓေနုး–"ဓေနု" အစရှိသောပြယုဂ်ကဲ့ပြိုးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။ယး–အကြောင်းသဘော သည်၊ သစ္ခေ–ဖြစ်၌၊ ကြဝိသတေ–ဝင်၏၊ တသ္မာတ်–ထိုဘည်ရာဖြစ်မှ၊ အပေါတိ–ရှေ့ခါ ဖွဲ့၏၊ ပုထဂ္ဇာတိဿု–အသီးအသီး-ဓာတ်ရှိသော ဖြစ်ဟူသမျှဘို့၌၊ ဒဿတေ–တွေ့လည်းတွေ့ဖြင်အပ်၏၊ အာဓေယဿ–ဖြစ်လည်း ဖြစ်စေအပ်၏၊ အက္ကြိယာဇသ္စ–ကြိယာ အမှုအရာကြောင့်လည်း မဖြစ်၊ အသင်္ခ္ယကုတိး–ဖြစ်သဘောရှိသည်မှတပါး၊လည်းဖြစ်၏၊ သး–ထိုသဒ္ဒါသည်၊ဂုဏး–ဂုဏ်မည်၏၊ ။ဂါထာနှက်၊ ။ဓေနုး–နွားမ၊ ။

၂၆၆....အက္တေး–'က္တိ' ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်မှ တပါး၊သော၊ ပါစ္ဆောဏာဒိ-သွာဒ္ဒေတး–'ပာဒ်' သဒ္ဒါ၊သောဏာဒိဂိုဏ်းသဒ္ဒါ၊ ကောင်းသော အင်္ဂါကိုဟောသောသဒ္ဒါ၊'ဒ်'အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနောင်မှ၊ ဿျာမ်-ဒ်ဿဏ်ဆဲဝိဇ်အာဒ္ဒါ၊ဤပ်–သည်၊ ဝါ–သဖြင့်၊ ဿျာတ်–ဏ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၆.....ပာဒဿ–မှဂုဏ်း၊ ဆောဏာဒေဿ–မှဂုဏ်း၊ ဿွာဒ္ဒါဿ–မှဂုဏ်း၊ ဣကာရန္တဿ–မှဂုဏ်း၊ ဿျာမ်–ဠ၊ ဝါ–သဖြင့်၊ ဤပ်–သည်၊ ဿျာတ်–ဏ်၊ ။က္တေးတု–'က္တိ' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်နောင်မှကား၊ ဤပ်–သည်၊ နဿျာတ်–မဖြစ်၊ ။ဤသို့နှက်၊ ။

တြိပဒီ–အခြေသုံးခုရှိသောသုံးချောင်းထောက်၊ တြိပာတ်–ဂုဏ်း၊ ဆောဏာ-နိမြှုံးသောအဆင်းရှိသောမိန်း၊ ဆောဏာ–ဂုဏ်း၊ ဆဏ်ဒါ–ကြမ်းကြုတ်သော မိန်း၊ ဆဏ်ဒါ–ဂုဏ်း၊ ဝိမ္ဗောဋ္ဌီ–ကျိုးအာသီးတူညီ နီမြန်းသောနှုတ်ခမ်းရှိသောမိန်း၊ ဝိမ္ဗောဋ္ဌာ–ဂုဏ်း၊ သွာဒ္ဒါတ်–သည်၊ ကြမ်–နည်း၊ ဗဟုသွေဒါ–ရှိ၏၊ အဒ္ဒဝမ်–အဝေးမဟုတ်သော၊ မူလ်တမ်–တွေ့ထိစကောင်းသော အခြင်းအရာရှိသော၊ ပါဏိသျမ်–သတ္တဝါဒ္ဒတည်သော၊ အဝိကာရဇမ်–ဝေတ်မည်ဖွယ်ကြင်းအစရှိသော၊ ရုပ်၏ဘောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် မဖြစ်သောဝတ္ထု သည်၊ သွာဒ္ဒမ်–"သွာဂံ" မည်သည်၊ သျာတ်–ဏ်၊ တတြ–ထိုသတ္တဝါဒ္ဒ၊ ဒဋ္ဌမ်–ဖြင်အပ်သော၊ အတတ်သျမပိ–ထိုသတ္တဝါဒ္ဒမတည်သော၊ အဒဋ္ဌမ်–သတ္တဝါ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ကာရဏ,သဘောဖြစ်သော ဝတ္ထုသည်လည်း၊ **स्वाङ्गम्**--သည်၊**स्यात्**--ဏိ၊**तद्वत्**--ထိုသတ္တဝါနှင့်တူသော ညီမင်းယော်ရုပ်၌၊ **स्थितश्च**--တည်သော-အဖြဝ,မူတ္တ,အဝိကာဟုဇ-သဘောရှိသော ဝတ္ထုသည်လည်း၊**स्वाङ्गम्**--သည်၊**स्यात्**--ဏိ၊ ၊**बहुस्वेदा**--ချွေးများစွာယိုစီးခြင်းရှိသော ဖိနုံး၊ **अत्र**--၌ပြုယုဂ်၌၊ **स्वेदस्य**--ချွေးဏိ၊ **त्वत्वात्**--အရည်ဏိအဖြစ်ကြောင့်၊ **स्वाङ्गत्वम्**--သည်၊ **न स्यात्**--မဖြစ်၊ **ज्ञानना**--ကောင်းသော ဉာဏ်ရှိသော ဖိနုံး၊ **अत्र**--၌၊ **ज्ञानस्य**--ဏိ၊ **अमूर्त्तत्वात्**--ဝတ္ထုထိစကောင်းသောအခြင်းအရာမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ **स्वाङ्गत्वम्**--သည်၊ **न स्यात्**--မဖြစ်၊ ၊**सुमुखा**--တင့်တယ်သောအဦး ရှိသော၊**शाला**--ဧရပ်၊**अत्र** -၌၊**शालामुखस्य**--ဧရပ်ဦးဏိ၊**अप्राणिस्यत्वात्**-သတ္တဝါမဟုတ်သည်၌တည်ခြင်းကြောင့်၊**स्वाङ्गत्वाम्**--သည်၊ **न स्यात्**--မဖြစ်၊ ၊**सुशोफा**--လွန်စွာဖူးရောင်သောရောဂါဏိရှိသော ဖိနုံး၊**अत्र**--၌၊ **शोफस्य**--ဖူးဖူးရောင်သော ရောဂါဏိ၊ **विकारजत्वात्**--ကြောင့်၊ **स्वाङ्गत्वम्**--သည်၊ **न स्यात्**--မဖြစ်၊ ၊**सुकेशी**--ကောင်းသော ဆံပင်ရှိသော၊ **सुकेशा**--ကောင်းသောဆံပင်ရှိသော၊ **रथ्या**--ရထား၊**अत्र**--၌၊**अप्राणिस्थस्यापि**--သတ္တဝါမဟုတ်သော ရထား၌တည်သောဆံပင်ဏိလည်း၊ **प्राणिनि**--သတ္တဝါ၌၊ **दृष्टत्वात्**--မြင်အပ်သည်ဏိ အဖြစ်ကြောင့်၊**स्वाङ्गम्**--သည်၊ **स्यात्**--ဏိ၊ ၊**सुस्थनि**--တင့်တယ်ထူပေါသော ရာဒေသ၌ဖြစ်ရှိသော၊ **सुस्थना**--သော၊ **प्रतिमा**--ညီမင်းယော်ရုပ်၊ **अत्र**--၌၊ **प्राणिवत्**--သတ္တဝါ၌ကဲ့သို့၊ **प्राणिसदृशे**--သတ္တဝါနှင့်တူသော အရုပ်၌၊ **स्थितत्वात्**--တည်သည်ဏိ အဖြစ်ကြောင့်၊ **स्वाङ्गम्**--သည်၊ **स्यात्**--ဏိ၊ **राजी**--အရေးအသား၊ဝါ၊ခါး၊ **राजिः**--၎င်း၊**क्तेरतु**--"ဏို"ပစ္စယာန္တပုဒ်ဖြစ်ပြုယုဂ်ကား၊**बुद्धि**--အဆိဉာဏ်ပညာ **मतिः** -ဉာဏ်ပညာ၊ဝါ၊**अलीअ**ယူ၊ ၊

၂၆၇....**धात्**--ကရဏကာရကရုဒ်ရှိသော၊**क्रीतात्**-'**क्रति**'သဒ္ဒါနောင်၌၊**स्त्रियाम्**--၌၊**ईप्**--သည်၊**स्यात्**--ဏိ၊ ၊

၂၆၇.....**धनेन**--ဥစ္စာဖြင့်၊**क्रीयतस्म**--ဝယ်ယူအပ်ပြီ၊**धनक्रीति**-ဥစ္စာဖြင့်ဝယ်ယူအပ်သော ဖိနုံး၊ ၊

၂၆၈ ...**धात्**-ကရဏကာရကရုဒ်ရှိသော၊**क्तात्**-'**क्त**'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်နောင်၌၊ **अल्पे**-ကရဏကာရဂ၊ဏိအနည်းငယ်ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်၊ **सति**-သော်၊ **स्त्रियाम्**-၌၊ **ईप्**-သည်၊ **स्यात्**-ဏိ၊ ၊သုတ်နှင့်၊ ၊

Digitized by www.mercifulsripada.com/books
From the Library of Sri Krishna Pada Mandalay

---၅၀.....घादित्येव–"ဃတ်ကြိတာတ်" ဟူသောသုတ်နှင့် အတူ ပင်လျှင်တည်း၊ ။ अम्त्रेण–အပြိုက် ကျေက်ဝါတ်မှုန့်ဖြင့်၊ लिप्यतस्म–လိမ်းကျံ အပ်ပြီ၊ अभ्रलिही–အနည်းငယ်သော အပြိုက်ကျေက်ဝတ် မှုန့်ဖြင့်လိမ်းကျံ အပ်သောခွက်၊ ။

၂၆၉....स्वाङ्गात्–မှ၊ परात्–နှောင်းသော၊ हे–ဦ၊ स्थितात्–သော၊ क्तात्–မှ၊ ङीप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၆၉.....स्वाङ्गात्–မှ၊परः–သော၊ हे–ဦ၊ स्थितात्–သော၊ यः क्तः–အကြင်"က္တ"ပစ္စည်းသည်၊ अस्ति–ရှိ၏၊ तस्मात्–ထို"က္တ"ပစ္စည်း အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ स्त्रियाम्–ဦး ङीप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။ शङ्खभिन्नी–ကွဲသောနဖူးရိုး ရှိသောမိန်းမ၊ ။

၂၇၀....अच्छन्नात् –ပုဆိုးအဝတ်စသတ်ကိုဟောသောသဒ္ဒါမှတပါး သော၊ जाते–စသတိဝါစကသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ स्त्रियाम्–ဦ၊ ङीप्–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၀.....आच्छादनजातिवर्ज्जात्–ပုဆိုးအဝတ်စသတ်ကိုဟောသော သဒ္ဒါသည်ထွေရှိအပ်သော၊ जातिवाचिनः–မှ၊ परात्–သော၊ हे–ဦ၊ स्थितात्–သော၊क्तात्–'က္တ'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊स्त्रियाम्–ဦ၊ ङीप्–သည်၊ वा –သဖြင့်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ।इक्षुभक्षिती–ကြံဝုတ်ခြင်းရှိသောမိန်းမ၊ इक्षुभक्षिता–ငင်း၊ छन्नात्तु–ပုဆိုးအဝတ် စသတ်ကိုဟောသောသဒ္ဒါ နှောင်မှကား၊ वस्त्रच्छन्ना–ဝတ်အပ်-ဆင်ခြုံး အပ်သောအဝတ်ဆင်ရှိသော မိန်းမ၊ इत्यादीसु–ဤသို့အစရှိသော်ဖြ ယုဂ်တို့၌၊ ङीप्–ဤသုတ်ဖြင့်'ဤပ်'ပစ္စည်းသက်သည်၊न स्यात्–ဖြစ်၊ ။

२७१....पत्न्याम्–မယား၊ဟူသောအနက်ကို၊ बुध्यितायाम्–သိအပ် သည်ရှိသော်၊ अपालकान्तात्–'पालक' သဒ္ဒါအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါမှတပါး သော၊ပုံဝါစက"အ"ကာရန္တသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ स्त्रियाम्–ဦ၊ ङीप–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၁.....भार्य्यायाम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ अपालकान्तात्–သော၊ पुंवाचकात्–ပုံလွှဲပြောအကာရန္တသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ ङीप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ।गोपी–နွားကျောင်းသား၊ဏီမယား၊पालकात्तु–ပြကား၊ गोपालिका–နွားကျောင်းသား၊ဏီမယား၊ ။

२७२....पत्न्याम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ ब्रह्मरुद्र-भव-सर्व्व-मृडेन्द्र-वरुणात्–'ब्रह्मन्'–သဒ္ဒါ၊ 'रुद्र' သဒ္ဒါ၊ 'भव' သဒ္ဒါ၊ 'सर्व्व' သဒ္ဒါ၊ 'मृड'

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သဒ္ဒါ၊ 'इन्द्र' သဒ္ဒါ၊ 'वरुण' သဒ္ဒါဧၚင်္ဂ၊ स्त्रियाम्–ဠီ၊ ईप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ आनङ्च–အဆုံးဝဏ္ဏအရောဠီ 'आन्' အပြုသည်လည်း၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၂ .....एभ्यः–ဤ"ဖြိ ဘူ ၆"အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ဧၚင်္ဂ၊ पत्न्यम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ स्त्रियाम्–ဠီ၊ ईप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ तेषाम्–ထို သဒ္ဒါတို့ဏီ၊ अनङ्च–သည်လည်း၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။ब्रह्माणी–ဗြဟ္မာဏလူမျိုးဏီမယား၊ ဝါ၊ ဝုဏ္ဏားဏီမယား၊ रुद्राणी–ရုဒ္ဒြနတ်သားဏီမယား၊ ။

၂၇၃....मातुलोपाध्यायक्षत्रियाचार्य्यसूर्य्यार्य्यात्–"मातुल" သဒ္ဒါ၊ 'उपाध्याय'သဒ္ဒါ၊ 'क्षत्रिय' သဒ္ဒါ၊ 'आचार्य्य'သဒ္ဒါ၊ 'सूर्य्य' သဒ္ဒါ၊ 'अर्य्य' သဒ္ဒါဧၚင်္ဂ၊ पत्न्यम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ स्त्रियाम्–ဠီ၊ ईप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ आनङ्च–သည်သည်း၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–ဏီ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇.....मातुलानी–ဦးရီးဏီမယား၊ मातुली–ငင်း၊ अन्येतु–တပါးသော ဆရာတို့သည်ကား၊ ईपमपि–"ဤပ်"ပစ္စည်းကိုလည်း၊ विकल्पयन्ति–အလျှင်းကြဉ်ကုန်ဏီ၊ तदा–ထိုဝိကပ်ကြီးသောအခါဠီ၊ मातुलेत्यादि–"မာတုလာ" စသော်ရုပ်သည်၊ भवति–ဖြစ်ဏီ၊ तद्वाशब्दः–ထိုသုတ်ဠီ "ဝ၊" သဒ္ဒါကား၊ व्यवस्थाप्यः–ထိုထိုရုပ်ကို ပိုင်းခြားတတ်သော ဝဝတ္ထိတအာနုကိုဏီ၊ आचार्य्यानी–ဆရာဏီမယား၊ अत्र–ဤပြယုဂ်ဠီ၊ णत्वम्–"ဏ" အက္ခရာဏီ၊ "ဏ"အက္ခရာဏီအဖြစ်သည်၊ न स्यात्–မဖြစ်၊ ။

२७४....वृषाकप्यग्नि-मनु-पूतक्रतु-कुसित-कुसादात्–'वृषाकपि' သဒ္ဒါ၊ 'अग्नि'သဒ္ဒါ၊ 'मनु'သဒ္ဒါ၊ 'पूतक्रतु'သဒ္ဒါ၊ 'कुसित'သဒ္ဒါ၊ 'कुसीद' သဒ္ဒါဧၚင်္ဂ၊ पत्न्यम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ ईप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ ऐङ्च–သည်သည်း၊ स्यात्–ဏီ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၄.....एभ्यः–ထိုသုတ်ဠီဆိုအပ်ပြီးသော သဒ္ဒါတို့ဧၚင်္ဂ၊ पत्न्यम्–ကို၊ बुध्यितायाम्–သော်၊ ईप्–သည်၊ स्यात्–ဏီ၊ तेषाम्–တို့ဏီ၊ ऐङ्च्–သည်လည်း၊ स्यात्–ဏီ၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။वृषाकपायी–မဟာဒေဝနတ်ဏီမယား၊ ဝါ၊ ဗိဿဏိုးနတ်ဏီမယား၊ अग्नायी–ဗိုးနတ်ဏီ မယား၊ मनायी–မနုမင်းဏီမယား၊ पूतक्रतायी–သိက္ခားမင်းဏီမယား၊ कुसितायी–ကုသိတဇနပုဂ်ိုဠ်သော်သူဏီမယား၊ कुसीदायी–ဝဇိသည်ဏီမယား၊ ။

२७५....नारी-सखी-यवानी-यवनानी-हिमान्य, रण्यानी-मनावी-पतिवत्नय, न्तर्व्वत्नी-पत्नी-भाजी-गोणी- नागी-स्थली-कुण्डी- काली-कुशी-कामुकी- घटी-

From the library of Sri Krishna Rada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

कवरी-नील्यशिश्वच:-'नारी' 'သန္ဒါ။सखी' သန္ဒါ။လ။'अशिशी'သန္ဒါတို့ကို။निपात्यन्ते-ပြီး၀ေအာင်ကုန်ဏ်။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၇၅.....एते-ဤ"နာရီ"စသောသန္ဒါတို့ကို။ निपात्यन्ते-ပြီး၀ေအာင် ကုန်ဏ်။ ။ဂုတ္တိနှက်။ ။नारी-မိန်း၊မ။ सखी-မိတ်ဆွေ၊မ။ यवानी-ကဲ့ ရဲ့.အင်သော၊မယော၁။ यवनानी-ယာ၀နတိုင်းသား၁တို့ ဂေါ်းသား၊အင်သော အာက္ခရာစာလုံး။ हिमानी-ဆီးနှင်း၊အပေါင်း။ अरण्यानी-ထောဆုပ်ကြီး။ मनावी-မနုမင်း၏မယား။ पातवत्नी-လင်ရှိမယား။अन्तर्व्वत्नी-ကိုယ်ဝန် ရှိသောမိန်း၊မ။ पत्नी-လက်ထပ်မယား။ भाजी-ကျော်လွှဲ ချက်ပြုတ် အင်သောဟင်းလျာ။ गोणी-စပါး၊စသည်ထည့်သိုရန်တောင်း။ नागी-၀ သောမိန်း၊မ။स्थली-ပြကတော့သောကုန်းမြင့်မြေပြင်။ कुण्डी-ရေထည့်ရန် ကရား။काली-မည်းနက်သောမိန်း၊မ။ कुशा-သံ၏ပေါက်ပြန်ခြင်း။၀။ဆံ ထွန်သွား။कामुकी-မေတုန်အမှုပြုလိုသောမိန်း၊မ။ घटी-အိုး၀ယ်။कवरी-ဆံပင်ကိုသိမ်းဆည်းခြင်း။၀။ကြွက်တောင်စိ။नाली-ညှိသောဆေးဆင်း ရှိသောဆေး။၀။ညှိသောမိန်း၊မ။अशिश्वी-သား၀ယ်မရှိသောမိန်း၊မ။ ။

२७६....पद्धती--शक्ती--युवत्यनड्वाही--श्वेन्येनी--हरिणी-भरिणी-रोहिणी-लोहिन्यसिक्नी-पलिक्कचा-'पद्धती'သန္ဒါ။လ။'पलिक्की'သန္ဒါတို့ကို။वा-သဖြင့်။निपात्यन्ते-ကုန်ဏ်။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၇၆..... पक्षे-"၀ါ"သန္ဒါဖြစ်သော အတ္ထိဒ္ဓိ။ पद्धतिः-ခရီး၀ယ်း။ शक्तिः-သံလျက်။ ၀ါ။လှံ။ ၀ါ။အစွယ်း၁တို့။ यूनी-မိန်း၊မဟို့။अनड्वाही-လှည်း၀နှင့်ကို ဆောင်သောနွား၊မ။ श्वेता-ပြူသောမိန်း၊မ။ एता-ပရုပ်အာ ဆင်း၊ရှိသောမိန်း၊မ။ हरिता-စိမ်းသော အဆင်း၊ရှိသောမိန်း၊မ။ भरिता-ဝါ သော အဆင်း၊ရှိသော မိန်း၊မ။ रोहिता-နီသော အဆင်း၊ရှိသော မိန်း၊မ။ လောဟိတာ-၀ှင်း။ असिता-မကြီးသေးသောမိန်း၊မ။ पलिता-ကြီးပြီးသေမိန်း၊မ။ असिक्नी-'असिक्नी'ဟူသည်။ अवृद्धा-မကြီးသေးသော မိန်း၊မပေတည်း။ पलिक्नी-ဟူသည်။ वृद्धा-အရွယ်လွန်ပြီးသော မိန်း၊မကြီးပေတည်း။ ။

२७७....मन्-संख्या-स्वस्रजादेः-'मन्' ပစ္စည်း အဆုံး၊ရှိသောသန္ဒါ။ သင်္ချာ၀ါစကသန္ဒါ။'स्वसृ'စသောသန္ဒါ။'अज'စသောသန္ဒါနှောင်၌၊ङीप्-သည်၊न स्यात्-မဖြစ်။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၇၇.....एभ्यः-ထို"မန်"ပစ္စည်းအဆုံး၊ရှိသောသန္ဒါစသည်တို့နှောင် ၌၊ ङीप्-သည်၊ न स्यात्-မဖြစ်။ ။ဂုတ္တိနှက်။ ။सीमा-အဝိုင်းအ ခြား။ पञ्च-ငါးယောက်သော မိန်း၊မတို့။ स्वसा-အမ၊ဒေါ။ माता-အဝိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

अजा–ဆိတ်မ၊**वाला**–တဆဲ့ခြောက်နှစ်ရှိယိသူယေမ်း (၁၀၃) **नेपीति**–'ဒေါ်' ဟူ၍၊ **उक्तेः**–ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ **यावती**–အကြင်မျှလောက်သော ပိန်း၊ **वह्नी**–မျှားပြားသောပိန်း၊ ။

၂၇၄....**अयुङ्रज्ज्वादेः**–'य' အက္ခရာဟူသော ဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါ၊ 'रज्जु' စသော သဒ္ဒါမှတပါးသော၊ **नृप्राणिजातेः**–လူသတ္တဝါစသော်မ ဟုတ်သော စာတ်ကိုဟောသော၊ **उतः**–'उ' အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ ဖန်ဝင်မှ၊**स्त्रियाम्**–ဒ္ဓိကီးဇာတ်–ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၀.....**नृजातेः**–လူစသော်ကိုဟောသော၊ **उकारान्तच्च**–"उ" အက္ခရာအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ ဖန်ဝင်မှငင်း၊ **अप्राणिजातेः**–သတ္တဝါမဟုတ်သော စာတ်ကိုဟောသော၊**उकारान्ताच्च**–မှငင်း၊**स्त्रियाम्**–ဒ္ဓိဇာတ်–သည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၊ **युङश्च**–"य" အက္ခရာဟူသော ဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါဖန်ဝင်မှငင်း၊ **रज्वादेश्च**–"ရဇ္ဇု"အစရှိသောသဒ္ဒါဖန်ဝင်မှငင်း၊ဇာတ်–သည်၊**न तु स्यात्**–မဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

कुरूः–ကုရုတိုင်းသူမ၊**कर्कन्धूः**–ဗီးသီး၊ **प्राणिजातेस्तु**–မှကား၊**धेनुः**–နွားမ၊**युङ्रज्ज्वादेस्तु**–မှကား၊**अभ्वर्य्युः**–ယဇုဝေဒင်ကိုသိသောပုဏ္ဏားမ **रज्जुः**–ကြိုး၊**हनुः**–ပေါ်၊ ။

၂၇၄....**वाम-लक्षण-शफ-सह-सहित-संहितोपमानात्**–'वाम' သဒ္ဒါ၊ ဃ၊ ဥပမာနဝါစကသဒ္ဒါမှ၊**परात्**–သော၊**ऊरोः**–'ऊर' သဒ္ဒါဖန်ဝင်မှ၊**स्त्रियाम्**–ဒ္ဓိကီး၊**ऊप्**–သည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၇၉ .....**वामोरूः** တင့်တယ်လှပသောပေါင်ရှိသောပိန်း၊**रम्भोरूः**–ငှက်ပျောတုံးပမာဖြောင့်ဖြစ်သောပေါင်ရှိသောပိန်း၊ ။ **लक्षणोरूः**–ကြည့်မြင်ဘွယ် မဲ့ အမှတ်ပါသောပေါင်ရှိသောပိန်း၊ **शफोरू**–နွားစသော သတ္တဝါဆိုးရွားကဲ့သို့သောပေါင်ရှိသောပိန်း၊ဝါ၊ ဇစ်သောပေါင်ရှိသောပိန်း၊ **सहोरूः**–ပေါ် လွင်ထင်ရှားသော ပေါင်ရှိသောပိန်း၊ **सहितोरूः**–ပွါးစိုးခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ပေါင်ရှိသောပိန်း၊**संहितोरूः**–ဇစ် စပ်သောပေါင်ရှိသောပိန်း၊ ။

၂၈၀....**तन्वादेः**–'तनु' စသောသဒ္ဒါဖန်ဝင်မှ၊**स्त्रियाम्**–ဒ္ဓိဇာတ်–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၀၀.....**तनूः**–ကိုယ်ကာယ၊**तनुः**–ငင်း၊**चञ्चूः**–ဌက်နှုတ်သီး၊**चञ्चुः**–ငင်း၊ ။

स्त्रीत्यपादः–ဈဏ္ဍိထိဂ်ဓောတက-ပစ္စည်းကိုဆိုရာအဝိုင်းသည်၊

इति–ဤထွင်ဖုံးခါးပါတ်အပြီးသတ်ပြီ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

२-य पादः ।

၂.....ခုမြောက်ဖြစ်သောအဝိုင်း၊

कारकम् (क)

ကာရက-ခြောက်ပါး၊ ။

၃၈၃ ....स्यर्थसम्बुद्धयुक्तार्थे–လိင်အနက်၊ အာလုပ်အနက်၊ ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့သည် ပြောအပ်သောအနက်ရှိသော၊ ခြောက်ပါးသောကာရက သည်၊ सति–ရှိသော်၊ यि–'ယိ' မည်သော ပထမာဝိဘတ် သက်သည်၊ स्यात्–ဖြစ်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။ *

၂၀၁.....ले:–လိင်၏၊ अर्थे–အနက်သည်ရင်း၊ सम्बोधने च–အာလုပ် သည်ရင်း၊ ये–ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့သည်၊ उक्तार्थे–ပြောအပ်သောအနက်ရှိ

☞ ဘဂုက်ကာက်ခေါ် အမှာသင်္ကေတဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သား လျက်ထားသော၊ အမှာအထား၀ိနှစ်ယစကား၀တ္ထုကို၊ ရွှေရေးဆောင်ဆ ရာတော်ဘုရားကြီး၏၊ အမှာအထား၀ိနှစ်ယစကား၀တ္ထုဟူ၍၊ နှလုံးပိုက် တော်မူကြပါကုန်၊ ။

{ ဤအရာနှိုက်၊ သောတုဇနတို့ဉာဏ်ဝင်စေခြင်းအကျိုးငှါ၊ ငိုကာတို့နှိုက် ထားသော ခက်ရာခက်ဆစ်ဖြစ်သော အချို့အဝက်သော စကားရင်းရုပ်ကို၊ သက္ကဋဘာသာမှပြောင်းသင့်သောအရာနှိုက်၊ မဂဓဘာသာဖြင့်ပြောင်း၍၊ မပြောင်း သင့်သောအရာနှိုက်၊ သက္ကဋဘာသာအတိုင်းထား၍၊ အမြဲက်မှုပြုဦးစေ့၊ }

* { လိင်္ဂသအဓိပ္ပာယ်မှာဝန္ဒနေပစ္စယေဟိကထိတဇ္ဇော ကာရကေ စသတိပထမာသိယာတဿော၊ ဟူ၍"ဂိရိသစ္ဆိ" ဆရာဝိနှံအပ်သည် နှင့်အညီ၊ လိင်အနက် သည်ရင်း၊ အာလုပ် အနက်သည်ရင်း၊ ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့သည်ပြောအပ်သောအနက်ရှိသော ကာရကခြောက်ပါးသည်ရင်း၊ ရှိခဲ့သော်၊ ပထမာ ဝိဘတ်သဲ့ဖြစ်၏၊ သက်အင်္ဂါ ဟုဆိုသော အရာနှိုက်၊ လိင်အနက်ကို၊

သွားထွာဒဗ္ဗဉ္စလိင်္ဂံ၊ သဒ္ဒိုကမ္မာဒိဇေဝစ၊
အဓိပဒဉ္စဝလိင်္ဂသ္မာ၊ တာယောကေသဉ္စိဒဂ္ဂိမာ၊ ။ဟုဆိုအပ်၏၊ အနက်ကား၊ ။သွားထွာ၊ သကတ်အနက်သည်ရင်း၊ ဒဗ္ဗဉ္စ ဖြစ်သည်ရင်း၊ လိင်္ဂံ၊ လိင်သည်ရင်း၊ သဒ္ဒိုကမ္မာဒိဇေဝစ၊ကံ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သော၊ ကဲ ච—ကာရက ဗြောက်ပါးသည်ငင်း၊ सति—သော်၊ श्री—သည်၊ स्यात्—၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ।क्रूरा:—ဗိသကိုးနတ်၊ श्री—လက္ခ္မီနှင့် တဲ့ဘိုး၊ ज्ञानात्—အသိဉာဏ်ပညာ၊ हे विप्रा!—အိုဗိသကိုးနတ်၊ ।आर्य—ပူဇော်အပ်သော၊ सर्व:—မဟာဒေဝနတ်၊ जीवन:—အသက်ရှည်ကြောင်း

အစရှိသောကာရကဗြောက်ပါးသည်သာလျှင်ငင်း၊ အမိပဋ္ဌေဝဏ်ပါးတို့သည်သာလျှင်၊ လိင်္ဂဖြာလိင်၏အနက်တို့သည်းဆိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊ ကောသဋ္ဌိအသျှိသောဆရာတို့၏၊ မတော၊ အယူဒ္ဒါ၊ အဂ္ဂိမာ၊ အစရှိကုန်သော၊ တယော၊ သုံးပါး၊ သောသကတ်, ဖြင့်, တို့သည်၊ လိင်္ဂဖြာ၊ တို့သည်၊ ဆိယုံ၊ ကုန်၏၊ ၊ထိုသို့ဖြအပ်သော၊ လိင်္ဂဖြာငါးပါးတို့တွင်၊ ကမ္မာဗိကာရကန္ဒိက်သာမည်အားဖြင့်မယူသင့်၊ ဝိသေသအားဖြင့် ယူအပ်၏၊ ဟုဖြခြင်းငှါ၊ ၊ကံဆိုယခု လိင်္ဂဖြာတို့ရှိတွင် ကမ္မာဗျတ္တိဖြာနိဝဏ္ဏတော၊ ကဒါဇဝလိင်္ဂမှာ ပထမာသိယာ၊ အညထာကဏ္ဍိသရာမိတျာဒိသုပိပထမာပတ္တိတော၊ ဟုမိန့်အပ်၏၊ ၊အနက်ကား၊ ၊ကိဉ္စ၊ အာဘယ်သို့သျှင်၊ ဥစ္စတေ၊ ဆိုအပ်သနည်း၊ ယဒါ၊ အကြောင်းအခါ၌၊ လိင်္ဂဖြာတိရိတ္ထတမ္မာဒ္ဓဖြာ၊ လိင်၏ အနက်ထက်ဝိုလွန်သောကံအစရှိသောအနက်ကို၊ နဝိဂဏ္ဍတော၊ မဟာအပ်၊ တဒါဇဝ၊ ထိုအခါ၌ကိသာလျှင်၊ လိင်္ဂမှာ၊ လိင်နှင့်မှ၊ ပထမာ၊ သည်၊ သိယာ၊ ၏၊ အညထာ၊ တပါးသောအဖြားအားဖြင့်၊ အဖြေ၊ အနက်ကို၊ ဂဏှမာနေ၊ ယူအပ်သည်ရှိသော်၊ ကတ္တာ၊ ဗိသကိုးနတ်မင်းကို၊ သရာမိ၊ အောက်မေ့၏၊ ဇ္ဇတျာဒိသုပိ၊ ဤသို့သောကံအစရှိသည်တို့နှင့်လည်း၊ ပထမာပတ္တိတော၊ ပထမာဝိဘတ်ရောက်ရာသောကြောင့်တည်း၊ ၊

လိင်္ဂကိုဖြရာတို့၌၊ သမာနဝါဒဒွိဂါ:ပါး၊ ကေစိဝါဒဒွိသုံးပါးဟုအယူကွဲဖြားရာတို့ကိုညှိနှိုင်း၍ဖြဦးအံ့၊ သကတ်, ဖြင့်, လိင်သုံးပါးတို့တွင်၊ ဖြင့်၏ ဖြားခြင်းကြောင့်၊ ဖြင့်အဖြားကိုစွဲ၍၊ ၎ကဝစ်, နှိဝစ်, ဗဟုဝစ်အားဖြင့် သရ်ျာသည် သုံးပါးဖြားတို့၊ ကမ္မာဒိ ကာရက သည်လည်း၊ “ဒဗ္ဗသကရောတျာတံ၊ သာမတ္ထျ သတ္ထံတာယတု၊” ဟူ၍ ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဖြင့်၏ စွမ်းနိုင်သည်တို့အဖြစ်ထည်းဟူသော သတ္တိအဖြားကိုစွဲ၍၊ ခြောက်ပါးဖြား၏ သိုသို့သရ်ျာကာရကဖြားသော အဆိုကိုအထူးကိုရည်၍၊ သမာနဝါဒဒွိ လိင်္ဂဂါ:ပါးဖြစ်သတည်း၊ ကေစိဝါဒဒွိသရ်ျာကာရကနှစ်ပါးသည်၊ ဖြင့်ဒွိပါဝင်ပြီးဖြစ်၍၊ လိင်္ဂသုံးပါးသာဖြစ်သတည်း။ ဤဆိုညှိနှိုင်း၍ယူရာ၏၊ ။ထိုသို့ညှိနှိုင်း၍ယူအပ်သောကြောင့်၊ ဝိဓိသစ္ဆိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay.
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဖြစ်သော၊ **सन्तः**–မဟာဒေဝ နှတ်၊ **पाता**–စောင့်ရှောက် တတ် သော၊ **सन्तः**–မဟာဒေဝနှတ်၊ **दानीयः**–ပေးကမ်းလှူဒါန်းရာဖြစ်သော၊ **सन्तः**–မဟာဒေဝနှတ်၊ **प्रभवः**–အမွန်ပထမအစဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ **सन्तः**–၎င်း၊ **लयः**–ပုံးအောင်းမှိုဝှိုရာဖြစ်သော၊ **सन्तः**–၎င်း၊ ။

တနည်းကား၊ ။**सन्तः**–မဟာဒေဝနှတ်ကို၊ **अच्युतः**–ပူဇော်အပ်၏၊ **सन्तः**–မဟာဒေဝ နှတ်ဖြင့်၊ **जीवनः**–အသက် ရှည်၏၊ **सन्तः**–သည်၊ **पाता**–စောင့်ရှောက် တတ်၏၊ **सन्तः**–အား၊ **दानीयः**–ပေးသ့ဩ အပ်၏၊ **सन्तः**–မှ၊ **प्रभवः**–လက်မွန်အစ ပထမဖြစ်၏၊ **सन्तः**–နှိုက်၊ **लयः**–မှိုဝှိုပုံးအောင်း၏၊ ။

ဆရာသည်လည်း၊ကစ်ဝါဒကိုမပယ်ဖျက်မူ၍၊ "လျင်ထွေသပဉ္စမာတိဓာဝါ"ဟူ၍မိန့်အပ်၏၊ ။

သမ္မောဓနအာဂုနှိုက်၊ အာလုပ်သည့် သဇ်ဝဓာလုပ်,အဇ်ဝဓာလုပ်အား၊ဖြင့်နှစ်ပါး၊အဖြာ၊ရှိ၏၊ ထိုတွင်၊ သဇ်ဝဓာလုပ်သည် မရဏာလုပ်မည်၏၊ အဇ်ဝဓာလုပ်သည် ဥပစာလုပ်မည်၏၊ ထိုကြောင့်၊"ဟရဏ္ဍဟောလတေဟောဟလဏ္ဍတျာဒေါအစေတနေတုဥပစာရော" ဟုမိန့်အပ်၏၊ ။ဟရဏ္ဍ၊ အိုသစ်ပင်၊ ဟောလတေ၊ အိုနွယ်၊ ဟောဟလ၊အိုသစ်သီး၊ဏ္ဍတျာဒေါ၊ဤသို့အစရှိသော၊အစေတနေတု၊စိတ်မရှိသောအာလုပ်နှိုက်ကား၊ ဥပစာရော၊မရှုမရ၊ဥပစာရသည်၊ ဟောတိ၊၏၊ ။ဤသို့အာလုပ်သည်လိုင်သုံးပါး၌သာရကောင်းဖြစ်ကောင်း၏၊ အလိုင်တို့၌မရကောင်းမဖြစ်ကောင်းဟူလို၊ ။

သခ်္ခါသဒ္ဒါပရိမာနသဒ္ဒါနှစ်ပါး၌၊ ဝိဘတ်သက်ရ ပုံထူးခြားခြင်းကိုပြုခြင်းငှါ၊ နဂ္ဂဒါသဆရာသည်၊ ။ဧဝံကောဒိသဒ္ဒေါယဒါသခ်္ယော၀ါစီ၊တဒါစဒ္ဒါဒိနာသမာနာဓိကရဏောသိယာ၊ တတြလိင်္ဂထြပထမာ၊ ဧကောစာသဒ္ဒေါဇ္ဈတျာဒိ၊ ယဒါတုသခ်္ယာမတ္တော၀ါစီ၊ တဒါစာနုဿဝဧကောဇ္ဈတျာဒေါသမ္ဘန္ဓဆဒ္ဓါ၊ ဧ၀ဉ္စပတ္ထာဒိသဒ္ဒေါယဒါပရိမေယျော၀ါစီ၊တဒါဝိဟိအာဒိနာသမာနာဓိကရဏောသိယာ၊တတြလိင်္ဂထြပထမာ၊ယထာပးထွာဝိဟိဇ္ဈတျာဒိ၊ယဒါတုပရိမာဏမတ္တော၀ါစီ၊ တဒါဝိဟိနောပထွာဇ္ဈတျာဒေါသမ္ဘန္ဓဆဒ္ဓါ၊ ဟု-မိန့်အပ်၏၊ ။အနက်လွယ်၏၊ ။စာနုဿဧကော၊ ဝိဟိနောပထွာ,ဟူသောနှစ်ပုဒ်တို့တွင်၊ ဧကော,ပထွာဟူသော ဝိသေသျသမ္ဘန္ဓိနှစ်ပုဒ်နှိုက်၊ အစဉ်အတိုင်း၊ သခ်္ယာအနက်၊ပရိမာဏအနက်တို့နှိုက်၊ပထမာဝိဘတ်သက်အပ်၏၊ ထိုကြောင့်၊ပါဏိနိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၈၃....कर्म्मक्रियाविशेषणाभिनिविशाधिशाङ् स्थासन्वध्युपावस-ङम्- ကတ္တားဇ်ီ ဗျာပါရဖြင့်ပြီးစေအပ်သော ကာရက၊ ကြိယာဇ်ီ ဝိသေသန၊ **'अभि-नि'** ဂ္ဂုဏ်ရှိသော **'विश्'** ဓာတ်၊ **'अधि'** ဂ္ဂုဏ်ရှိသော **'शीङ्'** ဓာတ်၊ **'अधि'** ဂ္ဂုဏ်ရှိသော **'स्था'** ဓာတ်၊ **'अधि'** ဂ္ဂုဏ်ရှိသော **'आस्'** ဓာတ်၊ **'अनु-अधि-उप-आङ्'** ဂ္ဂုဏ်ရှိသော **'वस्'** ဓာတ်တို့ဇ်ီ အာဓာရသည်၊ **ङम्**–**'ङ'** အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ "ကံ"ဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–ဖြ်၊

ဗျာကရဏ်းကျမ်းဦးက်၊ "ပါတိပဒိကတ္ထလိင်္ဂပရိမာဏဝစနမတ္တေ ပထမာ "ဟုမိန့်အင်ဇ်ီ။ ။

ဤမူလသုတ်ဇ်ီဂုတ္တိဦးက်၊ကျမ်းပြုဝေါပဒေဝဆရာသည်၊**'त्यैरुक्तार्थे कर्त्तरि सति'** ဟုဘွင့်ဆိုပြီးဃျင်၊ကိတ်ဥဒါဟရဏ်တပါ်းတည်းကိုသာရုံလင်္ဂါထုတ်ပြသောကြောင့်၊ ကိတ်ဝါစက တပါ်းတည်းဇ်ီ သာ ဟောအပ်သေးကာရကဝစ္စဟု ယူသင့်ငြားသော်လည်း၊ **'त्यैन'** ဟု ဂေဂုစ်နှင့်မဆိုမူ၍၊ **'त्यैः'** ဟု ဗဟုဂုစ်နှင့်ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကိတ်ဝါစကတပါ်းကိုသာမယူသင့်၊ ဝါစကကြီးလေးပါ်းလုံးကိုပင်ယူသင့်ဇ်ီ၊ ထိုကြောင့်ဒုဂ္ဂဒါသဠိကာဦးက်၊ "ဝါတ္တိကေအာချာတကိတတ္ထိတ သမာသေတိအာဘိကိတေဒုတိယာဒယောနဘဝန္တိတိ" ဟုဆိုအပ်ဇ်ီ၊ ။ဝါတ္တိကေးဝဂုဏ်စိဆရောစိရင်အပ်သော ဝါတ္တိကဗျာကရဏ်းကျမ်းဠ်၊ အာချာတကိတတ္ထိတသမာသေတိ၊ တ္ထိသည်၊ အာဘိတိတေး၊ ဟောအပ်သောသောအကြ်ဦးက်။ဒုတိယာဒယော၊ ဒုတိယာစသောဝိဘာတ်တို့သည်၊ နဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၊ ဇ္ဇတိ၊ သို့၊အာဟ၊ပြု၊ ၊ထိုသို့ယူသင့်ရာဦးက်၊ အာချာတ်ကိတ်နှစ်ပါ်းတို့သည်၊ "ကေသတိ" ဟူ၍ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊ ပဌကတ္ထ, တိကတ္ထ ဠ် တည်သော ကာရကသတ္ထိ ကိုသာဟောကုန်ဇ်ီ၊သမာသ်တဒ္ဓိတ်တို့သည်ကား၊ ခြောက်ပါ်းသောကာရကသတ္ထိနှင့်တကွ သမ္ဗန်သတ္ထိကိုလည်းဟောကုန်ဇ်ီ၊ ထိုကြောင့်၊ ဆိန္နော ဟတ္ထောယသဿတိဆိန္နဟတ္ထော၊ ဟူသောသမ္ဗန္ဓဝါစကသမာသ်၊ ဝိဏာဆိပ်ံအသောတိဝေဏိကော၊ ဟူသောသမ္ဗန္ဓဝါစကတဒ္ဓိတ် တို့ကိုလည်းယူအပ်ကုန်ဇ်ီ၊ ဤသုတ်နှိုက်၊ **'त्यैः'** ဟူ၍ဆိုခြင်းကို ဥပလက္ခဏာနည်းဟုမှတ်ယူရာဇ်ီ၊ ဥပလက္ခဏတဇ္ဇအား ဖြင့်ပစ္စည်း ဟောမဟုတ်သောသမာသ်ဝါစကကိုယူရာဇ်ီ၊ **'कै'** ဟူ၍ဆိုခြင်းကို၊ သမ္ဗန်နှင့်တကွကာရကကိုယူရခြင်းကြောင့်၊ ယောဘူယျနည်းဟုမှတ်ရာဇ်ီ၊ အပွက်အား ဖြင့်၊သမ္ဗန္ဓဝါစကဖြစ်သော သမာသ်တဒ္ဓိတ်တို့ကိုလည်းယူရသော

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

तत्रच–ထို'ဒ'မည်သောကံအနက်နှိုက်လည်း၊ **द्वी**–'ဒွိ'မည်သောဒုတိယာဝိဘတ်သက်သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊ *

၊ ..... **कार्य्यश्च**–ကတ္တား၏ ဗျာပါရဖြင့် ပြီးစေအပ်သော ကာရကသည်ဝင်း၊ **क्रियाविशेषणञ्च**– ကြိယာ၏ ဝိသေသန သည်ဝင်း၊ **अभि-नि-विशादेः**–အဘိ-နိ-ဝေ့း၌သော "ဝိဒ်" ဓာတ်စသည်၏၊ **ङञ्च**–အာဓာရသည်ဝင်း၊ **दसंज्ञम्**–သည်၊ ဝါ၊ ကံဟူသောအမည်ရှိသည်၊ **स्यात्**–၏၊ **तत्रच**–နှိုက်လည်း၊ **द्वी**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

सत्–သူတော်ကောင်းသည်၊ **परान्**–တရားတို့နှိုက်၊ ဝါ၊ တရားတို့သို့၊ **अभिनिविश्य**–ဝေ့းရှုသက်ဝင်၍၊ **रामम्**–ရာမမင်းကို၊ **सानदम्**–နှစ်သက်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ **नमति**–ရှိခိုးခြင်းကိုပြု၏။ ဝါ၊ **सानन्दम्**–နှစ်သက်ခြင်းနှင့်တကွ၊ **नमति**–ရှိခိုး၏၊ **यः**–အကြင်သို့ သင်္ဘောရှိသော၊ **श्रीशः**–ဗိသ္ဏုကို၊ နတ်သည်၊ **अब्धिम्**–သမုဒ္ဒရာနှိုက်၊ **अधिष्ठितः**–တည်ဆည်ဖြစ်၍၊ **अहिम्**–မြွေဝါးထက်နှိုက်၊ **अधिशेते**–အိပ်၏၊ **घोषम्**–နွားကျောင်းသား၌နှိုက်၊ **अध्यास्य**–နေထိုင်ပြီး၍၊ **मथुराम्**–မထုရာပြည်၊ **अनूप्य**–နွားကျောင်းသား၌မှ ထောက်နောက်တဖန် နေထိုင်ခြင်းပြုပြီး၍၊ **द्वारकाम्**–ဒွါရကာ မြို့နှိုက်၊ **अध्युषितः**–စိုးအုပ်နေထိုင်တော်မူလေ၏၊ **च**–ထိုနည်းအတူ၊ **विष्णुरूपम्**–ဝေကုဏ္ဌမြို့နှိုက်၊ **उपावसत्**–ဆည်းကပ်နေထိုင်လေပြီ၊ **सः**–ထိုဗိသ္ဏုကိုးနတ်သည်၊ **नः**–ငါတို့၏၊ **हित्**–ဗိတ်နှံလုံးနှိုက်၊ **आवसतात्**–အမြဲတည်နေတော်မူပါလော၊ ၊

ကြောင့်တည်း၊ ၊ဤမှတပါးထူးခြားဆန်းကြယ်၊ အသွယ်သွယ်သော၊ မှတ်ဘွယ်ဥဿုံ၊ အလုံးစုံသောအဓိပ္ပါယ်ဘို့ကို၊ ဦးကာမှာကြည့်ရှု၍၊ ယူရာ၏၊ နောက်နောက်၌လည်း၊ အကျဉ်းမျှသာ၊ ခက်ရာခက်ဆစ် ရမျှားဌိ၊ မှာထားဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ပြုပေအုံ၊ ၊ဤကားစကားချုပ်၊ ၊ }

* { ကြိယာတေယံတံကမ္မံ၊ကရောတိသနိဒိသကြိယာဝါစကသာဝဏောကတ္တုဗျာပါရေတိယံသာဓျံတတံကမ္မံ၊ ၊ဂိရိသစန္ဒြိဆရာ၊ ၊ ဤနှိုက်၊ကရဓာတ်၏အလုံးစုံသောကြိယာကိုပောထတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တုဗျာပါရတို့သည်၊ အကြင်ကာရကကိုပြုအပ်ပြီးစေအပ်၏၊ထိုကာရကသည်ကံမည်၏၊ ကတ္တုကာရကသည် ကမ္မကာရကကို ပြုအင်ပြီးစေအပ်၏။ ထိုကြောင့်၊ ကမ္မကာရကကို ကတ္တုကာရက၏ အကျိုးဟုဆိုခြင်းငှါ ထိုက်၏၊ ၊ပဉ္စနှာဘ ဆရာကား၊ ၊ကြိယာဗျာပ္ယံ ကမ္မံ၊ဟူဆို၏၊ ဤအလိုသော်၊ကတ္တုဗျာပါရကြိယာသည်၊အထူးသဖြင့်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ရောက်အပ်စပ်အပ်သောကာရကသည်ကံမည်၏၊ ထိုကြောင့်၊ ကံသည်ကတ္တုဗျာပါရကြိယာနှင့်စပ်၍ဖြစ်၏ဟုဆိုခြင်းငှါထိုက်၏၊ ။အပရေဆရာကား။ ။ကြိယာအညဖလသာလိဘာဝေါ ကမ္မတာ၊ဟုဆို၏၊ ဤအလိုသော်၊ကတ္တုဗျာပါရကြိယာ၏ တည်ရာ၏အဖြစ်သည်ကံ၏အဖြစ်မည်၏၊ထိုကြောင့်၊ကတ္တုဗျာပါရကြိယာကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဗျာပါရအာကျိုးကြိယာသည်ဖြစ်၏၊ ဤအာကျိုးကြိယာ၏တည်ရာသတ္တိဆည်းကပ်မှသတ္ထိမည်ဟု ဆိုခြင်းငှါထိုက်၏ဟူလို၊ ။ဤဆရာသုံးဦးတို့ဆည်းကျမ်းပြုဆရာခြည်းဖြစ်ကြ၍မိမိဆုံးဖြတ်ကြသော အနှက်သဘောသည် အဆင့်ယုတ္ထိရှိကြသည်ချည်းဖြစ်၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ တတိယဆရာ၏ဝါဒကို၊ယုတ္တိတရှိပေစွဟူထင်မိပေ၏၊ ။

ထိုမှတပါး၊ ကြိယာဝိသေသနဟူသည်ကား၊ သာမညဖြစ်သောကြိယာဝိသေသျကိုအထူးပြုတတ်သောသဘောတည်း၊ သာမညဖြစ်သောကြိယာဝိသေသျဟူသည်ကား၊ဓာတ်နှက်တည်း။ ထိုဓာတ်နှက်၏လည်းသန္ဓါ၏အဖြစ်မရှိသောကြောင့်၊ လိင်သညာ၏မရှိခြင်းသည်ဖြစ်၏၊ ထိုကြောင့်၊ ပုလ္လိင်အစရှိသောလိင်သည်ဂုဏ်း၊ ကတ္တုဗျာပါရသည် ပြီးစေအပ်သောကံသည်ဂုဏ်း၊သဉ်္ဇာသည်ဂုဏ်း၊မဖြစ်သင့်သည်သာလျှင်တည်း၊ ထိုကြောင့်သာသျှင်၊ထိုကြိယာဝိသေသျကိုအထူးပြုတတ်သော ဝိသေန၏လိင်၏လည်း၊ လိင်သဉ်္ဇာတို့နှိုက်ခြဲခြင်း၏မရှိခြင်းနှိုက် သာမည၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နပုလ္လိင်၏အဖြစ်သည်ဂုဏ်း။ ရှေးဦးစွာကြိယာဝိသေသျန္ဒကတ်၍တည်ခြင်းကိုစွန့်သဖြင့်၊ များသောပမာဏာ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝစ်အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်သည်ဂုဏ်း ဖြစ်၏၊ ထိုကြောင့်၊ ပညာရှိတို့သည် ဂါထာကိုကောင်းစွာ ရွတ်ကြကုန်၏၊ ပညာရှိသည်ဂါထာတို့ကိုကောင်းစွာရွတ်အပ်ကုန်၏၊ဤသို့အစရှိသည်နှိုက်၊ ကတ္တားဂုဏ်း၊ကံ၏ဂုဏ်း၊ များသည်၏အဖြစ်ရှိငြားသော်လည်း၊ ကြိယာဝိသေန၏တခုတည်း၏အဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုကြောင့်၊ ဤသို့သောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုရည်၍၊ ဒုဂ္ဂဒါသဆရာသည်၊ ။ကြိယာယဝိသေသနံ ကြိယာဝိသေသနံ၊ ကြိယာဝေတ္တေတ္တာ၊ တသစသန္ဓတ္တာ ဘာဝတောလိင်သညာဘာဝေါ၊ပုလ္လိင်ါဒိကာရိယံသဉ်္ဇာစနသမ္ဘဝတိယေဝ၊ တထောစဟဗ္ဗိ သေသနသ လိင်သာဝိ လိင်သဉ်္ဇာနံနိယမာဘာဝေ သာမညဘာဝတောနပုံသကတ္တံ၊ ပထမောပဋ္ဌိတပရိစ္ဆေဒမာဏာ ဘာဝတောစဧကဝစနန္တံ၊ ထေနကဝုယျာသိလောကံသာရပ္ပဋိ၊ ကဝိနာဆိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၈၃....**अदैः** – အကမ္ဘက ဓာတ်တို့နှင့်။ **योगे** – ယှဉ်ရာနိုက်၎င်း။ **देशाध्वकालभावम्**—ဒေသ-အဓွန့်-ကာလ ဝါစက သဒ္ဒါ-ကြိယာသည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **इम्**–"ဗ"မည်သည်၊ ဝါ။ကံမည်သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၀၃.....**अदैः**–အကမ္ဘကဖြစ်ကုန်သော၊ **धातुभिः**–ဓာတ်တို့နှင့်၊ **योगे**–နိုက်၊ **एते**–၌"ဒေသ-အဓွန့်"စသည်တို့သည်၊ **द्वितीया**–ကုန်သည်၊**वा**–သဖြင့်၊ **स्युः**–ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။**रामः**–ရာမမင်းသည်၊ **नदीश्च**–မြစ်၏ကမ်းတို့နိုက်၎င်း၊ **वसेच्च**–တောတို့နိုက်၎င်း၊**उषित्वा**–နေထိုင်ပြီး

လောကာသာရုပဒ္ဒိယင်္ကန့်ကွက်ချာဒေါကတ္တုကမ္မုနောဝါဗဟုတ္တောပိ ကြိယာဝိသေသနသဒ္ဒကတ္တာမေဝ၊ ဟုမိန့်အင်္ဂ၏။ ။အနုက်မှာသိလောက်ထန်ပြီ၊ ။စကားချင်း ။ }

{ **अध्वन्**-ကာလ,ပဏာမကိုအဖြက်မှုပြဉီးအံ့၊ ကိုကြ်ုသဒ္ဒါသည်၊အတောင်၌၎င်း၊အထွာ၌၎င်း၊ ဖြစ်၍အတောင်လေးရာသည် "နှလွ" တခုဖြစ်၏၊ ဓနုတထောင်သည့်"တကောသ"ဖြစ်၏၊ ကောသနှစ်ခုအပေါင်းသည်"ဂဗူတ"တခုဖြစ်၏၊ဂဗူတနှစ်ခုအပေါင်းကို"တယူဇနာ"ဟူ၍သိကြကုန်၏၊ကာလအတိုင်းအရှည်ကိုလည်း၊ ခဏ,နာရီ,မုဟုတ်,ပတိုရ်,နေ့,ညည့်,ပက္ခ,လ,နှစ်, ဟုသိကြကုန်၏၊ ။ထိုကြောင့်၊ ဒုဂ္ဂဒါသဆရာသည်၊ ။ကိုကြ်ုဟာတ္တောပိတတ္ထိယဉ္စ နလွောကိုကြ်ု စတုသတံ၊ စတုဟာတ္တောဓနု၊ တသသဟာသဲကောသောဉ္စတေ၊ ကောသဒွိယန္တုဂဗူတိ၊တံဒွိယံယောဇနံဝိဒူတိ။ ကာလောနကဒယ္ဆာမုဟုတ္တပဟာဒုဒိနုရတ္တိပက္ခမာသသံဝစ္ဆရာဒိ၊ ဟုမိန့်အင်္ဂ၏။ ။အနုက်သိသာပြီ၊ ။စကားချုပ်၊ ။ }

၌**अद्वानम्**နိုက်ကျမ်းဆရောတို့ဆုံးဖြတ်ပုံကိုအဖြက်မှုပြဉီးအံ့၊ ။သဗ္ဗေဟိသကမ္မကေဟိ အကမ္မကေဟိစဓါတု ဘိယောဂဝ ကြိယာဝိန္တောဒါဘာဝေဝမျှမာနေအဓွကာလဘာဝါနိစ္စံကမ္မသညာသိယျုံ၊ အထွသဒ္ဒိယံ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၍**အဒုး**–နေ့ပတ်လုံးငင်း၊ ဝါ၊နေ့အခါ၌ကင်းငင်း၊ **ကိုးရှိ**–ညည့်ပတ်လုံးငင်း၊ ဝါ၊ညည့်အခါ၌ကင်းငင်း၊ **ကြောသာန်**–တကောသအတိုင်းအရှည်ရှိသော်ခြင်း တို့တိုင်တိုင်၊ ဝါ၊ခြင်းတို့၌ကင်းငင်း၊ **ကလေဗု**–နလွ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ခြင်းတို့၌ကင်းငင်း၊ **ချက္ကမိတ္ထာ**–ဤမြထိုမှသည့်လည်သွားလာ၍၊ **ပြိယာနိုတိမ်**–ချစ်ခင်ရုံမက်၊ နှစ်သက်အပ်သောသိတာမင်းသွီးကိုဆောင်ယူသောအရာ၌ကင်းငင်း၊ ဝါ၊ဆောင်ယူခြင်း၌ကင်းငင်း၊ **ရဿောဒယေ**–ရာဝဏာစသောဘီလူးတို့ကိုညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း၌ကင်းငင်း၊ **ဿိတး**–တည်လေပြီ၊ ။

၂၈၄....**သဗ္ဗေး**–အလုံးစုံသောသကမ္မက, အကမ္မကဓါတ်တို့နှင့်၊ **ယောဂေ**–ယှဉ်ရာ၌ကို၊ **ဧဿာသော်**–ပျံ့နှံ့ခြင်းကို။ ဝါ၊ကြွေယာ၏မဖြတ် ဖြစ်ခြင်းကို၊ **ဂမ်ယမာနေ**–သိအပ်သည်ရှိသော်၊ **သဒါ**–အမြဲ၊ **အဗ္ဘာဒိ**–အဓွန့်ဝါစက စသောသဒ္ဒါသည်း**ဒံ**–'ဒ' အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ကံအမည်ရှိသည်။ **ဿာတ်**–၏၊ **သိဒ္ဓေတ္ထ**–အကျိုးပလပြီးလတ်သည်ရှိသော်ကား၊ **ဓံ**–'ဓ' အမည်ရှိသည်၊ ဝါ၊ကရိယာဆိုးအမည်ရှိသည်၊ **ဿာတ်**–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၂၀၄.....**သဗ္ဗေး**–ကုန်သော၊ **ဓာတုမိး**–သကမ္မက၊အကမ္မက ဓာတ်တို့နှင့်၊ **ယောဂေ**–နှိုက်။ **အတ္တန္တသံယောဂေ**–ကြွေယာ၏မဖြတ်ဖြစ်သော ယှဉ်ခြင်းကို၊ **ဂမ်ယမာနေ**–သော်၊ **အဗ္ဘာဒယး**–တို့သည်၊ **နိတ္တယမ်**–အမြဲ၊ **ဒသဒ္ဒါး**–ကုန်သည်၊ **ဿုး**–ကုန်၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

ကုဿး–ဗိသဏိုးနှတ်သည်၊{**အဿိဒ္ဓ**–နှိုက်စဝ်ထေ}၊ဝါ၊ဗိသဏိုးနှတ်ကို၊ **မုတ္တိယေး**–ဆည်းကပ်သောသူအပေါင်းတို့သည်။ **ကြောသမ်**–တကောသအတိုင်းအရှည်ရှိသော ခြင်းတိုင်တိုင်၊ **အန္ဒိတး**–နောက်သို့ မဖြတ်လိုက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ **ဗာသော်**–နှစ်လတို့ပတ်လုံး၊ **ဂုရုဘူဒေ**–ဆရာ၏အိမ်နှိုက်၊ **ဿိတး**–တည်နေ၍၊ **ဂုရုပဒေသမ်**–ဆရာ၏အဆုံးအမ ဩဝါဒပေးသည့်အတိုင်း၊ **နိဋ္ဌတး**–စင်စစ်ရွက်ဆောင် အားထုတ်သည်ဖြစ်၍၊ **မာဗျာမ်**–နှစ်လခြင်းတို့ဖြင့်၊ **ဒါဒ္ဓယမ်**–စကားဖြင့်ပြီးသော သဘောရှိသော **ကျမ်းဝန်**အပေါင်းကို၊ **အဿိဒ္ဓ**–ရွတ်ဘတ်သင်ယူလေပြီ၊ ။

၏ဟုမှတ်ရာ၏၊ ၊ဗလမတ္တိယံကြွေယာပရိသမတ္တိအပဝဂ္ဂါ၊ ဟူ၍ပဒ္ဓနာဘဆရာဆိုအပ်သောစကား၌အညီ၊ အကျိုးသို့ရောက်ခြင်းနှိုက်ကြွေယာ၏ပြီးဆုံးခြင်းသည် ကြွေယာပဝဂ္ဂဖြစ်၏၊ ၊ဤဆရာ သုံးဦးတို့ ဆုံးဖြတ်အပ်သော အဆုံးအဖြတ်များသည်၊ သင့်သည်ချည်း ဖြစ်၏၊ ထိုကြောင့်၊ဤကာဆရာသည်တရုံထသောအဆုံးအဖြတ်ကို မပယ်ဖျက်မူ၍၊သတိယန္တုကရဏသည္ဘာသိယုံတိအစ်ထွေ၊ဟုမိန့်အပ်၏၊ ၊တု၊အ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

တန်ည်းကား၊ ။**कृष्णः**—ဗိသ်ကိုးနတ်သည်၊ **क्रोशम्**—တကောသ **अन्तिद्**:**अन्**ရည်ရှိသော**ခြ**ံ:တိုင်တိုင်၊ **व्याप्य**—ပျံ့နှံ့၍၊**भूत्यै**:—ဆည်းကပ် **ခစား**:တတ်သောသူအပေါင်းတို့သည်၊ **अन्वित**—နောက်သို့ မပြတ်**အစဉ်** လိုက်**အပ်**သည်ဖြစ်၍၊**मासौ**—နှစ်လတို့ပတ်လုံး။ **व्याप्य**—ပျံ့နှံ့၍၊ **गुरुगृहे**—ဆရာ၏**အိမ်**၌က်၊ **स्थितः**—တည်သည်ဖြစ်၍၊ **गुरूपदेशम्**—ဆရာ၏**အဆုံး** **အမ**ဩဝါဒပေး**သည်အတိုင်း**။ **व्याप्य**—၍၊ **निवृतः**—စင်စစ်ရွက်ဆောင် **အား**ထုတ်သည်ဖြစ်၍၊ **माभ्याम्**—နှစ်လခြင်း**တို့ဖြင့်**၊ **व्याप्य**—၍၊**वाङ्मयम्**—**ကို**၊**अध्यैष्ट**—လေ့ကျင့်။ ။

၂၈၄....**अ खाद्-नी-क्रन्दाय-शब्दाय-ह्वादामूतघवहाहिंसाभक्षः**—**'खाद्'** **ဝါတ်**၊**'नी'** ဝါတ်၊ **'क्रन्द्'** ဝါတ်၊**'अय'** ဝါတ်၊**'शब्दाय'** ဟူသောနာဖဝါတ်၊ **'ह्वे'**ဝါတ်၊**'अद्'** ဝါတ်၊ဂုထား**ထိန်း**ကြား**မ**ရှိသော **'वह्'** ဝါတ်၊ညှင်း**ခဲ** **ခြင်း**အနက်**မ**ရှိသော **'भक्ष'** ဝါတ်မှတပါး**သော**၊ **सन्दाशन-गति ज्ञार्याद्-ग्रह-दृश-श्रोः**—အသံ**ပြုခြင်း**အနက်ရှိသော ဝါတ်၊စား**ခြင်း** အနက်ရှိသော **ဝါတ်**၊ သွား,လာ,**ခြင်း**အနက်ရှိသော**ဝါတ်**၊သိ**ခြင်း**အနက်ရှိသော**ဝါတ်**၊ **အကမ္ပကဝါတ်**၊**'ग्रह्'**ဝါတ်**၊ 'दृश'**ဝါတ်၊**'श्रु'**ဝါတ်**တို့**။**အဘိ**—ကာရိုက်**'अभि'** ပစ္စည်း**အဆုံး**မ**ရှိသော**အရာ**ရှိက်**၊**घः**—ကြား**သည်**၊**अैः**—ကာရိုက်**'अभि'** ဝစ္စည်း**အဆုံး**ရှိသော**ဝါတ်တို့**၊ **ढम्**—သည်၊ ဝါ၊သည်၊ **स्यात्**—**ဖြစ်**၊ **ह्व-कृ-माभिवादि-दृशस्तु**—**'ह्व'**ဝါတ်၊ **'कृ'** ဝါတ်၊**အာတမနေပုဒ်ရှိက် 'अभि'** ဂရှ:ရှိ သော**'अभि'**ပစ္စယ**နဲ့ 'वद्'**ဝါတ်၊**'दृश'**ဝါတ်**တို့**ကား၊**အဘိ**—ရှိက်၊**घः**—သည်၊ **अैः**—**ဖြစ်**၊**ढम्**—သည်၊**वा**—သည်၊**स्यात्**—**ဖြစ်**၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၀၅.....**अजयन्तानाम्**—ကာရိုက် "**ဥ**" ပစ္စည်း**အဆုံး**မ**ရှိကုန်သော**၊ **शब्दार्थादीनाम्** — အသံ**ပြုခြင်း** အနက်ရှိကုန်သော ဝါတ် စသည်**တို့ဖြစ်**၊ **योघः**—**အကြင်**"**ဃ**"မည်သောကြား**သည်**၊**अस्ति**—**ဖြစ်**၊**सः**—ထိုကြား သည်၊ **जयन्तानाम्**—ကာရိုက်"**ဥ**"ပစ္စည်း**အဆုံး**ရှိကုန်သော **ဝါတ်တို့ဖြစ်**၊ **ढम्**—သည်၊ **स्यात्**—**ဖြစ်**၊ **खादादेस्तु**—"**ခါဒ**"စသော**ဝါတ်တို့**ကား၊ **ढम्**—သည်၊ **न स्यात्**—**မ**ဖြစ်၊**तु**—**အထူး**ကို**ဆို**ဦး**အံ့၊ **ह्वादेः**—**'ह्व'**စသော**ဝါတ်တို့**၊ **ढम्**—သည်၊**वा**၊သ**ဖြင့်**၊**स्यात्**—**ဖြစ်**၊ ။**ဝ**ဏ္ဏိုနှက်။ ။

ထူးကို**ဖြဦး**အံ့၊ တေ၊**ထို**အဝွန်ကာလကြိယာတို့သည်၊ သတိယံ၊**မိမိ**တို့ရှိ **ဆဲ**ရှိက်၊ကရဏသည်ာ၊ကရိဏ်:**အမ**ည်ရှိကုန်သည်၊သိယုံ၊ကုန်**၏**၊**ဆွတိ** **အဏ္ဍော**၊နှက်၊ ၄ ၊စကား**ချပ်**၊ }

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

विष्णुः–ဗိသ္ဏုကို၊ နတ်သည်၊ **गोपान्**–နွားကျောင်းသား တို့ကို၊ **गेयम्**–သီချင်းကို၊ **अध्यापयत्**–သိအိုစေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **गोपान्**–တို့ကို၊ **याज्ञिकान्नम्**–ယဇ်ပူဇော်သောထမင်းကို၊ **अभोजयत्**–စားစေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **शत्रून्**–ရန်သူတို့ကို၊ **स्वधाम्**–မိမိနေရာ ဝေကုဋ္ဌဘုံ၌ –နေပြည်ထောဆို၊ **अगमयत्**–ရောက်စေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **भक्तान्**–ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သောသူတို့ကို၊ **तत्त्वत्**–မှန်ကန်သော သဘောကို၊ **अबोधत्**–သိစေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **धर्म्मम्**–တရားကို၊ **अस्थापयत्**–တည်စေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **विधिम्**–ဖြဲဟွာကို၊ **वेदान्**–ဗေဒင်တို့ကို၊ **अग्राहयत्**–သင်ယူစေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **दैत्यान्**– အာသုရာတို့ကို၊ **शक्तिम्**–ဏှဲကို၊ **अदर्शयत्**–မြင်စေပြီ၊ **विष्णुः**–သည်၊ **गाः**–နွားမတို့ကို၊ **वेणुम्**–ပြွေသံကို၊ **अश्रावयच्च**–နားလည်းထောင်စေပြီ။ ၊ *

स्वादादस्तु–"ခါဒ"စသော ဝါတ်တို့၏ ပြယုဂ်ကား၊ **रामः**–ရာမမင်းသည်၊ **कपिभिः**–မျောက် အပေါင်းတို့သည်၊ **रक्षांसि**–ရာဝဏာစသော ဘီလူးတို့ကို၊ **अखादयत्**–စားစေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **रक्षांसि**–တို့ကို၊ **ऊर्द्ध लोकम्**–အထက်နတ်ပြည်သို့၊ **अनाययत्**–ဆောင်စေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည် **रक्षांसि**–တို့ကို၊ **अक्रन्दयत्**–ငိုကြွေးမည်တန်းစေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **रक्षांसि**–တို့ကို၊ **आशु**–လျင်မြန်ဆောစွာ၊ **आययत्**–ရောံစေပြီ၊ **रामः**–သည်။ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **रक्षांसि**–တို့ကို၊ **शब्दाययन्**–အသံပြုစေ၍၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **रिपुम्**–ရန်သူဘုရောက်ကို၊ **अजूहवत्**–ခေါ်စေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **रिपुम्**–ကို၊ **आदयच्च**–စားစေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **शैलान्**–ကျောက်ခဲတို့ကို၊ **अवाहयत्**–ဆောင်စေပြီ၊ **रामः**–သည်၊ **कपिभिः**–တို့သည်၊ **इष्टभक्ष्यम्**–အလိုရှိအပ်သော သစ်သီးစသောစားဘွယ် ဘောဇဉ်တို့ကို၊ **अभक्षयत्**–စားစေပြီ။ ၊ +

---

* ၍စာကိုယ်ဂါထာပြယုဂ်တို့ကား၊ ကာရိကဲ့"ဥ"ပစ္စယန္တအခိုက်အတန်ဖြစ်သော ပြယုဂ်တို့ပေထည်း၊ ကာရိက "ဥ" ပစ္စယန္တမဟုတ်သောအခိုက်အတန်ကိုအလိုရှိပါမူကား၊ စာကိုယ်ပါဂါထာပြယုဂ်ကိုပင် ပြင်ဆင်၍ မှတ်ယူရာ၏၊ ယူပုံကား၊ **गोपाः**–နွားကျောင်းသားတို့သည်၊ **गेयम्**–ကို၊ **अध्यैयत**–သိအိုလေပြီ၊ **गोपाः**–တို့သည်၊ **याज्ञिकान्नम्**–ကို၊ **अभुञ्जत**–စားလေပြီ၊ စသည်ဖြင့်ပြင်ဆင်၍ယူရာ၏။ ၊

+ { ၍ပြယုဂ်၌၊ ကပိဘိုး၌ ကာရိက်ကဲ့ ဖြစ်လျက် ကတ္တား အခန်း

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သမ္မန်သည်ကား၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ကြိယာနှင့်မယှဉ်သော ကတ္တားဖြစ်သော မျောက်တို့၏၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော အခွိုက်နှိုက်၊ ကံအဖြစ်မရှိရာနှိုက်၊ မဟောအပ်သောကတ္တား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတိယာကတ္တားသာဖြစ်၏ ဟုဆိုသော ဇိုကာနှင့်အညီ သမ္မန်သည်ဟု မှတ်လေ၊ ၊ထိုကြောင့်၊ ဂိရိသစန္ဒြဆရာသည်၊ ၊အကာရိတန္တကာလိကကတ္တုနံကဒိနံကာရိကန္တာဝတ္ထာယံကမ္မတ္တာဘာဝေအနုတ္တကတ္တု၊ ဘာဝတောဘာတိယာ၊ ဧဝံသဗ္ဗတ္ထ၊ ဟူ၍မိန့်အပ်၏။ ၊ထိုမှတပါး၊ကာရိတ်ဖြစ်ပုံကိုအဖြက်မျှပြဦးအုံ၊ ၊

မေသနာဇ္ဈေသနေကုဇ်္ဈံ၊ တံသမတ္ထာနိဝါစရံ၊
ကတ္တာဝဝိဟိတံသတ္ထေ၊ဟောတုသည်ဝပဇ္ဇတော၊ ၊ဝါကျပဒိယကျမ်း၊ ၊

မေသနာဇ္ဈေသနေ၊စေခိုင်းခြင်းတို့ကိတ္တုန်းခြင်းနှိုက်၊ကုဇ်္ဈကုဇ္ဇန္တော၊ ပြုတတ်သော၊ဝါ၊တနည်းကား။ တံသမတ္ထာနိ၊ထိုသို့စေခိုင်းတို့ကိတ္တုန်းအပ်သော ကြိယာကိုပြုစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော လုလွတို့ကို၊ စရံစရန္တော၊ကျင့်သော၊ဝါ၊ပြုသော၊ကတ္တာဝ၊ကတ္တားသည်သာလျှင်၊သတ္ထေ၊ သန္ဒါကျမ်းနှိုက်၊ဝိဟိတံ၊ စီရင်အပ်သော၊ဟောတုသည်၌ ဟောတုသည်ကို၊ဝါ။ ဟောတုကတ္တာဟူသောအမည်ကို၊ ပပဇ္ဇတော၊ဖြစ်စေ၏၊ ၊ကတ္တားကို ကတ္တားဟူ၍သာ အလိုရှိအပ်၏၊ ဟိတ်ဟူ၍အလိုမရှိအပ်၊ထိုသို့ဖြစ်လျက်၊ အဘယ်ကြောင့်၊ကတ္တားကိုဟိတ်ဟူ၍ အလိုရှိအပ်သနည်းဟူသောအမေးစကား၊ ၊ကတ္တာကတ္တန္တရာပေက္ခာ၊ ကြိယာယံဟောတုဇ္ဈန္တိတော၊ဟူသော၀ါကျပဒိယဂါထာဒွဖြင့်ဖြေဆိုအပ်၏၊ ၊ကတ္တာ၊ စေခိုင်းတို့ကိတ္တုန်းတတ်သော ကတ္တားကို၊ ကြိယာယံ၊စေခိုင်းတို့ကိတ္တုန်းခြင်းကြိယာနှိုက်၊ကတ္တန္တရာပေက္ခာ၊စေခိုင်းတို့ကိတ္တုန်းအပ်သောကတ္တားတဖါးကိုငဲ့သည်၊ဟုတ္တာ၊၍၊ဝါ၊ကြောင့်၊ ဟောတု၊ဟိတ်ဟူ၍၊ဇုန္တိကော၊အလိုရှိအပ်၏၊ ၊ပါဠိလျောက်အနက်အတိုင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုယူရာ၏၊ ၊ထိုသို့ဖြစ်သော်၊ အဘယ်သို့သဘောရှိသော ကံသည့်ကာရိတ်ကံဖြစ်ထိုက်သနည်းဟူမူ၊ ၊

နိဗ္ဗတ္တာဒိသုတံပုဗ္ဗိ၊ မနုဘူယျသွတံတြိတံ၊
ကတ္တာန္တရာနံဗျာပါရေ၊ကမ္မံသမ္ဘဇ္ဇတေတတော၊ ၊ဟူသော ဝါကျပဒိယဂါထာဖြင့် ကံဖြစ်ထိုက်ကြောင်းကိုပြအပ်၏၊ ၊နိဗ္ဗတ္တာဒိသု၊ကြိယာ၏ ပြီးခြင်း ဖြစ်စေခြင်း စသည်တို့နှိုက်၊ သွတံတြိတံ၊ မိမိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

सारथिघ-हिंसार्थयोस्तु—ရထား:ထိန်း ကတ္တား ရှိသော "ဝဟ" ဓာတ်၊ သွင်း:ဆဲခြင်း:အနက်ရှိသော"ဘက္ခ"ဓါတ်တို့၏ပြယုဝ်ကား၊ **हरि:**-ဖိသဿ ကို:နှတ်သည်၊**वाहान्**—မြင်း:တို့ကို၊**पार्थम्**—ဓာဠုနှမင်း:သား:ကို၊**अवाहयत्**-ရထား:ထိန်း ကတ္တား:ပြု၍ ဆောင်စေပြီ၊ **हरि:**—သည်၊ **वाहान्**—တို့ကို၊ **अरीन्**—ရန်သူတို့ကို၊**अभक्षयत्**—သွင်း:ဆဲစေပြီ၊ ။

ह्रादेस्तु—ပြယုဝ်ကား၊ **राघव:**—ရာဓဝမင်း သည်၊ **कीशान्**—မျောက်အပေါင်း:တို့ကို၊ **शैलान्**—ကျောက်တောင်တို့ကို၊ **अहारयत्**—ဆောင်စေပြီ၊ **राघव:**—သည်၊**ऋक्षै:**—ဝက်ဝံတို့သည်၊ **वृक्षान्**—သစ်ပင်တို့ကို၊**अजीहरत्**—ဆောင်စေပြီ၊ **राघव:**—သည်၊**वानरैरपि**—မျောက်တို့ကို၊ **सेतुम्**—ကျောက်တန်း:တံတား:ကို၊ **अकारयत्**—ပြုစေပြီ၊ **राघव:**—သည်၊ **वानरैरपि**—မျောက်တို့သည်လည်း၊**सेतुम्**—ကို၊**अकारयत्**—ပြီ၊ ။

राघव:—သည်၊ **जनकीम्**—သိတာဓမင်း:သို့:ကို၊ **वृद्धान्**—ကြီး:မြတ်သော သူတို့ကို၊**अभिवादयतेस्म**—ရှိခို:စေပြီ၊ **राघव:**—သည်၊**लक्ष्मणेनच**—လက္ခဏာသည်တော်သည်လည်း၊ **वृद्धान्**—တို့ကို၊ **अभिवादयतेस्म**—ပြီ၊ **लक्ष्मण:**—သည်တော်လက္ခဏာသည်၊ **सीताम्**—သိတာဓမင်း:သို့:ကို၊ **आत्मानम्**—မိမိကိုယ်ကို၊ **अदर्शयत**—ကြည့်စေပြီ၊ **लक्ष्मण:**—သည်၊ **रामेणच** —ရာဓဝမင်း:သည်လည်း၊**आत्मानम्** -ကို၊ **अदर्शयत**—ပြီ၊ ။

၂၈၄....**याच्यार्थ-दुह- चि-प्रच्छ-रुध-ब्रू-शास-जि-नी-वह:**— တောင်း:ခြင်း:အနက်ရှိသော ဓါတ်၊ 'दुह' ဓါတ်၊'चि'ဓါတ်၊'प्रच्छ'ဓါတ်၊'रुध'ဓါတ်၊ 'ब्रू'ဓါတ်၊ 'शास'ဓါတ်၊ 'जि'ဓါတ်၊ 'नी'ဓါတ်၊ 'वह'ဓါတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ **यत्**:—ဓါတ်တို့သည်၎င်း၊ **हृ-दण्ड-ग्रह-कृप्-मन्य-मुष्-पचाद्या**-'हृ' ဓါတ်၊ 'दण्ड'ဓါတ်၊ 'ग्रह'ဓါတ်၊ 'कृप्'ဓါတ်၊ 'मन्थ'ဓါတ်၊ 'पच'ဓါတ် အ

ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိသည်အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော၊ တံ၊ထိုကတ္တား:သတ္တိသို့၊ပုဇ္ဇံ၊ ဂရုဒိုးစွာ၊အနုဘူယျ၊ရောက်၍၊တတော၊ထိုရောက်သည်မှ၊ ပရံ၊နောက်၌၊ကတ္တုံ့ရာနံ့၊ တိုက်တွန်းတတ်သော ကတ္တား:တပါး:တို့၏၊ ဗျာပါရ၊ တိုက်တွန်းအပ်သောဗျာပါရနှိုက်၊ ဂါမဏ်၊ ကာရိုက်ကံသည်၊ သမ္ပဇ္ဇတေ၊ ကောင်း:စွာဖြစ်၏၊ ။ကာရိတဏ္ဍ ဇောတက ဝိဘတ်သည် သာသနာတော်ကျမ်းပါဠိအဋ္ဌကထာစသည်တို့နှိုက်၊ဒုတိယာ တတိယာသာလာ၏၊ဗျာကရဏ်းကျမ်းများနှိုက်လည်း၊ ထိုအတူ၊ ဒုတိယာတတိယာသာလာ၏၊ဆဋ္ဌိမလာ၊ကစ္စည်းကျမ်းနှိုက်ကား၊ ဒုတိယာ တတိယာဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်သုံးပါးလုံးလာရှိ၏၊ ။ဤကား:စကား:ချပ်၊ ။ }

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

စဝ်ိကုန်သော၊ ဗဝး–ဂင်း၊ ဒြိ-ဒ္ဓး–နှိုကမ္ဘကခါတ်တို့ မည်ကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၂၀၆....ယး–အကြင်ဗိဿကိုးနှတ်သည်၊ ဂေါပီး–နွားကျောင်းသား တို့နှင့်၊ သဒ္ဓ–တကွ၊ ဂါး–နွားမတို့ကို၊ ဒုဟ္ယမ်–နို့ရည်ကို၊ အဒုဟ–ညှစ်ပြီ၊ ယး–အကြင်ဗိဿကိုးနှတ်သည်၊ ဒုဟာန်–သစ်ပင်တို့ကို၊ ဖလာနိ–အသီး တို့ကို၊ အဝါစိနောတ်–ဆွတ်သွေ့ပြီ၊ ယး–သည်၊ ဝလ္လဝါန်–နွားကျောင်းသား ဖာပေါင်းတို့ကို၊ ဝါတ္တာ–လိမ္မာသော အခြင်းအရာတို့ကို၊ ပပၑ္ဆ–ဆိစုံ့ သောဌါနုးစပ်းမေးမြန်းပြီ၊ ယး–သည်၊ ဂေါပါး–နွားကျောင်းသူငယ်မတို့ကို၊ ဂေါကုလမ်–နွားခြံကို၊ ရုရောဓ–ပိတ်ဆို့ပြီ၊ ယး–သည်၊ ဂေါပါး–တို့ကို၊ မနောဟရမ်– ချစ်နှစ်သက်ဘွယ်ရာ ချိုသာသောစကားကို၊ အဗြဝီၑ–ပြောလည်းပြော ဆိုလေပြီ၊ ယး–သည်၊ ဂေါပါလာန်–နွားကျောင်းသားတို့ကို၊ ကေလီ–မြူးတူး ပျော်ပါး ကစားခြင်းအမှုတို့ကို၊ အန္ဝၑာတ်–သင်ကြားပြသ ဆုံးမလေပြီ၊ ယး–သည်၊ တတြ–ထိုထိုမြူးတူးပျော်ပါး ကစားခြင်းအမှုနှိုက်၊ တာန်–ထိုနွား ကျောင်းသားတို့ကို၊ အဇယျမ်–အောင်နိုင်ခြင်းငှ မတတ်ကောင်းသည် ကို၊ ဇိဂါယ–အောင်နိုင် လေပြီ၊ ယး–သည်၊ ဗၖန္ဒာဝနမ်–ကြီးစွာသော တောအုပ်သို့၊ ဂါး–နွားမတို့ကို၊ အနေၑီတ်–ဆောင်ယူလေပြီ၊ ယး–သည်၊ တုၑ္ဆိဟ္ယန်–ထိုနွားမငယ်သားတို့ကို၊ ဗြဇမ်–နွားခြံသို့၊ အဝဟတ်–ဆောင်ပို့ လေပြီ၊ ယး–သည်၊ အာဘီရီး–နွားကျောင်းမတို့ကို၊ အရဏ်ယမ်–တောအုပ် သို့၊ ဇဟာရ–ဆောင်ပြီ၊ ယး–သည်၊ ဒဲတျာန်–အသူရာတို့ကို၊ ပြာဏာန်–အ သောက်ဓိဝတို့ကို၊ အဒဏ်ဍယတ်–ဒဏ်ဆား လေပြီ၊ ယး–သည်၊ ယဇွနး–ယဇ်ပူ ဇော်သောသူကို့ကို၊ ဘောဇျမ်–အစာကို၊ ဇဗြာဟ–ယူလေပြီ၊ ယး–သည်၊ ပူတနာမ်–အဟိပူတနာ, မည်သော သူငယ်ခဲ့ဝအထူးကို၊ ဗလမ်–အား အင်းကို၊ အကရ်ပတ်–ငင်ယူလေပြီ၊ ယး–သည်၊ အမ္ဘောဓိမ်–သမုဒြောကို၊ အမၖတမ်–အမြဲတေကို၊ မမန္ထ–မွှေနှောက်ပြီ၊ ယး–သည်၊ တတ်–ထိုအမြဲ တေကို၊ ဒိတိဇာၑ္စ–အသူရာတို့ကိုလည်း၊ မုမောဓ–အပိုင်းအပိုင်းဖြတ်ပြီ၊ ယောဒသော်–အကြင် ဗိဿကိုးနှတ်သည်၊ လောကာနာမ် – လူအပေါင်းတို့၏၊ ပုဏျပါပမ်–ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို၊ သုခါသုခမ်–ချမ်းသာဆင်းရဲကို၊ ပစတိ–ရင့်ကျက်စေတတ်၏၊ တမ်–ထိုဗိဿကိုးနှတ်ကို၊ မောက္ၐမ်–လွတ် မြောက်ခြင်းကို၊ အဒမ်–ငါသည်၊ အရ်ထယေ–တောင်းတပါ၏၊ ၊

၃၈၅....ဒြဝး–'ဒြဝ'ဝါတ်၏၊ ဓမ်–ကဆိုထိုက်သည်၊ ဒမ်–ကမ္ဘကံရောက မည်သည်၊ ဝါ၊ အသျှိသဖြင့်၊ သျာတ်–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

Digitized by www.mercifulsripada.com/books
From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

၂၀၇ ..... दिवः–ဖြိ၊ ဃတ္–သည်၊ ဧမ္–သည်၊ ဝါ၊ သဖြင့်၊ स्यात्–ဖြိ၊ ။ ဂုဏ်ပုံနှက်၊ ။ ईशः–မဟာဒေဝနတ်သည်၊ अक्षैः–ကြေးအနှိုက်တို့ကို၊ ဝါ၊ တနည်းကား၊ आक्षन्–ကြေးဆံတို့ကို၊ दीव्यति–ကစား၏၊ ။ *

၂၀၈ .... धिक्समयानिकषाहान्तरान्तरेणौनाति-येनतेनाभ्युभयपरिसर्व्वतोविनर्तेऽभिपरिप्रत्यनूपदूयुपर्य्यधोऽधिभिः–'धिक्' သဒ္ဒါ၊ 'समया' သဒ္ဒါ၊ 'निकषा' သဒ္ဒါ၊ 'हा' သဒ္ဒါ၊ 'अन्तरा' သဒ္ဒါ၊ 'अन्तरेण' သဒ္ဒါ၊ 'एन' အပြုအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၊ 'अति' သဒ္ဒါ၊ 'येन' သဒ္ဒါ၊ 'तेन' သဒ္ဒါ၊ 'अभितस्' သဒ္ဒါ၊ 'उभयतस्' သဒ္ဒါ၊ 'परितस्' သဒ္ဒါ၊ 'सर्व्वतस्' သဒ္ဒါ၊ 'विना' သဒ္ဒါ၊ 'ऋते' သဒ္ဒါ၊ 'अभि' သဒ္ဒါ၊ 'परि' သဒ္ဒါ၊ 'प्रति' သဒ္ဒါ၊ 'अनु' သဒ္ဒါ၊ 'उप' သဒ္ဒါ၊ နှစ်ကြိမ်နှစ်ထပ်ဆိုအပ်သော 'उपर्य्युपरि' သဒ္ဒါ၊ 'अधोऽधः' သဒ္ဒါ၊ 'अध्याधि' သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ योगे–ယှဉ်ရာ၌နှင်၊ ဒ္वी–ဒုတိယာဝိဘတ်သက်သည်၊ स्यात्–ဖြိ၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၂၀၀ ..... एभिः–ထို "ဓိက်" စသော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ योगे–ယှဉ်၊ ဒ्वी–သည်၊ स्यात्–ဖြိ၊ ။ ဂုဏ်ပုံနှက်၊ ။

इह–ဤဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရာ၌က၊ वीप्सेत्थम्भावचिह्ने–ဝိစ္ဆာ, အနှက်၊ ဓ္ရုတ်ဘူတ, အနှက်၊ လက္ခဏာ, အနှက်၌က၊ अभिः–အဘိ, သဒ္ဒါကို၊ मतः–သိအပ်ဖြိ၊ परिप्रती–ပရိ, သဒ္ဒါ၊ ပြတိ, သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့ကို၊ तेषु–ထိုဝိစ္ဆာ, ဓ္ရုတ်ဘူတ, လက္ခဏာ, အနှက်တို့၌ဖြင့်။ भागेच–ဘာဂအနှက်၌ဖြင့်။ मतौ–သိအပ်ကုန်ဖြိ၊ अनुः–အနု, သဒ္ဒါကို၊ तेषुच–ထိုဘာဂ, အနှက်၊ လက္ခဏာ, အနှက်၊ ဓ္ရုတ်ဘူတ, အနှက်၊ ဝိစ္ဆာ, အနှက်တို့၌ဖြင့်။ सहार्थेच–သဟ, အနှက်၌ဖြင့်။ मतः–ဖြိ၊ अनूपौ–အနု, သဒ္ဒါ၊ ဥပ, သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့ကို၊ हीने–ဟီန အနှက်၌၊ मतौ–ကုန်ဖြိ၊ ईश्वराभक्तम्–မဟာဒေဝ, နတ်ကိုမဆည်းကပ်သော၊ लोकम्–လူမျာ:အပေါင်းကို၊ धिक्–ကဲ့ရဲ့ထိုက်ဖြိ၊ रमा–လက္ခ္မီနတ်သို့၊ यति–သည်၊ माधवम्–ဗိသဏိုးနတ်ကို၊ समया–နီးကပ်၍နေဖြိ၊ गौरी–ဂေါရီနတ်သို့၊ गिरिशम्–မဟာဒေဝနတ်ကို၊ निकषा–နီးကပ်၍နေ

---

* { ကိုဋ္ဌာသဒ္ဒါဝဓာတုသ ကရဏ်ကမ္မသည်သိယာဝါ၊ အတြဲဝါသဒ္ဒါဗျဝဋ္ဌာဝါစိ၊ တေနဒိဗ္ဗတိနာ ဂုရဏ်နိစ္စံ ကမ္မသည်သိယာ၊ ဒုတိယာတုဝါသိယာ တုဏ္ဍော၊ အတောဇေဝနိဝဓါတုယာ သဒ္ဒေဝသ ကမ္မကဘာဝတော အကွာဒိဗျန္တေတိကမ္မနိပစ္စယော၊ အကွာနံဒေဝိတာ တိကိတယောဂေကမ္မနိဆဒ္ဒ်ဲ၊ ။ဂိရိသစ္ဒြိဒ္ဓိကာ၊ ။အနှက်ဝသည် လွယ်ဖြိ၊ ။ }

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဏိ၊ကေၑဝဒ္ဝိၐမ်–မဟာဒေဝနတ်၏ရန်သူဖြစ်သော၊ ဝါ၊ ဗိဿဏိုးနတ်၏ရန်သူဖြစ်သော၊ **လောကမ်**–လူများအပေါင်းကို၊ **ဟ**–ပင်ပန်းထိုက်၏၊ ဝါ၊ ဖိုးရိပ်ထိုက်၏၊ **ကၖၐ္ဏး**–ဗိဿဏိုးနတ်သည်၊ **ब्रह्मशम्भू**–ဗြဟ္မာ,မဟာဒေဝနတ်နှစ်ဦးတို့၏၊ **अन्तरा**–အလည်၌တည်နေ၏၊ **अच्युतम्**–ဗိဿဏိုးနတ်ကို၊ **अन्तरेण**–ကြဉ်ကင်း၏၊ **सुखम्**–ချမ်းသာသုခသည်၊ **नभवति**–မဖြစ်၊ **रुद्रः**–ရုဒ္ဒနတ်သည်၊ **हरिम्**–ဗိဿဏိုးနတ်၏၊ **दक्षिणेन**–လက်ျာဘက်၌ကပ်၊ **स्थितः**–တည်၏၊ **गोविन्दम्**–ဗိဿဏိုးနတ်ကို၊ **अति**–လွန်မြောက်၍၊ **ईश्वरः**–အစိုးပိုင်သောသူသည်၊ **नास्ति**–မရှိ၊ **हरिः**–ဗိဿဏိုးနတ်သည်၊ **ईशम्**–မဟာဒေဝနတ်ကို၊ **येन**–အကြောင်းသဘောအားဖြင့်ဆည်းကပ်၍နေ၏၊ **ईशः**–မဟာဒေဝနတ်သည်လည်း၊ **तम्**–ထိုဗိဿဏိုးနတ်ကို၊ **तेन**–ထိုသို့သောသဘောအားဖြင့် ဆည်းကပ်၍နေ၏။ **अच्चकाः**–ပူဇော်တတ်သောသူတို့သည်၊ **ईशम्**–မဟာဒေဝနတ်၏၊ **अभित**:–အနီးဝိုတည်နေ၏၊ **रामकृष्णौ**–ရာမနှင့်ဗိဿဏိုးနတ်တို့သည်၊ **गोपेशम्**–နွားကျောင်းသားတို့ကို အစိုးရသောနန္ဒ၏၊ **उभयत**:–နံပါးနှစ်ဘက်၌ တည်ကုန်၏၊ **परे**–တပါးကုန်သော နွားကျောင်းသားတို့သည်၊ **गोपेशम्**–၏၊ **परित**:–ထက်ဝန်းကြင်အရပ်လေးမျက်နှာ၌တည်နေကြကုန်၏၊ **प्रमथा**:–မဟာဒေဝနတ်၏ ဒေဝဂင်္ဂလိုက်တို့သည်၊ **सर्व्वम्**–မဟာဒေဝ နတ်၏၊ **सर्व्वत**:–အလုံးစုံသောအရပ်မျက်နှာတို့၌ တည်ကြကုန်၏။ **ईशार्च्चनम्**–မဟာဒေဝနတ်အား ပူဇော်ခြင်းကို၊ **विना**–ကြဉ်ကင်း၍၊ **शर्म्म**–ချမ်းသာသည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **अच्युतोपास्तिम्**–ဗိဿဏိုးနတ်အားဆည်းကပ်ခြင်းကို၊ **ऋते**–ထွဉ်၍၊ **मुक्ति**:–ဆင်းရဲဒုက္ခမှလွတ်ခြင်းသည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **प्रभु**:–ဤသွေးနတ်သည်၊ **भूतं-भूतम्**–သတ္တဝါတိုင်းသတ္တဝါတိုင်း၌၊ **अभि**–ပြန့်နှံ့၍ဖြစ်၏၊ **भक्त**:–ဆည်းကပ်သော သူသည်၊ **विष्णुम्**–မဟာဒေဝနတ်၌၊ **अभि**–ဆည်းကပ်ခြင်း အထူးသို့ရောက်၏၊ **प्रज्ञ**:–ပညာရှိသည်၊ **गोविन्दम्**–ဗိဿဏိုးနတ်ကို၊ **अभि**–အမှတ်ပြု၍၊ **तिष्ठात**–တည်၏၊ **लक्ष्मी**:–လက္ခ္မီနတ်သိုး်သည်၊ **हरिम्**–ဗိဿဏိုးနတ်၏၊ **परि**–အတို်ဘာဂ၌၊ **अभवत्**–ဖြစ်ပြီ၊ **हलाहलम्**–လတ်တလောသေစေတတ်သောအဆိပ်သည်၊ **हरम्**–မဟာဒေဝနတ်၏၊ **प्रति**–အတို်ဘာဂ၌၊ **अभवत्**–ဖြစ်ပြီ၊ **भगः**–မဟာဒေဝနတ်ကို၊ **विष्णुम्**–ဗိဿဏိုးနတ်နှင့်၊ **अनु**–တကွ၊ **अर्च्चयते**–ပူဇော်အပ်၏၊ **शक्रादय**:–သိကြားစသောနတ်တို့သည်၊ **अच्युतम्**–ဗိဿဏိုးစသော နတ်အောက်၊ **उप**–ယုတ်ညံ့၏၊ **माधव**:–ဗိဿဏိုးနတ်သည်၊ **लोकान्**–လူတို့၏၊ **उपर्य्युपरि**–အထက်အထက်ဖြစ်သော အနီးထဲ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပါ:ဠ်၊အာသ္တေ–ဖြစ်၏၊ မာဓဝး–သည်၊ လောကာန်–တို့၏၊ အဓော်ဓး:–နှအောက်
နှအောက်ဖြစ်သော်အရပ်၌၊ အာသ္တေ–၏၊ မာဓဝး–သည်၊ လောကာန်–တို့၏၊
အဓ်ယဝ်ဓ–ထိုမှဤမှနိုး်စပ်သောအရပ်နှိုက်လည်း၊အာသ္တေ–၏၊ ။

၂၈၃....သာဓန-ဟေတု-ဝိၑေၐဏ-ဘေဒဇ္ဉာ–ကရိထ်း၊တိတ်၊ဝိသေသနှ၊ဘော
ဒကသည်၊ ဘဇ္–'ဘ' မည်၏၊ဝါ၊ကရိထ်းမည်၏၊ ကရ္တာ–ကတ္တားသည်၊
ဘး–'ဘ' မည်၏၊ ဒမဇ္ဈ–ကရိထ်း,ကတ္တားနှစ်ပါး၌သောအနက်၌၊ ဘြီ–
ဘျော်'မည်သောတတိယာဝိဘတ်သည်၊ဿျာတ်–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။ *

---

* { ဤအရာနှိုက်၊ကရိထ်းသဘောကိုကျမ်းတပါးဖြင့် ထင်ရှားစွာ
ပြဦး:အံ့း၊ပြဟန်ကား၊ ။

ကြိယာယဖလနိပ္ဖတ္တိယံဟျာပါရမ္ဘာနန္တရံ၊
ဝိဝက္ခြတေယဒါတာတြ၊ကရကတ္တံတဒါမတံ၊ ၊ဝါကျပဒိ
ယကျမ်း၊ ။

ယတြ၊အကြင်ဝါကျ၌၊ယဒါ၊အကြင်အခါနှိုက်၊ ယံ၊အကြင်ကာရ
ကကို၊ ဟျာပါရမ္ဘာ၊ ကတ္တြုဟျာပါရမ္ဘ၊ အနန္တရံ၊အချားမဲ့၌၊ ကြိယာယ၊
ကတ္တြုကြိယာ၏၊ဖလနိပ္ဖတ္တိ၊အကျိုး၏ပြီး:ကြောင်းဟူ၍၊ ဝိဝက္ခြတေ၊ဆို
အပ်၏၊တြ၊၌၊တဒါ၊၌၊ကရကတ္တံ၊ကရိထ်း၏အဖြစ်ကို၊ မတံ၊၏၊ ။
ဤဂါထာနှိုက်၊ ပဓိနိပ္ဖတ္တိဟုအဆိုစာရှိ၏၊ ပြည့်စုံစွာပြီး:ကြောင်းဟု အ
နက်ပေး:လေ၊ ။ဟာလာဓုဓ ဆရာသည်လည်း၊ ။သန္ဓိပတ္တော ပ
ကာရိသုသဗ္ဗေသွ ဝိသာဓနေသုယံ ဟျာပါရာနန္တရဘာဝိနိ ကြိယာလက္ခ္ဏ
ဒေတ၊ တဒေဝသာတိသယံသာဓကတမံကရကံ၊ဟုမိန့်အပ်၏၊ ။သန္ဓိ
ပတ္တော်ပကာရိသု၊ စုဝေးပေါင်းဆုံ၍ကျေးဇူးပြုကြကုန်သော၊သဗ္ဗေသွ
ဝိသာဓနေသု၊ အလုံးစုံသောကာရကတို့တွင်လည်း၊ ယံယေန၊ အကြင်
ကာရကဖြင့်၊ဟျာပါရာနန္တရဘာဝိနိ၊ကတ္တြုဟျာပါရ၏အချားမဲ့၌ ဖြစ်လေ့ရှိ
သော၊ကြိယာ၊ကို၊လက္ခ္ဏာတော်မူတ်အပ်၏၊ တဒေဝ၊ထိုမှတ်ကြောင်းဖြစ်
သောကာရကသည်သာလျှင်၊သာတိသယံ၊ အလွန်အကဲနှင့်တကွ၊သာဓ
ကတမံ၊အထူးသဖြင့်ကြိယာကိုပြီး:စေတတ်သော၊ကရကံ၊ ကရကာ
ရကမည်၏၊ ။ဤဆရာနှစ်ဦး:တို့စကား:သည်အနက်အတိုင်း:ထင်ရှား:သိ
သာ၏၊ ၊ထိုမှတပါး:ရှေး:ဆရာတို့သည်၊ ၊ကရကံခလုသဗ္ဗတြ၊ကတ္တြု
ဟျာပါရဝေါစရော၊တိရောဒဓါတိကတ္တာရံ၊ပါဓိန္ဟုတန္တိ ၅နှနံ၊ ၊ဟူ၍မိန့်
အပ်ကုန်၏၊ ၊ကရကံ၊ကရိထ်းသည်၊ ခလု၊စင်စစ်၊ သဗ္ဗတြ၊အလုံးစုံ
သောဝါကျ၌၊ကတ္တြုဟျာပါရဝေါစရော၊ကတ္တြုဟျာပါရနှိုက်ကျက်စား:၏၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၀၉.....**जनैः**–လူအပေါင်းတို့သည်၊ **–नेत्रैः**–မျက်စိတို့ဖြင့်၊**पुण्येन**–ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကြောင့်၊ **भूपामि**–ဘုန်ဆာတို့ဖြင့် ထင်တယ်းသော၊ **नाम्ना**–အမည်အားဖြင့်၊ **शिवः**–မဟာဒေဝမည်သောနတ်ကို၊ **दृष्टः**–ပူးဖြင်အစ်၏၊ ။

၂၄၀....**सहवारणसमोनार्थार्थिविनापृथङ्नानाद्यैः**–'सह' အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၊တားဖြစ်ခြင်းအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ **'सम'** အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ **'उन'** အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ **'अर्थ'**အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊**'विना'**သဒ္ဒါ၊**'पृथक्'**သဒ္ဒါ၊ **'नाना'**သဒ္ဒါစသည်တို့နှင့်၊ **योगे**–သဉ်ရာနှိုက်၊ **'त्रा–'त्री'**မည်သောတတိယာဝိဘတ်သည်၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နက်၊ ။

ကတ္တာရံ၊ကတ္တားကို၊တိရောဒဓါတိ၊ဘိလာပြု၏၊ပါဓာန်း၊မိမိဖြဉ္ဇာန်းသည်၏အဖြစ်သည်၊တန္ဓိဗန္ဓနံ၊ထိုကတ္တားနှင့်စပ်၏၊ ။"တိရောဒဓါတိကတ္တာရံ"၏အဓိပ္ပါယ်ကား။ဒုဿနေနုပဟာဘဗ္ဘာစသောကမ္မရုပ်ဝါကျ၌၊ဒုဿနေနဒ္ဓ ကရိဏ်းသာဖြစ်သင့်လျက်၊ မိမိကျေးဇူးပြုအပ်သော ကတ္တားကို ဘိလာပြု၍မိမိဟုဆိုအပ်းသောကရိဏ်းသည်ပင်လျှင် တကိယာကတ္တားဖြစ်၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ ပြဉ္ဇာန်းသည်၏အဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ကျေးဇူးပြုအပ်သောကတ္တားနှင့်သာစပ်၏ဟူလို၊ ။

သာဓုတေ အနေနေတိသာဓနံ၊ ကရဏောအနှင့်၊ ယံဗျာပါရာနန္တရံ၊ ကတ္တာရာကြိယာနိပ္ဖတ္တေ၊ တံသာဓနန္တိ အဘွော၊ပ၊ဟောတုဖလသာဓနယောဂွေါ၊ပ၊ဝိသေသိယတေသမ္ဘန္ဓတေ၊ယေနတံဝိသေသနံ၊ ဝိဇ္ဇမာနသမ္ဘန္ဓပတိယောဂိတိ အဓိပ္ပါယော၊ ၊ရာမဋိကာ၊ ၊အနေန၊ ဤတရားသဘောဖြင့်၊ သာဓုတေ၊ပြီးစေအပ်၏၊ဣတိ၊ ထိုသို့ပြီးကြောင်းဖြစ်သောသတ္တိကြောင့်၊တံ၊သည်၊သာဓနံ၊မည်၏၊ ကရဏော၌၊အနှင့်၊အနှင့်ပစ္စည်းသည်၊ဘဝတိ၊၏၊ ယံဗျာပါရာနန္တရံ၊ အကြင်ကာရကဏ္ဍိဗျာပါရ၏အချားမဲ့၌၊ ကတ္တာရော၊ကတ္တားသည်၊ ကြိယာ၊ကို၊ နိပ္ဖတ္တေ၊ပြီးစေအပ်၏၊တံ၊ ထိုကာရကသည်၊သာဓနံ၊မည်၏၊ ဣတိအဘွော၊နက်၊ပ၊ဖလသာဓနယောဂွေါ၊ အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းဌာ ခန့်သော သဘောသည်၊ ဟေတု၊ဟိတ်မည်၏၊ယေန၊အကြောင်တရား၊သဘောဖြင့်၊ ဝိသေသိယတေသမ္ဘန္ဓတေ၊သိအပ်၏၊ ဣတိ၊ထိုသို့ဆိကြောင်းဖြစ်သော သတ္တိကြောင့်၊ တံ၊သည်၊ဝိသေသနံ၊မည်၏၊ဝိဇ္ဇမာနသမ္ဘန္ဓပတိယောဂိ၊ထင်ရှား၌ရှိသည်ဖြစ်၍ စပဲသော အားဖြင့်စွဲ၍ယှဉ်ခြင်း၌၏၊ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပါယော၊ တည်း၊ဤဆိုထားသည့်၊ဤမှတပါး၊သောတရားတို့ကို၊ သာမညော၀ဂမေ၊သာ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၉၀.....**एभिः**–ထို 'सह' စသောသဒ္ဒါတို့နှင့်၊ **योगे**–၌၊ **त्री**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**इशा** – မဟာဒေဝ နှတ်နှင့်၊ **सह**–တကွ၊ **अच्युतः**–ဗိသ္ဏုကို၊ **अर्च्यः**–ပူဇော်အပ်၏။ **अच्युतेशयोः**–ဗိသ္ဏုနှတ်, မဟာဒေဝနှတ်နှစ်ဦးတို့၏။ **मेदेन**–အထူးအပြားကိုဆိုသဖြင့်၊ **अलम्**–မသင့်၊ **तेन**–ထိဗိသ္ဏုနှတ်, မဟာဒေဝနှတ်နှင့်၊ **समः**–တူမျှသော။ **कः**–အဘယ်မည်သောသူသည်၊ **अस्ति**–ရှိအံ့နည်း။ **शम्भुः**–မဟာဒေဝနှတ်သည်၊ **विकारैः**–ကာမ, ကောဓစသော ပေါက်ဖြန် ခြင်းတို့မှ၊ **रहितः**–ကင်းကွာယုတ်လျော့၏။ **सताम्**–သူတော်ကောင်းတို့၏။ **शिवार्चया**–မဟာဒေဝနှတ်ကိုပူဇော်ခြင်းဖြင့်။ **अर्थः**–အကျိုးရှိ၏။ **ईशेन**–မဟာဒေဝနှတ်နှင့်၊ **विना**–ကြဉ်ကင်း၍။ **श्रीः**–ဥစ္စာဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ **नास्ति**–မရှိ။ဝ။မဖြစ်။ **शम्भुः**–သည်၊ **विश्वेन**–အလုံးစုံသောသတ္တဝါမှ၊ **पृथक्**–အသီးအခြားပင်တည်း၊ **तत्**–ထို အလုံးစုံသော သတ္တဝါသည်၊ **पुनः**–တဖန်၊ **शम्भुना**–မဟာဒေဝနှတ်မှ၊ **नाना**–အသီးအခြားထူးပြားသည်။ **न स्यात्**–မဖြစ်။ **अधोक्षजः**–ဗိသ္ဏုကို၊ **रामात्**–ဗလရာမအောက်။ **वर्षेण**–တန္ခုန်ဖြင့်။ **अवरः**–ငယ်၏။ ။

၂၉၁....**काले**–အချိန်ကာလကုံဟောဆိုရာ၌၊ **वर्त्तमानात्**–ဖြစ်သော၊ **भात्**–နက္ခတ်ဟောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **ङे**–အာဓေအနက်ဝိဘတ်၊ **त्री**–သည်၊ **वा**–ဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ်နှက်။ ။

၂၉၀.....**कालवाचिनः** – အချိန်ကာလကို ဟောသော၊ **नक्षत्रात्**–'**अश्विनी**'စသောနက္ခတ်ဟောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **ङे**–ဝိဘတ်၊ **त्री**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ်နှက်။ ။

कृष्णः–ဗိသ္ဏုကို၊ **रोहिण्याम्**–ရောဟနီနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သောအချိန်ကာလ၌၊ **अभवत्**–ဖြစ်ပြီး၊ **चण्डिका च**–စဏ္ဍိနတ်သိုးသည်လည်း၊ **रोहिण्या**–၌၊ **असीत्**–ဖြစ်ပြီ။ဝ။ပွေးဘွားပြီ။ ။

၂၉၂....**मानात्**–နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **वीप्सायाम्**–ဝိစ္ဆာအနက်ကို၊ **वीप्से**–သိအပ်သည်ရှိသော်၊ **ङे**–ကံအနက်၊ **त्री**–သည်။ဝ။သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

မည်အား၊ဖြင့်သိရခြင်းသည်၊သတိ၊သော်၊ဝ။၌၊ ဘေဒယတိဗျဝစ္ဆိန္နတိ၊ ပိုင်းဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ကြောင့်၊ဘေဒကံ၏၊ ဣတရေဗျာဝတ္တကံ၊ဤမှထပါ၊သောအနက်ကိုပိုင်းဖြတ်တတ်၏၊ဣတိ၊ကား၊အဓိပ္ပါယော၊တည်း။ ။}

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၀၂....विष्णुः –ဗိသ္သဏိုး နတ်သည်၊ शतंशतम् – တရာ့တရာ သော၊ वत्सान्–နွားငယ်တို့ကို၊ पयः–နို့ရည်ကို။ अपीप्यत्–သောက်စို့စေ ပြု၊ विष्णुः–သည်၊ शतेन–တရာတရာသော။ गाः–နွားတို့ကို၊ पयः–နို့ရည် ကို၊ अपीप्यत्–ပြု၊ द्विद्रोणेन–နှစ်စိတ်နှစ်စိတ်သောစပါးကို၊ क्रीणाति–ဝယ် ယူ၏။ पञ्चकेन–ငါးကောင်, ငါးကောင်သော နွားကို၊ क्रीणाति–၏၊ द्विद्रोणम्–နှစ်စိတ်, နှစ်စိတ်သောစပါးကို၊ क्रीणाति–၏။ पञ्चकम्–ငါး ကောင်,ငါးကောင်သောနွားကို၊ क्रीणाति–၏။ ။

၂၉၃....अस्मृतौ –အောင်းမေ့ခြင်း အနက်မှတပါးသော အနက် ရှိက်၊ वर्त्तमानस्य–ဖြစ်သော၊ संज्ञः–'सं'ဂြိုဟ်သော 'ज्ञा'ဓာတ်၏၊ हे–ကံ,အ နက်ရှိက်၊ त्री–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၂၉၄.....स्मरणात्–အောင်းမေ့ခြင်းအနက်မှ၊ अन्यस्मिन्–တပါး သော၊ अर्थे–၌၊ वर्त्तमानस्य–သော၊ संपुर्व्वस्य–"सं"ဂြိုဟ်သော၊ जानातेः– "ज्ञा"ဓာတ်၏၊ हे–၌၊ त्री–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

हे-साधः–အိုသူတော်ကောင်း။ त्वम्–သင်သည်၊ स्वम्–မိမိကိုယ်ကို ၎င်း၊ ईशाच–မဟာဒေဝနတ်ကိုဌင်း။ संजानीष्व–ကောင်းစွာသိပါလော့၊ ततः–ထိုမှနောက်ရှိက်၊ शिवम्–မဟာဒေဝနတ်ကို၊ संजानीहि–ကောင်း စွာအောင်းမေ့ပါလော့၊ ။

၂၉၄....संदानः–'सं'ဂြိုဟ်သော 'दा'ဓာတ်၏၊ प्रयोगे–အယ့ဉ်ဖြစ် သော၊ अधर्म्मे–တရားအမှုနှင့်ကျပ်းဂန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မတ ရားသောအကျင့်ကို၊ गम्यमाने–သိအပ်သည်ရှိသော်၊ ये–'ဓ' မည်သော သမ္ဗဒါနအနက်ရှိက်၊ नित्यम्–အမြဲ၊ त्री–သည်၊ स्यात्–၏။ ၊သုတ် နှက်၊ ။

၂၉၄.....संपुर्व्वदानसम्बन्धिनि– "सं" ဂြိုဟ်သော "दा" ဓာတ်နှင့် စပ်သော၊ अधर्म्मे–ကို၊ गम्यमाने–သော်၊ ये–၌၊ नित्यम्–အမြဲ၊ त्री– သည်၊ स्यात्–၏။ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

श्रीशः–ဗိသ္သဏိုးနတ်သည်။ गोप्या–ဝေဘဉ်စည်း အပ်သော သူတ ပါး၏မယား၁၁း၊ इष्टम्–လိုအပ်သောစည်းစိမ်ဥစ္စာကို၊ संयच्छतेस्म–ပေး ပြု၊ श्रीशः–သည်၊ श्रियै–မိမိဝိုင်မယားဖြစ်သော လက္ခ္မီနတ်ထွီး၁၁း၊ इष्टम्–ကို၊ संयच्छतिस्म–ပေးပြု၊ ။

२९५....दित्सासुयाक्रोधर्ष्याा-रुचि-द्रोह-स्था-न्हु-श्लाघ-स्पृहि-शप्राधीक्षा प्रति श्रुप्रत्यनुगृधार्थ्यर्थाः–ပေးလိုခြင်း၊ ဝေဘဉ်မြောင်းခြင်း၊ အမျက်ထွက် ခြင်း၊ ငြူစူခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အနက်ရှိ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ည်သော် 'द्रुह्' ဝါတ်၊ 'स्था' ဝါတ်၊ 'न्हु' ဝါတ်၊ 'श्लाघ' ဝါတ်၊ 'स्पृहि' ဝါတ်၊ 'शप्' ဝါတ်၊ 'राध' ဝါတ်၊ 'ईक्ष' ဝါတ်၊ 'आङ्' ဥပ: 'प्रति' ဥပ:ရှိသော 'भृ' ဝါတ်၊ 'प्रति' ဥပ: 'अनु' ဥပ:ရှိသော 'गृ' ဝါတ်၊ 'धारि' ဝါတ်၏ အဓိကတ္ထိသည်။ यस्मै–အကြင်ကာရကအား၊ भवन्ति–ဖြစ်ကုန်၏၊ तत्–ထိုကာရကသည်။ मम्–'မ'မည်၏၊ ဝါ၊သမ္ပဒါန်မည်၏၊ तत्रच–သမ္ပဒါန်အနက်၌ဂုင်း၊ तादर्थ्येच–ထိုထိုကြိယာ၏အကျိုး၏အဖြစ်၌ဂုင်း၊ चौ–'ची' မည်သောစတုတ္ထဝိဘတ်သက်သည်၊ स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၂၉....यस्मै–အကြင်သူအား၊ दातुम्–ပေးခြင်း၌၊ इक्षा–အလိုရှိသည် ၎င်း၊ असूयादय:–စောင်းမြောင်းခြင်း စသည်တို့သည် ၎င်း၊ स्यादे:–'स्था' ဝါတ်စသည်၏၊ अर्थश्च–အနက်သည်၎င်း၊ यस्मै–အကြင်ကာရကအား၊ भवन्ति–ကုန်၏၊ तत्–သည်၊ म-संज्ञम्–သည်၊ ဝါ၊သမ္ပဒါန်အမည်ရှိသည်၊ स्यात्–၏၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။

यस्मै–အကြင်ဗိသ်ကို:နှတ်အား၊ गोपीगण:–နွားကျောင်းမိန်းမအပေါင်းသည်၊ स्मरात्–လွမ်းဆွတ်စိတ်စွဲ၊ အချဲ့လိုက်ခါ၊ အောက်မေ့ရာသောကြောင့်၊ असूयतिस्म–စောင်းမြောင်းပြောခါ၊ ပြစ်တင်ကြရာပြီ၊ यस्मै–အား၊ कुप्यतिस्म–အမျက်ထွက်ပြီ၊ यस्मै–အား၊ ईर्ष्यतिस्म–ငြူစူပြီ၊ यस्मै–အား၊ रोचतेस्म–ကြည်ညှာနှစ်သက်စုံမက်ပြီ၊ यस्मै–အား၊ दुह्यतिस्म–မကောင်းကျင့်ပြီ၊ यस्मै–အား၊ गोपीगण:–သည်၊ तिष्ठतेस्म–အနိုးအစပ်ချဉ်းကပ်ရပ်တည်၍မိမိအလိုကိုသိစေခြင်းငှါအလိုရှိပြီ၊ यस्मै–အား၊ न्हुतेस्म–ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာလိမ်လည်ပါသဖြင့်၊ မိမိအလိုကိုသိစေခြင်းငှါအလိုရှိပြီ၊ यस्मै–အား၊ अश्लाघिष्ट–ကြီးမွှမ်း၍မိမိအလိုကိုသိစေခြင်းငှါအလိုရှိပြီ၊ यस्मै–အား၊ स्पृहयतिस्म–ချစ်ကြိုက် စုံမက်၊ နှစ်သက်ပြီ၊ यस्मै–အား၊ अशपत–ချစ်ကြိုက်စေလို-ကြိန်စာဆိုရွှဲ မိမိအလိုကိုသိစေခြင်းငှါအလိုရှိပြီ၊ स-हरि:–ထို ဗိသ်ကို: နှတ်သည်၊ सद्म:–သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့အား၊ सुखम्–ချမ်းသာကို၊ ददातु–ပေးစေသတည်း၊ ।गर्ग:–ဂဂ်ဂုရုသည်၊ व्रजे–နွားခြံ၌၊ रामाय–ဗလဒေဝအား၊ ख्यातिस्म–သိဘာသာဘဟ္မသမျှကို ကြည့်ရှုစုံစမ်းပြီ၊ कृष्णाय–ဗိသ်ကို:နှတ်အား၊ ईक्षतेस्म–သုဘာသုဘဟ္မသမျှကိုကြည့်ရှုလေ့ပြီ၊ शुभाशुभम्–ကောင်းကျိုးသုဘ၊မကောင်းကျိုးအသုဘကို၊ पर्य्यालोचयत्–ထက်ဝန်းကျင် စုံစမ်းကြည့်ရှုပြီ၊ इति–ဤကား၊ अर्थ:–အနက်တည်း၊ ।राम:–ရာမမင်းသည်၊ विभीषणाय–ဝိဘီသဏ, မည်သောဘီလူးအား၊ राज्यम्–မင်းအဖြစ်ကို၊ आशुश्राव–ဥဂုံးရှုနှားထောင်ပြီ၊ ဝါ၊ဝန်ခံပြီ၊ यशश्च–အခြံအရံကိုလည်း၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

प्रत्यगृणोत्–ပြန်ပေးပါအံ့ဟု တာဝန်ပြုပြီ၊ **प्रतिज्ञातवान्**–တာဝန်ခံပြီ၊ **इति**–ကား၊ **अर्थः**–တည်း၊ ။**लक्ष्मणः**–ညီတော်သက္ခဏာသည်၊ **तस्मै**–ထို နောင်တော်ရာမမင်းအား၊ **प्रत्यगृणात्**–ကောင်းခြင်းပြုလျှက် အားတက် ဝေထိုပြန်ပြောဆို၏၊ **कपिः**–သုဂ်ဝ,ခေါ် မျောက်သူတော် သည်လည်း၊ **तस्मै**–ထိုရာမမင်းအား၊ **अन्वगृणात्**–ကောင်းပြီဆို၍-အား‌တက် ဝေရှုံ့ တဖန်လျှောက်ထားပြန်၏၊ **वदन्तम्**–မင်းအဖြစ်ကိုပေးအံ့ဆိုသော၊ **रामम्**–ကို၊ **प्रोत्साहयामास** – အား‌ထုတ်, အား‌တက်ဝေပြီ၊ **इति**–ကား၊ **अर्थः**–တည်း၊ ။**सर्व्वैः**–မဟာဒေဝ နတ်သည်၊ **सद्भ्यः**–သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့အား၊ **सर्व्वम्**–အလုံးစုံသော အလိုဆန္ဒဟူသမျှကို၊ **धरयते**–ဆောင်နှင်းအပ်ပေ၏၊ **हे-साधो**–အိုသူတော်ကောင်း၊ **त्वम्**–သင်သည်၊ **मुक्तये**–နှလွှဆင်းရဲမှလွတ်ခြင်း၌၊ **तम्**–ထိုမဟာဒေဝနတ်ကို၊ **भज**–မှီဝဲ မပြတ်ဆည်းကပ်ပါလော၊ ။

၂၄၆....**शक्तर्थ-वषड्हित-सुख-स्वाहा-स्वधा-स्वस्ति-नमोभिः**–စွမ်းနိုင် ခြင်းအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ '**वषड्**' သဒ္ဒါ၊ '**हित**' သဒ္ဒါ၊ '**सुख**' သဒ္ဒါ၊ '**स्वाहा**' သဒ္ဒါ၊ '**स्वधा**' သဒ္ဒါ၊ '**स्वस्ति**' သဒ္ဒါ၊ '**नमस्**'-သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ **योगे**–ယှဉ်ရာ၌က်၊ **च्वी**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နက်၊ ။

၂၄၆.....**एभिः**–ထိသဒ္ဒါတို့နှင့်၊ **योगे**–၌၊ **च्वी**–သည်၊ **यसात्**–၏၊ ။ ဂျတ်ဩနက်၊ ။**हरिः**–ဗိုလ်ကြီး နတ်သည်၊ **दैत्येभ्यः**–အသူရာတို့အား၊ **अलम्**–အောင်စွမ်းနိုင်၏၊ **पूर्णे**–ဂနအား၊ **वषट्**–'**वषट्**'ဟူ၍တ်ဆို၍ပေး လှူအပ်၏၊ **सद्भ्यः**–သူးတော်ကောင်းတို့အား၊ **हितम्**–အစီးအပွါးသည် ဂုဏ်း၊ **सुखम्**–ချမ်းသာသည်ဂုဏ်း၊ **भवति**–ဖြစ်၏၊ **अग्नये**–မီးနတ်အား၊ **स्वाहा**–'**स्वाहा**'ဟုဆို၍ပေးလှူအပ်၏၊ **पित्रे**–အဘာနတ်အား၊ **स्वधा**–'**स्वधा**' ဟူ၍တ်ဆို၍ပေးလှူအပ်၏၊ **धात्रे**–ဖြဟ္မာအား၊ **स्वस्ति**–'**स्वस्ति**' ဟူ၍တ်ဆို၍ ပေးလှူအပ်၏၊ **सते**–ဗိုလ်ကြီးနတ်အား၊ **नमः**–'**नम**' ဟူ၍တ်ဆို၍ပေးလှူအပ်၏၊ ။

၂၄၇....**आशिषि**–တောင်းတခြင်းကို၊ **गम्यमानायम्**–သိအပ်သည်ရှိ သော်၊ **च्वी**–သည်၊ **वा**–အချို့သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ **हे**–ကံပုဒ်ကို၊ **प्रयुज्यमाने**–ယှဉ်အပ်သည်ရှိသော်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ ။တနည်း၊ ။**हेन**–ကြိယာဝစီ ကပုဒ်နှင့်၊ **योगे**–ယှဉ်ရာ၌က်၊ **आशिषि**–တောင်းတခြင်းကို၊ **गम्यमानायम्**–သော်၊ **च्वी**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၉၇.....**सद्भ्यः** – သူတော်ကောင်း တို့အား။ **वा**–တနည်း။ **सताम्**–သူတော်ကောင်းတို့၏။ **शम्**–ကောင်းကျိုး။ **भूयात्**–ဖြစ်ပါစေသတည်း။ ။

၂၉၈....**परिक्रियः**–'परि' ဂြိုဟ်သော 'क्री' ဝေါဟာရ၏။ **वेतनादौ**–အကျိုးအာဒေါ်စသောအနက်ကို။ **गम्यमाने**–သော်။ **ये**–ကရိယာ်းအနက်၌။ **ची**–သည်။ **वा**–သဖြင့်။ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၉၀.....**सद्भिः**–သူတော်ကောင်းတို့သည်။ **विष्णः**–ဗိသော်ကိုးနှုတ်ကို။ **भक्त्यै**–ဆည်းကပ်ခြင်းဖြင့်။ **मुक्तिः**–ဆင်းရဲအပေါင်းမှလွတ်ခြင်းကို။ **परिक्रीता**–ဝယ်သူအပ်၏။ ။တနည်း။ ။**सद्भिः**–တို့သည်။ **भक्त्यै**–ဖြင့်။ **विष्णः**–၏။ **सकाशात्**–အနီးထံပါးမှ။ **मुक्तिः**–ကို။ **परिक्रीता**–အပ်၏။ **अरिभिः**–ရန်သူတို့သည်။ **स्वाः**–မှန်းထားခြင်းဖြင့်။ **मुक्तिः**–ကို။ **परिक्रीता**–အပ်၏။ ။

၂၉၉....**अनध्वाकाकशूकशृगालनावह्ने**–ခြင်္သေ့အဖွဲ့ဟောမဟုတ်သော သဒ္ဒါ။ 'काक' သဒ္ဒါ။ 'शूक' သဒ္ဒါ။ 'शृगाल' သဒ္ဒါ။ 'नौ' သဒ္ဒါ။ 'अन्न' သဒ္ဒါမဟုတ်သော။ **गत्यर्थमन्यहे**–'गति' အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ။ 'मन्यति' သဒ္ဒါ၏ကံ၌။ **चेष्टावज्ञे**–အား‌ထုတ်ခြင်း၊ မထည့်ဝဲဖြင့်ပြုခြင်းကို။ **गम्यमानायाम्**–သော်။ **ची**–သည်။ **वा**–သဖြင့်။ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၂၉၉.....**गत्यर्थमन्यत्योः**–'गति' အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ။ 'मन्यति' သဒ္ဒါတို့၏။ **क्रमात्**–အစဉ်အတိုင်း။ **सार्वकाकादिवर्जे**–ခြင်္သေ့အဖွဲ့ဟော သဒ္ဒါ။ "काक" စသောသဒ္ဒါသည်ကြဉ် အပ်သောဧ–ကံအနက်၌။ **चेष्टावज्ञयोः**–အား‌ထုတ်ခြင်း။ မထည့်ဝဲဖြင့်ပြုခြင်းတို့ကို။ **गम्यमानयोः**–ကုန်သော်။ **ची**–သည်။ **वा**–သဖြင့်။ **स्यात्**–၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။

श्रीशः–ဗိသော်ကိုးနှုတ်သည်။ **व्रजाय**–နွားခြံသို့။ **व्रजति**–သွား၏။ **केशवः**–ဗိသော်ကိုးနှုတ်သည်။ **व्रजम्**–သို့။ **व्रजति**–သွား၏။ **खल**–ဟာထိသူယုတ်။ **अहम्**–ငါသည်။ **त्वा**–သင့်ကို။ **तृणाय**–မျက်လောက်တောင်။ **न मन्ये**–မဝေအောင်။ မေ့။ **खल**–ယုတ်။ **अहम्**–သည်။ **त्वा**–ကို။ **तृणम्**–မျက်လောက်တောင်။ **न मन्ये**–မေ့။ **चेष्टावज्ञे**–သဒ္ဒါသည်။ **किम्**–နည်း။ **मनसा**–စိတ်ဖြင့်။ **द्वारकाम्**–ဒွါရကာမြို့သို့။ **एति**–သွား၏။ ဝါ။ ရောက်၏။ **अहम्**–ငါသည်။ **त्वाम्**–သင့်ကို။ **जनार्दनम्**–ဗိသော်ကိုးနှုတ်လောက်ပင်။ **मन्ये**–မှတ်ထင်၏။ **इत्यादिरूपम्**–ကို။ **सिध्यर्थम्**–ပြီးစေခြင်း အကျိုးရှိ၏။ **अध्वादोतु**–ခြင်္သေ့အဖွဲ့ဟော စသည်ဒွါရာ။ **अनन्तः**–ဗိသော်ကိုးနှုတ်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သည်၊ပန्थानम्--ခြင်း:သို့၊गच्छति--သွား၏၊स:--ထိုသူသည်၊त्वा--သင့်ကို၊काकम्--ကျီးငှက်လောက်တောင်၊ न मन्यते--မအောင်းမေ့၊မမှတ်ထင်၊ ။

၃၀၀....यत:--အကြောင်းကား၊अपायभीजुगुप्सापराजय-प्रमादादान भूत्राणाविघ्नान्तर्द्धि वारणाम्--ဖဲသွင်းခြင်း၊ ကြောက်ခြင်း၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း၊ရှုံးခြင်း၊မေ့လျော့ခြင်း၊ယူခြင်း၊ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ကင်းကွာခြင်း၊ကွယ်ပျောက်ခြင်း၊တားမြစ်ခြင်းသည့်၊ जम्--'ज'မည်၏၊ ဝါ၊အပါဒါနိမည်၏၊तत्र--ထိုအပါဒါနိအနက်၌ကား၊ पी--' पी ' မည်သော ပစ္စယိဝိဘတ်သည်၊स्यात्--၏၊ ။သတ်နက်၊ ။

၃၀၀.....यत:--မှ၊ဋ္ठते--ထိုဖဲသွင်းခြင်းစသောအနက်တို့သည်၊भवन्ति-ဖြစ်ကုန်၏၊ तत्--ထိုဖဲသွင်းရာစသည်ဖြစ်သော ကာရကသည့်၊ ज-संज्ञम्--သည်၊स्यात्--၏၊तत्र--၌၊पी--သည်၊स्यात्--၏၊ ။ဝတ္ထိနက်၊ ။

विभीषण:--ကြောက်မက်ဘွယ်သောဝိဘီသကာဘိလူးသည့်၊ पदात्--ခြေနေရာကျွန်းလက်ဝါမှ၊ भ्रष्ट:--လျော့ကျ လွှတ်ရှားထွက်ပြေးသွား၏၊ भ्रातु:--နောင်တော်"ရာဝဏ"မည်သောဘီလူးမှ၊ भीत:--ကြောက်ရွံ့၏၊ पापात्-မကောင်းမှုမှ၊ जुगुप्सित:--စက်ဆုပ်ရွံရှာ၏၊ दु:खात्--ဆင်းရဲခြင်းမှ၊पराजित:--ရှုံး၏၊विधे:-ကျင့်ဝန်ဥစ္စာရင်အပ်သောအမှုမှ၊अप्रमत्त:-မမေ့မလျော့၊ सत:-ပညာရှိသူတော်ကောင်းထံမှ၊ आत्तविद्य:-သင်ယူအပ်သောဒဟတ်ရှိ၍၊मुने:--ရသေ့မှ၊जात:--ဖြစ်၏၊ भ्रातु:--နောင်တော်ရာဝဏမည်သောဘီလူးမှ၊ निजै:--ဖိဖိသားမယားတို့ဖြင့်၊ त्रात:- စောင့်ရှောက်၏၊भत्रात्--ဘဝသံသရာမှ၊ विरत:--ကင်း၏၊ दुष्टात्-ကြမ်းကြုတ်သောရာဝဏာဘီလူးမှ၊ अन्तर्हित:--ကွယ်ကာပုံးဒေသင်း၏၊ रामेण- ရာမ, မင်းသည်၊ शोकात् -စိုးရိမ် ကြောင်လန့်ခြင်းမှ၊ वारित:--တားမြစ်အပ်၏၊ ။

၃၀၁....अन्याराभ्यार्थारादृवहिर्विनर्त- प्रतिपर्य्यपाङ्दिक्शब्दै:- 'अन्य' အနက်၊'आरभ्य'အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊'आरात्'သဒ္ဒါ၊'बहिस्'သဒ္ဒါ၊'विना' သဒ္ဒါ၊ 'ऋते'သဒ္ဒါ၊'प्रति'သဒ္ဒါ၊ 'परि'သဒ္ဒါ၊'अप'သဒ္ဒါ၊ 'आङ्'သဒ္ဒါ၊ 'दिक्' ဝါစက သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ योगे--ယှဉ်ရာ၌ကင်၏၊ हेतुयवर्थेच- ဟိတ် အနက်၊ 'यप्' ပြုသော 'क्वाच्'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏အနက်၌၎င်း၊ पी--ပစ္စယိဝိဘတ်သည်၊स्यात्--၏၊ ။သုတ်နက်၊ ။

၃၀၁ ..... एभि--ထို"အန္ဝ"အနက်၊ "အာရဘ္ဘ"အနက်ရှိသောသဒ္ဒါစသည် တို့နှင့်၊ योगे-၌၎င်း၊ हेतौ--ဟိတ်အနက်၌၊ प्रयुज्यमानात् -ယှဉ်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သော၊ लिङ्गात्–လိင်္ဂနှင်းမှ၎င်း။ यवन्तस्यार्थे–"ယဝ်"ပြုသော 'त्त्वाच्' ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သန္ဓိ၏အနက်ကို၊ गम्यमानेच– ၎င်း၊ पी– သည်၊ स्यात् –၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

आङ्–'आङ्' သန္ဓိသည်၊ व्याप्तिर्सीम्नोः–ပျံ့နှံ့ခြင်း အဝိဿဓိ, ဝိုင်းခြားခြင်းအဝဓိ,အနှက်၌၊ वर्त्तते–၏၊ प्रति–'प्रति' သန္ဓိသည်၊ प्रतिदान निधो–အဝယုအစားပြန်ရှိပေးခြင်း၊အတူပြုခြင်း၌၊ वर्त्तते–၏၊ अन्यौ–တပါးသော 'परि' သန္ဓိ'अप' သန္ဓိတို့သည်း त्यागे–စွန့်ခြင်းအနက်၌၊ वर्त्तते–၏၊ । विष्णुः–ဗိဿကိုးနတ်သည်၊ ईशानात्–မဟာဒေဝ နတ်မှ၊ नेतरः–ထပါး မဟုတ်၊ सः–ထိုဗိဿကိုးနတ်ကို၊ भवात्–မွေးဖွားဝမှ၊ प्रभृति–စ၍၊ अर्च्यते–ပူဇော်အပ်၏၊ सः–သည်၊ अस्मात्–ငါမှ၊ आरात्–နီးကပ်၏၊ सः–သည်း त्वात्–သင်မှ၊ बहिः–အလွတ်ပြင်ပ၌ တည်ရှိ၏၊ वृषात्–အကျင့်တရားမှ၊ विना–ကင်းကွာ၍၊ शम्–ကောင်းကျိုးချမ်းသာမင်္ဂလာသည်၊ न भवति–မဖြစ်း वृषात्–မှ၊ ऋते–ကြဉ်ကင်း၍၊ अर्थः–အကျိုးစီးပွားသည်၊ न भवति–မဖြစ်း शम्भोः–မဟာဒေဝနတ်၏၊ भक्तेः–ဆည်းကပ်ခြင်းမှ၊ प्रति–အဝုအစာ ပြန်ရှိပေးသောဝတ္ထုကား၊ अमृतम्–အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ပေတည်း၊ प्रयुञ्जन्ः–ကားမဒေဝနတ်သည်၊ केशवात्–ဗိဿကိုးနတ်နှင့်၊ प्रति–တူ၏၊ भयः–သုံးပါးကုန်သော၊ तापाः–ပူပန်ခြင်းတို့သည်၊ अनन्तात्–ဗိဿကိုး နတ်မှ၊ परि–ကြဉ်ကျော်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ आमृत्योः–အသက်သေသည့်တိုင်အောင်၊ हरिः–ကို၊ सेव्यताम्–ဖွဲ့ဝမပြတ်ဆည်းကပ်အပ်၏၊ ब्रह्मा–ဖြဟ္မာသည်၊ आसकलात्–အလုံးစုံသောသတ္တဝါကိုပျံ့နှံ့၍၊ अस्ति–ရှိ၏၊ रामः–ဗလရာမသည်၊ कृष्णात्–ဗိဿကိုးနတ်မှ၊ पूर्वः–ကျေးဦးဖြစ်၏၊ ဝါးကြီး၏၊ गदः–"ဂဒ"မည်သောသူသည်၊ कृष्णात्–မှ၊ अवरः–နောက်၌ဖြစ်၏၊ ဝါးငယ်၏၊ ईश्वरः–မဟာဒေဝနတ်သည်၊ आनन्दात्–ဒုစရိုက်ခြင်းကြောင့်၊ शैलात्–တောင်သို့၊ आरुह्य–တက်၍၊ आसनात्–နေရာ၌၊ उपविश्य–ဝင်၍၊ अलकाम्–ကုဝေရနတ်၏ပြိုတော်"အလက"ကို၊ ईक्षते–ကြည့်ရှု၏၊ शैलम्–တောင်ကို၊ आरुह्य–၍၊ आसने–၌၊ उपविश्य–ဝင်၍၊ इति–ဤသည်ကား၊ अर्थः–အနက်တည်း၊ ।

၃၀၂....आरादर्थैः–'आरात्' ဟူသော အဗျယသန္ဓိ၏အနက်ကဲ့သို့သောအနက်ရှိသောသန္ဓိတို့နှင့်၊ योगे–၌၊ पी–ပစ္စဝိဝိဘတ်သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၂၀၂.....**दूरान्तिकार्थैः**–ဒူရ,အန္တိက,အနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့နှင့်၊**योगे**–၌၊**षी**–သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏။ ၊ဝတ္တိနက်၊ ၊

यः-အကြင်သူသည်၊**रामात्**–ရာမ၏ဝင်း၊**रुद्रस्य**–ရုဒ္ဒနတ်၏ဝင်း၊**दरम्**-ဝေးကွာသောအရပ်၌၊ **तिष्ठति**–တည်၏၊ **सः**–ထိုသူသည်၊ **पापात्**–မကောင်းမှု၏ဝင်း၊ **दुःखस्यच**–ဆင်းရဲ၏ဝင်း၊ **अन्तिकम्**–အနီး အပါး၌၊ **तिष्ठति**–၏၊ ၊{ဤသုတ်၌ "အာရာတ်"သဒ္ဒါသည်၊အဝေးအနက်၊အနီးဟူသောအနက်နှစ်ချက်ကိုဟော၏။}

၂၀၃....**समर्थैनार्य्यस्तस्ताद्धितसुखैः**-'**सम**'အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊'**एन-आ-ऋ-अस्-तस्-स्तात्**' ဟူသောတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊'**हित**'သဒ္ဒါ၊'**सुख**'သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ **योगे**–အယှဉ်၌ဝင်း၊ **निर्द्धारे**–အပေါင်းမှအသီးထုတ်ခြင်းအနက်၌ဝင်း၊ **सम्बन्धे**- သမ္ဗန္ဓအနက်၌ဝင်း၊ **हेच**–ကံအနက်၌ဝင်း၊**षी**-'**षी**'မည်သောဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊**स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နက်၊

၃၀၃..... **एभिः**–ထို"သမ"အနက်ရှိသောသဒ္ဒါစသည်တို့နှင့်၊**योगे**–၌ဝင်း၊**एषुच**–ထိုနိဒ္ဓါဒုကစသောအနက်တို့၌၊ **षी**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ၊ ဝတ္တိနက်။ ၊

यः–အကြင်အရှင်သည်၊ **सर्व्वस्य**–မဟာဒေဝနတ်နှင့်၊ **समः**–တူ၏၊ **यश्च**–အကြင်မဟာဒေဝနတ်သည်လည်း၊ **सर्व्वस्य**–အလုံးစုံသောသတ္တဝါ၏၊ **दक्षिणेन**–တောင်အရပ်၌၊ **स्थित**'–တည်၏၊ **यः**–အကြင်အရှင်သည်၊ **सर्व्वस्य**–၏၊ **उत्तरा**–မြောက်အရပ်၌၊ **स्थितः**–တည်ခဲ့၏၊ **यः**–သည်၊ **सर्व्वस्य**–၏၊ **उपरि**–အထက်အဘို့၌၊ **स्थितः**–၏၊ **यः**–သည်၊ **सर्व्वस्य**–၏၊ **अधः**–အောက်အဘို့၌၊ **स्थितः**–၏၊**यः**–သည်၊**सर्व्वस्य**–၏၊ **पूर्व्वतश्च**–အရှေ့အရပ်၌လည်း၊ **स्थितः**–၏၊ **यः**–သည်၊ **सर्व्वस्य**–၏၊ **पश्चाच्च**–အနောက်အရပ်၌လည်း၊ **स्थितः**–၏၊ **अखिलम्**–အလုံးစုံသောသတ္တဝါသည်၊**यस्य**–အကြင်မဟာဒေဝနတ်၏၊ **हितम्**–အဆွေခင်ပွန်းထည်း၊ **अखिलम्**–သည်၊ **यस्य**–၏၊ **सुखञ्च**–ချမ်းသာကိုလည်းဖြစ်စေတတ်၏၊**देवानाम्**–နတ်အပေါင်းတို့တွင်၊ **वर्य्यस्य**–မြတ်သော၊ **तस्य**–ထိမဟာဒေဝနတ်၏၊**पदयोः**–ခြေနှစ်ဘက်တို့ကို၊**अहम्**–သည်၊**भजे**–ဆည်းကပ်ပါ၏။ ၊

၃၀၄....**अज्ञाने**–ထိခြင်းအနက်မှတပါး၊သောအနက်၌၊ **वर्त्तमानस्य**–ဖြစ်သော၊**धातोः**–'**ज्ञा**'–ဝါတ်၏၊ **षे**–ကရိယာဆိုအနက်၌၊ **षी**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ၊သုတ်နက်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၀၄.....शम्भोः–မဟာဒေဝ နှတ်ဖြင့်၊ मुकुन्दे–ဗိသ္ဏုကို့နှတ်၌၊ जानीते–ဖြစ်၏၊ भक्त्या–ဆည်းကပ်ခြင်းဖြင့်၊ शङ्करम्–မဟာဒေဝနှတ်ကို၊ जानाति–သိ၏၊ सःभक्तेन–ကိုယ်ထံးဖြစ်သော၊ शम्भुना–မဟာဒေဝနှတ်ဖြင့်၊ मुकुन्दे–ဗိသ္ဏုကို့နှတ်၌၊ प्रवर्त्तते–ဖြစ်၏၊ इति–ကား၊ अर्थः–တည်း။ । जानातिः–'ज्ञा' ဝေါဟာရသည်၊ प्रवृत्त्यर्थश्च–ဖြစ်ခြင်းအနက် ရှိသည်လည်း၊ स्यात्–၏၊ कस्मात्–အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား၊ धातूनाम्–တို့၏၊ अनेकार्थत्वात्–များသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ।

၃၀၅....तृप्त्यर्थानाम्–နှစ်သက်ရုံမက်ခြင်းအနက်ရှိကုန်သောဝေါဟာတို့၏၊ प्रयोगे–၌၊ ये–ကိုယ်ထံးအနက်၌၊ पी–သည်၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၃၀၇.....हरिः–သည်၊ भृङ्गारस्य–သိဂ်ါရမည်သောရေသွေ့ဖြင့်၊ तृप्तः–နှစ်သက်ရုံမက်၏၊ शङ्करः–မဟာဒေဝနှတ်သည်၊ शान्तेन–ငြိမ်သက်တည်ကြည်ခြင်းဖြင့်၊ पूर्णः–ထက်ဝန်းကျင်နှစ်သက်၏၊ ।

३०६....अव्ययस्तुकक्तवतुखलर्थक्तोच्छत्रानवसुशीलार्थेतृन् भव्यर्णार्थिणिनि–"အဗျယ"ပစ္စည်း၊ 'क्ति' ပစ္စည်း၊ 'ဒ္ဓ' ပစ္စည်း၊ 'क्तवतु' ပစ္စည်း၊ 'खल' ပစ္စည်း၏အနက်ကဲ့သို့သောအနက်ရှိသောပစ္စည်း၊ 'क्त' ပစ္စည်း၊ ဥ,ကာရန္တပစ္စည်း၊ 'शतृ' ပစ္စည်း၊ 'आन' ပစ္စည်း၊ 'वसु' ပစ္စည်း၊ တသိလအနက်၌သက်သော 'तृन्' ပစ္စည်း၊ အနာဂတ်ကာလအနက်, ကျေးဖြိုဟူသော အနက်ရှိသော 'णिनि' ပစ္စည်းမှ တပါးသော၊ कृति–ကိတ် ပစ္စည်းကို၊ प्रयुज्यमाने–ယှဉ်အပ်သည်ရှိသော်၊ ङ–ဃဲ–အဝဏ္ဏဖြစ်သော,ကံအနက်၊ कर्त्तरि–အနက်၌၊ पी–သည်၊ स्यात्–၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

၃၀၆..... व्यादिवर्जे–အဗျယပစ္စည်း၊ စသည်သည်ကြဉ်အပ်သော၊ कृति–ကို၊ प्रयुज्यमाने–သော်၊ ङेच–ဌဃင်း၊ चेच–ဌဃင်း၊ पी–သည်၊ स्यात्–၏၊ । ပဏ္ဍိနှက်၊ ।

कृष्णः–ဗိသ္ဏုနှတ်သည်၊ जगताम्–သတ္တဝါတို့ကို၊ कारकः–ပြုတတ်၏၊ मुररिपोः–ဗိသ္ဏုနှတ်သည်၊ इयम्–ဤလောကကို၊ कृतिः–ပြုခြင်းဘန်ဆင်းအပ်၏၊ ।व्यादौतु–အဗျယပစ္စည်း၊ စသည်၌ကား၊ एतत्–ထိုသတ္တဝါအပေါင်းကို၊ सृष्ट्वा–ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ दार्ढ्–ဆောင်ထက်ထသော၊ शारुकम्–ညှင်းဆဲတတ်ထသော၊ अर्च्चकान्–ပူဇော်တတ်သူတို့ကို၊ उन्नीतवन्तम्–အထက်နှတ်ပြည့်ဆို့ဆောင်တတ်ထသော၊ यतिभिः–ယောဂီပဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ सुदर्शनम्–ကောင်းစွာမြင်အပ်ထသော၊ ज्ञातम्–ထိအပ်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ထသ်ော၊ हरिम्–ဗိသ္ဏုကို၊ **संस्तुवन्**–ကောင်းစွာချီးမွမ်းထော၊ နှာသည်ဖြစ်၍၊ **अघानि**–မင်ကောင်းမှုတို့ကို၊ **जिष्णुः**–အောင်ပြီးသော၊ **मुदम्**–ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ **दधनः**–ဆောင်တတ်သော၊ **कः**–အဘယ်သူသည်၊ **अर्थितम्**–တောင်းတအပ်သောအကျိုးသို့၊ **न ईयिवान्**–မရောက်ဘဲရှိဦးနှည်း၊ **शम्**–ကောင်းကျိုးချမ်းသာမင်္ဂလာကို၊ **दाता**–ကောင်းစွာပေးသနှိသော၊ **ऋणम्**–ကျွေးမြီပမာမချုတ်ပေးအပ်စွာသော၊ **मोक्षम्**–ခုကွမှ လွတ်ခြင်းကို၊ **दायी**–ပေးတတ်သော၊ **शिवः**–မဟာဒေဝနှတ်သည်၊ **कदा**–အဘယ်အခါ၌၊ **हृत्**–ငါ့ဆိတ်နှလုံးသို့၊ **आगामी**–လာရောက်ပါလတန့်နှည်း၊ ။

၃၀၇....**कामुकस्तद्वदार्थिस्तेन**–'**कामुक**' သဒ္ဒါပစ္စုပ္ပန်ကာလ, အဓိကရဏာအနှက်၌သက်သော၊ '**क**'ပစ္စည်းနှင့်၊ **योगे**–အဟ္ဘဉ်၌၊ **ढ-घे**–၌း **षी**–သည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။သုဘိနှက်၊ ။

၃၀၇.....**कामुकशब्देन च**–"**कामुक**" သဒ္ဒါနှင့်ဌင်း၊ **वर्त्तमानङयोः**–ပစ္စုပ္ပန်ကာလ, အဓိကရဏာဘို့၌း **विहितेन**–ဖိခုင်အပ်သော၊ **तेन**–"**ण्वु**" ပစ္စည်းနှင့်ဌင်း၊ **योगे**–၌း **ढे च**–၌ဌင်း၊ **घे च**–၌ဌင်း၊ **षी**–သည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ ။ ၇ဏ္ဍိနှက်၊ ။

यः–အကြင် ဗိသ္ဏုကို၊ **सङ्घशः**–လက္ခဏာ နှတ်သို့ကို၊ **कामुकः**–အလိုရှိဏိ၊ **यः**–ကို၊ **सताम्**–သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ **ज्ञातः**–ဆိအာဝ်ဏိ၊ **इदम्**–ဤနှရာသည်၊ **तस्य**–ထိုဗိသ္ဏုကို၊ **आसितम्**–ကဝ်ဝင်ရာဌာနပေတည်း၊ ။

၃၀၈....**लयभावक्तास्त्रयणाकसङ्गे**–'**लय**' မည်သောတဗျစသောပစ္စည်း၊ ဘောအနှက်၌ စိရင်အပ်သော '**क**' ပစ္စည်း၊ ဇုတ္တိလိင်အာဒ္ဓ စိရင်အဝ်သော '**अ**' ပစ္စည်း '**णक**' ပစ္စည်းမှတပါး၊ သကပ္ပကတိတ် ပစ္စည်းကို၊ **प्रयुज्यमाने**–သော်၊ **घे**–၌း **षी**–သည်း **वा**–သဖြင့်း **स्यात्**–ဏိ၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၀၈.....**ल्यैच**–ကိုဌင်း၊ **भावार्थ-क्तेच**–ကိုဌင်း၊ **स्त्रीविहितम्**–ဇုတ္တိလိင်၌စိရင်အပ်သော၊ **अञ्च**–ကိုဌင်း၊ **णकञ्च**–ကိုဌင်း၊ **हित्वा**–ဖွဲ့၍၊ **अन्यत्र**–တပါးသော၊ **सङ्घे**–သကပ္ပကတိတ်ပစ္စည်းကို၊ **प्रयुज्यमाने**–သော်၊ **घे**–၌း **षी**–သည်၊ **वा**–သဖြင့်း **स्यात्**–ဏိ၊ ၇ဏ္ဍိနှက်၊ ။

यस्य–အကြင်ဗိသ္ဏုကို၊ **सृष्टेः**–သတ္တလောကကို၊ **कृतिः**–ပြုဖြစ်ခြင်းသည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ **येन**–အကြင်ဗိသ္ဏုကို၊ **सृष्टेः**-ကို၊ **हृतिः**–ဆောင်ယူခြင်းသည်၊ **स्यात्**–ဏိ၊ **यस्य**–သည်၊ **सृष्टेः**–ကို၊ **चिकीर्षा**–

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပြုလိုခြင်းသည်။ स्यात्–ဖြစ်။ यस्य–သည်။ सृष्टेः–ကို။ भेदिका–ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ स्यात्–ဖြစ်။ अत्र–ဤဆိတ်ကပ်ဒိုးဋ္ဌာန်။ त्वयाच–သင်သည်၎င်း။ ममच–ငါသည်၎င်း။ हि-यस्मात्–အကြောင်းကြောင့်။ स्नातम् – ရေချိုးခြင်းသည်။ स्यात्–ဖြစ်။ तस्मात्–ထို့ကြောင့်။ हे साधो–အို သူတော်ကောင်း။ त्वयाच–သည်၎င်း။ ममच–သည်၎င်း။ स कृष्णः- ထိုဗိသကေါ်းနတ်ကို။ अर्च्यः–ပူဇော်အပ်၏။ ။

၃၀၄....स्वामीश्वराधिपतिदायादसक्षिप्रतिभूप्रसुतकुशलायुक्तनिपुणसाधुजथैं –'स्वामि' သဒ္ဒါ။ 'ईश्वर' သဒ္ဒါ။ 'अधिपति' သဒ္ဒါ။ 'दायाद' သဒ္ဒါ။ 'साक्षिन्' သဒ္ဒါ။ 'प्रतिभू' သဒ္ဒါ။ 'प्रसूत' သဒ္ဒါ။ 'कुशल' သဒ္ဒါ။ 'आयुक्त' သဒ္ဒါ။ 'निपुण' သဒ္ဒါ။ 'साधु' သဒ္ဒါ။ 'सुच्' ပစ္စည်း၏အနက်ကဲ့သို့သော အနက်ရှိသော ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်။ योगे–ဌဂင်း။ नादरे–ရှိသေခြင်းမရှိသော အနာဒရ အနက်ဌဂင်း။ स्त्रीच–သတ္တဗိဝိဘတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်သည်း။ स्यात्–ဖြစ်။ ။သုတ်နက်။ ။

၃၀၅.....मुकन्दे–ဗိသကေါ်းနတ်သည်။ सर्व्वेषाम् – အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏။ सर्व्वेषु–အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌။ स्वामी–အရှင်ပေကာသည်း။ ဝါ။ အဓိ:ဝိုင်၏။ अधोक्षजः–ဗိသကေါ်းနတ်သည်။ सर्व्वेषाम्–တို့၏။ सर्व्वेषु–တို့၌။ साक्षी–မျက်မှောက်ပေတည်း။ ဝါ။ သက်သေသဘွယ်ဖြစ်၏။ गोप्यः – နွားကျောင်းမိန်းမတို့သည်။ अपत्ये –သားငယ်သည်။ रुदति–ငိုယိုစဉ်။ मातुः–မိခင်သည်။ रुदत्या–ငိုယိုစဉ်။ रुदत्–ငိုယိုသော။ अपत्यञ्च–သားကိုလည်း။ रुदतीम् –ငိုယိုသော။ मातरञ्च–အမိကိုလည်း။ अनादृत्य–ရှိသေသမှုဂရုမပြုဘဲ။ निशि–ညဉ့်၌။ त्रिः–သုံးကြိမ်။ अह्नः–နေ့၏။ त्रिः–သုံးကြိမ်။ अजम्–ဗိသကေါ်းနတ်သို့။ अगुः–ရောက်ကုန်ပြီ။ ။ ပါဠိသေသထည့်၍အနက်ဖြန့်ဆိုလိုက်သည်။ ' कृष्णो यादवेषु यादवानां वा दायादः 'စသည်ဖြင့်ပယောဂတို့ကိုထုတ်ယူလေ။ 'दायद' သဒ္ဒါကား၊ ဆွေမျိုးညာတိပေါ။ ။)

၃၁၀....कालभावाधारम्–ခဏ, ဒဏ္ဍ, မဟုတ္တစသော အချိန်ကာလ။ ဘော၊ အာဓာရသည်၊ ဧမ်–အဓိကရဏ, ကာရကမည်၏။ तत्र–ထိုအဓိကရဏကာရကဌာန်၊ स्त्री–သတ္တမီဝိဘတ်သည်၊ स्यात्–ဖြစ်။ ။သုတ်နက်။ ။

၃၁၀.....आधारः–အာဓာရသည်။ सामीप्यात्–သမီပါဓာရ, ဩပါသိလေသာဓါရ, ဝိသယာဓါရတို့ဖြင့်ဌဂင်း။ व्याप्त्या – ဗျာပိကာဓါရဖြင့်ဌဂင်း။ चतुर्व्विधः–လေးပါးအပြားရှိ၏။ ।केलौ–ဖွဲ့လျှင်ပျ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပါးကစား၌၌၊ **कुशलः**--လိမ္မာသော၊ **सकले**--အလုံးရုံသောသတ္တဝါ၌၊ **स्थितः**--တည်နေသော၊ **गोविन्दः**--ဗိုလ်ကြီးနတ်သည်၊ **शरदि**--သရဒ်အခါ၌၊ **विधौ**--လသည်း၊ **उदिते**--တက်သည်ရှိသော်၊ **कालिन्द्याम्**--ကာလိန္ဒီမြစ်အနီး၌၊ ဝါ၊ ယမုနာမြစ်အနီး၌၊ **कानने**--တော, ထဲ၌၊ **गोपीभिः**--နွားကျောင်းမိန်းမတို့နှင့်၊ **सह**--တကွ၊ **रेमे**--ပွေ့လျော်ပျော်ပါးကစား၏၊ ။

၃၁၁....**अधिकेशार्थोपाधिभ्याम्**:-'अधि' အနက် ရှိသော 'उप'သဒ္ဒါ၊ 'ईश'အနက်ရှိသော 'अधि' သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ **योगे**--၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။သုတ်နှက်၊။

၃၁၁..... **अधिकार्थेन**--"အဓိ"အနက်ရှိသော၊ **उपेन**--"ဥပ"သဒ္ဒါနှင့်ဌင်း။ **स्वाम्यर्थेन**--အစိုးရခြင်းအနက်သော၊ **अधिनाच**--"အဓိ"သဒ္ဒါနှင့်ဌင်း။ **योगे**--၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။ ဝုတ်နှက်၊ ။

विष्णोः--ဗိုလ်ကြီးနတ်၏၊ **गुणाः**- ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့သည်၊ **परार्द्धे** အဆုံးစွန်သော"ပရဒ္ဓ"သဒ္ဒါထက်၊ **उप**- သာလွန်ကုန်သည်၊ **स्युः**--ဖြစ်ကုန်၏၊ **सुराः**--နတ်အပေါင်းတို့သည်၊ **हरौ**--ဗိုလ်ကြီးနတ်၏၊ **अधि**-အခြံအရံတို့ပေတည်း၊ ။ တနည်း၊ ။ **हरौ**- ဗိုလ်ကြီးနတ်သည်၊ **सुराः**--နတ်အပေါင်းတို့ကို၊ **अधि**- အစိုးရကုန်၏၊ ။ {ဤအနက်၌ **सुराः**၊အခြံအရံဆိုသဖြင့်အစိုးရိုင်သူ ဗိုလ်ကြီးဟုဆိုရ၏၊ ။}

၃၁၂....**अर्थात्**--နိမိတ်ဟောသဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हेत**--ကံနှင့်၊ **योगे**--၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၃၁၂.....**निमित्तात्**-- နိမိတ်ဟောသဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हेत**--နှင့်၊ **योगे**--၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။ ဝုတ်နှက်၊ ။ **कृष्णः**--ဗိုလ်ကြီး နတ်သည်၊ **तस्येषु**--အဝတ်ပုဆိုးတို့ကြောင့်၊ **रजकम्**--ကူဟာသည်,ဒိုဘီကို၊ **अवधीत्** သတ်းလေ၏၊ ။

၃၁၃...**क्तेना**-'क्त' ပစ္စည်းမှနောက်၌စီရင်အဝ်သော'इन्'-ပစ္စည်းနှင့်၊ **योगे**--၌၊ **हे**--ကံအနက်၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၃၁၃.....**क्तात्**--"က္တ"ပစ္စည်းနောင်မှ၊ **विहितेन**--စီရင်အပ်သော၊ **इना**--"ဣန်"ပစ္စည်းနှင့်၊ **योगे**--၌၊ **हे**--၌၊ **ङी**--သည်၊ **स्यात्**--၏၊ ။ ဝုတ်နှက်၊ ။ **वेदे**--ဗေဒင်ကျမ်းကို၊ **अधीतौ**--ရွတ်ဆိုသင်ဆံခြင်းရှိ

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဝန်နှစ်ခုတို့၏အလည်ဖြစ်သောကာလ; အဝန်တို့၌။ **पीच**–ပဉ္စမဝိဘတ်သဿည်လည်း။ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

हेसाधो–အိုသူတော်ကောင်း။ **त्वम्**–သင်သည်။ **कृपालुषु**–သနားခြင်းများသောသူတို့တွင်။ **अग्रणी**–နေလင်စသည်ထက်။ **श्रेष्ठम्**–မြတ်သော။ **रुद्रैकादशके**–ရုဒြနှတ်မျိုး တကျိတ်တယောက် **मूर्त्यष्टकात्**–မကြွစွန့်ခဲ့အပေါင်းထက်။ **अधिकम्**–လွန်ကဲသော။ **शिवम्**–မဟာဒေဝနတ်ကို။ **ध्यायन्**–ကြံစိအောင်းမေ့ လျက်။ **द्वयन्हि वा**–နှစ်ရက်တို့၌ဖြစ်သောကာလ၌ဌင်း။ **त्रयहात्**–သုံးရက်တို့၏အပေါင်းဖြစ်သောကာလ၌ဌင်း။ **मज्ञीथाः**–စီးသော။ **जनः**–လူသည်။ **मूत्थः**–မြေ၌တည်လျက်။ **योजनलक्षे**–ယူဇနာတသိန်းထက်၌။ **अर्कम्**–နေလင်ကို။ **पश्येत**–မြင်ပြီ။ **जनः**–လူသည်။ **मूत्थः**–မြေ၌တည်လျက်။ **लक्षद्वयात्**–ယူဇနာ နှစ်သိန်းထက်မှ။ **विधुम्**–လမင်းကို။ **पश्येत्**–မြင်ပြီ။ ။

၃၁၄....**सीमान्तमार्गात्**–အဝိုင်းအချာနှစ်ခုတို့၏ အလည်ဖြစ်သောခြေ၌ အဝန်, ဟော သဒ္ဒါနောင်မှ။ **अन्ते**–အဆုံးဟူသော အနက်ကို။ **गम्यमाने**–ထိအပ်သည်ရှိသော်။ **प्रीच**–ပထမာဝိဘတ်, သတ္တမီဝိဘတ်သည်လည်း။ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၀၅.....**सोमनाथात्**–သောမနာထ, မည်သောဧကိုးဆိပ်မှ။ **शतम्**–တရာသော။ **क्रोशाः**–ကာသတို့အဆုံး၌။ **कृष्णः**–သည်။ **वर्त्तते**–၏။ **अयुते**–တသောင်းသော။ **क्रोशेषुच**–ကာသတို့ အဆုံး၌လည်း။ **कृष्णः**–သည်။ **वर्त्तते**–၏။ **जान्हवी**–"ဇာဟနဝီ" မည်သောဖြစ်သည်။ **गङ्गायमुनायोः**–ဂင်္ဂါမြစ်, ယမုနာမြစ်နှစ်ခုတို့၏ **मध्ये**–အလည်၌။ **कृतिकोशाः**–အဘယ်မျှသောကာသတို့ကို။ **व्याप्य**–ပျံ့နှံ့၍။ **तिष्ठति**–တည်ရှိပါသနည်း။ ။

၃၁၆....**अर्थाधैक्तेः**–နိမိတ္တ 'အတ္ထ' သဒ္ဒါနှင့်မပြားသောဝိဘတ်ရှိသောလိင်နောင်မှ။ **त्रयदयः**–တတိယာစသောဝိဘတ်ငါးသွယ်တို့သည်။ **स्युः**–ကုန်၏။ **क्षेस्तु**–သပ္တမာဝိပုဒ်နောင်မှ။ **सर्व्वाः**–အလုံးရုံသောဝိဘတ်တို့သည်။ **स्युः**–ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၀၆.....**अर्थाधैक**–နိမိတ္တ "အတ္ထ" သဒ္ဒါနှင့်, **ऐक्तेः**–မပြားသောဝိဘတ်ရှိသော။ **ङेः**–လိင်နောင်မှ။ **त्रयदयः**–တို့သည်။ **स्युः**–ကုန်၏။ **क्षेस्तु**–ပ္ဌကာ။ **सर्व्वाः**–တို့သည်။ **स्युः**–ကုန်၏။ ။ဝုတ္တိနှက်။ ။**ङुत्तया**–သုံးဆောင်ခံစားခြင်းဟူသော။ **अर्थेन**–အကျိုးကြောင့်။ **ङुक्तेः**–လွတ်ခြင်းဟူသော။ **अर्थस्य**–အကျိုးကြောင့်။ **जनैः**–လူတို့သည်။ **अच्युतः**–ဗိသ္ဏုကို။ **नृ**တ်ကို။ **अर्च्यते**–ပူဇော်အပ်၏။ **किंकार्य्यम्**–အဘယ်အကျိုးဟူသော အ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

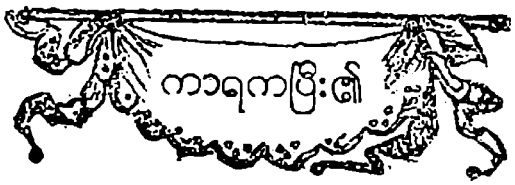
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ကြောင်းကြောင့်၊ **जनैः**—လူတို့သည်၊ **अच्युतः**—ကို၊ **नार्च्यते**—မပူဇော်အပ်ဘဲရှိပါ၏အံ့နည်း။ ။

၃၁၇.... **संज्ञाः**—'ढ'ဟူသောအမည်၊ 'ध'ဟူသောအမည်၊ 'घ'ဟူသောအမည်၊ 'भ'ဟူသောအမည်၊ 'ज' ဟူသောအမည်၊ 'ङ' ဟူသောအမည်တို့သည်၊ **कम्**—'क' မည်သည်၊ ဝါ၊ကာရကမည်သည်၊ **स्युः**—ကုန်၏၊ ။ သုတ်နှက်၊ ။

၃၁၇..... **ढ-ध-घ-भ-ज-ङाः**—"ဃ,ဝ,ဃ,ဘ,ဇ,ဉ, ဟူသောအမည်တို့သည်၊ ဝါ၊ကံ၊ ကရိဏ်း၊ ကတ္တား၊သမ္ပဒါန်၊ အပါဒါန်၊ အဓိကရဏ၊ဟူသောအမည်တို့သည်၊ **कसंज्ञाः**—တို့သည်၊ ဝါ၊ကာရကဟူသောအမည်တို့သည်၊ **स्युः**—ကုန်၏၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ။

कपादः—ကာရကကိုဆိုရောဖြစ်သောအဝိုင်းသည်၊ **इति**—ပြီးပြီ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

॥ तृतीयपादः—समासः ॥

तृतीयपादः—သုံးပိုင်းခြောက်ဖြစ်သော၊समासः—သမာသ်ကို၊
उच्यते—ဆိုအပ်၏၊ဝါ၊ဆိုပေအံ့၊ ။

၃၁၈....अन्वये—အချင်းချင်းသင့်လျော်လျောက်ပတ်ငဲ့စပ်ပေါင်းယှဉ်ခြင်းသဘောသည်၊सति-ရှိသော်၊ङैक्यम्-သိ,စသည်အဆုံးရှိသော နှစ်ပါးသောပုဒ်၊များစွာသောဝုဒ်တို့၏ တခုတည်း၏အဖြစ်သည်၊ सः—သ,မည်း၏၊ဝါ၊သမာသ်မည်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ။ *

---

* { ဤ"ဒေကျ၊သောန္ဓယေ"ဟူသောသုတ်၌"ဒ" သဒ္ဒါသည်၊ပဇ္ဇေတဉ္စာယတေအာဇ္ဇာဇေတေနာတိပဒံ၊ ဟူသော ဝစနဏ္ဍနှင့်အညီ၊ အနုက်ကို သိအပ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဒ, မည်၏၊ထိုပဒ၌ ပ, အက္ခရာကိုခြေ၍ "ဒ"ဟုသင်္ကေတအားဖြင့်ပြု၍၊ သမာသ်အရောနှိုက်အနည်းဆုံးနှစ်ပုဒ်၊နှစ်ပုဒ်ထက်လွန်၍ ပုဒ်များစွာရှိသင့်သောကြောင့်၊ နွိုဝုစ်,ဇဟာဝုစ်တို့ကိုရည်၍၊ ဇကသိက်အားဖြင့်၊ ဒဒ္ဓဒဒ္ဓဒေ၊ ဒဒ္ဓဒဒ္ဓဒဒ္ဓဒါနိ၊ ဒေဒဒါနိစဒါနိ၊ဟူ၍ပြုပြီး၍လျင်၊ဒါနံဇကျ၊ဒေကျ၊ ဟုဆဋ္ဌိတပ္ပုဂိသ်တွဲရာ၏၊ ထိုကြောင့်၊ ဂိဂိသစဒ္ဒြိဆရာသည်၊ ဒဒ္ဓဒဒ္ဓတေဒေ၊ ဒဒ္ဓဒဒ္ဓဒဒ္ဓတာနိဒါနိ၊ ဒေစဒါနိစတာနိဒါနိ၊ဒါနမေကျ၊ဒေကျ၊ဟုမိန့်အပ်၏၊ ။

ဤကျမ်း၏အဘွင့်ဂိုကာကျမ်းပြုဆရာတို့သည်၊ ဤကျမ်း၏သုတ္တာထွေထွေထူးနှာ၌၊ "ဒ"၏အရကိုသျာဒျန္တာပုန်ကိုသာယူ၏၊ တျာဒျန္တာစသောဝုန်ကိုကားမယူ၊ ထိုသို့ သျာဒျန္တာပုန်ကိုသာ ယူ၏ဟု သိရကြောင်းကား၊ ဇကျ၊ဇကတာ၊ဒ၊ပဒံ၊တဒ္ဓသျာဒျန္တာမေဝ၊ ဟုမိန့်အပ်သည်ကိုထောက်ရှုသိရ၏၊ထိုဆရာတို့၏ထိုသို့ဆိုကြခြင်းသည်၊ ကသာပ်ကျမ်း၌သဗ္ဗဝဓူဆရာ၏ "နာမာနံသမာသောယတ္တာထွော" ဟူသောစကားကို ထောက်ချဆို၏ဟုထင်မိပေ၏၊ထိုကြောင့်၊ ထိုဆရာတို့၏ဂိုကာ၌ပင်လျင်၊ထထာစ၊နာမာနံသမာသောယတ္တာထွော,တဒ္ဓါသောပါဝိဘတ္တိယော, ဇုတိသဗ္ဗဝဓူဟာ၊ နာမာနံသျာဒျန္တာလိင်္ဂါနုမိတိအထွော၊ ဟုမိန့်အပ်၏၊ဤမဇ္ဈဗောဓဗျာကရဏ်း ကျမ်းပြု ဝေါပဒေဝဆရာသည်ကား၊ ပါဏိနီဗျာကရဏ်း ကျမ်းကြီးကိုအမှီပြု၍၊ ဤကျမ်းကြီး၌လာသောကျယ်ဝန်းလှသော စကားတို့ကိုချုံး၍အကျဉ်းအားဖြင့်ပြုသော"မဇ္ဈဗောဓ"မည်သောဗျာကရဏ်း ကျမ်းငယ်ကို စီရင်အပ်သကဲ့သို့၊ ဖြစ်ရာဖြစ်သော ပါဏိနီဗျာကရဏ်း ကျမ်းကြီး၌၊ သျာဒျန္တ,တျာဒျန္တာပဒစသည်ကိုမစိစစ်မူ၍ သာမညအားဖြင့်"သမတ္ထောပဒမိတိ" ဟူ၍မိန့်အပ်၏၊ ထိုသို့မိန့်အပ်သည့်အားလျော်

Digitized by www.mercifulsmpada.com/books
From the Library of Sri Krishna Pada Mandalay

၃၁၀.....ဇ္ဈေါ်း-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဇ္ဈေါ်းဒ္ဓာ-သိစသည် အဆုံးရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏ဝင်း၊ ဇ္ဈေကာန္-မျှားငွာကုန်သော၊ ဇ္ဈေကာမ္ဒ္ဓာ-သိစသည်အဆုံးရှိကုန်သော ပုဒ်တို့၏ဝင်း၊ ၊တည်း၊ ၊ဇ္ဈေါဒ္ဓာ-နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ဇ္ဈေကာမ္ဒ္ဓာ-မျှားငွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ဇ္ဈေကာမ္-သိစသည်အဆုံးရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏၊ ဧကဝစမ္-တဝုတည်း၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ၊တပုန်တည်း၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်းသည်၊ အ-သံဒ္ဓမ္-"သ"မည်သည်၊ဝါ၊သမာသဲမည်သည်၊ ဧဃတ္-ဖြစ်၏၊ တဒ္ဓ-ထိုသမာသ်ကိုလည်း၊ အဇ္ဈေ-သည်၊ ဇာတိ-သေင်းဏာဝ်မ္-ပြုအပ်၏၊ ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ၊

ဤဝေါပဒေဒဆရာသည်၊ ထိုအတူသျှဖွဲ့ပဒတူသျှဖွဲ့ပဒ စသည်ကို မစိစစ်မူ၍ ပဒသာမညကို ယူ၍ "ဒဒကျံသောန္ဒယ" ဟူသောသုတ်ကိုတည်အပ်၏၊ ဤသုတ်နှိုက် "ဒ" ဟူ၍သာမညအားဖြင့် ထားသောကြောင့်၊ "သာမညဝစနံသဗ္ဗသာဓေရဏံ" ဟူသည်နှင့်အညီ၊သာမညစကားဖြစ်၍အလုံးစုံနှင့်ဆက်ဆံရကား၊"ဒ"၏အရေးသျှဖွဲ့ပဒ,တျှဖွဲ့ပဒစသည်ကိုယူအပ်၏ သျှဖွဲ့တဆုံးကိုသာ ယူအပ်သည်မဟုတ်၊ မဟုတ် သောကြောင့်၊ သျှဖွဲ့ပဒ ချင်းချင်းလည်း သာမာသ်ဖြစ်၏၊ တျှဖွဲ့ပဒချင်းချင်းစသည်သည်သည်း သာမာသ်ဖြစ်၏ ဟုယူအပ်၏၊ ထိုသို့ ယူအပ်ကြောင်းကိုပညာရှိတို့ နှိုးဆော်သဘောကင်းရှင်းစေခြင်းငှါ ရှင်းသောတုဇနာဘိအားသုတမယဉ္စာဏ်ပွါးများစေခြင်းငှါဝင်း၊ ကျမ်းဟောပါးမှသမယသ်အလျှံကိုထုတ်ဆောင်၍ပြခြင်းအံ့ဖြာနိကား၊ ဟရိဘဒ္ဒဆရာသည်စိရင်အပ်သောဝါကျပဒိယကျမ်းဌီး ၊သုပ်သုပါတိငါနာမာ၊ မာတုနာတ်ထင်တိငါသုပင်္ဂနာတ်ဝိဂြေယျာ၊ သမာသောဆဗ္ဗိဓောဗုဓေ၊ ၊ဟူ၍မိန့်အပ်၏၊ ၊သုပ် သျှဖွဲ့၊ ပျှဖွဲ့ပုဒ်ကို၊ သုပါသျှဖွဲ့နှ၊သျှဖွဲ့ပုဒ်နှင့်၊ သမာသျှတော၊ချင်းအပ်၏၊ သုပ်သျှဖွဲ့၊ ကို၊တိငါတျှဖွဲ့နှ၊ တျှဖွဲ့ပုဒ်နှင့်၊ သမာသျှတော၊၏၊ သုပ်သျှဖွဲ့၊ ကို၊နာမနာမေန၊ နာမ်မျှနှင့်၊သမာသျှတော၊၏၊သုပ်သျှဖွဲ့၊ တို့၊ဓာတုနာ၊ဓာတ်နှင့်၊ သမာသျှတော၊၏၊ အဃ၊ထိုမှတပါး၊တိုင်တျှဖွဲ့၊ တျှဖွဲ့ပုဒ်ကို၊ တိငါတျှ ဖွဲ့နှ၊ တျှ ဖွဲ့ပုဒ်နှင့်၊သမာသျှတော၊၏၊ တိုင်တျှဖွဲ့၊ကို၊ သုပင်္ဂနာသျှ ဖွဲ့နှ၊နှင့်၊သမာသျှတော၊၏၊ ဤတိ၌သို့၊ ဝါ၊ ဤသို့သောဒဗြေ၊အား၊ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဇေတဝေတိ၊ပညာရှိတို့သည်၊ ဆမာသော၊သမာသ်ကို၊ ဆဗ္ဗိဓော၊ဖြေကပါ၊အပြား၊ရှိ၏ဟူ၍၊ ဝိဂြေယျာ၊ ထိအပ်၏၊ ၊ဤကား၊အနုက်၊ ၊ဤဂါထာ၏ အဘွင့်ကား၊ ၊အံ့တြ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

यथा—ဥဒါဟရဏ်အတည်နည်းဟူပြကာဒ်း၊ **कृष्णस्य**—ဗိသ်ကိုဋ်းနတ်ဒြ၏၊ **चरणौ**—ခြေနှစ်ဘက်တို့ကို၊ **वन्द्यौ**—ရှိခိုးအပ်ကုန်၏၊ **इत्यर्थे**—ဤသို့သောအနက်၌၊ **चरणाविति-'चरणौ'**—ဟူသော၊ **अवयवपदम्**—အဝယဝပုဒ်သည်၊ **षष्ठ्यन्तम्**—ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ **अवयविपदम्**—အဝယဝိပုဒ်ကို၊ **आकाङ्क्षति**—ငဲ့စပ်ပေါင်းယှဉ်၏၊ **कृष्णस्येति-'कृष्णस्य'** ဟူသော၊ **षष्ठ्यन्तम्**—ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ **अवयविपदञ्च**—အဝယဝိပုဒ်သည်သည်း၊ **करचरणादिकम्**-လက်,ခြေ,အစရှိသော၊ **अवयवपदम्**—အဝယဝပုဒ်ကို၊ **आकाङ्क्षति**—ငဲ့စပ်ပေါင်းယှဉ်၏၊ **तेन**—ထို့ကြောင့်၊ **कृष्णचरणौ**—

သုပသန္ဒေန သျာဈွန်ဲ ဂတ်ဏ်၊ တိသေန္ဒေန်းတျာဈွန်ဲ ဂတ်ဏ်၊ ဘူတပုဗ္ဗဓိစ္စာဒေါ်သျာဈွန်ဲ သျာဈွင်္ကန်ဲသဟာ သမာသော၊ ပဘဝ တိအဓိပ္ပေတိဇ္ဈစ္စာဒေါ်သျာဈွန်ဲ အာချာတေန်၊ ကုမ္ဘကာရော ဇ္ဈစ္စာဒေါ် သျာဈွန်ဲ နာမဇ္ဇတ္တေန်၊ ဂတိကာရကောပ ပဒါန်ဲ ကိတေဟိ သဟာသမာသဝစန်ဲ ပုဗ္ဗံသျာဈွပုဗ္ဗ်ယာတိ ပရိဘာသာယနာမမဇ္ဇတ္တေန် သျာဈွန်ဲသသမာသော၊ ဂင်္ဂဓိစ္စာဒေါ် သျာဈွန်ဲ ဓာတုနာ၊ ကွိပစ္စယန်ဲသ ဓာတုတ္တာ ဂဟိတတ္တာ၊ ဝိဝဏခါဒထာတိသတတမ္ဘုစ္စကေယသ်ကြိယာယံ၊ သာဒိဝဟခါဒထိစ္စာဒေါ် အာချာတံ အာချာတေန်၊ မာဒလိဂါသာလောဇ္ဈစ္စာဒေါ်အာချာတံသျာဈွင်္ကန်ဲန်၊ ၊ဟူသည်တည်း၊ ၊အကြ်း၊ဤဂါထာ၌၊ သုပသန္ဒေန်၊ သုပသန္ဒါဖြင့်၊ သျာဈွန်ဲ၊ သျာဈွန်ဲပုဒ်ကို၊ ဂတ်ဏ်၊ ၏၊တိသန္ဒေန်၊ တိသေန္ဒါဖြင့်၊ တျာဈွန်ဲ၊ တျာဈွန်ဲပုဒ်ကို၊ ဂတ်ဏ်၊ ၏၊ ဘူတပုဗ္ဗဓိစ္စာဒေါ်၊ဘူတပုဗ္ဗံ ဤသို့အစရှိသည်၌၊ သျာဈွန်ဲ၊ သျာဈွန်ဲပုဒ်သည်၊ သျာဈွင်္ကန်ဲန်၊သျာဈွန်ဲပုဒ်နှင့်။ သဟ၊တကွ၊သမာသော၊သည်၊ ဘဝတိ၊ ၏၊ပဘဝတိအဓိပ္ပေတိဇ္ဈစ္စာဒေါ်၌၊ သျာဈွန်ဲ၊သည်၊ အာချာတေန်၊အာချာတ်ပုဒ်နှင့်၊သ ဟ၊တကွ၊သမာသော၊ သည်၊ဘဝတိ၏၊ကုမ္ဘကာရော ဇ္ဈစ္စာဒေါ်၌၊ သျာဈွန်ဲ၊ သည်၊ နာမမဇ္ဇတ္တေန်၊ ထိုင်ငဲ့ပြီး၍ဓိဘတ်မသက်ဖြိုဇ္ဈေးအတို့၌ဖြစ်သောနာမ်မျှနှင့်၊ သဟ၊တကွ၊သမာသော၊သည်၊ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏၊ဟိသစ္စ်၊မှန်၏၊{ထည့်ပါ၌၊} ဂတိကာရကောပဒါန်ဲ၊ ကြိယာနှင့် ယှဉ်သောနိပါတ်ဥပသာရဟူဆိုအင်္ဂသောဂတိမည်သောပုဒ်၊ ကာရကမည်သောပုဒ်၊ အနိုးရှိသောပုဒ်တို့၏၊ သျာဈွပုဗ္ဗဓိယာ၊ ဆိ,အစရှိသောဝိဘတ်သက်သည်မှ၊ ပုဗ္ဗံ၊ဤဦးစွာ၊ကိတေဟိ၊ကိတ်တို့နှင့်၊ သဟ၊တကွ၊သမာသဝစန်ဲ၊သမာသ်ကိုဆိုခြင်းသည်၊ဟောတိ၊၏၊ ဇ္ဈတ်ပရိဘာသာယ၊ ဤသို့သောပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ နာမမဇ္ဇတ္တေန်၊ မျှနှင့်၊

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ဓိဿဏိုးနှတ်၏ခြင်္ကိုကို၊ वन्ध्यौ–ဂိုဒိုးအပ်ကုန်၏၊ **इति**–ဤသို့၊**सः**–သ
မာသ်သည်၊स्यात्–၏၊**वन्ध्याविति**–'**वन्ध्यौ**' ဟူသော၊**कर्मणि**–ကံအနက်၌၊
ष्यणन्तम्–'**ष्यण्**' ပစ္စည်းအဆုံးဂိုသော၊ **पदम्**–ပုဒ်သည်၊ **कर्त्तृपदमेव**–
ကတ္တားပုဒ်ကိုသာလျှင်၊**आकाङ्क्षति**–ငံ့၏၊ **कृष्णस्येति**–'**कृष्णस्य**'ဟူသော၊
पदम्–ဆဋ္ဌိဝိဘတ် အဆုံးဂိုသောပုဒ်ကို၊ **नाकाङ्क्षति**–မငံ့၊ **तेन**–ထိုမငံ့

သဟ၊တကွ၊ သျှာဒျန္တသ၊၏၊ သမာသော၊သည်၊ ဘဝတိ၊၏၊ ပက်စ
ဝိစ္ဆာဒေါ၊ပက်ဇ်ဤသို့အစဂိုသောပြယုဂ်၌၊သျှာဒျန္တ၊သည်၊ဓါတုနာ၊နှင့်၊
သဟ၊တကွ၊ သမာ သာ၊ သည်၊ ဘဝတိ၊၏၊ ကတ္တာ၊ကား၊ ကွ ိပစ္စ
ယန္တသ၊ကွ ိပစ္စည်းအဆုံးဂိုသောပုဒ်၏၊ဝါ၊ ကို၊ဓာတုတ္ထဂဟိတတ္တာ၊
ဓာတ်၏အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်ဘည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယသ ်ကြိယာ
သံ၊အကြင်ကြိယာ၌၊ ပိဝထခါဒထာတို၊သောက်ကြ ခဲကြဟူ၍း သတ
တံ၊မပြတ်၊ဥစ္စတေ၊ဆိုအပ်၏၊သာ၊ထိုသောက်ကြခဲကြဟုဆိုရာကြိယာ
သည်း၊ပိဝထခါဒထ၊မည်၏၊ ဣစ္စာဒေါ်၌၊အာချာတံ၊သည်၊ အာချာတေ
ဒံ၊နှင့်၊သဟ၊တကွ၊ သမာသော၊သည်၊ ဘဝတိ၊၏၊ မာခလိုင်ဂါသာ
လော၊မချော်ချွတ်စေလင့်ဂေါသာလဟူသောစကား၊ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မာ
ခလိုင်ဂါသာလ ဟူသောအမည်ရှိသောသူ၊ ဣစ္စာဒေါ် ၌၊ အာချာတံ၊
သည်၊သျှာဒျန္တန၊ နှင့်၊သဟ၊တကွ၊ သမာသော၊သည်၊ဘဝတိ၊၏၊ ။
ဤကား၊အနက်၊ ။သိဒ္ဓန္တကောမုဒီဗျာကရဏ်း၊ကျမ်းပြု ဘဒ္ဒန္တဓိဒဂ္ဂိ
ယဆရာသည်၎င်း၊ဗာလမနောရမ္မာဒိကာကျမ်းပြုဝါသုဒေဝဆရာသည်
နှင့်၊ဤနည်းတူမိန့်အပ်၏၊ ထိုကြောင့်ထိုဋိကာဆရာဘို့ “တဋ္ဌသျှာဒျန္တ
ဒေမဝ”ဟူ၍ဆိုအပ်သောစကား၊ကိုယောဘူယျနည်းအား၊ဖြင့်ယူရာ၏၊ ။
အနွယောတုပဒါနံပရမ္မုရာကာ်ါယောဂျတာစ၊ ဟူ၍ဒုဂ္ဂသိံဟဆရာမိန့်
အပ်သည်နှင့်အညီ၊နှစ်ခုသောပုဒ်များစွာသောပုဒ်တို့၏အချင်းချင်းငံ့စပ်
ခြင်းသည်၎င်း၊ ထိုသို့ငံ့စပ်ခြင်း၌၊လျော်သည်၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ အနွ
ယမည်၏၊ထိုသို့ငံ့စပ်ခြင်း၌လျော်သည်၏အဖြစ်သည် “သောကောပ
စာရတောဂဟဏသိဒ္ဓိ” ဟူသော ကလာပ်ကျမ်းနှင့်အညီ၊ လောကွ
ခေါ်ဝေါသောအား၊ဖြင့်ယူခြင်း၏ပြီးခြင်းကြောင့် “ပဒသမ္ဗန္ဓာယောဝိဝိ
သောသမတ္ထနိသ ိတောဇုဏ္ဏိတဇ္ဇော”ဟူသောသိဒ္ဓန္တကောမုဒီဝတ္တိနှင့်
အညီ၊ အကြင်ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အစိအရင်သည်ရှိ၏၊
ထိုအစိအရင်ကို စွပ်နိုင်သောသတ္တိရှိ၏၊ ဟူ၍သိအပ်၏ဟုဖြဆိုလေ
သည်၊ထိုသို့ဖြဆိုရာ၌က် သမတ္ထအပြား၊ကိုကား၊ ။သမတ္ထဥုဒိဝံဗျာ

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ခြင်းကြောင့်၊ कृष्णवन्द्यौ—ဗိသဏ္ဌိုးနတ်၏ရှိခိုးအပ်ကုန်သော၊ चरणौ—ခြေနှစ်ဘက်တို့၊ इति-तु—ဤသို့ကား၊ सः—သမာသ်သည်၊ न स्यात्—မဖြစ်၊ ။

{ ဤအရာ၌သိလွယ်စေရန်ပါ၌သေသတို့ကို၊ သင့်လျော်စွာထည့်၍၊ အဓွမြန်မာဖြန်လိုက်ပါသည်၊ ။ပါ၌သေသတို့ကား၊ ဦးကာတို့နှင့်အညီပင်တည်း၊ ။ }

ချေပက္ခလက္ခဏံ ကတ္ထိဘာဝလက္ခဏာဥ္စေတိ၊ တတြသွထ္ထပရိယာဝသာယမိနုပဒါနံ အာကာင်္ခါဒိဝသာပရမ္ပရသမ္ဗန္ဓော၊ သာဗျာပေက္ခာ၊ သာဇော ဝါကျရညော ပရိသောဇ္ဈာစာရေါ၊ တတြဟိ အပေက္ခာယံ သတိယော ဒုယာသံနိဟိတောယောဂျော၊ တေနတေနသမ္ဗန္ဓောအာဘျုလေယတော၊ ဟံယထာရညော ပရိသောအသော၊ ရညောဒေဝဒတ္တသစပရိသော တိ၊ ကတ္ထိဘာဝေါတုရာဇပရိသော ဇ္ဈာစာဒိဝုတ္တိယံယော၊ သောစပ ကြိရိယာဒသာယံပုထတ္တဘာဝေနပထမဂဟိတသာဓိသိဒ္ဓ ကတ္ထာဘာဝဗျပေါ၊ အတောဇော ရာဇပရိသော ဇ္ဈာစာတြိရညောဇ္ဈာဒ္ဓသာဓိသေသနံ နာန္ဓေတိပဒတ္ထောကဒေသဘာဝတော၊ ဟဉ္စာကိန္တြိသရသွတိ ဆရာသည်၊ ကာထဗောဓိနံမည်သောဒိုကာဒ္ဓါဖြဆိုအပ်၏၊ ။စ၊ဆက်ဦးအံ့၊ သမထ္ထ၊ စွပ်းနိုင်ခြင်းသည်၊ ဗျာပက္ခလက္ခဏာဒ္ဓ၊ အထူးထူး အဖြာဖြာအားဖြင့် ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်ဝင်း၊ ကတ္ထိ ဘာဝလက္ခဏာဒ္ဓ၊ တခုတည်း သောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောလက္ခဏာရှိသည်ဝင်း၊ ဤတိ၊ ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါးအဖြာ၊ ရှိ၏၊ တတြ၊ ထိုနှစ်ပါး၌တွင်၊ သွထ္ထပရိယာသာယမိနုံ၊ မိမိအနက်ဖြင့်ဖြည့်စုံစွာဆုံးဖြတ်ခြင်း ရှိကုန်သော၊ ပဒါနုံ၊ ပုဒ်တို့၏၊ အာကာင်္ခါဒိဝသာ၊ စပ်လိုခြင်းစသည်တို့၏အစွပ်းဖြင့်၊ ယောပရမ္ပရသမ္ဗန္ဓော၊ အကြင်အဆင့်ဆင့်စပ်ခြင်းဿည်၊ အထ္ထိ၏၊ သာ၊ထိုစပ်ခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဝါကျာဒ္ဓါ၊ ရညောပရိသောဇ္ဈာစာဒေါ၊ ရညောပရိသော ဤသို့အစရှိသောဖြယ်ရာဂ်ဒ္ဓါ၊ ဘဝတိ၏၊ ဟိ၊ ချဲ့ဦးအံ့၊ တတြ၊ ထိုရညောပရိသောစသည်ဒ္ဓါ၊ အပေက္ခာယံ၊ ဇ ခြင်းသည်၊ သတိ၊ သော်၊ ယောယော၊ အကြင်အကြင်သဒ္ဒါကို၊ သံနိဟိတောစ၊ ကောင်းစွာပေါင်းစပ်အပ်သည့်ဝင်း၊ ယောဂျော၊ သင့်လျော်သည်ဝင်း၊ ဘဝတိ၏၊ တေနတေန၊ ထိုထိုသဒ္ဒါနှင့်၊ သမ္ဗန္ဓော၊ စပ်ခြင်းကို၊ အာဘျုလေယတော၊ ဝန်ခံအပ်၏၊ တံ၊ ထိုဥဒါဟရဏ်သည်၊ ယထာ၊ အဘာယ်နည်းဟူမူကား၊ ရညော၊ မင်း၏၊ ပုရိသော၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ပေဿကျိုးသည်ရင်း၊အသေသာစ၊ခြင်းသည်ရင်း၊ဘဝတိ၊၏၊ ရညော၀၊ မင်း၏ရင်း၊ဒေဝဒတ္တသာစ၊ဒေဝဒတ်၏ရင်း၊ပုရိသော။ သည်၊ဘဝတိ၊၏၊ ဇာတိဇာမေ၊ဤသည်တို့ကဉ်း။ ဇကတ္ထိဘာဝေါတူ၊ ဇကတ္ထိဘောသည် ကား၊ရာဇပုရိသောဇာစ္စာဒိဂုတ္တိယံယေဝ၊ရာဇပုရိသေါဤသို့အစရှိသော ဖြစ်ခြင်းဌိသာလျှင်၊ဘဝတိ၊၏၊သော၀၊ထိုဇကတ္ထိဘောသည်လည်း၊ပကတိ ရိယဒသာယံ၊ရုပ်ပြီးစိရင်သောအခိုက်အတံ့ဌ်း၊ပသမဂဟိတသ၊ရှေးဦး စွာ ယူအပ်သောအနက်၏၊ ဝါ၊အနက်မှ၊ပုထုတ္တဘာဝေန၊ အသိုးအခြား သောအနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ဝိသိဋ္ဌဇကတ္ထဘာဝရှုပေါ၊ထူးသောဘာဝတည်း သောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောသဘောရှိ၏၊အတောဇေ၀၊ ထို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ရာဇပုရိသောဇာစ္စာတြ၊ ရာဇပုရိသောဤသို့အစရှိ သော၀ါဖြယ်ဂါဌ်း၊ရညော၊ မင်းဌ်း၊ဇာဌ်းသောတိ၊ဇာဌ်းသဟူ၍၀ိသေသနံ၊၀ိသေ သနသည်၊ နာန္တေတိ၊အစဉ်မလိုက်။ ဝါ၊မစပ်မငဲ့၊ကသ္မာ၊ဟူမူကား၊ပ ဒတ္ထေကဒ္ဒေသဘာစတော၊ပုဒ်အနက်၏အစိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ၊ မနော၀ရမာ ဦကာကျပ်းပြု၊ဝါသုဒေဝဆရောသည်လည်း ဤနည်းတူ မိန့် အပ်၏၊ ၊ဤသို့ဖြခြင်းသည်၊ သမတ္ထသဘောကို သိစေလို၍ ဖြလိုက် သည်၊ ဤသမတ္ထ၏နှစ်ပါးသောသဘောသက္ခဏာတို့တွင်၊ဇကတ္ထိဘာဝ လက္ခဏာ၏အရသည် ဒွိန္နံဇဟူနံ၀ါပဒါနံဇကျဲကေပဒကရဏံသမာသ သည်၊သိယာတိအတ္ထော၊ တဒ္ဓဇကျဲအန္ဓယေသတိကတ္တာဇ္ဇတ္တံ အန္ဓယော အတ်ဖြေတသမ္ဘန္ဓော၊သောစက္ခုဝိဝိသေသျရှုပေန၊ကွစ်ဝိသေသနရှုပေန၊ ဒွန္ဒေတုသဇ္ဇသံ ဝိသေသျာနံ သာဟိတျရှုပေနအန္ဓယော၊ ၊ဟူသော နုဂ္ဂါဒါသဒိကာနှင့်အညီ၊နှစ်ပါးသောပုဒ်များ၌သောပုဒ်တို့၏တရတည်း ၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော တရတည်းသော ပုဒ်ကိုပြုခြင်းသည် သမာသ် အမည်ရှိ၏၊ ထိုသမာသ်ကိုလည်း၊ အလျော်အား၊ဖြင့် စပ်လိုသော်တရ တည်း၏အဖြစ်ဟူ၍ပြုအပ်၏၊ထိုကြောင့်၊ အန္ဓယဟူသည်ကား၊အလျော် အား၊ဖြင့်စပ်လိုခြင်းတည်း၊ ထိုအန္ဓယသည်လည်း၊ အသို့သောသမာသ် ဌ်၊ဝိသေယျသဘောနှင့်၊အသို့သောသမာသ်ဌ် ဝိသေသန သဘောနှင့်စပ် လို၏၊ ဒွန်ဌ်ကား၊အလုံးစုံသော ဝိသေသျတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်း သဘော နှင့်စပ်လို၏ဟု ပြအပ်သောစကားနှင့် ညီညွတ်မှန်ကန်၏၊ ၊ထိုသို့ညီ ညွတ် မှန်ကန်သော သဘော၏ အပြားသည် သမာသ်ခြောက်ပါး၊ပင် တည်း၊ ဤသမာသ်ခြောက်ပါး၏ သဘောနှင့်တကွဖြစ်သော သရုပ်ကို (၃၀၉)သုတ်မှာရှုပါ၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

३१९....भिन्नान्यैकार्थद्वयादिसङ्ख्याव्यादीनाम् – ပြား‌သော်အနက်ရှိသောပုဒ်၊သမာသ်ပုဒ်မှတပါး‌သောအညေပုဒ်အနက်ရှိသောပုဒ်၊တူသောအနက်ရှိသောပုဒ်၊ ဒုတိယာစသောဝိဘတ္တန္တပုဒ်အစဉ်တည်ရှိသောပုဒ်၊ သင်္ချာအစဉ်ရှိသောပုဒ်၊အဗျယအစဉ်ရှိသောပုဒ်တို့၏၊ **सः**-သမာသ်သည်၊ **च-ह-य-ष-ग-वाः**—အစဉ်အတိုင်း'च-ह-य-ष-ग-व' မည်ကုန်သည်၊ဝါ၊ဖွဲ့, ဗဟုဗ္ဗိဟိ, ကမ္မဓါရယ်,တပ္ပုရိသ်,ဒ်ဂု, အဗျယီဘာဝ,မည်ကုန်သည်၊ **स्यात्**—၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊ *

၃၁၉.....**भिन्नार्थानाम्**—ပြား‌သော အနက်ရှိကုန်သော၊ **दानाम्**—ပုဒ်တို့၏၊ **सः**—သမာသ်သည်၊ **च-संज्ञः**-'च'မည်သည်၊ ဝါ၊ဖွဲ့မည်သည်၊ **स्यात्**-၏၊ **अन्यार्थानाम्**-သမာသ်ပုဒ်မှတပါး‌သောအညေပုဒ်အနက်ရှိကုန်သော၊**दानाम्**—တို့၏၊ **सः**—သည်၊**ह-संज्ञः**—'ह' မည်သည်၊ဝါ၊ဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်သည်၊**स्यात्**—၏၊**एकार्थानाम्**—တူသောအနက်ရှိကုန်သော၊**दानाम्**—တို့၏၊ **सः**—သည်၊ **य-संज्ञः**—'य' မည်သည်၊ ဝါ၊ကမ္မဓါရယမည်သည်၊

---

* ဤနဿ်ဆုံးဝိသုံဝိသုံအာတိဓေယျာနုံပဒါနုံသမာသေးနွဲ့သညော၊ ၊ အညဿာနုံသမာသျမာနုပဒတောဘိန္နတ္ထာနုံပဒါနုံသမာသော်ဗဟုဗ္ဗိဟိသညော၊ ၊ဧကတ္ထာနုံသမာနာဓိကရဏာနုံဝိသေသျဝိသေသနဘာဝါပန္နာနုဝိတိ ယာဝပဒါနုံ သမာသောကမ္မဓာရေယသညော၊ ၊ဒုတိယာဒိဝိဘတ္တန္တပဒပုဗ္ဗကာနုံပဒါနုံသမာသောတပ္ပုရိသသညော၊ ၊သင်္ချာပါစကပဒပုဗ္ဗကာနုံပဒါနုံ သမာသောဒ်ဂုသညော၊ ၊ကာရကာဒိတ္ထေဒုသပဒပုဗ္ဗကာနုံ ပဒါနုံသမာသော အဗျယီဘာဝသညော၊ ၊ဂိရိ ယစဒ္ဒိဇ်ဇာရာ၊ ၊

ဤခြောက်ပါး‌သောသမာသ်ဘို့၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကား၊ ၊အသီးအသီး‌ဟောအပ်ကုန်သော၊ပြား‌သောအနက်ရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏၊ အအချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည်၊ ဖွဲ့ဟုသောအမည်ရှိ၏၊ ၊တပါး‌သော အနက်ရှိကုန်သော ချင်းအပ်သောပုဒ်မှ၊ ပြား‌သောအနက်ရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည် ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဟူသောအမည်ရှိ၏၊ ၊တခုတည်း‌သော အနက်ရှိကုန်သော၊တူသောတည်ရာရှိကုန်သော၊ဝိသေသျ ဝိသေသန၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဤသို့သောအဝိုင်းအခြားအားဖြင့် ပုဒ်တို့၏အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံခြင်းသည် ကမ္မဓါရယ ဟူသော အမည်ရှိ၏၊ ၊ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်လျှင် ရှေးရှိသော်ပုဒ်တို့၏ အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည်

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mahosripada.com/books

ယောက်ျားသည်ၜင်း၊အသေသာစ၊မြင်းသည်ၜင်း၊ဘဝတိ၏၊ ရညော်စ၊ မင်း၏ၜင်း၊ဒေဝဒတ္တသစ၊ဒေဝဒတ်၏ၜင်း၊ပုရိသော။ သည်၊ဘဝတိ၏၊ ဤတိဏ္ဍမေ၊ဤသည်တို့တည်း။ ဧကတ္ထိတာဝေါတု၊ ဧကတ္ထိဘောသည် ကား၊ရာဇပုရိသောဤစ္စာဒိဂုဏ်ယုတ်ယဝ၊ရာဇပုရိသေါဤသို့အစရှိသော ဖြစ်ခြင်း၌သာလျှင်၊ဘဝတိ၊၏၊သော်စ၊ထို့ကြောင့်ဧကတ္ထိဘောသည်လည်း၊ပကိ ရိယဒဿယံ၊ရုပ်ပြီးစီရင်သောအခိုက်အတံ့၌၊ပသမဂဟိတသော၊ရှေးဦး စွာ ယူအပ်သောအနက်၏၊ ဝါ၊အနက်မှ၊ပုထတ္တဘာဝေန၊ အသိုးအခြား သောအနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ဝိသိဋ္ဌဧကတ္တဘာဝရှုပေါ၊ထူးသောတရုတည်း သောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောသဘောရှိ၏၊အတောဧဝ၊ ထို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ရာဇပုရိသောဤစ္စာတြား၊ ရာဇပုရိသောဤသို့အစရှိ သောဖြယရာ်၌၊ရညော်၊ မင်း၌၊ဤဋ္ဌသောတိ၊ဤဋ္ဌသေဟူ၍၊ဝိသေသနံ၊ဝိသေ သနသည်၊ နာန္တေတိ၊အစဉ်မလိုက်။ ဝါ၊မစပ်မဝဲ့၊ကသ္မာ၊ဟူမူကား၊ပ ဒတ္ထောကဒ္ဒေသဘာဝတော၊ပုဒ်အနက်၏အစိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ။ မနော်ရမာ ဦကာကျပ်းပြု၊ဝါသုဒေဝဆရာသည်လည်း ဤနည်းတူ မိန့် အပ်၏၊ ။ဤသို့ပြခြင်းသည်၊ သမတ္ထသဘောကို သိစေလို၍ ပြလိုက် သည်၊ ဤသမတ္ထ၏နှစ်ပါးသောသဘောလက္ခဏာတို့တွင်၊ဧကတ္ထိဘာဝ လက္ခဏာ၏အရသည် ဒွိန္နံဗဟူနံဝါပဒါနံဧကျံဧကပဒကာရကံသမာသ သည်၊သိယာတိအတ္ထော၊ တစ္ဆဧကျံ အနွယေသတိကတ္တာဗ္ဗန္တိ အနွယော အဘိဗြေတသမ္ဗန္ဓော၊သောစကွစိဝိသေသျာရှုပေန၊ကွစိဝိသေသနရှုပေန၊ ဒွိန္နေတုသဗ္ဗေသံ ဝိသေသျာနံ သာဟိတျရှုပေနအနွယော၊ ။ဟူသော နုဂ္ဂါဒါသဒိကာနှင့်အညီ၊နှစ်ပါးသောပုဒ်များစွာသောပုဒ်တို့၏တရုတည်း ၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော တရုတည်းသော ပုဒ်ကိုပြုခြင်းသည် သမာသ် အမည်ရှိ၏၊ ထိုသမာသ်ကိုလည်း၊ အလျော်အား၊ဖြင့် စပ်လိုသော်တရု တည်း၏အဖြစ်ဟူ၍ပြုအပ်၏၊ထို့ကြောင့်၊အနွယဟူသည်ကား၊အလျော် အား၊ဖြင့်စပ်လိုခြင်းတည်း၊ ထိုအနွယသည်လည်း၊ အချို့သောသမာသ် ၌၊ဝိသေသျသဘောနှင့်၊အချို့သောသမာသ်၌ ဝိသေသန သဘောနှင့်စပ် လို၏၊ နှန်၌ကား၊အလုံးစုံသော ဝိသေသျတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်း သဘော နှင့်စပ်လို၏ဟု ပြအပ်သောစကားနှင့် ညီညွတ်မှန်ကန်၏၊ ။ထိုသို့ညီ ညွတ် မှန်ကန်သော သဘော၏ အပြားသည် သမာသ်ခြောက်ပါး၊ပင် တည်း၊ ဤသမာသ်ခြောက်ပါး၏ သဘောနှင့်တကွဖြစ်သော သရုပ်ကို (၃၁၅)သုတ်မှာရှုပါ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၁၄.....भिन्नान्यैकार्थद्व्यादिसङ्ख्यादीनाम् –ပြား၁၀၆အနက်ရှိသောပုဒ်၊သမာသ်ပုဒ်မှတပါးသောအညေပုဒ်အနက်ရှိသောပုဒ်၊တူသောအနက်ရှိသောပုဒ်၊ ဒုတိယာစသောဝိဘတ္တန္တပုဒ်အစဉ်တည်ရှိသောပုဒ်၊ သင်္ချာအစဉ်ရှိသောပုဒ်၊အဗျယအစဉ်ရှိသောပုဒ်တို့၏၊**सः**-သမာသ်သည်၊ **च-ह-य-प-ग-वाः**—အစဉ်အတိုင်း'**च-ह-य-प-ग-व**' မည်ကုန်သည်၊ဝါ၊ဆွန်, ဗဟုဗ္ဗိဟိ, ကမ္မဓါရယ်,တပ္ပုရိသ်,ဒ္ဝိဂု, အဗျယီဘာဝ,မည်ကုန်သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊ *

၃၁၅.....**भिन्नार्थानाम्**–ပြားသော အနက်ရှိကုန်သော၊ **दानाम्**–ပုဒ်တို့၏၊ **सः**–သမာသ်သည်၊ **च-संज्ञः**-'**च**'မည်သည်၊ ဝါ၊ဆွန်မည်သည်၊ **स्यात्**-၏၊**अन्यार्थानाम्**-သမာသ်ပုဒ်မှတပါးသောအညေပုဒ်အနက်ရှိကုန်သော၊**दानाम्**–တို့၏၊ **सः**–သည်၊**ह-संज्ञः**–'**ह**' မည်သည်၊ဝါ၊ဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်သည်၊**स्यात्**–၏၊**एकार्थानाम्**–တူသောအနက်ရှိကုန်သော၊**दानाम्**–တို့၏၊ **सः**–သည်၊ **य-संज्ञः**–'**य**' မည်သည်၊ ဝါ၊ကမ္မဓါရယမည်သည်၊

---

* တိန္ဒဏ္ဍာနံဒိသုံဝိသုံအတိဓေယျာနုံပဒါနုံသမာသေးန္ဒန္ဒသညော၊ ၊ အညတ္ထာနုံသမာသျမာနုပဒတောတိန္ဒဏ္ဍာနုံပဒါနုံသမာသေဗဟုဗ္ဗိဟိသညော၊ ၊ဧကတ္ထာနုံသမာနာဓိကရဏာနုံဝိသေသျဝိသေသနဘာဝါပန္နာနုဒိတိ ယာဝပဒါနုံ သမာသေသကမ္မဓာရေယသညော၊ ၊ဒုတိယာဒိဝိဘတ္တန္တပဒပုဗ္ဗကာနုံပဒါနုံသမာသေတပ္ပုရိသသညော၊ ၊သင်္ချာစါစကပဒပုဗ္ဗကာနုံပဒါနုံ သမာသေါဒ်ဂုသညော၊ ၊ကာရကာဒုတ္တရပဒပုဗ္ဗကာနုံ ပဒါနုံသမာသေ အဗျယီဘာဝသညော၊ ၊ဂိရိ သစဒ္ဒိဿရာ၊ ၊

ဤခြောက်ပါးသောသမာသ်တို့၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကား၊ ၊အဘိုးအသိုးဟောအဝ်ကုန်သော၊ပြားသောအနက်ရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏၊ အအာချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည်၊ ဆွန်ဟုသောအမည်ရှိ၏၊ ၊တပါးသော အနက်ရှိကုန်သော ချင်းအပ်သောပုဒ်မှ၊ ပြားသောအနက်ရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည် ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဟူသောအမည်ရှိ၏၊ ၊တခုတည်းသော အနက်ရှိကုန်သော၊တူသောတည်ရာရှိကုန်သော၊ဝိသေသျ ဝိသေသန၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဤသို့သောအဝိုင်းအခြားအားဖြင့် ပုဒ်တို့၏အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံခြင်းသည် ကမ္မဓါရယ ဟူသော အမည်ရှိ၏၊ ၊ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်လျှင် ရှေးရှိသောပုဒ်တို့၏ အချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည်

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mediafirsripada.com/books

स्यात्–၏၊**द्वयादिसप्तपूर्व्वदानाम्**–ဒုတိယာစသော ၀ိဘတ်နဲ့ ပုန် ရှေးရှိ ကုန်သော ပုဒ်တို့၏၊**सः**–သည်၊**ष-संज्ञः**–'ष'မည်သည်၊ ၀၊ ထပ္ပါရိသ်မည်သည်၊**स्यात्**–၏၊ **सङ्ख्यापूर्व्वदानाम्**–သင်္ချာ ရှေးရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ **सः**–သည်၊**ग संज्ञः**–'ဂ'မည်သည်၊ ၀၊ ဒ်ဂုမည်သည်၊**स्यात्**–၏၊**व्ययपूर्व्वदानाम्**–အဗျယရှေးရှိကုန်သော ပုဒ်တို့၏၊ **सः**–သည်၊ **व-संज्ञः**–'ဝ'မည်သည်၊ ၀၊ အဗျယီဘာ၀မည်သည်၊**स्यात्**–၏၊ ၊ဂုတ္တိနှက်၊ ၊

၃၃၀....**क्तेः**–အလုံးရုံသော သမာသ်တို့၌ တည်သော "သိ"အစရှိ သောဝိဘတ်၏၊**लुक्**–ကြေခြင်းသည်၊**स्यात्**–ဖြစ်၏၊**त्येच**–အလုံးရုံသော ပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ **क्तेः**–"သိ" အစရှိသောဝိဘတ်၏၊ **लुक्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၂၂၀.....**से**–အလုံးရုံသောသမာသ်၌၊**स्थितायाः**–တည်သော၊**क्तेः**–၏၊**लुक्**–သည်၊**स्यात्**–၏၊**परे**–နောင်းသော၊ **त्येच**–ကြောင့်လည်း၊ **क्तेः**–၏၊ **लुक्**–သည်၊**स्यात्**–၏၊ ၊ဂုတ္တိနှက်၊ ၊

द्वन्द्व समासः (च)

द्वन्द्व समासः–နှုန်သမာသ် ကို၊ **उच्यते**–ဆိုအပ်လတန်၊ ၊

चः–နှုန်သမာသ်သည်၊ **इतरेतरयोगेच**–အစိတ်အစဲတို့နှင့် ယှဉ်သော အနက်၌၎င်း၊ **समाहारेच**–ပေါင်းရုအပ်သောအနက်၌၎င်း၊ **भवत्**–ဖြစ်၍၊ **द्विधा**–နှစ်ပါးအပြားရှိသည်၊ **भवति**–ဖြင့်၏၊ ၊**हरिश्च**–ဗိသကိုးနတ်လည်း၊ **हरश्च**–မဟာဒေဝနတ်သည်း၊ **हरिहरौ**–ဗိသကိုးမဟာဒေဝနှစ်ပယောက်တို့၊ **सङ्घाश्च**–ပြိဟ္ဒာလည်း၊ **अश्वमहिषम्**–ဗိသကိုးနတ်လည်း၊**ईशश्च**–မဟာဒေဝနတ်လည်း၊**ब्रह्मविष्णुमहेशाः**–ပြိဟ္ဒာ ဗိသကိုး မဟာဒေဝနတ်တို့။ ၊

ဓာတုရိသ်ဟူသောအမည်ရှိ၏၊ ၊သင်္ချာကို ပေါဒေသာပုဒ်သျှင် ရှေးရှိ ကုန်သောပုဒ်တို့၏ အာချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည်၊ ဗိဂုဟူသောအ မည်ရှိ၏၊ ၊ကာရကအစရှိသည်တို့၏အနက်၌၊ဥပသာရပုဒ်,နိပါတ်ပုန် သျှင်ရှေးရှိကုန်သောပုဒ်တို့၏ အာချင်းချင်း၊ချင်းခြင်းချုံးခြင်းသည် အဗျ ယီဘောဟူသော အမည်ရှိ၏ ဟူလိုသော်၊ ၊ဤသို့ပြုအပ်ပြီးသည်မှ တပါး၊ဖြဆိုသင့်သော အရာ များစွာပင် ရှိငြားသော်လည်း၊ကျယ်ဝန်း မည်စိုးသောကြောင့်၊မပြဆိုလိုက်ပြီ၊ အလိုရှိမူရှိကာနှစ်ကျမ်းမှာယူရာ ၏၊ ၊ }

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၂၁....ဿေး–သမာသ်၏အတွင်းဒ်တည်သော ဇွတ်ထိုလိင်သဗ္ဗနာမ်သဒ္ဒါ၏၊ပုံဝတ်–ပုံလိင်သည်ကဲ့သို့၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၂၁..... **ते**–အလုံးစုံသောသမာသ်၌၊ **स्थितायाः**–တည်သော၊**ङेः**–ဇွတ်ထိုလိင်သဗ္ဗနာမ်သဒ္ဒါ၏၊ **पुंवत्**–ကဲ့သို့၊ **स्यात्**–၏။ **परे**–သော၊ **त्येच**–ဝိဘတ်မှတပါးသောပစ္ဆည်းကြောင့်လည်း၊**पुंवत्**–ကဲ့သို့၊ **स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။**पूर्वपश्चिमे**–အရှေ့.အရပ်–အနောက်အရပ်တို့၊ {၊ 'पूर्वाच पश्चिमाच पूर्वपश्चिमे' ဟူပြုလေ၊ } ။

၃၂၂...**सगोत्रविद्ये**–တူသောအနွယ်, တူသောအတတ်ရှိသော သူတူသောအနက်ကို၊**गम्यमाने**–သိအပ်သည်ရှိသော်၊**तत्पुत्रे**–ထို'ऋ'ကာဂုန်သဒ္ဒါ၊'**पुत्र**'သဒ္ဒါကြောင့်၊ **चे**–ဒွန်သမာသ်၌၊ **स्थितस्य**–တည်သော၊ **ऋतः**–'ऋ' ကာရန်သဒ္ဒါ၏၊ **डा**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌ 'आ' အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၂၂..... **सगोत्रविद्ये**–ကို၊ **गम्यमाने**–သော်၊ **परे**–သော၊ **ऋदन्तेच**–"ဂို" အက္ခရာအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါကြောင့်၎င်း၊ **पुत्रेच**–"ပုတြ်" သဒ္ဒါကြောင့်၎င်း၊ **चे**–၌၊ **स्थितस्य**–သော၊ **ऋदन्तस्य**–"ဂို"အက္ခရာအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၏၊**डा**–အဆုံးဝဏ္ဏအရာ၌"आ"အက္ခရာအပြုသည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။**मातापितरौ**–အဓိအဘနှစ်ဦးတို့၊ **पितापुत्रौ**–သား, အဘနှစ်ယောက်တို့၊**होतापोतारौ**–ဟုန်းပူးဇော်သောသူ,ယဇ်ပူဇော်သောသူနှစ်ယောက်တို့၊ { ။**मातेच पितेच मातापितरौ** ।। **पितेच पुत्रश्चपितापुत्रौ** ।।–၌နှစ်ခုကား သမာနဂေါတြ အနက်ပေတည်း။ ။**होताच पोताच होतापोतारौ** ।।–၌ကား သမာနဝိဈာအနက်ပေတည်း။ }

၃၂၂....**चगैक्यवम्**–သမာဟာရဒွန်၊ သမ္ဗာဟာရဒ္ဝိဂု,အဗျယီဘော်သမာသ်သည်၊**क्लीवम्**–နပုံလိင်သည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၂၃.....**चस्य**–ဒွန်သမာသ်၏၊ **ऐक्यम्**–တခုတည်း၏ အဖြစ်သည်ဝင်း၊ **गस्य**–ဒ္ဝိဂုသမာသ်၏၊ **ऐक्यम्**–သည်ဝင်း၊ **वश्च**–အဗျယီဘာဝသမာသ်သည်သည်ဝင်း၊**क्लीवम्**–နပုံလိင်သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။

၃၂၄....**चैक्यात्**–သမာဟာရဒွန်သမာသ်ဖြစ်သော၊**चुदषहः**–'च'ဝဂ်သဒ္ဒါ၊'द'ကာရန်သဒ္ဒါ၊'ष'ကာရန်သဒ္ဒါ၊'ह'ကာရန်သဒ္ဒါနှင်မှ၊**अः**–'अ'ပစ္ဆည်းသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၂၄.....**चैक्यात्**–သော်၊**चवर्गान्तात्**–"စ"ဝဂ်ကန်သဒ္ဒါနှင်မှဝင်း၊ **द-ष-हान्तात्**–ဒ,ကာရန်သဒ္ဒါ၊ဓ,ကာရန်သဒ္ဒါ၊ဟ,ကာရန်သဒ္ဒါနှင်မှဝင်း၊ **अः**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဂုဏ်နှက်။ ။**वाक्च**–လျှောတော

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

လည်း။ त्वक्च–သစ်ခွန်လည်း။ द्वयोः–နှစ်ခုတို့၏။ समाहारः–အပေါင်း တည်း၊ वाक्त्वचम्–လျှော်တေသစ်ခွန်၊ श्रीस्रजम्–ကြက်သရေ,ပန်းကုန်း၊ शमीदृषदम्–ပျဉ်းပင်,ဆေးကြိတ်ကျောက်ပျဉ်၊ वाक्त्विषम्–စကား,ထွန်း ပခြင်း၊ पीटच्छत्रोपानहम्–အင်းပျဉ်,ထီး,ဘိနပ်၊ ।

३२५....ऊर्व्वष्ठीवं-पदष्ठीवं-धेन्वनड्वहौ-अहोरात्रः-स्त्रीपुंसौ-वाङ्मनसे ऋक्सामे दारगवं-अक्षिभ्रुवं इत्यादयः–'ऊर्व्वष्ठीम्' သဿ၌၊ 'पदष्ठीवम्' သဿ၌၊ 'धेन्वनड्वहौ' သဿ၌၊ 'अहोरात्रः' သဿ၌၊ 'स्त्रीपुंसौ' သဿ၌၊ 'वाङ्मनसे' သဿ၌၊ 'ऋक्सामे' သဿ၌၊ 'दारगवम्' သဿ၌ 'अक्षिभ्रुवम्' ဤသို့အစရှိကုန်သော သဿ၌ တို့ကို၊ साध्याः–ပြီးစေအပ်ကုန်၏၊ ।သုတဲ့နက်၊ ।

ऊर्व्वष्ठीवम्–ပေါင်ဂူးဆစ်၊ पदष्ठीवम्–ခြေဂူးဆစ်၊ धेन्वनड्वहौ–နွားမ နွား ပိုက်နှစ်ကောင်တို့၊ अहोरात्रः–နေ့ညည့်၊ स्त्रीपुंसौ–မိန်းမယောကျ်ားနှစ် ယောက်တို့၊ वाङ्मनसे–စကားစိတ်တို့၊ ऋक्सामे–ဣယုဗေဒင်သာမဗေ ဒင်နှစ်ခုတို့၊ दारगवम्–မယားနွှံနွား၊ अक्षिभ्रुवम्–မျက်လုံးမျက်ခုံး၊ ।

चः–ခွန်သမာသ်သည်၊ इति–ပြီး၏၊

बहुव्रीहि-समासः ॥ (ह)

बहुव्रीहि समासः–ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကို၊ उच्यते–ဆို၏၊ ।

यस्य–အကြင်ဗိသ္ဏုတို့၏၊ पीतम्–ဝါသော၊ अम्बरम्–အဝတ် ပုဆိုးသည်၊ अस्ति–ရှိ၏၊ असौ–ထိုဗိသ္ဏုတော်သည်၊ पीताम्बरः–'पीताम्बर' မည်၏၊ हरिः–ဗိသ္ဏုတော်ကိုရ၏၊ ।यस्य–အကြင်ဗိသ္ဏုတို့၏၊ नीलम्–ညိုသော၊ उज्ज्वलम्–ထွန်းသင်း တောက်ပသော၊ वपुः–ကိုယ်ကာယသည်၊ अस्ति–၏၊ असौ–ထိုဗိသ္ဏုတော် နတ်သည်၊ नीलोज्ज्वलवपुः–'नीलोज्ज्वलवपु' မည်၏၊ कृष्णः–ဗိသ္ဏုတော်ကိုရ၏၊ ।

{१०८} पूर्णोऽद्यान्तेनेति–'पूर्णोऽद्यान्तेन' ဟူသော သုတ်ဖြင့် စီရင်သော၊ ।हरि भाविणी–ဗိသ္ဏုတော်ကြိုစီပွါးများလေ့ရှိသောမိန်း မ၊ हरिभाविनी–၎င်း၊ श्रीभावेण–အသရေဖြစ်ခြင်းရှိသောသူဖြင့်၊ श्रीभा वेन–၎င်း၊ रम्यविणा–မွေ့လျော်ဘွယ်တင့်တယ်သော ဂျက်ရှိသောသစ် ပင်ဖြင့်၊ श्रीकामेण–အသရေကိုအလိုရှိသောသူဖြင့်၊ ०၊ အသရေဖြစ်အလို ရှိသောသူဖြင့်၊ रम्यपक्षेण–မွေ့လျော်ဘွယ်ကျက်ခြင်းရှိသောငှက်ဖြင့်၊ रम्ययूना–မွေ့လျော်ဘွယ်တင့်တယ်သော လူလင်ရှိသောအိမ်ဖြင့်၊ रम्यान्हा–မွေ့လျော်ဘွယ်သောနေ့ရှိသောလ,ဖြင့်၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၂၆....अज्झसोः- 'अच्' သမာဟာရ၊ 'हस्' သမာဟာရ တို့ကြောင့်၊ नञः-'नञ्' နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၊ अनौ-'अन्'အပြု၊ 'अ'အပြုတို့သည်၊ वा-သဖြင့်၊ स्तः-ကုန်၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၂၆..... से-သမာသ်၌၊ परे-ဒုတိယာဝိဘတ်သော၊ अचि-"အစ်"သမာဟာရကြောင့်၊ नञः-"နဉ်"နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၊ अन्-သည်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ ङसे च-"ဟသ်"သမာဟာရကြောင့်လည်း၊ नञः-ဖြစ်၊ अः-သည်၊ वा-သဖြင့်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။यस्य-အကြင် ဗိသဏ္ဌာန်းတို့၊ अन्तः-ပျက်စီးခြင်းသည်၊ नास्ति-မရှိ၊ असौ-ထိုဗိသဏ္ဌာန်းတို့သည်၊ अनन्तः, नान्तः-'अनन्तः, नान्तः'မည်ဖြစ်၊ अनन्तः, नान्तः-ပျက်စီးခြင်းမရှိသော ဗိသဏ္ဌာန်းတို့၊ अच्युतः-ရုတေ့ခြင်းမရှိသောဗိသဏ္ဌာန်းတို့၊ नच्युतः-ဝင်း၊ ။

၃၂၇....एकार्थे-တူသော အနက်ရှိသော ဝိသေသျသန္ဓိကြောင့်၊ महत्-'महन्' သန္ဓိဖြစ်၊ तः-'त' အက္ခရာသည်၊ आ-'အ'အပြုသည့်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ जातीय-घास-कर-विशिष्टेतु-'आतीय' ပစ္ဆည်း၊ 'घास'သန္ဓိ၊ 'कर'သန္ဓိ၊ 'विशिष्ट' သန္ဓိကြောင့်ကား၊ महत्-ဖြစ်၊ तीच-'ती' အက္ခရာသည်လည်း၊ आ-သည်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၂၇.....एकार्थे-ကြောင့်၊ महतः-ဖြစ်၊ तः-သည်၊ आ-"အာ"အပြုသည်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ जातीयादौतु-"ဇာတီယ"ပစ္ဆည်းစသည်ကြောင့်ကား၊ महतः-ဖြစ်၊ तीच-သည်လည်း၊ आ-သည်၊ स्यात्-ဖြစ်၊ ။ဝုတ္တိနှက်၊ ။
महाबलः-ကြီးသောအားရှိသောသူ၊ ။

၃၂၈....स्त्रियाम्-ဗိဒ္ဓသျဿဏ္ဌိလိင်သန္ဓိကြောင့်၎င်း၊ अरूप्ये-'रूप्य' ပစ္ဆည်းမှ တပါးသော၊ ङच-मानि-त-त्व शसन्त-तरादौच-'ङच' ပစ္ဆည်း၊ 'मानिन्'သန္ဓိ၊ 'त'ပစ္ဆည်း၊ 'त्व'ပစ္ဆည်း၊ 'शस्'ပစ္ဆည်းအဆုံးရှိသော 'तर'စသောပစ္ဆည်းကြောင့်၎င်း၊ उक्तपुंस्कः-ပေါအပ်ဘူးသော ပုလိင်ရှိသော ဿဏ္ဌိလိင်သန္ဓိသဖြင့်၊ पुंवत्-ပုလ္လိင်သဖွယ်ကဲ့သို့၊ स्यात्-ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၂၀.....एकार्थे-တူသောအနက်ရှိသော၊ स्त्रीलिङ्गेच-ဗိဝေါသျဿဏ္ဌိလိင် သန္ဓိကြောင့်၎င်း၊ ङ्यादौच-"ဣ" ပစ္ဆည်း စသည်ကြောင့်၎င်း၊ उक्तपुंस्कः-သော၊ स्त्रीलिङ्गः-ဣးဝုန်ဿဏ္ဌိလိင်သန္ဓိသည်၊ पुंवत्-ကဲ့သို့၊ स्यात्-ဖြစ်၊ रूप्येतु- "ရူပျ" ပစ္ဆည်းကြောင့်ကား၊ न स्यात्-မဖြစ်၊ ။ ဝုတ္တိနှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၂၉ ...ऊप्राकक्रोङ्पूरण्याख्यायुश्रक्तविकाण्र्थंगित्तम्-'ऊप्'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော်သဒ္ဒါ၊တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း'अक' ပစ္စည်းတို့၏'क'ဟူသောဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါ၊ပူရဏအနက်နှင့်ကိုက်သော်သော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊သညာဝါစကသဒ္ဒါ၊'इम्'အာဂုံ၊'उम्' အာဂုံ၊ရဇ္ဇွအနက်,ဝိကာရအနက်မှတပါးသော'ण'ဇ္ဈတ်ရှိသောတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါသည်၊ पुंवत्-ကဲ့သို့။ नस्यात्-မဖြစ်။ जातिस्वाङ्गेपु-ဇာတ်၌ စိရင်အင်္ဂသော 'ईप्' ပစ္စည်း၊သွာဂ်အနက်၌စိရင်အင်္ဂသော'ईप्'ပစ္စည်းသည်ကား၊अमानिनि-'मानिन्'သဒ္ဒါမှတပါးသောသဒ္ဒါသည်၊ परे-နောင်းသည်ရှိသော်၊पुंवत्-ကဲ့သို့။न स्यात्-မဖြစ်။ ၊သုတ်နှင်း၊ ။

၃၂၉ .....ऊवन्तम्- "ဦပ်" ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်သည် ၎င်း၊ तस्यवा-တဒ္ဓိဘ်ပစ္စည်း၏၎င်း။ अकस्यवा-"အက"ပစ္စည်း၏၎င်း၊ केन-"က"အက္ခရာဖြင့်၊ ककारोङ्-"က" အက္ခရာဥပဓာရှိသော သဒ္ဒါသည်၎င်း၊पूरणीत्यान्तम्-ပူရဏအနက်၌သက်သောပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၎င်း၊संज्ञाभूतम्-သညာဝါစကဖြစ်သောသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ इम्-उम् रक्तार्थ-विकारार्थ-वर्जम्-"ဇ္ဈ"အာဂုံ၊"ဥ"အာဂုံ၊ရဇ္ဇွအနက်၊ဝိကာရအနက်သည်ကြဉ်အင်္ဂသော၊ णित्तान्तश्च- "ဏ"အက္ခရာဇ္ဈတ်ရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါသည် ၎င်း၊ पुंवत्-ကဲ့သို့၊ न स्यात्-မဖြစ်၊ जाति-स्वाङ्गविहितेवन्तन्तु-ဇာတ်,သွာဂ်,အနက်၌စိရင်အင်္ဂသော "ဤပ်" ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါသည်ကား၊ मानिनवर्जे-"မာန်၌"သဒ္ဒါသည်ကြည်အင်္ဂသောတပါးသောသဒ္ဒါသည်၊ परे-သော်၊पुंवत्-ကဲ့သို့။न स्यात्-မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှင်း၊ ။

၃၃၀ ....पूरणी-प्रिया-मनोज्ञा-सुभगा-दुर्भगा-क्षान्ता-कान्ता-दामना दामा चपला--बाला-समासचिवा-तनया-दुहितृ स्वा कल्याणी-भक्तौ- ပူရဏီ ပစ္စည်းနှင့်ဆုံးသဒ္ဒါ၊'प्रिया'သဒ္ဒါ၊လ၊ 'भक्ति'သဒ္ဒါကြောင့်၊ पुंवत्-ကဲ့သို့။ न स्यत्-မဖြစ်၊ ၊သုတ်နှင်း၊ ။

၃၃၉.....परेषु-နောင်းကုန်သော၊ एषु-ထို-တဆယ်၊ ဂုဏ်ပါးသောသဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ पुंवत्-ကဲ့သို့။न स्यात्-မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှင်း၊ ။

၃၃၁....गौण्यै-မပြုဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်သည်၊सति-သော်၊अनीयसः 'ईयस्' ပစ္စည်းမှ တပါးသောသဒ္ဒါမှ၊ परस्य-နောင်းသော၊अन्ते-သဓာဘ်အဆုံးဌာ၊स्थितस्य-တည်သော၊गवादेः-'गो'သဒ္ဒါ။ 'आप्'ပစ္စည်းဝသည်၏၊स्वः-ရဿအပြုသည်၊ स्यात्-၏၊ ၊သုတ်နှင်း၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၃၀.....**अप्रधानत्वे**–မဖြဉ္ဇာန်းသည်၏ အဖြစ်သည်၊ **सति**–သော်၊ **अन्ते**–၌၊ **स्थितस्य**–တည်သော၊ **गोः**–"ဂေါ်" သဒ္ဒါ၏ဂုဏ်း၊ **आपश्च**–"အာဝ်"ပစ္စည်း၏ဂုဏ်း၊**ईपश्च**–"ဣပ်"ပစ္စည်း၏ဂုဏ်း၊**ऊपश्च**–"ဦပ်"ပစ္စည်း၏ဂုဏ်း၊**स्वः**–သည်၊**स्यात्**–၏၊**ईयसस्तु**–"ဣယသ်" ပစ္စည်း၌နှင်မှကား၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ ၊ဂုဏ်ဒုက်၊ ၊

शीलिगु–ချမ်းဒေသာ အရောင်ရှိသော်လ၊ **ध्वस्तमायः**–ပျက်စီးသော မာယာရှိသောသူ၊**कालतनुः**–မည်းနက်သောကိုယ်ရှိသောသူ၊ **ईयसस्तु**–"ဣယသ်"ပစ္စည်းနှင်မှ "ဣပ်"ပစ္စည်းသက်သေသိကား၊ **बहुमेयसी**–"ဗဟုပြေသိ"ဟုရုပ်ပြီး၏၊**बहुमेयसी**–များစွာသော ချစ်အပ်သောမယား ရှိသောဗိသ္ဏုကို၊နှတ်၊**ऊचादेस्तु**–(၃၃၆) "ဒြပ်" ပစ္စည်းစသည်၏ ဥဒါဟာရ်ကား၊ **द्वायोरूभार्य्यः** – ကောင်းသော ပေါင်ရှိသော ဖိုနှံးမတည်းဟူသော မယားရှိသောသူ၊ **पाचिकभार्य्यः**– ချက်ဘတ်သော ဖိုနှံးမဟူသောမယားရှိသောသူ၊**पञ्चीजायः**–ခြောက်ယောက်ခြောက်သော မယား ရှိသောသူ၊ **दत्ताजायः**–ဒတ္တမည်သောမယားရှိသောသူ၊ **मैथिलाभार्य्यः**–မိထိလာပြည်သူ မယားရှိသောသူ၊ **ब्राह्मणीभार्य्यः**–ပုဏ္ဏားမ မယားရှိသောသူ၊**मुकर्शाभार्य्याः**–ကောင်းသော ဆံပင်ရှိသော ဖိုနှံးမဟူသော မယားရှိသောသူ၊ ၊**अयालिनि**–"အယဉ်နှ်" သဒ္ဒါသည်းခြေ–အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း၊**ब्राह्मणयालिनि**–ဟူသောဥဒါဟာရ်တင်ပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊**ब्राह्मणयालिनि**–ငါပုဏ္ဏားမဟုဖွတ်ထင်သောဖိုနှံးမ၊**युवादेस्तु**–"ဇွမ်"အာဂုန်၊"ဥပ်"အာဂုန်စသည်၏ဥဒါဟာရ်တိကား၊**चैयाकरणभार्य्यः**–သူကားရိုက်ပုဆိန်ကို ကတ်သော မယားရှိသောသူ၊ **सौवस्त्रभार्य्यः**–ခြင်းကောင်ရှိသောသူ၏ သို့ဟူသော မယာ ရှိသောသူ၊ **काषायवस्त्रः**–ဝန်ရည်ဒြင်ဆိုးသောရုတ်ပြတ်သောပုဆိုးဒေတ်ရှိသောသူ၊ **हैमयज्ञोपवीतिकः**–ရွှေလက်စွပ်ရှိသောသူ၊ ၊**पूरणादीनु**-(၃၃၀)ပူရဏီပစ္စယန္တသဒ္ဒါနှင်းစာဥကား၊ **उदाहरिष्यन्**–ထုတ်ဆောင်အံ့သော၊ **तन्त्रम्**–သုတ်ကို၊**आह**–ဆို၏၊ ၊

၃၃၃....**हे**–ဗဟုဇ္ဈိသမာသ်၌၊ **पूरणी-प्रमाणीभ्याम्**–"ပူရဏီ" ပစ္စယန္တသဒ္ဒါ၊"ပြမာဏီ"ပစ္စယန္တသဒ္ဒါတို့နှင်မှ၊ **अः**–'အ'ပစ္စည်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၃၃၂ .....**हे**–၌၊ **आभ्याम्**–ထိုသဒ္ဒါတို့နှင်မှ၊ **अः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ၊ဂုဏ်ဒုက်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

(၂၅၄) **ययोर्लोपोऽयुक्तौपौ**–ဟူသော သုတ်ဖြင့် **ဓိရင်လေ၊** ။ **कल्याणीपञ्चमा**–ကောင်းမြတ်သောငါးခတို့၏ပြည့်ကြောင်းရှိကုန်သော၊ **रात्रयः**–ညည့်တို့၊ **कल्याणीप्रियः**–ကောင်းမွန်စွာ ချစ်အပ်သောမယား၌ သောသူ၊ ။**अत्र**–ဤပုရတိုပစ္စယန္တနှောင်းရာဝယ်၊ပုလ္လိင်၏အဖြစ်ကို ဖြစ်ချာ၌ဂင်း၊ ပုရကိုပစ္စယန္တသဒ္ဒါနောင်မှ"အ"ပစ္စည်းသက်ရာ၌ဂင်း၊ **उभयत्र**–နှစ်ပါးစုံသော အရာ၌၊ **मुख्या**–မူချဖြစ်သော၊ **पूरणी**–"ပူရကို" သဒ္ဒါကို၊**आद्या**–ယူအပ်၏၊ **तेन**–ထို့ကြောင့်၊ ။{နောက်သုတ်ဥဒါဟရဏ်၏ ပါဠိသဘောသဖြစ်သော ' **न पुंवद्भावनिरोधः, नापिअप्रत्ययः**' ဟူသောပါဌ်ကြွင်းနှင့်စပ်လေ၊ }

၃၃၃....**द्युतः**–"**ဒ်**"ဂိုဏ်းသဒ္ဒါ၊'**ऋ**'ကာရန္တသဒ္ဒါနောင်မှ၊ **कः**–'**क**' ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၃၃.....**हे**–ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဒ္ဒ်း **दीसंज्ञकात्**–"**ဒ်**" သညာရှိသော သဒ္ဒါနောင်မှဂင်း၊**ऋदन्ताच्च**–"**ဂိ**"ကာရန္တသဒ္ဒါနောင်မှဂင်း၊**कः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဂုတ်နှက်၊ ။**कल्याणपञ्चमीकः**–ကောင်းမြတ်သောငါးခတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော ညည့်ရှိသော၊ **पक्षः**–ပက္ခ၊ **अत्र**–ဤဥဒါဟရဏ်၌၊ **मुख्यत्वाभावत्**–မူချအဖြစ်၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ **पुंवद्भावनिषधः**–ပုံလိင်သည်ကဲ့သို့ပုံခြင်းကိုဖြစ်ခြင်းသည်၊ **न स्यात्**–မဖြစ်၊ **अप्रत्ययः**–အပစ္စည်းသက်ခြင်းသည်၊ **नापिस्यात्**–ဖြစ်လည်းမဖြစ်၊ **पूर्ववत्**''ကသ္မာတ်ပဋိမာ-ရာတြဟး'' ဟူသော ဥဒါဟရဏ်၌၊ **रात्रिः**–ညည်သည်၊ **पूरणी वाच्याच**–ပူရကိုပစ္စယန္တ ပဋိသဒ္ဒါသည်ပေါအင်သည်လည်း၊ **स्यात्**–၏၊**इति**-ထို့ကြောင့်၊**पञ्चर्षाशद्वर्षस्य**-ပဋိသဒ္ဒ်၏၊**मुखत्वम्**-မူချအဖြစ်သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။**स्त्रीप्रमाणः**–မိန်းမဟူသောနှင်းယှဉ်ကြောင်းရှိသောသူ၊ ။{ ' **स्त्री प्रमाणीष्टस्य स स्त्रीप्रमाणः**' ဤဥဒါဟရဏ်၌'**स्त्री**' သဒ္ဒါ၏ဟောဘူးသောပုံလိင်မရှိသောကြောင့်၊ (၃-၈) သုတ်ဖြင့်ပုလ္လိင်ကဲ့သို့မဆဲရမှတ်လေ၊ ။}

၃၃၄....**सहः**–'**सह**'သဒ္ဒါ၏၊ **सः**–'**स**'အပြုသည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၃၄.....**हे**–ဒ္ဒ်း**सहस्य**–"**သဟ**"သဒ္ဒါ၏၊ **सः**–"**သ**"အပြုသည်၊**वा**–သဖြင့်၊ **स्यात**–၏၊ ။ဂုတ်နှက်၊ ။**यः**–အကြင်သူသည်၊ **मात्रा**–အဓိကဖြင့်၊**सह**–တကွ၊**वर्त्तते**–၏၊ **असौ**–ထိုသူသည်၊ **समातृकः**–'**समातृक**' မည်၏၊**समातृकः**–အဓိကဖြင့်တကွဖြစ်သောသူ၊**सहमातृकः**–ဂင်း၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၃၅....**स्वाङ्गे**–ကိုယ်အင်္ဂါဟူသော သွားကို၊ **गम्यमाने**–ထိအပ်သည်ရှိသော်၊ **सक्थ्यक्ष्णः**–'**सक्थि**'သဒ္ဒါ၊'**अक्षणि**'သဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **पः**–'**प**' အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသော'**अ**'ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၃၅.....**स्वाङ्गे**–ကို၊ **गम्यमाने**–သော်၊ **हे**–ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ပ်ဒ်၊ **आभ्याम्**–ထိသဒ္ဒါတို့နှောင်မှ၊**पः**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။ **दीर्घसक्थः**–ရှည်သောပေါင်ရှိသောသူ၊**यस्य**–အကြင်သူ၏၊**पुण्डरीकवत्**–ကြာဖြူနှင့်တူကုန်သော၊ ဝါ၊ ပဏ္ဍရိက်ကြာနှင့်တူကုန်သော၊ **अक्षिणी**–မျက်စိတို့သည်၊**स्तः**–ကုန်၏၊**असौ**–ထိသူသည်၊**पुण्डरीकाक्षः**–မည်၏။ ။ **स्वाङ्गे**–သည်၊**किम्**–နည်း။ **दीर्घसकथिशकटं**–ဟူသောဥဒါဟရဏ်ကိုပြီး ဒေဝခြင်းအကိုးရှိ၏၊ **दीर्घसकथि**–ရှည်သောလွှဲသည်းသံရှိသော၊ **शकटम्**–လှည်း။ ။

၃၃၆....**दारुणि**–ထင်းသစ် ဟူသော အနက်ကို၊ **गम्यमानायाम्**–သော်၊ **हे**–၌၊**अङ्गुलेः**–'**अङ्गुलि**' သဒ္ဒါနှောင်မှ၊ **पः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။

၃၃၆.....**पञ्चाङ्गुलम्**–လက်ငါးသစ် အတိုင်းအဆည်ရှိသော၊ **दारु**–သစ်သား။ ။ဘနည်း။ ။**पञ्चाङ्गुलम्**–လက်ငါးချောင်းနှင့် တူသောအာ ကာတ်ရှိသော.**दारु**–သစ်သားကောက်ဆွဲ။ ။

၃၃၇....**द्वित्रेः**–'**द्वि**''**त्रि**'သဒ္ဒါမှ၊**परात्**–နှောင်းသော၊**मूर्द्धन्**–'**मूर्द्धन्**'သဒ္ဒါ နှောင်မှ၊ **हे**–၌**पः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၃၈....**अच्ये**–'**अच्**' သမာဟာရပစ္စည်း၊ '**य**' ပစ္စည်းဟူသော၊**ते**–သဒ္ဒါတ်ပစ္စည်းကြောင့် **नः**–'**न**'အက္ခရာ၊"**ဥဝဏ်**"တို့၏ **लोपौतौ**–ကြွင်း၊"**ဩ**"အက္ခရာဖြစ်ခြင်းတို့သည် **स्तः**–ဖြစ်ကုန်၏။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၃၀.....**अचिच**–"**အစ်**" သမာဟာရသည်းဖြင့်သော၊**ये च**–"**ယ**" အက္ခရာလည်းဖြစ်သော၊**ते**–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊**नस्य**–၏ **लोपः**–သည်၊ **स्यात्**–၏။ **उवर्णस्य**–"**ဥဝဏ်**" ၏၊ **ओत्**–"**ဩ**" အက္ခရာအပ္ပါသည်၊ **स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။**द्विमूर्द्धेः**–ဦးခေါင်းနှစ်လုံ ရှိသောဘီလူး။ ။

၃၃၆....**अवहोः**–'**वहु**'သဒ္ဒါသည်ကြဉ်အပ်သော၊ **संख्यायाः**–သင်္ချာ သဒ္ဒါနှောင်မှ **ङः**–'**ङ**'အက္ခရာဆုံးတ်ရှိသော'**अ**'ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–၏။ ။ သုတ်နှက်။ ။

၃၃၉.....**वहुवर्जायाः**–"**ဗဟု**"သဒ္ဒါသည်ကြဉ်အင်ဒသော၊**संख्यायाः**–မှ၊**हे**–၌၊**ङः**–သည်၊**स्यात्**–၏။ ။ဝတ္တိနှက်။ ။**येषाम्**–အကြင်သူတို့၏၊ **पञ्चपट्**–ငါးခု,ခြောက်ခုဟူသော၊ **परिमाणम्**–အတိုင်းအဆည်သည်၊**अस्ति**–၏၊**ते**–ထိသူတို့သည်၊**पञ्चपाः**–မည်ကုန်၏၊**येषाम्**–တို့၏၊**उपगता**–အနီး

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သို့ရောက်ကုန်သော၊ **दश**–ဆယ်ခုတို့သည်၊ **सन्ति**–ကုန်၏၊ **ते**–တို့သည်၊ **उपदशाः**–မည်ကုန်၏၊ **वहोस्तु**–"ဇဟ္"သဒ္ဒါ၏ ဥဒါဟရဏ်ကား၊ **उपवहवः**–အနိုးသို့ရောက်သော အမျိုးရှိသော သူ၊ ။

၃၄၀....**नाम्नि**–အမည် နာမကို၊ **गम्यमानायाम्**–သော်၊ **हे**–ဠိ၊ **नाभेः**–'नाभि' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **इः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄၀.....**पद्मनाभः**–ချက်ခွံပန္ဓာကြာရှိသော ဗိသဏှိုးနတ်၊ ဝါ၊ ပန္ဓာဘြာကဲ့သို့ချက်ရှိးသာဗိသဏှိုးနတ်။ ။

၃၄၁....**अन्तर्बहिर्भ्याम्**– 'अन्तर्' သဒ္ဒါ၊ 'बहिस्' သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့မှ၊ **परात्**–သော၊ **लोम्नः**–'लोमन्' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हे**–ဠိ၊ **इः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။

၃၄၀.....**अन्तर्लोमः**– အတွင်းဠိ အမွေးရှိသော အဝတ်-အထည်၊ **बहिर्लोमः**–အပဠိအမွေးရှိသောအဝတ်အထည်၊ ။

၃၄၂....**नञ्-दुःसोः**–'नञ्' နိပါတ်၊ 'दुर्'သဒ္ဒါ၊ 'सु'သဒ္ဒါမှ၊ **परात्**–သော၊ **सक्थ्नः**–'सक्थिन्'သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **इः**– သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄၂.....**असक्थ्नः**– လွှဲသည်းသံမရှိသောလူသည်း၊ **असक्थिः**–ငှင်း၊ ။

၃၄၃....**नञ्-दुःसोः**–မှ၊ **परस्याः**–သော၊ **प्रजायाः**–'प्रजा'သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हे**–ဠိ၊ **अम्**–'अम्'ပစ္စည်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄၃.....**अप्रजाः**–သားမရှိသောသူ၊ **सुप्रजाः**–ကောင်းသော သားရှိသောသူ၊ ။

၃၄၄....**मन्द्राल्पाभ्यः**–'मन्द्र'သဒ္ဒါ၊'अल्प' သဒ္ဒါမှငှင်း၊ **नञ्-दुःसोभ्य**–မှ ငှင်း၊ **परस्याः**–သော၊ **मेधायाः**–'मेधा' သဒ္ဒါနောင်မှငှင်း၊ **अस्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄၄..... **अमेधाः**–ပညာမရှိသောသူ၊ **सुमेधाः**–ကောင်းသောပညာရှိသောသူ၊ **मन्दमेधाः**–နုံနွဲ့းသောပညာရှိသောသူ၊

၃၄၅....**पूर्वपदात्**–ရှေ့ပုဒ်မှ၊ **परात्**–နောင်းသော၊ **धर्मात्**–'धर्म्म' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हे**–ဠိ၊ **अनः**–'अन्' ပစ္စည်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၄၅.....**ब्रह्मवर्चाः**–ကောင်းသောဝဏ္ဏရှိသောသူ၊ ။

၃၄၆....**नञ्-सु-द्वि-बहुभ्यः**–'नञ्' နိပါတ်ပုဒ်၊ 'सु' သဒ္ဒါ၊ 'द्वि' သဒ္ဒါ၊ 'द्वि'သဒ္ဒါ၊'बहु' သဒ္ဒါမှ၊ **परात्**–သော၊ **चतुरः**–'चतुर्' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हे**–ဠိ၊**अः**–'अ'ပစ္စည်းသည်၊**स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်။ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၄၆.....**एभ्यः**–ထိုသဒ္ဒါတို့ကို၊ **परात्**–သော၊ **चतुरः**–မှ၊ **हे**–ဒ္ဒါ၊ **अः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။**अचतुरः**–လေးရောက် မရှိသော်သူ၊ **सुचतुरः**–ကောင်းသောလေးရောက်ရှိသော်သူ၊ ။

၃၄၇....**भात्**–နက္ခတ္တ ဝါစကသဒ္ဒါမှ၊ **परात्**–သော၊ **नेतुः**–'नेतृ' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ **हे**–ဒ္ဒါ၊ **अः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၄၇.....**नक्षत्रात्**–နက္ခတ်ဟောသဒ္ဒါမှ၊ **परात्**–သော၊ **नेतृशब्दात्**–မှ၊ **हे**–ဒ္ဒါ၊ **अः**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။**मृगनेत्रा**–မိဂသိနက္ခတ်ဟူသောရောက်စေတတ်သူရှိသော ဝါ၊ မိဂသိနက္ခတ်ထွက်ဦးထွက်စရှိသော၊ **रात्रि**–ညဉ့်၊ ။

၃၄၈...**अहस्त्यादेः**–'हस्ति' သဒ္ဒါစသည်မှတပါး၊ **संख्या पूरमानात्**–သင်္ချာသဒ္ဒါ၊ 'तृ' သဒ္ဒါ၌ပမာနဝါစက သဒ္ဒါမှ၊ **परः**–သော၊ **पादः**–'पाद' သဒ္ဒါသည်၊ **पात्**–'पात्' အပြုသည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၄၈.....**हे**–ဒ္ဒါ၊ **एभ्यः**–ထိုသဒ္ဒါတို့မှ၊ **परस्य**–သော၊ **पादस्य**–အကာ၌ "ပါဒ" သဒ္ဒါ၏၊ **पात्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။**हस्त्यादेः**–"ဟတ္ထိ" သဒ္ဒါစသည်မှ၊ **परस्य**–သော၊ **पादस्य**–၏၊ **पात्**–သည်၊ **नतु**–မဖြစ်၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။**द्विपात्**–အခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသတ္တဝါ၊ **सुपात्**–ကောင်းသော ခြေရှိသောသတ္တဝါ၊ **व्याघ्रपात्**–ကျားကဲ့သို့ အခြေရှိသော သတ္တဝါ၊ ။**हस्त्यादेस्तु**–ဟတ္ထိ သဒ္ဒါစသည်နောင်မှကား၊ **हस्तिपादः**–ဆင်ခြေကဲ့သို့ခြေရှိသောသတ္တဝါ၊ ။

၃၄၉....**ईपि**–'ईप्'ပစ္စည်းကြောင့်၊ **कुम्भादेः**–'कुम्भ'စသောသဒ္ဒါမှ၊ **परः**–သော၊ **पादः**–သည်၊ **पात्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။–

၃၄၉.....**परे**–သော၊ **ईपि**–ကြောင့်၊ **हे**–ဒ္ဒါ၊ **कुम्भादेः**–မှ၊ **परस्य**–သော၊ **पादस्य**–၏၊ **पात्**–သည်၊ **स्यात्**–၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။(၃၂၄)**पात्-पत्-पो**–ဟူသော်သုတ်ဖြင့်စီရင်လေ၊ ။**कुम्भपदी**–ဆင်ခြေကင်းကဲ့သို့သောခြေရှိသောသတ္တဝါ၊ **शतपदी**–များသောအခြေရှိသောကင်ခြေများ၊ ။**ईपि**–သည်၊ **किम्**–နည်း၊ **कुम्भपादः**–ဟူသောဥဒါဟရဏ်ကိုပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။**कुम्भपादः**–ဆင်ခြေကင်းကဲ့သို့သောခြေရှိသောသတ္တဝါ၊ ။

၃၅၀....**व्यतीहारे**–"ဗျာတိဟာရ" အဓိပ္ပာယ်၌၊ **चिः**–'चि'ပစ္စည်းသည်၊ **स्यात्**–၏၊ **अनचि**–'अच्'သမာဟာရမနှောင်းဓာတ်၌၊ **पूर्वेः**–ရှေးသရသည်၊ **घेः**–ဒီဃအပြုသည်ရင်း၊ **आ**–'आ'အပြုသည်ရင်း၊ **वा**–အမျိုးသဖြင့်၊ **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၅၀.....व्यतीहारे–၌၊ योहः–အကြောင် ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်သည်၊ अस्ति–ဏျ၊ तस्मात्–ထိဗျတိဟာရဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်နောင်မှ၊ चि–သည်၊ स्यात्–ဏျ၊ पूर्वस्यच–ရှေးသဓဏျလည်း၊ धिः–သည်ရင်း။ आ–သည်ရင်း၊ वा–သဖြင့်၊ स्यात्–ဏျ၊ अचितु–"အစ်" သမာဟာရ နှောင်းရာ၌ကား၊ न स्यात्–မဖြစ်း ၊ဝုတ္တိနှက်၊ ။

केशेषु–ဤမှာဘက်စစ်သည်ဏျဆံပင်တို့၌ရင်း၊ केशेषु–ထိမှာဘက်စစ်သည်ဏျဆံပင်တို့၌ရင်း။ गृहित्वा–ဆွဲကိုင်၍၊ यत् युद्धम्–အကြောင်စစ်ထိုးခြင်းသည် प्रवृत्तम्–ဖြစ်ဏျ၊ तत् युद्धम्–ထိစစ်ထိုခြင်းသည်၊ केशाकेशि–မည်ဏျ၊ दण्डैश्च–ဒုတ်တို့ဖြင့်ရင်း၊ दण्डैश्च–ဒုတ်တို့ဖြင့်ရင်း၊ प्रहृत्य–ပုတ်ခတ်၍၊ यत् युद्धम्–သည်၊ प्रवृत्तम्–ဖြစ်ဏျ၊ तत् युद्धम्–သည်၊ दण्डादण्डि–မည်ဏျ၊ मुष्टामुष्टि–လက်ဆုပ်ချင်းချင်းတို့ဖြင့် ပုတ်ခတ်၍ ဖြစ်သော စစ်ထိုးခြင်း၊ गुष्टीमुष्टि–ငင်း၊ बाहाबाहवि–လက်ရုံးချင်းချင်းတို့ဖြင့်ပုတ်ခတ်၍ဖြစ်သော စစ်ထိုးခြင်း၊ बाहुबाहवि–ငင်း၊ ၊अचितु–"အစ်" သမာဟာရနှောင်းရာ၌ကား၊ अस्यसि–"ဒေသျသိ"ဟုရှင်ဦးဏျ၊ ၊अस्यसि–သံလျှောက်ချင်းချင်းတို့ဖြင့်ပုတ်ခတ်၍ဖြစ်သောစစ်ထိုးခြင်း၊

हः–"ဟ"မည်သောဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်၊ इति–ဤတွင်ပြီး၏၊ ။

कर्म्मधारयसमासः–ကမ္မဓာရယသမာသ်ကို၊ उच्यते–ဆိုအပ်လတန့်၊ ।

परमश्च– မြတ်သည်လည်း ဟုတ်ဏျ၊ असौ–ထို မြတ်ဏျ ဟူသည်၊ आत्माच–အတ္တလည်း ဟုတ်ဏျ၊ इति–သို့နှစ်ပါးသော သတ္တိ ကြောင့်၊ परमात्मा–မည်ဏျ၊ संश्च–မြဲသည်လည်းဟုတ်ဏျ၊ असौ–ထိမြဲဏျဟူသည်၊ चित्च–ဉာဏ်သည်းဟုတ်ဏျ၊ असौ–ထိမြဲသောဉာဏ်ဟူသည်၊ आनन्दश्च–ချမ်းသာသည်လည်းဟုတ်ဏျ၊ इति–ထို့ကြောင့်၊ सच्चिदानन्दः–မည်ဏျ၊ ।

३၅၁....यजातीयदेशीये–တူသော အနက်ရှိသော-ဇာတိလိင်္ဂကမ္မဓာရယ်နှက်ပုဒ်၊ 'जातीय'ပစ္စည်း၊ 'देशीय'ပစ္စည်းကြောင့်၊ कोङादिः–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဏျ 'क'အက္ခရာ၊ 'अक'ပစ္စည်းဏျ 'क' အက္ခရာဟူသောဥပဓာရှိသော ပုဒ်အစရှိသော ဇာတိလိင် ဟုပုဒ်သည်၊ पुंवत्–ပုလ္လိင်သည်ကဲ့သို့၊ स्यात्–ဏျ၊ तत्वेतु–'त'ပစ္စည်း၊ 'त्व'ပစ္စည်းကြောင့်ကား၊ अजात्याख्यः–'जाति'သဒ္ဒါ၊ 'संज्ञा'သဒ္ဒါမှတပါးသော၊ कोङादिः–သည်၊ पुंवत्–ကဲ့သို့၊ स्यात्–ဏျ၊ ၊သုတ်နှက်၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၅၁ .....**यादौ**–တူသော အနက်ရှိသော ဇာတ်ထိလိင် ကဖွဓာရဃ်သ မာသ်နောက်ပုန်စသည်ကြောင့်၊ **कोङ्पूरण्यादिः**–"က"အက္ခရာဥပဓာ ရှိသောပုန်၊ ပူမက်ဂီ ပန္ဓယန်ကပုန် အစရှိသော- ဇာတ်ထိလိင် ဧရုးပုဒ်သည့်၊ **पुंवत्**–ကဲ့သို့၊ **स्यात्**–၏။ **तत्वयोस्तु**–"တ"ပစ္စည်း "တွ"ပစ္စည်းကြောင့် ကား။ **जातिसंज्ञावर्जम्**– "ဇာတိ" သဒ္ဒါ၊ "သညာ" သဒ္ဒါကို ကြဉ်၍၊ **कोङ्पूरण्यादिः**–သည်၊ **पुंवत्**–ကဲ့သို့ **स्यात्**–၏။ ၊ဝတ္တိနှက်။ ၊ **वाचकस्त्री**–ချက်တတ်သောဝိန်းမ၊ **पञ्चमभाष्यां**–ငါးယောက်တို့၏ပြည့် ဝကြောင်းဖြစ်သောမယား။ ၊

၃၅၂....**त्रिदशाद्ये**– သုံးခုသော 'दश' သဒ္ဒါစသည်တို့၏ အဝေါင်း ကြောင့်၊ဝါ၊ 'दश'သဒ္ဒါ၊ 'विंशति'သဒ္ဒါ၊ 'त्रिंशत्' သဒ္ဒါသုံးခုတို့၏အဝေါင်း ဝကြောင့်၊ **द्वित्रचतुराधिकाः**-'द्वि' သဒ္ဒါ၊ 'त्रि'သဒ္ဒါ၊ 'अष्ट'သဒ္ဒါတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော'अधिक'သဒ္ဒါတို့သည်၊ဝါ၊ 'द्व्यधिक'သဒ္ဒါ၊'त्र्यधिक'သဒ္ဒါ၊ अष्टाधिक'သဒ္ဒါတို့သည်၊ **द्वा-त्रयोऽष्टाः**--'द्वा' အပြုး' त्रयस्'အပြု၊ 'अष्टा' အပြုတို့သည်၊ **स्युः**–ကုန်၏။ **अनशीतौ**:--'अशीति' သဒ္ဒါမှ တပါးသော၊ **अन्यपदेतु**–အဆုံးဒ္ဒါဖြစ်သော သဒ္ဒါဖြောက်ခအဝေါင်းကြောင့်ကား။ **द्वित्रचष्टाधिका**–တို့သည်၊ **द्वात्रयोऽष्टाः**–တို့သည်၊ **वा**–သဖြင့်၊**स्युः**–ကုန် ၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

၃၅၂.....**दशादित्रिके**–"ဒဇ" စသောသဒ္ဒါ သုံးခုအဝေါင်းကြောင့်၊ **एषाम्**–ထိုသဒ္ဒါတို့၏၊ **एते**–ထိုအာဒေသတို့သည်၊ **क्रमात्**–တိုင်း၊**स्युः**– ကုန်၏၊ **अशीतित्वर्जे**–"အသိတိ" သဒ္ဒါသည် ကြဉ်အပ်သော၊ **चत्वारिंशदादिपदेतु**– "စတ္တာရိံ၊ဇတ်" အစရှိသော-အဆုံးဒ္ဒါဖြစ်သော သဒ္ဒါ ဖြောက်ခအဝေါင်းကြောင့်ကား၊ **एषाम्**–တို့၏၊ **एते**–တို့သည်၊ **वा**–သ ဖြင့်၊ **स्युः**–ကုန်၏၊ ၊ဝတ္တိနှက်၊ ၊**द्व्यधिका**–နှစ်ခုလွန်ကုန်သော၊ **दश**–ဆယ်ခုတို့တည်း၊ **द्वादश**–နှစ်ခုလွန်သောတဆယ်တို့၊**त्रयोदश**–သုံး ခုလွန်သောတဆယ်တို့၊ **अष्टादश**–ရှစ်ခုလွန်သောတဆယ်တို့၊ **द्वाचत्वा रिंशत्**–နှစ်ခုလွန်သော လေးဆယ်၊ **द्विचत्वारिंशत्**–၎င်း၊ ၊**अनशीतौ**– သည်၊**किम्**–နည်း၊**द्व्यशीति**:-'द्व्यशीति' စသောဥဒါဟရုဏ်တို့ကိုပြုံးစေ ခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ၊**द्व्यशीतिः**–နှစ်ခုလွန်သောရှစ်ဆယ်၊ ၊

၃၅၃....**संख्यायाम्**–အရေ အတွက် သဒ္ဒါဝါစက သဒ္ဒါကြောင့်၊ **एकोनस्य**--'एकोन' သဒ္ဒါ၏၊ **एकाद्येकान्नौ**--'एकाद्ध' အပြု၊'एकान्न'အပြုတို့ သည်၊**वा**–သဖြင့်၊**स्याताम्**–ကုန်၏၊ ၊သုတ်နှက်၊ ၊

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

၃၅၃.....**एकाद्रविंशतिः**–တရယုတ် နှစ်ဆယ်၊ **एकान्नविंशतिः**--၎င်း၊ **एकोनविंशति**–၎င်း၊ ။

३५४....षगेच–ဆပ္ပါဒိသမာသ်၊ ဒ်ဂုသမာသ်၌လည်း၊ **सख्यहाराज्ञः**--'**सखि**'သဒ္ဒါ၊ '**अहन्**'သဒ္ဒါ၊'**राजन्**' သဒ္ဒါဆန်ာင်မှ၊ **षः**--'**ष**' အက္ခရာဖြစ်ကိုဿ'**अ**'ပစ္စည်းသည်းသည်း**स्यात्**–ဖြစ်၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၅၄.....**येच**–ကမ္မဓာရယ်သမာသ်၌၎င်း၊ **षेच**–ကပ္ပါဒိသ်သမာသ်၌၎င်း၊ **गेच**–ဒ်ဂုသမာသ်၌၎င်း၊ **एभ्यः**–ထိုသဒ္ဒါတို့ဆန်ာင်မှ၊ **पः**–"**ပ**" အက္ခရာဖြစ်ကိုဿ"**အ**"ပစ္စည်းသည်း **स्यात्**–ဖြစ်၊ ။ဝုတ်နှက်၊ ။ **प्रियसखः**–ချစ်အပ်သောအဆွေခင်ပွန်း၊ **परमाहः**- မြတ်သောနေ့၊ **महाराजः**- မြတ်သောမင်း၊ ။

၃၅၅....**लैक्ये**–သမာဟာရ ဒ်ဂုသမာသ်မဟုတ်ခဲ့၌၊ **सैकात्**--'**एक**' သဒ္ဒါမှတပါး၊ သော၊ **सर्व्वैकदेशसंख्यात-संख्याख्यात्**--'**सर्व्व**' သဒ္ဒါ၊ '**ပုဗ္ဗ**' သဒ္ဒါ၊'**एकदेश**'သဒ္ဒါ၊ '**संख्यात**'သဒ္ဒါသင်္ချာဝါစကသဒ္ဒါ၊ ဒေါ့ယသဒ္ဒါမှ **परस्य**–သော၊ **अह्नः**--'**अहन्**'သဒ္ဒါ၏၊ **स्थाने**–အရာ၌၊ **अह्नः**--'**အဟ္ဟ**' အပြုသည် **स्यात्**–၏၊ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၅၆.....**यादौ**–ကမ္မဓာရယ်သမာသ်စသည်၌၊ **एभ्यः**–ထိုသဒ္ဒါတို့ဆန်ာင်မှ၊**परस्य**–သော၊ **अहन्-इत्यस्य**–"**အဟန်**"ဟူသောသဒ္ဒါ၏**स्थाने**–၌၊**अह्नः**–အကာရန္တ "**အဟ္ဟ**"အပြုသည် **स्यात्**–၏၊**एकात्**–"**ဧက**"သဒ္ဒါမှ၊**परस्य**–သော၊**अहन्-इत्यस्य**–၏၊ **स्थाने**- ၌၊**अह्नः**–သည်၊ **न-तु**–မဖြစ်၊ **ऐक्ये च**–သမာဟာရ ဒ်ဂုသမာသ်၌လည်း၊ **न स्यात्**–မဖြစ်း ။ဝုတ်နှက်၊ ။

၃၅၆....**अतः**–အကာရန္တသဒ္ဒါမှ၊**परस्य**–သော၊**अह्नस्य**–၏၊**नः**–ဒန္တ**'न'**အက္ခရာ၏၊**प्राग्वत्**–ဝဂ်းအပိုင်းဦးဖြစ်သော'**पूर्णोऽद्यानेन**'အစဝ်ကိုသော သုတ်ကဲ့သို့၊ **णः**–မန္တစ **'ण'** အက္ခရာအပြုသည် **स्यात्**–၏ ။သုတ်နှက်၊ ။

၃၅၆.....**सर्व्वाह्णः**–အလုံးစုံသောနေ့၊ **पूर्व्वाह्णः**–နံက်၊ ။**एकातु**--"**ဧက**"သဒ္ဒါနှာင်မှကား၊ **एकाहः**--'**एकाह**:'ဟုရုပ်ပြု၏၊ ။**एकाहः**–တရက်၊ ။**अत इति**–သည်းကြောင့်–နည်း၊ **त्रिभिः**–သုံးပုဂ္ဂိုလ်သော၊**अहोभिः**–နေ့တို့ဖြင့်၊**जातः**-ဖြစ်သောသူတည်း**अह्नः**–သုံးရက်တို့ဖြင့်ဖြစ်သောသူ၊ **इत्यादिसिध्यर्थम्**–ဤသို့စသည်ကိုပြီးစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ။

३५७....कौटग्रामात्--'**कौट**'သဒ္ဒါ၊'**ग्राम**'သဒ္ဒါမှ၊ **परात्**–သော၊**तक्ष्णः**-

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

'तक्षन्' သန္ဓါးနောင်မှ၊ पः--'ष' အက္ခရာဇုတ်ဂိုဏော 'अ' ပစ္ဆည်းသည်၊ स्यात्–ဖြ။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၅၇..... कौटतक्षः–ဖိဝိနှင့် စပ်သော်အမှုဖြင့် အသက်မွေးသောသူ၊ ဝါ၊ ဖိဝိအမှုကိုသာ ပြုသောလက်သမား၊ ग्रामतक्षः–ရွာသူဖြ လက်သမား။ ။

३५८....जातमहद्वृद्धात्:--'जात' သံန္ဓါ၊ 'महत्' သန္ဓါ၊ 'वृद्ध' သန္ဓါမှ၊ ဟုတ်--သော၊ उक्षणः--'उक्षन्'သန္ဓါနောင်မှ၊ पः–သည်၊ स्यात्–ဖြ။ ။ သုတ်နှက်။ ။

၃၅၀ .....जातोक्षः–ခြံပေါက်နွားး။ महोक्षः–မြတ်သောနွားး။ वृद्धोक्षः–ကြီးသောနွားး။ ။

३५९....अस्यप्राण्युपमानात्--'अति' သန္ဓါ၊ 'प्राणि' ဝါစကသန္ဓါမဟုတ်သော"ဥပမာန"သန္ဓါမှ၊ परात्–သော၊ शुनः -'शुन' သန္ဓါနောင်မှ၊ पः–သည်းस्यात्–ဖြ။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၅၁ ..... यादौ – ကပ္ပစာဂုယိသမာသ်စသည်ဖြ၊ अतेः–"အတိ" သန္ဓါ နောင်မှဂုင်း၊ प्राणिवर्जात् – "ပါဏိ" ဝါစက သန္ဓါသည် ကြည်အင်သော၊ उपमानाच्च – "ဥပမာန" ဝါစကသန္ဓါမှဂုင်း၊ परात्–သော शुनः–မှ၊ पः–သည်း स्यात्–ဖြ။ ။ထုတ်ဖြနှက်။ ။आकर्षिश्व–ဆွဲနိုးခြိတ် လိုသို့သော၊ဝါ၊ ဆွဲးခြိတ်နှင့်တူသော၊ श्वा–ခွေးတည်း၊ आकर्षिश्वः–ဆွဲနိုးခြိတ်နှင့်တူသော ခွေး။ ။प्राणिनस्तु– "ပါဏိ" ဝါစက သန္ဓါ နောင်မှသော၊ व्याघ्र इव-ကျားကဲ့သို့သော၊ ဝါ၊ ကျားနှင့်တူသော၊ श्वा--ခွေးဆည်း၊व्याघ्रश्वा--ကျားနှင့်တူသောခွေး။ ။

३६०....पूर्व्वोक्तमृगाच्चः--'पूर्व्व'သန္ဓါ၊'उक्त'သန္ဓါ၊'मृग'သန္ဓါမှသည်း၊ ပရာ–သော၊ अनतेः-- 'अति' သန္ဓါသည် ကြည်အင်သော၊ सक्थ्नः--'सक्थिन्'သန္ဓါနောင်မှ၊ पः–သည်းस्यात्–ဖြ။ ။သုတ်နှက်။ ။

၃၆၀..... यादौ–ကပ္ပစာဂုယိသမာသ်စသည်ဖြ၊ एभ्यश्च–ထိုသန္ဓါတို့ နောင်မှဂုင်း၊ पूर्व्वोक्तात्–ရှေးသုတ်ဖြဆိုအင်သော၊ ဪပါဏိဥပမာနဝါစကသန္ဓါမှဂုင်း၊ परात्–သော၊ अतिवर्जात्– "အတိ" သန္ဓါသည်ကြည်အင်သော၊ सक्थ्नः–မှ၊ पः–သည်း स्यात्–ဖြ။ ။ထုတ်ဖြနှက်။ ။ पूर्व्वसक्थन्–ရှေ့ပေါင်။ ။

३६१....देशात् -'देश' ဝါစကသန္ဓါမှ၊ परात्–သော၊ब्रह्मणः--'ब्रह्मन्' သန္ဓါနောင်မှ पः–သည်၊ स्यात्–ဖြ။ कुमहद्भ्यां:--'कु'သန္ဓါ၊'महत्'သန္ဓါ

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

နှစ်ခုတို့မှ၊परात्–သော၊ब्रह्मणस्तु–'ब्रह्मन्' သဒ္ဒါနောင်မှကာ၊षः–သည်၊ वा–သဖြင့်၊–स्यात्–၏။ ၊သုတ်နှက်။ ။

၃၆၁ .....कुत्सितः– စက်ဆုပ် အပ်သော၊ ब्रह्मा–ပုဏ္ဏား တည်း၊ कुब्रह्मः–စက်ဆုပ်အပ်သောပုဏ္ဏား၊कुब्रह्मा–၎င်း၊ ။

၃၆၂ ...संज्ञाजात्यः–သညာ,ဇာတ်ဘို့ကို၊ वाचयोः–ဟောအပ်ကုန် သည်ရှိသော်၊सरोऽनोऽयोऽश्मनः--'सरस्' သဒ္ဒါ၊'अनस्' သဒ္ဒါ၊'अयस्' သဒ္ဒါ 'अश्मन्'–သဒ္ဒါနောင်မှ၊ष:–သည်၊स्यात्--၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၃၆၂.....महानसम्--စဖို့အိမ်၊ उपानसम्–ကပ်ရောက်သောအခါ၊ लोहितायसम् – ကြေးနီ၊ पिण्डाश्म--ကျောက်ခဲ၊ अमृताश्मः – အမြဲတေ ကျောက်၊ ။

၃၆၃....सर्व्वैकदेशसंख्यातपुण्यवर्षादीर्घात्:--'सर्व्व' သဒ္ဒါ၊'पूर्व्व' စသော ဧကဒေသဝါစကသဒ္ဒါ၊'पुण्य' သဒ္ဒါ၊ 'वर्षा' သဒ္ဒါ၊ 'दीर्घ' သဒ္ဒါမှ၊परात्– သော၊ रात्रेः -'रात्रि' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ षः–သည်၊ स्यात्–၏။ ၊သုတ် နှက်၊ ။

၃၆၃ .....रात्रेः–ညဉ့်၏၊एकैकदेशे–တခု-တခုသောအစိတ်၌၊वर्त्तमानः– သော၊ पूर्व्वादि--'पूर्व्व' စသည်သည်၊ एकदेशः–ဧကဒေဝ,မည်၏။ ၊ ၎ဏ္ဍိုနှက်၊ ၊पूर्व्वरात्रः--ရှေးညဉ့်၊अपररात्रः–နောက်ညဉ့်၊ ။

၃၆၄ ...अतार्थे–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏အနက်ဟုတ်ရာ၌၊ गोः--'गो' သဒ္ဒါ နောင်မှ၊षः–သည်၊स्यात्–၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၃၆၄.....यादौ--၌၊ गोशब्दात्–"ဂေါ" သဒ္ဒါနောင်မှ၊ षः–သည်၊ स्यात्–၏၊ तार्थेतु–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏အနက်၌ကား၊ न स्यात–မဖြစ်။ ။ ၎ဏ္ဍိုနှက်၊ ။ ၊पद्मगवः--ကောင်းဖြတ်သောနွားပေါက်၊ ၊

၃၆၅....गे च -ဒိဂုသမာသ်၌သည်၊ अद्धात्-- अर्द्ध' သဒ္ဒါမှ၊ परात्-- သော၊नावः--'नौ'သဒ္ဒါနောင်မှ၊ष:--သည်၊स्यात्--၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ။

၃၆၅ ..... अतार्थे--တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်မှ တပါးသော၊ गेच--၌ ဃည်း၊अद्धात्--မှ၊परात्--သော၊ नौशब्दात्--"နော်"သဒ္ဒါနောင်မှ၊ ष:-- သည်၊स्यात्-၏။ ၊၎ဏ္ဍိုနှက်၊ ၊अर्द्धनावम्-ထက်ဝက်သောလှေ၊ ။

၃၆၆ ...अद्धात्--မှ၊परात्--သော၊खार्य्याः--'खारी' သဒ္ဒါနောင်မှ၊ष:– သည်၊वा--သဖြင့်၊स्यात्--၏။ ၊သုတ်နှက်၊ ၊अर्द्धखारम्-ထက်ဝက် သောခွေးတင်းဝင်တို့၊अर्द्धखारी--၎င်း၊ ။

ယः-"ယ"မည်သောကပ္ပစဝဉ္ဇနသမာသ်သည်၊

इति-ဤတွင်ပြီ ပို့၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

तत्पुरुषसमासः ॥ (ष)

तत्पुरुषसमासः–तत्पुरुषसमासम्कि।उच्यते–ॐ। ।

कृष्णाम्–ဖိသကိုးနတ်ကို။आश्रितः–မှီသောသူတည်း။ कृष्णाश्रितः–ဖိသကိုးနတ်ကိုမှီသောသူ။ ।

३६७....व्यम्–နောက် ဖြစ်သော အဗျယ ပုဒ်သည်။ पूर्वम्–ရှေ့ကသည်။स्यात्– ဖြစ်။ ।သုတ်နက်။ ।

२६२.....से–သမာသ်သည်။ सति–သော်။ परम्–နောက်ဖြစ်သော။ व्यम्–သည်။पूर्वम्–သည်။ स्यात्–ဖြစ်။ ।ဝတ္တိနက်။ ।राजानम्–မင်းတို့။ अतिक्रान्ता–လွန်သောဖိန်းမတည်း။ अतिराजी–မင်းကိုလွန်သောမိန်း။अतिश्वी–ခွေးထီးကိုလွန်သောခွေး။ अत्यङ्गः–ရက်ကိုလွန်သောလူ။अतिस्त्रिः–မိန်းမကိုလွန်သောယောကျ်ား။ ।

३६८....संख्याव्यात्–သင်္ချာသဒ္ဒါ။အဗျယသဒ္ဒါမှ။ पराभ्याम्–နောင်းလွန်သော။रात्र्यङ्गुलिभ्याम्–'रात्रि'သဒ္ဒါ 'अङ्गुलि' သဒ္ဒါတို့နောင်မှ။ अः–'अ'ပစ္စည်းသည်။स्यात्–ဖြစ်။ ।သုတ်နက်။ ।

२६०.....यादौ–ဌ်။सङ्ख्यायाच्च–မှလည်း။व्याच्च–မှလည်း။पराभ्याम्–ကုန်သော။रात्र्यङ्गुलिभ्याम्–တို့နောင်မှ။अः–သည်။स्यात्–ဖြစ်။तार्थेतु–တဒ္ဓိတ်ဖြစ်သည်းဖြစ်အနက်ဒဂုသမာသ်ဌိကား။ न स्यात्–မဖြစ်။ ।ဝတ္တိနက်။ ।अतिरात्रः–ညဉ့်ကိုလွန်သောနေ့။ अत्यङ्गुलः–လက်သစ်ကိုလွန်သောနှင်တံ။ ।हरिणा–ဖိသကိုးနတ်သည်။त्रातः–စောင့်ရှောက်အပ်သောသူအည်း။हरित्रातः–ဖိသကိုးနတ်သည်စောင့်ရှောက်အပ်သောသူ။विष्णवे–ဖိသကိုးနတ်အား။ दत्तम्–ပေးအပ်သော ဝတ္ထုတည်း။ विष्णुदत्तम्–ဖိသကိုးနတ်အား ပေးအပ်သောဝတ္ထု။ अच्युतात्–ဖိသကိုးနတ်မှ။ जातम् – ဖြစ်သည်တည်း။ अच्युतजातम् – ဖိသကိုးနတ်မှ ဖြစ်သည်။ कृष्णास्य–ဖိသကိုးနတ်၏။सखा–ခင်ပွန်းတည်း။कृष्णसखः–ဖိသကိုးနတ်၏ခင်ပွန်း။ महाघासः–များသော အရပ်၏အဝ။ ग्रमतक्षः–ရွာသူ၏လက်သမား။ मृगसक्थम्–သမင်၏ပေါင်။जालसरसम्–ပိုက်ကွန်၏အိုင်။ मण्डूकसरसम्–ဘဝ်း၏အိုင်။ राजगवः–မင်း၏နွား။ वर्षारात्रः–မိုးလယ်ညဉ့်။ ।

३६९....मुख्यार्थोरसः–မူလအနက်ရှိသော။'उरस्'သဒ္ဒါနောင်မှ။ अः–'अ'ပစ္စည်းသည်။स्यात्–ဖြစ်။ ।သုတ်နက်။ ।

Digitized by www.mercifulsripada.com/books
For the Library of Sri Krishna Pada, Mandalay

၃၆၉.....यादौ–၌၊ मुख्यार्थात्–မရ၍ အနက်ရှိသော၊ उरस्शब्दात्–"ဥရသ်" သဒ္ဒါနောင်မှ၊ अः–သည်၊ स्यात्–၏၊ ။ဝတ္တိနှက်၊ ။ अश्वोरसस्–မြင်း၏ပြဓာန်းသောအင်္ဂါ၊ मुख्यः-ပြဓာန်းသော၊ अश्वः–မြင်း၊ इति–ဤသည်ကား၊ अर्थः–အနက်တည်း။ ।पुरुषेषु–ယောကျ်ားတို့၌၊ उत्तमः–မြတ်သောသူတည်း၊ पुरुषोत्तमः–ယောကျ်ားတို့၌မြတ်သောသူ၊ अवन्तिषु–အဝန္တိတိုင်းတို့၌၊ ब्रह्मा-ပုဏ္ဏား၊ ရှိတည်း၊ अवन्तिब्रह्मः–အဝန္တိတိုင်းသားပုဏ္ဏား၊ ။ *

पः–"ဖ"မည်သောတပ္ပါဂိသမာသိသည့်၊ इति–ဤတွင်ပြီး၏၊ ။

द्विगु समासः–(ग)

द्विगुसमासः–ဒိဂုသမာသ်ကို၊ उच्यते–ထို့အပ်ယတန်၊ ။

तस्य–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမျှ၏၊ अर्थे–အနက်ဖြစ်သော၊ विषये–ဝိသယခေါ်ဝင်း။ अपत्यार्थिञिगकादिकम्–အပစ္စအနက်၌စိဉ်ငြင်အပ်သော 'ञिण' ပစ္စည်းစသည်ကို၊ गोजङ्घस्य–စွန်၌၊ अजादेः–'अच्' သမာဟာရ အစရှိသော၊ तस्य–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏အဓိ–သော၊ वाच्ये–ဝါစ်၌ဝင်း၊ समाहारे–ပေါင်းရခြင်း၌ဝင်း၊ उत्तरदे–နောက်ဝှမ်းသည်၊ परे–နှောင်းရာ၌ဝင်း၊ भवन्–ဖြစ်သည်ဖြစ်၍၊ गः–ဒိဂုသမာသ်သည်၊ त्रिधा–သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ भवति–ဖြစ်၏၊ ।पञ्चभिः–ငါးကောင်ကုန်သော၊ गोभिः–နွားတို့ဖြင့်၊ क्रीतः–ဝယ်အပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ पञ्चगुः–ငါးကောင်သောနွားဖြင့် ဝယ်အပ်သောဥစ္စာ၊ ။ +

३७०....अपात्रादेः–'पात्र' သဒ္ဒါစသည်မှ တပါးသော၊ अतः–'अ' ကာရန္တဖြစ်သော၊ नैक्यात्–သမာဟာရဒိဂုသမာသ်နောင်မှ၊ ङीप्–'ङीप्' ပစ္စည်းသည်၊ स्यात्–၏၊ ।သုတ်နှက်၊ ။

२१०.....अकारान्तात्–အကာရန္တဖြစ်သော၊ नैक्यात्–နောင်မှ၊ ङीप्–သည်၊ स्यात्–၏၊ पात्रादेस्तु– "ပါတြ" သဒ္ဒါစသည်နောင်မှကား၊ ङीप्–

---

* अश्वस्य उरः प्रधानम्। उरस् शब्दो हृदयवाचकः, अत्रतु लक्षया प्रधानार्थः ॥ {ဂိဂိသစ္ဆိဒ္ဓိပ္ပဏီ}

+ တဒ္ဓိတဏ္ဍ ဒိဂု+သမာဟာရ ဒိဂု+ဥတ္တရ ပဒဒိဂု, အဝ်းဖြင့် ဒိဂုသမာသ်သုံးမျိုးကိုခဲခြားရှိမှတ်လေ၊ ။

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သည်၊ न स्यात्–မဖြစ်၊ ။ ။ ၀ုတ္တိနှက်၊ ။ ။ त्रयाणाम्–သုံးပါးကုန်သော၊ लोकानाम्–လူတို့၏၊ समाहारः-အပေါင်းတည်း၊ त्रिलोकी–သုံးပါးသောလူတို့၏အပေါင်း၊ ။ पात्रादेस्तु–ပကား၊ द्विपात्रम्–နှစ်ခုသော ခွက်တို့၏အပေါင်း၊ त्रिपात्रम्–သုံးခုသောခွက်တို့၏အပေါင်း၊ त्रिभुवनम्–သုံးပါးသောလောကတို့၏အပေါင်း၊ चतुर्युगम्–လေးခုသောယုဂ်တို့၏အပေါင်း၊

၃၇၁....अनापः-'अन्'ဘာဂအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ 'आप्'ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနောင်မှ၊ ङीप्वा–'अ' ပစ္စည်း၊ 'ङीप्'ပစ္စည်းသည်လည်း၊ स्यात्–၏၊ ။ ၀ုတ်နှက်၊ ။

၃၇၀.....अनन्तात्–"အန်" ဘာဂအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါနောင်မှ၎င်း၊ आपश्च–"အာပ်"ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါနောင်မှ၎င်း ङीप्वा–သည်းတည်း၊ स्यात्–၏၊ ။ ၀ုတ္တိနှက်၊ ။ पञ्चकृत्वः–ငါးခုသော အမှုတို့၏အပေါင်း၊ पञ्चकृत्वम्-၎င်း၊ त्रिसप्तीः-သုံးခုသောခုတစ်ဆယ့်ခြောက်စောင်းတို့၏အပေါင်း၊ त्रिसप्तम्–၎င်း၊ ။

၃၇၂...तार्ये–တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်း၏ အနက် ရှိသော ဒိဂု သမာသ်ဒဿနာတ် – နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကိုပြောသော သဒ္ဒါနောင်မှ ङीप्–သည်းတည်း၊ स्यात्–၏၊ काण्डस्य–'ကာဏ္ဍ' သဒ္ဒါနောင်မှကား၊ अक्षेत्रे–လယ်ပေါမဟုတ်သော အနက်ဌိ၊ ङीप्–သည်းတည်း၊ स्यात् -၏၊ ။ ၀ုတ်နှက်၊ ။

၃၇၂.....त्र्यहः–သုံးပြည့်အတိုင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော စပါးစု, စပါးပုံ၊ त्रिकाण्डी–သုံးလွှန်းရှိသော၊ रज्जुः–ကြိုး၊ ။ क्षेत्रेतु–လယ်ကိုပြောရာဌိကား၊ त्रिकाण्डा–သုံးပိုင်းသုံးခန်းရှိသော ဘူမိုး–လယ်မြေ၊ ။

၃၇၃....तार्ये–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏အနက်ရှိသောဒိဂုသမာသ်ဌိ ပुरुषात्–ပုရိမဟာဝါစက 'पुरुष'သဒ္ဒါနောင်မှ၊ ङीप्–သည်း वा–သဖြင့်स्यात्–၏း ။ ၀ုတ်နှက်၊ ။

၃၇၄.....द्विपुरुषी-နှစ်သူအတိုင်းအရှည်ရှိသောနံရံ၊ द्विपुरुषा–၎င်း၊ त्रिसखम्–သုံးယောက်သောခင်ပွန်းတို့၏အပေါင်း၊ त्रिगवम्–သုံးကောင်သောနွားတို့၏အပေါင်း၊ त्रिनावम्–သုံးစင်းသော လှေတို့၏ အပေါင်း၊ त्रिखारम्–သုံးခုသောခါရိတို့၏အပေါင်း၊ त्रिखारि–၎င်း၊ त्रयहः–သုံးရက်တို့၏အပေါင်း၊ ။

၃၇၄....द्वित्रेः–'द्वि'သဒ္ဒါ၊ 'त्रि'သဒ္ဒါမှ၊ परात्–သော၊ अञ्जलेः–'अञ्जलि'သဒ္ဒါနောင်မှ၊ तार्थे–ဌိ၊ अः–သည်း वा–သဖြင့်स्यात्–၏၊ ။ ၀ုတ်နှက်၊ ။

၃၇၄.....द्व्यञ्जलम्–နှစ်လက်ခုပ် အတိုင်း အရှည် ရှိသော ၀ေ၊ ५ व्यञ्जलिम्–၎င်း၊ द्वयङ्गुलम्–နှစ်လက်သစ်တို့၏အပေါင်း၊ त्रिरात्रम्–သုံး

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

ညဉ္ဇိတို့၏အပေါင်း၊ ။यस्य–အကြင်သူ၏၊धनम्–ဥစ္စာကား၊पञ्च–ငါး ကောင်ကုန်သော၊गावः–နွားတို့တည်း၊असौ–ထိုသူသည်၊पञ्चगवधनः–မည်၏၊ ဒ्विगावधनः–နှစ်စင်းသော လေ့ဟူသော ဥစ္စာရှိသောသူ၊ ဒ्विखार धनः–နှစ်ခါရိသော ဥစ္စာရှိသောသူ၊ ဒ्वचन्द्रप्रियः–ချစ်အပ်သောနှစ်ရက်ရှိသူ၊ ။

गः–"ဂ" မည်သောဒိဂုသမာသ်သည်။ इति–ဤတွင်ပြီး၏၊ ။

अव्ययीभाव-समासः (व)

अव्ययीभावसमासः–အဗျယီဘောသမာသ်ကို၊उच्यते–လတန့်၊ ။

वः–အဗျယီဘာဝ သမာသ်သည်၊ कृत्सामीप्यसादृश्य-साकल्यानुक्रम ऽद्धिषु–ကာရကအနက်၊ အနီး၊အတူ၊အလုံးစုံ၊အစဉ်၊ ပြည့်စုံခြင်းအနက် တို့၌ဌင်း။ विप्सापर्य्यन्तष् योग्यत्व-पश्चादथानतिक्रमे–ဝိစ္ဆာ အနက်၊ အပိုင်း အခြား။ သျှင်းလျှောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်၊ နောက်ဟူသောအနက်၊ မ လွန်ခြင်းအနက်တို့၌ဌင်း။ शब्दप्रादुर्भावाभाव योगपद्येषु–အသံ၏ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းမရှိခြင်း။မရှိခြင်း။အစုံဖြစ်ခြင်း။ဝါ၊ တပြိုင်နက်ကာလတို့၌ဌင်း၊ भवति–၏၊ अनेकधा–ပြယုဂ်သို့အစဉ်လျှောက်၍ များသောအပြားအား ဖြင့်လည်း၊भवति–၏၊ ။ *

३७५....अतः-အကာရန္တဖြစ်သော၊वात्–အဗျယီဘောသမာသ်မှ၊ परस्याः–နှောင်းသော၊अप्याः–ပဉ္စမီဝိဘာတ်မှတပါးသော၊ ङेः–ဝိဘာတ် ၏၊ मः–'မ်' အပြုသည်၊स्यात्–၏၊ ။သုတ်နှင်း ။ +

---

* "က"ဟူ၍သာမညအားဖြင့်ဆိုအပ်သော်လည်း၊ ဟောအပ်သော အရာဌာနကို ထောက်ချင့်၍၊ ဒုတိယာ,သတ္တမီဝိဘာတ်တို့၏ အနက်ဖြစ် သော "ကာရကအနက်"ဝိသေသကိုယူရမည်ဟုမှတ်လေ၊ ။အဋ္ဌကထာ ကား၊ ။

'यद्यपि क इति सामान्येनोक्तं, तथापि द्वितीयासप्तम्योरर्थएव ज्ञेयः' { ဂဏိသဝစ္ဆိဒ္ဒပဂဏိ }

'यद्यपि क इति सामान्येनोक्तं तथाप्यभिधानात् दीप्तयोरर्थ एव ज्ञेयः। एव स्त्रीं प्वधिकृत्य कथा प्रवर्त्तते अधिस्त्रीत्यादि'॥ {ပဓောဒနဋီကာ}

+ ဝိဘာတ်၏အဖြစ်ဖြင့်တူသောသဘောရှိခြင်းကြောင့်'अप्या' သဒ္ဒါ ကိုဆိုကာမှဖြင့်ပဉ္စမီဝိဘာတ်မှတပါးသော၊ဝိဘာတ်တို့၏ "ပ"အပြုသည်၊

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

२१७.....अकारान्तात्-သော၊ वात्-ပ၊परस्याः-သော၊ क्तेः-ဏီ၊ मः-သည်၊स्यात्-ဏီ၊प्यास्तु-ပဉ္စမိဝိဘတ်ဏီကာ။ मः-သည်၊ नस्यात်-မဖြစ်၊ ။ဂုတ္တိနှက်၊ ।कृष्णम्-ဗိသဏီးနှတ်ကို၊ अधिकृत्य-စွဲ၍၊ प्रवृत्ता-ဖြစ်သော၊कथा-စကား၊တည်း။ अधिकृष्णम्-ဗိသဏီးနှတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သောစကား၊ ।अप्याः-သည်၊ किम्-နည်း။ कृष्णस्य-ဗိသဏီးနှတ်ဏီ၊समीपात्-အနီး၌၊ गतः-သွား၊သည်တည်း။ उपकृष्णत्-ဗိသဏီးနှတ်ဏီအနီး၌၊गतः-သွား၊သည်၊ इत्यादि--ဤသို့အစရှိသည်ကိုပြုပေ ဖြင့်းအကျိုးဏီ၊ । ?

३७६....अतः--သော၊ वात्--ပ၊परयोः--ကုန်သော၊ त्रीप्तयोः--တတိယာဝိဘတ်၊သတ္တမီဝိဘတ်တို့ဏီ၊मः--သည်၊वा--သဖြင့်၊स्यात्--ဏီ၊ । သုတ်နှက်၊ ।:

२१६.....उपकृष्णम् -- ဗိသဏီးနှတ်ဏီအနီးဖြင့်၊ कार्य्यम्--ပြုအပ်သောအမှုသည်၊श्रेयः--မြတ်ဏီ၊उपकृष्णेन—ဖြင့်၊ कार्य्यम्--သည်၊श्रेयः--ဏီ၊उपकृष्णम्—ဗိသဏီးနှတ်ဏီအနီး၌၊ स्थितः--တည်သော၊साधुः--သူတော်ကောင်း၊उपकृष्णे--၌၊स्थितः--သော၊साधुः--သူတော်ကောင်း၊ । {'श्रेयइति शेषः।। साधुरिति शेषः' ဟူသောဂိရိသစ္ဆိဒိကာနှင့်အညီအနှက်သမ္မန်လိုက်သည်၊ }

३७७....परात्--အကာရန်၊ အဗျယီဘောဿမာသ်ပ္ဉတပါးသောဇ္ဇနှင့်,ဟသန်,အဗျယီဘောသမာသ်ပ္ဉ၊ परस्याः--သော၊क्तेः--အလုံးဝသောဝိဘတ်ဏီ၊ नित्यम्--အမြဲ၊ { ပါဠိသော } लुक्--ကြေခြင်းသည်၊ स्यात्--ဏီ၊ ।သုတ်နှက်၊ ।

२१२ ..... अकारान्तात्--အကာရန် ဖြစ်သော အဗျယီဘော သမာသ်ပ္ဉ၊अन्यस्मात्--တပါးသော၊ वात्--ဇ္ဇန်,ဟသန်,အဗျယီဘော

ဖြစ်ဏီဟူသောအနှက်သည်ပြီးပြီးလျှက်၊'क्ते'သဒ္ဒါကိုတဖန်ထင်၍ဆိုခြင်းသည်၊ 'लुक् परात्'ဟူသောနှောက်သုတ်သို့လိုက်ရခြင်း အကျိုးရှိဏီ၊ ।

'यादृग् जातीयस्य प्रातसथो विधिरपि तादृग्जातीयस्येति न्यायत् पीवर्ज्ज नेनैव क्तेः प्राप्तौ क्तेर्ग्रहणं लुक् परादित्यत्रानुवृत्तयर्थम्' {သဇေဝဓာသဒ္ဓိကာ }

? "အဓိ" ဆဒ္ဒါဏီ ကမ္မဝါစကဏီ အပြစ်ကို ' अत्राधिकृतिरुच्यते अव्ययानामनेकार्थत्वात्। अतोऽधिकृत्येति क्रियाव्याप्यत्वेन कृष्णस्य कर्म्मत्वम्। ဟူသော"သိဝနှဘျာဆဒ္ဒိပွဏီ"ဖြင့်သိအပ်ဏီ၊ ।

From the library of Sri Krishna Pada Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books

သမာသ်မ၊ परस्याः--သော၊ क्तेः-၏၊ नित्यम्--အမြဲ၊ ဆွဲ--သည်း स्यात्-၏၊ ၊ဝုတ္တိနှင်၊ ၊

३၇၈....अकाले--ကာလဝါစကသဒ္ဒါမဟုတ်ခြင်း၊ सहः-'सह'သဒ္ဒါ၏၊ सः-'स'အက္ခရာအပြုသည်း स्यात्--၏၊ ၊သုတ်နှင်၊ ။

၃၇၀..... अव्ययीभावे--အဗျယီဘောသမာသ်၌၊ पूर्वपदस्य--ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ सहस्य--၏၊ सः--သည်း स्यात्--၏၊ कालेतु--ကာလဝါစက သဒ္ဒါမဟုတ်ခြင်းကား၊ न स्यात्--မဖြစ်၊ ၊ဝုတ္တိနှင်း ၊ဟုံး--ဖိသကဲ့နှတ်၏၊ सदृशम्--အတူတည်း၊ सहरि--ဖိသကဲ့နှတ်၏အတူ၊ ။ कालेतु--ကိုက်ကား၊ सहपूर्वाह्णम्--နံနက်ကာလ၏အတူ၊ ၊तृणेन--မြက်နှင့်၊ सह--တကွ၊ सकलम्--အလုံးစုံကို၊ अत्ति:--စားသုံးတည်း၊ सतृणम्-မြက်နှင့်တကွအကုန်စားသည်၊ (မြက်ကိုပင်မခြိမ့်၍အလုံးစုံသောအစားအစာဟူသမျှကိုစားသည်ဟူလို)၊ ज्येष्ठम्--ကြီးသောသူကို၊ अनुक्रमस्य--အစဉ် လျောက်၍ ဖြစ်သည်တည်း၊ अनुज्येष्ठम्--ကြီးစဉ် ငယ်လိုက်၊ मद्राणाम्--မဒ္ဒြအရပ်သို့၏၊ समृद्धिः--ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ सुमद्रम्--မဒ္ဒြအရပ်သို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ विष्णुं विष्णुम्--ဗိသကဲ့နှတ်တိုင်းဗိသကဲ့နှတ်တိုင်းကို၊ प्रति--မှတ်၍၊ ဝါ၊ ငဲ့၍ဖြစ်သည်တည်း၊ प्रतिविष्णु--ဗိသကဲ့နှတ်တိုင်းကိုမှတ်၍ငဲ့၍ဖြစ်သည်၊ अग्निमन्थपर्य्यन्तम्--ဟုန်းပူဆော်ခြင်းအဝိုင်းအခြားရှိသောကျွဲပါးကို၊ अश्नीते--သင်အံ့သည်တည်း၊ साग्नि--ဟုန်းပူဆော်ခြင်း အဝိုင်းအခြားရှိသော ကျွဲပါးကို သင်သည်၊ हविषः--သဘောအား၊ योग्यम्--လျောက်ပတ်သည်တည်း၊ अनुरूपम्--သဘောအားလျောက်ပတ်သည်၊ शिवस्य--မဟာဒေဝနှတ်၏ဃဏ္ဍာတ်-နှောက်တည်း၊ अनुशिवम्--မဟာဒေဝနှတ်၏နှောက်၊ शक्तिम्--အစွမ်းသတ္တိကို၊ अनतिक्रम्य--မလွန်မူ၍ ဖြစ်သည်တည်း၊ यथाशक्ति--အစွမ်းသတ္တိကိုမလွန်မူ၍ဖြစ်သည်၊ ဝါ၊အစွမ်းအလျောက်၊ हरेः--ဗိသကဲ့နှတ်၏ ဃဏ္ဍာတ်-ကျော်စောဘံသည်၊ प्रादुर्भूतः--ထင်ရှားဖြစ်၏၊ इतिहरि--ဗိသကဲ့နှတ်ဟူသော ကျော်စောဘံသည့် ထင်ရှားဖြစ်၏၊ पापस्य--မကောင်းမှု၏၊ अभावः--မရှိခြင်းတည်း၊ अपापम्--မကောင်းမှုမရှိခြင်း၊ चक्रेण-စက်လက်နက်နှင့်၊ युगपत्--အဝုံဝ၊ ထပြိုင်နက်၊ गदाम्--ချုံးထောင်းကို၊ ဝါ၊သံတင်းပုတ်ကို၊ घेहि--ဆောင်လော့၊ सचक्रम्--စက်လက်နက်နှင့်အဝုံ, တပြိုင်နက်သံတင်းပုတ်ကိုဆောင်လော့၊ श्लोकाः-ဂါထာတို့သည်၊ यावन्तः-အကြင်မျှလောက်ရှိကုန်၏၊ अच्युतनामानः-ဗိသကဲ့နှတ်အား၌ရှိခြင်း

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay

Digitized by www.mercifulsripada.com/books

From the library of Sri Krishna Pada, Mandalay
Digitized by www.mercifulsripada.com/books